

et cunctis dominis. ps)

dominus et cunctis. sustinebitur. ps)

desponsatus. ps. Jostitit deus.

Comminis et cunctis. ps. oratio.

id est deus omni conditor.

Handwritten text: *Handwritten text, possibly a signature or date, including "un" and "1723".*

Handwritten text: *Handwritten text, possibly a signature or date, including "1723".*

TOBIÆ WAGNERI,
S.S. Theol. Doct. &c.
INSTITUTIONVM
HISTORICARVM,
Libri Septem.

*Studiosis, tam Theologiam, quam
Politica auspiciantibus, lectu
necessarij & utiles.*

ULMÆ SUEVORUM
Typis & impensis
BALTHASARI Rühm.

CIO ICO XLVI.

J.G. Kraus fecit.

*Collegij Sac. Jesu
Monachij 1661*

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Call copy 110
M on a copy

ExC

INSTITUTIO-
NUM
HISTO-
RICARUM
LIBRI SEPTEM.

IN USUM JUVENTUTIS
STUDIOSAE, TAM THEO-
logiam, quàm Politica auspi-
cantis,

Methodicà perspicui-
tate scripti;

Per

TOBIAM WAGNE-
RUM, SS. Theol. Doctorem,
Pastorem Efslingensem.

*Cum Indice quadruplici I. Autorum, II.
Librorum & Capitulorum, III. Sacra Scri-
ptura Dictorum, IV. Rerum &
Verborum.*

ULMÆ,

Exscripsit Balthasar Rühne/ Reip. Typogr.

Anno M. DC. XLVII.

**Bayerische
Staatsbibliothek
München**

*Serenissimorum ac Celsissimorum
Principum,*

D. AUGUSTI,
Brunsw. & Luneb. Ducis Incl. &c.
Florentissimo Filio,

D. RUDOLPHO AUGUSTO;

Nec non

D. EBERHARDI,
Württembergiæ Ducis Incl. &c.
Spei plenissimo Filio,

D. JOHANNI FRIDERICO,
*Principibus Ducalis Inventuris, Domi-
nis suis Clementissimis.*

*Lorentissimi Principes, Li-
bellus quem Vobis of-
fero, compage parvus
est, sed argumento ma-
gnus, totius ævi decur-
sum, quo Mundus stetit, peragrans;
Ariadnes filo per millenaria & se-
cula deducto. Causas habeo obla-
tionis, & Exemplum. Quotusquisq;
enim est publici afflictissimæ Ger-
maniæ status æstimator, qui, dum
quibus, post Deum, fulcris Evange-
lica*

DEDICATIO.

lica Ecclesia ad præsens nititur, considerat, oculos ulterius non emittat, contemplaturus, quosnam Posteritas *ποσπορίαν* habitura sit *Salomones, Iosaphatos, Constantinos, Theodosios, &c.* dicere deberem, *Ernestos, Henricos, Augustos, &c. Eberhardos, Christophoros, Ludovicos, Fridericos, Iohann-Fridericos, &c.* sub quibus, si modò novissima fæx Mundi iis digna est, cuilibet licebit esse pio & quieto? Sic periti cœlestium Solem, & reliqua sidera observant, non tantùm quando verticalia sunt, sed etiam dum oriuntur, progrediuntur, & occidunt, stasisque, & ad centra sua exactis legibus sibi invicem succedunt; Et Vos, Principum Germaniæ illustrissima lumina, in ortu & progressu Vestri non perstringatis eminùs & cominùs oculos eorum, quibus excubiæ in speculâ Domini publicè sunt commissæ! Hac enim observatione excitati, quid non agimus, quid non tentamus

Ora-

DEDICATIO.

Oratione, Spe, & Ambitu? *Oratione*,
ut radiorum in orbem spargendo-
rum plenissima sidera sint auspica-
tissima progressu, tardissima occa-
su: *Spe*; fore, ut hæc tanta Heroum
pignora Patribus, Avis & Atavis sint
similima, quia de lumine non nisi
lumen egreditur, & in Dynastis
quædam congenita Patrum Virtus
est, quâ avitæ gaudent esse Religio,
Pietas, Justitia: *Ambitu*; ad obtinen-
dum lucellum Gratia, quo, si non
ipsi Clientes, qui sorte suâ quali
quali contenti sunt, saltem Client-
tum liberi, dum publico bono ma-
turescunt, in promotione studio-
rum suorum fruuntur. Sat puto cau-
sarum, de quibus libellum offero.
Nam quod ad argumentum ejus at-
tinet, omni dubio procul haben-
dum est, id studii genus propriè ad
eos pertinere, qui regendis populis
præficientur, in quo cum Tua Cel-
situdo, RUDOLPHE AUGUSTE, jam
pœnè adoleverit, & Ducalem Jo-

DEDICATIO.

HANN-FRIDERICI Pueritiam ad æ-
mulationem accenderit, non est ut
Phœbo lumen, Minervæ Palladium
commendem. Fuerunt ergò causæ,
sequitur Exemplum: Eo antevit
me ante nonaginta annos *Iohannes
Sleidanus*, qui suum de quatuor
Summis Imperiis libellum itidem
dedicavit EBERHARDO, Illustrissi-
mo Duci Württembergico, non ob-
stante, quòd Juventus ejus Ducalis
Ornatissimorum Virorum Johan-
nis Sigismundi, & Sebastiani Coc-
cii informationi tum commissa fue-
rit, quorum informationis dexteri-
tate ne libelli Dedicatio præjudicare
videretur, his cavit verbis: *Quan-*
quam, inquit, *in te formando &*
erudiendo nihil ad summam diligen-
tiam reliqui faciunt Ornatissimi Viri,
Doctores tui, Iohannes Sigismundus, &
Sebastianus Coccus, tamen ut in horti-
li cultura, quem exquisitum, variisque
flosculis depictum esse volumus, non so-
lemus aspernari plantulas, & herbas
alium-

DEDICATIO.

aliunde nobis allatas: ita quoque non sine
gratum futurum spero, quod ad ingenii
tui fundum excolendum à me deferatur
munusculum, & tantisper quidem de-
fertur solummodo, dum assumpto robore
ipse per apertos campos, & loca virentia
volitare possis, & expatiari. Quæ ver-
ba ad institutum meum pressissimè
quadrant, dummodò expunctis Io-
hannis Sigismundi & Sebastiani Coecii
nominibus, substituam Nobilissi-
mum *Fridericum à Cram*, & Claris-
simum *Abrahamum Marconettum*.
quorum generosâ efformatione, &
eruditâ institutione, Florentissime
Princeps, *RUDOLPHE AUGUSTE*,
jam tum premere satagis Paternæ
Pietatis, justitiæ & scientiæ vestigia:
Sic etiam Nobilissimum *Ludovicum*
Berchtoldum, & Doctissimum *Iohan-*
nem Betzium, in quos post Serenis-
simi Patris *EBERHARDI* curam, ma-
xima spes Patriæ posita est, Duca-
lem Tuam Pueritiam & imminen-
tem Juventutem, Optime Spei Prin-

DEDICATIO.

ceps JOHANN FRIDERICE, illorum
dexteritate ita effectum iri, ut habi-
turi simus Principem Genitori, A-
vis, Atavisque similem; Justitiâ Se-
verum, Clementiâ Bonũ, & , quod
rerum caput est, Religione sincerâ
constantem. Sic toto pectore ve-
neror

VV. CC.

Dabantur

prid. Calēd.

Sept. Anno

Salvatoris

1646.

humilimus cliens

Tobias Wagner, D.

Esslingensis Ecclesiæ

Pastor.

Episto.

Epistola ad Lectorem.

Per sanctè Testor, *Amice Le-*
ctor, me præter mentem in-
cidisse in has Institutiones
ante biennium scriptas. Ani-
mus quidem erat, Historia-
rum semina ad *πόρον παιδείας* brevissimè
exigere, & paucis pagellis, tanquam tædu-
lis sulphuratis, accendere amorem erga
Historias in Schola nostra, quia multum dif-
ferunt *Historia*, & *Historica Institutio*; qua-
rum illa, ut ingens Classis, lectorem rapit
in altum, & velis datis vastissimo Mari
committit; hæc verò remos addit, cursum
moderatur, cynosuram monstrat, & viam
ineundam dirigit: Sed ecce! vix contigit
calamus papyrum, vela dabantur in altum,
& spumas salis ære ruebam, ut Turno Vir-
giliano, Junonis artibus aciei subducto,
Marisque fluctibus in rate exposito, similis
mihi visus, dixerim; *Quo feror? unde abii?*
Laborque contrahendi vela tantus fuerit,
quantus dandi in altum; præsertim cum in
Danielis Oracula inciderem, qui jam in-
tegrum octennium in sacris homiliis ha-
bendis mihi hebdomadarius est, cujus ex-
positionis incudem senectuti seposui, si vi-
ta suppeditat, & ea temporum felicitas fue-

EPISTOLA

rit, ubi sentire licebit, quæ velimus, & quæ
sentimus, aperte dicere. Hinc factum, ut
urceo pagellarum instituto, amphora Insti-
tutionum, quas vides, exiverit, ut ut infesta
recte factis tempora incurfaverimus, dum
virtutibus, ac si vitia essent, metuenda est
infectatio. Erunt, qui objicient, *in alienam
viessem falcem nostram mitti. Politica prae-
cepta non esse biblica: Ista dedecere, ut hac de-
seant, Theologum, qui non quid Monarchia,
quid Monarcha, quid Imperator, quid impe-
rium, quid Regnum de hoc Mundo, sed quis
Deus, quis Pater in cælis, qui Christus sit, &
quid Regnum cælorum, explicet, relicta profes-
sione Mundi, Professoribus Soli, Poli profes-
sione sequestrata sibi.* Ita quidem est. Sed quid?
sicubi quæstiones Soli à Poli momentis, &
hæc vicissim ab istis, dependent? Ut v.g. vi-
dere est in vaticiniis de Regnorum & tem-
porum catastrophis. Eò ne ruditatis adi-
gamus Theologum, ut prophetica oracula
legat, lecta non intelligat? quæ quidem
tantisper non intelliget, quantisper statu-
um rationes, quas Ius Publicum disquirat,
ignorabit. Quin igitur laudabile dicamus
conjugium, ubi scientia politica, quantum
par est, nubit Theologo. & vice versa scien-
tia Theologica Politico, immotis utrinque
vocationum limitibus, & actionum cancel-
lis. *Quæ enim animum suum eo applicavit ut*
discas

AD LECTOREM.

discat Legem Dei, necesse est, ut sapientiam antiquorum scriptorum exquirat, & in lectione Prophetarum versetur. Quin dicta & facta hominum celebrium literis consignata diligenter observare, & quid sibi velint, expendere debet, Syr 39. v. 1. 2. 3. Non deerunt, quos, si non offendet, saltem impedit pri- mi libelli de Chronologiae commatis dis- quisitio; In his agnum peditare, natare Ele- phantem. Atqui lectio lectioni manum præbebit, imprimis ubi disciplinarum fun- damenta sunt jacta. Lucullus scribit l. 2. de Oratione, Cicero, dicere solebat, qua scribe- ret, neque ab indoctissimis, neque à doctissimis legi velle, quòd alteri nihil intelligerent, al- teri plus fortasse, quàm ipse de se. Tandem, ut alia transeant, erunt, qui negabunt, omnia à nobis acu esse tacta. Multa posse ad incu- dem revocari, multa corrigi. Atqui nec no- bis in præcordia venit hæc tam arrogans præsumptio: imprimis quod Chronologiae commata concernit. Infinita enim res, in- quit Scaliger, Epocha, & intervalla tempo- rum, sed in qua materia nulla justior venia: Siquidem nullius est, ut omnia nosse, sic omnia complecti. Tuum erit, Optime Lector, cæ- æquanimitate, quæ displicent, mutare, quæ non quadrant, dispungere, quâ modestiâ nos nobis lapsi non fuisse sumus

vifi.

CENSURÆ HONORARIÆ

A Fautoribus & Amicis

In Institutiones Historicas TO-
BIAE WAGNERI, SS. Theol. Docto-
ris, Esslingensium Antistitis, scriptæ.

I.

Iambicum ὁμοιοτέλευτον.

O Vile qui pascit Dei, magna fide,
Eique cætus præit exemplo integrè,
Loliúmque pascuis revellit anxie,
Lupósque de stabulis abarcet strenuè,
Agnos fovens juvenculos tenerrimè,
Ac deviantes qui reducit optimè,
Hinc ulcus Antichristianis unicè,
Idémque decurrentis ævi nuperè
Amussicat à lance pendit providè,
WAGNERE, Tu meus es is unus intimè,
Cui si neget Mundus brabeium perfidè,
Cælo rependet Christus olim uberrimè,
Et adsonabunt posteri liberrimè!

Amicâ manu apposuit

Iohann Valent. Andreæ,
Theol. D.

II.

I Nclyta Sleidani celebratur fama libelli:
Quo Mundi Imperiis reddita vita sua est.
At

At dum Sleidanum, VVAGNERE, tot an-
ctibus ornas,

Et Libitinæ obices ponis ab Arte novos;
Dum simul Imperiis accendis nobile lumen:
O quantos plausus secula cuncta dabunt!

Ita peramanter acclamat

Thomas Lanfius.

III.

Encomium Historiæ.

Vita quidem brevis est, sed famam ex-
tendere factis,

Est virtus; sed & hæc vivit in Historiis;
Qui per mortales vix urbi notus, is orbi est:
Ignarum Lethes os sonat Historiæ.

Historiæ debes, quod Constantine, parenti;
Hic dedit esse; isthæc Te superesse facit.
Te, domitorem orbis, domuit mors effera,
famam

Nō simul, Historiā vindice, sæva domat.
Annales taceant, brevium Prudētia quī sit
Annorū? annosa est, condita in Historiā.
Qui mento canus, vix sanus mente sine illā;
Qui mento puer, hāc fit duce mente se-
nex,

Vis mare, vis terras alio sub sole jacentes
Cernere; in Historiis ala parata; vola.
Vis, extra teli iactum, horrida bella tueri;
Historias lustra, nil ibi vulnificum.
Si lubet abstrusos latebroso in pectore mo-
res

Discere; in Historiā lata fenestra patet.

Cui

Cui regere officium suadet, Regina mini-
stra est;

Vt fax justitiæ, Dux ita militiæ.

II.

Historiarum Arcem paucis cōtingit adire;
Sunt Labyrinthæis omnia septa dolis.

Hinc, nisi caca regas tenui vestigia filo,

Error inoffenso non sinit ire pede.

Perrigit, en! certum WAGNERI industria
filum,

Quo Duce si duci, te sinis, ire potes.

Hinc Æras, Annos, Epochas, & Tempora nōsti.

Et quæ Temporibus gesta subinde suis.

Hic mundum Imperio lustras quadruplice
rectum,

Rectorēsque ipsos, hem capita alta! vides.

Hoc mihi si filum vernanti flore fuisset

Ætatis, planus textus ubique foret.

Dn. suo Fratri ynnocēti amicissimo
apposuit

Melchior Sylvester Eckhardus.

IV.

Laus tua, Vesputi, magna est, Tua fama,
Columbe,

Atque Magellani, Navita, magna, freti:

Sic & Olivari, nec non Draco, nomine ma-
gni,

Queis via per spumas invia nulla salis.

Æmulus en! vestri WAGNERUS solve gestit

Remigio calami per freta quanta ratem!

Histo.

Historiæ Oceanum dum sulcat, nonne
meretur

Nunc ipsâ dignus dicier Historiâ?
Quem Virtus cynosura regit; qui non facit
hujus!

Quos forsan scopulos lurida lingua pa-
rat.

Contemptâ Invidiâ, pergit contingere portum
Ingenium rectum, non nisi recta sequens.
Fraterni amoris ergo
apposuit

M. Ieremias Nebstodt/Pastor
Strimpfelbacensis.

V.

Parad. Horat. ex lib. 2. Ode 20.

WAGNERE DOCTOR: non tenuis tua
Laus est, biformis per sophicū chorus
Ferrus, sacros & politos,
Alcius: invidiâque major
Scandis. Fidelis ductor es omnium
Lux & sophorum: nomine te vocant
Dilecte vir: fama nitor refulget;
Nec tenebra reprimunt nitorem.
Iamjam resignas Temporis abdita:
Prisci notasti qua memorant dies,
Ac ordinem rerum, articulosque quosvis
Per digitos numeras paratos.
Ad cœlicam arcem transvolat oryx
Laus hac perennis, littora Bosphori,
Syresque Gerulas adibit
Splendor, hyperboreosque campos.

Te

*Te sanctus, & qui dissimulat fidem
Vana cohortis rector, & optimi
Noscent Patroni: Te periti
Laudibus egregiis fovebunt.
Adsint proborum vota precantia:
Adsint canentum carmina dulcia:
Adsint honores post sepulchrum:
Perpetuò vigeant honores.
Observantia & honoris*

E. F.

*M. Iacobus Honoldus, Log. & Me-
taph. in Gymnasio Vlm. Pro-
fess. & Suprema Class. Præc.*

CATO.

CATALOGUS AVTORUM.

Qui in his Institutionibus allegantur,
cum connotatione editionis eorum forma,
loci & temporis.

- Abraham Bucholzeri *Isagoge Chronologica*, in
8. Francof. ad Oderam 1574.
Amandi Polani *Analysis Prophet. Hoseæ*, cum
Oratione de quatuor Monarchiis apud Danie-
lem, in 8. Basil. 1601.
Andreas Riveti *Exercitationes in Genesim*, in 4.
Lugduni Batav. 1633.
Andreas Osiandri *Biblia Glossata* in fol. Fran-
cofurt. 1611.
Aeneas Sylvii *Opera*, in fol. Basil. 1571.
Athenæus in fol. Basil. 1535.
Augustini *opera* in fol. Basil. 1569.
Baptista Mantuanus, in fol. Bononiæ 1502.
Bartholomæi Scheræ *Itinerarium in Psalterio*
Davidis, in 4. Witteb. 1624.
Benedicti Pererii *Comment. in Daniel.* in 8.
Antverp. 1594.
Berosus, in 4. Basileæ 1530.
C. Vellejus Paterculus cum *animadv.* Lipsii, in
fol. Antwerp. 1607.
C. Suetonius Tranq. cum *animadv.* Isaaci Cas-
saub. in 4. apud Steph. Gamonetum 1605.
Ciceronis *opera*, in 4. Lugduni 1588.
C. Plinius, in fol. Francof. 1599.
Cæsaris Baronii *Annales Ecclesiastici*, Colon. A-
gripp. 1609.
Christoph. Besoldi *Synopsis rerum, ab orbe con-*
dito gestarum, in 12. Ingolstadii 1639.
Christophori Helvici *Chronica Universalis*,
Teutsch per Conrad Bachmann/Giessen 1618.
Ejusdem Theatrum Historicum, in fol. Marpur-
g. 1629.

CATALOGUS AUTORUM.

- Constantini Manassis Annales**, in 4. Basil. 1573.
Cornelius Tacitus, in fol. cum notis Lips. Ant-
 werp. 1607.
Corpus Iuris Civilis, in 4. Lugduni 1589.
Danielis Paræi Medulla historie Universalis, in
 12. Francof. 1631.
Davidis Paræi in Gen. Comm., in 4. Franc. 1615.
Diodorus Siculus Henrici Steph. in fol. 1559.
Dionysius Halicarnassæus in fol. Franc. 1586.
**Dominici Arumæi Discursus Academici, de Iu-
 re Publico**, in 4. Ien. 1621.
Eutropius in 8. Basilee 1546.
Flav. Vegetius in 12. Francof. 1602.
Fr. Spanhemii Dubia Evangel. in 4. Genev. 1639.
Henrici Stephani Thesaur. Græcæ linguae 1572.
Herodianus, in 8. Francof. 1627.
Herodotus in fol. Francof. 1608.
Hesiodus in 8. Basil. 1559.
Hieronymi Opera, in fol. Basil. 1516.
Horatii Tursellini S. I. Ept. Hist. in 12 Col. 1621.
Iac. Augusti Thuani Historia, in 8. Franc. 1614.
Ioach. Clutenii Sylloge, &c. in 4. Franc. 1615.
Ioh. Aventini Annales Bojor. in fol. Ing. 1554.
Ioh. Bodini de Republ. lib. 6. in 8. Francof. 1594.
Ejusdem Method. Histor. in 12. Argent. 1599.
**Ioh. Cuspiniani de Cesarib. & Impp. Romanis
 opus** in fol. Francof. 1601.
Ioh. Henrici Alstedii Thesaurum Chronologicum,
 in 4. Herborne 1628.
**Ioh. Henrici Bisterfeldii explication der Gött-
 lichen Vision Dan 7.** Von dem Weynischen Sohn/
ex Refut. Crellii de uno Deo Patre, l. 1. sect. 1. c.
 8. vno unpattetisch teurer nachrichtliche Beden-
 den darüber in 4. sine loco impressionis, 1644.
**Ioh. Sacrobust. de Sphæra & Computo Ecclesia-
 stico**, in 8. V Vitteberg. 1578.
**Ioh. Georg. Hervvart ab Hehenburg Ludovi-
 cus IV. Imp. defensio, &c.** in 4. Monach. 1618.
 Ioh.

CATALOGUS AUTORUM.

- Ioh. Pappi Epit. Hist. Eccles. in 8. Argent. 1596.
 Ioh. Iacobi Hainlini Clavis Sacrorum tempo-
 rum, in 4. Tubingæ 1642.
 Job. Leventiam Neue Chronica Türckischer Nas-
 tion / 2c. in fol. Francof. 1590.
 Ioh. Sleidani Comment. in 8. Francof. 1566.
 Ioh. Tilii Comm. de reb. Gall. in fol. Franc. 1579.
 Iosephus Scaliger de emendatione Temporum,
 in fol. Francof. 1593.
 Iustinus in fol. Venetiis 1507.
 Leonhard Krenshelms Chronologia in fol. Böttin-
 1576.
 Leonhard Rawolffs Reissbuch in 4. Langling. 1581.
 L. Florus in 8. Argent. 1528.
 Lud. Coelius Rhodiginus in fol. Basil. 1572.
 L. Annæi Senecæ Opera cum Iani Gruth. ani-
 madvers. ex Topographico Hieron. Comel. 1593.
 Manethon in 4. Basil. 1530.
 Martini Crusii Turcogracia in fol. Basil. 1584.
 Martini Rummelini ad Auream Bullam Caroli
 IV. Dissertatio in 4. Tubing. 1619.
 Michaelis Mæstlini Examen Calendarii Gregor.
 in 8. Tubing. 1586.
 Ejusdem Chronol. theses in 4. Tubingæ. 1642.
 Nicolai Mülleri Dissertatio inauguralis, de Sta-
 tibus Imperii, in 4. Tubing. 1640.
 Philippi Melanchthonis. Chronic. Carionis in 8.
 Francof. 1594.
 Plutarchus cum Præfat. Grynæi. item alia edi-
 tio cum Præf. Gemusæi, in fol. Basil. 1553.
 Polybius Megapolit. in fol. in Basil. 1549.
 Ptolomæi Almagest. in fol. Venetiis 1515.
 Q. Curtius in fol. Tubing. 1513.
 Reinerus Reineccius ejus Historia Iulia, in fol.
 Helmstadii 1594.
 Sebastiani Münsteri Biblia Hebræo-latina in
 fol. Basil. 1535.
 Seder Olam, in Bibliis Münsteri jam dictis.

CATALOGUS AUTORUM

Sethi Calvisii *Opus Chronol. in 4. Franc. 1629.*
 Strabo *in fol. excusus ab Eustathio Vignon Atre-*
bat. 1587.

Theodori Reinking *Tractatus de Regimine se-*
culari & Ecclesiastico, in 4. Marpurgi 1633.

Titus Livius *in fol. Francof. 1568.*

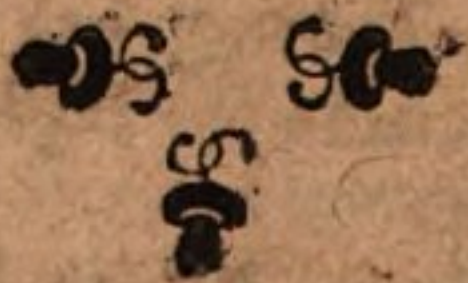
Le tiers liure des illustrations de Gaulle & singu-
laritez de Troje, in 8. à Paris 1540.

V Vilhelmi Schikardi *Deus Orbis Saracenorum,*
in 4. Tubing. 1622.

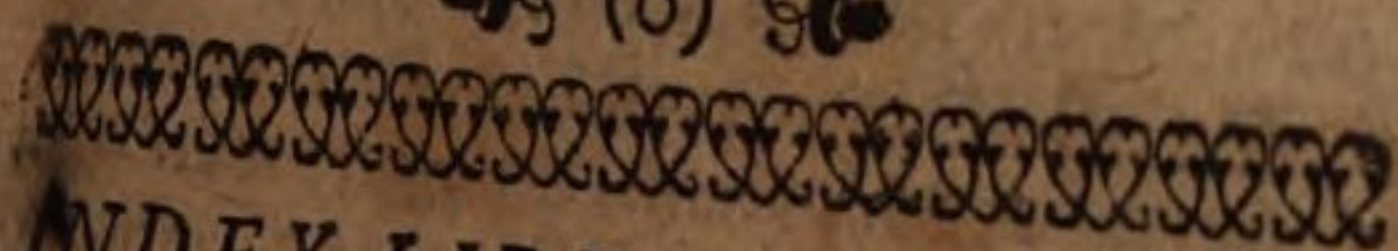
Ejusdem Tarich, de Regibus Persicis, in 4. Tu-
bing. 1625.

V Volffg. Franzii *Schola Sacrificiorum Patriar-*
chaliū in 4. VVitteb. 1625.

[Porro plurium adhuc scriptorum in his
 Institutionibus fit mentio, uti sunt, *Africa-*
mus apud Eusebium, Annius Viterbiensis, Arria-
nus, Appianus, Bonaventura Cornelii, Brugdoni-
us, Budæus, Calvinus, Cearenus, Claudianus, Cle-
mens Alexandrinus, Cusanus Cardinalis, Dantes
Florentinus, Dio, Eusebius in Chronico, Eusta-
thius, Franciscus Iunius, Fridericus Hufmann,
Laurentius Valla, Lucanus, Ludovicus Vives,
Macrobius, Marcellinus, Marsilius Patavinus, O-
rosius, Palingenius, Pausanias, Paurmeister, Pe-
trus de Vineis, Sextus Rufus, Solinus, Zonaras,
Tatianus, Vatablus, &c. Sed horum allegatio
 ut plurimum ex superius recensitis autori-
 bus desumpta est: Ergo ad eos
 referenda.]

INDEX

INDEX LIBRORUM ET CAPITULORUM HARUM INSTITUTIONUM.

Liber primus.

De Historia in genere.

- Cap. 1. De Historiæ Definitione & Natura. pag. 1.
 C. 2. De Historiæ Divisione & Historicis ipsis. p. 4.
 C. 3. De Methodo Historicos legendi. p. 8.
 C. 4. De Adjunctis Historiæ: In specie de Chronologia. p. 19.
 C. 5. De Æra; ejus definitio & species. p. 22.
 C. 6. De Annis, & eorum Characteribus. p. 32.
 C. 7. De Epochis. p. 51.
 C. 8. De demonstratione Epocharum præcipuarum, in S. Scriptura extantium p. 54.
 C. 9. De alligatione Epocharum extra Scripturarum ad annos Mundi, & earum demonstratione. p. 65.
 C. 10. De Consensu & Dissensu Chronologorum. p. 76.
 C. 11. De Geographia, Astronomiâ & Arithmetica, quatenus Historico necessariis. 90.
 C. 12. De Utilitate Historicorum. p. 96.
 C. 13. De Historiarum lectione Canones. p. 106.

Liber Secundus.

De Monarchiis in genere.

- C. 1. De Monarchiæ Definitione. p. 111.
 C. 2. De Monarchiarum divisione & numero. p. 118.

INDEX LIBRORUM

- C. 3. De Controversiâ contra communem
sententiâ de Monarchiis à Bodino motâ. p. 124.
C. 4. De Bodini explosione, qua vaticinia
Danielis de Monarchiis elevat. p. 126.
C. 5. De Bodini collatione, quâ Monarchias
cum aliis Regnis comparat. p. 130.
C. 6. De Collatione Babylonicæ Monar-
chiæ cum aliis Regnis. p. 134.
C. 7. De Collatione Persicæ Monarchiæ
cum aliis Regnis. p. 137.
C. 8. De Collatione Græcæ Monarchiæ
cum aliis Regnis. p. 140.
C. 9. De Collatione Romanæ Monarchiæ
cum aliis Regnis. p. 141.
C. 10. De Aureo Seculo, à Bodino ἀσκόπως
oppugnato. p. 151.
C. 11. Canones generales de Monarchiis.
p. 158.

Liber Tertius.

De Monarchia primâ.

- C. 1. De Monarchiæ primæ definitione, in-
tito, Origine. p. 162.
C. 2. De Statu hominum ante Monarchias.
p. 166.
C. 3. De mutationib. Monarchiæ primæ. p. 171.
C. 4. De Regibus Monarchiæ primæ. p. 173.
C. 5. De Regibus Medorum post divisam
Monarchiam primam sub Dynastia secundâ.
p. 190.
C. 6. De Synchronismo Ecclesiastico Mo-
narchiæ primæ. p. 195.
C. 7. De Synchronismo Reliquorum Re-
gnorum cum Monarchia primâ. p. 207.

Liber Quartus.

De Monarchia secundâ.

- C. 1. De Monarchiæ secundæ definitione.
p. 213. C. 2.

ET CAPITUM.

C.2. De translatione axiomatis Monarchi-
ci à Babylonis ad Persas. Item, de Chronolo-
gia hujus Monarchiæ p.216.

C.3. De Persicis Regibus, & eorum succes-
sione. p. 220.

C.4. De Synchronismo *αυτονομίας* Iudaicæ
sub Persica Monarchia. p.231.

C.5. De Synchronismo aliorum Regnorum
cum Monarchia Persica. p.238.

Liber Quintus.

De Monarchia tertia.

C. 1. De Monarchiæ Græcorum definitio-
ne. p. 242.

C.2. De applicatione vaticiniorum Danie-
lis c.2. & 7. ad Monarchiam Græcam. p. 247.

C.3. De Serie & successione Regum Mo-
narchiæ Græcorum. p. 258. 259.

C.4. Schematismus collateralis Ducum,
Alexandro M. succedentium. p.252.

C.5. Synchronismus Regni Iudæorum cum
Monarchia Græca. p. 287.

C.6. Synchronismus aliorum Regnorum
sub Monarchia Græca. p. 291.

Liber Sextus.

De Monarchia Quarta.

C. 1. De Monarchiæ Romanorum defini-
tione. p. 295.

C.2. De Vaticiniorum Danielis c.2. & 7. ad
quartam Monarchiam applicatione. p. 301.

C.3. De Polani argumentis, quibus Quar-
tæ Monarchiæ Vaticinia Danielis abjudicat.
p.303.

C.4. De Robore Monarchiæ Romanæ. p.313.

C.5. De Dismembratione Monarchiæ Ro-
manæ. p.316.

C.6. De frustraneo conatu Imperium Ro-
manum redintegrandi. p.335.

C.7.

INDEX LIB. ET CAP.

C. 7. De Majestate Monarchiæ Romanæ.

p. 340.

C. 8. De Duratione Monarchiæ Romanæ
ad finem Mundi. p. 343.

Liber Septimus.

*De Impp. & Monarchis Monarchia Quar-
ta; Cesarum & Ecclesiæ Historiam
in se continens.*

C. 1. Imperatores Romani à Iulio Cæsare
ad Constantinum Magnum. p. 359.

C. 2. Imperatores à Constantino M. ad Ca-
rolum Magnum. p. 406.

C. 3. Imperatores Græci ab anno 800. Chri-
sti, usque ad captam Constantinopolin. p. 458.

C. 4. Imperatores Caroliæ usque ad Dyna-
stiam Saxonum. p. 468.

C. 5. Imperatores Saxones usque ad Dyna-
stiam Francorum. p. 480.

C. 6. Imperatores Franci usque ad Dyna-
stiam Suevorum. p. 489.

C. 7. Imperatores Suevi usque ad Dyna-
stiam eorum, qui ab Electoribus electi sunt.
p. 513.

C. 8. Imperatores ab Electoribus electi,
usque ad Imperatorem nostrum modernum.
p. 513.

C. 9. Synchronismus Ecclesiasticus sub Mo-
narchia Quarta p. 559.

C. 10. Synchronismus aliorum Regnorum
& Politiarum cum Monarchia Quarta. p. 578.

•••[o]•••

§

INSTI.

INSTITUTIONUM
HISTORICARVM
LIBER PRIMUS.

De Historia in genere.

CAP. I.

De Historiæ definitione & naturâ.

Quid est Historia?

HISTORIA est rerum gestarum
Expositio, à viris prudenti-
bus & fide dignis conscripta,
ad comparandam in rebus
agendis & omittendis pru-
dentiam, propter humanos casus, qui sui si-
miles, velut in orbem aliquando recurrunt.

[I. *Definitum est Historia, ab ἱστορίᾳ dicta, quod est, historiam narro, specto, video, inquirō, interrogo, scio, quero, disco, & alia: imò quicquid verè & graviter explicatur, historia dici potest; Budæus in comment. græcis. Item, Historia ab ἱστορίᾳ deducitur, hoc valet, ut historia sit visa res, atq; spectata, quasi quis dicat, gesta; Vives de causis corrupt. artium. II. Definitio constat genere & differentiâ specificâ. 1. Definitionis genus est Expositio: Ita Cicero l. de invent. Rhetorica; Quam nihil aliud olim fuisse, nisi annalium confectionem, idem 2. de Orat. lib. scribit. Herodotus lib. 1. in limine operis historici appellat ἱστορίαν, hoc est, demonstrat.*

monstrationem, siue explicationem; utpote quæ facta, & res gestas, secundum seriem circumstantiarum referendo, demonstrat & explicat. 2. Differentia specifica sumitur ab objectis, causis; efficientibus, & finali. Objecta historiae sunt res gestæ; Rerum enim gestarum dicitur Expositio. Τα ἡρώδεια, item, ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμάσια: hoc est, gesta; opera ingentia & admiranda, juxta Herodot. l. c. ad excludendas non solum rerum fictarum fabulas, quarum δελείας pueros ab initio inescandos esse, Strabo l. i. putat, donec περὶ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων μάθησιν, hoc est, progrediente ætate ad rerum ipsarum cognitionem ducuntur; Historiæ enim finis & veritas, ut idem lib. cit. inquit: & in Historiis veritatem, ac prudentiæ, sapientiæque principia recondita, omnes credimus; Dionys. Halicarnass. l. i. circa initium; sed etiam ad omittendas levium, nihilque momenti habentium narratiunculas, quia in futilibus actionibus Historia constare non debet. Bodinus in Method. hist. pag 14. cap. i. Cause Efficientes sunt viri, ab adjuncta rerum prudentiâ & dignitate fidei descripti Historicus enim Interpretes & gestarum rerum, cujus iudicium si vitio laborat, perinde fit, ut cum vinum, ex sese generosum & nobile, graveolentiam vel è vase contrahit, vel alioqui lenocinio depravatur, quæ res vel impostura, vel inscitia maxima est, & intoleranda scribit Grynæus in Præfat. ad Plutarchum de Viris illustr. Quemadmodum v. g. Hier. Gemusæus in idem Plutarchi opus, de ipso Plutarcho scribit: Eum aulæ sectatorem olim, & magnâ apud Imperatorem Trajanum autoritate pollentem, sic in Republicâ versatum fuisse, ut Philosophiæ studium nunquam

quam deponeret, ac prudentiam cum sapientia
 conjunctam semper haberet. Causa finalis Histo-
 ria definitur esse prudentia, in rebus tum
 agendis, tum omittendis, dum res presentes
 cum præteritis contendimus, & de similibus
 idem iudicium facimus, quia res & casus hu-
 mani in orbem sui similes recurrere videntur.
 Quid enim est quod fuit? ipsum quod futurum est.
 Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum
 est. Nihil sub Sole novum: nec valet quisquam
 dicere; Ecce, hoc recens est. Iam enim præcessit in
 seculis, quæ fuerunt ante nos, inquit Ecclesiast.
 c. i. v. 9. 10. 11. Summatim, ut in figura faciem
 prævisam facilius agnoscimus: sic in historia no-
 ti moris exempla; Lipsius præfatione in An-
 nales Taciti. Adeo enim, inquit idem in allo-
 cutione Taciti iterata & novissima, & debeo
 asserere, hunc hominem (puta Tacitum) videri
 in altâ quadam specula rerum humanarum fuis-
 se; & illinc gnarum, scientemque proclamare,
 Hoc cave, hoc facito: In vabit, aut lædet ille, &
 ille effectus erit, &c. Hinc Bodinus in proœm.
 Method. p. 1. scribit, ex omnibus, qui historiam
 veris ac propriis laudibus exornarunt, neminem
 verius ac melius, quam qui vitæ magistrum eam
 appellavit. Pulchrum enim est, sunt verba Dio-
 dori Siculi in proœmio, ex aliorum Erratis
 (τῶν ἁλῶν ἀγνοήματα) in melius instituere vi-
 tam nostram, & non quid alii egerint, querere,
 sed quid optimè actum sit, nobis ad imitandam
 proponere. Seniorum consilia, quos longa ætas pru-
 dentiores effecit, à junioribus laudantur: at hos
 antecellit historia, quantò plura Exempla rerum
 complectitur diuturnitas temporis, quam hominis
 ætas. Itaque ad vitæ institutionem utilissima hi-
 storia censenda est, &c. De his pluribus suo lo-
 co, ubi ex professo de historiae utilitate age-
 mus)

CAP. II.

De Historiæ divisione, & ipsis Historicis,
qui Historias scripserunt.

Quotuplex est Historia?

Generalissimè loquendo, duplex; Uni-
versalis & Particularis.

[Operosa & præceptis Sapientiæ munitis-
sima est à Bodino allata Historiæ divisio, quâ
eam cap. i. Method. Hist. in tria genera veræ
narrationis distribuit; *humanum, naturale, di-
vinum*: Primum ad hominem, alterum ad
naturam, tertium ad naturæ parentem refe-
rens: Quorum unum actiones hominis, in so-
cietate vitam agentis, explicet; Alterum cau-
sas in natura positas, earumque progressus
ab ultimo principio deducat; Postremum
præpotentis Dei, animorumque immortali-
um in se collectam vim; ac potestatem intuea-
tur. Ex quibus triplex assensio oriatur, *pro-
babilis, necessaria, religiosa*; totidemque virtu-
tes; *prudentia, scientia, religio, &c.* His tamen
omnibus sagacissimè & optimè in rationis so-
lertissimæ lance appensis, tandem ad huma-
num narrationis veræ genus Bodinus se con-
fert, & relicto divino narrationis genere
Theologis, naturali Philosophis, ad huma-
nam historiam progreditur, eamque in *com-
munem*, aut *propriam* dividendo, hanc ipsam
nostram distributionem historiæ, in Univer-
salem & Particularem, reipsâ, ut maximè vo-
cabulis, syllabis, non sensu, differentibus, con-
firmat. Vide & perlege totum caput allega-
tum, lectione dignum.]

Quæ est historia universalis?

Est Expositio generalior & summaria,
quâ

quâ totius Mundi historia, ab orbe condito, usque ad nostra tempora, vel ea tempora, quibus scripta est, contextitur.

[Scriptores historiæ Universalis vide in Method. Histor. Bodini, c. 10. p. 529. 530. 531. 532. 533. cuiusmodi sunt: *Liber Genese* s. *Mosis*; *Berosi Chaldaei fragmenta Univerſæ Historiæ*, in Sardinapalo desinens; *Herodotus Halicarnassensis*; *Polybius Megapolitanus*; *Trogus Pompeius*, in Epitome à Iustino libris 44. comprehensâ; *Diodorus Siculus*; *Philo Hebræus*; *Eusebii Chronicon*, ab Hieronymo, Prospero Aquitano, Palmerio Florentino, Palmerio Fisano, continuatum; *Phreulphi Epitome*; *Bede Chronica*; *Adonis Viennensis de sex mundi ætatibus*; *Mariani Scoti Chronicon*; *Zonaræ fusa Historia*; *Honorii Augustodunensis Chronicon*; *Sigeberti Chronicon*; *Abbatis Urspergensis Chronicon*; *Vincentii Belluacensis Chronicon*; *Antonini fusa historia*; *Fasciculus temporum*, *M. Antonii Cocceii Sabellici Aneades*; *Donati Bossii historia*, *Ioh. Nauclerus*; *Philippus Bergomensis*; *Mart. Lutheri series temporum*; *Achillis Gassari epitome Chronicorum Mundi*; *Pauli Constantini Phrygionis Chronicon*; *Ioh. Carionis libri Chronicorum tres*, à Philippo Melanchthone, & Casp. Peucero aucti & locupletati; *Pauli Iovii historia omnium pænè populorum*; *Henrici Bullingeri Chronicon*; *Iohan. Funcii Chronologia*; *Mercatoris Chronologia*; Quibus Bodinus etiam Geographicos Univerſales annumerat; *Strabonem*, *Pomponium Melam*, *Pausaniam Cæsariensem*, *Raph. Volateranum*, *Munsterum*; quibus ipsis ab eodem Bodino accensentur Historici rerum variarum, quales sunt *Athenæus*, *Ælianus*, *Izexes*, *Leonicus*, *Solinus*, *Valerius Maximus*, *Plinius*, *Suidas* Hos Bodinus. His novissime accesserunt *Bucholzerus*, *Cranzhemius*, *Bellarminus*,

minus, Sethus Calvisius, Helvicus, Alstedius, qui libros Chronologicos: Pezelius, Glaserus, Tursellinus, Reusnerus, Besoldus, Daniel Pareus, qui universalis historiae Synopses, Mellificium, Medullam, &c. scripserunt, ita, ut lecturientibus electio difficilis fiat, quémnam horum præreliquis eligant, cum ferè nullus eorum sit, cujus descriptionem aliqua Charitum historiarum non imbuat.]

Quanam est Historia particularis?

Est rerum, apud certum aliquem populum, certo tempore & loco gestarum, specialis expositio.

[Hinc varia Historicorum particularium genera sive species, cujusmodi sunt *Diaria* seu *Ephemerides*: res gestæ cujuslibet diei: *Annales*, acta, sive gesta cujuslibet anni, referentes: cum quibus coincidunt *Fasti*: Historiæ item certarum nationum, populorum, rerum in choro, foro, aut thoro gestarum, quas Bodinus in Method. Histor. c. 10. à pag. 533. usque ad finem libri, sequentem in modum, cum annotatione Historicorum, qui de iis rebus scripserunt, distribuit: Ut primo loco post historiam Universitatis ponat Res Ecclesiasticas cum suis Historicis, qui de Religione, religionis item Sectis, antiquitate, & Iudæorum rebus gestis scripserunt: cujusmodi sunt Historici paganæ superstitionis: Historici Christianæ Religionis: Historici Sectæ Arabicæ. Secundo loco Historicos Chaldæorum, Assyriorum, Medorum, Ægyptiorum, Persarum, Phœnicum, Hebræorum, Parthorum, quorum gesta ab iisdem ferè Scriptoribus fuerunt comprehensa. Tercio loco Historicos Græcorum, quo nomine veniunt Iones, Æoles, Dores,

Dores, qui Asiam minorem, & Europam à Danubio, Acrocerauniis, & Hæmo monte, usque ad mare Ionicum, in Insulis, & continente, sedes fixerunt. *Quarto loco* Historicos Romanorum & Pænorum, rerumque Italicarum quorum itidem benè multi sunt. *Quinto loco* Historicos Celtarum, sive Gallorum & Francorum, quâ appellatione omnes veniunt populi, qui Rheno, Pyrenæis, Alpibus, & utroque Mari cinguntur. *Sexto loco* Historicos Germanorum, & populorum omnium, qui ab Alpinis usque ad mare Balticum, & à Rheno usque ad Vistulam sedes habent, quibus conjuncta est Historia Gallorum, Vandalarum, Hunnorum, Herulorum, Helveticorum, Longobardorum, Polonorum, Moscovitarum, Danorum, Suecorum: Hinc Historici Austriæ, Hungariæ, Poloniæ, Sclavoniæ, Dantiæ, Sueciæ, Gotticiæ, Longobardiæ, Saxoniciæ, Lubeci, Borussia, Batavia, Bohemia, Helveticiæ. *Septimo loco* Historicos Britannorum, qui post Anglo Saxones etiam Scoti sunt appellati. *Octavo loco* Historicos Hispanorum. *Nono loco* Historicos Arabum, qui olim Africa, Syria, Persiæ, Hispaniæ Imperia, tenuerunt vulgò Saraceni appellati. *Decimo loco* Historicos Turcarum. *Undecimo loco* Historicos Tartarorum. *Duodecimo loco* Historicos Æthiopum, Indorum, Americorum, & omnium Africae populorum. *Decimotertio loco* Historicos de illustribus Viris. Vide, & lege ipsum Bodinum loco citato, per integrum caput, tum invenies Historicos ferè omnes, qui extiterant, cum dictus Bodini de Methodo Historiarum libellus, anno 1566. scriberetur: præter eos, quos sequior, suorum minimè incuriosa, ætas; usque ad nostra tempora parturivit, inter quos historia Meterani, Thuani sui tempo-

ris, Reineccii historia Iulia, five Syntagma Heroicum, facile excellunt, ut alia clarissimorum Ingeniorum monumenta *ἐν διεξόδῳ* prætermittamus.]

CAP. III.

De Methodo Historicos legendi.

*Quo ordine & Methodo legendi
sunt Historici?*

ORdine & Methodo analyticâ, incipiendo à generalioribus, & progrediendo ad particularia.

[Est enim historia è censu disciplinarum practicarum, quarum methodus, ut ex Logicis constat, est analytica, hoc est, resolutive. Hinc Bodinus in suâ Histor. methodo c. 2. p. 19. *Ab universis paulatim ad singula delabemur, eo tamen ordine, quo in tabulis Chronicorum sunt comprehensa. Item cap. eod. pag. 25. 26. Quemadmodum falluntur, qui regionum tabulas prius intuentur, quàm totius universi orbis partiumque singularum inter se, & cum toto rationem accuratè didicerint: ita non minùs errant, qui singulas historias prius intelligere se posse putant, quàm universæ historie, omniumque temporum ordinem ac seriem, velut in tabulâ propositâ, judicarent. Eadem utemur analysi, in singulari gentis cujusque historiâ: Ut si quis Romanorum historias planè intelligere, ac memoriæ mandare velit, prius Sextum Rufum legat, qui quatuor paginis totam historiam complexus est; hinc ad Flori Epitomen, deinde ad Eutropium, post ad Livium & Polybium accedat, &c. Quod Bodinus ex Polybio habet, qui libro 1. non adeò procul à principio scribit: *Mihi quidem omnino videntur,**

tur, qui ἀπὸ τὰς καὶ μέρῳ ἱστορίας, per particu-
 lares historias, satis intelligi posse universa exi-
 stimant, non minus à vero deflectere, quàm si quis
 cum animati atque formosi corporis separatas in-
 vicem partes consideret, putet, se propterea o-
 mnem ejus animalis operationem atque ornatum
 intellexisse. Et paulò post: Διὸ πάντελῶς βρα-
 χύτι νομισέον, συμβαλλέσθαι τὴν καὶ μέρῳ
 ἱστορίαν πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐμπειρίαν καὶ πίσιν:
 hoc est, quapropter prorsus paululum conferre
 posse particularem historiam, putandum est, ad
 universi notitiam ac fidem. Haec tenus Polybius.
 Ex quibus omnibus videre est, Historiam
 universalem esse introitum ad historias par-
 ticulares; nec aliâ, quàm resolutivâ methodo
 ad sufficientem historiarum cognitionem fe-
 liciter perveniri posse.]

Ergone opus est futuro Historico, omnes omni-
 um Historicorum, quos Bodinus recenset, &
 qui deinceps ad hac nostra tempora prodie-
 runt, libros versare & perlegere?

Quanquam non satis est, magnum Histo-
 ricorum cumulum domi habere, nisi cujusque
 usus, & quo quisque ordine ac modo legi de-
 beat, intelligatur; ut rectè monet Bodinus
 circa initium cap 2. Methodi: Plerisque ta-
 men omnes legere, multas ob causas im-
 possibile est. Ergò librorum historicorum
 delectu habito, ratio hujus Studii instituen-
 da est, ut consideretur 1. Scopus professio-
 nis, quem Facultatum diversitas discrimi-
 nat, dum Theologus futurus ad vaticinio-

rum complementa conquirat Historicos, ad statum Ecclesiæ è fundamento dijudicandum in Ecclesiasticos Annales se immittit, & ad virtutum fomenta, & eradicationem scelerum, juxta sacros Scriptores, in manu habet etiam profanorum Exempla: Politicus ad temonem Regiminis publici rectè dirigendum, maturè sibi prospicit de Regiminum formis, mutationibus, Ortu & Interitu Regnorum, præmiis virtutum, supplicio scelerum, &c. quæ omnia historia in cõsignatis exemplis & Eventibus liquidissimè ob oculos ponit, &c. Et ita deinceps, de singulorum singulis scopis & intentionibus. 2. Ut consideretur, quid cujusvis humeri ferre valeant, aut recusent: Quod Cicero de dicendi generibus prudenter monet, dum Offic. l. i. scribit, *quosdam in singulis dicendi generibus, per paucos in omnibus floruisse. Ad quas autem res aptissimus quisque erit, in iis elaboret potissimum*, Idem de Historicorum lectione judicandum est, ut quivis ingenii sui modulo se metiatur, quàm optimos, suo ingenio aridentes, non quàm plurimos, vires ingenii sui superantes Scriptores eligat, & electos multùm legat. Hinc Lipsius ad Lectorem in Tacitum: *Iam antè testor, me nec pueris ista elaborasse. Quid enim iis cum Tacito?*

Hoc punctum, de legendis Autoribus, qui-

quibusnam, & qualibus, in nostro Gymna-
sio Logico-Rhetorico, c. 4. à pag. 63. usque
ad finem pertractavimus, Theorematis &
questionibus ultrò citròque disputatis, ubi,
si lubet, vide. Interim, En! prudentissima Se-
necae in hoc tramite dirigendo verba: Vbi in
Epist. 2. ad Lucilium scribit. *Primum argu-
mentum compositae mentis existimo, posse consiste-
re, & secum morari. Illud autem vide, ne ista le-
ctio multorum autorum, & omnis generis volu-
minum habeat aliquid vagum, & instabile. Cer-
tis ingeniis immorari & innutiri oportet, si ve-
lis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat.
Nusquam est, qui ubique est. In peregrinatione
vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia
habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est
iis, qui nullius se ingenio familiariter applicant,
sed omnia cursim, & properantes transmittunt.
Et paulò post: Distrabit animum librorum mul-
titudine. Itaque cum legere non possis, quantum ha-
bueris, sat est, habere quantum legas, &c. Vbi
tamen notandum est, historiarum studiosum
oportere esse ubique, dum universam histo-
riam perlegit, & ab universis ad singula se
confert; hac tamen cautela adhibitâ, ne sin-
gulos libros & Scriptores de eâdem re perle-
gendos sibi censeat, sed singulos optimos, de
singulis commentarios extantes: non planè
neglectis reliquis, quos per transennam in-
trospicere interdum utile est, ut ipse Seneca
suo exemplo docuit, quando in allegatâ ad
Lucilium Epistolâ scribit: *Soleo enim & in
aliena castra transire, non tanquam transfuga,
sed tanquam Explorator.*]*

*Pervelim tamen definitum capeffere consili-
um, ex quibusnam determinatè nomina-*

*tis Autoribus historia quævis peti
possit?*

Non contemnendum est Danielis Parei consilium de studio historiarum feliciter instituendo, quod ex Bodino sumsisse, & suæ Medullæ universalis historiæ præfixisse videtur; Faciamus hujus consilii compendium.

I. Processum ab universalibus, ad particulares Autores, nobiscum statuit.

II. In universali historiâ à Chronologicis, Funccio, Bucholzero, Mercatore, Berroaldo, Helvico & Alstedio, auspicari jubet.

[Nos addimus incomparabile opus Chronologicum *Sethi Calvisii*, aliorum supputationes, cum primis Funccii, maturo judicio, graviter corrigentis, quod tamen confirmatum his in rebus ingenium requirit. Nec non *Theatrum Historicum*; sive *Chronologiae Systema Novum*, Dn. Christophori Helvici, SS. Th. Doctoris. Ratio autem hujus consilii est in promptu. Chronologia enim Universalem historiarum dispositionem nobis ministrat. Ex hac summorum terminorum mundi, quibus Monarchiarum cōcluditur distributio, & maximarum Epocharum, v. g. ab orbe condito, ad diluvium; à diluvio, ad migrationem Abrahamæ ex Haran: ab hac migratione ad exitum ex Ægypto: ab hoc exitu ad Salomonis Templum conditum, &c. cognitio resultat. Hinc Bodinus c. 2. Method. Hist. pag. 18 *Primum igitur communem, velut omnium temporum tabulam, nudam illam, ac simplicem, nobis ad intueendum proponamus, in qua Mundi origines,*
Elu-

Eluviones, rerumque publicarum, ac religionum, quæ magis claruerunt, initia duntaxat, & Exitus, si modò exitus habuerunt, contineantur. Et paulò post, inquit, ejusmodi Chronica breviter auspicantibus esse facilia. Ac tametsi nō exactam contineant temporum rationem, proximè tamen accedere ad rei veritatem.]

III. Post hos Eusebii Chronicon, Zonarae fusam historiam, Vrspergensem, Coccium, Sabellicum, Iustinum, Diod. Siculum, Herodotum, Reusnerum de Summis Regibus, Pezelli Mellificium, Chronicon Carionis, Philip. Glaserum, Iacobum Capellum, Christ. Besoldum, qui Synopses Universalis historiæ scripserunt, legendos suadet.

IV. De Monarchia prima, Berosum, Mæthonem, Diod. Siculum, Iustinum, Herodotum; de Secunda, præter Iustin. Herodot. Diodor. Siculum, etiam Megastherum, Ctesiam, Thucydidem, Xenophontem; de Tertia iterum præter Iustinum, Diod. Siculum, etiam Arrianum, Plutarchum, Q. Curtium, Polybium, Appianum; de Quarta Suetonium, Corn. Tacitum, Vellejum Paterculum, legere jubet. Quibus in hâc quartâ Monarchiâ addendos esse ait, Lampridium, Iulium Capitolinum, Flavium Vopiscum, Trebellium, Pollicnem, Sext. Aurelium Victorrem, Pomponium Latum, Eutropium, Ammianum Marcellinum, Procopium, Agathiam, Iornandem, Paulum Diaconum, qui omnes

omnes in unum corpus, duobus Tomis distinctum, redacti sunt. Item, *Dionem, Cassium, Herodianum, Zosimum, Zonaram, Nicetum, Zeurenium, Gregoram*; qui Græcè de Monarchiâ Romanâ scripserunt: cum recentibus Latinè scribentibus, utpote sunt *Luitbrandus, Hermannus Contractus, Mathæus Palmerius, Otho Frisingensis, Witekindus Saxo, Abbas Vrspergensis, Iohannes Cuspinianus, Volateranus, Blundus, Sabellicus, Paulus Iovius, Iac. Augustus Thuanus, à Carolo V. ad Matthiam, Iacobus de Strada, Nicolaus Reusnerus, & Georgius Sabinus*; qui Imperatores Romanos descripserunt.

V. Sequuntur Scriptores de singulis Regnis, sub singulis Monarchiis: Sub primâ Monarchiâ, de Regno Ægyptiorum, item Medorum, Lydiorum, Trojanorum, legi iubetur *Diod. Siculus, Herodotus, Pausanias, &c.* Sub Monarchiâ secundâ, præter jam allegata Regna, de Regno Heraclidarum, Epyrotico, & Æacidarum, iterum *Herodotus, Diod. Siculus, Xenophon, Pausanias, Plutarchus & Iustinus.* Sub Monarchiâ tertiâ, de Regno Syriaco, *Iosephus*, de Pontico *Diodorus Siculus*, de Armeniaco *Polybius*, de Parthico *Appianus*, de Pergamensi præter allegatos jam, *Livius, Florus, Caesar.* Sub quartâ Monarchiâ, de Persico Regno, rursus

ius post ad Parthos translato, *Petrus Bizarus*, *Reinerus Reineccius*, de Hierosolymitano *Wilhelmus Tyrius*, & *Reineri Reineccii Chronicon Hierosolymitanum*, *Michael Rilius* de Regibus Hierosolymitanis, de Tartarico *Hayto Armenius*, & *Matthias Mechovius*, de Turcico *Paulus Iovius*, *Cælius*, *Augustinus Curio*, *Martinus Barlerius*, *Iohann Leunclavius*, *Petrus Bizarus*, *Laonicus Calcondylas*, *Nicephorus Gregoras*.

VI. Sequuntur Historici, qui de Rebus publicis scripserunt: De Atticâ *Herodotus*, *Thucydides*, *Xenophon*, *Diodorus Siculus*, *Iustinus*, *Bartholomæus Keckermannus*, *Carolus Sigonius*; de Spartanâ *Plutarchus* in *Læconicis*, *Gemistus*, *Keckermannus*, alii, modo nominati; de Carthaginensi, & Romanâ simul *Livius*, *Florus*, *Polybius*, *Diod. Siculus*, *Dionys. Halicarnassensis*, *Plutarchus*, *Appianus*, *Cæsar*, *Salustius*; Quos secuti sunt recentiores de Rebus publicis recentibus, ut, *Marquardus Freherus* de Imperio Romano recentî, *Münsterus* in *Cosmographiâ*, *Christoph. Lehmann* in *Chronico Spirensi*, *Sleidanus*, *Thuanus*, alii.

VII. Sequuntur Historici de novissimis sub hac ultimâ Monarchiâ Regnis in Mundo, cuiusmodi sunt 1. *Hugo Falcaeus*, *Faci-*
us, *Gnicciardinus*, *Michael Rilius*, *Pandul-*
phus,

phus, Collenutius, qui scripserunt de Regno Siculo & Neopolitano, item *Carolus Sigonius*, cujus historia extat de Regno Italiae, 2. *Damianus à Goes, Iohan. Vassus, Michael Ritius, Franciscus Tarapha, Ioh. Goropius, Beccanus*, qui scripserunt de Regno Hispanico, 3. *Paulus Æmilius, Robertus Ganguinus, Petrus Pithaus, Philippus Comineus, Ioh. Serranus, Ioh. Tilius, Vincentius Luparus, Petrus Matthaus, Iac. August. Thuanus, Frosardus, Michael Ritius*, qui scripserunt de Regno Gallico. 4. *Ioh. Marius, Polydorus Virgilius, Paulus Iovius, Matthaus Paris, Guilielmus Cambdenus, Ponticus Virungius, Iohan. Pithaus, Galfridus Arturius, Gildas Cambricus, Nicolaus Trivetius*, de regno Anglico. 5. *Hector Boëthius, Georgius Buchananus, Ioh. Ionsdonus, Ioh. Lessaus*, de Regno Scotico, 6. *Antonius Bonfinius, Michael Ritius, Gorhardus Arthusius, Casparus Ens, Nicolaus Reusnerus, Iacobus Sadoletus*, de Regno Hungarico. *Alexander Gaguinus, Ioh. Herburtus, Martinus Cramerus, Salomon Neugebauerus à Cardano* de Regno Polonico. 7. *Æneas Sylvius, Ioh. Dubravius, Pantaleon Candidus*, alii, uno volumine contenti; Item *Melchior Haiminsfeldius Goldastus*, de Regno Bohemico, 8. *Albertus Crantzius, Olaus Magnus, David Chytræus in sua Saxonia* de Regno Suecico, 9. *Alber-*
tus

tus Cranzius, Ioh. Bocerus, Cass. Ens, Saxo Grammaticus, Erpoldus Lindenbruch/ de Regno Danico. 10, Ioh. Lericus de America; Hieronymus Fhorius, Gothardus Arthusius, Cass. Ens, Ioh. Petrus Maffæus, Petrus Martyr, de Regno Indico.

VIII. Sequuntur Historici. qui scripserunt de Electoratibus, Ducatibus, Principatibus, atque Rebus publicis maioribus 1. *Marquardus Freherus, Ioh. Aventinus, Hubertus, Thomas Leodius, alii, de Electorali Palatinatu, 2. Albertus Cranzius, David Chytraus, Georgius Fabricius, Augustinus Brunnus, Melanchthon in orationib., de Saxonie Electoratu. 3. Augustinus Brunnus, de Brandenburgicorum Electorum vita, 4. Nicolaus Serarius, Iesuita, Cunradus Episcopus, Caspar Bruschius, de rebus Moguntinis. 5. Iterum Caspar Bruschius, de Trevirensium & Colonienfium Archiepiscoporum vita; Wilhelmus Kyriander, de civitate Augustæ Treverorum; Petrus Mersæus, in Catalogo omnium Electorum Ecclesiasticorum.*

Summatim IX, de Bavaria scripsit *Aventinus*; de Austriæ Archiducibus, *Cuspinianus*; de Moscoviæ magno Ducatu *Sigismundus ab Herberstein*; de Burgundiâ *Cominaus*; de Silesia *Ioachimus Curæus*; de Suevia *Martinus Crusius*; de Venetorum Repu-

Republicâ *Sabellicus Bembus*, *Natalis Comes*, *P. Iustinianus*; de Genuensi Republicâ *Sabellicus*, *P. Bizarus*; de Belgio *Cominaus*, *Guicciardinus*, *Meteranus*, *Pantaleon Candidus*, *Iac. August. Thuanus*; de Helvetia *Stumpfius*, *Iosias Simlerus*, *Lambertus Schafnaburgensis*, *Franciscus Guilimarus*; de Borussia *Stella Grunovius*, *Schurzius*, *Hennebergerus*: Omissis Civitatum singularum historiis, quarum pœnè infinitæ sunt.

Tandem se offerunt Scriptores Ecclesiastici, cujusmodi præter sacram Scripturam, quæ omnium excellentissima est, quippe in Canonicis libris θεόπνευστος, sunt i. de Ecclesiâ Judaicâ V.T. *Iosephus* & *Hegesippus*; de Republicâ Hebræorum, *Carolus Sigonius*; de Politiâ Judaicâ *Cornelius Bertramus*; de Republicâ Judæorum, *Petrus Cunnæus*; de Ecclesiâ Christianâ *Eusebius*, *Socrates*, *Theodoretus*, *Sozomenus*, *Evagrius*, *Nicephorus*, *Zonaras*, *Antonius Monachus*, *Chronicon Bergomatis*: *Centuria Magdeburgenses*, *Catalogus Testium Veritatis*, *Tomus Conciliorum*, *Mysterium Iniquitatis Plessæi*, *Historia Rudolphi Hospiniani de origine Templorum*, *Monachatus*, *Festorum*; nam de re Sacramentariâ mendax, indignus Historici titulo est. His subjungenda est historia de Ecclesiâ per Evangelium reformatâ, de quâ scripserunt, *Sleidanus*, *Thuanus*, *Martyrologium*

rologium Gallicum, *David Chytraeus* in Saxonia, &c. *Vitas*, & *historiam Pontificum Romanorum* descripserunt *Platina*, *Onuphrius*, *Antonius Cicarella*, *Luitbrandus Tiscinensis*, *Georgius Lilius*, *Stephanus Szegedinus*, *Daniel Angelocrator*, *Robertus Barnes*, *Anglus*, &c. partim cum iudicio singulari legendi.

[De his Historicis notandum est, non esse mentem consilii, quasi singuli de omnibus Monarchiis, Regnis, Rebuspublicis, Electoralibus, Ducatibus, &c. legendi essent: paucissimis enim eos tam copia habendi, quam tempus legendi, & memoria comprehendendi, contingit, sed, ut suprà monitum, hoc tantum intendi consignatione hujus Catalogi, ut, si possibile sit, tantum unus vel alter de qualibet re, aut præcipuis materiis, comparetur, comparatus legatur, & sicubi opus fuerit, lectus ad usum professionis opportunæ applicetur.]

CAP. IV.

De Historiæ Adjunctis in genere; & in specie de Chronologiæ definitione, & divisione.

Quor accidunt Historia?

TRia potissimum 1. ratione Temporis adjuncti ei accidit, ut sciatur & observetur, quid quolibet tempore sit factum aut gestum. Hinc *Chronologia*. 2. Ratione subjecti loci, ut sciatur & observetur, ubi-
nam

nam, & quo quidlibet loco sit factum, aut gestum: hinc *Geographia*. 3. Ratione fundamentorum, cognoscendi gestorum tempus & locum, scientia computandi tempora, & distinguendi loca; hinc *Astronomia*, cujus adminiculum *Arithmetica* est.

[De his agemus dehinc ordine, quantum præsenti instituto sufficit. Ad sua enim singulæ hæ disciplinæ pomœria pertinent: hîc tantum de iis agemus, ut de prologomenis præcognoscendis ad Historiam, non tanquam de subjectis ex professo tractandis.]

Quid igitur est Chronologia?

Chronologia est disciplina, demonstrans, quo tempore res quæque, in Historiis narratæ, evenêre.

[I. *Definitum* est Chronologia, à χρόνος & λόγος, ut dicas, sermo de tempore, puta, non absolutè considerato, vel quod naturam temporis concernit, quæ consideratio temporis *Physica* est, vel quod ad ejus numerum ἐξ ἀριθμῆσεως. & abstractè ad motum coeli examinatum attinet, quæ consideratio purè *Astronomica* est: Sed relatè, ἐκ ἀναρῆσεως rerum gestarum, ut Chronologiam notationem temporis, rerum gestarum memoriâ illustrati Seth. Calvis. in Isag. c. 1. p. 4. rectè dixerit, & proinde Chronologiam partim ad prædicamentum, *Quando*, ob connotationem temporis, partim ad prædicamentum *Actionis*, ob connotatas res gestas, referas, sive juxta Ramæos modulos, partim ad argumentum adjuncti, partim ad Effecti. Neque enim ex solâ Historiâ sufficienter, sine calculo astronomico,

Chro-

Chronologia deducenda est, ut suo loco ex Calvisio, harum rerum peritissimo, monebimus. II. *Definitio* constat suo genere & differentia. 1. *Genus* est, disciplina, quod exinde probatur, quia ejus fundamentum solidissimum, ex quo demonstrari eam oportet, Mathematicum est, ejus disciplinarum generis, quod in disciplinis nobilissimum est: ex potiori igitur parte non immerito fiat demonstratio: Bodinus c. p 434. in Method. Hist. vocat *temporum doctrinam*. 2. *Differentia specifica* sumitur à fine hujus disciplinæ, quæ est demonstratio temporis, relati ad res gestas, & in historiis narratas: Qui finis proximus est, ad ulteriorem, nempe veritatem rerum gestarum demonstrandam, tendens. Temporis enim annotatio lux veritatis est, & anima quasi historiæ, & diuturnitatem ejus, memoriâque rerum gestarum sola conservat & tuerur. Contrà verò apud quos ratio temporis non cohæret, apud illos neque veritatis, neque fidei historicæ ratio ulla constare potest, juxta Tatianum, allegante cum Calvisio in proœm. Isag Chronol. Summatim: Chronologia, velut Ariadne regit cæca vestigia filo, Bodin. in Method. hist. c. 8 p. 534. *Temporum doctrina omnium Dux historiæ, Id. ibidem.*

Quot sunt partes Chronologia?

Generaliter loquendo, duæ 1. Chronographia, quæ intervalla temporum examinat & demonstrat.

2. Canonica, quæ intervallo temporum demonstrata & collecta sigillatim, & per annos expansos, ac series suas digerit, Archontes cum consulibus annotat, Reges cum

cum Cæsaribus, externa cum vernaculis confert, &c.

[Sic Iosephus Scaliger Chronologiam dividit in animadversionibus in Eusebium pag. 4. Quanquam Chronologiæ appellatione unicâ tam Canonica, quàm Chronographia vulgò indigitari consueverit.]

Quid intelligis per intervalla Temporum?

Epochas intelligo, in quibus consideranda sunt tria; 1. Terminus à quo, qui in Æris inquirendus est. 2. Medium, per quod, quod in annis, & 3 terminus ad quem, qui in Eventibus consistit.

[Vt enim se habet Tempus, ita etiam se habent Epochæ, quæ sunt temporum intervalla. Atqui temporis natura est, ut motum, his Terminis, à quo, ad quem, & medio per quod, constantem numeret. Ergò idem de Epochis est concludendum.]

C A P. V.

De Æræ definitione, ejusque speciebus.

Quid est Æra?

ÆRa est initium temporis, à quo supputationes annorum incipiunt.

[Bodinus in Method. Hist. c. 8. p. 474. vocat *radicem temporum*. Vsurpatur tamen vocabulum *æræ* etiam pro numero integro, ab Ecclesiasticis Scriptoribus, hinc in latiori significatu, non rarò pro ipsis Epochis.]

Quos

*Quot sunt & inveniuntur Æra, ad quas
Scriptores suas narrationes
exigunt?*

Tot sunt, quot annorum species (respi-
ciendo, ad tempus tum Politicum, tum A-
stronomicum) apud Autores inveniuntur,
juxta quos res gestæ evenisse memorantur.

Quid est Tempus Astronomicum?

Tempus Astronomicum est mensura
cœli: hoc est, motus cujusdam sideris, à
dato puncto cœli, ad idem punctum. Sic
annus est Solis à dato puncto ad idem pun-
ctum conversio, Sic est mensis & Lunæ
conversio, &c.

Quid est Tempus Politicum?

Tempus Politicum est moderatio tem-
poris Astronomici, ad usum Politicum di-
recta, ut etiam à rudi plebeculâ numerari
possit, Astronomico quidem omnibus suis
partibus non consentiens, ita tamen dispo-
situm, ut adhibitâ intercalatione, aut die-
rum aliquot omissione, cum Astronomico
in certis periodis paria faciat.

[Hinc, puta ob annorum diversitatem, Æ-
rarum diversitas, uti est Æra mundi conditi,
Periodus Iuliana, Periodus Iudaica, Æra ab
exitu ex Ægypto, Æra Iubilæorum & Sabba-
thicorum, Æra à Trojano excidio, Æra Na-
bonassaris, Olympiadum, Ipsili, Romæ con-
ditæ, septuaginta hebdomadum Danielis,
Periodi Calippicæ, Annorum Philippeorum,
Chal-

Chaldæorum seu Babyloniorum, Seleucidarum, Maccabæorum, Tyrriorum, Dionysii Ægyptiaca, Antiochena, Hispanica, Æra à cæde Iulii Cæsaris, annorum à consulatu, Æra Actiacæ victoriæ, Anni Iuliani, Annorum Augusti, Annorum Laudicensium, Edeffenorum, Ascalonitarum, Æra Christiana, Æra agonum Capitolinorum, Diocletiani, ab Encœniis Constantinopolitanæ urbis, Indictionum, Hegiræ, sive Arabum, quæ etiam Turcica, Iezdegird, quæ etiam Persica, Æra mundi Græcorum, &c. de quibus passim apud Scriptores fit mentio, quarum descriptiones Seth. Calvisius in Isag. Chronologicâ, & D. Helvicus in Prolegom. Theatri Historici, maxime omnium Iosephus Scaliger de emend. temp. l. 5. de Epochis temporum, per librum totum, ordine tradunt.]

Quanam ex his recensitis Æris præ reliquis sunt nobiles & frequentes?

Æra Mundi conditi, Æra Nabonassaris & Olympiadum, Æra Romæ conditæ, Æra septuaginta hebdomadum, Æra Hispanica, Æra Christiana, Æra Indictionum, Æra modernorum Imperatorum Romani Imperii.

Quanam est Æra Mundi conditi?

Est initium annorum, qui ab Orbe condito numerari solent, de quo, quoad anni partes, sententiæ discrepant.

[Plerique, inquit Seth. Calvisius in Isag. Chronol. cap. 34 p. 185. initium omnium rerum, vel ad æquinoctium vernum alligant, vel etiam ad æquinoctium autumnale: utraque sententia multos.]

*multos habet Sectatores, &c. & mox: Quando sacre Scripturæ sententiam in hac Epochâ adstruendâ sequimur, necesse est, ut Mundum in Autumno conditum esse, pronuntiemus. Sic Scaliger annos Mundi ab autumno incipit, hoc est, à mense Octobri, ita videlicet, ut annus Mundi, Iuliano anno oppositus intelligatur, inire à præcedentis anni Iuliani Octobri, & in præsentis anni Octobri finiri. Vide Helvic. in Theatr. Histor. prolegomenis; quin ipsum Scaligerum lib. 5. de Emend. Temp. cap. de Mund. cond. fol. 198. 199. 200. 201. *Mundus & Adam*, inquit Mœstlinus in Tab. Chronolog. p. 1. *creantur tempore autumnali, die 4. creatio- nis (qui erat dies 23. Octobr. juxta annum nostrum Iulianum) Sol & Luna (in æquinoctio Autumnali, & in Novilunio) creantur.*]*

Quod est fundamentum Æra Mundi conditi?

Sola Scriptura sacra, quæ in numerandis annis sacris est *Ἰσότης*, & infallibilis. Usque ad annum mundi ter millesimum, trecentesimum, sexagesimum, ut præstantissimi Chronologorum supputant; quo anno Hierosolymâ à Nebucadnezare devastatâ, Chronologia Scripturæ expirat, & supplementum sequiorum seculorum in numerandis annis ex profanorum Scriptorum monumentis sumendum est, ut suo loco planum fiet.

Qua est Æra Nabonassar?

Est annorum initium, quod à Regis Nabonassaris Regno, anno à Mundo condito,

ter millesimo, ducentesimo tertio, sumitur, & per totum annum vagatur, donec spatio annorum 1461. ad primum terminum redeat, ita ut Anni Nabonassarei 1461. faciant annos 1460, vocantur etiam anni Ægyptiaci.

[De hujus Æræ Epochâ, inquit Seth. Calvis in Itag. Chronol. c. 11. pag. 100. decurrit singulari quadam anni formâ hæc Epochâ, quæ dicitur æquabilis, habetque dies tantum 365. absque appendice horarum sex, quæ quarto quoque anno exactè diem in anno Iuliano efficiunt intercalandum, seu perpetuo tenore suos dies 365. retinet, unde necessario fit, ut singulis quadrienniis ab annis Iulianis uno die differat, & caput ejus per omnes menses anni Iuliani vagetur, non pessus eundo, sed ascendendo. si ve retrogradiendo, &c. Propter hanc æquabilitatem hæc forma anni Astronomis aptissima est, qui tabulas suas de motibus cælestibus hætenus inde confecerunt, &c. Hæc Calvisius. Vbi notandum, quod hæc Æra expirantem Æram Mundi succenturiatur, sicut videre est apud Ptolomæum, qui Canonem Mathematicum habuit, in quo ab initio hujus Epochæ Reges Assyriorum, Babyloniorum & Medorum, inde Persarum, post Ægyptiorum, & tandem Romanos Imperatores ordine, usque ad sua tempora, nominatim recenset, & quot quisque annis prefuert, annotat. Hinc Calvisius l. c. ab initio capituli ait. Nobilis est hæc Epochâ, & magno usui Chronologis. Et si enim tantum apud Ptolomæum Astronomum invenitur, & apud Censorinum, tamen beneficio hujus Epochæ omnes aliæ, quæcumque sunt, quasi catenâ quâdam connectuntur. De hujus Æræ annis quàm exactissimum erexit Iose-

Yosephus Scaliger abacum Astronomicum, qui habetur l. 3. de Emend. Temp. cap. de annis Nabonassaræ Egyptiacis. Item l. 5. de primo Thot Nabonassaræ; Isthic fol. 136. & seqq. hic fol. 214. Porro de ipso Nabonassare, quisnam ille fuerit, sententiæ discrepant. Plerique ex eo Salmonassarem, Assyriorum Regem faciunt. Scaliger l. 5. de Emend. Temp. fol. 214. 215. id insinuat, perhibens, Babyloniarum Regem, Patrem Marædempodi, ab Esaia Merodach dicti, Nabonassarem fuisse. Prior & communior sententia posteriori verior esse præsumitur.]

Quæ est Æra Olympiadum?

Est initium annorum, incidens in annum Mundi ter millesimum, centesimum, septuagesimum quartum, juxta quos Græci longo tempore seriem rerum gestarum in monumentis publicis perscribere consueverunt.

Ipsæ autem Olympiades fuerunt Epochæ quatuor annorum, dictæ ab ordinario Conventu Græcorum ad Elidem in Arcadia, super monte Olympo, qui semper celebrabatur post quartum annum in plenilunio, quod Solstitio æstivo proximum est, quo Græci annum suum incipiebant.

[Olympiadum numeratio in Chronologicis magnum lumen est; Ex annis enim Nabonassaræ dependent, quarum prima Nabonassarem annis 29. antecessit. Et usque ad Olympiades, inquit Africanus apud Eusebium, nihil exploratum in historia Græcorum invenitur, sed omnia confusis conscripta sunt temporibus.]

bus. Scalig. l. 5. de Emend. Temp. fol. 208. cap. de initio Olympiadum inquit: Caput Olympiadis primæ Iphiteæ est initium ejus intervalli, quod Varro ἰσοπικρὸν appellavit, unde omnis ratio temporum in Scriptis Græcorum. Exinde de insigni earum usu in supputando historiarum tempore, argumentum est sumendum.]

Quanam est Æra Rome condita?

Est initium annorum Lunarium cum Epactis, qui à primordio Urbis conditæ à Romanis numerari solebant, incidens in annum Mundi ter millesimum, centesimum, nonagesimum octavum.

[Ad hanc Æram etiam referri possunt anni Consulium Romanorum, dum multi olim Historici, Romanam historiam scribere aggressi, cum rebus gestis simul Magistratum nomina, qui rebus gerendis præfuerant, digesserunt, ut videre est apud Polybium, Dionys. Halicarnasæum, T. Livium, Corn. Tacitum, Cassium Dionem, Ammianum Marcellinum, &c. Ergò hæc Æra in lectione Historiarum veterum nequaquam susque deque est habenda.]

Qua est Æra septuaginta Hebdomadum?

Est initium quadraginta nonaginta annorum per septuaginta apud Danielem Hebdomadas intellectorum, incidens in secundum annum Darii Nothi, Regis Persarum, in annum verò Mundi ter millesimum, quingentesimum, vigesimum septimum.

[Ab omnibus vexatam quæstionem appellat
 Ios. Scal. quæstionem de Hebdomadibus Da-
 nielis, l. 6. de Emend. Temp. cap. de Hebdom.
 Danielis, fol 281. Scriptura hujus Æræ Dan. 9.
 v. 25. expressè meminit, ubi hæc habentur
 verba: Scito ergo, & animadverte: ab exitu ser-
 monis, ut iterum ædificetur Ierusalem, usque ad
 Christum Ducem, hebdomades septem, & hebdo-
 mades sexaginta duæ erunt, & rursus ædificabi-
 tur platea, &c. Vbi notandum, in libris Esræ
 & Nehemiæ quatuor Edicta publicata, de
 reædificandis Hierosolymis, recenseri. Pri-
 mum Cyri, Esræ cap. 1. & 2. Chron 36. v. 22.
 Quod tamen vivente adhuc Cyro, & postea
 sub Ahasvero & Artaxerxe Longimano, Es-
 ræ 4. impeditum fuit. Secundum fuit Darii
 Nothi, qui Cyri Edictum renovavit, & ma-
 gnâ severitate impedimentum restitutionis
 Hierosolymorum prohibuit, ipsis Prophetis,
 Haggæo & Zachariâ, sententiam Dei de in-
 staurando Templo promulgantibus. Vide
 hoc Edictum Esræ 6. *Terrium Edictum*, fuit
 Artaxerxis Mnemonis, qui Edictum Darii re-
 novavit & repetiit, Esr. 7. ubi Esra cum Iu-
 dæis & Sacerdotibus in Iudæam rediit. *Quar-
 tum Edictum* fuit, quando idem Rex Artaxer-
 xes anno vigesimo Regni sui, Nehemiam cum
 potestate muniendæ Urbis, Hierosolymam
 mittit, Nehem. 2. Ad horum quatuor Edicto-
 rum unum referenda est prophetia de exitu
 sermonis, ad ædificandam Hierosolymam;
 Quod verò illud erit, nisi Darii, non Histaspis,
 sed Nothi, medii inter duos Artaxerxes, u-
 num patrem Longimanum, alterum filium
 Mnemonem, quippe potissimum à Spiritu S.
 profectum, à Rege magnâ autoritatis Maje-
 state confirmatum, à nemine unquam impe-
 ditum, & cum exitu 70. hebdomadum, hoc

30 INSTITUT HISTORIAR.
est, 490. annorum, exactissime respondens.]

Qua est Æra Hispanica?

Æra Hispanica est, cujus primus annus sub Cæsare Augusto, 1. Ianuarii incipiens, fuit octavus annus ordinationis, sive Emendationis Iulianæ, duobus Cyclis Lunaribus, hoc est, 38. annis antiquior Ærâ Christianâ.

[Dicitur etiam *Æra Cæsaris*, & κατ' ἐξοχὴν *Ærâ Ære*. De hac inquit Ioseph. Scaliger lib. 5. de emend. temp. cap. de *Ærâ Hispanicâ*, fol. 234. *Æram Hispanicam non solum 38. annis præcessisse Natalem Christi, sed etiam attributam esse Iulio Cæsari ab Hispanis, sciunt, qui illorum libros, & Alphorfinos Indices legerunt. Usitatissima est in Tomis Conciliorum, quia frequentissima Concilia habita fuerunt Toleti, & alibi in Hispania, imò etiam Carthagine, & in alijs Africæ locis, cum Vandali Africam occupassent, qui ex Hispania traducti, Æram Hispanicam retinuerunt, quâ omnia ad hosce annorum numeros sunt consignata. Vide Seth. Calvis. in Isag. Chronol. c. 44. p. 216.]*

Qua est Æra Christiana?

Est initium annorum, quos Christianus orbis à nato Christo numerat, exordio à Calendis Ianuarii sumpto.

[Dicitur etiam *Æra Dionysiana*, à Dionysio exiguo, Abbate Romano, qui illam anno 532. tempore Iustiniani, introduxit. Quam autem hac Æra sit antiquissima, ultra mille annos in Ecclesia usurpata, & diurnâ temporis præscriptione confirmata, ut plerique Chronologi eâ nixi, quod in alijs historiis

illis pugnare videtur, confidenter ad ejus basin exegerint, integro tamen biennio eam minorem esse, quàm debeat esse, Sethus Calvisius in Itag. Chronolog. cap. 46. à pag. 228. ad fin. cap. firmissimis argumentis demonstrat. Natus enim juxta hanc Dionysii Æram fuisset Salvator anno 4. Olympiad. 194. Nabonassar 748. Urbis conditæ 752. Mundi 3949. cum tamen verus desideratissimæ Nativitatis annus integro biennio major sit; incidens in annum 2. Olymp. 194. Nabonassar 746. Urbis conditæ 150. Mundi 3947. ita, ut præsens annus Christi, quem numeramus 1645. deberet esse annus verus 1647. omnium autem in hac de æra Christiana disputatione operosissimus est Fr. Spanhemius, in dubiorum Evangelicorum parte secunda, à p. 1. usque ad pag. 59. qui profectioribus in his rebus scriptus, lectu dignissimus est.

Quæ est Æra Indictionum?

Est initium annorum, quos Romani numerabant in Privilegiis, & conventionibus scriptis, ne tributorum solvendorum memoria laberetur.

Ipsa autem Indictio est spatium 15. annorum, ad recipienda ab extraneis Tributa constitutum, à 24. Septemb. incipiens.

[Cum enim Romani dominarentur ferè universis nationibus, terras fecerunt sibi tributarias, præcipientes, ut remotiores propter difficultatem transitus in fine primi quinquennii persolverent aurum, ad dominationis Typum, in fine secundi argentum, ad stipendia militum, in fine tertii æs, & ferrum, ad armorum reparationem. Unde instituerunt Romani, quod nullum Privilegium, nulla

32 INSTITUT. HISTORIAR.
etiam conventio scripta commendata, esset stabili vel firma: nisi haberet annum Indictionis annotatum, & hoc, ne tributorum solvendorum memoria laberetur; Ioh. de Sactobusto in lib. de computo Ecclesiastico.]

*Restat Æra modernorum Imperatorum;
Quanam Illa?*

Est initium annorum, quos moderni Imperatores ab Imperii sui initio numerant, connexis reliquorum Regnorum annis, quibus hæreditariâ successionem præsumunt.

[Sic Imperator noster Romanus Ferdinandus III. hoc anno currente, diplomata sua & Rescripta, post Æram Christianam, etiam Æram Imperii, & reliquorum, quæ hæreditariè possidet, Regnorum insignit, concludendo, *Ge- ben/ze. Unserer Reiche/ des Römischen im Neund- ten/ des Hungarischen im Zwanzigsten / vnd des Böhemischen im Achtzehenden Jahre. Id quod ad Majestatem Imperii facere videtur.]*

CAP. VI.

De Annis, & eorum Characteribus.

Fuerunt Æra, sequuntur Anni; Quæro igitur, quid sit Annus?

Annus est spatium Temporis, sideris cu-
jusdam motu, vel simpliciter, vel civili
ordinatione, determinatum.

[Scaliger l. i. de emend. temp. fol. 7. an-
num maximum *consuetudine* dierum esse ait. Fun-
damentum hujus definitionis est in differen-
tia temporis, quorum aliud Astronomicum,
aliud

aliud Politicum est, ut suprâ cap. 5. fuit definitum.]

Quotuplex est Anni divisio?

Multiplex, pro diversitate considerationis;

Nam annorum alius est *communis*, alius *Sacer*, five *Mysticus*.

Communis vel est *Cœlestis*, vel *Politicus*.

Cœlestis iterum vel *Solaris*, vel *Lunaris*.

[Vide Scalig. l. i. de emend. temp. ubi in genere de Anno ait; Tot constitui possunt, quot sunt siderum errantium Periodi: Est enim annus circuitus ejus periodi, cujus cognominis ipse est. Nos verò ad Luminaria magna in hac dīxotopelœ respicimus, Quia, benè notante Scaligero, vulgò obtinuit, ut duorum Siderum, Solis & Lunæ, labentem cœlo qui ducunt annum, ratio in temporibus civilibus haberetur.]

Politicus itidem varius est, uti erat annus *Atheniensium*, annus *Metonis magnus*, *Periodus Calippica*, annus *Romanus*, *Nabonnassareus*, *Julianus*, aliis annis multis prætermisiss.

Sacer, five *Mysticus*, alius *Sabbathicus*, alius *Jubilans*.

In genere, annorum alii sunt *collecti*, alii *expansi* five *dispersi*, alii *currentes*, alii *compleri*, five *exacti*.

[De horum annorum descriptionibus dehinc brevissimè agemus.]

Quis est Annus communis?

Annus communis est, qui communiter

B ;

apud

apud hunc vel illum populum fuit in usu, qualiscunque vel tandem is, excepto Mystico, fuerit, sive Solaris, sive Lunaris, sive Metonis, sive Calippi. &c.

[Sic apud nos *Annus Iulianus* pro anno communi habetur, quia is in universo Imperio Romano, & apud exteros, in usu est. Apud Turcas *annus Hegiræ*, cujus forma Lunaris est, apud Persas *annus Era Iezdegird* annus communis est, & sic deinceps.]

Quis est annus cœlestis?

Annus Cœlestis est mensura motûs cuiusdam Sideris, à dato puncto cœli, ad idem punctum.

[Hinc *annus Solaris*, cujus circuitus definitur dierum 365. & paulò minùs quàm quadrantis: eadem ferè quantitas attribuitur *Veneri* & *Mercurio*. Saturni annus est dierum 10955. horarum 12. Iovis annus dierum 4331. horarum 18. Martis dierum 687. Lune dierum 29. cum semisse, & paulò plus quàm duarum trientum horæ, quem *Mensem* vocant; Scalig. de Emend. Temp. fol. 7. Hic igitur annus, cognito motu Sideris, ad quem exigitur, non dependet ab hominum ordinatione, sed in solidum ex Motu cœlesti supputandus est, ut maximè sumptio initii ejus penes hominum arbitrium sit, quia revolutione immutabili à puncto ad idem punctum definitur.]

Quis est annus Solaris?

Est spatium temporis, quo Sol à quocunque quatuor punctorum Zodiaci æqualitatis, vel conversionis movetur, circumiens totum Zodiacum motu proprio, rediens
ite.

iterum ad idem punctum, ita, ut revolutio
ejus 365. diebus, & quarta diei naturalis
parte, hoc est, sex horis, præter rem modi-
cam, secundum sensum perficiatur.

[Secundum Tychonem Brahe, si is annus
ab initio Mundi deducatur, diebus 365, horis
5. minutis 49. absolvitur. Porro si hæc Anni
Quantitas per 12. dividitur, Mensis Solaris
30. dierum erit, 10. horarum, & 29. minuto-
rum, & 36. secundarum, juxta Sacrobustum.]

Quis est annus Lunaris?

Est spatium 12. Lunationum, in anno So-
lari vicissim transeuntium, ita ut revolutio
ejus diebus 354, minutis omissis, perficia-
tur, undecimque diebus brevior sit anno
Solari.

*Antequam ad annos Politicos progredimur,
prius duo Dubia enodanda ve-
niunt.*

Primum Dubium est, quomodo in Chrono-
logicis certitudo haberi possit, cum tamen
anni Solares & Lunares, multis diebus non
coeant, hi undecim diebus breviores sint
istis, præter horas & minutias, ex quibus,
progrediente tempore, etiam dies,
septimanæ, Menses, &c.
fiunt?

Quaquam hic responderi posset, ner-
vum Chronologiæ consistere in traductio-
ne unius Epochæ anni ad diversam Epo-
cham.

cham, uti e. g. annus Iulianus Solaris communis temporis mensura est, quæ reliquos reliquarum Epocharum annos metitur, at tamen quia huic dubio hâc responsione non satisfaceret, si quæstio adhuc esset, si tunc anni computandi Solares, ac Lunares, ut verbi gratiâ, qui in Scriptura sacra ab orbe condito numerantur, factum est, ut variae intercalationes fuerint inventæ, quibus effectum fuit, ut tempora æqualiter decurrerent, & Chronologica supputatio sibi constaret.

Quas dicis temporum Intercalationes, respectu anni Solaris & Lunaris, ut hi in decursu æqualiter se habeant?

Quanquam defectus minutiarum quantitatem, propter diversitatis parvitatem, inveniri impossibile sit, ut Sacrobustus ex Almagesto Ptolomæi rectè monet, tamen quod ad residuas anni Solaris horas, & deficientes dies anni Lunaris attinet, ne ex eorum neglectu insigne vitium temporis in computando consequeretur, duo potissimum remedia inventa sunt, nempe, *Bisextum* in anno Solari absolvendo, & *Epacta*, in anno Lunari cum Solari exæquando.

Quid est Bisextum?

Est unius diei in Februarium quarto anno Cycli Solaris interpositio, ut tempus cursui

cursui Solis adæquetur. Unde ipse hic annus Bisextilis nomen habet.

[Sex enim horæ per 4. multiplicatæ 24. adeoque diem naturalem integrum constituunt. Finis autem Bisexti hujus est, ut initium certi anni constitui possit, quia difficile esset, has sex horas peculiariter quolibet anno continuare. Hoc enim modo, si annus inciperet à manè, secundus à meridiè, tertius à vespere, quartus à media nocte inciperet, cui incommodo *Bisextum*, quatuor annorum horis 24. in diem redactis, pharmacum adhibet. In Februario autem hic dies interponitur, quia hic mensis est brevissimus.]

Quid sunt Epactæ?

Sunt undecim dies, qui annis Lunaribus, ut Solaribus adæquarentur, addebantur, quam additionem Romani, qui ante annum Julianum Lunari utebantur, & intra octo annos per tres intercalares menses eam ritè perficiebant, *Octoeterida* nominabant, ita, ut tres postremi anni singuli haberent tredecim menses.

[Hæc de anno Lunari communi intelligenda sunt: de anno Embolismali vide Sacrobustum in libello de computo Astronomico accuratè docentem. Epactas autem dies quod concernit, ante Romanos Solon eas ordinavit, initio anni constituto in conjunctione Solis & Lune, æstivo Solstitio proximâ. Melanchth. in Chronic. Carion. l. 2. pag. 209.]

Secundò dubitatur, an in Chronographia Scriptura sacra intelligantur anni Solares, an Lunares?

Respon-

Respondetur: Invicta argumenta in medio sunt, annos in Scriptura numeratos, nostris fuisse pares, nisi omnia confundere velimus. Quod adeo certum est, ut ipsos annos vitæ Patriarcharum, quorum unus ad annos usque 969. pervenit, quantitate nostris Iulianis minores fuisse, neutiquam credendum sit, quomodocunque ipsos appellemus, Solares. an cum Epactis Lunares.

[Bodinus in Method. Histor. c. 8. p. 472. scribit: *Hebræi quidem Lunaribus (annis) utebantur, sed tertio quoque anno mensem intercalarem inferebant, qui ab illis Vaadar dicebatur, id est, geminatus Adar: Quare Garceus in eo labitur, quod Hebræos atque Egyptios annis Solaribus usos scribit. Hanc Bodini sententiam gravissimè refutat Ioseph. Scalig. lib. 3. de Emend. Temp. cap. de anno priscor. Hebræor. Abrahamæ, fortissimè concludendo, Annum priscorum Hebræorum duodenis equalibus mensibus, cum quinque appendicibus diebus tributum, adeoque Chaldaicum, aut, si mavis, Egyptiacum annum fuisse. Confer Calvis. in Isag. Chronolog. c. 35. pag. 190. ubi miratur, quid quibusdam veniat in mentem, ut menses Lunares in anno diluvii numerent. Melanchthon ait lib. 2. Chron. Car. pag. 33. Numerus mensium & dierum in hac (de Noah) narratione, ostendit, annum Solarem complexum esse duodecim menses Lunares, & dies decem: Ideo dicitur Noah egressus esse ex Arca, anno ætatis sue sexcentesimo primo, videlicet anno à condito Mundo, millesimo, sexcentesimo, quinquagesimo septimo. Porro quod annos vitæ Patriarcharum concernit,*

erunt quidem, qui illos paulò plus,
 quàm menstruos esse putarunt, & tantum
 dies sex & triginta effecisse, ut esset numerus
 quadratus, quia efficitur ex numero senario,
 sexies ducto: quorum itaque annorum ex
 nostris unus decem contineret, & talibus an-
 nis in duodecim menses divisus, unusquisque
 mensis tres dies contineret. Quid Augustinus
 de hac perversione probabiliter iudicet, vide-
 re est in ejus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 13.
 Quicquid sit de hujusmodi vitarum Patrum
 diminutione, Andreas Rivetus eam in Exer-
 citationibus in Genesin, Exercitat. 48. p. 239.
 solidissimè refutat. Nam si, inquit ille, ita es-
 set, Ebraicà veritate manente, quæ præferri de-
 bet, cum Henoc & Cainan filios genuerint, anno
 ætatis suæ 65. sequeretur, si decem ex illis unum
 nostrum efficiant, paulò minus quàm septenos
 pueros fuisse patres filiorum. Quòd si addantur
 etiam centum anni, qui in Edit. LXX reperiun-
 tur, cum omnes tam Hebræi, quàm Græci Codices
 in summa vitæ uniuscujusque conveniant, nullus
 autem diutius vixerit, quàm Mathusala, cujus
 anni fuerunt 969. sequeretur, nullum Patriar-
 charum pervenisse ad 97. annum, cum tamen hoc
 etiam tempore reperiantur, qui illum sunt super-
 gressi. Præterea aut mutata esset ratio numeran-
 di post diluvium, cujus rei vestigium nullum ap-
 paret, aut si annorum calculus sic esset reducen-
 dus, ridiculum esset, quod de Abrahamo Scriptura
 dicit, plenum, vel saturnum dierum, in bonâ sene-
 ctute, diem obiisse, qui cum 175. annos vixerit,
 mortuus esset anno ætatis suæ 18. nondum com-
 pleto. Sed commentum illud planè refellit, quod
 infra c. 7. illo anno, quo diluvium duravit, nu-
 merantur menses usque ad decimum, & mensis
 secundi dies 27. fit mentio. Hactenus verba Ri-
 veti. J

Fuit annus Cœlestis, Solaris & Lunaris; sequitur Politicus: Quaritur, quisnam ille sit?

Annus Politicus est spatium temporis certum & determinatum, quod quidem cum anno Cœlesti non semper exactè consentit, aliquando tamen ad eum redit, & paria cum eo facit, quantum ob ignorantiam Solis & Lunæ cursus apud veteres possibile fuit.

[Non est, ut hîc loci multùm laboremus de anni Politici speciebus inquirendis, & definiendis, quisnam fuerit annus Atheniensium, annus Metonis, Periodus Calippi, Annus Romanus, &c. Quia tractatio hæc ex professo Chronologica est, & intricatior, quàm ut hîc loci ὡς ἐν διεξόδῳ tractari possit: tractavit eam satis enucleatè Sethus Calvisius in Isag. Chronolog. parte secundâ, à pag. 76 per multa capita; omnium verò accuratissimè Ioseph. Scalig. de Emend. Temp. l. i. 2. 3. 4. Nabonassaris annus quis sit, ex definitione Æræ Nabonassaræ cap. antecedente traditâ, constat. De solo anno Iuliano, ejusq; præstantiâ, pauca monehimus; si quæ Bodinus de his Annis in Method. c. 8. p. 471. scripsit, priùs recitavimus: *Errandi causa*, inquit (putà in Chronologico calculo) *nulla major fuit, quàm ex ignoto Solis ac Lunæ cursu; in quo, tametsi omnis antiquitas se valdè torsit, efficere non potuit, ut certam annorum ac mensium rationem haberemus.* Nam Leostrati ὀκτοετηρίδες mendosæ repertæ sunt, nec usum ullum præbuerunt: Et aurea, quæ dicitur, *Regula Metonis novendecim annorum, fallax,*

Fallax, adeò, ut anno post 318. dici unus, ac fere 18. horæ superarent, quo Solis cursum Luna anteibat: Fallax etiam Calippi annus: Mendosæ Hipparchi Regulæ trecentesimo quarto post anno unus horæ errorem indicârunt: nec multò certior Philolai ac Democriti Επισολισμος: Postremò Cæsaris annus hoc habet incommodi, quòd Lunares sustulit, & nunc plenus est erroris. Nam paulatim æstivæ feriæ ad hibernos menses regrediuntur. Haftenus Bodinus.]

Quisnam est annus Iulianus?

Est annus Solaris, à Calendis Ianuarii incipiens, cujus rationem Iulius Cæsar de consilio Sosigenis Mathematici instituit, quem ex Alexandria Romam duxerat.

De hujus anni præstantiâ in Chronologico studio vide apud Sethum Calvis. in Isag. Chronolog. c. 15. Summa eorum, quæ de hoc anno scribit, est: 1. *Quòd hujus anni formæ in annis æræ Christianæ omnes assueverimus; solâ hanc esse certissimum temporis vehiculum, cum omnibus sit notissima, &c.* 2. *hujus anni formam quàm proximè accedere ad annum Astronomicum Tropicum, & æquabilem, & Equinoctia ac Solstitia propemodum statis diebus quotannis retinere.* 3. *hunc annum certos quosdam Characteres aptissimè & apertissimè recipere, quibus quilibet eorum facilimè absque omni errore deprehendatur, &c.* Hinc omnes omnium seculorum Epochas, ad hanc anni formam, à condito Mundo, ad nos usque reduci, eidemque allegari. Confer, quæ Scaliger c. de primis Kalendis anni Iuliani putat lib. 5. de Emend. Temp. fol. 231.]

Ergone annus Iulianus est omni numero absolutus & perfectus?

Hoc

Hoc non sequitur, sed hoc tantum, commodiorem anno Iuliano non esse, ad quem exigatur Calculus Chronologicus; modò enim ex Bodino recitavimus, habere hunc etiam annum hoc incommodi, quòd æstivæ feriæ paulatim ad hybernos menses regrediantur.

[Hinc ille conatus Gregorij Papæ, in corrigendo Calendario Iuliano; sed num rector, an ineptior, jamdudum pronuntiatum fuit. Videatur Alterum M. Michaelis Mæstlini Examen, quo ex ipsis fontibus demonstratur, Novum hoc Gregorij Calendarium omnibus suis partibus, quibus reformatum esse putatur, multis modis mendosum, & in ipsis fundamentis vitiosum esse. Ergò modestissimè de hoc anno illustris & profundissimus Scaliger lib. 8. de Emend. Temp. cap. de Anno Iuliano, fol. 417. postquam computum hujus anni deduxit: *Hæc est, inquit, vera, & ad naturæ leges descripta anni forma, quam ideò proposuimus, ut nobiliora Ingenia, aut ad hanc amplectendam, aut ad meliorem comminiscendam, excitarentur.*]

Sequitur annus sacer, sive Mysticus:

Quisnam is est?

Annus Sacer, sive Mysticus, est Veteris Testamenti temporibus peculiaris, qui à mense Tisri, vel Ethanim, nostro Septembris respondente, incipiebat, quo Hebræi in supputationibus suis usi sunt, ubi de rebus sacris & Ecclesiasticis, ac Ceremoniis agebatur.

[Huic Hebræorum anno sacro, sive mysti-

co contradistinguebatur annus communis, quo utebantur Hebræi in contractibus civilibus, qui incipiebat à Mense Nisan, nostro Martio respondente. *Hanc enim distinctionem, inquit Riverus in cap. 7. Genes Exercit. 54. pag 273. tempore Mosis in usu fuisse, omnes agnoscunt, &c.* quod nos sacrum hunc annum, respectu communis, *Mysticum* appellamus, causæ in promptu sunt, quæ in Archetypo Christo, temporumque Novi Testamenti complementis ad oculum demonstrari possunt; ut *ἡ βίβλος αἰώνος* vitæ æternæ, qui sunt finis fidei nostræ, taceamus. Porro quadrien- nium nunc est, cum Clariss. Dn. Ioh. Iacobus Hainlinus, Superintendens Generalis, iam temporis Tübingæ Mathemata profitens, ederet *clavem sacrorum temporum, seu propositi- tionum Heptadas tres*, quibus per novam, & à multis seculis ignotam Mysticam formam annorum Sabbathicorum, Iubilæorum & LXX. Hebdomadum Danielis aditus ad tem- porum Biblicorum adyta tentatur, in quibus Mysticorum annorum formam ab his nostris Mykicis & sacris annis planè diversam & sin- gularem proponit. Annum enim Mysticum definit, si rem spectemus; *Spatiū septem Men- sium mysticorum*, quorum quisque septem hebdo- madibus, hoc est, diebus 49. absoluitur, ita, ut re- volutio ejus diebus 343. absolvatur, diebusque 22. & horis 6. brevior sit anno nostro communi Iuliano, qui Solaris est. Ex quibus Mykicis an- nis etiam Sabbathicos & Iubilæos annos de- ducit, ita, ut *mysticorum annorum septimus qui- vis Sabbathicus, & Sabbathicorum qui vis septi- mus Iubilæus sit*, supputationis mysticæ primor- dio à primo Genes. 2. Mundi Sabbatho rectè sum- pto, Sabbathicisque & Iubilæis annis ex radice septe-

septenarii numeri ritè decurrentibus. Quæ licet nova, & à multis seculis incognita Annorum mystica forma, ut ipse Autor eam appellat, à communi omnium Chronologorum calculo *δὲς ἀπὸ παλαιῶν* distet, nihilominus, quia reducta ad Iulianos annos, cùm primis in Mysticis S. Scripturis numeris, mirabili concentu rerum eventus ad tempora applicat, quod in difficilimâ apud Daniele LXX. Hebdomadam supputatione, annorumque ad literam vaticinii digestionem ad oculum demonstratum extat, omninò concludimus, has profundæ ingenii meditationes susque deque neutiquam ferendas, sed ad accuratam demonstrationum astronomicarum incudem revocandas, & si *θεῖον τι*, quod speramus, subsit, grato erga autorem animo agnoscendum esse. Utinam Scaligerum, Mœstlinum, nostrum beatissimæ memoriæ Præceptorem, Calvisiumve, ad ferendum de hac novâ Chronologiâ mysticâ iudicium, de *mortuis* suscitare possemus! sed istis æterna lux, nobis temporanea crux! Non optemus, ut veniant ad nos, ad quos, ut mortalitate hac expletâ, nos veniamus, & perfectè intelligamus, quod hîc tantùm *ἐν μέπῃς* cognoscimus, pietas unicè in votis habere nos instiget.]

Dixisti, duas sacri seu mystici anni esse species, Sabbathicum, & Iubilæum: Quaro, quisnam sit annus Sabbathicus?

Annus Sabbathicus est, qui ex præcepto divino, septimo Judæorum mense, circa Septembrem nostrum, ritè inchoabatur, & toto illo anni spatio observabatur, ita, ut
servi

servi indigenæ manu mitterentur, & agri inculti relinquerentur; quia nec semen-tem faciebant, nec metebant, nec vineas putabant, nec uvas colligebant; quicquid sponte nascebatur, id omnibus commune erat, & indifferenter à quibusvis colligebatur. Ex quo sex anni sequentes agricolationi destinati erant, quorum in sexto præcipuè anno tantum colligebant, ut trium annorum spatio, à sexto videlicet anno, usque ad nonum, de repositis vitam tolerare possent.

[Descriptio hæc desumpta est ex Exod. 23. v. 10. 11. Levit. 25. v. 3. 4. 20. 21. causæ instituti tres potissimum dari possunt. 1. *Theologica*; hæc erat ob quietem terræ figura quietis æternæ, *ubi requiescemus à laboribus nostris*, Apoc. 14. v. 3. *celebrantes Sabbatum ex Sabbatho*, Esa. 66. v. 23. *ubi tempus erit refrigerii*, Act. 3. v. 20. *in quo requiescemus*, Syr. 22. v. 11. *liberari ab inferno*, Ose. 13. v. 4. *à maledictione legis*, Gal. 3. v. 13. *à peccato*, Iohan. 8. v. 36. *à morte æternâ*, quam Liberator Christus absorpsit, Esa. 25. v. 8. 2. *Ethica*, dum hæc externa pædagogia Iudæis ὁποῦντ' ἑῶν ad fidem, & obedientiam erga Deum sedulò exercendam esse debuit, qui promiserat, se sexti anni frugibus benedicturum, ut agri & vineæ eo anno trium annorum fruges ferant, ad charitatem etiam proximo præstandam. 3. *Oeconomica*, dum quies aliqua terræ concedenda erat, ut etiam consequentium annorum seges fertilior esset. Ad Chronologicum usum quod attinet, hi anni multum faciunt ad annos mundi re-

Etè ordinandos, & inter se conferendos, quia
 stato tempore in sacrâ historia recurrunt. Ne-
 cesse est enim, ut spatia rerum gestarum in annis
 Sabbathicis inclusa, septenario numero semper
 numerari possint. Ideo tanquam statuæ Mercuria-
 les (sunt verba Calvisii) ferè habentur à Chro-
 nologis, ad quas respiciant, & quibus in viam, si
 aberraverint, revocentur: nullis aliis notis di-
 gnoscuntur, nisi quod semper incipiunt in Septem-
 bri, eo Cyclo Solis ferè finiente, qui ex septenario
 numero excrescit. Vide Seth. Calvis. in Isagog.
 Chronol. cap. 26. pag. 155. 156. Hinc Ioseph.
 Scalig. l. 8. de Emend. Temp. cap. de anno Sab-
 bathico inquit: *Abiectis septenariis de annis*
Mundi, relinquitur annus Hebdomadis currentis.
Et sanè mirum est, occulto quodam Dei Opt.
Max. consilio in annis Mundi eam observationem
anni Sabbathici lucere.]

Quoniam est annus Iubilæus?

Annus Iubilæus est, qui à principio Mun-
 di deductus, annisque ab eo numeratis, per
 septenarium divisus, & ordine Sabbathario
 nunquam turbatis, quinquagesimo anno
 (exclusivè sumpto) mandato divino cele-
 brabatur, decimâ die mensis septimi tubâ
 clangente, quo omnia debita dimitteban-
 tur, & quilibet hæreditatis paternæ restitu-
 tionem, servusque manumissionem, acci-
 piebat.

[Huius anni descriptio habetur Levit. 25.
 Deut. 15. aliàs etiam annus *Libertatis* dictus.
 Germanicè, ein Halljahr. Cujus prototypus
 fuit Iubilæus, quem dulcissimus Salvator no-
 ster Iesus Christus adventu suo maximè sa-
 lutari instituit; utpote à Patre in hunc mun-
 dum

dam missus, ut prædicaret captivis libertatem, vinctis apertionem carceris, Esa. 61. v. 1. 2. Ille enim debita nobis dimisit, Matth. 6. v. 11. hæreditatem paternam restituit, dando potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomen ejus, Ioh. 1. v. 12. & liberando nos ab inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos, Luc. 1. v. 71. Quod ad Tempus, sive terminum, à quo sic numerandus hic annus, attinet, sunt, qui eum à quolibet anno quinquagesimo completo numerant, quia putant, quovis anno quinquagesimo solido ex mandato divino Iubilæum esse peractum. Hanc opinionem fortissimis argumentis Calvisius refutat: inter quæ valdè militat, quòd hæc ratione duo anni Sabbathici continuarentur; scilicet Iubilæus anno quinquagesimo, qui semper etiam Sabbathicus erat, ut Levit. 25. videre est, & annus quadregesimus nonus, in quem ex radice septenarii, Sabbathicus ritè cadebat. Quod absurdū esse, per se manifestum est ad Argumentum ex phrasi, quā Iubilæus anno quinquagesimo celebrari mandato divino jubetur, sumptum, Calvisius respondet; Ambiguitatem esse in eā, quia annum quinquagesimum exclusivè annumeret, quem illi inclusivè intelligunt. Phrases enim de temporum terminis in omnibus linguis ita usurpari, ut antecedens terminus cum sequente termino simul comprehendatur. Sic enim hebdomadem usitatè vocari octiduum, Olympiadem, quæ tantum quatuor annos solidos comprehendat, quinquennium, &c. Hinc Ioseph Scaliger Iubilæos annos non aliter, nisi abjectis abjiciendis ab annis mundi, & quod reliquum est, per VII. dividendo, inquirere iubet, addito: *Reliqua iubilæa aliorum, tam veterum, quam recentiorum, commentitia sunt, ut videre est lib.*

7. de Emend. Temp. fol. 377. cap. de Iubilæis.
 Quomodo ergò Iubilæus annus quinquage-
 simus solidus est ?]

*Restant anni Collecti & Dispersi, currentes
 & completi, sive exacti: Quinam
 illi sint ?*

• *Anni Collecti* sunt anni integræ alicujus
 Epochæ, in unam summam conjecti. *Anni
 Dispersi* sunt anni resoluti majoris alicujus
 Epochæ in suas partes, tanquam Epochas
 minores, v. g. quando anni 480. ab exitu ex
 Ægypto, usque ad templum Salomonis, re-
 solvuntur in Epochas minores, cujusmodi
 sunt 40. anni in deserto; Iosux Regiminis
 ad divisionem terræ, anni 6. gubernatio Ju-
 dicum ad Samuel exclusivè anni 350. Regi-
 minis Samuelis & Saulis, anni 40. Regni
 Davidis, anni 40. Salomonis anni 4, ad ini-
 tium Templi. Hi anni dicuntur Dispersi; in
 unam summam, nempe 480. conjecti, di-
 cuntur Collecti. *Anni currentes* sunt, qui
 nondum ad finem pervenere; cujusmodi
 ferè omnes sunt, qui in calculo sunt ultimi.
Anni completi sunt, qui ad finem suum per-
 venerunt, & perfecti sunt.

*Suprà in inscriptione hujus capituli caracte-
 rum annorum mentio facta est; Quid sunt
 characteres anni ?*

Sunt notæ Astronomicæ, qui in aliquo
 anno

anno Iuliano, ad quem reliqui anni reducuntur, aliquid peculiariter definiunt.

Qui sunt illi Characteres?

Potissimum tres; *Cyclus Solis*, *Cyclus Lunæ*, & *Eclipses*.

[De Indictione, annis item Sabbathicis & Iubilæis paulò supra egimus, ex quibus etiam certi anni alicujus definitio sumi potest.]

Quid est Cyclus Solis?

Cyclus Solis est revolutio viginti octo annorum, quibus elapsis, feriæ, sive festa stata, in orbem redeunt.

[Dicitur autem *Cyclus Solis*, non quòd ex eo motum Solis discamus, sed quòd ejus beneficio literam diei Solis, vel diei Dominici scire possimus. Inventus est propter annum Bisextilem. Si enim singuli anni Iuliani tantum haberent dies 365. tum quotannis feriæ sibi ordine succederent, & qui dies mensis hoc anno feriam primam habuisset, sequenti anno incurreret in feriam secundam, dies enim 365. divisi per septenarium, relinquunt unitatem, quæ significat unius feriæ successionem, quemadmodum id in annis æqualibus Ægyptiis, Nabonassaræis perpetuò accidit.]

Quid est Cyclus Lunæ?

Est revolutio periodica novendecim annorum, quibus elapsis, Novilunia & Plenilunia ferè ad idem tempus redeunt.

[Dicitur aliàs *Cyclus decem novennalis*, vel etiam *κύκλος δέκαετής*: item *numerus aureus*, propter insignem ejus usum, in designandis festis mobilibus totius anni, & deinde in motibus

tibus Lunaribus deprehendendis; quanquam hic usus hodie ferè obsolevit, propter anticipationem Lunæ in annis Iulianis: restat tantum hic usus, ut sciamus terminum Paschalem, nempe, quâ Dominicâ hoc festum celebrare debeamus.]

Quid sunt Eclipses?

Eclipses sunt oppositiones Luminarium magnorum cœli, ex quarum observationibus invariabilis annorum series colligi potest.

[Magis Chronologica, quàm Astronomica est hæc definitio. Genus enim, dum oppositiones Luminarium Eclipses esse dicuntur, est Astronomicum, differentia ab adjuncta proprietate connotandi seriem temporum, est Chronologica. Hinc Alstedius in *Thesauro Chronologiæ* pag. 53 scribit *Eclipses & observationes Astronomice sunt incomparabilis Thesaurus Astronomiæ & Chronologiæ, utpote bases & echaracteres temporis naturales, eoque infallibiles. Itaque si hoc volumen cœli conjungatur cum volumine Bibliorum, inde ab anno M. 3180. quo prima Eclipsis ab Autoribus est memoriæ prodita, irreprehensibilis haud dubiè annorum series contexetur, scriptaque Ethnicorum hac ratione cum historiâ sacrâ connecti possunt. Ratio est, quia abacus Astronomicus, mathematicè exactus est; & ob id indubitata Chronologiæ mensura, si ad eum res gestæ referuntur, id quod in *Almagesto* Ptolomæi ad oculum demonstratur: ut alia specimina horum Characterum anni hîc loci prætereamus.]*

CAP.

CAP. VII.

Fuerunt *Æræ*, & *Anni*: sequuntur *Epo-*
chæ, quæ ex *Æris* & *Annis* consequun-
tur.

Quid sunt Epochæ?

Epochæ sunt certa & determinata tem-
porum intervalla, ab æris certis incipien-
tia, & aliquò usque, nempe ad certam ali-
quam, aut insignem mutationem rerum ge-
starum, per continuationem annorum per-
ducta: quales v. g. sunt à Mundo condito
ad Diluvium, à Diluvio ad nativitatem
Abrahami; ab hac nativitate ad Exitum Is-
raelitarum ex Ægypto, &c.

[*Epocha* sumitur bifariam; 1. Pro ipsa ra-
dice temporum, quâ ratione synonymon e-
vocabuli *Æræ*; juxta *Cœlium Rhodig.* l. i. c.
15. ubi inquit: *Illud verò nec relatu indignum,*
ἐποχὰς dici gradus, in quibus deprehendantur
Planete in *Zodiaco*, cujus unaquæque pars in
XXX. distribuitur gradus, *μοίρας* vocant *Græci*.
Mox & *Mæra* in *LX.* dividitur portiones, quas
πρώτα dicunt *λεπτά*, id est. prima *Minuta*, de-
inde & *Minutum primum* in *LX.* δευτέρα *λε-*
πτά id est, *secunda minuta*. Confer *Henrici*
Steph. Thesaur. in voce *ἐποχή*. 2. Sumitur
pro certo continuato intervallo temporis, quâ
ratione ab *Æra* differt, ut principiatum à prin-
cipio, totum à parte; quia hoc significatu *Æra*
est initium temporis numerandi; *Epocha* ve-
rò inter tractus temporis numerati. Et hoc
posteriori modo nostra definitio accipienda
est.]

Quæ sunt igitur illæ Epochæ, in quas Chronologi res gestas ad annos Mundi distribuunt?

Utile, & necessarium est hoc scire, & has Epochas tenacissimè memoriæ infigere, quia quasi Mercuriales statux sunt, ad quas distributio Chronologica attentissimè respicit.

Prima Epochæ est ab anno Mundi conditi, usque ad Diluvium, continens in se annos 1656. completos.

Secunda Epochæ est à Diluvio, usque ad nativitatem Abrahæ, continens in se annos 292. incidens in annum Mundi 1948.

Tertia Epochæ est à Nativitate Abrahæ, usque ad ejus vocationem, continens in se annos 75. & incidens in annum Mundi 2023.

Quarta Epochæ est à vocatione Abrahæ, usque ad Exitum Israelitarum ex Ægypto, continens in se annos peregrinationis 430. & incidens in annum Mundi 2453.

Quinta Epochæ est ab Exitu Israelitarum ex Ægypto, usque ad initium Templi Salomonis, continens in se annos 480. & incidens in annum Mundi 2933.

Sexta Epochæ est à fundato Templo, usque ad obitum Salomonis, & distractionem Regni, continens in se annos 37. & incidens in annum Mundi 2969.

Septi-

Septima Epochæ est ab obitu Salomonis, & distractione Regni, usque ad captivitatem Babylonicam, in Iechoniæ Regis Iuda captivitate incipientem, continens in se annos 379. incidens in annum Mundi 3349. ad desolationem verò Templi, continens in se annos 390. incidens in annum Mundi 3360.

Octava Epochæ est, à Captivitate Babylonicâ, in Iechonia incipiente, ad captivitatis Babylonicæ finem, annos in se continens 70. incidens in annum Mundi 3419.

Nona Epochæ est à solutâ per Cyrum captivitate Babylonicâ, usque ad initium 70. Hebdomadum Danielis, continens in se annos 110. incidens in annum secundum Darii Nothi, Regis Persarum, cuius Edictum de reædificando Templo ratum mansit, qui fuit annus Mundi 3529.

Decima Epochæ est ab initio 70. Hebdomadum Danielis, usque ad earundem finem, continens in se annos communes 490. incidens in secundum Excidium Hierosolymæ, à Tito, Vespasiani filio, anno Mundi 4019. post natum Christum septuagesimo, susceptum, & ita volente adrastrâ divinâ, perfectum.

[Huic ultimæ Vet. Testamenti, in N. Testam. expiranti Epochæ inclusa est Æra Nativitatis & Passionis Salvatoris nostri Iesu

Christi, quæ Salvator juxta æram Dionysii communem anno Mundi 3949. natus, 3982. verò passus est. Biennio tamen minorem esse æram nativitatis vulgarem, quàm debebat esse, probat Sethus Calvisius in Isag. Chronol. cap. 46. pag. 222. & seqq. Sicut etiam annum Passionis juxta æram vulgatam anni 33. ætatis Christi biennio minorem esse, demonstrat, scilicet, non 33. sed 35. ætatis anno Salvatorem nostrum passum fuisse, anno Mundi 3982. Vide ejus Isagog. c. 49. pag. 238. & seqq. vide, quæ supra de hac Æra cap. 5. dicta sunt.]

Quod est fundamentum Chronologicum harum Epocharum?

Septem priores Epochæ, usque ad annum Mundi 3360. fundatæ sunt in Canonicis Scripturis Veteris Testamenti; reliquæ ex profanorum Autorum scriptis ἀναγινώσκοντας demonstrari possunt.

C A P. VIII.

Demonstratio Epocharum annorum Mundi, usque ad annum 3360. ex S. Scripturâ.

Quomodo demonstrantur septem priores Epochæ ex Scriptura?

PRima Epochæ fundamentum habet Genes. 5. in descriptione ætatum Patrum antidiluvianorum, uniuscujusque anni, priusquam liberos gigneret, recensentur. Compleverat enim Adam, cum Sethum gigneret 130. annos; Seth 105. annos; Enos

90. annos; Kenan 70. annos; Mahaleel 65. annos; Jared 162. annos; Henoch 65. annos; Methusalah 187. annos; Lamech 182. annos; Noah 600. annos; Summa est 1656. annorum; expleverat enim Noah sexcentum annorum ætatis annum, cum Diluvium 13. Octobris inciperet, à quo liberatus fuit, cum die 12. Decemb. anni 1657. currentis, sese terræ cum universis animantibus, Deo mandante, iterum committeret.

[Quod in hac Chronologiâ anni communes intelligantur, capite superiori probatum fuit. Porro observandum hic est, ideò hic tantum annos priores, quibus Patres generasse dicuntur, in computum venire, quia annos reliquos cum filiis & nepotibus tranlegerunt, communes.]

Nihilne contradictionis patitur hujus primæ Epochæ demonstratio?

Equidem peculiarem annorum Mundi supputationem habet Eusebius, & reliqui Scriptores Græci, sed petitam ex depravatis numeris Versionis LXX. Interpretum cap 5. & 11. Genesæ, ex quibus à creatione rerum usque ad Diluvium colligunt annos 2242. ubi Hebræis tantum prodeunt, ut Epochæ præsens habet, anni 1656. completi, quæ discrepantia est 586. annorum. Sed responsio facilis est, si dicamus, corrigendos esse Græcæ Versionis numeros ad Textûs hebraici veritatem: Quia dicente

Augustino, rerum gestarum fides ab eâ lingua repetenda est, ex qua interpretatum est, quod habemus.

Qua est secunda Epochæ demonstratio?

Hæc Epochæ à Diluvio ad natum Abrahamum 292. annos complectens, fundamentum suum habet Gen. ii. à v. 10. ad finem; in descriptione annorum ætatis Patrum post Diluviū, ubi similiter, sicuti cap. 5. uniuscujusque anni, priusquam liberos gigneret, numerari debent. Genuit enim Sem Arphaxat post Diluvium anno secundo. Arphaxat genuit Salah, anno ætatis 35. Salah genuit Eberum anno ætatis 30. Eberus genuit Peleg anno ætatis 34. Peleg genuit Regu anno ætatis 30. Regu genuit Serug anno ætatis 32. Serug genuit Nahor anno ætatis 30. Nahor genuit Thara anno ætatis 29. Thara genuit Abraham anno ætatis 70. Summa est, quæ fuit demonstranda, annorum 292.

Quid contradicitur huic Epochæ?

I. Idem, quod primæ; nempe ab eodem Eusebio, à depravatis numeris Versionis Græcæ LXX. Interpretum decepto, ubi à Diluvio ad natalem Abrahamæ annos 942. numerat, quæ distantia à demonstratâ nostrâ Epochâ est annorum 650. Sed Græcæ Versionis ad hebræos fontes correctio est solidissima

diffima ad hoc objectum, ut in defensâ primâ Epochâ, responsio.

II, De anno nativitatis Abrahamæ intricata se offert disputatio. Nos enim primas nativitatis Abrahamo inter fratres vindicantes, eundem in hac primâ Epochâ natum dicimus, anno parentis LXX ex literâ Mosaicâ Genes. c. 11. v. 26, ubi hæc verba habentur: *Vixit autem Tharah septuaginta annos, & genuit Abram, Nahor, & Haran.* Item v. 29. *Iste sunt generationes Tharah, Tharah genuit Abram, Nachor, & Haran.* Quâ repetitione Moses omninò ostendere videtur, Abrahamum fuisse primogenitum, septuagesimo anno ætatis Tharah natum. Et hanc sententiam confirmant viri doctissimi, Alphonsus Tostatus Abulensis, Benedictus Pererius, Josephus Scaliger, Sethus Calvisius, qui ex eo suo desumpsit, contra sententiâ Theod Lyrani, Cajetani, Gasparis Sanctii, Leonardi Marii, Tornielli, Berroaldi, Francisci Iunii, Davidis Paréi, Ioh. Deodati, Ioh. Temporarii, & Iacobi Capelli, qui, referente Riveto in hunc Genes. locum, statuunt, nativitatis Abrahamæ annum necessariò incidisse in annum centesimum, trigessimum vitæ Therah, Nahorémque fuisse natu majorem; Haran, secundum; Abrahamum minimum, primum tamen dignitate, ex prærogativa fœderis divini:

Et hoc quidem ex hoc argumento, quia dies Therah fuerunt quinque & ducenti anni, cum Abraham anno 75. ætatis, Therah in Haran mortuo, ex Haran egredere-
tur, ut Scriptura expressè testatur, Gen. II. v. 32. *Fuerunt autem dies Therah quinque & ducenti anni, mortuusque est Therah in Haran, Act. 7. v. 4* Stephanus inquit: *Postquam Therah mortuus esset, transtulit Deus Abrahamum in terram hanc.* Ex quo aperte concludi videtur. Si Abraham anno 75. ætatis post mortem patris Therah 205. annos complentis, egressus est ex Haran, quòd non 70. sed 130. ejusdem anno natus, adeoque non maximus, sed minimus inter fratres natus fuerit. Subtractis enim 75. à 205. remanent 130. hinc 60. annorum scrupulus in universâ Chronologiâ à nativitate Abrahami, usque ad tempora nostra.

Quanquam autem nostrum non sit, inter doctissimos viros hanc tantam componere litem, tamen de modestiâ nostrâ protestantibus vitio non dabitur, si in hanc posteriorem, contra communem in hac Epochâ à nobis ipsis, docendi gratiâ, ne universam Chronologiam turbare videremur, assertam sententiam, inclinemus, moti argumenti gravitate, quâ Moysen ipsum hunc centesimum trigesimum nativitatis Abrahamæ annum apodicticè confirmare videmus,
dum

dum patris defuncti ducentessimum quinquagesimum annum, cum filii ætatis anno septuagesimo quinto, coincidere in textibus parallelis, præter Stephani allegationem, apertè observavimus. Quemlibet tamen suo sensu abundare permittimus, modò etiam nobis par sit abundare nostro; liberumque relinquere studiosis Chronologis, aut inhærere anno nativitatis Abrahamæ septuagesimo quinto, quem vulgò statuunt, donec exercitatori in his rebus iudicio sibimetipsis suffecerint; aut ob necessitatem calculi Mosaici, his 75. annis addere annos 60. reliquos, & ab hac nativitatis Abrahamæ ærâ universam Chronologiam, ad usque nostra tempora, sexaginta annis pro auctiore habere, ipsumque Abrahamum inter fratres non ut primogenitum, sed ut prærogativâ fœderis cluentem, primo loco positum, agnoscere; quemadmodum ipsum Semum, minorem natu, primo inter fratres loco positum, idem Moses recenset.

*Quanam est demonstratio Epochæ
tertiae?*

Epocha tertia, 75. Abrahamæ annos, ad ejus vocationem, in se continens, κατὰ τὸ ῥητὸν extat Gen. 12. v. 4. ubi hæc habentur verba: *Septuaginta quinque annorum erat Abram, cum egredereetur de Haran.*

[Nihil hîc occurrit, quod objici possit ad

disturbandum Studiosi historiarum ingenium. *Et sanè* (sunt verba Bucholtzeri in Isagoges spatio primo) *cùm ipsa sacræ Scripturæ verba hanc annorum seriem* (hanc Epocham) *gignant, quid opus est, nodum in scirpo quærere?*

*Qua est demonstratio Epochæ
quarta?*

Epocha quarta, continens 430. annos peregrinationis Israël itidem, ac præcedens, κατὰ τὸ πρῶτον in Scriptura, nempe Exodi 12. v. 40. extat, ubi Moses ait: *Habitatio filiorum Israël, quâ manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum annorum, quibus expletis, eâdem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.*

[Hic notandum, loqui Moſen συνεκδοχῶς καὶ, complectendo sub habitatione Israelitarum in Ægypto, quæ à descensu Iacobi, usque ad egressum illorum, non diutiùs, quàm 215. annis duravit, reliquas quoque Patrum eorum peregrinationes retrò usque ad vocationem Abrahamæ numerando: Quam annorum supputationem Apostolus ad Galat. 3. v. 17. confirmat, enumerans à promissione factâ Abrahamæ, usque ad promulgationem legis, quæ paulò post exitum secuta est, 430. annos. Vide glossam marginalem in Bibliis cum Gloss. D. Andreaſi Oſiandri in loc. Exod. 12. v. 40.]

*Quod est fundamentum Epochæ
Quinta?*

Quinta Epocha ab Exitu Israel ad initium Templi Salomonis 480, annos in se
conti-

continens, iterum κατὰ τὸ πρῶτον extat i. Reg. 6. v. 1. ubi hæc verba leguntur: *Factum est ergò quadringentesimo & octogesimo anno Egressionis filiorum Israel, de terra Ægypti, in anno quarto (mense Ziph, ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, adificare cœpit domum Domino.*

[Notanter scribit Abraham Bucholzerus in suæ Isagoges ipatio primo, sub initium: *Esset manca, mutila & inutilis temporum notatio in sacris Bibliis, si duobus illis numeris 430. & 480. carendum nobis esset. Ac priore quidem numero 430. addito ad annum Abrahamæ 75. (mundi 2024.) deducitur series annorum à Creatione rerum, ad exitum ex Ægypto. Rursus, cum ab exitu ex Ægypto, tempore Iudicum, variis mutationum vicibus res Israeliticæ volverentur, hic quoque Dei bonitas in futurum prospiciens, cavet, ne quid damni perpetua illa Ecclesiæ Chronologia caperet. Annotati sunt igitur in libris Regum anni 480. quibus à rerum Creatione, ad Templum Salomonis, annorum 2933. Systema absolvitur.]*

*De demonstrationem Epochæ
sextæ?*

Sexta hæc Epochæ ab initio Templi Salomonis, ad finem regni ejus, in se continens annos 37. demonstratur ex collatione cap. 6. v. 37. & cap. 11. v. 42. i. libri Regum. Nam cap. hoc 11. v. 42. exprimuntur anni Regni Salomonis his verbis: *Dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem, super omnem Israel, quadraginta anni sunt. Dormivit*

miivitque Salomon cum Patribus suis. Capi-
te autem 6. v. 37. hæc habentur verba: An-
no quarto fundata est domus Domini in men-
se Ziph, &c. Ex qua collatione utriusque
loci 37. anni Salomonis inclusivè à funda-
to Templo manifestè colliguntur. Nam 3.
à 40. subtractis, 37. remanent.

Quomodo demonstratur Epochæ
septimæ?

Septima hæc Epochæ ab obitu Salomo-
 nis, & distracto Israelis Regno, ad captivi-
 tatem sub Jechonia capto, Babylonicam
 379. annos in se continens, fundamentum
 suum habet, tum in consignatis Regiminis
 Regum Iuda & Israel annis, tum in Pro-
 phetæ Ezechielis c. 4. v. 4. 5. 6. ubi hæc le-
 guntur verba: *Et tu dormies super latus tu-*
um sinistrum, & pones iniquitates domus Isa-
rael super eo numero dierum, quibus dormies
super illud, & assumes iniquitates eorum: Ego
autem dedi tibi annos iniquitatis eorum nun-
mero dierum trecentos, & nonaginta dies: &
portabis iniquitatem domus Israel. Quibus
in verbis numerus dierum 390. expressè
ponitur; quòd autem per dies tot anni in-
telligendi sint, iterum in textu expressè
subjungitur, his verbis: Diem pro anno,
diem, inquam, pro anno dedi tibi: Quibus si
subtrahantur 11. anni regis Zedekia, rema-
nent anni 379. usque ad Iechoniam ca-
 ptum,

ptum, cum cujus captivitate ipsa captivitas Babylonica incepta fuit. Tantum inquirendum est, ubinam locorum in Scriptura hi apud Ezechielem 390. anni incipiant.

[Notabilia sunt verba Sethi Calvisii de hoc apud Ezechielem expresso 390. annorum numero, in Isag. Chronol. c. 40. pag. 202. quando inquit, à distractione Regni usque ad captivitatem Babylonicam, iterum de numero annorum controversiæ orientur, nisi Deus per Ezechielem cap. 4. annos peccatorum Israelis in una summâ collegisset. Etsi enim illo seculo anni Regum Iudæ & Israel ita annotantur, ut sciri possit, quando quisque Regum ceperit, & quos annos imperaverit; manifestum tamen est, quod quidam Reges ceperint Patribus suis viventibus, & Regni administrationem simul gerentibus, quemadmodum id collatio Regum Iudæ & Israel evidenter ostendit, unde historiæ simul cum Chronologia huius temporis turbarentur, si absque hoc numero Ezechielis esset. Hos autem eosdem 390. annos quomodo Sethus Calvisius dispergat, & ad sacræ Scripturæ, Regum Iudæ & Israel recensentem historiam exigat, ne conjecturas lectori obtrudere videatur, id in capite citato prolixè videndum est. Nunc de initio horum 390. annorum, ubinam locorum in Scriptura id sumendum sit, inquiremus.]

Ubinam in Scriptura hi 390. anni peccatorum Israel, apud Ezechielem 4. c. indicati exordiendi sunt?

Bucholzerus in Isag. Chronol. p. II. cum Crenzhemio statuit, hos peccatorum Israel annos, non à morte Salomonis, & primo Rehabeami anno, quo decem Tribus
ab

ab hoc Rege defecerunt, & à Regno Iuda
abscissæ sunt, sed triennio post numerando
incipiendos esse, anno nempe quarto Re-
habeami, quo defectio Israelis à Deo de-
mum facta sit, ut liber 2. Paralipomenon
11, v. 18. testetur, *Israelitas adhuc tribus post
distractionem Regni annis quasi vixisse Domi-
num Deum Israel, venisse in Ierusalem ad
immolandum victimas suas coram Domino
Deo Patrum suorum, & ambulavisse in viis
David & Salomonis.* His autem non repu-
tatis, nos eosdem peccatorum Israelis an-
nos statim à morte Salomonis, & distra-
ctione Regni inchoandos esse statuimus, ex
hoc fundamento, quia iniquitates domus
Israel statim primo defectionis anno pla-
nis, quod ajunt, velis eruperunt, cum non
mediocria erant, quæ peccaverunt ordina-
rium suum Magistratum per Rebellionem
abdicando, Quæstorem ejusdem Aduram,
ad se missum, lapidando, & recedendo à do-
mo David usque ad captivitatem, in quam
à Salmonassare abducti sunt, ut videre est
2. Paralip. c. 10, v. 18, 19. Quin statim primo
defectionis anno verum Dei cultum à Je-
robeamo abrogatum, Sacerdotes & Levi-
tas abjectos, è contrà Sacerdotes excelso-
rum, Dæmoniorum, vitulorumque, quos fe-
cerat, constitutos fuisse; textus 2. Paralip.
11, v. 15, 16, expressè testatur, ut maximè de
cunctis

cunctis tribubus Israel fuerint, qui cor suum aliquandiu dederant, ut quærerent Dominum Deum Israel. Quales adhucdum sub Achabo fuisse, Historia Eliæ testatur. Quod utique iniquitatis satis fuit, donec defectio à Patrum suorum universalis subsequeretur. Ergò manente ipsius Bucholzeri & Crenzhemii hypothese, hos annos 390. à defectione Israelis inchoandos esse, iidem à primo distracti Regni anno inchoandi sunt, quia defectio à Rege & à Deo, uno & eodem anno fuit commissa.

CAP. IX.

Alligatio Epocharum, quæ extra Scripturam positæ sunt, ad annos Mundi, & earundem demonstratio.

HActenus usque ad ter millesimum, trecentesium, sexagesimum annum, annos Mundi ex Scriptura demonstravimus. Iam autem calculo in Scriptura desinente, quæritur,

*Vnde petenda sit reliquorum annorum
Mundi demonstratio?*

Hæc quæstio apud Chronologos est valde salebrofa & intricata. Quamvis enim negandum non sit, profanos Historicos, qui rerum historias à se descriptas ad certas Æras & Epochas, v. g. Nabonassaris, Olympiadum, annos Urbis conditæ, &c. exege-

68 INSTITUT. HISTORIAR.
exegerunt, ut fecerunt Ptolomæus in Al-
magesto, Censorinus, alii, magnum lumen
adferre rebus Chronologicis; imò in nu-
merandis annis pergere, ubi Scriptura de-
finit; quod singulari Dei providentiâ fa-
ctum, rerum harum intelligens nemo non
agnoscit; attamen si ad alligandos nume-
ratos apud hos autores annos cum annis
à condito Mundo justâ serie continuandis,
devenitur, dici vix potest, quantis difficul-
tatibus historiæ Chronologiæ Studio-
sus impediatur, ad statuendum, quod apo-
dicticè concludendum est; ob diversitatem
sententiarum, quibus excellentissimi A-
stronomi, quorum calculus Chronologiæ
anima est, inter se dissentiant.

*Quanam est ista sententiarum di-
versitas?*

Non producemus Funccium, Bucholze-
rum, Crenzhemium, qui in hoc tricarum
genere valdè sudant. Novissima inter Ma-
thematicos lumina, Illustris Scaliger, Cla-
rissimus Mœstlinus, Præceptor noster ho-
noratissimus, Calvisius solertissimus, pro-
deant, qui in medio termino, quo hanc al-
ligationem demonstrare laborant, *dis Alge-
bræ* distant, dum Mœstlinus in Quæstio-
nibus Chronol. pag. 6. & seqq. Nabopol-
lassarem Ptolomæi, Nebucadnezarem Ma-
gnæ scripturæ esse ait; Scaliger verò lib.
5. de

5. de emend. temp. pag. 217. 218. Nabopol-
lassarem Ptolomæi, Patrem Nebucadne-
zaris Magni fuisse contendit : quam ean-
dem cum Scaligero sententiam Sethus Cal-
visius in Isag. Chronolog. c. 30. 31. 32. ma-
gnâ severitate confirmat. Magna est utri-
usque, Mœstlini & Calvisii, asseverationis
& refutationis concertatio, dum uterque
suis demonstrationibus nititur, affirman-
do, quod alteruter refutat, & refutando,
quod alteruter affirmat. Quî igitur per
Nebucadnezare[m] Magnum transitus ad
annos Mundi, post Scripturam ex Pto-
mæo continuandos, certissimus & planissi-
mus esse potest, si adhuc sub iudice lis sit,
per Nabopollassarem Ptolomæus intelli-
gatne in Almagesto Nebucadnezaris pa-
trem, an Nebucadnezare[m] Magnum ipsum,
patris filium?

[Non opis est nostræ, tantas componere
lites; utpote quibus religio est, esse Censori-
bus, nedum refutatoribus virorum tanto-
rum, ut maximè amica nobis sit veritas. Se-
thus Calvisius in Isag. Chronol. c. 30. acrius
invehitur in Iohannem Funccium, affirman-
tem, quòd Nebucadnezar Magnus sit idem
cum Nabopollassare Ptolomæi. Iohannes Func-
cius, inquit, ante annos ferè sexaginta Chronolo-
giam edidit, in qua monstratore usus Andreâ Osi-
andro, novam, & veteribus ignotam formulam
excogitavit alligationis annorum Mundi, ad an-
nos *Æræ Christianæ* per annos Nabonassaréos, &c.
Et paulò post: Hoc (scilicet, Osiandro) Duce
usus

usus Funccius statuit, Nabopolassarum, & Nebucadnezarem esse unum & eundem, & cum in sacris literis quartus annus Iojakim concurrat cum primo Nebucadnezaris, & primus annus Nabopolassaris apud Ptolomæum idem sit cum centesimo & vicesimo tertio Nabonassaris, concludit, quartum annum Iojakim etiam eundem esse cum centesimo & vicesimo tertio Nabonassaris, atque ita excidium populo Iudaico illatum anno decimo nono Nebucadnezaris incidere in annum 141. Nabonassaris, antecessisseque primum annum Æræ Christianæ annis 607. Hanc autem rationem alligandi annos Mundi cum ærâ Christianâ, Clariss. Mœstlino non displicuisse, clarum est ex ejus Quæstion. Chronol. 1. ubi pag. 5. ita scribit: *Ad sequentia autem tempora (scil post Nebucadnezarem) progressus datur à Ptolomæo qui lib. 5. c. 14. Almagesti scribit, Eclipsin Lunarem anno 5. hujus Nabuchodonosaris, quem ipse Nabopolassarum vocat, observatam. Is autem annus, sicut calculus Astronomicus evincit, est annus 127. Nabonassari, sive Nabuchodonosori Magni annus est, 23. annus Nabonassari, ejusque initium, secundum annos Ægyptiacos, quibus Ptolomæus in suo Almagesto utitur, incidit in diem 27. Januarii, ante Christum natum 625. Viden, Lector, sententias è diametro oppositas; præsertim Calvisium severissimè in Funccium, tum temporis optimâ intentione glaciem, quod ajunt, primam non fingendi, seu veritatem indagandi studio, in hac sententiâ frangentem? Nostrium est, qui de Chronologicis hic loci non ex professo, sed tantum *ως δεσπευοντες* Historiarum agimus, hanc controverliam committere ingeniis, ex professo talia tractantibus, in quibus Clariss. Dn. Hainlinum numeramus, qui inter alia multa com-
mata*

mata Chronologica, etiam hanc intricatam
questionem, de connexionem temporum Sa-
crorum cum Exoticis, Olympiadum, Anno-
rum Nabonassar &c. in sua Clave sacrorum
temporum pag. 19. expediendi promissionem
fecit.]

*Ergone nihil certi de hac annorum Exotia-
corum ad annos Mundi alligatione
definiri potest?*

Tutissimus ibit Chronologiae Studiosus,
si, donec majorum capax erit, præsupponat,
quæ suprà in definitione Ærarum Nabon-
assaris, Olympiadum, & annorum Romæ
conditæ dicta sunt, ceu *μεγαροδεδειγμένα*;
Nempe, incidere Nabonassaris Æram in
annum Mundi 3203. Olympiadum in an-
num Mundi 3174. urbem conditam in an-
num 3198. ex quibus facile colliget, calcu-
lum Scripturæ aliquandiu decurrere cum
his Æris, donec is anno Mundi 3360. expi-
rat; verum Nabonassaris Æram decurrere
cum hoc Scripturæ calculo annos 157. O-
lympiadum 186. Urbis conditæ 162. annos,
qui anni sponte ad annum Mundi 3360.
aliosque annos Mundi hoc pacto se alli-
gant, quæ alligatio veterum vestigia exactè
premit, puta Clementis Alexandrini, qui
Stromate primo ait; *Hierosolymam ever-
sam esse Olympiade quadragesimâ septimâ*, &
Eusebii, *qua ejusdem Olympiadis annum defi-
nitum, nempe secundum, exprimit*; quàm Se-
thus

thus Calvisius tam argumentis, asseveranter adstrictis, quam autoritate præstantissimorum Chronologorum, quos Clemens & Eusebius secuti sunt, in Isag. Chron. 33. confirmat.

[Alligationem ergò hârum Epocharum, Nabonassaris, Olympiadum, & Urbis conditæ, quæ post Scripturam continuandæ Chronologiæ fundamentum sunt, definimus; modum autem alligationis, & viam, tanquam altioris indaginis, in medio relinquimus, qui ex Chronologis, rationem temporum ex professo tractantibus, accuratè petendus est.]

Quomodo demonstratur Epochâ numero octava, incipiens à captivitate Babylonica, ad ejusdem finem, continens in se 70. annos, & desinens in annum Mundi

3419.?

Scriptura quidem hanc Epocham definit tanto tempore duraturam, ut videre est Ier. 25.v.12. Dan. 9.v.2 sed exactam nō demonstrat. Constituto autem initio 70. annorum captivitatis sub Iechonia capto, anno Mundi 3349. & præsuppositis alligationibus Nabonassaris, Olympiadum, & urbis conditæ Ærarum cum annis Mundi, in quos incidunt, facilis erit 70. horum annorum supputatio, nempe incidere eorum initium in annum Mundi 3349. Quo primus captivitatis Babylonicae, in Iechonia capto, lapsus positus est, & desinere anno Mundi 3419. quo

quo Iudæi, concessâ sibi à Cyro potestate, in Patriam redeundi, iter ingressi sunt, homines numero 42360. servis exceptis, cui anno respondet annus 217. Nabonassaris; 246. Olympiadicus; 223. urbis conditæ.

[Confer cum his Clariss. *Mæstlini* Quæstionem Chronologicam secundam, expressè de hac Epochâ agentem, nempe sub quibus Regibus Babyloniorum, seu Assyriorum, populus Iudaicus 70. annos captivus fuerit detentus, & quamdiu quisque eorum regnaverit, usque ad Cyrum, qui Monarchiam Assyriorum ad Persas transtulit, à pag. 15. ad pag. 30. Vbi quidem Mæstlinus à Calvisio discrepat, incipiendo captivitatis annos 70. à desolatione Templi, quos Calvisius à Iechonia capto incipit; argumenta, quæ uterque producit, momentosa sunt, altiori indagini relinquenda.]

Quomodo demonstratur Epochæ nona, sub Cyro incipiens, & 110. annos usque in annum Darii Nothi secundum continuans?

Hæc Epochæ demonstratur ex Regum Persarum successione, & Regiminum annis. Cyrus enim, primus Persarum Rex, regnavit annos 30. Cambyses, ejus filius, annos 7. Interregnum falsi Smerdis 7. Mensium, vulgò ad Cambysis septem annos refertur, ut Cambysis anni octo numerentur. Darius Hytaspis 36. annos; Xerxes, qui in sacris literis, Ahasverus, 21. annos. Artaxerxes Longimanus 41. annos, Darius Nothus

thus 19. annos. Hinc Artaxerxes Mnemon 43. annos. Ochus 23. annos. Arses 3. annos. Darius Codomannus 6. annos. Ex Cyri igitur Regiminis aliquo annorum justo initio sumpto, facilis est hujus Epochæ demonstratio.

Vbi nam in Regiminis Cyri annis initium hujus nonæ Epochæ, post Captivitatem Babyloniam, ad initium 70. Hebdomadam, sumendum est?

In vicesimo nono ejusdem Imperii anno incipiente; quod ita demonstramus, 1. Quia ejusdem Imperii anno vigesimo octavo 70. anni Captivitatis Babylonice defuerunt, id quod ex demonstratâ Epochâ præcedenti sponte sequitur.

[Præsupposito enim, Iechoniæ transmigrationis annum, qui in añum Mundi 3350. currentem incidit, annum primum captivitatis Babylonice & esse, & in Scriptura vocari, dispersio annorum hujus Epochæ per devastationem Templi, in annum 19. Imperii Nebucadnezaris, & initium Regiminis Cyri, omnium Historicorum & Chronologorum consensu, in annum 1. Olympiadis 55. Mundi verò 3391. incidentis, usque ad annum 2. Darii Nothi, facilima est.]

2. Quia ab hoc eodem anno secundo Darii Nothi 70. Hebdomades Danielis incipiunt, uti mox ad oculum demonstrabimus. Ergò constituto alicujus Epochæ principio

cipio & fine certis, de annorum ejusdem decursu dubium nullum esse potest.

[Confer, quæ Calvisius in Isag. Chronol. c. 42 circumspectè disputat in dubio decidendo, quod ex distantia annorum 112. ab anno 29 Imperii Cyri, usque ad annum 2. Darii Nothi moveri potest. Ex hac enim disputatione multa, quæ ad elucidandam hanc Epocham faciunt, colligi possunt, præsertim, quod ad initium Cyri attinet, de quo Calvisius l. c. pag 210 ita scribit: *Nequaquam primus annus Cyri, quemadmodum in sacra Scripturâ appellatur, intelligi potest primus annus Monarchiæ Cyri, cujus terminus certus ex nulla historiâ dari potest; sed fuit Consensus populi Iudaici, qui gratam memoriam liberationis hujus ex captivitate Babylonica, & restitutionis in antiquam Patriam ad posteror propagare volebant, hanc institutâ Epochâ, quâ in posterum in temporibus numerandis uterentur, &c.* Et paulò post: *Putabant, hoc Edictum Cyri illud esse, de quo verba Danielus intelligi deberent, & à quo numerandi essent anni 490 septuaginta Danielis Hebdomadum. Verùm postea cum hoc Edictum irritum fieret, Epocham hanc etiam repudiârunt, &c.* Et paulò post: *Omni bus peractis, & provinciis Regni ordinatis & constitutis, Cyrus Babylonem reversus, jure potuit dicere: Dominus Deus cæli dedit mihi omnia Regna terræ, id quod non, nisi circa finem sui Imperii accidere potuit, &c.* Hinc à vicesimo nono anno ejus Imperii initium præsentis Epochæ.]

Quo nodo demonstratur decima Epochæ, nempe 70 Danielis Hebdomadum?

Hanc Epocham demonstrant verba Vaticinii Danielis c. 9. v. 24. quorum 1. propositio hæc est: *Septuaginta Hebdomades de-*

D

termi-

terminata, sive decisa sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam. Ex his verbis invictè concluditur, Excidio populi Iudaici, & urbis sanctæ, has hebdomades 70. finitum iri. Quomodo enim alioquin decisa, hoc est, mensura hujus temporis determinati esse potuissent? Cui sensui 2. non repugnat, quasi in morte & passione Christi hæ hebdomades exspiraverint, quia subjungitur, ut consummetur pravaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur Iustitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & ungatur Sanctus Sanctorum, &c. Iisdem enim verbis cōcludi posset, quòd etiam hinc, cū Christus unctus fuit, hæ 70. hebdomades exspiraverint, atqui statim in conceptione unctus fuit, Ergò statim in conceptione finitas fuisse has hebdomadas, consequens esset, quod itidem absurdum est. Ex quo sensus emergit, durantibus adhuc septem annis illis, consummatum iri pravaricationem, finemque accepturum esse peccatum, deletumque iri iniquitatem, adductumque justitiam sempiternam, &c. ac proinde Sanctum Sanctorum, hoc est, promissum Messiam, post illius temporis decursum non amplius expectandum esse. 3. Subjungit v. 26. & civitatem, & sanctuarium dissipabit populus cum Duce venturo: Et finis ejus va-
stitas,

stias, & post finem belli statuta desolatio;
 Quid apertius hoc sensu, quem attendi-
 mus, nempe Excidio Urbis Hierosolymæ,
 & interitu populi Iudaici, has 70. hebdo-
 madas, numerando ab egressu sermonis,
 hoc est, Edicti Darii, ut suprâ c. 5. hoc ipso
 libello monstravimus, finitum iri? Quæ o-
 mnia Christus expressè confirmat, cum in
 vaticinio de interitu Urbis Matth. 24. v. 15.
 Daniele de abominatione desolationis,
 stantem in Sancto loco, allegat, & Luc. 21.
 v. 20. addit, *dies ultionis hos esse, ut implean-*
tur omnia, quæ scripta sunt. Hinc resolutis
 70. Hebdomadibus in annos 490. commu-
 nes, exactissima annorum Mundi cum hoc
 calculo convenientia. Vespasianus enim,
 fatalis hujus Belli Dux, à Nerone in Iudæ-
 am missus, atrocissimo bello Iudæos affli-
 xit, anno Christi 68. qui fuit Mundi 4017. &
 post biennium Hierosolymâ expugnatâ, &
 solo æquatâ, Iudæos ferè omnes per Ti-
 tum, trucidat. Subductis igitur annis 490.
 (tot enim 70. hebdomades Danielis fa-
 ciunt) ab annis Mundi 4017. remanent an-
 ni 3527. Qui annus est ipse annus Darii No-
 thi, Regis Persarum secundus, mediū inter
 Artaxerxes duos, Longimanum Patrem, &
 Mnemonem filium.

[Hoc calculo diversissimas de initio & fine
 70. hebdomadam Danielis sententias colli-

putamus; dum quidam earum initium in primo Edicto Cyri; quidam in anno secundo Darii Histaspis; quidam in anno septimo Artaxerxis Longimani, quidam in vicesimo ejusdem quærunt; Finem verò earundem statuunt quidam in profanatione Templi Antiochianâ, quidam in capta Hierosolymâ à Pompeio, quidam in eâdem ab Herode occupata, quidam in Passione & morte Christi, quidam in Morte Agrippæ Regis. Sed, uti probatum, hic noster Calculus nervum Danielis, in determinatione harum hebdomadum quàm proximè tangit & incidit. Confer tamen Dn. Hainlini Calculum Mysticum, in Clavis sacrorum temporum Heptade 3. pag. 14. 15. 16. juxta cuius supputationem 62. hebdomas mirandâ harmoniâ incidit in ipsum annum passionis & mortis Christi, planè ex vaticinio Angeli Dan. 9. v. 26 quàm 62. hebdomadem ad annum mortis Christi aptare, hactenus omnibus Chronologis impossibile fuit.]

CAP. X.

De Consensu & Dissensu Chronologorum.

Consentiuntne Chronologi in assignandis annis Mundi ad res gestas in Historiis?

Paucissimi sunt, inquit Calvisius, in Isag. Chronol. c. 27. pag. 160. qui inter se consentiunt. Plerique suas opiniones sequuntur, & diversos à condito Mundo annos statuunt, quibus Christum Θεῶν Δωρον natum esse contendunt.

tendunt. *Fridericus Husmannus* (inquit porro) in *Epistola ad Electorem Palatinum* quadraginta *Chronologorum* opiniones, de primo anno *Æra Christiana*, ad annos *Mundi* applicando, recenset.

Vnde orta sunt tot sententiarum in Chronologicis divortia?

Causæ plures sunt, quarum aliquot, ad iudicium dirigendum, afferemus.

Prima Causa est diversitas interpretationis quorundam locorum *Scripturæ*, dum alii eos aliter intelligunt, & numeros annorum inde diversimodè computant, ex quo non potest non sequi calculi, in supputandis annis *Mundi*, diversitas.

Secunda Causa est diversitas appellationum, quibus *Assyriorum*, *Persarum*, & *Ægyptiorum* Principes apud Autores appellantur, verbi gratiâ, dum disputatur, an *Salmanassar* sit *Nabonassar*? *Nebucadnezar* *Nabopollassar*? *Xerxes* *Ahasverus*? & quæ sunt sexcenta in hunc modum alia. Quî igitur *Chronologi* sibi invicem consent, si errore ob diversa nomina in *Assyriorum* & *Persarum* Regum personis commisso, ad eosdem rationem temporum in sacris & profanis literis exigunt?

Tertia Causa est, quòd *Græci* & *Latini* *Scriptores* *Hebræorum* atque *Ægyptiorum* linguas non intelligebant, & *Antiquitates*

eorum nesciebant. Hinc ille Eusebianus error, qui, ut paulò suprà dictum est, Septuaginta Interpretes secutus, ducentos ac mille amplius annos, quàm Hebræi, complexus est ab orbe condito, ad usque Christum natum.

Quarta Causa est Ærarum diversitas, dum Græci annos incipiebant ab æstivo Solstitio, Latini ab Hyberno, alii à Sectione vernâ, Arabes ab ingressu Solis in Leonem, Chaldæi, Persæ, Indi, Ægypti, Hebræi, ab autumno: ex qua diversitate non exigua perplexitas introducta est.

Quinta Causa est, quòd Ægyptii, Persæ, & Hebræi certam Epocham, seu radicem temporum non haberent, sed Regum ætatibus tempora definirent, dissolutiùs, quàm Græci, qui Olympiadibus, & Latini, qui ab Urbe conditâ tempora numerabant: Christiani quoque serò, nempe, Anno Christi sexcentesimo vel tandem à Christo nato, Arabes verò, sive Turcæ ab Hegira, hoc est, expeditione Mahumedis, anno circiter 592. incipiente, ordiebantur.

Sexta Causa, & ea quidem insignis erat, quòd Solis ac Lunæ cursus satis diu à multis Scriptoribus ignorabatur, in quo licet omnis Antiquitas se valdè torserit, efficere tamen non potuit, ut certam annorum ac mensium rationem haberemus: sicut nec ipse

ipse annus noster Iulianus ad unguem, ut supra dictum, exactus est, ut quo currente æstivæ feriæ paulatim ad hybernos menses regrediuntur.

Septima Causa est indefinita, passim annorum numeratio, non expressio, intelligantur ne anni currentes, an completi & exacti: quæ determinationis omissio in collectione annorum calculum non rarò notabiliter discriminat.

Ergone nulla inter has Chronologorum antilogias conciliatio institui potest?

Ubi abest vitilitigandi pruritus, ibi multa ad incudem revocari, & ubinam differentiarum & dissensionis causæ lateant, quasi digito monstrari possunt, quo demonstrato, conciliatio faciliior est.

Quæso, exhibe mihi specimen huiusmodi diversitatum Demonstrationis & Conciliationis inter Chronologos?

Quinque conferemus Chronologos in præcipuis Epochis, Funccium, Bucholzerum & Cranzhemium, qui duo ob consensum ferè ubique pro uno stant, Mæstlinum & Calvisium, ad oculum monstraturi, undenam diversitatis eorum calculi causæ extiterint.

<i>Precipuarum Epo- charum ex Funccio, Bucholzero, Cran- hemio, Mæstlino, & Ca'visio collatio & ratio.</i>	<i>Func- cius.</i>	<i>Buch- olzero Crenz hemio</i>	<i>Mæstli- nus.</i>	<i>Calvi- sius.</i>
--	------------------------	---	-------------------------	-------------------------

Ab initio Mundi
ad Diluvium sunt
anni

Ratio diversita-
tis est : Funccius,
Bucholzerus &
Crenzhemius nu-
merant annum Di-
luvii currentem,
Mæstlinus & Cal-
visius annos ante
Diluvium comple-
tos.

A Diluvio ad
Nativitatem Abra-
hæ, concordant.

Et tamen si quæ
suprà de Abraha-
mo 130. anno Tha-
ræ nato, attulim⁹,
firma sunt, adhuc
60. anni huic Epo-
chæ addendi sunt,
& hæc Epocha hoc

1657.	1657.	1656.	1656.
-------	-------	-------	-------

292.	292.	292.	292.
------	------	------	------

modo

modo contineret
annos 352.

Ab initio Mun-
di hucusque . . .

Ratio diversitatis
est, quia Gen. II. v.
11. habetur, *Sem-
genuisse Arphachsad
biennio post diluvi-
um*; Func-
cius istud nume-
rare incipit A. M.
1658, tanquam à fi-
ne Diluvii, reliqui
ab initio Diluvii.

A nativitate A-
brahæ ad usq; Exi-
tum ex Ægypto.

Unde, à Mundo
condito hucusque

Hic addūt Func-
cius & Bucholze-
rus ad A. M. 1950.
saltem annos 504.
completos; unde
cum reliquis coin-
cidunt.

Ab Exitu ex Æ-
gypto ad Templū
Salomonis ince-

Func-
cius.

Buch.
Crenz.

Mælli-
nus.

Calvi-
sius.

1950.

1949.

1948.

1948.

505.

505.

505.

505.

2454

2454

2453 $\frac{1}{2}$

2453.

D 5

ptum

ptum, sunt anni
480. i. Reg. 6. v. 1.
expressi ab omni-
bus Chronologis
hactenus observa-
ti. Mæstlinus autē
ponit 592. Unde ab
initio M. huc usq;
Anni

Hic Mæstlinus
à reliquis ferè 112.
annis differt, & an-
nos istos 480. nu-
merandos esse di-
cit ab eo tempore,
quo Tribus Dan
tādem sibi assigna-
tā terrā potita est,
quod factum est
A.M. 2565. quo an-
no demum Exitus
ex Ægypto verè fi-
nitus sit. Vide Ta-
bul ejus Chronol.
pag. 12.

*Dispersio anno-
rum 480.*

Commorati sunt
Israelitæ in deser-
to 40. annis,

Func-
cious.

Buch. Mæstli-
Crenx. num.

Calvi-
sum.

2934. 2934. 3045¹/₂ 2933.

Iosue

Iosue regimen
ad divisam terram
continet 6. annos.
ex ætate Caleb Ios.
14. collectos.

Gubernatio Iu-
dicum ad Samue-
le exclus. ut ex A-
ctis 13. v. 20. patet,
cōtinet annos 350.

Hic ut si anni
constent, simul an-
ni Tyrannorum in
lib. Iudicum, qui
populum afflixer-
unt, includendi
sunt annis subse-
cutorum Iudicum,
quod in Mæstlino
non fuit observa-
tum, qui annos ser-
vitutis, annis cu-
jusvis Iudicis con-
numeravit. Unde
à divisione terræ
usque ad Samuel
461. annos congef-
sit, quod est contra
textum Act. 13. v.
20. Regimen Sa-

Funt.
cius.Buch.
Crenz.Mæstli-
nus.Calvi-
sin.

muclis, cui inclu- *Func-* *Buch.* *Mestli-* *Calvi-*
sum est regnum *eius.* *Crenz.* *nus.* *fius.*
Saulis, Act. 13. v. 21.
in se continet an-
nos 40.

Regnum Davi-
dis, 1. Reg. 2. v. 11.
años 11 continens.

Salomon coepit
ædificare Templū
año quarto Regni.

Hinc summa 480.
annorum, qui fue-
runt demonstnan-
di.

A fundamento
Templi Salomo-
nis, ad regnum
Hiskiaë.

283. 293. 292 $\frac{1}{2}$. 289.

A Regno His-
kiaë, usque ad de-
solationem Tem-
pli.

139. 138. 135. 138.

Stetit ergo Tem-
plum.

422. 431. 427 $\frac{1}{2}$. 427.

Horum añorum
diversitas, præter-
quam quòd Func-
cius 11. annos In-
terregni inter A-

maziam

maziam, & ejus filium Ufiam plane omisit, unde ipse à reliquis multum discrepat, est nulla alia, quàm quod anni Regum Iuda & Israel nunc pro completis, nunc pro currentibus habentur. In specie in annis ab Hiskia ad desolationem Templi, Mæstlinus ideò à reliquis discordat, quia aliquoties unius Regis ultimū, & subsequēntis primum annum pro uno posuit, in supputatione reliquis accuratior.

Hinc à M. condito ad desolationem Templi. . .

Calvisii calculus procedit à fundato Templo ad distractionem Re-

Func-
cins.Buch.
Crenz.

Mæstlinus.

Calvisius.

3356.

3365.

3472 $\frac{1}{2}$

3360.

	Func- cius.	Buch. Crenz.	Mæstli- nus.	Calvi- fin.
gni Israël sub Re- habaamo, nume- rando annos 37. à distracto Regno ex Ezech. 4, ad de- solationem Tem- pli 390. años. Sum- ma 427. anni, quæ etiam præter se- misse est Mæstlini.				

Captivitas Ba-
bylonica, omnium
assensu duravit an-
nos.

A captivitatis fi-
ne ad exitum Man-
dati, de reedifican-
dâ Urbe, hoc est,
ad initium 70. a-
pud Danielelem He-
bdomadum, nu-
merantur anni. . .

Ratio diversita-
tis, Funccius &
Bucholzerus cum
Crenzhemio &
Mæstlino, ponunt
initium captivita-
tis in desolatione
Templi, hinc præ-

70.

70.

70.

70.

80.

79.

116 $\frac{1}{2}$.

110.

ter Mæstlinum, nu-
merant à Cyro per
subsequentes Re-
ges Persicos usque
ad septimum an-
num Artaxerxis
Longimani, quo
anno (ex Esdr. 7. v.
8. & seqq.) Esdras
magno comitatu
Sacerdotum & Ple-
bis, plenóque Re-
gis mandato, Poli-
ciam restaurandi
instructus, ex Ba-
bel Hierosolymam
redit. Hinc illi or-
diuntur 70. Danie-
lis Hebdomades,
in hoc uno diffe-
rentes, quòd Func-
eius Cyro 8. annos
tribuit in Monar-
chiâ, reliqui sal-
tem años septem.
Mæstlinus verò
progreditur usque
ad 2. annum Darii
Nothi, quo anno
Templum perfe-

Func-
eius.Buch.
Crenz.Mæstli-
nus.Calvi-
sins.

Func-	Buch.	Mæstli Calvi.
tius.	Crenz.	nus. fins.

Ergò :

Ab initio Mundi, ad initium 70. Hebdomadum Danielis numerantur anni.

Quemadmodū
autem de initio 70
hebdomadam in-
ter Chronologos
diversitas est, ita
etiam de earun-
dem fine conveni-
ri non potest.

Funccius, Bucholzerus, Crenz.

hemius,

ORIAM.
Buch. Mæstli-
renz. nus.

	Func- cius.	Buch. Mæstli- Crenz. nus.	Calvi- sius.
hemius, ponunt fi- nem in añum pas- sionis & mortis Christi, qui est An- nus Mundi, . . .	3996.	4004.	4112 $\frac{1}{2}$.

Deinde subtra-
hit Funccius años
ætatis Christi 33.
completos. Buchol-
zerus autem &
Crenzhemius de-
munt años 34. cur-
rentes: hinc annus
N. Christi à Mun-
do condito. . .

3963.	3970.
-------	-------

Mæstlinus & Cal-
visius finem 70. he-
bdomadam collo-
cant in ultimum
Excidium Hiero-
solymæ, quod in-
cidit in annum
Mundi, juxta Mæst-
linum.

4149.

Juxta Calvisium
verò in A.M.

4019.

Diversitatis ra-
tio inter hos am-
bos, ex superiorib9
colligi potest.

[Hoc

[Hoc, de diversitate Chronologorum argumentum, pluribus Exemplis demonstrari posset, præsertim quod ad deductionem annorum 70. captivizatis per Reges Babylonios, annorum 490. 70. hebdomadibus Dan. 9. designatorum, per Monarchias Persarum, Græcorum, & initia Monarchiæ Romanæ, atinet, sed hanc materiâ præter mentem sub calamo crescente, his, quæ de Chronologia per modum Prolegomenorum historicarum Institutionum dicta sunt, contenti acquiescimus.]

CAP. XI.

De Geographiâ, Astronomiâ, & Arithmeticâ, insignibus adjumentis Historico, fundamentis Chronologo necessariis.

Suprà cap. 4. dictum est, ad Adjuncta historiarum pertinere etiam considerationem locorum Geographicam, & fundamentum temporum Astronomicum, cum supputationis arte Arithmeticâ: Quaritur ergo, cur Geographia referatur ad historiam?

I. **G**eographia est quasi memoria localis lectionis historici, si attendatur, quid quolibet in loco sit factum, aut gestum, v.g. in Europâ, Africâ, Asiâ, Americâ, terrâ marique; in harum partium Mundi subdivisis regionibus, Provinciis, Principatibus, Ducatibus, v.g. in Europæ nationibus, regnis, Germa-

Germaniâ , Italiâ , Galliâ , Hispaniâ . Angliâ , Scotiâ , Daniâ , Sueciâ . Bohemiâ , Hungariâ , &c. est ita deinceps. Harum orbis partium, Nationum, Regnorum, &c. situs ignorare, est causa confusionis historicae, quæ ingenium obtundit, memoriam confundit.

[Hinc mapparum Geographicarum delineatio, in quibus si quis historiarum Lector domi est, ubique terrarum est, peragrans animo universum Orbem, cujus minimam partem oculo corporis intuetur, quæ peregrinatio uti jucundissima est, ita etiam tutissima, extra omnem teli jactum posita: ubivis in portu navigans, nuspiam, etiam inter Scyllam & Charybdin, naufragium passura.]

2. Geographia est quasi index & manu-ductio lectionis historiarum rectè instituendæ. Sicut enim in hujus cognitione primò universalis Tabula animo comprehenda est, ab universali deinceps ad particulares procedendo: sic etiam historiarum lectione prius universalis rerum gestarum tractus percurrendus est, tum demum particularis historiæ dispositione instituta.

[Bodinus de hoc puncto copiosè disserit in Method. Histor. cap. 2. pag. 24. 25. monstrans, quomodo primò omnium Cosmographia concipienda, & mundi totius imago brevi tabulâ comprehensa, sub aspectum collocanda sit. Orbem terræ, inquit, pingui Minervâ primùm in quatuor, aut quinque partes, in Europam scilicet, Asiam, Africam, Americam, & Australem terram partiri, earumque situs inter se, & cum cæli facie conferre: tum eâ terræ partem, qua

92 INSTITUT. HISTORIAR
quæ temperantior est, & populorum nobilitate
clarior, puta, Europam, in Hispaniam, Galliam,
Italiam, &c. necesse est. A Geographia progre-
ditur Bodinus ad Chorographiam, à Cho-
rographia, ad Topographiam, &c.

3. Quid multis? Annon pleræque res
gestæ à subjectis locis, in quibus gestæ sunt,
descriptæ, apud Autores inveniuntur? Quid
sunt ista Epitheta præliorum, Cannensis,
Pharsalici, Actiæ, &c. aliud, quàm intenti
digiti ad Geographiam, ut oculos aperia-
mus, ubinam locorum ejusmodi res ma-
gnæ in orbe gestæ sint? Ex quo consequens
est, ut loca prius obscurissima, magnitudine
gestorum clarissima fiant. Et ipsa Bethle-
hem, ob natalem Salvatoris, nequaquam
minima, sed præclarissima in millibus Ju-
da, hoc est, toto orbe terrarum, ubi nomen
Iesu in corde credentium est, habeatur.
Quod plus mille exemplis demonstrari
posset.

[Hujus scil. Geographiæ, inquit Bodinus,
tanta est cum Historia cognatio & affinitas, ut al-
tera alterutrius pars esse videatur. Et verò Scy-
tharum, Indorum, Æthiopum, Americorum, hi-
storias, à Geographis duntaxat hausimus & ex-
pressimus. Præter hæc Historici Geographicis de-
scriptionibus utuntur, & Historici terrarum re-
giones semper describunt, ut si ars ulla Historico
necessaria sit, profectò Geographia summè neces-
saria videatur. Bodinus in Meth. Histor. c. 2.
P. 23. 24.]

*Res plana est de Geographia: de Astronomia
etiam pervelim scire, cur illa futuro Hi-
storico necessaria sit?*

1. Necessaria est Astronomia Historico propter Geographiam, dum habitudinem cœlestium corporum ad hæc elementaria demonstrat, climata mundi ostendit, longitudinem & latitudinem terræ per circulos maximos, eorundemque gradus metitur, & Poli altitudinem, depressionemve exactè docet: Quæ omnia Iudicium, in æstimandis rerum gestarum locis, mirum in modum dirigunt.

2. Necessaria etiam est propter cognitionem temporum, de qua hætenus in Chronologicis quæstionibus egimus. Neque quid sit dies, nec quid mensis, nec quid annus, nec quid Cyclus Solis, nec quid Lunæ, nec quid hoc, vel illud punctum Zodiaci, v. gr. æquinoctium vernum, aut autumnale, Solstitium æstivum, aut brumale, nec quid Eclipsis, & quæ sunt sexcenta alia, ex fundamento intelligi potest, Astronomiæ fundamentis non intellectis. Quin temporis Politici mensuram esse tempus Astronomicum, ex superioribus satis est manifestum. Quomodo autem de tempore Astronomico judicabit, qui quid Astronomia sit, non intelligit?

[Hinc Bodinus Iudæos, tempora Danielis depræ-

depravantes, etiam orbium coelestium motu refutandos esse dicit, quippe cujus certa radix est, ut inquit, apud Ptolomæum in libris magnæ constructionis à Nabonassaris dominatu. Vnde Astrologi, cum nihil habeant in suis Observationibus antiquius, incipere consueverunt: Hoc igitur animadversione dignum est, quod ex illâ motuum radice universi temporis ordo ac ratio pulcherrimè congruit Hebræis, Chaldeis, Græcis ac Latinis, &c. in Meth. Hist. c. 8. p. 477. Adhuc pressius Sethus Calvisius in Isag. Chron. proœmio pag. 2. Hisce difficultatibus (puta, ἀντιλογίας in Chronologicis) se implicarunt plerique, quod Chronologiam ex historia tantum deducendam arbitrarentur, cum potius Chronologia ad Astronomiam pertineat, quæ per se temporum rationem, dimensionem & articulos tractat, suisque partibus digerit, & deinde, ut earundem meminisse possimus, easdem rerum gestarum exemplis illustrat, &c. Et c. i. pag. 4. Cum itaque manifestum sit, Chronologiæ fundamenta ex solâ Astronomia peti, consecutarium est, Chronologiam ab aliquo rectè tractari non posse, qui sit Astronomiæ imperitus, &c. Ex quo Astronomici doctrinæ dignitas, necessitas, & utilitas est concludenda.]

Ergo nemo potest esse Historicus, qui non sit exactus Astronomicus?

Distinguendum est inter Esse, benè esse, & absolutè, sive perfectè esse. 1. Esse quidem potest Historicus, quàmvis non sit Astronomus, intuitu momentorum, quæ tractantur ab Historicis, sepositâ disputatione temporum: Quales Historici inveniuntur etiam apud illiteratos. Ut his sua relinquenda est laus & existimatio: sic etiam suâ laude non defraus

defraudandi sunt, qui 2. *Benè sunt Historici*, ut qui res in Historia extantes, non tantum ad tempora applicant, sed ipsa tempora inter se discernunt, Epochas, Æras, & annorum rationes intelligunt, & quali quali solertiâ in tempore Politico ad tempus Astronomicum examinando, sunt versati, juxta præcepta nostra, quæ modò de chronologicis punctis & nodis levi saltem brachio proposuimus. 3. Omnium verò maximi sunt faciendi, qui *sunt absolutè & perfectè Historici*, quales sunt, qui in Astronomico calculo sunt exquisiti, in tabulis, ad tempus Astronomicum cognoscendum necessariis, exercitati, in rebusque historicis per multitudinem lectionis profundi; tales erant Ioseph Scaliger, Mæstlinus, Keplerus, Calvisius, &c. Mathematicorum sui temporis Lumina, quorum memoria sit in benedictione!

*Restat, ut aliquid dicatur de Arithmetica;
Quidnam illi commercii est cum
Historia?*

Propter supputationem temporum permultum. *Arithmetica enim*, inquit Philosoph. lib. 1. Physicorum, *omnes Mathematicas scientias precedit*; & cum primis Astronomiæ, omnisque calculi baculus est indissociabilis, ad minutissima usque, tantum non ad atoma, aut dividenda, aut multiplicanda,

canda, aut subtrahenda, aut consumman-
da, processum faciens; ut animal citius sine
pedibus currere, quàm Chronologum tem-
pora sine Arithmetica supputare, aut As-
tronomum siderum motus, sine exquisita
numerorum scientia examinare diceret:
quod v. gr. in sexagesimis multiplicandis,
aut dividendis, in extractione Radicis qua-
dratae, in numeris Logisticis, & in summa
nuspia non ad oculum demonstrari pos-
set.

[Igitur non intempestivè mirari subit, A-
rithmeticae ferè nuspia in Scholarum palæ-
stris rationem haberi, Juventutemque in hac
disciplina negligi, quæ omnium Disciplina-
rum Mathematicarum exactissima mensura,
regula, & maximè necessarium adminiculum
est.]

CAP. XII.

De Utilitate, hoc est, de Effectu, &
usufructu Historiarum.

*Quisnam est usufructus Hi-
storiarum?*

Historiarum usus est inæstimabilis. Pro-
dest enim lectio earundem OMNIBUS;
IN OMNIBUS, AD OMNIA.

[Hujus Canonis nemo oculatior commen-
tator est Diodoro Siculo, statim in primordio
operis; cujus verba dignissima sunt, ut ferè
integra huc transcribantur. Magnas, inquit,
gratias τοῖς ταῖς κοινὰς ἱστορίας πρᾶγματευσας
μυθόοις,

ῥῥοις, hoc est, publicas historias molientibus.
 omnes homines debere, justum est, qui suis labori-
 bus communi vitæ plurimum prodesse studuerunt.
 Legentibus enim doctrinam tutissimā ejus, quod
 prodest, explicantes, hac suā operā pulcherrimam
 experientiam præbent. Nam quia multarum re-
 rum experimento, variis cum laboribus periculis-
 que, procul ab omni discrimine, gesta legimus, ma-
 ximè nos admonent, quid conferat ad degendam
 vitam. Ideoque τῶν ἡρώων ὁ πολυπειρώτατος,
 hoc est, Heroum experientiā multorum infortu-
 niorum cumulatissimus habitus est is, qui multo-
 rum Urbes vidit, & mores cognovit. Ἡ δὲ Ἀλ-
 γη is οἷος θεωρηνομένη σύνεσις, hoc est, cogni-
 tio autem ex historia aliorum tum secundis, tum
 aduersis rebus percepta, doctrinam habet omnium
 periculorum expertem, &c. Καλὸν γὰρ τὸ δύνα-
 σθαι τοῖς τῶν ἄλλων ἀγνοήμασι πρὸς διορθώσιν
 ἑρῆσθαι τῶν παδείγμασι, hoc est: Pulchrum est
 agitur, posse ex aliorum ignorantis uti Exemplis
 ad correctionem: Et juxta variè in vita contin-
 gentia, εἶναι μὴ ζητῆσιν τῶν πρᾶσιν ἡμῶν, ἀλλὰ
 μίμησιν τῶν ἐπιτετευγμένων, hoc est, non habe-
 re quæstionem factorum, sed imitationem rectè
 actorum. Seniorum consilia, quos longa ætas pru-
 dentiores effecit, laudantur à junioribus. At hos
 antecedit historia, quantò plura exempla rerum
 complectitur diuturnitas temporis, quàm ætas.
 Itaque ad vitæ institutionem utilissima censenda
 est historia, tum junioribus, quos lectio diversa-
 rum rerum antiquioribus æquat prudentiā, tum
 ætate maturis, quibus diuturna vita rerum ex-
 perimenta subministravit. Καὶ τὰς μὲν ιδιώτας
 αἰεὶς ἡγεμονίας κατὰσκευάζει, hoc est, Et pri-
 vatos quidem Principatu dignos facit: Imperato-
 res

res ad præclara facinora impellit, milites propter
 laudem, quæ mortuos sequitur, promptiores efficit
 ad subeunda pericula pro patria: Improbos timore
 infamiae à malis facinoribus deterret. Denique
 literarum monumentis, quæ testimonium virtutis
 præbent, moti quidam condidère civitates, leges
 utiles vitæ mortaliū edidère: Nonnulli nova-
 rum artium, doctrinarūque inventores ad usum
 gentium extitere: sed omnium rerum, quibus fe-
 licitas hominis paratur, laudem præcipuam, cau-
 samque historie tribui decet. Est enim custos τῆς
 τῶν ἀξιολόγων ἀρετῆς, hoc est, eorum, quæ di-
 gna memoratu cum virtute acta sunt, præbens se
 testem malitiæ malefactoris, beneficam erga omne
 genus hominum. Etenim si ea, quæ de inferis fa-
 bulosè feruntur, multum conferunt hominibus, ad
 pietatem & justitiam servandam, quanto magis
 putandum est, τὴν περὶ τῆς ἀληθείας ἱστορί-
 ας, hoc est, historiam, veritatis assertricem, to-
 tius Philosophiæ Metropolis, mores nostros effin-
 gere πρὸς καλοκαγαθίαν, ad rectè agendum? O-
 mnes enim homines naturæ infirmitate ἀκαρπ-
 αῖόν τι μέρϑ τῆ παντὸς αἰῶνος, h. e. majorem
 vitæ partem segnem degunt, τιτελευτήκασι δὲ
 πάντες τὸν ἴσῃρον χρόνον, mortui autem sunt omni
 tempore sequiori, quia nihil sermone dignum in
 vita fecerunt. Virtutis verò facinora immortalia
 sunt, adjuncta τῷ θεοτάτῳ τῆς ἱστορίας σόματι,
 h. e. divinissimo historie ore. Et pulchrum esse
 opinor, rependi prudentum labores mortales, περ
 τὸν ἀθάνατον θυφῆναι, h. e. per immortale præ-
 conium. Hercules quidem magnos, multosque dum
 vixit, labores ac pericula sponte adiit, ut suis er-
 ga omnes gentes beneficiis immortalitate donare-
 ant, Ceteros egregios viriū vires, alios quidem
 hēre-

eorum, alios verò deorum honores affectos vide-
 mus, omnes certè magnà laude dignos, τὰς ἀγα-
 τὰς αὐτῶν τῆς ἰσορίας ἀπαθανατίζουσιν, h. e.
 historià eorum virtutes immortales reddente.
 Etenim τὰ μὲν ἄλλα μνημεῖα, hoc est, alia mo-
 numenta parvo tempore perdurant, variis distur-
 bata casibus, historiæ vis per universum orbem
 diffusa, ipsum, quod cætera consumit, tempus cu-
 stodem sui habet. Adfert præterea multum adju-
 menti Eloquentiæ, quâ nihil ferè præclarior re-
 peritur: hæc Græci Barbaris, docti indoctis præfe-
 runt, cum hæc una sit, quâ homines inter se cæ-
 teris antecellant. Videtur quoque res esse tanta,
 quanta dicentis virtus, & eloquentia. Et quidem
 viros bonos laude dignos arbitramur, ut qui τὸ
 πρῶτον τῆς ἀρετῆς, h. e. principatum, si ve pri-
 mas virtutis nobis ostenderunt. Verùm cum ali-
 aliud iter sibi delegerint, Poësis quidem magis
 oblectare animos, quàm prodesse videtur, & gen-
 tium leges ac instituta magis punire, quàm doce-
 re: Ita & reliquæ artes, quarum quædam nihil
 faciunt ad felicitatem; quædam verò damno per-
 mixtam habent utilitatem; quædam verò à ve-
 ritate aberrant, sola historiæ pares verbis res ge-
 stas representans, omnem complectitur utilita-
 tem. Nam ad honestatē & justitiam impellit, vi-
 tia detestatur, probos exiollit, improbos deprimit.
 Τὸ σύνολον ἐμπειρίαν ἀειποιῶσα τοῖς ἐντυγ-
 χάνουσι, hoc est, summam, experientiam ma-
 ximam confert iis, qui eam rectè auspicantur.]

En, Studiosè φιλόσοφ; gravissimam Dio-
 dori Historiæ commendationem, quâ ejus
 usus inæstimabiles vivo colore exprimit &
 proluxissimis ponderibus argumentorum
 speciatim probat, quod nos generatim po-

100 INSTITUT. HISTORIAR.
fuimus, asserendo; Historiarum lectionem
prodesse OMNIBUS, IN OMNIBUS, AD
OMNIA.

[Superfedeimus aliorum, tam recentio-
rum, quàm veterum Encomiis, quibus Histo-
riam, ab Effectibus & fructibus, quos legen-
tibus se confert, extollunt, ne potius decla-
mationes instituere, quàm præcepta tradere
videamur. In specie tamen quædam subjun-
gamus, quæ singula hominum genera atti-
nent.]

I. Historia est religionis Christianæ pri-
mum fundamentum & myrothecium: hi-
storia, puta, Sacra, cum qua in multis profa-
na consentit; unde enim rerum omnium
creatio, hominis formatio, per peccatum
deformatio, prima ad Ecclesiam vocatio,
gratuita erga genus humanum misratio,
& quæ sunt alia plura religionis nostræ fun-
damenta, si non ex θεοτάτω τῆς ἰστορίας
πρώτης σόματι, ut Diodori stylum æmule-
mur, h. e. ex divinissimo historiæ primæ, pu-
ta, Geneseos, Exodi, Levitici, Numerorum,
Deuteronomii, Iosue, Iudicum, &c. ore.
*Nec est alia diligentia Christiano homine di-
gnior, quàm colligere exempla ira & Miseric-
cordia, iustitia & Clementia Dei, & testimo-
nia roborantia doctrinam, quam amplecteris
& profiteris, ut consensus assensionem confir-
met, & augeat conceptam in mente lucem, ut
Melanchthonis verba, quæ de hoc argu-
men-*

mento habet, usurpemus. Exemplis enim mollissimè suadetur.

II Historia est Magistratum qualiumcunque εἰσόπτρον, h. e. speculum, in quod intentissimis oculis intueantur, positis ob oculos Regibus, Davide, Iosaphato, Ezechia, Constantino, Theodosio utroque, si Pietatem & Iustitiam sectari; Salomone, si sapienter; Alexandro Magno, si fortiter; Johanne Friderico, Saxoniae Electore, si cōstanter agere; Econtrà Nerone, Caligulâ, Domitiano, Heliogabalo, aliisque monstris innumeris, si horrenda scelera, libidines vagas, cædes injustas, rapinas, summam, Tyrannidem fugere, æternūque Exilium, cum temporali Catastrophe rerum, disponente eam adraistiâ divinâ, effugere velint, juxta illud Tyranni: *Εἰς ἐμὲ εἰσορῶν τις εὖ σέβῃς ἑσώ.* *Qui me intuetur, pius esto.*

III. Historia Principum & Rerumpublicarum Consiliariorū Cynosura & Promptuarium est, unde Cōsilia sua depromant, & quòd salutaria futura sint, exemplis eventuum, tanquam experimentis probatis, demonstrent: ad concludendum, quod ob-erit, quod proderit, ut illud viterur, hoc observetur, quod quidem magnam circum-pectionem, prudentiam & dexteritatem, in exemplorum delectu, & imitatione requirit, ne κακοζηλίας quadam seducti, mala

consilia, & Consultoribus & Principibus,
 qui ea sequuntur, pessima sint, & Patriæ
 commune Exitium attrahatur, quod tum
 demum amat fieri, quando æmulation, am-
 bitio, vindictæ cupiditas, Iracundia vehe-
 mens, præcipitantia, odium, avaritia, fida-
 cia potentiae, pedissequa Magnatum super-
 biae, animos perturbant, & consilia non
 tam ad præsumendos rerum Eventus, quàm
 ad Placitum Potentiorum diriguntur, ex
 quibus principiis Excidia populorum &
 principatuum non aliter consequuntur,
 quàm consequens est Incendii flagratio,
 cui oleum affunditur, quod aut cinere an-
 te primam flammam suppressi potuisset,
 aut erumpens extingui debuisset aquâ co-
 piosè superfusâ. Sic exemplis historiarum
 rectè intellectis & applicatis, Roma in mul-
 tis feliciter imitata fuit Athenas; ut cum
 Cæsare interfecto *ἀπερὶστα* sanxit, exemplo
 Thrasybuli; seditiones ob usurarum ma-
 gnitudinem motas, consilium, imitata fuit
 Solonis, redactis usuris ad centesimas; præ-
 cipuâsque XII. Tabularum leges ab iisdem
 quasi mutuavit. Malè autem historiarum
 exemplis applicatis, quid motuum & mu-
 tationis in Imperiis & Regnis non fuit con-
 sequens? Sic Marium Syllæ, Pompejum Cæ-
 saris ussit gloria: Sic Alcibiades impulsus
 ambitione absque magnâ causâ bellum
 trans-

transtulit in Siciliam, non reputato, quod Patriam intestino bello ardentem exarmaret: Sic causa belli Peloponnesiaci proxima fuit Periclis pertinacia, nolentis retractare injustum Decretum de Megaris: sic Demosthenes persuadendo sibi, suum consilium, de defendendâ patriâ contra Macedones, esse Themistocleum, infelici bello Philippum provocavit: Sic Cicero sui ipsius fuit κακοζηλότης, sibi persuadendo, se eodem progressu oppressurum esse Antonium, quo prius oppresserat Catilinam, &c.

IV. Historia est Theologorum manus sinistra, quæ dexteram multis modis adjuvat, non tantum quatenus maxima pars Bibliorum historica est, sed etiam quod historiam profanam & Ecclesiasticam, ad sacram referendam, concernit. Neque enim Ecclesia ens est respectu mundi ἐξ ἀφ' αὐτῆς, sed est collectio fidelium, in mundo, & sub mundo, instar rosæ, quæ sub spinis est, enascens, ut vix possit esse bonus Biblicus, qui non est bonus Historicus. Quæ enim Theologus Prophetarum vaticiniis explicandis sufficiat, si historias, complementa vaticiniorum, nescit? Interpretare Danielis visiones, si vir es, cognitione profanorum Historicorum susque deque habitâ! Explica, si Theologus es, Ecclesiæ per singula summa Imperia mirabilem conser-

variationem, varium, nec rarò miserabilem statum doctrinæ in eâ formam, judicia, gubernationem, disciplinam & censuram Ecclesiasticam, rituum & exercitiorum consuetudinem; Quin errorum & hæresum variarum ortum, progressum, manifestationem, & refutationem, annalibus temporum sepositis, & historiâ Ecclesiasticâ, à seculis ad secula, neglectâ aut ignotâ! Si Episcopus sacram paginam ridet, annon os ejus obstruet pagina profana, quæ sacræ, quam iste magnificat, multis in rebus ὁμολῶν καὶ ἀντιφάσεων est, & concordans. Hinc Syracidis sapientissima adhortatio cap. 39. v. 1. 2. *Qui animum suum eò applicuit, ut discat legem Dei, necesse est, ut sapientiam antiquorum scriptorum exquirat, & in lectione Prophetarum versetur. Quin etiam facta & dicta hominum celebrium literis consignata diligenter observare, & quid sibi velint, expendere debet, &c.*

V. Historia est Jurisconsultorum & Politicorum Magistra prudentiæ Politicæ, & Manuductrix Justitiæ, sine quâ justitiæ Sacerdos & assertor sæpissimè hallucinabitur & impinget, conjecturis potius, aut ἀνταρθεῖα, quàm rationibus nixus, nisi initia, fontes, causas, occasiones, autores legum, formam & consuetudinem Judiciorum, & Re-
rum publicarum, ordinem & discrimina
Magi-

Magistratum ex *εὐπορίᾳ* Historicā didicerit, casuumque infinitam varietatem legibus, ex Veterum historiis adjunxerit, quod vel ex solius Bodini de Republica libris, ex Arumæi laboribus de jure publico, ut alios innumeros taceamus, satis superque demonstratum dari posset.

Summatim; nescire, quid ante se factum sit, est semper esse puerum. Hinc Syracides *c. 2. v. 11. Respiciite nationes hominum, & sciuntote*; vertente Luthero, *Sehet an die Exempel der Alten / vnd mercket sie. Quotusquisque enim est, qui non tantum consequi possit ex historiarum exemplis, quantum ex præceptorum præscriptis ad usum suum in totâ vitâ, quicunque objiciantur casus, prosperi, vel aduersi? Quod si magnificamus naturam propter remedia corporum, ad tuendam valetudinem; quanti faciamus Historiam, quæ nobiliorem nostri partem, animum puta, format, fingit, erudit, instruit, emendat, atque ad omnes vitæ casus, cum pietate, invocatione Dei. spe auxilii cœlestis, moderatione & constantiâ homine Christiano dignâ, excipiendos ac perferendos præparat & præmunit! Ex quibus omnibus denuò concludimus, quòd Historiarum usus sit inæstimabilis, & quòd earum lectio profit omnibus, in omnibus, ad omnia, ὅπερ εἶδε δειξάτω.*

Canones de Historiarum lectione, Usu,
& ferendo de iis iudicio.

I. **I**N Historiarum lectione progredien-
dum est methodicè: Confusio enim o-
mnium obtundit ingenium, mentem non
perficit.

II. Methodus lectionis Historicæ sit a-
nalytica, à generalibus ad particularia sen-
sim progrediendo.

[*Vt igitur plena sit & facilis Historiarum sci-
entia, principio adhibeatur præstans illa docenda-
rum artium Magistra, quæ dicitur Analysis, quæ
universum in partes secare, & partis cujusque
particulas rursus dividere, totiusque ac partium
coherentiam, quasi concentum inter ipsa, mirâ
facilitate docet. Bodinus in Meth. Hist. cap. 2.
pag. 17.*]

III. In Historiæ universalis lectione ge-
neralia sufficiunt, quæ consistunt in qua-
li quali cognitione quatuor Monarchiarum
& rerum, quæ tum ante illas, tum sub illis
excellenter sunt gestæ.

IV. Ergò consultum est, maximas Epo-
chas Mundi fixissimè memoriæ infigere, ut
sint quasi Cynosuræ, ad quas in supputan-
dis temporibus oculus dirigi possit.

V. Historias legere volenti valdè pro-
dest Geographiæ, Uranographiæ & Chro-
nologię cognitio.

VI. In Historiarum lectione disparitas circumstantiarum unius & ejusdem historiae, à diversis descriptæ, lectorem non terreat, ut historiam talem protinus fabulam esse suspicetur.

[Ratio Canonis est, quia facilis est memoriae lapsus in referendis & describendis rerum aut personarum circumstantiis, quæ substantiam facti non tollunt. Verbi gratiâ; Tacitus lib. 4. histor. fol. 422. & Suetonius lib. 8. in vita Vespasiani, cap. 7 pag. 173. referunt geminum miraculum à Vespasiano factum, dum hic Imperator resperso excremento oris luminibus orbato oculos restituerit, contactu verò calcis manu egrum sanarit, quem Suetonius debilem cruræ fuisse scribit. Nemo tamen historiam miraculi, cujuscunque ope facti, pro fabula ob hanc diversitatem hætenus habuit. Sic ipse Livius à se diffidet de mensura aureorum annulorum, detractorum in Cannensi pugna à digitis occisorum Romanorum, quos modò dimidium super tres modios explevisse, modò mensuram modii excessisse, scribit, vide lib. 23. ab urbe cond. &c. Relinquamus ergò Causidicis hanc instantiam, quâ ex minimâ circumstantiâ omnimodam variationem, sæpè inficiationem facti extorquere conantur: quin modestè τὸν ἐναντίον φανῶν conciliatio quaerenda est, ut Scriptoribus sua existimatio constet.]

VII. Ipsa relatio eorum, quæ fabulosa esse videntur, gravitati historiographorum non præjudicat, si illi, se ea aut legisse, aut vidisse, protestantur

[Quamquam enim in futilibus actionibus, ut

Bodinus suprâ citatus ait, *historia constare non debet, tamen futile non est, si Historicus, quod fabulosum videtur, alibi pro non fabuloso habitum narrat, quia non narrator, sed exco- gitator fabularum fabulosus est, ut præter meritum Herodotum hoc nomine vapulare necesse sit, ob ea, quæ minùs αἰσίοπισα in ejus historiâ extant, quia in plerisque suo candori cavet, certis protestandi formulis, v. g. Ἐγὼ δὲ οὐδὲ μὴν τέτων ὄντι ἔρχομαι ἑρέων, ὡς ἔτας, ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο, lib. 1. fol. 3. Sic quod τὸ θαῦμα hoc est, miraculum, quod vocat, Arionis eod. l. fol. 9. 10. concernit, ait de illo, cùm id recitâsset, ταῦτα μὴ νῦν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγῃσι. Et sic in aliis multis.]*

VIII. Historicus procul habeat causas eorum, de quibus narrationem instituit.

[Sic Tacitus lib. 1. Annalium, fol. 2. pauca de Augusto, mox Tiberii principatum, & cætera traditurus, protestatur, se id facturum sine irâ & studio, quorum causas procul habeat. Quamquam, dicente Bodino cap. 4 in Meth. Hist. pag. 49. difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.]

IX. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

[Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. Quis autem risum tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58 59. qui Sabellici scripta legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparationem ferre potuit. Eodem morbo (si morbus est, suo-

suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cæsari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitās haberent.]

X. Purissima est Historia, quæ rerum gestarum recensione acquiescit, iudicium legentibus linoquit.

[Quæstionem, Vtrum Historicus laudare, vituperare, ac de re propositā sententiam ferre, an verò legentibus iudicium integrum relinquere debeat? Vide in utramque partem disputatam apud Bodinum, in Method. Hist. c. 4. pag 59.]

XI. In Chronologicis, si in Ærâ, temporum radice, erratur, infiniti Errores Chronologici consequuntur.

[Ibi valet illud Philosophi; Ένός ἀτόπου δὲ θεύτου, τὰλλα συμβαίνει: Vno absurdo dato, reliqua sequuntur.]

XII. Chronica tamen incipientium, quamvis temporum rationem exactissimam non habeant, proximè tamen ad rei veritatem pleraque accedunt.

[Ideò novitius Historiarum Studiosus primo conatu non nimium in hoc tricarum genere, scrupulis indulgeat, nec statim omnia ad vivum ressecare conetur. Lectio lectioni multa addet.]

XIII. Historiarum non sufficit Lectio, sed requiritur Lectiois repetitio, repetitionis ruminatio, meditatio.

[Lege-

III INSTITUT. HISTORIAR.

[Legere enim, & non repetere, est serere, & non metere, juxta Hebræorum proverbium. *Lectio lecta placet, decies repetita placebit.*]

XIV. Habendus tamen est Historicorum delectus, modusque tenendus, ut non quàm plurimi, sed quàm optimi, & cujusvis professioni accommodatissimi Scriptores legantur.

[Nuspiam enim est, qui ubique est, brevisque est vita nostra, quæ universis legendis non sufficit. *Tanta enim Historiarum multitudo, inquit Tursellinus in Præf. Epitomes, atque varietas, cujusvis ut hominis non sit, aut perlegere omnes, aut in ordinem redigere, aut memoriâ custodire. Pulcerrimè, & judiciosissimè Bodinus Method. Histor. c. 2. pag. 16. 17. Quod in artium tradendarum ratione ac modo fieri solet, idem nobis est, opinor, in historiarum disciplina faciendum. Neque enim satis est magnum Historicorum cumulum domi habere, nisi cujusque usus, & quo quisque ordine ac modo legi debeat, intelligatur: Et quemadmodum in Epulis tametsi magna condimentorum suavitas est, nihil tamen insuavius, si misceantur: Ita quoque providendum erit, ne Historiarum ordo confundatur, id est, ne postrema priore loco, vel media postremo ad legendam proponatur; quod qui faciunt, non solum res gestas capere nullo modo possunt, sed etiam memoriæ vim penitus labefactant.*]

Hactenus de Historia in genere, sequitur Institutio de Monarchiis.

FINIS LIBRI PRIMI.

IN.

INSTITUTIONUM
HISTORICARVM
LIBER SECUNDUS.

De Monarchiis in genere.

CAP. I.

De definitione Monarchiæ.

Quid est Monarchia?

MONARCHIA est summum, à Deo in Mundo constitutum Imperium, ad homines certis legibus, iudiciis & disciplinâ regendos, & compescendos Reges cæteros.

[I. Definitum est *Monarchia*, non Etymologia nominis, quasi præter Monarchiam aliud Regnum in Mundo consistere non posset, definienda, sed determinanda sensu politico, quo, vi vaticiniorum apud Danielelem extantium Axioma, in relatione ad alia Regna, summum denotatur. Quo de Reinerus Reineccius in prolegomenis Historiæ Iuliæ, fol. 19. ex Danielis, inquit, cap. 2. & 7. istud simul de nomine teneatur; videri illum è communi & trito sermone, usitatâque tum Imperiorum & formulâ & appellatione indigitasse, nondum vocibus repertis, qua rem significantius exprimerent, &c. Et paulò post: At Nicolaus Lyra Danielelem enarrans; & Eo paulò recentior Nicolaus Trivet in cap. 12. lib. 1. August. de C. D. eadem Regna

Regna nuncupasse græca voce: *Monarchias*, haud scio, annon uterque Eusebii & Evagrii imitatione. Nam apud illum pari modo usurpata reperitur lib. 1. de vita Constantini, apud hunc lib. 3. cap. 41. placuisse eadem Scholiastæ Homeri in Iliad β. Ἡ περσῶν ἀρχή, inquit, ἀπὸ τῆς μοναρχίας μέγα γὰρ ἐστὶ. Placuit patrum memoria Aeneæ Sylvio. Placuit nostrâ, Ioanni Aventino & Philippo Melanchthoni: volunt idem, qui καθολικὰ, οἰκουμενικὰ & summa Imperia appellârunt, proximè tamen Monarchiæ nomine res representatur. Hactenus Reineccius. Iusto igitur pressius Bodinus de Republ. lib. 6. pag. 1149. Monarchiam coarctat, dum eam adeò individuum esse oportere scribit, ut, si dividatur, Monarchia non sit, &c. Vt enim, inquit, coronam, sic Regnum, si pluribus dividatur, vim penitus ac nomen amittere. Verùm, Imperiorum genera, non tam è Philosophorum, & id genus aliorum scriptorum opinionibus, quàm ex ipsis sacrarum literarum fontibus hausta, iterum Reineccius l. c. scitissimè monet II. Genus definitionis est Imperium, quod verbum Bodinus in Method. histor. cap. 7. p. 415. in Melanchthone, alicubi Monarchiam summam unius Reip. potentiam appellante, desiderat. Estque hinc, scribit Reineccius l. cit. quod Georgius Fabricius etiam Assyriacos Reges Imperatores; Lutherus & Aventinus generatim Imperia illa reddidè germanicè *Keyserthumb*. III. Differentia specifica sumitur à relatè oppositis; Causâ efficiente principali; subjecto & Fine. I. Relatè oppositum est, quo Monarchia, respectu ad minora regna habito, dicitur Imperium summum, quo sensu Sleidanus suum de universali historia libellum de 4. summis Imperiis inscripsit. & ut Reineccius

neccius l. cit. meminit, dum summam Rempubl. nominat, è Cicerone voce traducta, ut appareat, Romam eum intelligere, ad indicandum Axioma monarchicum, quo Monarchiæ ἐξοχοι τῶν ἀλλῶν ἀρχῶν in Mundo excellunt, tamen si statu earum inclinante, vires & amplitudo Imperii huic axiomati respondere definant, quia constat, parem in rebus humanis atque in omnium rerum naturâ esse conversionem, ut Bodinus ait l. c. cap. 7. p. 424. Et quod Lamormaini de modestissimo Imperatore Ferdinando II. in ejus virtutibus c. 6 p. 29. refert: respondisse eum, Res mortales omnes suam habere periodum, nasci, crescere, deficere: fieri posse ut Austriacorum Imperium, in ipso concludatur, & si Deo ita visum fuerit, se non refragari, sed nec trisari, &c. Quo sensu Chaldaica, Persica, & Græca Monarchiæ summa fuerunt Imperia, dum in flore erant, ut Spir. S. Ipse Nabuchodonosoris Imperium prædicat Dan. 2. v. 37. Tu Rex Regum es, & Deus Cæli regnum, & fortitudinem, & Imperium, & gloriam dedit tibi, & omnia, in quibus habitant filii hominum & Bestiæ agri; volucres quoque Cæli dedit in manu tua, & sub ditione tua universa constituit: ut maximè, rebus vergentibus, summa quoad vires non fuerint, manente tamen Aximate usque ad earum interitum. 2. Causa efficiens est Deus, dum dicitur Monarchia, à Deo constitutum Imperium, quod S. Scriptura frequentissimè testatur, ut videre est Prov. 8. v. 15. Dan. 2. v. 21. cap. 4. v. 22. quin Ipsi Monarchæ, dum verbo Dei illuminantur, id profitentur, quando Gratia Dei se constitutos esse agnoscunt, ut Lamormainus l. 2. de Ferdinando II. refert, quod supra citatis verbis etiam sequentia subjunxit: Deum suo arbitrati his illisve dare Imperia & regna

regna, humanis ad hoc aut opibus aut potentia non egere, quas dare & auferre potest, cum lubet.

3. Subjectus Monarchiarum & Imperiorum locus est Mundus, synecdochicè pro orbe terrarum, valle lachrymarum, sumptus, sicuti Scriptura Romanum Imperium *παῖσαν τὴν οἰκουμένην* universum orbem, Luc. 2. v. 1. appellat, ut Monarchæ meminerint, se esse Vasallos Dei, & reddituros ei rationem administrationis. Audite ergo Reges, inquit Sap. Salom. c. 6. v. 2. 3. 4. & intelligite, discite Iudices finium terre: præbete aures vos, qui continetis multitudines & placetis vobis in turbis Nationum. Quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vera, & cogitationes scrutabitur. Ergo discite Iudiciam moniti & non temnere Divos, Æneid. 6. 4. Finis Monarchiæ duplex assignatur, quorum prior est Legum, Iudiciorum & disciplinæ inter homines administratio, quia Deus non *ἀνάγκη* sed pacis Deus est, 1. Cor. 14. v. 33. Posterior, cæterorum Regum aut subactio, aut exactio, juxta illud: TERRET MAIESTAS; ut intelligas (sunt verba Melanchthonis in Chron. lib. 1. præfat pag. 121.) Monarchiam non quidem complexam Regiones & gentes, sed tantum, quæ magnam partem Orbis terrarum tenuit, & tantam habuit potentiam, ut cæteros Reges compescere possit: quo sensu in suprâ allegatis Evangelistæ verbis, Imperium Romanum *παῖσαν τὴν οἰκουμένην*, universum Orbem Synecdochicè appellari audivimus, ut non videamus, quo jure Bodinus nobis in Method. histor. cap. 7. p. 417. objiciat: Monarchiam nobis esse Imperii ac Regionis quibusdam finibus constituendam, vel Principis ac Populi origine claram, ut intelligatur, quid sit illud, quod Monarchiam vocant.]

Quæ

Quæ sunt Adjuncta propria, quæ Monarchia competunt?

Ea, quæ ex analysi definitionis allatæ & demonstratæ sponte sequuntur, cujusmodi sunt;

I. *Vt Monarcha non tantum sit Rex, sed Rex Regum*, sicut sub Nabuchodonosore erat Rex Edom; Rex Moab; Rex filiorum Ammon; Rex Tyri & Rex Sidon, Jerem. 27. v. 7.

[Sic hodie sub Imperatore Romano sunt omnes Status Imperii in 10. circulos distributi, sub quibus non tantum, omnes Principes Imperii, sed etiam ipse Hispaniæ Rex ratione Burgundiæ & aliarum Provinciarum ad Imperium pertinentium, continentur, ut alios taceamus, qui Imperium ejusque summum Administratorem, *Cæsaream* nimirum *Majestatem*, comiter observant, tametsi quoad omnimodam subjectionem ab Imperii corpore avulsi sint, ut videre est apud Reink. tract. de regim. sec. & Eccles. l. 1. cl. 2. cap. 8. n. 51. quod utique Monarchici Axiomatis argumentum est.]

II. *Vt Monarcha sit potens, omnimodam jurisdictionem, Majestatem summam & curiam possidendo atque leges exercendo.* Quæ omnia Spir. S. Nabuchodonosori sub phrasi מְלִכְהָא חֲזָקָה, hoc est, regni potentis, vindicat.

[Sic hodie Imperatori vindicatur & confertur omnium Jurium administratio, quæ quidem

quidem ἐν κυρία πάντων καὶ ἀρχῇ πολιτικῇ
 consistunt, ita ut Imperator Rom legibus,
 respectu quarum Summus Princeps dici po-
 test, civilibus puta, non divinis, fundamenta-
 libusve, super quibus ipsa Principis Majestas
 est ædificata, solutus sit, ut contra Ius com-
 mune dispensare, in omnibus causis, Eccle-
 siasticis & spiritualibus exceptis, pronuncia-
 te, adeoque summam Iurisdictionem exerce-
 re possit, & ipso facto exerceat, quod sanè Mo-
 narchicæ Majestatis argumentum est. Vide
 Arumæum Volum. I. de jure publ. disc. I. à
 pag. 6. usque ad p. II.]

III. *Vt Monarcha sit fortis, quem, ut Li-
 vius inquit, ferrum tueatur, ne, si vis vi re-
 pellenda sit, vana sit, sine viribus ira, sed qui
 sciat*

Parcere subjectis & debellare superbos.

[Sic suis viribus Imperator sæ diu se & Im-
 perium Romanum sibi commissum, masculè
 defendit. Germaniæ peccatis, in cælum cla-
 mantibus, & lemniscato Seculorum fini dān-
 dum est, plus luti, quàm ferri pedibus Colossi,
 Nabuchodonosori in somnis monstrati, hoc nostro
 tempore relictum videri. Imperatoria tamen
 Majestas & Monarchica dignitas Germano-
 rum Imperio nondum, ut probabitur, sunt
 adjudicanda.]

IV. *Vt Monarcha sit gloriosus, cujus Ma-
 jestas universorum oculos perstringat: Hoc
 enim vult Spir. S. dum Nabuchodonosori
 מַלְכוּתָא יִסְרָאֵל, h.e. regnum gloriosum
 vindicat.*

[Sic Imperator Rom, tanquam *Stella ma-
 tutina*

tutina in medio nebula meridionalis inter omnes ceteros Reges eminere dicitur, ut qui merito, quia est caput, non solum Imperii Romani, sed & totius Orbis Christiani, precipuus Princeps secularis est, Sanctissimus, Nobilissimus, Christianissimus & Divinus audit. Cui non solum Christiani Reges palmam Majestatis libenter porrigunt, ut de Alphonso Neapolis Rege constat, qui Frederico Austriaco Imperatori lubens loco cessit, & omnes Reges Imperatori tanquam summo Regi reverentiam debere fassus est: Sed & Ipse Turcarum Tyrannus stylo ulitato ei scribere solet: Auß den Potentaten Jesu der Fürnembste/ vnd zwischen den Geschlechtern Jesu erwählter / fürnembster Herr aller Christlichen Völcker / ein Versorger vnd Administrator der Gerechtigkeit. Reink. de Regim. Sec. & Eccl. l. 1. cl. 2. c. 6. n. 17. & 41. Sicut etiam Legato Imperatoris Romani apud Turcam præ omnium cæterorum Regum Legatis locus conceditur primus, contra quam Bodinus sine fide lib. 1. de Rep. c. 9. scribere ausus est. Vide Arumæum Vol. 1. de jure publ. disc. 1. super quæst. *An status Imperii hodierni sit Monarchicus?*]

V. *Vt Monarcha sit Dominus territorii amplissimi, quod in manu sua habeat, sub ditione sua constitutum, ne Monarchia sit titulus sine re, quanquam jura Majestatis, præcisè loquendo, locorum spatiis aut Regionum amplitudine non sint definienda.*

[Tale erat etiam Imperium Romanum, cum adhuc dum in flore suo steterat, cum primis temporibus Trajani, ut Appianus & Sext. Rufus testantur, illud Danubio quidem & Orcadibus à Septentrione, Gadibus ab Occasu, Euphrate ab Ortu, Oenopoli verò à Meridie terminatum]

natam tum temporis fuisse, conjuncta insuper Mesopotamia & magna Arabia felicitate; Bodinus in Meth. hist. c. 7. pag. 417. Quod verò Germanorum hodiernum Imperium vix centesimam partem Orbis terrarum comprehendat, ut Bod. l. c. suggillat, id mirum esse non debet: hæc enim diminutio & dismembratio à Prophetâ fuit apertè prædicta, Regique Babylonio in somno monstrata, quod ergo in fati esse novimus, immeritâ vitiligatione in præjudicium Imperii à Deo constituti trahitur.]

V. I. Ut Monarcha sit terribilis omnibus, qui ei immorigeri sunt & rebellant. Hoc enim urgent verba, quibus Babylonius Rex
תְּהִי כְּמֶלֶךְ *caput aureum dicitur.*

[Sic Romanum Imperium terribile fuit, ejusque plures Imperatores terribiles fuere omnibus suis hostibus; ut maximè hoc tempore in summas redactum videatur angustias, tamen quanto Regibus externis sanguine suæ victoriæ constant, experientia abundè testatur: adeò ut ne quidem Victores contra Imperium Victores, sed ejus conservatores, statuūque inclinantium Restauratores, omnes uno ore, & unâ protestatione haberi desiderent: quod argumento est, nec dum terribilem esse desisse externis Regibus quartam Monarchiam.]

C A P. II.

De divisione & numero Monarchiarum,
 seu summorum Imperiorum
 in Mundo.

Quot.

Quotnam sunt numero Monarchia?

Quatuor: *Assyriaca, Persica, Græca, & Romana.*

[Notandum hic, *Assyriacam* etiam vocari *Chaldaicam, Babyloniam & Medicam*, ob mutationes quasdam insignes, quas hæc prima Monarchia, licet florentissima, passa est, de quibus libro sequenti agemus.]

Quomodo probatur hic quaternarius Monarchiarum numerus?

Primò ex Propheta Daniele, qui tam manifesta vaticinia de hoc quaternario Monarchiarum numero habet, ut politicum divina inspiratione sagacissimum eum diceret.

Primum vaticinium extat cap. 2. v. 31. & seqq. Ubi Propheta Regi Babylonio sequens somnium in mentem revocat: *Tu Rex, videbas, & ecce, quasi statua una grandis, statua illa magna, & statua sublimis stabat contra TE, & intuitus ejus erat terribilis. Hujus statua Caput ex auro optimo erat, pectus autem & brachia de argento, porro venter & femora ex ære; Tibia autem ferrea, pedum quadam pars erat ferrea, quadam fictilis, videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuit eos. Tunc autem contrita sunt pariter ferrum, testis, as, argentum & aurum, & re-*
ducta

data quasi infavillam astra area, qua rapta sunt vento, nullusque locus inventus est eis. Lapis autem qui percusserat statuam, factus est mons magnus, & implevit universam terram. Haftenus somnium, cuius Interpretationem Propheta è vestigio subiungit v. 37. *Tu Rex Regum es, &c.* Tu es ergo **CAPVT AVREVM.** v. 39. Et post Te consurget **REGNUM ALIVD** minus te, argenteum: Et **REGNUM TERTIVM** aliud areum, quod imperabit universa terra. v. 40. & **REGNUM QVARTVM** erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit & domat omnia, sic comminuet & conteret omnia haec, &c. Ecce quasi digitis numerata 4, summa Imperia Mundi!

Alterum in hunc eundem sensum clarissimum vaticinium cap. 7. v. 2 & seqq. hisce verbis ab ipso Daniele descriptum: *Videbam in visione mea nocte, & ecce, quatuor venti coeli pugnabant in mari magno, & QVATVOR BESTIAE GRANDES ascendebant de mari, diversa inter se.* v. 4. **PRIMA**, quasi Leana, alas habebat Aquila, aspiciebam donec evulsa sunt Ala ejus, & sublata est de terra, & super pedes quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei. v. 5. Et ecce, **BESTIA ALIA** similis Urso in parte stetit, & tres ordines erant in ore ejus, & sic dicebant ei, surge, comede carnes plurimas. v. 6.

Potius

Posthac adspiciebam. & ecce ALIA, quasi Pardus, & alas habebat quasi avis, quatuor super se, & quatuor capita erant in bestia, & potestas data est ei. v. 7. Posthac aspiciebam in visione noctis, & ecce, BESTIA QVARTA terribilis atque mirabilis, & fortissimis. Dentes ferreas habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem. v. 8. Considerabam cornua, & ecce! cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, & tria de cornibus primis evulsa sunt à facie ejus, & ecce! oculi, quasi oculi hominis, erant in cornu isto, & os loquens ingentia. Visne interpretationem horum sermonum? Audi eam ex uno de assistentibus filio hominis, qui v. 17. rotundè ait: HÆ QUATUOR BESTIÆ MAGNÆ QUATUOR SUNT REGNA, quæ consurgent de terra.

[Præcisè ergò his duobus Prophetæ locis quaternarius Monarchiarum numerus est demonstratus: quomodo autem singula horum vaticiniorum membra ad singulas Monarchias quadrent, id sequentibus libris planum faciemus. Confer Dresseri orationem de Monarchiis, Millenario Quarto annexam: Item, Orationem de Imperio Romano, Millenario Quinto annexam: ubi hæc Vaticinia pressè tractantur, & ad scopum nostrum applicantur.]

Secundum pro quaternio Monarchiarum numero argumentum sumitur ab ipsa experientia, quæ vaticiniorum Danielis complementum est. Nulla enim alia, præter jam nominata, in mundo fuisse regna summa, quorum ultimum jam tunc vergens & præruptum est, infra in speciali de Monarchiis tractatione probatum dabimus.

[Sumitur hæc ratio ab effectis, quæ, vaticiniorum prophetarum Illustrissimus commentarius sunt.]

Tertium Argumentum pro quaternario Monarchiarum numero sumitur ex multiplici, tam profanorum, quam Ecclesiasticorum Scriptorum testimonio, quorum Catalogum texere, longum esset.

[Constat, Patres non dubitasse, quod allatis Danielis vaticiniis supra nominatæ Monarchiæ indigitatæ sint. Testis est Hieronymus Tom. 5. Comment. in Dan. cap. 2. fol. 700. b. & c. 7. fol. 715. 716. qui in interpretandis istis vaticiniis nostram sententiam examuffim confirmat: quod idem fecisse Nicolaum Lyram Daniele enarrantem, item Nicolaum Trivet super c. 12. l. 1. August. de C. D. qui eadem Regna Monarchias vocaverunt, paulò supra ex Proleg. Hist. Iul. Reineccii allegavimus, & utrumq; quidem Eusebii & Evagrii imitatione. Quin ipse Bodinus, qui hanc de 4. Monarchiis sententiam in veteratū errorem appellat, faretur, habere eam prope infinitos Bibliorum Interpretes: habere è Iunioribus Martinum, Melanchthonem, Sleidanum, Funccium, Onuphrium rerum divinarum & antiqui-

antiquitatis homines valdè petiros, in Meth. Hist. cap. 7. p. 416. Idem confirmant Scriptores profani. Allegat Helvicus in Synopsi Histor. Univers. p. 11. Suidam in voce Ρωμαίων scribentem: Ρωμαίων ἀρχή, αὐτὴ τῆς Ἀσσυρίων, καὶ Περσῶν, καὶ Μακεδόνων τῶν πρὶν μακρῶν ὑπερῆρεν.
 Hoc est, *Romanorum Imperium Assyriorum, Persarum & Macedonum, quæ prius extiterunt, longè superat.* Quam ipsam sententiam Dionys. Halicarnass. Scriptor gravissimus lib. 1. antiquit. Rom. fol. 2.3. confirmat, Imperia Mundi tanquam summa memorans. Quale erat 1. Ἡ μὲν γὰρ Ἀσσυρίων ἀρχὴ παλαιάτις ἔσα, *Antiquū Assyriorum Imperium, &c.* 2. *Persarum, qui μὲν δὲ καὶ ἀναγωνισάμενοι, Asia penè tota potiti sunt.* 3. Ἡ Μακεδονικὴ δυναστεία, *Macedonum potentia, quæ καθελῶσα τὴν Περσῶν ἰχὺν, opprimens Persarum potentiam Imperii magnitudine omnes, quotquot ante fuerunt, superavit.* Quibus 4. subiungit *Ρωμαίων ἡγεμονίαν, Romanorum Imperium, quod longo intervallo post se reliquisse scribit imperia cætera, quorum tum temporis memoria extiterit.* Et quàm rotundè Velleius lib. 1. Hist. fol. 14. *Assyrii Principes omnium gentium, rerum potiti sunt; Deinde Medi, postea Persæ; Deinde Macedones: Exinde duobus Regibus Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundæ erant, haud multò post Carthaginem de victam, subactis, summa Imperii ad populum Romanum pervenit.* Vbi notandum, Medos partim ad Assyrios, partim ad Persas referendos esse. Summatim, τὰς μεγάλας τέσσαρας βασιλείας, *quatuor magna Regna, Cedrenū dixisse Rein. Reinecc. lib. cit. in Proleg. fol. 19. scribit.]*

De Controversia, quæ contra communem
de Monarchiis sententiam est
mota.

*Estne hac de quatuor Monarchiis omni-
um sententia eadem?*

QUanquam de speciebus Monarchia-
rum Scriptores varient, præsertim
quod ad quartam Monarchiam attinet, ut
suo loco videbimus: attamen quatuor ejus-
modi summa Imperia, quæ sensu non tam
philosophico seu grammatico, quàm Poli-
tico, *Monarchias* vocamus, vi vaticiniorum,
ex Daniele modò allatorum, sibi mutuò
succedere debuisse, plerique tam Politico-
rum, quàm Theologorum constanter sta-
tuunt: Et si qui sunt, qui ab hac nostra com-
muni sententiâ divortium faciunt, horum
Antesignanus Johannes Bodinus, Politico-
rum alioquin sagacissimus, esse, jure cen-
sendus est, qui in suo libello, quem de me-
thodo historiarum scripsit, hanc nostram
de 4. Monarchiis sententiam toto cap. 7. à
pag. 416. usque ad p. 433. ridendo magis, &
exsibilando, quàm solidè concludendo, op-
pugnat. Sic enim inscriptio capitis istius
habet: *Confutatio eorum, qui 4. Monarchias
aureâque secula statuunt.*

[Hunc ipsum Bodinum à Reinero Reinec-
cio

cio in Prolegom. Hist. Iul. p. 19. perstringi, dubium non est, quando scribit: Porro autem quibuscunque appellationibus uti adhibuerit, id toto pectore agamus, ne rem ullis Sophisticæ offuciis eripi nobis patiamur. Quid enim hoc nostro seculo quidam sibi sumserit, in medio est. Sed nihil mirum: Nam quid unquam extra vitilitigationis aleam positum est? Interim damnum potissimum in Authorem recidere, quando videlicet huic idem propemodum, quod cani *Æsopico*, pro carne umbram captanti, accidere cernimus. seu quemadmodum Galenus loquitur, ut nimium altercando veritatem amittamus. Expressè tamen Bodinum refutat *Matthæus Dresserus* in duabus Orationibus, quarum primam subjunxit *Isagoges sue Historiæ Millenario Quarto*, alteram *Millenario Quinto*, in quarum prima Bodini rationes præclaras specie esse ait; In secunda iisdem acumen aliquod tribuit, iudicioq; certo & accurato ponderandis. Prima habet *κατασκευὴ* nostræ, altera *ἀνασκευὴ* Bodini sententiæ; ambæ cum his nostris fundamentis, quæ Bodino opponimus, optimè in plerisque convenientes.]

Quibus ergo, & qualibus argumentorum conatibus, nititur Bodinus in oppugnandâ hæc nostrâ receptissimâ de 4. Monarchiis sententiâ?

Plausibilibus quidem, & ad imponendum imperitis incautisve efficacibus, solutu tamen facilibus, si ad fundamentorum bilancem ea appendantur.

Primus conatus Bodini consistit in declinatione vaticiniorum Danielis, quæ elevat, & *ψευδεπνευγία* in medium latâ, tanquam

inidonea ad 4. summa Imperia concludenda, pronuntiat.

Secundus ejus conatus consistit in comparatione aliorum Regnorum, juxta ipsum longè minoribus & inferioribus istis.

Tertius conatus consistit in negatione seculorum aureorum, ut, iis negatis, etiam aureum primæ Monarchiæ caput consequenter negare proclive sit.

[Notandum hîc, Bodinum Rhetoricâ dicitate suas rationes masculè colorare, ut necessarium sit, eas ad formales terminos revocare, ne ἐτεροζήτησις Rhetorica videatur esse soliditas Dialectica.]

CAP. IV.

De elevatione vaticiniorum Danielis, qua Bodinus probationem 4. Monarchiarum declinare conatur. In specie de primo ejus conatu.

Quis est primus conatus Bodini, quo vaticinia Danielis elevat?

Movebar, scribit Bodinus, (scilicet esse quatuor summa Imperia) etiam oraculo Danielis, cujus fidem elevare, scelus, auctoritatem infringere, nefas est, postea tamen verba Danielis obscura & ambigua in varios sensus torqueri posse intellexi, & in oraculis interpretandis malui Iudiciorum illi in formulam, **NON LIQUET**, usurpare, quàm

quàm temerè, ex aliorum opinione non intellecta, cuique assentiri. Ac valdè mihi probatur Calvini non minus urbana, quàm prudens Oratio, qui de libro Apocal. sententiam rogatus, ingenuè respondit: se penitus ignorare, quid velit tam obscurus Scriptor, qui qualisque fuerit, nondum constat inter Eruditos: Ita non video, quemadmodum Beluas & statuas Danielis ad ea, quæ nunc ubique florent, quæque tot sæculis floruerunt, Imperia traducamus Meth. Hist. c. 7. p. 416. Et post: Mihi diutius cogitanti, quid Propheta innuere vellet, nihil commodius occurrit, quàm interpretari de Babylone, quæ in Potestatem Medorum, Persarum, Græcorum & Parthorum pervenit, quæque sæpius vastata est, ac tandem aliquando deleta, &c. loc. c. pag. 23. & paulò post pag. 424. Iosippus Hebraeus, optimus Danielis Interpres, scribit: Medos, Persas & Græcos à Daniele ad Imperium Babylonis vocari. De Romanis, à quibus ipse nomen Flavia gentis, civitatem, & statuas adeptus erat, nihil à Daniele scriptum reliquit, &c. Haftenus verba Bodini, quæ in sequentem Syllogismi formam possunt redigi:

Quaecunque sententia nititur Propheta alicujus verbis obscuris & ambiguis, quæ in varios sensus torqueri possunt, ea sententia inveteratus error est.

*Atqui sententia de 4. Monarchiis nititur
Danielis verbis obscuris & ambiguis,
quæ in varios sensus torqueri possunt.
Ergò. Sententia de 4. Monarchiis invete-
ratus error est.*

Minor & Conclusio est in verbis Bodini;
Major in Enthymemate omissa est, quæ ad
Argumenti vanitatem demonstrandam,
expressè poni debuit.

*Respondetur I. Major non est necessaria.
Posito enim, non dato, Danielis verba esse
obscura & ambigua, nulla tamen conse-
quentia est, statim inveteratum esse erro-
rem, quod ex eis concluditur. Ratio nega-
tæ consequentiæ in verbis Angeli, Dan. 12.
v. 4. aperta est: Tu autem Daniel, claudes
sermones, & signa librum usque ad tempus
statutum. Plurimi pertransibunt, & multi-
plex erit scientia, q. d. Tu hæc omnia diligen-
ter consigna in libro, & tamen nihilominus
obscura manebunt, donec in temporibus ul-
tis re ipsa eveniant, tùm multa intelligen-
tur: Ut habet glossa marginalis Bibliorum
D. Andr. Osiandri.*

II Nec absolutè vera est Minor: Quam-
vis enim negari non possit, Danielis vatici-
nia obscura esse, quæ adhuc complenda
sunt; completa tamen, qualia, quæ de 4.
Monarchiis facta sunt, eadem obscuritatis
nebulâ involuta esse, ut non liqueant, quo-
modo

modo Bodinus dicet ? Et quidem, qui de eodem Prophetâ attentè legendo Christus monere potuisset, *ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω*, qui legit intelligat, si illa τῶν ἐπεχόντων formula, non liquet, tam crudè & nudè locum haberet ?

III. Vaticinia hæc de Babyloniiis & Medis ad Babylonios pertinentibus ; Persis item & Græcis loqui, in Christumque quasi scopum tendere, & ob id Babylonis conversionem & exitum prædicere, Bodinus rectè affert, sed eorum Imperia summa non fuisse, nullo consequentiæ nexu infert, Parthorum potentiam, ut Monarchicam, his vaticiniis comprehendi, absurdum est. Quamvis enim eorum Potestas post defectionem à Callinico & Hierace, Regibus Syriæ, sub tertiâ Monarchiâ, Romanis multum negotii facefferit ; tamen sub Monarchiâ quartâ tempore Alexandri Severi defuit, ut videre est apud Iustinum lib. 41. & 42. nec unquam eò dignitatis progressa est, ut summa, hoc est, Monarchica dici mereretur.

IV. Josephi Autoritas quanti hic æstima-
manda s. ex ipso Bodino colligere est, qui l. c. refert : *Errore non caruisse Iosephum, quod ad hanc disputationem ex Daniele at-
tinet, quia Danielis sacras sortes ad suam
quaque opinionem, non ad historia fidem re-*

rulerit. Hinc putasse eos, quinque duntaxat Persarum Reges esse oportere, quòd Daniel quinque duntaxat futuros esse diceret, cum omnium Scriptorum consentiens autoritas Octo posuerit: nonnullos propter seditiones & bella civilia, posuisse Decem.

CAP. V.

Proponitur Secundus conatus Bodini, in quo sententiam de 4. Monarchiis, conferendo eas cum aliis regnis, impugnare laborat.

Propone secundum Bodini conatum, quò sententiam de quatuor Monarchiis eludere nititur?

FVsè hoc argumentum dicto c. 7. Meth. Hist. à pag 417. usque ad pag 424. Bodinus tractat, quæ omnia sequenti Syllogismo complecti possunt.

Quæcumque Mundi Imperia juxta se, & supra se, habent majora Imperia; illa summa Mundi Imperia, & consequenter Monarchica dici non possunt.

Atqui hæc 4. Mundi Imperia, Babylonium, Persicum, Græcum & Romanum, habuerunt juxta se, & supra se, majora Imperia.

Ergò. Nominata hæc 4. Imperia summa Mundi Imperia, & consequenter Monarchica, dici non possunt.

In hujus Argumenti Minoris probatione operosissimus est Bodinus; Majoris, oratorio modo occultatae, probationem ne quidem digito attingens, in qua tamen *περὶ τοῦ ψεύδους* latet.

Qui enim I. Bodinus probabit, quod, absolute loquendo è terminorum latitudine Argumentum, de Regnorum Majestate sumendum sit? Opponimus Bodinum de Republ. l. i. c. 9. pag. 224. ipsi ipsi Bodino, ubi de Moschowitarum Duce expresse scribit: *Ipsam Potentia finitimos Reges, excepto Rege Turcarum, aut superasse, aut exaquare, non quod jura Majestatis locorum spatii, aut Regionum amplitudine definiantur. Nam Eumenem fractis opibus, nihil praeter arcem, in qua obsidebatur, suum dicere potuisse, cum tamen de pace ageretur cum Antigono Asia Rege, qui ut Potentiâ, sic etiam dignitate superior videri vellet; Ipsam Legatis Antigoni respondisse: Superiorem se Neminem accepturum, quamdiu gladium exertum manu teneret.* Hinc inter ipsos Principes dignitatis quandam prerogativam, ipse Bodinus agnoscit, deberi antiquioribus Principibus ac Rebus publ. tamen opibus ac potentiâ inferiores sint. Ut quid ergo ex latitudine terminorum aliorum Regnorum majori, antiquitatis digni-

F 6

tatem,

tatem, & Dignitatis Majestatem Imperii
Romani absolutè oppugnare allaborat?

Ergò II. ut res planior evadat, ita limi-
tamus hanc Majorem in Enthymemate
Bodini omiffam:

*Quaecunque Imperia juxta se, & supra se
SEMPER habuerunt Majora Imperia,
tàm in ortu aut Progressu, quàm
in declinatione; Ea summa, & conse-
quenter Monarchica, dici nequeunt.*

Hoc modo limitata Major transeat; Mi-
nor autem ex historiis demonstratu impos-
sibilis, ut audiemus, negatur.

Necessariam autem, & in Imperiorum
mutationibus fundatissimam esse hanc li-
mitationem, iterum ex ipso Bodino pro-
batur, qui, dum cap. cit. de Imperiis dispu-
tat, bis conversionem omnium rerum, con-
sequenter etiam Imperiorum, statuit. Si-
quis, inquit pag. 414. *historiarum, non Poe-
tarum excutiat intelligentiam, profectò judi-
cabit, parem esse in rebus humanis, atque in
omnium rerum naturâ, conversionem, nec
aliquid sub Sole, ut ait Ille Sapientia Magi-
ster, novum esse.* Iterum cap. cit. pag. 431.
*hac est illa rerum omnium tàm certa conver-
sio, ut dubitare nemo debeat, quia idem in
hominum ingeniis, quod in agris eveniat, qui
majore ubertate gratiam quietis referre so-
lent.* Quinto toto capite sextæ suæ Methodi,
quid!

quid aliud intendit, quàm mutationes status conversionesque Rerumpubl. Imperiorumque demonstrare? Si hoc; utique nullius in Mundo Imperii status dabitur, qui sine vicissitudine, incremento & decremento, sibi perpetuò fuerit similis, aut æquabili Majestatis tenore constanter decurrerit, *cùm*, juxta prudentissimum Imperatoris Ferdinandi I I. effatum suprà allegatum, *res mortales omnes suam habeant periodum, nascendo, crescendo & deficiendo*

———— *Sic omnia verti*

*Cernimus, atq; alias assumere pondera gentes,
Concidere has.* Ovid. Metam. l. 14.

———— *Summisque negatum est.*

Stare diu. Luc. lib. 1.

Concludimus ergò, ad asserendum Monarchicum axioma Imperii sufficere, si ea aut in orru, aut progressu aliquò usque continuato, summa fuerint, ut maximè vel tandem vergendo prærupta sint deprehensa, quibus axiomatis summitas ante deletionem sui, ex providentiæ divinæ ordinatione abjudicanda non est. Sicut enim homo senio confectus, aut manibus pedibúsque truncatus, tam homo est, quàm fuit, cùm adhuc viribus, vigore & membris esset integer: Sic Imperia summa tam Monarchica sunt ob Majestatis Axioma, quod quasi Monarchiarum anima est, cùm defi-

ciunt,

ciunt, donec delentur, quàm fuerunt, cum adhuc in flore Monarchicæ dignitatis verarentur; quod in Monarchia Græca videre est, quæ tantisper pro Monarchiâ habenda fuit, quantisper adhuc unica Ægyptus, tanquam lacinia Monarchica, sui sceptri jurisque regii erat, cujus in Romanorû manus redactio, vel tandem totalis erat Monarchiæ Macedonum deletio.

[Hactenus limitata fuit Major Argumenti Bodiniani propositio: Sequitur Minor, in cujus probatione magna opum vi Bodinus laborat; dehinc igitur allatas probationes ordine expediemus.]

CAP. VI.

De Monarchiæ Babylonicæ magnitudine, respectu aliorum Imperiorum.

Quomodo probat Bodinus, Monarchiam Babylonicam habuisse juxta se & supra se, majora Imperia?

Sunt adhuc, inquit, & fuerunt non quatuor modò, sed propè infinita Imperia Babylonico majora. Omittunt enim Imperium Chaldeorum, qui primi Babylonis fundamenta jecerunt, Omittunt Imperium Medorum, qui Assyrios depulerunt: Et certè Nabuchodonosor Medus fuit, non Assyrius, l. c. p. 420. Et paulò post: Prætermittunt Arabes, qui Baby-

Babylonicum Imperium occuparunt, & magnam Asia, Africa & Europa partem armis domuerunt.

[Notandum hic, Bodinum hanc disputationem confuse prosequi, non observando Monarchiarum ordinem, sed sequendo ductum ingenii & venæ, quā pollebat, propriæ; modò hanc, modò aliam Monarchiam elevans. Nos contra libertate analyticâ nixi, sequemur ordinem naturæ rerum.]

Argumentum autem in forma
tale est:

Chaldaorum, Medorum, Arabumque Imperium Babylonico Imperio fuit majus.

E, Babylonicum Imperium juxta se & supra se habuit majus Imperium: consequenterque non fuit in Mundo summum.

Respondetur I. aperte contradicit Bodinus Spiritui Sancto, qui in visionibus apud Danielem planè contrarium statuit, nempe, majus Imperium Babylonico in Mundo non fuisse, ut videre est apud dictum Prophetam cap. 2. v. 37. 38. & cap. 4. v. 17. 18. 19. 20.

*II. Committit Elenchum divisionis eorum, quæ conjungere debuisset, dum ex Chaldaeorum Medorumque Imperiis diversa à Babylonico facit, cum tamen constet, ea sub uno Axiomatis Monarchici complexu comprehensa esse, & propter
muta-*

mutationes, quæ accessione & scissione regnorum etiam in hac Monarchia evenerunt, nomina tantum, non ipsum Imperium mutari, dum Assyriacum, Chaldæum, Babylonicum, aut etiam ob scissionem partis de hac Monarchia per Arbacen & Belesin factam, Medicum appellatur, ut libro sequenti ex historia planum faciemus.

III. De Nabuchodonosore quæ Bodinus probabit, Medum Ipsum fuisse, non Assyrium? Certum est, Nabuchodonosorem M. cujus Scriptura meminit, filium fuisse Nabopolassari Regis Babylonici, quem eundem Ptolomæus in Almagesto Nabopalassarum vocat, at Cl. Mæstl. in quæst. Chronol. quæst. 1. p. 6. 7. 8. firmissimis argumentis probat. Quæ ergo filius Regis Babylonici Medus erit, procul dubio Babylone oriundus?

IV. Arabes, h. e. Saraceni sub quartâ tandem Monarchia grassari inceperunt, tempore Heraclii Imperatoris, circa annum Christi 622. cum Babylonicum Regnum à subsequente Persico dudum fuisset deletum. Ut quid igitur Saraceni nondum inter Naturâ existentes Babylonico Regno quasi minori nec summo opponuntur?

CAP. VII.

De Persicæ Monarchiæ magnitudine,
respectu aliorum Imperiorum.

*Quomodo probat Bodinus, Monarchiam
Persicam habuisse juxta se & supra
se majora Imperia?*

Quod si, inquit porrò Bodinus, Chaldaeos, Medos, Assyrios, Parthos eadem Imperii appellatione complectuntur, cur non Persas quoque illis finitimos adjungunt? praesertim cum Medi longè fuerint remotiores; Parthi verò remotissimi à Babylone, quam tamen occuparunt. Nam si mutatio Principum à Medis ad Persas, Imperii varietatem affert, id est, unius Cyri dominatus, genere & moribus cum Medis conjunctissimi, cur non idem de Chaldaeis, Parthis, Medis, Arabibus judicandum erit? Quà igitur ratione Cyrus Persa novam Monarchiam constituit, eadem illi quoque Monarchias efficient: Et Trajanus Hispanus Monarchiam Hispanicam; Caracalla, Carus, Carinus, Antoninus natione Galli, Monarchiam Gallicam. Idem Iudicium erit de Alexandro & Heliogabalo Syriis, de Philippo Arabe, &c. Bod. l. c. pag. 420. 421.

Hæc probatio in forma sic se
habet.

*Quodcunque Imperium sub alio majori
Impe-*

Imperio continetur, illud suprâ se habet majus Imperium.

Atqui Imperium Persicum, cum Babylonis Imperio armis associaretur, & eadem appellatione Imperii cum Chaldeis, Medis, Assyriis, Parthis, comprehendendum esset, sub alio majori Imperio continebatur.

Ergo, Imperium Persicum suprâ se habuit majus Imperium, & consequenter non fuit summum.

Minor probatur ex Bodini verbis, 1. *A defectu rationis*, si dicatur, Persas solos post Cyri victoriam non pertinere ad Babylonem; reliquos autem populos, Chaldaeos, Medos, Assyrios, Parthos pertinuisse ad eam, cum tamen Persæ & Medis & Parthis Babylonii propiores fuerint. 2. *Ab absurdo*, si ob unius Cyri, novi Babylonis Principis dominatum, quia Persa erat, Imperium Babylonicum desisse, & in Persicum vertisse statuatur; sic etiam sequuturum esse, Imperium Romanum dudum desisse, factumque fuisse Hispanicum, Gallicum, Syriacum, ob Imperatores, ex istis Nationibus oriundos. Consequens autem intendit Bodinus crypticè inferre absurdum. Ergo & Antecedens.

Responderetur I. Minor propositio argumenti est falsissima, absurditate magnâ laborans.

borans. Annales Orbis testantur, Cyrum Persam vicisse Babylonem armis, in suam, que potestatem redegit Monarchiam universam. Quis ergo Persarum Regnum, quod Cyrus, teste Herod. lib. 1. ante devictam Babylonem ex manibus Avi sui materni Astyagis eripuit, in suamque potestatem redegit, sub Babylonico, non autem Babylonico sub Persico erit? An victores sub victis esse Bodinus statuet? Quam efficax est præconceptæ opinionis seductio!

II. Quod ad probationes Minoris attinet, sumus illæ sunt. 1. Cur enim ratio dari non possit, solos Persas, licet Babyloni propiores, sub Babylone non comprehendi; Chaldaeos autem, Medos, Assyrios & Parthos sub eâ comprehendi? annon sat rationis est, Persas esse victores Babylonis, reliquos verò esse ejus Regni aut subditos, aut membra? Quantum intervallum est inter victorem, & inter membrum Imperii! 2. Secunda probatio committit Elenchum parium. Neque enim sola Cyri, quia Persa erat, mutatio ex Babylonico Imperio facit Persicum. sed Cyri, ante occupationem Babylonis, Persiâ potiti victoria, quâ ut Rex Persarum Babylonem subegit, Monarchiæ mutationem attulit, ut Babylonica esse desierit, & Persica inceperit esse, id quod de allegatis Imperatoribus, sive Hispanis, sive Gallis,

Gallis, five Syris, dici nequit, quorum nullus harum nationum Rex fuit, ut in suum Regnum Imperii maiestatem traduceret, multò minus armorum invasione, occupato Imperio, aliam, quàm habebat, Maiestatem afferret.

CAP. VIII.

De Græca Monarchia, ejusque
summitate.

Quomodo probat Bodinus, nec Græcam Monarchiam fuisse summum in Mundo Imperium?

Alexander Magnus, inquit, qui Persarum opes fregit, vix annos 12. imperavit, sed quasi fulgur coruscans in varias partes dissiliit: ita solum Imperium ad Principes quatuor delatum, paulò post evanuit. Bod. l. c. pag. 421.

Respondetur I. Arena sine calce. Questio est de Imperiorum summitate: Bodinus opponit de Imperii brevitatem: etiam quod brevi duravit, summum esse potuit.

II. Falsum est, Imperium Alexandri ad Principes 4. delatum, paulò post evanuisse, quin longo satis tempore durasse dicendum est. *Quatuor capita erant in Bestia*, inquit visio Prophetica, Dan. 7. v. 7. *Et potestas data est ei.* Ergò ex prævisione providentiæ divi-

divinæ determinanda est hæc quæstio, ut suo loco audiemus, non ex sinistro rationis iudicio.

CAP. IX.

De Romanæ Monarchiæ summitate, respectu aliorum juxta se Imperiorum:
Item de Germanici Imperii, quam Bodinus ait esse, tenuitate.

Quomodo probat Bodinus, Monarchiam Romanam habuisse, & habere juxta se, & supra se majora Imperia?

QVartam Monarchiam Bodinus odiosius, quàm graviùs impugnat, nimirum exagitando Germanorum Imperium: hoc enim elevato, etiam Romanam Monarchiam de Statu dejici autumat. Germani, inquit, vix centesimam partem Orbis terrarum suâ ditione tenent. Hispaniarum Princeps Imperium habet Germanico majus, tum populorum multitudine, tum amplitudine Regionum, ut mittam Regiones Americas (quibus ex magna parte dominatur) Europâ triplo majores. At ne Regi quidem Lusitania pares sunt, si Regionum longitudine Imperium definiamus: nam is universam penè oram Africa armis occupavit, &c. Et paulò post: Non video, quomodo Germania Hispaniarum & Italarum Legionibus, Duce Carolo V. resistere

sistere potuit, qui nisi Gallorum virtute revocatus esset, Imperium illud in Provincia formam redegerat, ut Germani clarissimis ac sempiternis monumentis testatum reliquerunt, &c. Sed ad Exteros veniamus, Quid habet Germania, quod Principi Turcarum opponat? Occupat enim opulentissimas Asia, Africa & Europa partes, totoque mari Mediterraneo, & Insulis omnibus, exceptis admodum paucis, latissimè regnat: Armis autem ac viribus tantus est, ut unus omnibus ferè principibus par esse possit, &c. Qui Bizantium, Imperii caput, Christianus; Babylonem Persis ademit, suumque dominatum ultra Danubium usque ad Borysthenis ostia produxit. Omitto Æthiopia Principem, cujus Imperium paulò minùs universâ Europâ. Quid Tartarorum Imperator? qui gentes immanitate barbaras, multitudine innumera-biles, viribus indomitas habet, quibuscum si Germaniam compares, muscâ Elephanto, &c. Ridiculum ergò, Germanos Monarchiam & Imperium Romanum tenere, qui nullam Imperii Romani partem, præter Noricam & Vindelicam occupent. Ineptius visum esse, qui Carolum Magnum (qui, quam Monarchiam vocant, primus occupaverit) natione Gallum, in Gallia natum, linguâ quoque, moribus & institutis Gallorum unâ cum suis Majoribus educatum, modo Germanum, modò Aleman-

num

nam vocant. Tamen si enim à Francis, veterum Gallorum colonis originem traxisse plerique putent, non tamen negant, quin Gallorum armis & legionibus Germaniam, Italiam, & magnam Hispania partem cum Imperio Gallorum conjunxerit, ac primogenitis Galliam, veluti Imperii sedem, aliis alias Regiones, ab hoc Imperio avulsas, dederit, quo usque Henricus Auceps, natione Germanus, Regem sese ferens, Germaniam, hujus Imperii partem, occupaverit. Multò verius igitur & justius Gallica Monarchia dici debet, quæ prius virtute Gallorum parta est, quàm Germani Monarchia verbum audissent. Quis enim negare potest, quin Britanni suam quoque Monarchiam multò verius, quàm Germani, sub Constantino Magno, stabilierint? Cum enim fuerit natione Britannus, tamen si Romano Patre factus, genere Nothus, contrariusque Senatus, & populi Romani voluntatem, ab ultimis oris in Germaniam venit, Romanos Imperatores armis fregit, religiones & instituta majorum abolevit, Christi nomen colendum proposuit, Imperii sedem Bizantium transtulit, Romanis omnem dignitatem ademit, denique urbem ipsam de suo nomine appellavit. Quod si Persarum Monarchiam facit Origo Cyri, sanguine patriâque Assyriis finitimi, cur Monarchiam non efficiet hoc tam novum, tamque insolens Constantini Imperium

rium, quod generis, locorum, legum ac Religionum tantam conversionem attulit? Hactenus non tam Argumentorum, quam verborum strues Bodiniana, uti in Meth. Hist. cap. 7. pag. 418. 419. 420. 421. 422. totidem verbis est expressa.

[Vide plura in hanc sententiam apud Arumæum, Vol. 1. de jure publ. disc. 2. super quaestionem: Num Imperium hoc nostrum Romanum rectè etiamnum dici possit?]

Vt nervū, quem Bodinus in his allegatis verbis habere videtur, rectè assequar, quæso resolve mihi integrum locum formaliter in distincta argumenta, cum suis responsionibus?

Primum argumentum in forma tale est:
Germanorum Imperio majus est Hispanicum, Lusitanum, Turcicum, Ethiopicum, Tartaricum.

Ergo: Romana Monarchia supra se, & juxta se habet majora Imperia, & consequenter Monarchia non est.

Ratio consequentiæ est, quia Germanorum Imperium pro Romana Monarchia à Germanis venditatur,

Quid responderetur ad hoc Argumentum?

I. Non probatur, quod probari debet; scilicet, Monarchiam Romanam SEMPER juxta se, aut supra se, tam in progressu im-

media:

mediate sub Romanis, quàm in defectu sub Germanis, habuisse majora se Imperia. Constat enim, ipso Bodino pag. 419. attestante, *Romanorum Imperium sub Trajano fuisse florentissimum, ut videre sit ex Appiano & Sexto Rufo, qui Trajani temporibus scripserint: Danubio quidem & Orcadibus à Septentrione; Gadibus ab Occasu; Euphrate ab Ortu; Oenopoli verò à Meridie terminatum fuisse, cum Trajanus, ponte lapideo supra Danubium extructo, Daciam Imperio adjiceret, ac de Rege Decebalo triumpharet, deinde, fuis Parthorum legionibus, Euphratem transmitteret, ac Mesopotamiam, magnamque Arabia felicis partem, cum Imperio majorum conjungeret. &c.* Ex quibus verbis colligitur, Romanam Monarchiam circa hæc tempora majora Imperia suprâ se, aut juxta se neutiquam habuisse: quod ad asserendum Monarchicum Axioma, etiam hodierni sub Germanis residui Imperii, ut ex suprâ dictis constar, tam sufficit, quàm ad demonstrandum sufficit, decrepitum, senioque confectum hominem esse hominem, ob animam rationalem, quæ in ipso est.

Exgò II. extra quæstionis lineam est, quod Bodinus affert, *hoc Imperium neque antea majus extitisse, & postea semper fuisse imminutum: dummodò nondum deletum*

est, ut maximè Hispanicum, Lusitanum, Turcicum, Æthiopicum & Tartaricum duplo, triplo, aut quadruplo majus sit dimensione, non tamen excellentius dignatione. *Nec enim sequitur*, inquit Arumæus Vol. I. de jure publ. disc. 3. pag 14. b. *quicquid (Imperium) in Asia & Africa tenuit, amissum est: Ergò totum Imperium amissum est.*

Secundum ex Bodini verbis collectum Argumentum in forma tale est:

Carolus M. quem fundatorem Germanicè Imperii esse dicunt, natione Gallus, Germaniam Gallorum Imperio conjunxit.

Ergò: Monarchia, quam Germanorum esse dicunt, verius Gallica est.

Respondetur. Hoc Argumentum ex inventione Bodini ad absurditatem deducere laborat Germanorum Imperium hoc modo: Si Carolus M. est fundator Germanicè Imperii, & consequenter Germanorum Imperium est Monarchicum, tùm Imperium hoc Monarchia Gallica erit, quia Carolus M. natione Gallus fuit, nec Galliam Germania, sed Germaniam Gallia adjunxit. Cōsequens autem quod Bodinus intendit subsumere, est absurdum, E. & antecedens. Sed contrà:

I Si ob Carolum M. Monarchia Gallica dici debet, quæritur, quî fiat, quòd Galli, ut Imperii coronam Regis sui capiti adaptarent,

prærent, tantâ contentione Germani videri voluerint ob Francones Germanos veteres, Suevis finitimos, qui factâ quâdam irruptione in eâ Galliæ parte confederunt, quæ nomen ad hoc usque tempus ab illis retinet, & Francia dicitur, cujus Regionis caput est civitas Parisiorum, totius Regni Metropolis? *E Francorum ergo stirpe, scribit Sleidanus lib. 8. pag. 126. procreatum sese dicit Franciscus, eodem usus adminiculo superioribus annis, cum à Maximiliani Caesaris morte affectaret dignitatem Imperii, Cum enim exteris populis ad hunc gradum scires esse lege jam inveteratâ præclusum aditum, voluit demonstrare, se quoque Germanum esse.*

II. Carolum M. natione Gallum fuisse, falsum est. *Natus est Carolus M. Ingelhemid ad Moguntiacum, scribit Joh. Tilius Comment. lib. 1. de rebus Gallicis, fol. 25. altero à Moguntia lapide, quem locum palatio postea, monumentisque decoravit. Confer Arumæum Vol. 1. de jure publ. discurs. 3. p. 17. ubi scribit: Cum in controversia ea, quâ quis civis hujus vel istius civitatis perhibetur, ante omnia respiciendum sit ad locum natiuitatis, l. 1. ff. ad municip. & incol. relinquatur, si demonstraverimus, Carolum Magnum in Germania natum esse, Germanum rectè perhiberi. De eo ergo sic ait Cuspinianus in*

*vita ejus: Carolus Filius Regis Francorum
 Pipini, natus in Ingelheim villa, qua duobus
 distat millibus passuum à Moguntiaco, adeò
 ut frustra sibi hunc Galli vindicent, cum
 Germanus fuerit, & patriâ, & linguâ, & mo-
 ribus, h. e. integritate & dexteritate, &c.
 Nec obstat, hunc Caroli M. nativitatis lo-
 cum fuisse de Gallia Orientali, ut Gallicus
 quidam Scriptor in libro: des illustrations
 de Gaule & singularitez de Troye, pag 117.
 6, in hunc modum scribit: Or fut L'Empe-
 reur Charles le grand natif de France Orien-
 talle, c'est à dire, du territoire de Mayence,
 sur le fleuve du Rhin, ou debueroit plus tost
 dire, estre si luée en Gaule Belgicque, jaçoit
 ce, qu'ils parlent allemant, &c. Nationes
 enim non ditionibus, sed populorum lin-
 guis moribusque definiuntur, ut res ipsa lo-
 quitur: Sicut de Carolo V. Imperatore
 constat, Ipsum ab Electoribus origine pro
 Germano fuisse habitum, quia Gandavi in
 Flandria ex matre Johanna, Ferdinandi
 Hispaniæ Regis Filiâ fuit natus, quamvis
 cætera linguâ, moribus, & institutis Hispa-
 norum, unâ cum suis majoribus fuerit
 educatus.*

III. Quo argumento probabit Bodinus,
 Carolum M. Galliarum junxisse Germaniam?
Italica Nobilitas scribit Melanchthon in
 Chron, lib. 4, p. 650. *axioma* Ei (Carolo M.)
 Impe-

Imperatoris tribuit, quo tamen Carolus non usus est, nisi factâ transactione cum iis, qui Imperium Constantinopoli tenebant. Ex quibus verbis iusta quidem Imperii Occidentalis adeptio, non autem Imperii cum Gallia conjunctio colligi potest. Postquam enim Rex fuit totius Gallie Regni, testatur suprâ allegatus Tilius lib. & loc. cit. p. 24. Primus Imperator Occidentis coronatus est per Leonem Papam. Quæ coronatio adeò non potest dici Imperii Romani cum Galliarum regno conjunctio, ut sit potius distinctionis utriusq; Imperii & coronæ demonstratio.

*Tertium ex Bodini verbis collectum
Argumentum in forma tale est.*

Si Monarchia Romana propter Carolum M. natione Germanum est Germanica, tum propter Constantinum M. natione Anglum, qui Nothus erat & insigniter Imperium mutavit, etiam dicenda erit Britannica; Sicut ob unius Cyri, qui Persa erat, nationem Assyriaca Monarchia à nobis dicatur Persica.

Sed posterius, quod intendit Bodinus subsumere, etiam nostro sensu est absurdum.

E. Absurdum erit etiam prius.

Respondetur I. Falsa nobis affingitur hypothesis, quasi statueremus, solâ Principum origine Monarchias aut mutari, aut denominari. quæ sententia nostra non est, qui

scimus, Monarchiarum mutationes armis fieri, ubi abolito statu priori, Axioma Majestatis à populo in populum profusione multi sanguinis transfertur; ut de translatione Assyriorum Majestatis in Persas, Persarum in Macedones, Macedonum in Romanos, ex historiis constat: Denominationes verò Imperiorum non, nisi axiome ejus à natione in nationem translato, fundamento tamen eorum manente, immutari solitas esse, uti de prima Monarchia constat, quæ hanc ob causam modò Assyriaca, modò Chaldaica, modò Babylonica, aut etiam Medica, vocari solet, & res ipsa de Romano Imperio loquitur, quod ob hujusmodi translationem, fundamento ejusdem usque ad lutum pedum manente, modò Orientale, modò Occidentale, modò Germanicum vocatur. Ex quo Bodiniani argumenti nullitas, umbram pro corpore habentis, apparet.

II. Constantinum M. nothum fuisse, quî Bodinus probabit? certè eum ex Constantio Chloro, & Helena Britannica, primâ Constantii conjugè, natum esse, historiæ testantur.

III. Et quanquam insignis sub Constantino M. facta sit in utroque, tam seculari, quàm Ecclesiastico statu, mutatio; non tamen Axiomatis Imperii à Romanis ad Britan-

Britannos, ut Imperium Britannicum dici posset, sed in Orientem, fuit translatio, ut Monarchica ob id, non Britannica, sed Orientalis, apud historicos appelletur.

[Fuit hactenus secundus Bodini conatus, sequitur Tertius, qui verè *συναμαχία* est, dum aurea secula refutando aggredi præsumit.]

CAP. X.

Tertius Bodini conatus de aureo seculo.

Quisnam est tertius conatus Bodini, quæ sententiam de 4. Monarchiis infringere allaborat.

Is ipse, de quo suprâ cap. 3. monuimus; Esse eum negationem aureorum seculorum, ut iis negatis, protinus etiam aureum primæ Monarchiæ caput negari sit necessum. Hanc sententiam, quæ ex statua Danielis, cujus caput aureum; Thorax argentea, crura ærea, tibiæ ferreæ & pedes fictiles, malè cum ferro coagmentati fuisse feruntur, quatuor aut plura secula, aureum, argenteum, æreum, ferreum, tandemque luteum statuit, minuendam esse Bodinus profitetur, disputando contra eam cap. 7. Meth. Hist. à pag. 424. usque 433. finem capituli ex professo, cuius summa est. *1. Ætatem, quam auream dicant, verius ferream fuisse.*

fuisse. Nam 2. Eluvium divinitus propter hominum scelera contigisse, ut Deum poeniteret hominis creati. 3. Camefis, Saturni, Nimrodi, Iovis Beli, conditorum aurei seculi scelera, contumeliam adversus parentem, latrocinia, parricidia, stupra, tyrannidem, exstructis turribus & aggeribus, immortalis Deo illata bella, esse decantata, quae monstra neunquam arguant aurea secula: quod idem de Hercule, piratarum maximo; Theseo item, & Pirithone, judicandum sit. 4. Ante Thucydidem mera in Graecia latrocinia, adhuc dum Caesaris temporibus eadem nullam habuisse apud Germanos infamiam. 5. Lacedaemonios non in furto edulicrum, sed in furti sola deprehensione scelus inesse putavisse. 6. Olim furta civili tantum iudicio punita, nunc ubique gentium capite puniri. 7. Si ergo res humana in deterius prolaberentur, jam pridem in extremo vitiorum ac improbitatis gradu eas constitisse. 8. In funeribus & sacris innocentissimos, servitutis specie, crudelissime mactatos, in spectaculis publicis à belluis laceratos, mutuisque vulneribus ad populi voluptatem trucidatos fuisse. 9. Et hoc quidem etiam apud Romanos, qui in summa iustitia opinione floruerunt, &c. 10. Hoc nostro tempore autem ea esse sublata, utile de omnibus disputandi genus stabilitum. 11. Et tamen nostra monumenta habere suos Catones, Fabricios,

Ericios, Camillos, Alexandros, neque illis,
quàm nobis, de meliore luto finxisse praeoro
dia Titānem. 12. Non majorem gloriam mi
litarem fuisse in Alexandro M. quàm in Car
olo M. Illum enim molles Asiaticos, hunc fen
rocissimas Europa nationes perdomuisse: Ex
omni vetustate D. Ludovico nullum Principem
poni posse, quā Religionem adversus
Deum, quā fidem in patriam, amorem erga
subditos & justitiam in omnes. 13. Sed &
disciplinas in nostris hominibus atque in ven
eribus pares fuisse. Literarum enim esse etiam
suam vicissitudinem, & hoc quidem multas
ob causas, &c. 14. Nostris temporibus multò
post, quàm litera toto penè terrarum orbe
conquiere, tantum subitò splendorem effulo
sisse, tantam fertilitatem ingeniorum extin
xisse, ut nullus nunquam aetibus major. 15.
Quin veteribus, ut inventoribus, gloriam
deberi, plerāque tamen ex iis imperfecta relin
cta, quae à nostris consummata posteris tras
dantur. 16. Et ipsa inventa nostrorum cum
Majorum inventis esse conferenda, plerāque
anteferenda, ut ex usu Magnetis in naviga
tionibus, ex Geographia ex motu inerrantio
rum syderum, ex magni orbis trepidatione, ex
formarum à materia à φαιένται, ex modo in
vestiganda longitudinis caelestis, ex horis æ
qualibus, ex veterum catapultis, & anti
quis belli tormentis collatis cum nostris, ex
G 5 Typo.

*Typographia, ex infinitis artibus aliis, tum
fabrilibus, tum lanificiis manifestum sit.*
17. Cum aeterna quadam lege natura con-
versionem rerum omnium, velut in ora-
bem redire videri, ut aequè vitia virtutibus,
ignoratio scientia, turpe honesto con-
sequens sit, atque tenebra luci. 18. Falli ergò,
qui genus hominum semper deterius seipso
evadere putent: in eo errore esse senes, quem
eis contingere credibile sit, quod florem ætatis,
quæ per se ipsam lætitiâ, ac jucunditatem
spiret, amissum meminerint, cumque se ab
omni voluptatum genere deserì videant, ac
pro delitiis acerbissimos dolores, pro sensibus
integerrimis membrorum omnium imbecilli-
tatem sentiant, fieri, ut tristissimis obruan-
tur cogitationibus, & falsâ rerum imagine
decepti, fidem ac amicitiam hominum inter
homines desisse putent, ac velut ex longinquâ
navigatione profecti, aurea secula, auream
ætatem adolescentibus narrent, similes iis, qui
cum à portu evehuntur in altum, domos ur-
besque à se discedere existimant: sic illos ob-
lectationem, humanitatem, justitiâ in cœ-
lum evolare ac terras deserere opinari. Ha-
tenuis Bodini verba, juxta paginas suprâ
notatas in compendium redactas, quorum
nervus in sequenti forma manifestò con-
spicitur:

Quæ ætas scatebat horrendis sceleribus atque nefandis crudelitatibus, & ipsis disciplinis inferior fuit nostra ætate, illa non tam aurea, quàm ferrea dici meretur.

Atqui ætas sub prima Monarchia, cui nos aureum caput ex Daniele adaptamus, scatebat horrendis sceleribus, & nefandis crudelitatibus, & ipsis disciplinis fuit inferior nostra ætate.

[Nota in probanda hac propositione minori, hæc uniuersa dicacitas Bodini totaliter est occupata.]

Ergo ætas sub Monarchia prima, cui nos aureum caput ex Daniele adaptamus, non tam aurea, quàm ferrea dici meretur, & consequenter, verba illa: TV ES CAPVT AVREVM, nostro sensu ad auream aliquam Monarchiam referri nequeunt.

Quid respondetur ad hoc Argumentum Bodini?

Bodinus ἀμαρτάνει τὸ σκότος vaticiniū Prophetici, in quo nihil 1. de auro Chiliasistico, quod fanatica devotio non ad primordium regnorum Mundi, sed ad calcem eorum refert. 2. Nihil de auro pietatis Theologico, quod non tam ad constituenda Imperia hujus seculi, quàm ad fundandam sub Imperiis veram Dei Ecclesiam pertinet, &

à Christo ipso circa primordia Imperiorum mundi negatur, ut ex collatione locorum Gen. 6. v. 7. & Matth. 24. v. 37. 38. 39. aperte colligitur, ubi ratione impietatis hominum ultimorum temporum circa ultimum Christi adventum, cum istis sub primo mundo temporibus manifesta est collatio. 3. Nihil etiam de *auro justitiæ & æquitatis politico, aut disciplinarum scholastico*, quarum respectu, si in flore sunt, secula haud absurdè à comparatis *aurea* dicimus, cum constet, virtutes iis temporibus, quibus facile gi- gnuntur, optimè æstimari; alioquin lauda- ri quidem, sed algere: quæ omnia ad dire- ctum vaticinii Danielis scopum neutiquam pertinent, ut maximè Bodinus prolixâ suâ rhetoricatione iis tenacissimè inhærere videatur. Sed aurum 4. quod in scopo visio- nis hujus continetur, est *merè politicum*, ex- cellentiam, majestatem, durationem & di- gnitatem Monarchiæ primæ, respectu se- quiorum, denotans, dum Persarum Impe- rium Argenteum; Græcorum æreum, Ro- manorum ferreum, & tandem luteum fore, aperte indigitatur: ut ex abundante hunc sensum Prophetica explicatio confirmat, dum capiti aureo subjungit v. 39. *Et post te consurget regnum aliud MINVS TE ar- genteum*. Quis enim nescit primæ Monar- chiæ amplitudinem, ob quam Nebucadne- zar,

Ζαρεατ' ἐξοχλὺς Rex Regum diei meruit? quis nescit ejusdem Majestatem, quæ totum Orbem terruit, omnia in quibus habitant filii hominum? quis nescit ejus fortitudinem, & imperium, & gloriam, cui resistere nemo potuit? quis nescit ejus durationem à Nimrodo usque ad interitum annos 1676, continuatam? quæ, ut & alia plura, tanto Majestatis gradu, & tam cumulado concursu, in reliquis Monarchiis non deprehenduntur, tametsi etiam his sua Axiomata minimæ abjudicanda sint, donec vel tandem à metalli in lutum novissimi seculi hæres mortalium desinere cœperunt. Hinc Bodini paralogismus ex junciceto dicacitatis in hunc modum extractus:

Quacunque Monarchia est potentissima; Majestate splendidissima, seculorum tractu longissima, illa ex visione statua Prophetica per aureum caput intelligitur, & aurea dici meretur.

Atqui Monarchia prima fuit potentissima, majestate splendidissima, seculorum tractu longissima.

Ergò: Monarchia prima ex visione statua Prophetica per aureum caput intelligitur, & aurea dici meretur.

Quid in hac opinione minuendum est, Bodine? quid pro delirio senili aut melancholico habendum? si maximè nostra tempora
respe-

respectu piorum, aut ferrea, aut lutea dicamus: Quanquam Danielis scopo ex oculis dimisso, neutiquam absurdum sit, hæc nostra tempora, ob horrendam securitatem & impietatem hominum, appellare aut ferrea aut lutea, & dicere, non tantum nos discedere à pristino felicitatis Statu, sed etiam hunc justo Dei iudicio discedere à nobis; & ipsa tempora magis mala esse, quia homines mali sunt, quàm homines malos, quia tempora mala sunt: ut alia multa, quæ Bodinus, comprimis de fatali ingeniorum conversione, & vitiorum post virtutes successionem, ex scholâ citiùs Stoicâ, quàm Christianâ, attulit, ad præsens silentio prætermittamus,

CAP. XI.

Canones generales de Monarchiâ.

Annon, quæ hætenus dicta sunt, quod fundamenta concernit, συλλέγονται certis canonibus inclusa proponi possunt?

HOc commodè fieri potest, attende Ergò ad sequentes Canones.

1. Monarchia non ex vocabuli Etymo, sed ex sensu politico, definienda est.

[Sensus autem Politicus hîc intelligitur, qui prædictionibus de Monarchiis divinis, non disputationibus profanis, nititur: juxta
verba

verba Reineccii suprà allegata: *Imperiorum genera non tam è Philosophorum, & id genus aliorum scriptorum opinionibus, quàm ex ipsis sacrarum literarum fontibus hausta, hinc intelligi.*]

2. Monarchia non solum aut unicum, sed summum in Mundo est Imperium.

3. Monarchia non ex defectu, sed profectum Axiomatis æstimanda est, & tantisper Monarchia dicenda, quantisper adhuc spiritum axiomatis Monarchici haurire videatur: sicuti homo homo dicendus est, quamdiu vitæ manifestus est.

4. Monarchiæ sunt insigne documentum providentiæ divinæ, res mortales Deo esse curæ, juxta illud Hesiodi: *Ἐκ δὲ δῖος βασιλῆες*, *Ex Deo verò sunt Reges*,

5. *Ἀναρχίας ὄντι ἐστὶ μείζον κακόν.* Sophoc. Hinc illud Politicorum: *Melius est habere malum Principem, quàm nullum.*

6. Si desunt, qui imperant, nulla in re quicquam præclari geri potest. Xenoph. lib. 3. *ἀναρχ.*

7. Monarchiæ singulæ fatales habent limites:

[*Primam enim ad mare mediterraneum promovit Nabuchodonosor II. Persica in Asiam ad Bosphorum Thracium & Hellespontum substitit. Tertiam Indiæ Hyponis conclusit. Quartam terminarunt Tygris & Euphrates; & versus Occidentem Danubius & Rhenus. Nam Parthorum & Germanorum arma frustra à Romanis tentata, &*

ambo

ambæ gentes victæ quidem aliquando, debellate nunquam fuere. Reinecc. Reiner. in Hist. Inf. Proleg. fol. 20.]

8. Nec tamen Arithmetica, sed Geometrica est Monarchiarum dimensio.

9. Ante Diluvium Imperia intra Paternæ Authoritatis metam consistebant, diutissimè tum Patribus viventibus, suamque in descendentes potestatem retinentibus.

10. In Caino tamen Imperiorum initium quoddam cernimus, qui, condito oppido Henoch, novam faciem generi humano induxit.

11. In Hebræorum populo familiarum capita authoritatem paternam à Diluvio usque ad Mosen retinuerunt: Dehinc Iudicum & Ducum, post hos, Regum potestas introducta.

12. *Nemo regere potest, nisi qui & regi.* Sen, lib. 2. de ira.

13. *Fallitur egregio quisquis sub Principe credit.*

Servitium; nunquam libertas gratior extat

Quàm sub Rege pio. —

Claudian. in laud. Stilic. Paneg. 3.

14. Monarchiarum mutationes violentæ sunt & cruentæ, multo sanguine constantes.

15. *Nec*

15. Nec tamen Numine caret, quod in rebus humanis violentum & cruentum est.

16. In Monarchiis familiarum diversitate non parum fuit variatum, & tamen Axioma Monarchicum, usque ad terminum fato destinatum, conservatum.

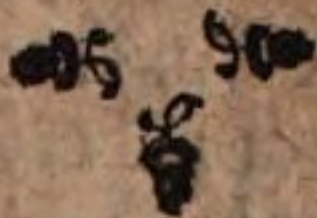
[Nam post Nimrodum & Belum in Prima Monarchia Tres florere; In secunda post Cyaxarem due; In tertia unus Alexander, post quem simul & eodem tempore à diversis regnatum; In quarta Cesarum domus, quæ Philoni Augusta est, initium fecit, sed ut deinde infinitæ propemodum successerint, donec Occidentis Imperium ad ἀσπὸν δὲ Romani nominis hostes, Germanos devolutum. Reineccius Reiner. in Hist. Iul. Vol. I. fol. 20.]

17. Summatim, rebus cunctis inest quidam veluti orbis Tacit. lib. 3.

[Vnde non immerito in reprehensionem vocatur Romanorum, tam de urbe, quam de imperio suo, non minus stolidi atque impia persuasio. Nam, præterquam quod illam æternam credidere, quæ de re sæpè Marcellinus lib. 15. & 19. & Ausonii est:

Ignota æternæ ne sint tibi tempora Romæ.
etiam Deam fecere, & templo honorarunt, &c.
Reinecc. Rein. I. c. fol. 22.]

FINIS LIBRI SECUNDI.

IN.

INSTITUTIONUM
HISTORICARVM
LIBER TERTIUS.

*De Monarchia prima, quæ fuit
Chaldaeorum & Assyriorum, dicta
etiam Babylonica.*

CAP. I.

De Definitione Monarchiæ primæ; Ori-
gine item Chaldaeorum, ipsiusque
Monarchiæ initio.

Quenam fuit hæc Monarchia prima?

Huit summum, à Deo in Mun-
do constitutum. Imperium,
quod penes Chaldaeos & As-
syrios, à Nino usque ad Na-
bonnedum, Darium puta
Medum Danielis, quem Cyrus Persa vicit,
circiter annos 1633. stetit: Dan. 2. v. 38. per
aureum caput statuae, & cap. 7. v. 4. per *pri-
mam bestiam* similem Leoni præfiguratum.

[I. Definitum est Monarchia prima, respectu
secundæ, tertiæ & quartæ, sic dicta: à subje-
ctis etiam nationibus *Chaldaica & Assyriaca*
appellata, non quasi hæ gentes, Chaldaeorum
& Assyriorum, distincta alia, & peculiaria re-
gna habuerint, sed quod alternatim hanc po-
tentiam possederint. Appellatur etiam Baby-
loni-

lonica, & ipsi ejus Monarchæ in sacris literis vocantur Reges Babylonici, ob Babylonem civitatem, quæ totius Regni & Imperii Metropolis fuit, quamvis non semper ab his regibus habitata, quò Merodachi domus, tertia hujus Monarchiæ Regum series, sedem transtulit, ut ceu postliminiò ad gentem & urbem rediisse Imperium videretur: non secus ac quarta Monarchia, Romana à Roma dicitur, quamvis hæc urbs in Pontificis manus prætextu donationis Constantini, pervenerit. II. Definitio ipsa constat genere, & differentiâ specificâ. 1. Genus est *summum Imperium*, de quo suprà lib. 2. cap. 1. quod de hac primâ Monarchiâ probatu est facilimum; præsertim si eam in visione statuæ Dan. 2. divinitus significatam fuisse demonstratum dabimus: ne ipsis quidem profanis Scriptoribus, summitatem Imperii huic Monarchiæ abjudicantibus, ut suprà lib. 2. cap. 2. ex Velleio lib. 1. audivimus: *Assyrios Principes omnium gentium rerum potitos esse.* 2. *Differentia specifica* constat Efficiente, subjectis, adjuncto, & comparatis, testimonio divino probatis. *Efficiens est Deus*, id quòd suprà in genere de Monarchiis probavimus, esse ea Imperia à Deo constituta: Quod igitur probatum est de genere, probatum est de speciebus. Nec obstat, quod invasione Tyrannica nonnunquam regna & Imperia occupentur, ut plerique de Nimbrodo arguunt (quia dicitur *fortis Venator coràm Deo*, Gen. 10.) apprehensorem Tyrannicum primæ Monarchiæ ipsum fuisse. *Deus enim* inquit August. lib. 5. de C.D. cap. 21. Tom. 5. *regnum terrenum piis & impiis dat, sicut ei placet, cui nihil injustè placet.* Subjecta sunt *Chaldei & Assyrii* Chaldæi quidem, ut nostri temporis viri docti adstruunt, quasi *Chasdæi*
ab

ab Hebræo *Chasdim* dicti ; *Assyrii* autem ab *Assur*, filio Semi, & nomen & originem trahentes, juxta nominis enunciationem, quam Eustathius *Ἀσσυρίους* fecit, ut & Barbari *Assyriam Attyriam* nuncupant. literarum mutatione per dialectum factâ. *Adjunctum* est *continuatio temporis*, quo hæc Monarchia in Mundo duravit, in cujus determinatione Scriptores variant, ob incertitudinem initii, quod in hac Monarchia statuendum est. Nos communem & probabiliorem sententiam sequuti, primum Monarcham Ninum fuisse statuimus. Quamvis enim primum Babyloniae Regem Nimrodum fuisse dubium non sit, ut quem Scriptura celebrat, quod *potens ceperit esse in terra & robustus fuerit Venator coram Domino*, Gen. 10. v. 8 cui Belus successisse scribitur; Primum tamen omnium Ninum, oppresso Rege Sabatio, & longè latèque finibus productis, Monarchiam cospisse, credibile est, in cujus Imperium etiam nos initium Monarchiae ponimus, numerando ejus Reges usque ad Darium Medum, qui Herodoto Labyneus, & ultimus hujus Monarchiae Rex & Imperator fuit. *Comparata* divino testimonio comprobata, citatis apud Daniele locis extant. Quod enim cap. 2. v. 38. Aureum caput est in statua, id ipsum hæc Monarchia est in summis Imperiis Mundi numerata. Sicut enim caput est summa & primaria pars corporis: Ita hæc Chaldæorum & Assyriorum Monarchia reliquarum Monarchiarum summa & primaria est. Et sicut Aurum inter reliqua metalla est præstantissimum: Ita Monarchia hæc prima reliquarum est longè nobilissima. Ut reliqua ejus Encomia prætermittamus, quæ Interpres Daniel vaticinatio

spiri.

spiritu ad Regem Babylonicum, seu potius ad ipsum Regnum in litera applicat, *Δαπάνη* *δω* afferendo: *Tu es aureum caput*. Vbi quidem negandum non est, præcipuè intelligi Nabuchodonosorem, eique hoc Axioma præ cæteris tribui, cæteros tamen præcedentes non excludi, pater ex v. 39. ubi dicitur: *Post TE consurget regnum aliud*; atqui defuncto Nabuchodonosore regnum aliud non surrexit, usque ad Dariū Medum inclusivè: Ergo Nabuchodonosor, exclusis reliquis hujus Imperii Monarchis, non intelligendus est. Sic etiam bestia cit. 7. cap. Dan. v. 4. quæ Leoni similis erat, optimè ad hanc Monarchiam quadrat. Sicut enim hæc bestia inter 4. bestias est numero prima: Sic Chaldæorum Monarchia inter 4. Monarchias etiam numero est prima. Sicut hæc bestia similis erat Leoni: Sic huius Monarchiæ Reges præcipui ob generositatem & heroicam animi magnitudinem, erant quasi Leones, ut non solum res ipsa de Nabuchodonosore, sed etiam de Nimrodo, Nino, & aliis, loquebatur; Et vel in ipsa Semiramide videre fuit, quæ, ut Iustinus testatur, *virtute sua viros antevit*: Ipsumque Alexandrum M. præ cæteris gentibus in admirationem traxit, teste Curtio, lib. 7. Sicut hic Leo Aquilæ alas habuisse dicitur: sic victoriarum sub hac Monarchia summa fuit celeritas & felicitas, ut videre est Ierem. 4. v. 7. Ezech. 17. v. 3. Thren. 4. v. 19. Habac. 1. v. 8. Sicut hic Leo sublatuſ de terra scribitur: Sic hanc Monarchiam de terra sublatam dicere possumus tam, quando illius Reges superbiâ turgebant, & divinos honores sibi affectabant, ut videre est Esa. 37. v. 17. Dan. 3. & 4. & 5. Tam, quando ejus Imperium eversum, & ad Persas per Cyrum trans-

translatum fuit. Huc faciunt historicorum profanorum testimonia, qui unanimi consensu Imperium primum Assyriis adscribunt, ut Iust. lib. 1. dum ait: *Primus omnium Ninus Rex Assyriorum veterem, & quasi avitum gentium morem novâ Imperii cupiditate mutavit. Item: Ninus magnitudinem quæsitæ dominationis continuâ possessione firmavit. Primus intulit bella finitimis, & rudes ad resistendum populos ad Lybiæ terminos usque perdomuit.* Sic Diodor. lib. 2. circa initium scribit: *Πρῶτος δὲ τῶν εἰς ἰσθρίαν, καὶ μνήμενος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Νίνου ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων μεγάλας πράξεις ἐπέτελεσάτο*, hoc est: *Primus eorum, qui in historiam & memoriam relati sunt, est Ninus Rex Assyriorum, qui magnas res perfecit.* Confer Dionys. Halicarn. suprâ lib. 2. c. 2. allegatum. Item Hieron. qui tom. 6. in Os. cap. 2. scribit: *Ninum Beli filium omnes & Græcæ & Barbaræ narrant historie.*]

CAP. II.

De tempore primordii Monarchiæ primæ:
Statu item hominum ante Monarchias.

Quando Monarchia prima initium sumpsit?

A Nno circiter 1757. à Mundo condito: quia, teste Iustiniano, Anni à Nino ad interitum Sardanapali numerantur 1300. qui A. M. circiter 3057. contigit,

Ergo:

*Ergone ante Monarchiam primam, à Mun-
do condito, annos ferè totos 1756, nullum
omninò fuit imperium in mundo, omnia
legibus & disciplinâ diffibulata
fuerunt?*

Minimè gentium: Negatâ enim Monar-
chiâ, non protinus inferenda est anarchia.
Quanquam enim negari non potest, sed,
teste Scripturâ, confitendum, eò progres-
sam fuisse ante diluvium hominum mali-
tiam, ut Deum creati hominis pœnituerit:
Patriam tamen potestatem vîguisse tùm
temporis, vel inde constat, quia patres pri-
mi rerum divinarum & humanarum cogni-
tionem habuerunt excellentissimam, juxta
immediatas patefactiones, quas Scriptura
expressè testatur ipsis factas fuisse. Quis
igitur divinis & humanis legibus eorum
vitæ statum caruisse dixerit?

[Reinecc. Reinerus addit etiam longævi-
tatem patrum Antediluvianorum, ad astru-
endam patriam ipsorum auctoritatem, dum
ait: *Quæ diluvium præcessere, intra paternæ au-
thoritatis metam consistebant, diutissimè tùm pa-
tribus viventibus, & in suos, qui per innumeros
interea generis gradus propagati, in maximam
multitudinem excrescerent, eandem potestatem
retinentibus, &c.* Vide Prolegom. Hist. Iul fol.
17. Hinc veteres tempora Mundi distribue-
runt secundum τὸ ἡγεμονικόν, θυμικόν καὶ ἐπισ-
θυμητικόν in homine: ut primam ætatem ante
Monarchias adscripserint τῷ ἡγεμονικῷ, ubi
excel-

excelluit sapientia, cum artes essent inventæ,
 & gubernatio paterna sapientiæ, justitiæ &
 authoritatis adhuc plena vigeret: *Secundam*
ætatem adscripserint τῷ θυμῷ, in qua for-
 titudo bellica, donec Imperia fuerunt consti-
 tuta, & ad summitatem perducta, excelluit,
 quæ usque ad Monarchiam quartam, tumul-
 tibus quidem plenam, sed paulatim langue-
 scere incipientem, & ob id ἐπιθυμῶντις δι-
 ctam, duravit. Vide Chron. Car. l. i. pag. 131.
 132.]

Quid Scriptura, summam loquendo, de
Statu generis humani ante diluvium, ad-
eoque ante Monarchias constitu-
tas refert?

Primò, creationem Mundi & hominis,
 Gen. 1. & 2. *Secundò*, institutionem Eccle-
 siæ & Conjugii, Gen. 2. & 3. *Tertiò* Legem
 protoplastis latam, ut obedientiæ exerci-
 tium extaret, Gen. 2. *Quartò*, institutio-
 nem dominii, ibid. *Quintò*, Lapsum, cau-
 sam mortis & calamitatum, quibus in hac
 valle lachrymarum premimur, Gen. 3. *Sextò*,
 Ecclesiæ restitutionem & poenæ mitiga-
 tionem, ibid. *Septimò*, Evangelii de semine
 Mulieris promulgationem, ibid. *Octavò*,
 primæ sobolis procreationem, Gen. 4. *No-*
nò, Legis ob fratricidium Caini concio-
 nem, & homicidii prohibitionem, ibid. *De-*
cimò, artium apud primos patres inventio-
 nem, ibid. *Undecimò*, Annorum à condito
 Mundo annotationem, Gen. 5. *Duodecimò*,

Corre-

Corruptissimi inter homines status, diluviique cum omnibus circumstantiis narrationem, Gen. 6. & 7.

[Hæc est summa capitum Geneseos usque ad Diluvium inclusivè, à principio rerum incipiendo: post diluvium restant tria capita, quæ, donec Monarchicus status fuit stabilitus, summam rerum continent, nempe caput 8. diluvii recessum & Noë ex arca egressum, cap. 9. Noë, & filiorum ejus benedictionem, eius suffocatorum & homicidii interdictionem; Iridis item significationem, & Noë ebrietatem, cap. 10. Genealogiam filiorum Noë, & Terræ inter ipsos divisionem recensens. Quibus adde caput 11. in quo Spir. sanctus ædificationem Babel, tanquam primum, & eum quidem angularem lapidem, Monarchiæ primæ annotavit.]

Quot igitur Anni numerantur à condito Mundo, usque ad finem diluvii, quo Noë ex arca egressus fuit?

Anni Mille, sexcenti & quinquaginta septem, ut supra lib. 1. in distributione Epocharum annorum Mundi notavimus, & ex genitura Patrum ante-diluvianorum probavimus.

Quæ sit, quòd sacra Scriptura tam sicco pede tanti temporis historiam tractet, cum non dubium sit, quin res notatu dignissima ante diluvium inter tam longævopatres evenerint?

Principalis causa hujus brevitatis delitescit in scopo Spiritus S. qui erat Linæ
H Chri

Christi descriptio, & Ecclesiæ perpetuò in
Mundo conservatæ demonstratio. A sim-
plicibus igitur ad composita quasi, systatice
progrediendo, in primordio ad scopum præ-
fixum propriè non pertinentia longius di-
gredi, Spiritui S. qui & vocis & linguæ ar-
tifex est, consultum non videbatur: juxta
Genealogiam Christi, ab ipsis Evangelistis
extractam, verbi gratia: *Arpachsad qui fuit
Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech qui fuit,
Mathusalem, qui fuit Enoch, qui fuit Jared,
qui fuit Malaleel, qui fuit Cainan, qui fuit
Enos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit
Dei, Luc. 3. v. 36. 37. 38.*

[Pulcherrimè hac de re differit D. VVolf-
gang Franzius in Scholæ sacrificiorum Patri-
archal. sacræ disput. 2. aliquibus in Thesibus:
v. g. in Thesi 2. ubi ait *Quod primævi, longæ-
vi, & sine dubio revelationum divinarum axio-
matibus illustres Patriarchæ, ore ad os inter se
in vicem eandem (scil. de sacrificiis) doctrinam
acceperint & propaga verint. Et Thesi 67. disp.
eād. Sæpè demonstratum est alibi, à Mose scriptos
esse quinque libros, exitu ex Aegypto quo tempo-
re suffecit ipsi, summorum primævorum Patriar-
charum Catalogum saltem prioribus capitibus 12.
delineare, ut in reliquis 38. capitib. productâ Dei
providentiâ de promissionum Abraham, Isaaco, Ia-
cobo factarum certitudine completâ, copiosè ani-
maret illos Abraham filios, ad Terram Chanaan ci-
tra metum invadendum, utpote in qua citra peri-
cula diu privati, & solitarii, & peregrini habi-
tassent Abraham, Isaac & Iacob, &c. Disp eād.
à Thesi 119. usque ad finem, idem Theologus
pulcher-*

pulcherrimè explicat, quomodo expendi queant priora 10. capita Genes. quippe per verborum in litera habentia, plurimum autem meditationis in recessu relinquentia.]

CAP. III.

De mutationibus, quæ in Monarchia Chaldaeorum & Assyriorum contigerunt.

Semperne ejusmodi fuit Monarchia prima?

TAmetsi hæc Monarchia omnium florentissima fuerit, expers tamen mutationum non fuit, quin tribus præcipuè vicibus ita mutata & quassata, ut in totidem Dynastias distribui omni jure possit.

[Dicitur tribus præcipuè vicibus mutata.]
Constat enim præter tres insignes mutationum vices hanc Monarchiam etiam alias mutationes fuisse expertam, adeò, ut, dum adhuc in incunabulis vagiret, statim in ortu suum mutari inceperit. Nimrodum enim filium Chusi, Nepotem Chami, primum mortalium potentiam affectasse, haud obscure ex sacris literis constat, ad quam, ut facinore aliquo illustri sibi pararet aditum, turris Babylonica condendæ Author fuit; ipsa urbe Babylone à fundamentis hinc condita, quæ Metropolis instituti Imperii erat, quam successor Belus, ut regiam retinuit, donec Ninus, qui haud obscuris ex S. Scriptura argumentis Assur, filius Semi, Nepos Noæ fuisse colligitur, Belo, ut videtur, à se oppugnato, successit, qui conscriptis copiis Imperium Chaldaeis eripuit.

& Babylonem Regiam Imperii aspernatus, eam Niniven de suo nomine ædificatam, transtulit: Vide Reiner. in Instit. Iul. Vol. I. fol. 47. 52. En mutationem hujus Imperii, statim à primordio, quo Babylonicum seu Chaldaicum esse desiit, & Assyrium esse incepit: *Assyrii enim dicuntur ab Assur, filio Sem, Nepote Noë, qui Assur primus urbem magnam, Niniven postea dictam, condidit, inquit Suidas, allegante Reiner. l.c. fol. 47.]*

Recenseas mihi, velim, precipuas istas tres mutationes, ob quas Monarchia prima in totidem Dynastias, seu familias, distribuenda est?

Prima Dynastia duravit annos circiter 1300. à Nino usque ad Sardanapalum, (quam Vellejus Paterculus, ut mox audiemus, natum à Nino Semiramide loco tertio & tricesimo appellat, sic, ut semper regni paterni successor esset filius,) ob flagitiosam voluptatem, quâ diffinuebat, ab Arbace Medorum præfecto Imperio exutum, & in angustias desperationis redactum.

Secunda Dynastia est Phul Belochi, ejusque stirpis, usque ad Assarhaddonem, annos circiter 126. in quo hæc familia desiit, quæ non solum Babylonem, ut Diodorus & Cedrenus hallucinantur, sed ipsum Assyriorum Imperium cum Babylone continuâ successionem tenuit. Nam postquam Arbaces Sardanapalum vicit, Ipse profectus in Medos Phul Belochi, qui & Belesis, socio rebel-

rebellionis contra Sardanapalum Babylonem & Assyriam commendavit, ita ut hæc dynastia divisi in Assyrios & Medos Imperii fuerit usque ad quartam ætatem, hoc est, ultra 300. annos. Tanto enim tempore, ut Dionys. lib. i. testatur, regnum tenuere Medi: Assyriis interim potentiâ denudò crescentibus, comprimis Israelis regnum crebrò infestantibus, tandemque delentibus, & decem tribus in captivitatem insolubilem ducentibus, ut legere est 2. Reg. cap. 17.

Tertia dynastia, quæ, teste Iosepho lib. 10. secundam sustulit, duravit Babylonis circiter annos 207. à Nabonassare incipiendo usque ad Darium Medum, ultimum hujus Monarchiæ Regem, qui Babylonem Regni sedem tenuit, ut cum postliminiò ad gentem & urbem rediisse Imperium videretur; unde est, quòd hi Reges in literis sacris nominantur *Babylonici*, ut paulò suprà notavimus.

CAP. IV.

In specie de singulis singularum sub hac prima Monarchia familiarum Regibus & Monarchis,

Potestne certus Regum Chaldaorum & Assyriorum Catalogus pertexi?

Quamquam inde à Nimrodo, usque ad hanc præsentem ætatem, nomina omnium Monarcharum hujus Monarchiæ extent, neque id solum in Monarchiarum florente & integro, verum etiam perturbato, & ad interitum inclinato statu, ut Reiner. in Prolegom. Hist. Iul. fol. 20. testatur, contra Diodorum, qui lib. 1. c. 1. conqueritur, *Primos in orbe Reges ignorari, propterea quod nulli Scriptores eos in literas retulerint*: Nec silentio præmittendum sit, quod Ioseph. Scaliger tertiam hujus Monarchiæ Dynastiam, Regumque ejus seriem ex indiculo quodam Genethliaco, cum annorum assignatione integram primus in lucem protulit, cum aliàs non nisi pauci exarent, ut D. Helvicus in Synopsi histor. univers. p. 16. refert: Attamen negari non potest nos in hac prima Monarchia commendanda, magnâ historiæ incertitudine laborare, in multisque notis, non ut volumus, sed ut possumus, oportere hoc negotium prosequi: qua in parte, quia Reinerus in sua Historia Iulia videtur esse antiquitatis historiæ sagacissimus, visum est nobis, in quibusdam ejus suffragiis has nostras institutiones munire.

Quod si omnium Monarchia prima Regum nomina apud Scriptores extant, non abs re est

*est querere, quinam illi Scriptores sint,
apud quos de his regibus inqui-
rendum?*

Post Scripturam, quæ aliquot horum inter primos & ultimos Regum Primæ Monarchiæ meminit, fide digni sunt Authores *Archilochus, Ælianus, Arrianus, Augustinus, Berosus, Cassiodorus, Cedrenus, Constantinus Manasses, Curtius, Cyrillus, Diodorus, Eusebius, Eustathius, Fabius Pictor, Glycas, Hieronymus, Iornandes, Iosephus, Iustinus, Lactantius, Macrobius, Marcellinus, Methastenes, Orosius, Philo, Plinius, Plutarchus, Sallinus, Strabo, Suidas, Sulpitius Severus, Xenophon, Zonaras, &c.* Apud hos historicos non tantum omnium primæ Monarchiæ Regum nomina, sed & variæ res ab ipsis gestæ inveniuntur, ex quibus Regum ejus Catalogus probari potest.

*Qui igitur, & quot fuere Reges Chaldaici
& Assyriaci in Dynastiâ primâ?*

Notabile est valdè, quòd Vellejus lib. 1. Histor. fol. 13. de hoc Assyriorum Imperio usque ad Sardanapalum scribit: *Quippe, inquit, Sardanapalum eorum Regem, mollitiis florentem & nimium felicem malo suo, tercio & tricesimo loco à Nino & Semiramide, qui Babylona condiderant, natum, ut semper Successor Regni paterni foret filius, Pharnaces (qui & Arbaces) Medus imperio vitæque*

privavit. Quod tam disertâ mentione, inquit Reinerus in Prolegom. Hist. Iul. fol. 48. alibi nusquam traditum, non potest non antiquitatis studiosis gratissimum esse: cum is Regum numerus propemodum convenit cum Eusebio, & tantum unus gradus deficit. Iam ad rem ipsam:

*Primus hujus Monarchiæ Rex fuit NIMRODUS, ut suprâ dictum, filius Chusi, Ne-
pos Chami, pronepos Nohæ, qui primus
Mortalium Imperium affectavit; conden-
dæ Babylonis cum Turre ipsius, Author
fuit; grassatores per viros fortes, quos Gi-
gantum & Titanum nomine Antiquitas
celebrat, repressit, obsequium vi extor-
quendo, & bella pro Imperii amplificatio-
ne fortiter & prudenter gerendo, juxta
Scripturæ testimonium Gen. 10. v. 9. quod
cœperit esse potens in terra, & robustus vena-
tor fuerit coram Domino, principiumque Re-
gni ejus fuerit Babylon. Tribuuntur ei Im-
perii Anni 56.*

*[Stet illud nobis, inquit Reiner. in Hist. Iul. fol. 51. Nimrodum ideò venatorem dici, quod ho-
mines, ut feras bestias, in suam ditionem potesta-
temque redegit, qui antea non nisi domestica pa-
ternâque imperia tulerunt. Suidas vocat eum
Nebrot seu Nebrodem.]*

*Secundus primæ Monarchiæ Rex fuit BE-
LUS. Hic quisquis fuerit, Babylonem mu-
nivit, syderalem scientiam excoluit, post
obi-*

obitum ab Assyriis nominatus Deus : mortuus anno regni sui 62. qui fuit annus ætatis Thare, ab Arphachfado octavo loco geniti, 28. seu ut alii volunt, 65. Plinius ejus templum etiam suo tempore superfuisse memorat, quod Herodotus cum Turre ejus præclare describit.

[Descriptio templi Beli cum turre Babylonica extat in Herod. lib. i. fol. 75. 76. sequentem in modum : *In altero verò, inquit (puta alterius civitatis plagæ medio) Διὸς βήλας ἱερὸν καλὸν ὄπυλον, Iovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, figurâ quadratâ. In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris, & huic subinde alia ad octavam usque, &c. Et paulò post: In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc Sacello nulla est, &c. Et post: Porro in Babylonis templo aliud etiam est Sacellum inferius, quod magnam habet Iovis statuam, eamque auream, pone mensam & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniâque aurea, adeò ut Chaldei octingentorum talentorum auri opus æstiment, &c. Hinc Paræus in Comment. in Genes. cap. xi. pag. 891. Octo igitur Turres invicem superimpositæ erant; turris una octo stadiorum, altitudine, id est, miliaris Italici. Stupenda moles, de cujus ruderibus, suismet oculis visis D. Leonhard Nauwolff, in suo itineralio part. 2. cap. 7. pag. 204. inter alia hæc habet: Den (intellige turrem Babylonicam) erschiet man noch hinter dem Schloßberg / vnd hält wol ein halbe Meil wegs herum in sich / ist aber dermassen zerfallen*

fallen und abgangen / daß er nicht mehr hoch / 2c.
De Beli statuis, horumque cultu evertendo
vaticinatur Esa. cap. 46. & Jerem. 50.]

*Sequitur nunc Familia Nini, que usque ad
Sardanapalum Monarchiam in Assy-
riis tenuit.*

Tactis itaque fundamentis Monarchicis
à Nimrodo & Belo, plenum Majestatis a-
xioma in successoribus emicuit. Hi fue-
runt:

I. ASSUR, cognomento NINUS, primus,
si Justino credimus. Tyrannicus Monarcha,
qui conscriptis copiis, Imperium Chaldæis
eripuit, & aspernatus Babylonem Regiam,
Ninum sive Niniven, de suo nomine ædifi-
catam, monarchicam sedem transtulit, Ar-
meniis, Medis & Asiâ, usque ad Bactrianos,
subjugatis, & Semiramide, quam incredibi-
li amore deperiit, à Menone Marito abdu-
ctâ, inque conjugem propriam ducta: ex
ictu sagittæ in oppugnatione cujusdam ur-
bis anno 52. imperii periens, regnumque
Semiramidi relinquens. De urbis Nini, seu
Ninives magnitudine vide Prophetam Io-
nam cap. 1. & 3.

II. SEMIRAMIS, tam celebris in historiis,
ac Ninus ipse: quare operæ pretium est, pau-
cissimis ejus Zodiacum prosequi. Discre-
pant autem Historici de ipsa, quorum alii
eam laudant, alii vituperant: plus autem
vitupe-

vituperii, quàm laudis, illam promeruisse, verisimile est. Fœmina formæ venustate præcellens fuisse à plerisque asseritur, quæ, Ninives præfecto Menoni jam nupserat, Japetem & Idasperm ei peperit. Comitata virum ad Bactrianum bellum fortitudine suâ Regi Nino in expugnatione Bactrorum ita se commendavit, ut ab eo Conjux petita, & protinus, Menone ex impatientia amoris sponte vitam abrumpente, ducta fuerit. Regem dehinc iis factis & obsequiis devincens, ut regnum ab eo legatum acceperit. Ejus facta & res gestæ fuerunt, amplificatio Babylonis, ejusque muri, qui in 7. Mundi spectaculis numerantur. Media quoque & Persia ab ipsa perlustrata, Ægyptus, Æthiopia & Lybia vastata, donec anno ætatis 62. regni verò sui 42. in bello Indico occubuit, incertum, vulneribus eo bello acceptis, an scelere sui filii, quam Nino Regi enixa erat. A mariti enim obitu incontinentissima fuisse scribitur, præstantissimos formâ & decore in castris viros ad concubitum legere solita, quos deinde necavit; quam ipsam ob causam, quòd filium ad hoc flagitium sollicitans ausa sit, à filio jugulata existimatur.

III. NINUS sive NINYAS, Nini & Semiramidis Filius, mollius à matre educatus, Ammonis oraculo ei insidiator prædicitur.

Imperium adeptus, deposito belli studio, voluptatibus se totum mancipavit, donec anno 38. regni sui finivit. Sunt qui putant, ipsum fuisse Amraphel, cuius Moses Gen. 14. meminit. Athenæus scribit lib. 12. fol. 393. quod abditus domi, cum voluptatum omne genus conquireret, nemini videndum se præbuerit, præterquam Eunuchis & Uxoribus suis: ubi simul Phœnicis Colophonii Poetæ Iambi de Nino allegantur, ex quibus hunc exscribere libuit:

Ἀπὸ τοῦ ἐσθλὸν καὶ πίνειν τὰ δὲ

Ἄλλα καὶ πρὸς αὐτῶν ὄθει. Hoc est:

Verum ad edendum & bibendum strenuissimus

Cetera in saxa mandabat.

[Dehinc usque ad Sardanapalum numerantur 31. Reges sive Monarchæ, quorum Nomina hæc sunt: Arias, Aralius, Balæus I. Armathrites, Belochus I. Balæus II. Altadas, Mamitius, Mancalæus, Sphærus seu Saphrus, Mamelus, Sparetus seu Sputaethus, Ascatades, Amynthas, Belochus II. Bellopares, Lamprides, Sosares, Lampares, Pannias, Sofarmus, Mitæus, Tautanes, incidens in Trojani belli tempora, Teuteus, Tynæus, Dercilus, Eupales, Laothenes, Pyrithydias, Ophrateus, Ascraxapes, qui & Ocrarapes, item AnaCyndaraxes. Hos in hac Dynastia Iustinus omisit, series tamen eorum integra, extat in appendice operis Eusebiani Scaligeri, ubi, qui vult, eos inveniet, si Authores suprâ recitati ei desunt.]

XXXVI, TONOSCONCOLEROS, Græcis

SARDA-

SARDANAPALUS conditor Tarsi & Anchiales in Cilicia: Cætera nefarius, & muliere corruptior, inter Eunuchos, & scortalanam & colum tractans, & vestem & vocem foemineam induit. Hinc Arbacis, Medorum Præfecti, & Phul Belochi (qui & Belesis) conspiratione, bello oppugnatus tribus præliis rebelles repressit, donec vel tandem, provinciis passim deficientibus, Ninum egregiè munitam se contulit, ubi biennium integrum obsessus, murique magnâ parte ex inundatione Euphratis concidente, ad desperationem adactus, sese cum mulieribus & Eunuchis unâ cremandum in ignem coniecit. Ejus monumentum in Urbe Anchiale hoc fuisse scribitur: *Sardanapalus, Anacyndaraxis Filius, Anchialem & Tarsum una die condidit, Tu verò, ô Hospes, ede, bibe, lude.* Frequens est hujus Sardanapali apud Authores mentio. Ejus nomen ex Sardan, Niphil, hoc est, *Excelsus, Dominus, Eversor*, compositum esse putatur. Regnavit annos 70. ultimus de familia Nini. Interiit A.M. 3077.

Sequitur Familia, seu Dynastia Monarchie prime secunda, quæ & ipsa in Assyrius permansit & Phul-Belochi est, Imperii tamen inter Assyrios & Medos divisi.

I, PHUL BELOCHUS, qui Diodoro est *Bele-*

Belesis, gente Chaldaeus, praefectus Babylonis sub Sardanapalo, ab Arbace, Satrapa Mediae, ad defectionem contra Sardanapalum inflammatus, Rebellionem igitur utriusque vel tandem ex voto procedente, **Phul-Belochus** Babylonem & Assyriam accepit, Arbace in Medos profecto, Cum primis à Regum Israeliticorum intestinis discordiis invitatus, bellum contra **Mena-hem** fecit, pacemque suppliciter petentem mille talentis multavit, ut legere est, 2. Reg. 15. v. 19. Sunt, qui sub hoc Rege Ionam Niniven appulisse, & universam urbem ad poenitentiam commovisse existimant. Anni regni ejus numerantur 48.

II. **PHUL-ASSAR**, cognomento **TIGLAT**, hinc **TIGLATPILESER**. Hic bellum patris contra Israelitas, & Regem Phaceiam redintegravit, & occupata Galilaea tribum Napthali in Assyriam transtulit. Achazo item, Regi Iuda contra Phaceiam & Razinem auxilium praestitit, ipso Razine caeso, Damascum vi expugnat. Vide 2. Reg. 15. & 16. item 1. Paralip. 5 & 2. Par. 28. Anni regni ejus numerantur 23.

III. **SALMANASSAR**; Bello Israelitis truculentus, Oseam Regem Stipendiarium reddit, & res novas molientem in carcerem conjicit, regnum ipsum caede & incendiis vastat, & Samariam triennali obsidione

in potestatem redactâ, Israelitas in Assyriam transfert, agrisque in Mediâ donat, Tyrriorum item Regem Elulæum oppugnat & infestat, 2. Reg. 17. & seqq. An hic Salmanassar, Nabonassar, à quo æra illa celeberrima incipit, ad quam Ptolomæus & alii Astronomi Eclipses suas computant; An verò Nabonassar alius, quàm Salmanassar fuerit, supra lib. I. c. 5. mentio facta est, ubi vide.

IV. SENNACHERIB, qui & SARGON esse putatur, Expugnator Azoli Palæstinorum per Thartanem, Esa. 20. v. 1. Res ei etiam erat cum Medis Rebellibus. Ut Ezechix Regis defectionem vindicaret, Iudæam cum infestis copiis invasit, ipsum Ezechiam, spem suam in Deo reponentem, per Rabfacen barbarico fastu exagitavit, tandem cum convitia in Deum iterasset, unâ nocte 185000. hominum amittit, & ignobili fugâ domum reversus, in æde Nisrochi Deastri sui, à filiis de vita tollitur. Vide Esaix cap. 36. 37. item 2. Reg. 18. & 19. Anni regni ejus numerantur septem.

V. ASSARHADDON, subrogatur Patri in Imperio ob innocentiam. Confer 2. Reg. 19. v. ult. Hinc fratrum armis oppugnatus, etiam Babylone novum hostem Merodachum experitur, cum quo infeliciter congressus, interitu suo & familiam propriam,
&

& Assyriorum regnum simul finivit. Numerantur anni regni ejus decem.

Sequitur familia, sive Dynastia tertia Monarchia prima, nempe Merodachi, qua Babylone Chaldaorum regnavit.

I. MERODACH BALADAM, qui etiam MARDOCEMPADES, Sennacheribi & Assarhaddonis Babylone præfectus. Hic Assarhaddonem prælio victum regno deturbat, idque Assyriis ereptum denuò Babylonem retulit, Ezechiam Regem, de solis regressu mirifico à Chaldæis per id tempus edoctus, ceu Deo charum muneribus honoravit, 2. Reg. 20. v. 12. & seqq. de excidio Idolorum Merodachi sequens extat vaticinium, Ierem. 50. v. 2. *Capta est Babylon, turpificatus Bel, Merodachus obtritus, turpificata ejus statua, obtrita nefanda simulachra.* Numerantur anni regni ejus, juxta Funccium 40.

II. BENMERODACHUS, deseruit Is amicitiam à Patre cum Iudæis initam, vindicante divina Iustitiâ scelera Regis Manassæ, quem vivum intercepit, & aliquândiu vinculis habitum humaniter dimisit, patris cum eo renovans amicitiam, 2. Paral. 33. v. 13. numerantur anni regni ejus 21.

III. NABUCHODONOSOR I. Hic, armis in finitimos Phænices & Ægyptios conversis, perseveravit in Iudæorum amicitia, eisque contra Regem Ægypti auxiliatrices

MANUS

manus per Nabuchodonosorem filium præbuit: numerantur Anni regni ejus 35.

IV. NABUCHODONOSOR II. cognomento MAGNUS, ob rerum ab ipso gestarum magnitudinem, accepit à Patre administrationem belli contra Nechaonem, quem victum ad Euphratem fugavit. Hic in S. Scriptura est decantatissimus; Is ipse, qui Iojachino Regi tributum indixit, & id post triennium pendere recusantem in vincula conjecit, & jugulatum sepulturâ privavit; ejusdemque filium Iechoniam, quem tamen successorem nominârat, cum florentissimâ populi parte captivum abduxit, Sedechiæ regno permisso. Post etiam eodem defectionem & res novas moliente, Iudæam novâ expeditione infestavit, Hierosolymam vi expugnavit, urbe cum ipso templo Salomonis concrematâ, Rege è fuga retracto, & postquàm eum necis suorum spectare coegisset, excæcato; & quæ plura tam stupenda, quàm admiranda S. Scriptura de ejus expeditionibus, rebusque ab ipso & circa ipsum gestis, commemorat: præsertim quod ad Danielelem Prophetam attinet, unde hujus tanti Regis historia diligenter est repetenda. Numerantur regni ejus anni 43.

V. EVILMERODACH: Hic Iechoniam Regem Iuda captum è carcere extrahendum

dum curavit, & comiter ipsum præ cæteris regibus tractavit, ut videre est Ierem. 52. v. 31. 32. 33. 34. Herodoto Labynitus, Nitocris Regina Maritus, esse videtur, de quâ iste multa refert, comprimis admiranda monumenta, quibus Babylonem adornavit & munivit, inter quæ pons admirandus, per Euphratem miro artificio extructus, quo utramque Babylonis, quæ medio flumine dividebatur, partem conjunxerat: cujus rudera D. Leonhard Rauwolff / vidisse, & admiratum fuisse, testatur in suo itineralio, part. 2. cap. 7. pag. 203. 204. ubi ita scribit: Diese Segne (puta, ubi Babylon extructa fuit, cujus rudera adhuc cernuntur) ist gar wußt vnd dürr / daß sie nicht zu bauen / auch so öd / daß ich schier gezeiffelt hette / ob die mächtige vnd gewaltige Stadt (verstehe Babylon /) welche bald die höchste in der Welt ein Zeitlang gewesen / vnd in der schönen vnd fruchtbaren Landschaft Sinear gelegen / allda gestanden were / wann ichs nicht der Gelegenheit nach / auch bey den viel gar alten vnd herrlichen Antiquitäten / so hierumb gang öd stehen / hette abnehmen vnd erkennen mögen. Als i. bey der alten Brucken / von deren noch etliche Stuck vnd Bögen an dem Ort / die vor Jahren vber den Euphraten gangen / (welcher auch vom Propheten Baruch cap. i. Sud wird

wird genennet/) ein wenig oberhalb / da wir
 geländet/sind zu sehen. Diese Bogen sind von
 gebrandten Steinen / vnd so gewaltig erba-
 wet/dasß sich einer wol zuverwundern hat / vnd
 so viel desto mehr / diemeil auff der gangen
 Fahrt / (sonderlich von Bir auß/da das Was-
 ser viel k. einer/) nicht eine Brucken zu finden/
 als diese / wie sie doch vber das Wasser / da es
 schier einer halben Meilwegs breit / vnd zim-
 lich tieff ist/ hat mögen geführet werden. Sed
 Herodotus lib. I. fol. 76. 77. modum descri-
 bit, quo pons hic fuit extractus, nempe ef-
 fossum fuisse effluuium paludis, & in locum
 depressum omnem fluminis cursum ever-
 sum: interea pristino alveo arefacto, opus
 pontis exornatum, & fluvium Euphratem
 ex palude in pristinum alveum revocatum
 fuisse. Hæc de Nitocri, quæ Evilmerodachi
 conjux fuisse putatur. Hujus Regis anni
 numerantur 2.

VI. NIR GLISSOOROR, Gener Nebu-
 cadnezaris, non tam proprio, quàm tuto-
 rio nomine filii Laborosoardachí, Nepotis
 Nebucadnezaris, regnat annos 4.

VII. LABOROSOARDACH, Nebucadne-
 zaris ex filia Nepos, postquam cum patre
 Niriglissoorore 4. annos imperio præfuis-
 set, regnavit solus 9. menses. Hic est ille
 Belsazar vel Balthasar Danielis, in quo po-
 steri-

steritas Nebucadnezaris defuit, horrenda
ejus in Deum impietate notatâ, & divinâ
adraftiâ, Dan. 5. miraculosè animadverten-
te, punitâ *τυμπανισμός*, hoc est, *fustibus*
ab amicis cōtusus, periit. Regnat 9. menses.

VIII. NABONEDUS seu NABONIDUS,
qui etiam Labynitus, in locum Belsazeris
ex terra Medorum ortus vocatur. Hic est
Darius ille Medus apud Danielelem, filius
Ahasveri, de semine Medorum: Contra
hunc Cyrus bellum movit, eoque fugiente,
Babylonem cepit; quâ captâ, ipsum Nabon-
edum, loco munitiore se occultantem, ad
deditionem coegit, deditumque clementer
tractavit; Urbe quidem relegatum, Car-
manienfi tamen præfecturæ præpositum,
Imperii ejus anni numerantur 17.

[Hoc ipso capite suprâ mentio facta fuit
cujusdam Indiculi Genethliaci, quem Iose-
phus Scaliger in lucem produxit, in quo o-
mnes Reges hujus Dynastiæ, cum assignatio-
ne annorum ab orbe condito continentur.
Vbi notandum, quòd idem hic Indiculus sit
Canon ille Ptolomæi, in quo ab initio Epo-
chæ Nabonassaræ Reges Assyriorum, Baby-
lonyorum, Medorum & Persarum, cum Ro-
manorum Imperatoribus, & annis regiminis
eorum, recensentur, excepto: quòd Scaliger
eum valdè corruptum apud Georgium Syn-
cedum, Anianum, & Panodorum invenerit.
Sethus autem Calvisius eundem integrum
& incorruptum ex manuscripto Ptolomæi,
quod Londini in Anglia habetur, beneficio
D. Ove.

D. Overalli, Paulinae Ecclesiae ibidem Decani,
per Abrahamum Scultetum acceperit: Vtri-
usque juxta se positi editio ita se habet:

Anglicum exemplar
apud Calvisium.

Scaligeri editio apud
Helvicum.

Anni collecti, A. M.

Ναβονασάρ ιδ. ιδ. 14.	3203. Nabonassar	14.
Ναδίσ β. 15. 16.	3217. Nassius	3
Χινζίρ & πάρις ε. κα. 21	3219. Chinzerus &	
	Porus	5.
Ιαγαίς ε. κς. 26.	3224. Dulilæus	5.
Μαρδοκεμπαδς ιβ. λη. 38.	3229. Mardochempad	12.
Ἀρκιανς ε. μγ. 43.	3241. Arkeanos	5.
Ἀβασιλεύτς πρότς β. με. 45.	Interregnum.	12.
Βηλίς γ. μη. 48.	3258. Belithus	3.
Ἀπρωναδίσ σ. νδ. 54.	3261. Aporonadicus	6
Ριγηβήλς α. νε. 55.	3267. Herigebalus	1.
Μεσασιμορδάκς δ. νθ. 59.	3268. Nasnoëmonda-	
	cus	4.
Ἀβασιλεύτς β. η. ζς. 67.	Interregnum.	17
Ἰασαραδίνς ιγ. π. 80.	3289. Ieraedin	13.
Σαοσδυχής κ. ς. 100.	3302. Saosducinus	9.
Χυνιλαδάνς κβ. ςκβ. 122.	3311. Kiniladachus	29.
Ναβοπολασάρ κα. ρμγ. 143.	3325. Nabpollasar	30.
Ναβοκολασάρς μγ. ρπς. 186.	3341. Nabuchodonos-	
	or	43.

Ιλαροδάμης β. επη. 3386. Evilmerodach 1
188.

Νιριπασολασάρες δ. 3388. Neriglissor 4
ρηβ. 192.

Ναβοναδίσ ιζ. σθ. 209. 3392. Laborosoar-
dach 9. mens.
Nabonidus Med 9 17.

Plurimum huic Canonī, ex manuscripto Anglicano deprompto, tribuit Sethus Calvius in Isag. Chronol. cap. 11. fol. 102. omni- que auro pretiosiores eum dicit, addito, *si is dudum innotuisset, res Chronologicas multò melius se habituras, nec adeò in diversas sectas Chronologos abituros fuisse.* Et rectè, quod ex Mæstlini quæstionibus videre est, ubi rerum harum solertissimus Mathematicus q. 2. pag 15. statim in principio quæstionis ait *Optandum esset, extare planiores de Regibus Babyloniorum historias, verum quoniam illud optari quidem, sed non exoptari potest necessitas requirit, ut ex iis, quæ apud historicos vel particulatim, vel concisim, vel in fragmentis, invenimus, quod verum est, diligenter inquiramus.* Id quod nos in recensione Babyloniorum & Assyriacorum Regum καὶ δυνάμιν modò præstitimus.]

CAP. V.

De Regibus Medorum post divisam Monarchiam sub Dynastia secunda.

Suprà fuit indicatum, post Sardanapalum oppressum Belesi Babylonem cum Assyria, Arabaci verò Mediam, ut Regi, cessisse: queritur ergò, an Arabacis regnum in Mediam quàm

quàm Belesis in Assyria, per Successores fuerit stabilitum?

OMninò etiam Arbaces Successores suos habuit, Regnùmque Medorum, ab Assyriaco scissum, hac scissione fuit stabilitum, ipsis Assyriis aliquandiu grave & molestum.

[De Mediæ limitibus, nomine, gentibus; Medorum item origine, imperiis, familiâ regiâ ejusque propagatione, interitu & institutis, vide Reinecc. part. 2. hist. Iul. à fol. 1. usque 13.]

Quot Reges Medorum post divisam Monarchiam Assyriacam, usque ad secundam Monarchiam, numerantur?

Authores in hoc puncto valdè discrepant, quidam pauciores, quidam plures numerant. Nam alii liberos, & absque Imperio Regum, usque ad Deiocem eos vixisse volunt, quam sententiam Herodotus lib. 1. tuetur; Deiocem, Phraortem, Cyaxarem, Astyagen nominando, cui convenit Haliarnasseus, qui in Rege quarto Medorum regnum defecisse ait: Alii cum libertate regium nomen repetitum esse dicunt, priusnumque Regem faciunt Arbacem, cuius auspicio defectio ab Assyriis cœpit, ab eoque usque ad Astyagen, ultimum Regem inclusivè, octo Reges numerant,

Recita

Recita Reges Medorum post divisam Monarchiam in Dynastia secunda.

Diodorus è Ctesia Gnidio, quem affirmat Annales Regum secutum fuisse, nomina & annos Regum hos tradit:

Arabaces, qui *Sardanapalum*, ut supra dictum, ad desperationem adegit, regnavit annos 28.

Mandanes, qui etiam *Mandaucēs*, regnavit annos 50.

Sarsomenes, qui est *Sosarmus*, famâ nominis obscurâ, regnavit annos 30.

Artecarmis, regnavit annos 50.

Arbianes, qui & *Cardiceas*, regnavit annos 22.

Artaxus, sive *Arsaus*, qui est ipse *Deioces*, qui familiæ dignitatem & auctoritatem veterem restituit, non armis, sed jure & legibus: fuisse enim prudentiâ incredibili scribitur: Ἄνθρωπος μὲν καὶ τὸ ἐγθὼν δικάζων. *Vir solus secundum rectitudinem judicans*, ab Hecad. 1. lib. fol. 42. dictus. Orosius *Dioclem* illum appellat. Regnavit annos 40.

Arrynes, qui & *Phraortes*, regnavit annos 22.

Artabanus, regnavit annos 40.

Astybara, qui & *Cyaxares*. Hic inter alias expeditiones etiam Assyrios vehementer afflixit, & Ninum vi expugnatam solo æquavit. Moritur anno regni 32.

Astyages,

Astyages, qui & *Apandas*. Hunc Cyrus, ejus ex filia *Mandane* Nepos, juvante *Harpago*, cui *Astyages* filium coctum ad devorandum apposuit, devicit, & hac victoria sibi primum gradum ad condendam novam *Perfarum* Monarchiam comparavit. Vide *Herodotum* lib. 1.

Qui sit, quod Anni Mundi Monarchiæ Chalædæ & Assyriis non assignati sunt, ut sciri possit, quo quisque anno Mundi regnare inceperit, desieritque?

Quanquam omninò confitendum sit, in historicis exactiorem temporum rationem non esse, quàm quæ ad seriem Regum in singulis Monarchiis exigitur: Hac enim *Cynosurâ*, seu statuâ *Mercuriali* constitutâ, ex *Synchronismis* de reliquis, sub Monarchiis, *Politiis*, regnis, personis & *Eventibus* illustribus, judicium *Chronologicum* in promptu est, & ulteriore supputatione, præter *Synchronismi* indagacionem, opus non habet: Verùm quia *Historici* in recensendis Regibus *Monarchiæ* primæ valdè variant, præsertim quod connotationem æræ *Mundi* concernit, consequens est, annos *Mundi* demonstrabiles, his Regibus annotari non posse, ut maximè possent probabiles. Nam si *Justinum* sequaris, initium *Nini* in *A. M.* circiter 1777, incidet. *Numeræ* enim 1300, ad casum *Sardan-*

danapali; Sin Africanum, suprà diluvium
 Monarchiæ hujus initium ex curret: Sin
 Diodorum & Ctesiam, & æram Chaldæo-
 rum, tùm initium Nini quinquennio erit
 posterius. Præter propter tamen ex confi-
 gnatis regnorum annis, quo quisque Chal-
 daicus & Affyriacus Monarcha tempore
 regnaverit, supputari potest, si certa, sive
 Nimrodi, sive Beli, sive Nini æra statuitur:
 Exempli gratiâ, Nini, ex Iustino ut diximus,
 annus est Mundi millesimus, septingente-
 simus, septuagesimus septimus, adde cujus-
 que Regis annos regni, quos suprà allegati
 Authores numerant, & præterpropter
 Chronologiam hujus Monarchiæ habebis.

*Ergone omni certitudine Chronologica in
 hac Monarchia destituimur?*

Neutiquam: Nam loco Chronologiæ
 Monarchicæ, offert se in sacris literis Θεο-
 πύστου, adeoq; omnium certissima Chro-
 nologia Ecclesiastica, qua res Ecclesiæ &
 Politia Iudaica exactissimè, etiam ab ad-
 juncto tempore, usque ad initium Monar-
 chiæ Persicæ, descriptæ inveniuntur, quæ
 sub hac Monarchiâ Cynosura, ut dictum,
 omnium est certissima exactissimâque, de
 qua, juxta reliquos Synchronismos hujus
 Monarchiæ, dehinc capitibus sequentibus
 agemus.

CAP. VI.

Synchronismus rerum Ecclesiae à diluvio usque ad excidium Hierosolym, sub Nabuchodonosore, incidens in primam Monarchiam, ad quem omnes exoticæ historiæ dirigi debent.

Semperne uniuersimodi fuit administratio rerum Ecclesiasticarum, durante Monarchia primâ?

NEquaquam : siquidem tres diversas Dynastias Hebræi populi, sub prima Monarchia in sacris literis deprehendimus, quarum *prima* fuit *patria*, sub Patriarchis, usque ad Iosephum in Ægypto : *Secunda Heroica* sub Ducibus & Iudicibus, à Mose usque ad Samuelem inclusivè : *Tertia Regia*, à Saule usque ad excidium Hierosolymorum, sub qua divisio Regni Iudæ & Israel post Salomonem contigit.

[Restant adhuc tres Dynastiae rerum Ecclesiasticarum sub Monarchiis: nempe *quarta*, quæ *Ducalis* est & Pontificum post captivitatem Babylonicam, sub Persica: *Quinta*, quæ *Hasmonæorum* seu *Maccabæorum*, sub Græca: & *Sexta*, quæ *Herodiadarum* & *Romanorum* sub Romana Monarchia, de quibus infra, libris sequentibus, suis locis, agemus.]

Recense Patres cum principis e- ventibus sub primâ Dynastiâ, nempe patriâ;		
A. M.		Anni vite
1558.	Sem, Filius Noë, Gen. 10. v. 1. vixit annos	600
1658.	Arphachsad, biennio à Dilu- vio natus, Gen. 11. v. 10. vixit annos	438. 433.
1693.	Salah, Gen 11. v. 12. vixit años	
1723.	Eber, à quo quidam hebrai- cam linguam deducunt, Gen. 11. v. 14.	464
1757.	Peleg, cujus tempore fuit cō- fusio Babylonica, Gen. 11. v. 16.	239.
1787.	Regu, Gen 11. v. 18.	239.
1819.	Serug, Gen. 11. v. 20.	230.
1849.	Nachor, Gen. 11. v. 22.	148.
1878.	Tharah, Gen. 11. v. 24.	205.
1948.	Abraham, Gen 11. v. 26.	175.
2023.	Migratio Abrahami ex Ha- ram, anno 75. ætatis Abrahamæ, Gen. 12. v. 4.	
2047	Circumcisio instituta anno 99. Abrahamæ, Gen. 17. v. 10.	
2048	Isaac, nascitur anno centesi- mo Abrahamæ, Gen. 21. v. 2. vixit annos	180.
2108.	Iacob & Esau, nati, Gen. 25. v. 25. & vixit Iacob annos	147.
2199.	Ioseph, nascitur anno 14. ser- vitutis Iacob, & vixit annos	110.

2373.	Moses, nascitur, Exod. 2. v. 2 vixit	120.
2453.	Exitus Israelitarum ex Ægypto, Exod. 12. v. 37. <i>Recense Heroes sub Dynastiâ secundâ, nempe Heroinâ, cum præcipuis eventibus.</i>	Anni
2453	Eodem anno, quo Israel ex Ægypto exivit, Moses à Deo Dux Israelitarum in deserto constitutus fuit, Exod. 3. v. 10.	gubernationis. 40.
2493.	Iosua, filius Nun, qui terram Chanaan plenè occupavit	18.
2499.	Divisio Terræ inter 12. Tribus, Ios. 13.	
2511.	Othoniel, seu Aihaniel, Iud. 3. v. 9.	40.
2551.	Ehud, seu Ajorh, Iud. 3. v. 15.	80.
2631.	Samgar, Iud. 3. v. 31.	
2631.	Debora & Barac, Iud. 4. v. 4. 6.	40.
2671.	Gideon, Iud. 6. v. 14.	40.
2711.	Abimelech Fratricida, Iud. 9. v. 1.	3.
2714.	Thola, Iud. 10. v. 1.	23.
2737.	Iair, Iud. 10. v. 3.	22.
2759.	Iephthah, Iud. 11. v. 11.	6.
2765.	Ebzan, sive Abesan, Iud. 12. v. 8.	
	Sub hoc contigit excidium Trojanum.	7.
2772.	Elon, Iud. 12. v. 11.	10.

A.M. 198 INSTITUT. HISTORIAN.

2782.	Abdon, Iud. 12. v. 13.	8.
2790.	Samson, Iud. 13. v. 25.	20.
2810.	Eli Sacerdos, 1. Sam. 4. v. 18.	40.
2850.	Samuel Propheta, 1. Sam. 3. v. 19.	40.

*Recense Reges cum principibus Syn-
chronis suis sub Dynastia tertia,
nempe regia;*

2880.	Saul, Rex primus, vivente ad- huc Samuele, creatur, 1. Sam. 10. v. 1.	10.
-------	---	-----

2890.	David, Rex & Propheta, 1. Sam. 16. v. 13. & denuò 2. Sam. 2. v. 1.	40.
-------	--	-----

2930.	Salomon, vivo adhuc Patre Davide in Regem unctus, 1. Reg. 2. v. 12.	
-------	---	--

2933.	Templum à Salomone magni- ficè extructū, 1. Reg 6. v. 1. quod stetit annos [Sequuntur de hinc Reges re- gni divisi, juxta se Synchronologi- cè politi.]	427.
-------	--	------

A.M.	Reges Iuda.	An. regni.	Reges Israel.	An. regni.
2969.	Rehabeam, sub hoc regnum in Tribum Iuda, Benjamin, & 10 Tribus fuit di- visum, 1. Reg. 12.		Ierobeam, Hic contra Rehabe- am à 10. tribu- bus fuit electo, & novum cultū in Bethel insti-	

LIBER III.

199

A.M. Reges Iuda.

Reges Israel.

v. 16. regnavit
annos

17. regnavit
tuit, 1. Reg. 12.

22

2986

Abia, Impi-
us: fit Rex año
18. regni Iero-
boami, 1. Reg.
15. v. 1. regnavit
annis

3

2988.

Assa, pius &
sinceri cultus
instaurator: fit
Rex anno 20.
Ieroboami, 1.
Reg. 15. v. 9. re-
gnavit annis

41

2989.

.....

Nadab, fit Rex
anno secundo
Assæ Regis Iu-
da, 1. Reg. 15. v.
25. regnavit an-
nis

2.

2990.

.....

Baesa, fit Rex
anno tertio As-
sæ, 1. Reg. 15. v.
33. regn.

24

3013.

.....

Elas, fit Rex
anno 26. Assæ,
1. Reg. 16. v. 1.
regn.

26

I 4

3014

A.M

Reges Iuda.

Anni regni.

Reges Israel.

Anni regni.

3014.

.....

Amri, fit Rex
anno 31. *Affæ* in
turbis *Simri* &
Tibni, & postea
solus regnat

12

Hic transtu-
lit sedem regni
in *Samariam*, 1.
Reg. 16.

3025.

.....

Ahab, Gener
thobali Regis
Tyri, fit Rex
anno 38. *Affæ*, 1.
Reg. 16. v. 29.
regnavit annis

22

3028

Iosaphat, opti-
mus & pientis-
simus, fit Rex
anno quarto *A*
chabi 1. Reg. 22
v. 41. regnavit
annis

25

Sub hoc va-
ticipinatus fuit
Propheta *Elias*,
1. Reg 17.

3044.

.....

Ahasia, fit Rex
anno 17. *Iosa-*
phati, 2. Reg. 1

3045.

A.M. Reges Iuda.

A.R. Reges Israel.

v. I. regnat annis

A.R.

2.

3045.

Ioram, fit Rex
ann. 18. *Iosaph.*
2. Reg. 3. v. 1. re-
gnat annis

12.

3049. *Ioram*, impius,
fit Rex anno 5.
Iorami Regis
Israel, 2. Reg. 8.
v. 16.

8.

Sub eo floruit
Propheta *Elisa-*
us, 2. Reg. 3. & c

3056. *Ahasia*, impius
fit Rex anno 12.
Iorami Regis
Israel, 2. Reg. 8.
v. 25.

1.

Hujus tempo-
re contigit ve-
ra Historia de
Dione, & Ini-
tium *Carthagi-*
nis.

3057. *Athalia*, tyrā-
nidem exercet
per annos
2. Reg. 11. v. 1.

Iehu, Hic pro-
geniem *Acha-*
bi divino Iussu
extirpavit, 2.

I 5

3063

201 INSTITUT. HISTORIAR.

A.M.	Reges Iuda.	Reges Israel.	
3063.	Ioas, pius, quā- diu Iojada Sum- mus Sacerdos vixit, fit Rex an- no septimo Je- hu, 2. Reg. 12, v. 1 regn. annis 40	Reg. 10, v. 36. re- gnavit annis 28	28
3085.	 Sub hoc Rege Monarchia As- syriaca, inter- eunte Sardana- palo, ab Arba- ce & Belesi fuit in Babylonios & Medos divisa	Ioahas, fit Rex anno 23. Ioas Regis Iuda, 2. Reg. 13. v. 1. re- gn. annis 17. Hic Rex à Sy- ris miserè fuit afflictus.	17.
3099.		Ioas, felix jux- ta vaticinium Elisæi, fit Rex anno 37. Ioas Regis Iuda, 2. Reg. 13. v. 10. regn. annis 16.	16.
3100.	Amazias, quo- dammodo pi- us, fit Rex año altero Ioas Re- gis Israel, 2. Reg 14. v. 1. reg. annis 29		

A.M. Reges Iuda,

3114.

Interregnum
annorū 11. quo
tempore Hose-
as & Amos pro-
phetarunt.

3140. *Usias*, five *Asa-
rias*, Rex pius &
strenuus, fit Rex
anno 27. Iero-
boami, 2. Reg.
15. v. 1. regnavit
annis

Sub hujus Re-
gis tempore, O-
lympiades in-
ceperunt.

3177.

3178.

Reges Israel.

Ierobeam II.

felix, quamvis
impius, fit Rex
anno 15. Ama-
ziæ, 2. Reg. 14.
v. 23. regn. añis

Interregnum
in Israel quod
duravit annis

Zacharias, fit
Rex año 38. U-
sias, 2. Reg. 15. v.
8. regn.

Sellum, fit Rex
anno 39. Usias,
2. Reg. 15. v. 13.
regn. mensem

Menahem, fit

16

3189.

A.M.

Reges Iuda.

A.R.

Reges Israel.

A.R.

3189.

.....

Rex itidem an.
nò 39. Ufiæ, 2.
Reg. 15. v. 17.
Fuit infestatus
à Phul-Beloch
Rege Assyrio, &
regnavit annis 10
Pekaiâ, fit Rex
anno 50. Ufiæ,
2. Reg. 15. v. 23.
regn. 2.

3191.

.....

Pekah, filius
Remaliæ, fit
Rex año 52. U-
fiæ, 2. Reg. 15. v.
27. regn. annis 20
Valdè fuit in-
festatus à Ti-
glathpileser, Re-
ge Assyrio,

3192.

Iotham, Rex
pius & felix, fit
Rex anno se-
cundo *Pekah*,
2. Reg. 15. v. 32.
regn. ann. 16.

Hujus Regis
tempore Roma
fuit condita.

3207.

A.M.	Reges Iuda.	A.R.	Reges Israel.	A.R.
3207.	Achas, Impius Hypocrita, fit Rex anno 17. Pe kah, 2. Reg. 16. v. 1. regn. annis 16.			
3218.			Hosea , ulti-	
3220.	Ezechias , piis- simus, fit Rex anno 3. Hoseæ, 2. Reg. 18. v. 1. regn. 29		mus Rex Israe- lis, fit Rex anno 12 Achas, 2. Reg 17. v. 1. regn. 9. Tributarius	
	Hujus Regis anno primo ce- leberrimum Pa- scha fuit cele- bratum, quod describitur 2. Paral. 30.		fuit novem an- nis Regni sui. Tandem à Sal- manassar As- syriorum Rege captus, & unâ cum 10. Tribu- bus in perpe- tuam captivi- tatem abductus fuit, regno Isra- el hoc modo totaliter ever- so, 2. Reg. 17.	
	Ejus etiam tempore 10. tri- bus abductæ fuerunt, in ca- ptivitatem As- syriacam.			

A.M. Restant aliquot Reges Iuda, donec
captivitas Bab. fuit infecuta.

3250. *Manasses*, Impius, tandem à
Deo per calamitatem & poeni-
tentiam adductus, regnat annos
2. Reg. 21. v. 1.

3305. *Amon*, Impius, 2. Reg. 21. v. 19.
regnat annos

3307. *Iosias*, Rex piissimus & Reli-
giosissimus, 2. Reg 22. v. 1. regna-
vit annos

Hujus tempore vaticinati sunt
Prophetæ Sophonias & Jeremias.

3337. *Ioachas*, 2. Reg. 23. v. 31, regna-
vit menses tres.

3338. *Iojakim*, Rex impius & perfidus,
regn. annis

3348. *Iechonias*, in captivitatem ab-
ductus, regnavit 3. menses, 2.
Reg. 24. v. 8.

3349. *Zedekias*, ultimus Rex Iuda,
regnavit annis

3360. Anno undecimo regni sui ca-
ptivus abducitur in Babylonem,
regnumq; Iuda universum cum
templo & Politia destruitur,
vide 2. Reg. 24.

Ejus tempore vaticinatus est
Ezechiel.

[Ex hac accuratâ collatione successionis Regum Iuda & Israel patet, multos annos non pro completis, sed pro currentibus esse accipiendos, aliquoties etiam patrem & filium per aliquot annos, unâ in solio sedisse. Evidenter etiam ex hac computatione apparet, quam egregiè anni Regum à distractione Regni Iuda & Israel conveniant, cum istis 390. diebus, Ezech. 4. v. 5. de quibus supra lib. I. in demonstr. Epochæ septimæ.]

CAP. VI.

Fuit Synchronismus rerum Ecclesiæ sub Monarchia prima: recense etiam reliqua regna, quæ huic Monarchiæ fuerunt synchrona?

Primò est regnum *Ægypti*, ab ultima antiquitate repetitum, à Manethone Sacerdote *Ægyptio* in certas dynastias distinctum, quod duravit usque ad tertiam Monarchiam: Etiam sub secunda Monarchia infestatum à Cambyse, & sub Persicam potestatem redactum.

[Hujus regni Dynastiæ, ut à Scaligero excerptæ habentur ex Africano, ab origine longissimè supra annos Mundi excurrunt, quod vanitati *Ægyptiorum* tribuendum est, in posterioribus tamen cum S. Scriptura non malè consentiunt. Regni ejusdem accuratam descriptionem, vide in hist. Iul. Reinecc. Vol. I. à fol. 245. usque ad fol. 272.]

Secundò est Regnum *Germanorum*, sive *Fontenicum*, quod Aventinus à Tuiscone filio

filio Nohæ, anno III. post diluvium inchoat.

[Quid Berofus & Tacitus de hoc regno referant, & quomodo id referant, videndum est in Hist. Iul. Reinecc. Vol. I. fol. 642. 643. ubi assertiones utriusque, Berofi & Taciti, censentur & refutantur.]

Tertiò est *regnum Sycionium*, in Græcia omnium antiquissimum, cujus Authorem Pausanias, Eusebius & Suidas Ægialeum celebrant, per Reges usque ad tempora ex-cidii Trojani, & post, gubernatum. Tandem Ægialei familiæ successit familia Phaësti ex Heraclidis. Tempore Eli Sacerdotis hoc regnum defecit.

[De Sicyonis Urbis primordiis & dominationibus, vide Strabonem lib. 8. Item Reiner. Reinecc. Hist. Iul. Vol. I. fol. 303. & seqq.]

Quartò est *Regnum Argivorum*, qui erant Ægyptii, sed Græcis permixti, quorum primus Rex fuit Inachus, quem Solinus Archivæ genti nobilitatis initium dedisse scribit. Cœpit temporibus Isaaci, durans usque ad Mycenarum regnum, quod ipsum in hanc primam Monarchiam incidit, suisque in Regum ordine familiis diversis constitit.

[Vtriusque Regni, Argivorum & Mycenarum, accuratam descriptionem, vide in Hist. Iul. Reinecc. Vol. I. fol. 308. & 329.]

Quintò, est *regnum Atheniensium*, quorum Regum familiæ diversæ fuerunt. Pri-
ma

ma erat *Cecropidarum*, à Cecrope, primo Rege, tempore Moſis adulti. Secunda *Erichthonii*. Tertia *Melanthi*. Sed non tantum à Regibus, verum etiam poſt Reges, à Principibus Athenæ fuerunt gubernatæ. Hinc etiam Dynaſtiarum earundem diverſitas. Quarum *prima* fuit Regum à Cecrope uſque ad ultimum Regem Codrum, in cuius pietatis memoriam, poſtquam pro ſalute patriæ ſe hoſtibus devoverat, quod tempore Saulis, Hebræorum Regis factum eſt, Athenienſes deinceps neminem in ſe regnare paſſi ſunt, ut Iuſtinus teſtatur. Hinc *Dynaſtia ſecunda*, quæ erat ἀρχόντων perpetuorum, quorum principatus morte finiebatur, uſque ad ἀρχόντες decennales, quorum erat *Dynaſtia tertia*, incipiens temporibus Iothami, Regis Iudæ, & durans annos 70. uſque ad Dynaſtiam quartam, quæ erat ἀρχόντων annuorum, durans & permanens uſque ad Monarchiam tertiam. Quomodo hoc Regnum à ſeditioſo Cylone turbatum, & à Piſiſtrato Tyranno quaſſatum fuerit, id apud hiſtoricos eſt legendum.

Sextò fuit *Regnum Trojanum*, authore Dardano, circa exitum Hebræorum ex Ægypto incipiens, annos 300, durans, uſque ad excidium, quod in tempora Ebzan, Hebræorum Iudicis, incidit.

[Ple-

[Pleniorē hujus Regni descriptionem, vide in Hist. Iul. Rein. Reinecc. Vol. I. à fol. 166. usque ad 193.]

Septimò fuit *Regnum Aboriginum*, quod etiam *Latinum & Albanum*, nam Aborigines postea Latini dicti fuerunt, à temporibus Deboræ & Barac Iudicum, annos circiter 150. usque ad excidium Trojanum durans, cujus anno secundo Æneas in Italiam venit, generque Latini factus, Dynastiam secundam suscitavit, nempe Æneadarum, quæ annos 430. usque ad initium Urbis Romæ duravit. Hinc, Româ conditâ, Dynastia tertia Regum Romanorum, temporibus Iotham Regis Iudæ surrexit, annosque 244 duravit, usque in Monarchiam secundam.

[De hoc regno vide Hist. Iul. Reinecc. Vol. I. à fol. 588. usque ad fol. 622.]

Octavo fuit *Regnum Spartanum*, quod etiam *Lacedæmoniorum*. Primus Rex Eurystheus fuisse dicitur, à quo Dynastia prima. Dynastia secunda est Heraclidarum, ex Proclis & Eurysthenis fratrum familia gemina semper binos Reges, usque in Monarchiam tertiam, habens. Hinc Ephorum Magistratus paulò post Romam conditam institutus fuit. In hanc Dynastiam incidit initium Olympiadum, temporibus Ussæ seu Asariæ, Regis Iudæ,

[Hu-]

[Hujus regni plenam descriptionem, vide in Hist. Iul. Reinecc. Vol. I. à fol. 354. usque ad fol. 383.]

Nonò fuit *Regnum Corinthiorum*, cujus Dynastiam primam fundavit Sisyphus; Secundam Aletes ex Heraclidis; Tertiam Bacchiadæ, tempore Assæ Regis Iuda; Quartam Cypselidarum, Cypseli videlicet & Periandri Tyrannorum. Periandro autem occiso, Corinthii libertatem recuperârunt, tempore captivitatis Babylonicæ.

[De hoc Regno, vide Hist. Iul. Reinecc. Vol. I. à fol. 445. usque ad fol. 459.]

Decimò fuit *Regnum Lydorum*, cujus prima Dynastia fuit obscurior, quæ erat Atyadarum; Secunda Heraclidarum ab Agrone circa tempora Iair Iudicis Hebræorum incipiens; Tertia Mermnadarum, circa tempus Ezechiz Regis Iuda, incipiens à Gyge, qui Candaulum interemit, usque ad Cræsum à Cyro victum, annos 170. durans.

[Hujus regni plenior descriptionem, vide in Hist. Iul. Rein. Vol. I. à fol. 202. usque 212.]

Undecimò fuit *Macedonum Regnum*, cujus conditorem Iustinus Caranum ex Heraclidis esse dicit, circa tempora Amaziz Regis Iuda fundatum putatur, durans usque in Monarchiam tertiam, quæ ipsa erat Macedonia, ut suo loco audiemus. Vide
Histor.

Hist. Iul. Reinecc. Vol. 2. à fol. 137. usque
140.

Duodecimò fuit *Regnum Tyri*, cujus conditorem Curtius lib. 4. Agenora autumat: Iosephus lib. 8. cap. 2. & Eusebius in Chronol. annis 240. templo Hierosolymitano vetustiores Tyrum faciunt. Hoc Regnum fuit pars Regni Phœnicei, cujus Imperia potissimum erant Sidoniorum, Tyriorum & Aradiorum. Hujus Regni Salomonis tempore Rex erat Hiramus, Salomoni ad ædificium Templi ligna suppeditans ut lib. 1. Reg. cap. 5. videre est.

[Phœnicei Regni, & consequenter etiam Tyrii, plenior descriptionem, vide Rein. Vol. 1. à fol. 136. usque 149.]

Decimò tertio erat *Regnum Syriacum*, cujus variata nomina, gentis originem, regna nobiliora & singulorū occasus, vide in Hist. Iul. Rein. Vol. 1. à fol. 150. usq; ad fol. 157

[Notandum, Reinerum Reineccium Imperia cætera, quæ Monarchiæ primæ tempore floruerunt, in Hist. Iul. Vol. 1. fol. 67. 68. ordine sequenti recensere, & in toto volumine operosè ex Historiis pertractare. I. In Asia, Regnum Chananæum, Palæstinum, Moabiticum, Ammoniticum, Madianiticum, Idumæum, Israeliticum, in Hierosolymitanum & Samaritanum divisum, Phœniceum, Syriacum, Phrygium, Trojanum, Mysiū seu Teuthraneum & Pergamenum, Lycium, Lydium, Scythicum, Amazonicum, Rhodium, Cretense. II. In Africa, Regnum Ægyptiacum, Cyrenai-

renaicum, Æthiopicum. III. In Europa, Regnum Sicyonium, Argivum, Mycenæum, Spartanum, Messeniæ, Pherense, Oechaliense, Arcadium, Eleum, Corinthiacum, Atheniense, Thebanum, Locrense, Ætholicum, Pelasgium, Phocense, Phthium, Æginæum, Salamineum, Cephalineum, Ithacense, Thesalicum, Euboicum, Scyrium, Latinum, Albanum, Romanum, Tyrrhenum, Ligusticum, Celticum, Celtibericum & Teutonicum.]

FINIS LIBRI TERTII.

INSTITUTIONUM
HISTORICARUM

LIBER QUARTUS.

*De Monarchia secunda
Persarum.*

CAP. I.

De definitione Monarchiæ secundæ,
quæ erat Persarum.

Quanam fuit Monarchia Persica?

Est summum in Mundo Imperium, quod à Cyro post devictam Babylonem, usque ad Darium ultimum, quem Alexander M. devicit, circiter annos 210. penes Persas stetit, Dan. 2.

v.39. per *argenteum pectus & brachia*, & cap.
7. v. s. 17. per *secundam bestiam Urso similem*
præfiguratum.

[I. *Definitum* est, *Monarchia Persica*, de vocabulo *Monarchia* actum est supra, lib. 2. cap. 1. *Persica* autem dicitur à *Persis*, penes quos stetit hoc Imperium. Vbi notandum, *Persas* sæpè à *Græcis* *Medos* nuncupari, ut *Reinecc.* in *Hist. Iul.* Vol. 2. fol. 14. monet, quod *Axiomati* *Monarchico* *Persarum* non præjudicat, tñm quia, cum sub *Persis* erant *Medi*, factum est, ut hæc *Monarchia* interdum etiam à *Medis* appellationem caperet, tñm quia *Medorum* *Regnum* per *Arbacem* *Assyriis* ereptum, diu potentissimum erat, orta est hæc nominum *Medorum* cum *Persis* confusio: Quin *Medos* etiam *Persas* nominari *Theodoretus* scribit, quod *Cyrus* à *Patre Medo*, & *Matre Persa* originem duxerit, & quia primus eorum *Rex* fuerit. Nec prætereundum hñc, eosdem etiam appellari *Elymaeos*, & in *S. Scriptura* *Elamitas*, à *Conditor* gentis *Elam*, filio *Sem*, ut videre est ex collatione *Gen.* 10. *Esa.* 11. v. 21. 22. *Ierem.* 25. v. 49. *Ezech.* 32. &c. quæ de re accuratè agit *Reiner.* *Reinecc.* in *Hist. Iul.* Vol. 2. fol. 14. 15. 16. II, *Definitum* sequitur *Definitio*, constans *Genere* & *differentia* *specificâ*. *Genus* est *summum in Mundo Imperium*, quod de *Imperio Persico* probatu est facillimum, si id in visionibus *statuæ* & *Bestiarum* apud *Danielem* præfiguratum demonstrabimus. *Differentia specifica* constat *causa efficiente*, *corrumpente*, *subjectis*, *adjuncto* & *testimonio divino gemino*. 1. *Causa procreans* est *CYRVS*, primus hujus *Monarchiæ* *fundator*, ut demonstrabimus, si ad *seriem Regum* hujus *Imperii* *deventum* fuerit. 2. *Causa*

sacer

sa corrumpens est Alexander M. qui per victo-
 rias aliquot Dario ultimo clavam Monarchi-
 cam extorsit, fundando Monarchiam Græco-
 rum novam, Dan. 8. v. 5. &c. Per *Hircū Caprarum*
usque ad Arietem ab Occidente venientem Pro-
 phetæ in visione monstratus. 3. *Subiecta sunt*
Persæ, Synecdochicè genere pro specie sum-
 pto, Regibus puta, qui Persis monarchicè im-
 perabant, quorum decem, ut mox audiemus,
 inclusivè à Cyro, usque ad Darium ultimum
 inclusivè numerantur. 4. *Adjunctum est tem-*
poris continuatio, quo hoc Imperium Monar-
 chicè duravit. Vbi notandum, diversos diver-
 sam Chronologiam hujus Monarchiæ con-
 cinnare. Nam Strabo collegit annos 250. Me-
 tasthenes 175. Suidas amplius 200. Clemens
 235. Constantinus Manasses 213. referente
 Reineccio hanc diversitatem in Hist. Jul. Vol.
 2. fol 22. cujus diversitatis causæ variæ dari
 possunt. Nos Chronologiam retinemus even-
 tibus hujus Monarchiæ analogam, & in rei
 veritate fundatam. 5. *Divinum*, & id quidem
geminum testimonium, consistit duabus visioni-
 bus apud Danielelem in allegatis capit. descri-
 ptis. Quod enim cap. 2. v. 32. in statua est pe-
 ctus cum brachiis, incipientibus ubi caput
 desinit, hoc in Monarchiarum ordine est Re-
 gnum Medicum & Persicum, ex quibus hæc
 Monarchia, providente Deo, est conflata; Et
 quod idem pectus argenteum esse dicitur,
 hoc respectu capitis aurei de minori maiesta-
 te est intelligendum, quia hoc regnum Baby-
 lonico *minus* v. 39. expressè vocatur. Eâdem
 ratione ad hanc Monarchiam optimè qua-
 drant, quæ cap. 7. v. 5. & seqq. de Bestiâ, Urso
 simili, habentur. Nam 1. sicut hæc Bestia di-
 citur secunda, sic Persarum Monarchia Baby-
 lonicæ succedens, itidem est numero secunda.

2. Si-

2. Sicut hæc Bestia Vrso similis est, cui ob voracitatem dictum est: *Surge, comede carnes*; Sic Persarum Monarchia carnis humanæ, per victorias multas, erat voracissima. 3. Quod in parte una stetisse dicitur, Hebræi, juxta Hieronymum in hunc locum, exponunt, nihil eos adversus Israel crudele gessisse. 4. Sicut tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus ejus; Sic tres præcipui Reges erant in ista Monarchia, Cyrus, Darius Hystaspes, Xerxes, qui præ cæteris potentiam Imperii auxerunt & stabilierunt. Confer visionem Danielis cap. 8. v. 3. de Ariete, quæ exactissimè cum Dario, ultimo hujus Monarchiæ Rege ab Alexandro M. victo, & inibi per hircum adumbrato, convenit.]

CAP. II.

De translatione Axiomatis Monarchici, à Babyloniiis ad Persas. Item de Chronologia, sub hac Monarchiâ, observanda.

Quomodo Axioma Monarchicum à Babyloniiis ad Persas fuit translatum?

ARmis, quæ Cyrus Avo materno Astyagi intulit, Persis ad defectionem permotis, plurimisque regnis, dum Monarchiam adipisceretur, suæ potestati subactis, inter quæ subacta Persia & Media, proximus gradus erant ad summitatem Imperii, donec, occupata Babyloniâ, Axioma Monarchicum fuit stabilitum.

[Hi-

[Historiam de Cyri expeditionibus, & in potestatem redactis totius Asiæ regnis, occupatâ item urbe Babyloniâ, Herodotus fusè tractat lib. 1. quæ, si juxta omnes circumstantias vera est, utique admiranda est. Quamquam de eodem Historiæ valdè variant, quarum diversitatem Rein. Reinecc. in Hist. Jul. part. 2. fol. 19. 20. 21. inter se contendit.]

Quòd si captâ demum Babylone Secunda Monarchia à Cyro fuit stabilita, quaritur, quid tùm Babyloniorum Rex fuerit, quem Cyrus axiomaticè monarchico exuit?

Hoc in puncto historici variant. Quidam Belsazerem à Cyro victum fuisse putant, quam sententiam etiam Reinerus Reineccius, à nobis multoties allegatus, amplectitur, dum Vol. 1. Histor. Jul. fol. 65. scribit: *Eum, urbe à Cyro captâ, confossum & Monarchie primæ finem interitu ipsius impositum fuisse.* Quamquam autem in hoc Belsazare posteritas Nebucadnezaris defecerit, non tamen Babyloniorum Reges in eo defecisse, sed adhucdum residuum ei Regem successisse Berosus; Megasthenes, & Ptolomæus in Almagesto expressè testantur, Nabonidum puta, seu Nabonidochum Meden, ut Megasthenes eum appellat, qui ipse Darius Medus est, Dan. 5. v. ult. Herodoto verò lib. 1. *Labyntus.* Occisum autem esse Belsazerem non à Cyro, sed oppressum

pressum ab amicis, & cum cruciatu interfectum (τεταρταρισμῶν) ab iisdemque Nabonido huic, seu Dario Medo regnum de communi sententia traditum, jam allegati Authores expressè habent. Hunc Darium Medum, Nabonidum seu Labynithum à Cyro post captam Babylonem victum quidem, & ad Borsippum deditione captum, vitâ tamen donatum & Carmæniensi præfecturæ præpositum fuisse, Berosus apud Ioseph. Megasthenes apud Euseb. & Ptolomæus in Canone clarè testantur.

[Darius autem Medus, ut Daniel scribit, non vi occupasse regnum, sed accepisse legitur, sic enim habent verba Danielis c. 5. v. ult,

וְדָרְיוֹשׁ מֶדֶי קִבַּל מַלְכוּתָא—

Et Darius Medus accepit regnum. Super quæ verba Münsterus in notis: *Fuit iste Darius filius Astyagis, Avunculus Cyri Persæ.* Ex quibus constat, quomodo illud Propheticum Phares, Dan. 5. v. 28. completum sit: *Divisum regnum tuum, & datum est Medis & Persis.* Confer Mæstlini quæstiones Chronol. qui quidem hunc Darium de semine Medorum, non autem ex Astyage ortum, sed filium Ahasveros fuisse ait.]

Quodnam est fundamentum Chronologia ad quam rerum eventus sub hac secunda & subsequente tertia Monarchia exigendi debent?

Fundamentum Chronologicum sub hac secunda, & sequente tertia Monarchia est planè

plane diversum. Nam sicut S. Scriptura historiam à Mundo condito annorum ter mille, trecentorum & sexaginta, usque ad everfionem politix Iudaicæ, à NebucNzare factam, continuâ serie nobis exhibet: Ita historiæ, quæ post vastationem Hierosolymorum sequuntur, nullo certo temporis intermedii nexu cum prioribus in S. Scriptura cohærent. Singulari autem providentia Dei factum est, ut ubi Chronologia Scripturæ desinit, ibi prophana scripta eam continent, cum non longo tempore ante Chronologiam Scripturæ expirantem in illis certæ æræ & Epochæ inveniantur, ad quas historiarum veritas, etiam quod ad connotationem temporis attinet, turrimè exigì potest.

[Vide quæ suprà lib. 1. cap. 9. de hoc commate Chronologico dicta sunt. Hic loci tantum duas in memoriam revoca æras, nempe *Olympiæcam*, quæ incidit in A. M. 3174. ut Sethus Calvisius in Isag. Chronol. cap. 41. demonstrat, de qua Africanus antiquus historicus annal. lib. 3. his verbis apud Eusebium utitur: *Usque ad Olympiades nihil exploratum in historia Græcorum invenitur, sed omnia confusis conscripta sunt temporibus*: Sic etiam æram *Nabonassaream*, quæ incidit in annum Mundi 3203. quæ itidem celeberrima est, ad quam Ptolomæus, & alii Astronomi Eclipses suas computant, motuumq; Astronomorum radicem ad ejus tempus statuunt. Hinc etiam post expirantem in S. Scriptura

Chronologiæ calculum, exigendo rerum eventus ad has æras, iustâ earum alligatione ad annos Mundi factâ, Chronologica certitudinis continuatio, sed & uti dictum, diversa à S. Scripturâ ad hujusmodi Epochas supputandi ratio exoritur.]

CAP. III.

Historia Regum Persicorum, & quænam illorum successio.

Potestæ certa dari Regum successio, durante Dynastia regni Persici?

DOnec hoc Regnum fuit Monarchicum, satis luculenta est Regum ejus apud historicos successio: retrò autem numerando ad ejus primordium, intricatissimè de hoc regno, tam ejus populis quàm Regibus ipsis, historiæ loquuntur: regnatum tamen fuisse in Persia ab ipsis primordiis, verisimile est, quia plurimum valuit cœptum Babylone Nimrodi Exemplum, quanquam Diodorus, eos Assyriis paruisse, asseverat. Nos hîc loci de Persiæ Regibus & regimine, ante monarchicum ejus axioma non admodum scrupulosè tricabimur, contenti historica veritate, quæ successionem Regum sub Monarchia ejus nobis aperit.

[Laboriosus est Reinecc. part. 2. Hist. Jul. à fol. 14. per multa folia in recensendis Persiæ gentibus, imperiis, familiis imperiosis, earundem.]

démque successionē, propagatione & interitu, ubi comprimis firmiter tenendum esse, fol. 18. monet, quòd ab Achæmene regnum in Persis iterum novum fundatum, & ad posterōs propagatum sit, inter quos eminentissima domus Hystaspis, quam Herodotus solam ab Achæmene usque ad Darium & Xerxem, serie posteritatis continuā, exposuit. Sub Medis tamen Persas ante Cyrum fuisse, clarum est ex historia Astyagis, qui Avus maternus Cyri erat, quam Herodot. lib. 1. fusè describit, cujus summa est: Astyagem Medorum Regem metuentem, ne suus ex filia Mandane Nepos, quem nasciturum, nondum natum, ob visiones suspectum habuit, totā Asiā potiretur, & consequenter Regiam Medorum Majestatem à Medis ad Persas transferret, elocasse filiam nulli Medorum, sed Cambysi cuidam Persæ. ingenio sedato & obscurā gente orto, planè tamen contrario, quàm intenderat, eventu, uti exitus postmodum demonstravit. Confer etiam Tarich, h. e. seriem Regum Persiæ, ad Ardschir Babekar, &c. editum per V Vilhelmum Schickhardum, &c. in procem. pag. 43. & seqq.]

Pertexas mihi velim catalogum Regum Persicorum, qui, donec Regnum hoc fuit Monarchicum regnarunt?

I. *Cyrus*, Cambyxis Persæ & Mandanes filius, cujus Regni triplex initium constituitur. 1. Anno Mundi 3391. dum victo Astyage Avo, Medorum regnum ad Persas transtulit. 2. Anno Mundi 3410. quando, devictā Babylone, omne demum Imperium ad se transtulit, & Monarchiam stabilivit.

livit. 3. Anno Mundi 3420, quando Iudæis ex Babylone reditum in patriam concessit. Ejus itaque res gestæ inter alia sunt: Astyagis Avi materni subactio; Medorum sub Persas subjectio; Babylonis occupatio; Totius Asiæ per Mardonium dominatio; Iudæorum ex captivitate Babylonica dimissio; Cræsi Lydorum Regis suppressio; tandèmq; infelix adversus Massagetas expeditio, de qua Herodotus, λόγον πιδασκαλάτων esse ait, quo Cyrus occubuisse, ejusque caput à Tomyri Regina in utrem, humano cruore completum, demissum scribitur, cum insultatione: Σὲ δ' ἐγὼ αἵματι καταπέσω, *Egò verò te sanguine satiabo.* Regnavit à primo regni initio annos 30.

[Vtile & necessarium est, hæc diversa Cyri initia observari, ut Chronologiam S. Scripturæ, hujus Cyri multoties cum annotatione annorum ejus regni mentionem facientis rectè assequamur, de quo supra l. i. c. 9. mentio facta fuit. Porro quod ad historicos, Cyri historiam referentes attinet, illi multum inter se dissentiunt, sicut ipse Herodotus trifarias de Cyro narrandi vias nominavit. Cæterum, quæ S. Scriptura de eo refert, authentica sunt, & extra omnem dubitationis aleam posita.]

II. *Cambyfes*, Cyri Filius, A. M. 3421. Rex à Patre in Massagetas profecturo designatur. Expeditionem in Ægypto contra Regem Psammenitum suscipit, & deditione captum humaniter tractat, in reliquis expedi-

pedi.

peditionibus plerisque infortunatus; Ægyptiorum sacerdotibus & sacris infestus; Fratricida Smerdis, propter suspicionem injuriarum; Sorores Atossam, & Meroen in uxores duxit, alteramque, ob fraternam cædem nonnihil dicentem, pari parricidio interemit. Tandem, multis facinoribus designatis, in Ecbatanis Syriæ proprio gladio, fortè evaginato, vulneratus, in morbumque lethalem incidens, vitam miserabiliter functus decessit, cum regnasset annos 7.

[Post obitum Cambyfis, Smerdes Magus, A. M. 3428. se verum Smerdem Cyri filium mentitus, imperavit 7. menses, qui menses ad complendum octavum annum Cambyfis fuerunt reliqui. Ideò hujus Smerdis tempus pro interregno potius, quàm ipso regno habetur. Historiam ejus vide apud Herodot. lib. 3.]

III. *Darius*, Histaspis Filius, A. M. 3429. Hic occisis in Persia Magis (undè ὁ γρη μισ γάλη in Persia, quam μαγοφονίαν appellant, Herodot. lib. 3.) fulmine confirmatur, industriâ Equisonis Oebaris ad regnum designatus, postquam pro regio statu contra Otanem & Megabyzum acriter dimicaverat. Inter alias ejus expeditiones notabilis est Babylonis recuperatio, quæ sub Cyro occupata postea rebellaverat, qua in recuperatione comprimis notanda est Zopyri præstita fidelitas, de qua similiter Herodo-

li
-
o
-
s
-
i
s
-
n
-
e
-
n

eius. Privatus adhuc Zorobabelem Iudæum, ex regia Davidis posteritate oriundum, inter necessarios amicos coluisse scribitur; Rex creatus, ut dignitatem connubiis confirmaret, duas Cyri filias, & totidem Neptes uxores duxit. Epitaphium ejus Strabo & Eustathius fuisse commemorant: φίλος ἦν τοῖς φίλοις: ἰσχυρὸς καὶ τοξότης ἀριστὸς ἐγὼ νόμῳ: κυνηγῶν ἐκράτην: πάντα ποιεῖν ἠδυνάμην, hoc est, *Amicus eram amicis; Eques & jaculator optimus; Venatores superavi; omnia facere potui.* Regnavit annos 36.

[Hujus Darii tempore Consules Romani creari coeperunt, Sexto Tarquinio Regis Tarquinii filio, cum Patre & totâ familiâ, ob stuprum Lucretiæ Româ expulso: Primi Consules erant Iunius Brutus, & ipse L. Tarquinius Collatinus, Lucretiæ à Sexto Tarquinio stuprata maritus. Eodem tempore Zopyrus & Heraclitus Philosophus floruerunt.]

IV. Xerxes, A.M. 3465. qui in sacris Bibliis **אַחַשְׁוֵרֶשׁ** Ahasverosch dicitur, propter hanc causam, quia Hebræi in initio vocum duas consonantes pt, st, & enunciare non possunt, sed **אַ** euphoniæ causâ in sua lingua præponunt, ut: Aphtolmi id est Ptolomæus, Achsan, id est ξένος: Sic etiam Achsveros, seu Axvers pro Xerxes, id quod etiam in mediis syllabis sanctæ linguæ usitatum est, ut cum pro Vespasianus

דִּינִי הַדָּוָן scribunt, ut videre est in
 Judæorum Chronico, dictum Seder Olam.
 Fuit is Darii Histaspis Filius, & Estheræ Ma-
 ritus, ut multis argumentis concluditur,
 qui convivium illud celeberrimum egit, de
 quo lib. Esth. c. i. Variæ & inconstantis for-
 tunæ fuerunt ejus expeditiones. Nam Æ-
 gyptum feliciter recepit, patris bellum con-
 tra Græcos redintegravit; Exercitum ho-
 minum 1000000. contra Græcos duxit, de
 quo Vegetius lib. 3. rectè scribit: *Eviden-
 ter apparere, nimium copiosos Exercitus ma-
 gis propria multitudine, quàm hostium vir-
 tute depressos*; Athon Montem incredibili
 labore perfodit; Hellespontum ponte jun-
 xit, ad Magnesium naves 400. naufragio
 amisit; Græcorum præsidium in Thermo-
 pylis infeliciter tentavit, mari ad Aphetas
 & Artemisium dubiâ pugnâ certavit; The-
 spias, Platæas, Athenas vi captas incendit;
 Tandem classe ad Salaminem cum Græcis
 infeliciter congressus, Mardonio Pedestri-
 bus copiis permissis, præcipiti fugâ se in A-
 siam recepit, rebus ejus magis magisque in
 pejus collabentibus, donec tandem ab Ar-
 tabano, patruo suo, occisus, omni fortunæ
 finem imposuit. Ejus iracundia in mari fla-
 gris cædendo nemini non est nota, quam
 Amer Melitenes imitatus esse, à Cedreno,

referente Reineccio, scribitur. Regnavit annos 21.

[Hujus Regis tempore floruere *Æschylus* & *Pindarus* Poetæ; *Themistocles* Dux Græcorum, cujus artibus Xerxes fugâ sibi consuluit; *Aristides*, *Empedocles* Physicus. Notandum etiam hîc, Artabanum post Xerxen trucidatum regnasse 7. menses, sed qui pro interregno habentur, & à quibusdam 21. annis Xerxis annumerantur. Porro nunc clarum evadit, hos 4. Persiæ Reges, *Cyrum*, *Cambysem*, *Darium* & *Xerxen* esse illos ipsos Reges, de quibus *Dan. 11. v. 2. 3.* Ecce adhuc stabunt tres Reges in Perside, & quartus ditabitur opibus magnis præ omnibus, cumque prævaluerit opibus suis, excitabit omnes contra Regnum Græciæ. Et mox: Stabit autem Rex fortis, & cum steterit, conteretur regnum ejus, ut dividatur in 4. ventos cæli. Ergo per quartum Regem, *Xerxen*, & per eum, quem subjungit, *Alexandrum M.* per saltum intelligit, vide *Mæstlinum* in quæst. Chronol. pag. 37.]

V. *Artaxerxes Longimanus*, A. M. 3486. Græcè Μακρόχην, quod Cognomen *Strabo* ei fuisse lib. 15. scribit, quod brachiorum & ulnarum tantâ longitudine fuerit, ut genua contingeret. Ejus res gestæ præcipuæ sunt; *Artabani* cum liberis everasio; *Ægypti* magnâ opum vi recuperatio; *Clemens* peccantibus, benignus clientibus fuisse scribitur: Tametsi *Judæos* graviter accusatos, à Templi & urbis *Hierosolymorum* structurâ, serio edicto prohibuerit. Regnavit annos 40.

[Hu-

[Hujus Regis temporibus floruere *Democritus* Physicus, *Hippocrates* Medicus, *Euripides* & *Sophocles* Poetæ, *Herodotus* Historicus. Et quod benè notandum, belli Peloponnesiaci initium factum est, cujus historiam *Thucydides* accuratè descripsit. Porro notandum hîc est, Artaxerxi successisse Xerxen II. filium, in cujus regni assignato tempore Eusebius & Diodorus differunt, dum hic unius anni numerum, ille saltem duos menses numerat: Ipsique Xerxi II. succedente Sogdiano vel Ogdiano 7. mensium rege, ex quo factum, ut apud nonnullos horum duorum regum tempus pro interregno habeatur annisque Darii sequentis adjiciatur.]

VI. *Darius Nothus* interempto Sogdiano, A.M. 3526. Rex fit, qui is ipse est, cujus anno secundo structura templi Hierosolymitani resumpta fuit, Domino Iesuâ, summum Sacerdotem & Zorobabelem Ducem, per Haggæum & Zachariam Prophetas confirmante & corroborante, ipsoque Rege Dario approbante, mandatûmque Cyri hætenus antiquatum, novo edicto serio reperète, id quod Scaliger firmissimis argumentis demonstrat. Ab hoc igitur Dario, & exitu verbi ejus de restaurando templo 70. Hebdomades Chronologorum peritissimi supputare incipiunt, quas Scaliger scopulum tam eruditorum, quàm imperitorum vocavit, apud quem nemo sine naufragio prætervehi potuerit. Regnavit annos 19.

[Hujus Regis temporibus duravit & flagravir sub Artaxerxe inceptum bellum Peloponnesiacum, florueruntque *Thucydides* hujus belli Scriptor gravissimus; *Socrates* Philosophus, & vaticinati sunt Prophetæ *Haggai* & *Zacharias*.]

VII. *Artaxerxes Mnemon*, Darii Nothi Filius, A. M. 3545. Hujus Regis multæ res gestæ memorantur ab Historicis, inter quas laude dignissimum est, quod Esdræ miserit Hierosolymam, & post eum Nehemiam, ad absolvendum ea, quæ ad restaurandam Politiam Iudaicam adhuc desiderabantur. Regnavit annos 43.

[Hujus Regis temporibus floruerunt *Alcibiades*, *Aristophanes*, *Isocrates*, natûsque *Aristoteles*, ejusdemque regni anno circiter 23. *Stagyræ*, qui vicus est agri Olynthiaci, Patre *Nicomacho*, ex *Hippocratis* familia, ut est apud *Laertium*, Fuit triennio ferè major *Demosthene*.]

VIII. *Artaxerxes Ochus*, Mnemonis Filius, A. M. 3588. Fratrum natu minimus regnum ambit, cum primis Atossæ Novercæ, & Sororis studia sibi concilians, stupro eas ad conjugium & regni societatem pellicit. Vi pro Rege se gerens, superstites 80. fratres uno die obtruncat. Ingenio quidem acri & industrius, sed sævo & avaro fuit: hinc multæ expeditiones ab inquieto ejus ingenio profectæ, successu multiplici, donec vel tandem Bagoæ Eunuchi infidiis periit,

periit, cadavere ejus felibus projecto, & ossibus in gladiatorum manubria versis. Regnavit annos 23.

[Hujus Regis tempore bellum sacrum inter Thebanos Lacedæmoniosque, & Phocenses, ob violatas inducias contigit. Hos enim Thebani apud Amphictyones accusarant, qui inexolubilis pecuniæ summæ damnati, bello vim à se propulsare decreverunt.]

IX. *Arses* vel *Arsames*, *Ochi* Filius, ob ætatem parricidæ *Bagoa* nondum formidabilem conservatur; Patris in regno successor vindicaturus cognita *Bagoæ* scelera, nisi præoccupatus ab hominum astutissimo cum omni prole extinctus fuisset. Regnavit annos 4.

[Circa hæc tempora floruerunt *Plato*, *Diogenes Cynicus*, tandem *Aristoteles*, *Demosthenes*, *Æschynes*, *Euclides*.]

X. *Darius ultimus*, *Codomannus* à Iustino appellatus, A.M. 3614. Hic *Ocho* militavit contra *Cadusios*, & provocatorem barbarum, exercitui insultantem, duello conficit. *Bagoæ* opera ad regnum evectus, ab eodémque insidias sibi necti compertus, prudenter exitium prævenit, cogendo *Bagoam* venenū bibere, quod in necem suam paraverat. Rebus firmatis, *Asiæ* aditus contra *Macedonas* munivit, sed, renuentibus fatis, frustra. Tribus enim pugnis contra *Alexandrum Magnum* pugnatis, in ultimo
occis

occidit trucidatus à suis. In prima, victis ad
 Granicum flumen Ducibus suis, Asiâ omni
 anteriore exiit. In secunda novis copiis
 300000. peditum, & 100000. equitum coa-
 ctis, ad Issum Ciliciæ graviter vulneratus,
 Matris, conjugis & liberorum turpem ca-
 ptivitatem spectat. Acceptâque ab Alexan-
 dro superba denunciatione, *ut regni arbitrium victori supplex submitteret, quia Mun-
 dus nec duobus Solibus regi, nec duo summa
 regna, salvo terrarum statu, habere possit.*
 bellum, copiarum superiorum numero du-
 plicato, tertio instaurat, inito ad Gangame-
 la, secundum Strabonem initio lib. 16. seu
 ut multi tradunt, ad Arbelam, cum hoste
 cruento bello, ubi iterum fusus, fugatus-
 que in Bactrianam, à Besso & Nabarzane
 præfectis, interimitur, cujus corpus ab A-
 lexandro repertum in Persiam deportari, re-
 gisq; monumentis inferri jubebatur. Spi-
 ranti adhuc Alexandrû supervenisse, ejusq;
 calamitatem vehementer indoluisse, ipsi-
 que precanti se, ut hoc parricidium ulcisce-
 retur, hoc promississe, multumque operæ in
 persequendo Besso impendisse, nonnulli
 tradunt. Confollo, in terramque strato so-
 lum canem, quem educaverat, cæteris dis-
 fugientibus, fidelem permanisse, Ælianus
 scribit. In fuga cum aquam turbidam, &
 Cadaveribus inquinatam bibisset, negasse
 eum,

eum, scribit in Tuscul. Cicero, *se unquam jucundius bibisse, addito, quod nunquam sitiens biberit.* Ingenio fuit miti & simplici, sed ab Adulatoribus, Regum, Principum, & aularum pestibus, non raro in transversum acto. Regnavit annos 6.

Tantæ molis erat, summum Persarum Imperium destruere, & fundare Monarchiam Græcorum novam. Hinc Seneca:

*Non sic Lybicus Syrtibus æquor
Furit alternos volvere fluctus,
Non Euxini turget ab imis
Commota vadis unda, nivali
Vicina polo, ubi caruleis
Immunis aquis lucida versat
Plaustra Bootes;
Ut precipites Regum casus
Fortuna rotat.*

CAP. IV.

Synchronismi aliarum politiarum, quæ, durante Persarum Monarchiâ, suam *αὐτονομίαν* habuerunt; Et primò quidem de *αὐτονομίᾳ* Iudæorum Politicâ & Ecclesiasticâ.

Quisnam fuit status Ecclesie post captivitatem Babyloniam sub Monarchia Persica?

Ηγεμονικός, hoc est, Ducalis, dum res Iudæorum, captivitate Babylonicâ à Cyro

Cyro solutâ, templôque Hierosolymitano sub Dario Notho restaurari permissio, & initio 70. Hebdomadum Danielis factis, valdè quidem afflictæ & perturbatæ, autonomice tamen administratæ fuerunt, ut ex historia Esdræ & Nehemiæ, item Iosepho, colligitur.

[Iosephus hanc Iudæorum Dynastiam ἀριστοκρατείαν appellat, Euseb. in Chronol. ἀποδοσµόν, referente Reinecc. Hist. Iul. part. 2. fol. 246. Vbi colligenda sunt, quæ suprâ l. 2. c. 6. de administratione hujus Politicæ attulimus, nempe fuisse Dynastiarum ejus formam Patriam sub Patriarchis; Heroicam sub Iudicibus; Regiam sub Regibus, usque ad captivitatem Babylonicam. Has sequuntur tres reliquæ, Ducalis & Pontificum (ut modò diximus) ad Persicam; Maccabæorum ad Græcam; Herodiadarum ad Romanam Monarchiam pertinens. Porro notandum hîc, hanc quartam Politicæ Iudaicæ Dynastiam, à veteribus valdè negligenter in historias esse relatam, ut nimium perplexa sit controversia de Zorobabelis Successoribus, & de ipsa Iudæorum Politia, qualisnam illa fuerit; quia extra Nehemiæ, ὡς ἀλεπορῶν, Iosephi, & libri Seder Olam, Eusebiique historias, Iudaicorum Ducum nomina difficulter alibi inveniuntur. Et Iosephus ipse lib. 11. cap. 4. testatur, à reditu ex Babylone penes Pontificem fuisse summam Authoritatem, donec Asmonæorum gens, mutato rerum statu, regnum obtinuerit. Quæ sententia, Ducalem potestatem nullam fuisse, concludere videtur, quod tamen, quia Iudaica historia expressè contradicit, commodè
mode-

moderatione mitigandum est, ut dicamus, non sequi; *summam potestatem fuisse apud Pontifices; Ergò nullam fuisse apud Duces: juxta sententiam Bonaventuræ Cornelii de Politia Iudaica, allegante eam Rein. Reinecc. parr. 2. Hist. Iul. fol. 247. ubi inter alia etiam hæc habentur: Fieri tamen potuit, ut Iaddus reliquique Iudæi, Ducem aliquem ex tribu Iuda delegerint, qui primas in summo Synedrio obtineret, sed nominatenus potius, quàm reipsa, eum omnia à Summis Pontificibus penderent. Ac fortasse eò spectat, quod vulgò de eorum Ducum serie circumfertur nomine Philonis. Hæc ille.]*

Qui sunt igitur Duces, durante Dynastiâ quartâ Iudaorum?

I. *Zorobabel*, filius *Sealthiel*, Dux primus post captivitatem Babyloniam.

[Hic etiam Prophetis, sanctis Dei hominibus, celebratus est. *Seder Olam* de eo inquit: *Et ascendit Zerubabel in Ierusalem, & transmigrationis cum eo, anno primo Cores, Regis Persarum. Et mox: Et reversus est Zerubabel in Babel, mortuusque est ibi.]*

II. *Mesullam*, *Zorobabelis* Filius, alio nomine *Mosollam*; Idem etiam, ut *Rein. Reinecc.* notat, *Riesâ* dictus.

[De hoc ait *Seder Olam*: *Stetit autem post eum (Zorobabelem) Mesullam filius ejus; & in diebus ejus Imperium habuit Regnum Græcorum. Hic Seder Olam in dubium vocari posse videtur. Qui enim hujus Ducis Dynastia durate Græcorum Regnum Imperiū habere potuit, cum constet, Persarum Imperium annos 210. usque ad Darium Codomannum inclus: duravisse, e contra, Mesullam Patri, primo Duci, initia rerum Iudaicarum restaurandarum*
circa

circa initium Persicæ Monarchiæ molienti
 successisse? Verùm si concedamus, Zorobabe-
 lem 110. annos præfuisse regno Iudaico, eti-
 am huic Hebræorum Chronico suum calcu-
 lum, cum existimatione relinquamus.]

III. Hananias IV. Berechias. V. Hasa-
 dias. VI. Isaias. VII. Obadias. VIII. Sechoo-
 nias. IX. Schemaia X. Naadiah. XI. Hiskias.

[De his Seder Olam inquit: Alexander Ma-
 cedo, Rex Græciæ regnavit 12. annis, mortuusque
 est Mesullam, & stetit post eum Hanania filius
 ejus. Anno 140. Græcorum mortuus est Hanania,
 atque Mathathia filius Iohanan filii Simeonis, ste-
 titque post eum Berechia filius ejus. In diebus ejus
 fuit Seleucus & Antiochus, qui edificavit Antio-
 chiam, & Ptolomæus, qui descripsit Legem Græ-
 cæ. Anno 170. Græcorum mortuus est Berechia,
 stetitque post eum Hasadia filius ejus. In diebus
 ejus fuit tribulatio magna contra Israël, in
 diebus sc. Nicanoris, Regis Græcorum: egredien-
 tesque Filii Hasmonim (qui Maccabæi) occide-
 runt eum, & omnem militiam ejus, ipse est an-
 nus 175. Græcorum, regnavitque Iohanan filius
 Simeonis, filii Mathathie filii Hasmoni 37. an-
 nis: Et dormiens Hasadia, stetit post eum Iesaias,
 vide Seder Olam, ejus Catalogum, in V. Instr.
 Tom. 2. Münsteri, post operis vestibulum.
 Reliquos Duces vide in Iosepho & Eusebio:
 Nam quos Seder Olam hîc porrò subjungit,
 illi ad tempora Maccabæorum pertinent, &
 quæ eos sunt sequuta, de quibus suo loco age-
 mus. Confer item Reinecc. part. 2. Hist. Iul.
 fol. 249. & seqq.]

Qualis autem fuit Pontificum Iudæorum
 potestas sub hac Monarchiâ secundâ
 Persarum?

Ponti-

Pontificum Iudaicorum potestas post solutam captivitatem major fuit, quàm Ducalis, præsertim postquam ad Asmonæos hæc dignitas fuit devoluta, adeò, ut Dio expressè scribat, allegante Rein, part. 2. Hist. Iul. fol. 252. *Regi nomen Summi Pontificis apud Iudæos.* Et Philo de Legat. ad Cæjum affirmare non dubitat: *Pontificum dignitatem Iudæos pluris fecisse, quàm regiam.* Quod inde venisse videtur, quia Regis nomen, solutâ captivitate, exteris Regibus, præsertim Iudæos ad αὐτοκρατίαν remittentibus, valdè suspectum & odiosum reddi potuisset, quod periculum Pontificum, quàm Regum titulo, concurrente Ducum jurisdictione, melius averti potuit, donec vel tandem rebus suis firmatis Iudæi, abusu potius, quàm usu dignationis, suos Pontifices eò authoritatis progredi, & Ducum potestatem deleri passi sunt.

[Regnantibus in Iuda & Israel Regibus, Pontifices in ordinem redacti, & intra trami-tem mandati officii consiltere coacti sunt, ut ex S. Literarum historia constar. Quod itidem denuò factum est, postquam Romanis per Pompejum Iudæorum res cessere, manente quidem nomine tenus αὐτοκρατία Ecclesiasticâ, re ipsa tamen Sacerdotio ad arbitrium Tyrannorum sapius constituto.]

Recitâ Iudæorum Pontificum Catalogum à solutâ captivitate usque ad Maccabæorum tempora? Ex

Ex Nehemia & Iosepho prodeunt

I. *Iehosua*, velut Esdras eum appellat, *Iesua*, Filius Jozedek, Zorobabeli in officio ultra 110. annos *σύγχεον*.

II. *Ioachin*, Iesux Filius, Nehem. 12. v. 10.

III. *Eliafib*, Ioachimī Filius, ibid.

IV. *Iojada*, Eliafibi Filius, ibid. v. 11.

V. *Ionathan*, Iojadæ Filius, ibid.

VI. *Iaddua*, Ionathæ Filius.

[Hic est ille Iaddua seu Iaddus, cujus historiam Ioseph. lib. 11 c. 8. describit, quod monitu Dei in somnis Alexandro M. cum populo candidato, sacerdotali habitu indutus, obviam iverit, iratūque flexerit. Cujus e contra frater Manasses filiam Sanaballati in uxorem duxerat, permissuque Alexandri novum templum in monte Garizim extruxerat, & novum cultum instruxerat, de quo Nehem. 13. v. 28. Ioseph. lib. 10. c. 8.]

VII. *Onias Priscus*, Iaddi Filius, 1. Macc. 12. v. 20. Ioseph lib. 11. cap. 8.

VIII. *Simon Iustus*, Oniæ Filius, Syr. 50. Ioseph. lib. 12. cap. 2. Ptolomæo Lago *σύγχεον*.

IX. *Eleazer*, frater Simonis Iusti, Ptolomæo Philadelpho *σύγχεον*, Ioseph. lib. 12. cap. 2.

X. *Manasses*, Simonis & Eleazari patruus.

XI. *Onias II.* Simonis Iusti Filius, ob avaritiam Ptolomæo tributa dare negavit, Ioseph. lib. 12. c. 3.

XII.

XII, *Simon II.* Oniæ Filius, Syracidi *συρακίδης*. Hujus Filii de Pontificatu disceptantes, magnas turbas excitârunt, & Antiochum Epiphanem in Iudææ perniciem attraxerunt, Ioseph. lib. 12. c. 6.

[Hinc magna rerum in Ecclesia confusio, comprimis quod Sacerdotes summos concernebat, quorum successio magis violenta, quàm ad præscriptum Legis exacta fuerat, uti fieri amat, ubi legibus, divinis præsertim, solutis, in præceptis datur administratio.]

XIII. Hic loci 4. quasi Cadmæi Fratres successivè conjungendi veniunt. 1. *Onias III.* qui pius erat, sub Seleuco Philopatre, Heliodoro Thesauros exigenti denegans, 2. Maccab. 3. v. 4. 2. *Iason*, ope Antiochi Epiphanis Pontificatum adeptus. 3. *Onias*, sive *Menelaus*, qui fratri Pontificatum eripuit, ab Eupatore Epiphanis filio, iusto Dei, ob ejus impietatem, judicio, interfectus. Ioseph. lib. 12. c. 15. 4. *Lysimachus*, 2. Macc. 4. v. 29.

XIV. His successit *Alcimus*, natus quidem ex Aaronis progenie, sed è familia Pontificali non oriundus, suffectus à Demetrio, 1. Macc. 7. v. 5. 9. alio nomine *Iacimus*, Ioseph. lib. 20. cap. 8.

XV. Huic successit *Onias*, Oniæ III. Filius, qui à Ptolomæo Philometore Rege, & Reginâ Cleopatrá, impetravit veniam. Heliopoli in Ægypto condendi templum. Hiero-

238 INSTITUT. HISTORICAR.
Hierosolymitano simile. Ioseph. lib. 13.
cap. 6.

*Quid sit autem de Chronologia Ducum &
Pontificum Regni Iudaici, annon eorum
anni ad certos annos Mundi asse-*
figi possunt?

Quod ad initium restitutæ post captivi-
tatem αὐτονομίας Iudaicæ attinet, Zoroba-
belis primi Ducis, & Iehosue primi Ponti-
ficis primordium administrationis in A. M.
3419. circiter incidit. Succedentium autem
anni probabiliter ex plurium administra-
tione colligi quidem, apodicticè autem
concludi vix possunt, donec ad Maccabæos
rerum administratio fuit devoluta, ubi plus
luminis Chronologici, etiam in rebus ad
Ecclesiam pertinentibus, oriri videtur.

C A P. V.

Synchronismi aliorum Regnorum & Poli-
tiarum, sub Monarchia Persica, præ-
ter αὐτονομίαν Iudaicam.

*Quanam fuerunt Regna & Politia reli-
qua, quæ, Monarchiâ Persicâ stan-
te, steterunt?*

I. Fuit Regnum Ægyptiorum, quod post
Cyrum Cambyses ad Persas transtu-
lit, semperq; sub jugum redactum; tametsi
aliquoties rebellando ad pristinam liber-
tatem

tatem summâ opum vi aspiraverit, donec stante Monarchiâ Græcorum collum ejus fractum, sub Lagidarum potentia, usque ad subjugationem Romanam, permanferit.

II. Fuit *Regnum Romanorum*, cujus insignis mutatio, stante Persarum Monarchiâ, de regio statu in Democratiam, sub consularibus, tempore Darii Hytaspis, ut suprâ indicavimus, facta est. Ex quo statu annis circiter 60, in Decemviratum laxati fuerunt: Decemviratu reverso in Consulatam, Consulatam in Tribunorum militum jus, Consulari Potestate mixtum, & postea Consulari potestate denuò plenè restituta.

[Etiam de Romanæ Reipubl. formæ aliis mutationibus, comprimis Dictaturâ, permixtæ fuerunt, ut Tacitus statim in vestibulo *Annalium* lib. I. summam regiminis Romani, ante constitutum Monarchiæ axioma, prosequitur, dum scribit: *Urbem Romanam à principio Reges habuere: Libertatem & Consulatam L. Brutus instituit: Dictaturæ ad tempus sumebantur. Neque Decemviralis potestas ultra biennium, neque Tribunorum militum consulare jus diu valuit. Non Cinne, non Sullæ longa dominatio: Et Pompeji Crassique potentia citò in Cæsarem, Lepidi atque Antonii arma in Augustum cessere.*]

III. Fuit *Macedonicum Regnum*, de quo pauca ante Philippum, Alexandri Patrem: de horum autem Potentiæ augmento, ex mutuis Græcarum civitatum bellis & ruinis, luculentus testis est Iustinus lib. 8, c. 11.

IV. Fuit *Regnum Sicilia*, cujus Tyrannus Gelo cum Successoribus memoratur, à Xerxis tempore in tertiam usque Monarchiam perdurans.

V. Fuit *Regnum Francorum*, ex Trojanis, à Marcomiro, Antenoris filio, ex Scythiâ ad ostia Rheni ductis, oriundorum, qui sedibus ibi fixis, per multa secula usque ad A. C. 419. habitarunt, quo tempore in Galliam transierunt, & factâ irruptione, in ea Galliae parte confederunt, quæ nomen ad hoc usque tempus ab illis retinet, & *Francia* dicitur, cujus Regionis caput est Lutetia Parisiorum, totius Regni Metropolis, Sleidan. lib. 8.

VI. Fuerunt *Respublica*: Lacedæmoniorum & Atheniensium, quarum hæc annuis suis Archontibus magnam lucem historiis infert: ambarum præcipuè memorabilis victoria de Xerxe celebris est, apud Herodotum: Et postea utriusque mutuum bellum Peloponnesiacum, quo Athenienses prorsus attriti fuerunt. Sic etiam *Respublica* Lacedæmoniorum, quæ, finito bello Peloponnesiaco, Thebanis valdè infesta fuit, & hi ipsi paulò post ab Alexandro M. omninò deleti: ut & Phocensium *Respublica*, de qua tamen, præter bellum sacrum, nihil memorabile in historiis existit.

[Longum esset, singula regna cum Rebus-
publi-

publicis in hanc Monarchiam incidentibus referre: quanquam negandum non sit, paucioribus *αὐτοκρατορίαν* contigisse sub Monarchia secunda, quàm sub prima, postquam nobiliora in Asia & Africa regna Persis cessere, & quæ non cessere, Monarchiæ tamen hujus Majestatem agnoverunt. Prosequitur ea Rein. Reinecc. in Hist. Iul. part. 2. toto fere volumine quàm laboriosissimè ex historicorum monumentis, ordine sequenti, dum recenset

I. Regna, in Asia 1. Sacæum. 2. Massagetium. 3. Cilicium. 4. Caricum. 5. Bosporanum. 6. Cyprium, & præcipuè Salaminium Teucindarum. In Africa, 7. Ægyptium. In Europa, 8. Thracium. 9. Macedonicum Elymiotarum & Lyncestrarum. 10. Pœonicum & Pannonicum. 11. Epiroticum, in primis Molossicum Pyrrhædarum. 12. Geticum. 13. Dacicum. 14. Mysium triplex, Dardanorum, Triballorum, Myso-
rum. 15. Scythicum. 16. Celticum. **II. Tyrannides**, quales sunt in Asia, 1. Helleponticæ. 2. Ionicæ quinque, Milesia, Phocensis, Ephesia, Chia, Samia. 3. Æolicæ duæ: Cumæa, Lesbia. 4. Atarnensis. 5. Heracliensis. 6. Sinopensis. 7. Naxia. 8. Coa. In Europa, 9. Sicyonia. 10. Argiva. 11. Epidauria. 12. Phliasia. 13. Messenia. 14. Megarensis. 15. Oeanthenensis. 16. Thessalicæ, & potissimum Pherea. 17. Eubicæ. 18. Singulæ tredecim, uti erant, Leontina, Agrigentina, Geloæ, Syracusana, Zancleæ seu Messanenensis, Himerensis, Catanensis, Ærnea, Apolloniensis, Selinūtia, Taurominitana, Agyrina, Centuripina. 19. Italicæ quatuor, Rhegina, Cumana, Sybaritica, Eleatica. **III. Respublice**, quales sunt in Africa 1. Carthaginensis. In Europa, 2. Attica. 3. Thebana. 4. Phocensis. 5. Æginea. 6. Locrensis. 7. Crotoniensis. 8. Tarentina. 9. Romana. 10. Campana. 11. Sabina. 12. Sa-

12. Samnitica. 13. Lucana. 14. Brutana. De his omnibus & singulis Rein. Reineccius copiose differit in allegata parte 2. Hist. Iul. cujus allegatione hunc librum quartum de Monarchia secunda finimus.]

FINIS LIBRI QVARTI.

INSTITUTIONUM
HISTORICARVM

LIBER QUINTUS.

*De Monarchia tertia, à Persis
in Græcos translata.*

CAP. I.

*De definitione Monarchiæ tertiæ, quæ
fuit Græcorum seu Macedonum.*

Qua fuit Monarchia Græcorum?

uit summum, à Deo in Mando constitutum Imperium, quod ab Alexandro M. usque ad victum Antonium, mortemque Cleopatræ, & redactam ab Augusto Ægyptum in Provinciæ formam, annos 300. penes Græcos sub diversis Ducibus stetit, Dan. 2. v. 32. per ventrem & femora exarsit, Ibid. c. 7. v. 6. 7.

per Pardum quatuor alas & quatuor capita habentem. Ibid. cap. 8. v. 5, 8. per Hircum, primò cornu magnum, deinceps eo fracto, cornua quatuor habentem, divinitus præfiguratum & ostensum.

[I. *Definitum est Monarchia Græcorum*, dicitur etiam ἡ Μακεδονικὴ δυναστεία, Macedonum potentia, ab Halicarnasseo lib. 1. antiq. Rom. nempe à Conditore Monarchiæ hujus, qui fuit Alexander M. Philippi Macedonis Filius. II. *Definitio* constat Genere & Differentia specifica. 1. *Genus est summum in Mundo Imperium*, ut interpretatio Propheticiæ statuæ expressè habet, Dan. 2. v. 39 *Tertium aliud ereum (Regnum) quod imperabit universæ terræ.* Intelligi autem hîc Græcorum Regnum, mox probatum dabimus. 2. *Differentia specifica* constat causis Efficiente principali & Ministrâ, Adjuncto, Comparatis divino testimonio demonstratis. *Causa Efficiens principalis est Deus*, dum hæc Monarchia dicitur *Summum à Deo in Mundo constitutum Imperium*, ex fundamentis in superioribus libris allegatis & adductis, Feuda summorum, & omnium in Mundo Imperiorum, dependere à Deo, collatore eorum ex liberrima voluntate, unico. *Causa Ministra* erat Alexander M. quem in suo genere causæ Monarchiæ hujus conditorem nominavimus ob victorias, quas, donec seruum Monarchici Axiomatis reportaverat, obtinuit, quarum aliquot supra lib. præced. recensuimus, nimirum tres illas, quibus ultimum Darium Regni Persici, cognomine Codomannum evertit, & evertendo eum, summum sceptrum ad se transtulit. Quò etiam illud referendum est, quòd Græci in Isthmo

convēientes, Alexandrum Magnum ante primum cum Persis congressum communi suffragio Ducem contra Persas elegerint, ut Author est Plutarchus in Alexandr. *Adjunctum temporis est determinatum trecentorum annorum tempus, quo hæc Monarchia continuo tractu stetisse rectè statuitur, constitutis Terminis à quo & ad quem: Terminò à quo, qui erat Alexander M. Monarchiæ Conditor inclusivè: Terminò ad quem inclusivè, qui erat Ptolomæus Dionysius, ultimus Ægypti Rex, quem Iulius Cæsar vicerat, regno tamen ejus Sorori Cleopatrac concessio, donec, Cæsar Octavianus Augustus etiam hanc cum Antonio deprefferat, ipsūque Ægypti regnum redegerat in provinciæ formam, ut videre est in Plutarchi Antonio; Item in Ptolom. Almag. lib. 3. cap. 8. Comparata sunt, statuæ Danielis Venter ferreus, Pardus quadriceps & τετραπτερος, nec non Hircus quadricornis allegatis Danielis testimoniis demonstratus.]*

Quod si hæc Monarchia Græcorum 300. annos exactè stetit, ut in definitione dictum, consequens est, debere aliquod immotum fundamentum Chronologicum esse, ad quod res sub hac Monarchia gesta exigenda sunt: Quæritur ergò quodnam, & quale sit illud fundamentum?

Fundamentum Chronologicum hujus Monarchiæ idem est, quod suprà in Monarchia Persica fuit jactum, nempe prophānorum scriptorum in connotandis temporibus continuatio, in primis Olympiadum

dum diligentissima annotatio, & Nabonnas-
saris æræ exactissima ratio, ad quam Ptole-
mæus, & Astronomi alii, Eclipses suas com-
putarunt, ad ejusque tempus motuum A-
stronomicorum radicem statuerunt.

[Vide quæ libro præced. 4. cap. 2. de hoc
puncto dicta sunt, ista in hac tertia Monar-
chia tam accuratè concordant, ut Alexandri
M. mors omnium Scriptorum consensu in
Olympiadis 114. annum primum incidisse
statuatur.]

CAP. II.

Excutiuntur Loci Danielis, de statuæ ven-
tre cap. 2. & cap. 7. de Pardo, & cap. 8. de
Hirco, & applicantur ad hanc Monar-
chiam Macedonum.

*Quomodo convenit Græcorum Monarchia
cum statua Ventre & femoribus æneis,
Dan. 2. Babyloniorum Regi
monstratis?*

1. **I**ndicatur hac visione Monarchia Græco-
rum ordo & Successio. Sicut enim ven-
ter subest pectori: sic Regnum Alexandri
& Græcorum successit proximè Persarum
imperio.

2. *Indicatur hujus Monarchia insatiabi-
lis dominandi cupiditas.* Sicut enim Venter
omnem cibum appetit, ad se trahit & subi-
git: Sic Alexandri M. habendi regna cupi-

ditas fuit infatiabilis, quod suprà libro præced. cap. 3. ex superbo ejus responso colligendum est, quando Dario denunciavit: *Mundum nec duobus Solibus regi, nec duo summa regna, salvo terrarum statu, habere posse.*

3. *Indicatur ipsius Alexandri M. brevitatem, qua in medio victoriarum cursu defecit.* Sicut enim venter cibum confectum diu in se non retinet, sed ad alia membra transmittit: Sic Alexander M. regnis, quæ in potestatem suam redegerat, diu potiri non potuit, sed Ducibus suis ea possidenda reliquit.

[Vulgò per Ventrem etiam Alexandri M. intemperantiam notari volunt, de qua Curtius lib. 5. scribit *Ipsam temperantiam intolerabili vini cupiditate fœdassee.* Verùm, utrum hoc unum tertium hîc loci à Spiritu Sancto intendatur, non immeritò dubitamus, quia constat, tam primæ & secundæ Monarchiæ Reges fuisse intemperantes, quàm fuit Alexander, conditor Monarchiæ tertiæ, cuilibet tamen liberum sit, abundare suo ingenio.]

4. Dum Venter & femora ex ære fuisse dicuntur, *indicatur nominis Alexandri M. celebritas.* Sicut enim æs vocalissimum (sunt Verba Hieronymi) & sonantissimum, sonumque magnum & clarum longè latèque diffundit: ita hac re denotatur magna Imperii Græcorum fama & gloria, non solum ob potentiam, sed etiam sapientiam &

Elo.

Eloquentiam, quæ apud Græcos maximè floruit. Præcipuè verò significatur, famam Alexandri M. super omnes Reges & Imperatores omni ævo fore clarissimam & celebratissimam.

[Decem inprimis res numerantur, quæ nomen Alexandri omnibus seculis admodum mirabile & memorabile reddiderunt. 1. *Ætas ejus*, quæ quasi in lanugine his tantis rebus, quas expedivit, suffecerat, incipiendo ab anno vigesimo, pergendo usque ad tricesimum secundum. Hinc Iulium Cæsarem Suetonius refert, Gadibus, cùm in templo Herculis simulachrum Alexandri M. aspexisset, quasi ignaviam suam pertæsum, ingemuisse, quòd qua ætate Alexander totum orbem subegerat, eâ ipsâ ætate nihil dum memorabile gessisset. 2. *Parvitas exercitus*, quo universum orbem subjugare aggressus est: Affirmante enim Plutarcho, militum, quos in Asiam ad debellandum Orientem transmisit, minùs quadraginta millia habuit, nec amplius in stipendium septuaginta talenta, nec nisi ad triginta dies commeatus tulit. *Tanta apparatus exiguitate*, inquit Iustinus, *utrum sit admirabilius, Alexandrum vicisse orbem, quàm vincere aggressum esse.* 3. *Felicitas* in summis rebus expediendis, ut inprimis videre est ex tribus victoriis, quibus Darium Codomannū Monarchiā suā exuit, ut libro superiori à nobis est memoratum, ubi Darius jactasse scribitur, *se pro uno milite Alexandri denos in suo exercitu habere.* Quin tantam fuisse felicitatem Alexandri, addit Iustinus, *ut nullo unquam cum hoste congressus sit, quin eum devicerit, nullam ei civitatem obsederit, quin eam oppugna ve-*

vit, nullam gentem adierit, quin eam calca verit, denique præsente Alexandro, tantam fuisse militum ejus fiduciam, ut armatos hostes vel inermes ipsi adoriri non dubitaverint, semperque certam animo præsumerent victoriam. 4. Ejus secundissima fortuna, tam in præsentissimis periculis superandis, quam in populis vincendis, & munitissimis locis occupandis, de qua Curtius lib. 10. scribit: Fatendum esse, cum plurimum virtuti debuerit Alexander, plus tamen eum debuisse fortunæ, quam solus omnium mortalium in potestate habuerit. Hinc gentes devictæ, cum extincto Alexandro, mors ejus ipsis nuntiaretur, fidem nuncio non habuerunt, ut Iustinus initio, lib. 13. narrat, quod ut in victum Regem, sic immortalem eum crediderunt, recordantes, quoties præsenti morte ereptus esset. 5. Amplitudo Imperii ejus. Subjecit enim sibi clariorem & nobiliorem Europæ partem, omnem Syriam & Ægyptum, universam Asiam & Indiam usque ad Gangem & Oceanum. Confer Plinium lib 6. cap. 16. 17. Item lib. 4. c. 10. Hinc Daniel in interpretatione hujus ventris ænei, hoc regnum universæ terræ imperaturum prædixit. Vnde illud Lysippi inventum, quo Alexandrum ex ære finxit supinâ facie cælum suspicientem, his subjectis versibus:

Æreus in cælum suspectans, fare, quid ajat

Juppiter, asserui terram mihi, Tu asserere cælum.

6. Victoriarum ejus celeritas, dum 3. annorum spatio tot & tam dissitas gentes devicit, quod tempus iis vix obeundis & videndis sufficere videtur: ex quo factum, ut Apelles Alexandrum fulminiferum pinxerit, & eum quidem tam exactè ad vivum, ut vulgò diceretur: Duos esse Alexandros, unum Philippi filium, nullis virtutibus superabilem, alterum, opus Apel-
lis,

lis, nulla arte imitabilem. 7. Terror & fama nominis ejus, quo sibi plura subjecit, quàm bello. Hoc videre fuit statim post primas ejus victorias, dum omnes certatim illi sese dede- rant: & Oriente victo, etiam non victarum gentium ex Africa, Carthagine, Hispania, Gallia, Italia, Sicilia; Sardinia, legationes Babylonē, eò reversus, invenit. Summatim, cun- ctæ Gentes velut jam destinato sibi Regi adula- bantur, ut Historici de eo usurpata verba so- nant. 8. Monumenta stupenda, ut sunt, civitates ab ipso extructæ, quas Plutarchus in priori Oratione de fortuna Alexandri, amplius 60. fuisse affirmat, ferinis ingeniis barbararum Gentium passim correctis & expolitis. Ipse enim, ut ait Plutarchus, Hyrcanos uti conjugis, Archesios agriculturam docuit; Sogdianis, ut pa- rentes alerent, non occiderent, persuasit; Persas, ut matres honorarent, nec uxorum loco haberent, induxit; Scythas, ne mortuos suos occiderent, sed sepelirent, permovit. 9. Virtutes planè regales, quas Curtius lib. 10. recenset, quales erant, incredibilis animi vigor, incomparabilis in rebus arduis agendis fortitudo, & in pervin- cendis constantia, mortisque perpetuus con- temptus, erga victos & captivos admirabilis clementia, continentia & munificentia. Ma- trem Darii à se captam, ut matrem coluit, ejusdem uxorem & formosissimas filias ho- norificè tractari voluit, & ne eas deperiret, ne quidem earum formas ab aliis sibi laudari æquo animo sustinuit, nedum ut eas videret. Summatim, fuisse in eo fortitudinem Achillis; Castimoniam Agamemnonis, pietatem Diomedis, magnanimitatem Cyri, sagacitatem & solertiam Themistoclis, Brassidæ audaciam, & Philippi pa- tris peritiam ac prudentiam militarem. Quan- quam has tantas virtutes ingentibus vitiis

æquatas fuisse, Scriptores non dissimulant, juxta illud: Μεγάλων ἀνδρῶν μεγάλα σφάλματα, grosse Leute spinnen auch nicht reine Seiden. 10. Deniq; huc referenda est *Scriptorum illius Seculi celebritas*, quorum calamus rebus gestis Alexandri M. commentandis egregiè par erat, quales fuerunt *Hechatæus, Aristobulus, Callisthenes, Duris, Onesicratus, Diodorus Siculus, Trogus Pompejus sive Justinus, Q. Curtius, Plutarchus, Arrianus*, alii, adeò ut, quod ipse prædicaverat de Achille, fortunatum eum fuisse, quòd rerum suarum præconem *Homerum* habuerit, id sanè multò verius dici possit de ipso, quòd non unum *Homerum*, sed plures rerum à se gestarum præcones habuerit. Quæ omnia ad melius intelligenda in *Daniele*, capitibus 7. 8. & 11. de hoc Monarcha loquentia loca, valdè profunt: de quibus dehinc.]

Quomodo convenit Græcorum Monarchia cum tertiâ Bestiâ apud Danielem cap. 7. Pardo simili?

Hæc visio optimè convenit cum ipso *Alexandro*, tum & *Successoribus* ejus, inter quos *Græcorum Monarchia* quasi distributa, usque ad summum *Romanorum Imperium*, steterat.

Nam 1. sicut *Pardus* est animal velocissimum, id quod per 4. alas, tanquam celeritatis hieroglyphica in visione notanter monetur; ita *Alexander M.* in expediendis rebus uti celeberrimus, ita celerrimus fuit, ut alarum, quasi *Pardi* remigio in 4. Mundi

Mundi plagas volasse magis, quàm Profectus fuisse, dici potuerit. *Sex enim annis, ut ait Hieronymus, magna parte Europa, universa Ægypto, Syria & Palestinâ, omnique Asiâ usque ad Indiam potitus est, de quo paulò supra.*

2. Sicut Pardus saltu in prædam est animal procacissimum: Sic Alexandri M. ingenium in populos subigendos erat incitatissimum, adeò, ut Curtius lib. 10. de ipso scripserit: *Quoties fortuna illum à morte revocavit? quoties temerè in pericula ventum perpetuâ felicitate protexit?*

3. Sicut huic Pardo in Prophetæ visione quatuor capita vindicantur: Ita Monarchia post Alexandrum distributa fuit in 4. regna principalia, quæ erant Syriacum, Ægyptium, Macedonicum, Asiaticum. Quamvis enim plures post Alexandri M. obitum Satrapiæ Græcorum, quàm hæc nominata 4. regna, fuerint, ut testantur Iustinus Curtius, alii; His tamen quatuor, ut principalibus, Monarchicum axioma vindicandum fuisse vel inde constat, tum quia cæteræ Satrapiæ his se paulatim adjunxerunt, eisque fasces submiserunt, tum quia interfecto Aridæo, Alexandri fratre, ad quem summa rerum devenerat, horum 4. regnorum Duces regum titulum sibi sumpserunt, ut Iustinus, Plutarchus & alii memorant: donec,

& iis paulatim everfis, Monarchicum Axioma ad Romanos delatum fuit. De quo suo loco.

[Notandum hic est, quantus quantus Alexander viribus & fortitudine, armis & potentia fuerit, Ipsum tamen non tam viribus suis, quam Dei concessione, ope & providentia singulari tantum Imperium fuisse consequutum, quod ipse Alexander confessus est. Nam, referente Iosepho lib. ii. cap. 8. Cum Alexander venisset Hierosolymam, vidissetque Iudæorum Pontificem Iaddum, qui Pontificali habitu ornatus extra urbem ipsi obviam processerat, protinus ad illius pedes se abiecit, eumque adoravit: interrogatusque ab amicis cur præter morem huic Pontifici tantum honorem exhibuisset, respondit: *Se non honorasse hominem, sed in homine Deum, qui eodem illo habitu in somno sibi visus esset, cum in Urbe Macedoniæ Dio versaretur, & animo suo de suscipiendo bello adversus Persas agitaretur, eundemque certam sibi victoriæ spem ostendisse.*]

Quomodo convenit Monarchia Græcorum cum Hirco Caprarum, & iis, quæ de ipso Dan. c. 8. v. 1. & seqq. in visione memorantur?

Hæc similitudo Hirci congregientis cum Ariete, eumque vincentis, manifestam habet significationem victoriarum Alexandri de Persis, & eorum, quæ post Alexandrum insigniter acciderunt.

Nam 1. sicut Hircus ardentior, velocior & potentior est Ariete: Sic Alexander M. arden-

ardentior, velocior & potentior fuit Persarum Regibus.

2. Sicut Hircus hic vocatur hircus caprarum : Sic Alexander fuit Dux Græcorum. Nam

3. Sicut aries ovium, sic hircus caprarum Dux est & Princeps. Ergo

4. Sicut Capræ, teste Plinio, sagacioris sunt ingenii, acutioris visus, & agiliores motu, quàm oves : Sic Persis Græcos his rebus præstitisse dubium non est.

5. Sicut hircus hic ab Occidente venisse dicitur : Sic Alexander è Macedonia, quæ Persis Occidentalis est.

6. Sicut hircus venisse visus est super faciem totius terræ : Sic Alexander imperio universæ terræ (ut habet visio Dan. 2.) positus est.

7. Sicut hircus non tangens terram venisse dicitur : Sic Alexander M. advolasse potius, quàm advenisse ad populos subigendos, ob summan expeditionum perniciatatem, de qua supra, dicendus est.

8. Sicut hircus cornu insigne inter oculos suos habuisse dicitur : Sic hæc tertia Monarchia primum Imperatorem Alexandrum M. quasi cornu excellentissimum habuit inter oculos suos, ut *ἡ Περικλῆς ἀνὴρ ὁ πολεμικὸς, ὁ ἄνευ φρονήσεως, ὁ ἄνευ πρῶτης* *robur absque prudentia* in hoc Dynasta nunquam fuisse diceres.

9. Si-

9. Sicut Hircus usque ad arietem venisse, eum percussisse in terram misisse & conculcasse dicitur, ut arietem de manu ejus liberare nemo quiverit: Sic Alexander M. tribus, quos supra memoravimus, victoriis Rege Persarum superior, imperio eorundem finem imposuit, ipsiusque Regis inter-necio Arieti huic finis fuit.

10. Sicut Hircus hic Arietis duo cornua fregisse à Propheta visus est: Sic Alexander M. vincendo Persas, unâ hac victoria duas gentes subegit, penes quas erat (sunt verba Theodoret) hoc Imperium duplici nomine, Medorum & Persarum ab omnibus appellatæ, propter Cyrum hujus Imperii fundatorem, patre Medo, matrêque Persa natum.

[NB. Lapsus est Theodoretus in his verbis in illo, quod Cyri Patrem Medum, matrem Persam dixerit, cum res, ut ex superioribus patet, se planè contrâ habeat.]

11. Sicut hircus hic Magnus nimis factus dicitur: Sic Alexander ob res gestas ex professo dictus est *Magnus*.

12. Sicut cornu magnum, cum crevisset, fractum fuisse visum est: Sic Alexander M. qui 32. ætatis anno diem obiit, postquam congregavit virtutem, & exercitum fortem nimis, & cor ejus exaltatum, & elevatum est, decidit in lectum, & cognovit, quia morere-

ut lib. 1. Maccab. 1. legitur. Incertum
vino, an veneno, an utrôque finierit.

13. Sicut orta sunt 4. cornua *subter illud*,
juxta vulgatam versionem, ut verò fons
tentus habet **וַתֵּעַל יָנָה חֲזֹת אַרְבַּע**

וַתֵּעַל יָנָה, *Et surrexerunt visionis quatuor*
(subintellige cornua) *pro eo*; (cornu fra-
cto) ubi nota hebraïsmum in phrasi **וַתֵּעַל**

וַתֵּעַל יָנָה, *cornu visionis, id est, conspicuum*

& illustre: Sic mortuo Alexandro M. Ba-
bylone, surrexerunt pro eo quatuor Duces
ejus, qui sibi, ut Hieronymus loquitur, *Im-
perium dividerunt*: *Ægyptum Ptolomæus La-
gi Filius tenuit, Macedoniam Philippus, qui
& Aridaus Frater Alexandri M. Syriam &
Babylonem, & omnia regna Orientis Seleu-
cus Nicanor, in Asia regnavit Antigonus.*
Nam, ut supra dictum est, quamvis ex Ju-
stino, Curtio, Diodoro, Orosio, plures Du-
ces his quatuor nominari possint, qui, mor-
tuo Alexandro, partem de tunica Monar-
chiæ scidisse videntur, tamen hi 4. fuerunt
quasi Principes, quibus de imperio dimi-
cantibus reliqui adhæserunt, singuli singu-
lis, à quibus defensionem contra vim fa-
ctam expectare poterant,

14. Denique sicut ex uno quatuor isto-
rum

rum cornuum egressum est *cornu modicum*, quod grande factum, & usque ad fortitudinem cœli magnificatum est, de fortitudine & de Stellis dejiciens & conculcans eas, magnificatum usque ad principem fortitudinis, propter peccata robur contra jure sacrificium accipiens: Sic ex uno aliquo successorum Alexandri genus suum & originem duxit *Antiochus Epiphanes*, nempe ex Seleuco Nicanore, qui post Alexandrum Fundator Imperii Syriaci & Asiatici fuit, à quo ille *Epiphanes*, propter Tyrannidem dictus *Epimanes*, genus & originem ducens, Octavus Rex Syriæ numeratur, qui in hac visione modicum cornu dicitur, tum quia regni hæreditas ad ipsum, tanquam minorem Fratrum non pertinuit, tum quia Romæ privatus, pro patre datus, obses, vixit, ut initio lib. 1. Maccab. & in Iustino, lib. 13. videre est, cujus expeditiones, ut ex libris Maccabæorum constat, Ecclesiæ Dei fuerunt funestissimæ, donec à Deo punitus periit.

[Ex his omnibus videre est, quàm exactissimè eventus rerum his Danielis vaticiniis & visionibus corresponsdeant: quod profectò indubitatum divinitatis horum vaticiniorum, ipsiusque libri Danielis argumentum est; hoc modo *Quicunque liber in se continet verissima & eventa probatissima vaticinia de iis rebus, quorū nullum signum in rebus creatis haberi potuit;*

ruit; Ille liber est θεόπνευστος, h.e. divinitus inspiratus, divinam auctoritatem habens: Atqui liber Prophetæ Danielis in se continet verissima & eventu probatissima vaticinia de iis regnis & Regibus quorum, ut longo tempore post futurorum, nullum signum in rebus creatis haberi potuit. Ergo Liber Prophetæ Danielis est θεόπνευστος, divinitus inspiratus, divinam habens auctoritatem. Ut quid ergo objicitur, ab adversa parte Scripturam sacram esse divinam, non posse probari ex Scriptura. Hæc ὡς ἐν διεξόδῳ.]

Quomodo cum Alexandro M. convenit, quod Dan. 11 v. 3 4. habetur: Surget Rex Fortis & dominabitur potestate multâ, & faciet, quod placuerit ei?

Si hujus loci Textus expenditur, non nihil dura videtur ejus interpretatio de Alexandro. Sic enim Angelus in immediatè antecedentibus verbis loquitur: Ego autem ab anno primo Darii stabam, ut confortarer & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi; Ecce adhuc tres Reges stabunt in Perside, & quartus ditabitur opibus nimis super omnes, & cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversus regnum Græciæ. His in verbis per tres Reges Cyrum, Cambysen, Darium Histaspidem, & per quartum Xerxen intelligi, dubium nullum est. His autem immediatè Alexandrum M. ejusque regnum post ipsum jungi; quæ probabitur? Sic enim tantum 4. Persicos Monarchas fuisse,

fuisse, sequi videtur, quod contra manifestam historiarum veritatem militat, ex qua nos libro superiori 10. numero Reges, durante Monarchiâ istâ, produximus. Ex quo scrupulo Judæorum error manavit, qui, referente Bodino in lib. de meth. hist. cap. 7. pag. 424. putârunt, *quinque duntaxat Reges Persarum esse oportere, quod Daniel quinque duntaxat, ut ipsis videbatur, futuros esse diceret.* Sed facilis est solutio si cum Cl. Mæstlino ex quæst. Chron. pag. 37. quæst. 3. cujus libro præced. cap. 3. in historia Regum Persarum mentionem fecimus, dicamus: *Propheta per saltum omnes ceteros Reges (etiam eos, qui templi structuram promoverunt) transilit. Iterum pag. 16. quæst. 2. At inde (puta à Xerxe) per magnum, & ultra multos Reges intermedios, saltum transilit ad Alexandrum M., quem itidem verbis Angelus nemo non agnoscit. Nec tamen existimandum est, illos ceteros intermedios Reges oraculo divino fuisse incognitos. Ita etiam hac apud Hieremiam cap. 27. Prophecia est interpretanda. Hucusque verba Cl. Mæstlini b. m. Præceptoris nostri.*

CAP. III.

De serie & successione Regum sub hac Monarchia.

Potestne

Potestne certa series Regum hujus Monarchia proferri?

IN linea recta nulla regum sub hac Monarchia datur successio, quia constat, Alexandrum M. non tam Successorem, quam successores statim ab exitu suo habuisse, juxta illud Propheticum Dan. ii. v. 4. *cum steterit, conteretur regnum ejus, dividetur in 4. ventos cœli, sed non in posteros ejus, neque secundum potentiam illius, quâ dominatus est, lacerabitur enim regnum ejus etiam in exteros.* Sed quod lineam quasi collateralem concernit, constat, quatuor Duces, uti dictum, & allegata Angeli verba innuunt, successisse Alexandro M. quorum singuli singulas suas portiones de Monarchia apprehenderunt, uti erant Ptolomæus Lagi Filius, qui Ægyptum, Aridæus, qui Macedoniam, Seleucus Nicanor, qui Babylonem & Syriam cum omnibus Orientis regnis, Antigonus, qui Asiam post Alexandri mortem tenuit.

Ergone legitima, & ordine justo se habens est horum Ducum, post Alexandrum, in Græcorum Monarchia successio?

Quanquam negari non potest, horrenda accidisse, dum post Alexandrum invaluit Ducum diversorum Imperii administratio,

&

& in Imperio singulorum successio, vicissim tamen negari non potest, legitima fuisse eorum regna, & providentiâ divinâ firmata, ut isti Duces gratiâ Dei in Axiomate monarchico versati fuerint. *Deus enim, inquit August. lib 5 de C.D. c.21. regnum terrenum piis & impiis dat, sicut ei placet, cui nihil injustè placet, etsi causis occultis, injustis nunquid?*

Quomodo autem Monarchia sub 4. Regibus Monarchia esse potuit? Annon hoc est contra naturam Monarchia, quam Bodinus de Rep. lib. 6. adeò individuum esse oportere scribit, ut, si dividatur, Monarchia non sit? quippe ubi eis unus solus, ut Otanis apud Herodotum vocabulo utamur,

Rex esto?

Hic nodus ut solvatur, sciendum est, Axioma Monarchicum his Regibus non separatim singulis, sed conjunctim omnibus, simul intellectis vindicandum esse, ut præfectis & locum tenentibus unius Principis aut Monarchæ, si is decesserit, juxta canonem logicum de causis sociis, quæ simul sumptæ, pro causa una stare censentur. Ex quo consequens est, hanc Græcorum Monarchiam prius defuisse neutiquam dicendum esse, antequam tota in aliorum, nempe Romanorum manus devenerat, quod tum tandem factum esse sciamus,

cum

cum Iul. Cæsar Ptolomæum ultimum Ægypti Regem vicisset, ejusque sorore Cleopatrá, cui Iul. Cæsar regnum concesserat, devictâ, regnum ab Augusto in Provinciæ formam mutatum fuisset. Summatim, providentia Dei Pardo quatuor capita, hirco quatuor cornua imposuit, quibus avellendis, aut ejiciendis, nuda vocabuli Monarchiæ grammaticatio non sufficit.

[Vide Dresserum in Orat. de 4. Monarchiis pag. 573. ubi ait: *Quod mortuo Alexandro regnum ejus in quatuor partes distinctum est, nequaquam Monarchiam Græcam tollit, aut minuit. Retinuit enim, atque tuetur nihilominus nomen summum, nec sedem, aut locum mutat.*]

Quis autem fuit hujus Monarchia sub his Ducibus progressus? Omniane recto steterunt talo?

In perpetuo bellorum fallo hæc Monarchia sub his Ducibus fluctuavit, paulatim deficiens, & magnis sui partibus diminutâ, crescente interim Urbis Romæ potentiâ, quæ progressu temporis omnia ista regna in potestatem suam redegit. Primùm quidam Asiam Minorem, victo Antiocho Magno, ut testatur Livius & Iustinus, Deinceps Macedoniam, victo Perseo, annis 156. post mortem Alexandri. Macedoniam secuta est Syria, victo Tigrane à Pompejo, annis circiter 260. post mortem Alexandri, ut testantur Livius, Plutarchus, Iustinus.

nus. Tandem ipsa Ægyptus à Iul. Cæsare victa, atque ab Augusto in Provinciæ formam redacta, adeoque axioma Monarchicum à Græcis in Romanos translatum fuit.

Quando, præcisè loquendo, Axioma Monarchicum Græcorum desit?

Non prius, nisi Ægypto in Romanos devolutâ. Sicut enim, vi visionis Propheticæ, Romanum Imperium ob solam plantam pedis superstitem & residuam, adhuc Monarchicum dici meretur: Sic etiam Græcorum Imperium ob solam Ægyptum superstitem, Monarchicum dici meruit, quâ victâ, & in potestatem Romanorum actâ, etiam de axioma Monarchico actum fuit. Sublatis enim omnibus partibus, totum negari consequens est; De paribus ergo par iudicium.

CAP. IV.

Continet hoc caput Reges Monarchiæ Græcorum: Et primò quidem Schematismum singulorum, cum annotatis annis Mundi.

Quinam fuerunt Reges Monarchiæ Græcorum?

Primus, ut diximus, Græcorum Monarcha fuit *Alexander M.* qui anno mundi 3614, hoc axioma obtinuit, annosque duodecim;

decim, & Menses septem illud augendo, ut Verus Augustus, administravit; cujus res gestas, ut diximus, exposuerunt Plutarchus, Arrianus, Diodorus, Iustinus, Curtius, alii.

Post Alexandrum M. incepit in quatuor Duces ejus distributa hujus Monarchiæ administratio, qui erant *Seleucus Nicanor*, *Ptolomeus Lagi filius*, *Arideus*, *Frater Alexandri*, & *Antigonus*. Ubi notandum, quod regnum Antigoni, qui renovato inter Duces hos pacto A. M. 3639. Asiam obtinuit, Regisque titulum unâ cum filio Demetrio assumpsit, diuturnum non fuerit, sed ante ejus nepotes expiraverit. Demetrius enim Antigoni filius A. M. 3650. Patri succedens, à Seleuco Nicanore, Rege Syriæ, cujus Socrer erat Demetrius, bello captus, & usque ad ejus mortem in custodia detentus fuit. Hic licet universam ferè Græciam in potestatem suam redegerat, eo tamen victo, regnum Asiæ ad Seleucidas pervenit, & cum Syria conjunctum fuit. Hinc summa rerum apud Macedonas permansit, donec gliscente potestate Romanorum etiam horum Ducum potentia magis magisque minuta fuit, & vel tandem penitus extincta, quorum successio ex sequenti schematismo Synchronologico est videre.

A.M

Seleucida.

Anni regiminis.

3626

3633.

3638.

*Seleucus Nicanor, Dux Alexan-
 dri, postquam Lyfimachum vicif-
 set, ipse à Ptolomæo Cerauno,
 Lyfimachi affine occisus fuit.*

*Huic Synchronus fuit Magasthe-
 nes Historicus.*

3652.

3656.

3662.

*alexandri M. Seleuci, Ptolomaei Lagi,
Alexandri Magni.*

Lagida.

*Ptolomaeus, Lagi
filius, Dux Ale-
xandri.*

*A. Reg.
40*

Macedones.

*Aridaus, Frater
Alexandri M. ad-
ministratore Per-
diceam habuit,
eoque occiso, An-
tipatrum.*

*Anni regiminis,
7.*

*Cassander, An-
tipatri filius. Hic
interfecit Alexan-
dri M. Matrem O-
lympiadem, Soro-
rem Cleopatram,
Uxorem Aoxa-
nem, cum duobus
filiis.*

9.

*Antipater, (aliis
Antigonus) & A-
lexander, filii Cas-
sanderi, mutuis bel-
lis se conficiunt.*

4

Demetrius Poli-

M

ercetes,

3662.

.

3666

.

3667.

Lagida,

A. R.

Macedones.

A. R.

orcetes, Rex Asiæ,
filius Antigoni,
Ducis Alexandri,
ascitus ab Alexan-
dro Cassandri fi-
lio, regnum occu-
pat.

6.

• • • • •

Pyrrhus, Rex
Epiri, ejecto De-
metrio, unâ cum
Lyfimacho Dyna-
stâ Thraciæ, re-
gnat 7. Menses:
Post eum Lyfima-
chus, Dux Alexan-
dri M.

54

Ptolomeus Phi-
ladelphus, ita Di-
ctus, quia Sororem
Arsinoen in uxo-
rem duxerat. Er-
ga literas & lite-
ratos munificen-
tissimus. Extruxit
Alexandriæ biblio-
thecam copiosis-
simam: qua occa-
sione Biblia He-
bræa in sermonē

M

2

græ-

3667.

.....

3668.

Antiochus Soter.

21.

Huic

*Lagide*græcum conver-
sa fuerunt.

A R.

38.

Huic σύγχερον
fuerunt Theocri-
tus, Apollonius, A-
ratus, Nicander,
Lycophron, Epicu-
rus.

• • • • •

Macedones

A R.

*Ptolomæus Ce-
raunus*, frater Pto-
lom. Philadelphi,
Lyfimacho à Se-
leuco occiso, re-
gnum occupat Ly-
fimachi viduam
Arsinoen sororē
duxit, & paulò
pòst in exilium pe-
pulit: regnum 210
dies tenuit.

Meleager occi-
so à Gallis Cerau-
no, 2, menses re-
gnat.

Antipater, iti-
dem à Gallis oc-
ciso Meleagro 45.
dies regnat.

Sosthenes Gallos

M 3

Ptole-

• • • • •

270

INSTITUT. HISTORIAR.

A. M.

Seleucida.

Huic σύγγρονι erant Berosus
Historicus, Zeno Philosophus.

3670

• • • • •

3689.

Antiochus Theos.

150

3703.

• • • • •

3704

Seleucus Callinicus, cujus frater

erat

Lagida.

A.R.

Macedones.
pellit,

2.

* * * * *

Antigonus Go-
nates, Demetrii
Poliorcetæ filius,
Macedoniæ re-
gnum recuperat,
quod penes ejus
posteritatem per-
manet usque ad
finem. Econtra A-
siæ regnum ipsi e-
reptum, belli jure
ad Seleucidas trā-
sit. 36.

Ptolomæus Ever-
getes, Hic bello vi-
cit Seleucum Cal-
linicum Syriæ Re-
gem, qui Sororē,
Ptolomæi nover-
cam, unā cum filio
interfecerat. 26.

Huic σύγγονοι
erant Syracides, &
Callimachus.

erat Antiochus Hierax.

Circa ejus tempora flagravat primum Bellum Punicum, sub Duce Carthaginensi Amilcare, flourerunt etiam Chrysippus Philosophus, Polybius Historicus.

3706

• • • • •

3716.

• • • • •

3724.

Seleucus Ceraunus.

3726.

*Antiochus Magnus, tam vi-
quàm dolo Ægypti regnum affe-
ctat, à Romanis in ordinem reda-
ctus.*

35.

37

*Circa hujus tempora flagravit
secundum bellum Punicum, cujus
Dux erat Hannibal, vincere ho-
stem sciens, victoriâ uti nesciens.
Tum & in flore erant Archimedes
Mathematicus, Ennius & Plau-
tus, Poeta.*

3729.

• • • • •

3745.

LIBER V.

Lagide.

A.R.

Macedones.

273

A.R.

.....

.....

Demetrius II.

Antigoni filius. 10.

Antigonus III.

cognomento So-
son, sic dictus, q
multa promitte-
ret, Tutor Philip-
pi, cujus nomine
regnauit.

13.

Ptolomeus Phi-
lopater, per anti

Philippus, De-
metrii II, filius,

Mi 5

victus

3745.

• • • • •

3763.

Seleucus Philopator, vel Soter. 12.

3770.

• • • • •

3771.

• • • • •

3775.

*Antiochus Epiphanes, tyrannus
crudelissimus, presertim adversus
Judæos, quem Propheta Daniel*

Lagida.

phrasin sic dictus,
utpote qui intere-
mit patrem, ma-
trem & fratrem:
Incestuosus, & vo-
luptuarius, victo-
riam reportans de
Antiocho.

*Ptolomeus Epi-
phanes, quinquen-
nis.*

*Ptolomeus Phi-
lometer, per anti-
phrasin ita dictus,
cùm matri fuerit
invisissimus.*

• • • • •

Macedones.

victus à Romanis,
Græcis sua liber-
tate ab iisdem re-
stitutâ.

*Perseus, ultimus
Macedoniæ Rex,
victus à Romanis,
& perpetuo car-
ceri mancipatus,
& ipsâ Macedoniâ
in Romanorum
potestatem trans-
latâ.*

cap. 8. vers. 23. appellat מֶלֶךְ

עוֹפֵי־פָּנִים וְמִבֵּין חִירָרָה

hoc est, Regem impudentem facie,
& intelligentem enigmata: Ver-
tente Luthero, Einen frechen und
tückischen König / cujus crudelis-
simas res gestas libri Maccabæo-
rum calamo, non atramento, sed
sanguine tincta describunt, ob
quas per antinomAsian non Epi-
phanes, sed Epimanes dici solebat. (2.)

Huc σύγχρονοι fuerunt P. Sci-
pio Africanus, Carneades Philoso-
phus, Maccabæi, seu Hasmonæi, Te-
rentius Comicus.

3786. Antiochus Eupator. (2.)

3788. Demetrius Soter, obses Romæ
elabatur, & regnum occupat. (1.)

Hoc tempore flagravat Bellum
Punicum tertium: In flore etiam
fuit Scipio Africanus Iunior; Item
Carthago, latâ Romæ de ejus dele-
tione sententiâ, fuit exterminata.

3798. Alexander Bala, seu Veles, ex-
traneus, à Ptolomæo subordina-
tus, Syriam occupat, & ab eodem
pellitur. (6.)

Lagida.

A.R.

Macedones.

A.R.

Polo.

*Demetrius Nicanor, Demetrii
Soteri filius.*

• • • • •

*Antiochus Entheus, à Trypho-
ne puer in regnum Syriæ ex Ara-
bia reducitur ; reductus postea
occiditur.*

*Tryphon, extraneus, fugato De-
metrio Nicanore, & occiso An-
tiocho Entheo, regnat.*

*Huic σύγγενοι fuerunt Hippar-
chus Astronomus, Lucilius Poeta.
Circa idem tempus Numantia in
Hispania fuit deleta.*

*Antiochus Sidetes, Demetrii
Nicanoris, apud Parthos captivi,*

Lagida.

A.R.

Macedones.

279

A.R.

Ptolomeus Physcon, ad instar far-
ciminis sic dictus
à saginâ ventris,
aliàs *Evergetes II.*
per antiphrasin,
quia fuit crudelis-
simus; Filium su-
um, truncatis ma-
nibus, pedibus, ca-
pite, matri inter
epulas festivitatis
diei natalis in of-
fensionem misit.

29.

Ptol.

frater, pulso Tryphone: Pius & Soter dictus ob beneficia in Iudæos collata, quos tamen etiam graviter afflixit.

3821. *Demetrius Nicanor*, è Parthicâ captivitate dimissus, denuo regnat.

3824. *Alexander Zebenna*, extraneus, à Ptolomæo Physcone contra Demetrium subornatus: postea in gratus, pellitur ab eodem.

3826. *Antiochus Grypus*, ita dictus à Naso, Demetrii filius, ab Antiocho Cyzieno fratre diuturno bello vexatur.

Huic σύγχρονοι fuerunt Lucretius, Poeta, Mithridates Rex Ponti. Circa hæc tempora flagravit etiam bellum Iugurthinum.

3834.

• • • • •

Lagida.

A.R.

Macedones.

A.R.

Ptolomæus La-
thyrus, seu *Lamy-*
rus; *Physcon* ab
Eusebio, *Soter* ab
Epiphanio appel-
 latus, *Crudelis*,
 multa millia *Ju-*
dæorum interfici-
 ers, & occisorum
 carnibus captivos

velci

3850.

.

3855.

Cyzieni, nec non quatuor filiorum Antiochi Gryphi, puta Seleuci, Philippi, Demetrii, & Antiochi, Bella intestina, & quasi interregnum per annos.

Hoc tempore in flore fuit Sylla, flagrante ejus bello civili; Item Cn. Pompejus, M. Tull. Cicero, Lucullus, Diodorus Siculus, Catilina seditiosus.

3860.

.

3863.

Tigranes, Armeniæ Rex, ob intestina Seleucidarum bella, à Syris evocatus, regnavit pacificè annos,

Postea à Romanis regno fuit

Lagida.
vesci cogens.

A.R.

Macedones.

A.R.

Ptolomæus Alex-
xander, frater La-
thuri, à Matre
Cleopatra ejecti,
quæ, cum etiam
ipsi Alexandro in-
sidias strueret, ab
eodem propter
crudelitatem in-
terfecta fuit.

16.

10.

Lathurus redux,
pulso Alexandro
ab Ægyptiis.

8.

Ptolomæus

exutus, & Syria in Provinciam
versa.

3868.

.

Lagida,

A.R.

Macedones,

A.R.

Ptolomæus Auletes, sic dictus, quia in habitu regio cū tībicinibꝫ publicè certavit, à subditis ob ignaviam, & crudelitatem regno pulsus, per Romanos, autoritate Pompeji restituitur.

31.

Ptolomæus Dionysius, hic cū sororē *Cleopatram* Pompejum à fuga Pharsalicæ Cladis occidi curat, à quo tamen ipsius Pater regno restitutus fuit: Et cum etiam *Iul. Cæsari* infidias strueret, ab eodem fugatus in aqua interit.

4.

Cleopatra, filia *Ptolomæi Auletæ* sola, libidinosa & luxuriosa mulier, quæ, Victo Antonio, suo Amasio, Victore Augusto, sibi per aspides mortem ascivit.

18.

Ergò deficiente *Lagidarum* stirpe, Ægyptoꝫ in Provinciam versâ, reliquisque *Græcorum* regnis à Romanis occupatis, *Græcorum* quoque Monarchia desit, *Romanorum* verò incepit.

Civita

*Cur ita dispositos, & juxta se positos Reges
Monarchia Græcorum proponis?*

Ad demonstrandam divinæ providentiæ
efficaciam, quæ vel maximis confusionibus
dirimendis sufficit. Ecce! hoc regnum an-
non simile est horologio? quot rotis, inæ-
quali ad sensum nostrum pondere motis,
distincto? quot vacillantibus, passim fractis
dentibus, interrupto? Ut modò id sisti, mo-
dò in præceps omnia labi, diceret: Et ta-
men quàm provida Dei dispositio! quàm
efficax & præpotens tyrannorum de sede
depositio, donec Romanis, sub quibus Sal-
vator Christus in carnem venire debuit,
Monarchicum axioma plenâ Majestate ces-
sit! Quis ea, quæ Deus futura prædixit,
dum fiunt, Deo non intuente, non mode-
rante, non disponente, fieri diceret, ut ma-
ximè magnâ confusione sursum, deorsum
antorsum, retrorsum ferri videantur?

[Ergò putidissima est Taciti quiritatio de
Cladibus populi Romani, quasi illæ Deo cu-
ræ non fuissent, dum lib. i. Histor. circa ini-
tium scribit: *Nec enim unquam atrocioribus Po-
puli Romani cladibus, magisve justis judiciis ap-
probatum est, non esse curæ Deis securitatem no-
stram, esse ultionem*. Loquitur ut Ethnicus, à
suæ rationis cæcitate in dubitationis salum
conjectus, cujus oculi in perspiciendis judiciis
Dei, sunt ὡς ὀμματα τῶν νύκτεριδων πρὸς με-
σσηρίαν. Quanquam ἀντιφατικὰ ferè sint;
Non esse curæ Dei securitatem nostram; Et, Esse
ultio-

*ultionem; quod posterius omnino justam Dei, omnia, quæ injustè fiunt, iustè animadver-
tentis providentiam arguit.]*

CAP. V.

**De Synchronismis aliarum politiarum: In
specie; De quinta Iudæorum Dynastia,
quæ fuit Pontificum.**

*Superiori libro dixisti, quis Populi Iudaicæ
status sub Persicâ Monarchiâ, & ulterius us-
que ad Maccabæos, fuerit: Quis verò ejus-
dem status fuit à tempore Maccabæo-
rum usque in Monarchiam*

Quartam?

EXceptâ historiâ Iaddi Pontificis, à Iose-
pho lib. II. c. 8. de quo libro præcedenti
dictum, descriptâ, & Ptolomæi Lagidæ, ad-
versus Iudæos exercitâ perfidiâ, ab eodem
lib. 12. cap. 1. notatâ, Hebræorum res usque
ad Antiochum Epiphanem & Maccabæos,
in historia obscuræ sunt: donec Antiochi
Ἐπιφάνης crudelitas, qua Ecclesiam horren-
dum in modum afflixit, eas clariores red-
didit, juxta visionem, annos 400. antequam
Tyrannus hanc lucis usuram aspexisset,
Danieli cap. 3. factam, ut suprâ demonstra-
vimus. Hinc *Asmonæorum* sive *Maccabæo-
rum* stirps & familia, quæ, repurgato tem-
plo ab Antiochi abominationibus, & armis
libertate recuperatâ, in Dynastia Iudæo-
rum

rum

rum quinta, ἀρχιερατικὴν puta, h. e. Sacerdotali rerum potita est, juxta Iosephum lib. 14. v. ult. annos 126. usque ad regnum Herodis, qui captâ Hierosolymâ, principatum ad se transtulit, annis 7. ante victoriam Actiacam, finemque Monarchiæ Græcorum, ut idem Iosephus testis est lib. 15. c. 7.

Vnde deducta fuit Asmonæorum & Maccabæorum appellatio?

Asmonæi dicti fuerunt, quia Patrem habebant Matathiam ex familia Asamonæi. Huic Matathiæ quinque filii erant, Iohannes, Simon, Iudas, Eleazar & Ionathan, quos acriter ad constanter resistendum Antiocho, exemplo & verbis, instigavit, dicendo: Nunc ergo, ô Filii, amulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento Patrum nostrorum, & mementote operum patrum nostrorum, quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum, 1. Maccab. cap. 2. v. 50. Hoc nomen æternum principaliter nomen MACCABAI est, quod cognomen fuit Iudæ, Filii tertii Matathiæ, ut d. 1. v. 4. videre est cui Matathias summam belli, armis adversus Antiochum gerendis, commisit, 1. d. v. 66. Et Iudas Maccabeus, fortis viribus à juventute sua, sit vobis Princeps militia, & ipse agat bellum populi. Huic ergo cognomen suum loco Symboli fuit, quo Deum suum pro invictis.

victissimo Deo confessus est, ex Exodi c. 15.

v. 11. **מִי כַמִּכָּה בְּאַלִּים יְהוָה**, *Quis*

similis tui in Diis Domine. Hujus dicti initialiales literæ **מִכָּה** constituunt nomen *Maccabai*; à quo Maccabæorum nomen in S. Scriptura mansit, manebitque, donec Ecclesia in Terra militaverit.

[Hinc constat, rectius scribi *Maccabæi*, quam *Machabæi*, propter puncta, quæ dictis literis initialibus juxta analogiam punctandi in Sanctâ linguâ hoc modo subternenda sunt, ut

pronuntietur, **מִכָּה** vide itinerar. in Psal. David. M. Barthol. Scharæi, pag. 459.]

Recita Pontificum nomina de Maccabæorum stirpe, à tempore Antiochi Epiphanis ex templi repurgati;

Judas Maccabæus, (A. M. 3783.) Filius Mathiæ Asmonæi, qui templum repurgavit, & exemplo patris Antiocho se fortiter opposuit, vitam pro lege patria paciscendo, tandemque sanguinem fundendo, fortiter occubuit, præfuit annos 6.

Jonathas, (A. M. 3789.) Frater Judæ, cognomine Apphus, itidem Heros strenuus, ab Alexandro Rege Syriæ Pontifex constitutus, Præfuit annos 18.

Simon, Frater Judæ, (A. M. 3807.) cognomine Thasi, ab universo populo Judaico Princeps constitutus, Præfuit an. 8.

N

Johann.

Iohannes Hircanus, (A. M. 3815.) Filius Simonis, destructor Templi in Garizim, quod Manasses ædificaverat, & everfor Samariæ. Præfuit annos 31.

Sub hoc orta sunt in Ecclesia Dei tres sectæ, Phariseorum, Sadduceorum, Essenorum, de quibus vide Evangelicam Historiam & Iosephum.

Aristobulus, (A. M. 3845.) Hircani filius; qui primus titulum Regis post captivitatem resumpsit. Præfuit anno 1.

Alexander Iannæus, (A. M. 3846.) itidem Hircani Filius, Princeps fortunatus, præfuit an. 27.

Alexandra Salome, (A. M. 3873.) Iannæi Uxor, marito defuncto. Præfuit an. 9.

Aristobulus, (A. M. 3882.) junior Filius Iannæi, Hircano fratre maiore prius depulso. Hunc Pompejus captivum duxit, ipsa Hierosolymâ à se captâ. Præfuit an. 3.

Hircanus, (A. M. 3885.) ab Aristobulo fratre minore pulsus, à Pompejo in Sacerdotium absque regno restituitur: Autonomiâ Ecclesiasticâ Iudæis relictâ, politicâ verò iisdem ademptâ, inque Romanos translata. Præfuit annos 23.

Antigonus, (A. M. 3908.) Filius Aristobuli, Hircanum auribus truncatis, captivum misit in Parthiam. Præfuit an. 5.

Herodes, (A. M. 3913.) expugnata Hierosolymâ,

Solyman, Antigonum, interfecit, regnumque ex Romanorum concessione arripuit, deficiente stirpe Maccabæorum, circa initium Monarchiæ Quartæ.

[Commentarios de his Pontificibus, rebusque ab aliis gestis, scripsit Iosephus sparsum in libris suis de Antiquitatibus Iudaicis, cum quo si libros Maccabæorum contuleris, pauca desiderabis. Hoc unum hîc expendendum venit, scil. in quam horrendam *ἀνατάραξιν* res hominum, gliscente potestate, vel tandem deveniant, dum videmus, optimæ Asmonæorum stirpis succedentem familiam, in pessimos ramos degenerasse, ut posthabitis juribus divinis, in constituendo Sacerdotio sanctissimo summa Tyrannis prævaluerit, ut etiam fœmina, defuncto marito, remonem retinuerit: Et hæc monstra adumbrarunt Christum, cum constet, Sacerdotes V. T. fuisse typos unici summi Sacerdotis N. T. Iesu Christi. En! typum novissimorum temporum, in quibus eadem trageedia in Ecclesia Dei in sancto loco, luditur.]

CAP. VI.

De Synchronis Regnorum & Rerum publ. extra Ecclesiam, durante tertia Monarchia.

Recense præcipua Regna extra Ecclesiam.
Monarchia tertia τρίτη βασιλεία.

Fuit Regnum Parthorum, qui à Callimio & Hierace fratribus, Regibus Syriæ, in mutua bella ruentibus, defecerunt,

N

inque

inque magnam potentiam excreverunt, ut multum negotii sequutis temporibus Romanis facefferint. Hoc Regnum duravit usque in quartam Monarchiam ad tempora Alexandri Severi. Vide Iustinum, Appianum & Sextum Ruf.

2. Fuit *Regnum Scotorum*, quod initium circa tempora Alexandri M. sumpsisse putatur. Ejus in Tacito & Solino mentio fieri videtur.

3. Fuerunt *Regna Armenia, Ponti, Epiri, Cappadocia, Numidia, Mauritania*, quorum Romana historia meminit, destituta temporum successu.

4. Fuit *Regnum Sicilia*, quod ad usque bellum punicum secundum duravit; tunc enim à Romanis occupatum, regnum esse desiit, ut Livius Author est.

5. Fuerunt *Respublica Græcorum, Spartana, Attica, Rhodia, Massiliensis*, quæ durante hac Monarchia variè afflictæ, multisque tribulationibus & mutationibus subjectæ fuerunt, ut civitatibus fieri amat, quæ præpotentium Principum spoliū sunt. De his vide Iustinum, Diodorum, Plutarchum, Pausaniam, alios.

6. Fuit *Respublica Carthaginensis*, de dominatu Orbis adversus Romanos æmula, tandem à Romanis, tempore Demetrii Syris Regis Syriæ, deleta: Plinius, Diodorus.

7. Ha-

7. Harum omnium potentissima esse incepit *Respublica Romana*, quæ, labente paulatim *Seleucidarum*, *Ptolomæorum* & *Macedonum* Imperio, quasi Candidata Axiomatis Monarchici fuit, merita ejus admirandis expeditionibus complere strenuè satagens, ut eas in suis historiis prolixè enarrant *Plinius*, *Livius*, *Polybius*, *Salustius*, *Solinus*, *Florus*, *Tacitus*, *Suetonius*, *Appianus*, *Eutropius*, & alii: Summa istarum expeditionum sunt bella, ab hac *Republica*, heroicâ planè fortitudine, longè latèque in orbe terrarum, ad cujus dominatum aspirabant, gesta, ut erant: *Bellum Tarentinum* cum *Pyrrho*, anno *Vrbis Condite* 473. gestum. *Bellum Punicum I.* anno *V.C.* 488. *Bellum Gallicum Cisalpinum*, anno *V.C.* 527. *Bellum Punicum II.* anno *V.C.* 534. *Bellum Macedonicum cum Philippo*, anno *V.C.* 552. *Bellum cum Antiocho*, anno *V.C.* 562. *Bellum Macedonicum II.* cum *Perseo*, anno *V.C.* 581. *Bellum Punicum III.* anno *V.C.* 604. *Bellum cum Viriato*, anno *V.C.* 608. *Bellum Achaicum*, quo *Corinthus* fuit deleta. *Seditio Tiberii Gracchi*. *Bellum Cimbricum*, anno *V.C.* 640. *Bellum Jugurthinum*, anno *V.C.* 642. *Bellum Sociale Marsicum*, anno *V.C.* 662. *Bellum Mithridaticum & Civile Syllanum*, anno *V.C.* 665. *Bellum Gladiatorium*, anno *V.C.* 680.

Conjuratio Catilinae, anno V. C. 690. Bellum Gallicum Caesaris: Bellum Parthicum, quo Crassus occubuit. Bellum Civile Caesaris & Pompeji, anno V. C. 704. Quo Caesar rerum potitus, & vel tandem angularis lapidis Monarchiæ Romanæ positus fuit.

[Notandum, si quis velit novisse, in quem annum Mundi quodlibet horum inciderit, Is cujuscunque belli annis V. C. addat 3197. utpote tot annos Mundi Urbem Conditam antegressos, & habebit annum Mundi isti bello coincidentem. V. G. Si velis scire, in quem annum Mundi inciderit bellum Punicum I. adde ad annos V. C. 488. prædictos annos Mundi 3197. Urbem Conditam antegressos, tum habes A. M. 3685. quo bellum Punicum I. exarsit, & sic de cæteris.]

FINIS LIBRI QUINTI.

INSTITUTIONUM
HISTORICARUM

LIBER SEXTUS.

*De Monarchia Quarta, quæ
est Romanorum.*

CAP. I.

De Definitione Monarchiæ Romanorum.

QUAN

*Quanam est Quarta Monarchia, quæ
Romana appellatur?*

Sed Summum, à Deo in Mun-
do constitutum Imperium, à
Iulio Cæsare incipiens, & ad-
huc dum durans, duraturum
usque ad finem Mundi, Da-
nielis cap. 2. v. 33. per *tibias ferreas, pedesque
ex parte ferreos, ex parte fictiles*; Item in eo-
dem Prophetâ cap. 7. v. 4. per *ferocissimam,
& terribilem admodum bestiam, dentibus
ferreis omnia devorantem, & comminuen-
tem*, significatum.

[I. Considerandum venit *Definitum*, quod
est *Monarchia Romana*, sic dicta ab Urbe Ro-
mâ, quæ Metropolis erat Monarchica hujus
Imperii, cujus initia, & incrementa expēden-
da sunt. *Omniū enim ferè rerum*, inquit Sene-
ca de tranq. An. c. 1. *Politicarum verò, & Im-
periorum maxime, tenera sunt principia; tempore
ipsis duramentum & robur accedit*. Id, quod in
primordio Urbis Romæ, & historiâ ejus Mo-
narchiæ maxime perspiei licet; Quâ, ut Eu-
tropius l. 1. ab initio, inquit, ab exordio nullum
*ferè minus, nec incremento toto orbe amplius Im-
perium humana memoria recordari potest*. Ro-
mulus enim & Urbis & Imperii conditor fuit,
Numitoris, Albanæ Regis ex Rhea Sylviâ,
Virgine Vestali compressâ, nepos, quam Pa-
truus, Rex Amulius, ne quis ex illa paternæ
injuriam ultor nasceretur, Vestæ Sacerdotem
fecerat; quæ tamen à quopiam, quisquis ille
fuerat, sive ipse Patruus, sive alius, quispiam,
compressa, Romulum & Remum, gemellos
N 4 edidit,

edidit, qui Amulii jussu in profluentem amnem abjecti, sed mox à Faustulo, Regis Pastore inventi & educati memorantur, usque dum nativitatis suæ edocti, coadunatis sociis, & Amulio Regio folio deturbato, patrem Imperio restituerint; ipsi verò moenia novæ urbis agitantes, uter illorum regeret, rem totam sorti commiserunt, ut qui plures Vultures pro augurio habuisset, jus potestatis & regiminis haberet. Et cum plures Romulo contingerent, oppidum de suo nomine inauguravit, & ad gubernandum, fratre Remo occiso, suscepit, fundamentis Urbis jactis anno Mundi 3197. ante Christum natum 751. ætatis Romuli 18. ut Luc. Florus, Eutropius, alii testantur. Dehinc Romulo defuncto, sex ordine sibi succedentes Urbis Romæ Reges; post Reges, quorum ultimus fuit Tarquinius superbus, qui ob violatam à filio Sexto Lucretiæ pudicitiam è regno fuit ejectus, libertate & Consulatu per L. Brutum instituto; post hunc Dictaturæ ad tempus sumptæ; Decemvirali potestate, quæ ultra biennium non duravit, succedente; & post hanc consulari iure Tribunorum militum, quod itidem non diu valuit, ob Cinnae & Syllæ dominationem, nec non Pompeji Crassique potentiam, citò, ut audiemus, à Cæsare imminutam.

II. *Definitio* constat genere, & differentiâ specificâ. 1. *Genus est*, quòd etiam Monarchia sit *Summum in Mundo Imperium*: Scimus enim illud in Europa tenuisse Italiam, Dalmatiam, totamque Græciam, Insulas Siciliae, Sardiniae, Candiae, Cypri, Rhodi, Nigroponti, & omnes Insulas Maris mediterranei; Item Hispaniam, Galliam, Germaniam inferiorem, Angliam & Scotiam, Africam, destructâ Carthagine, habitabilem totam; In Asiâ Syriam, Phoeniciam,

etiam, Palæstinam, Phrygiam, Cariam, Cilici-
 am, Bythiniam, Ægyptum, Cappadociam,
 Armeniam & Colchum, &c. ut Paurm. de
 Iurisd. lib. 2. c. 1. n. 21. numerat: adeo, ut terri-
 torium ejus graduum 90. in longitudine, hoc
 est, milliarium 1350. Germanicorum; in lati-
 tudine graduum 45. hoc est, milliarium 675.
 fuisse censeatur. Quod ipsum consequens
 erit, si, quæ Danielis c. 2. & 7. capite visiones
 divinitus factæ de hoc Imperio referuntur, ac-
 curatius expendemus. 2. *Differentia specifica*
 constat Causis, efficiente principali, procrean-
 te, adjuncto, & comparatis, divinis testimo-
 niis demonstratis. *Causa Efficiens principalis*
 est DEVS, à quo etiam hoc Imperium con-
 stitutum dicitur; quippe cujus gratiâ Reges
 regunt, Prov. 8. v. 10. Quod ipsi Imperatores
 hujus Monarchiæ lubentes fatentur; ut Iusti-
 nianus Imperator in M. c. de V. I. E. l. 1. C. de
 offic. præf. præt. Afr. Nov. 28. c. 4. in f. Nov. 47.
 c. 1. Sicut etiam hodierni Imperatores se gra-
 tiâ Dei, von Gottes Gnaden/electos scribunt, ut
 videre est in Aureâ Bullâ Caroli IV. Imper.
 ubi hic Imperator divinâ favente Clementiâ
 Imperator nominatur: Quia Imperium Roma-
 num, seu supremum in Mundo caput, solum Deum
 recognoscit superiorem, Rûmelinus in Dissert.
 1. ad A. B. th. 4. p. 3. Nec obstat, Pontificum
 Romanorum, Imperii Romani Ius penes se
 esse, ut prius penes populum fuerit, contem-
 dentium, intoleranda præsumptio; sicut Ha-
 drianus IV. primus Imperium beneficium
 Papæ esse contenderat, missis ad Imperato-
 rem Fridericum literis, quarum tenor apud
 Aventinum l. 3. annal. habetur, &c. Hoc enim
 qui probabunt? Reges gentium dominantur,
 vos autem non sic, inquit Salvator, Luc. 22. v.
 26. Regnum enim ejus non est de hoc mundo; Ioh.

18.v.36. Ex quo factum, ut hæc affectatio ab Imperatoribus Romanis multoties gravissimè fuerit refutata; uti videre est in Ludovico Bayaro, qui anno 1338. Coloniae de consensu Procerum constitutionem promulgavit, in quâ Imperialem Dignitatem & Potestatem à solo Deo immediatè esse, Imperatoremque à Principibus electum, nullâ Papæ confirmatione indigere dicit, illósque qui scèss sentiunt, læsæ Majestatis dampandos esse statuit. Reink. l. 1. cl. 2. c. 3. Et Fridericus Aenobarbus Germaniæ Episcopis, eum commoventibus, ut debitam Reverentiam Pontifici exhiberet, respondit: *Debitam Patri nostro reverentiam libenter exhibemus; liberam Imperii coronam divino tantum beneficio adscribimus;* Arum. ad A. B. disp. 1. th. 23. Item Vol. 1. de jure publ. disc. 3. pag. 14. 15. 16. cujusmodi Exempla infra lib. 7. plura producentur. Summatim,

*Ecclesiam regat ille suam, divinæque Iura
Temperet: Imperium nobis, fascèsq; relinquat:*
Inquit Fridericus I. apud Guntherum. *Causa Procreans est Iulius Cæsar, Monarchiæ hujus Conditor.* Vbi notandum, præcedentium Romanorum heroicas res gestas, quibus via ad Monarchiam latissimè strata fuit, oblivione hîc loci minimè esse involvendas. Neque enim, ut Cyrus ex abrupto surgens, primus Persicam, sic Iulius Cæsar Romanam Monarchiam fundavit. Magnæ molis prius erat Romanam condere gentem. Annis jam 166. ante subactam à Romanis Ægyptum, tempore Antiochi Magni, Græci in publico Isthmiorum ludorum conventu, cum ab iisdem pacem & libertatem recepissent, hoc Encomium dederunt, ut dicerent; *Esse aliquam in terris gentem, quæ suâ impensâ, suo labore ac periculo*

tulobella gerat, pro libertate aliarum. Nec hoc finitimis, aut propinque vicinitatis hominibus, aut terris continenti junctis, præstet, mare trahat, ne quod toto orbe terrarum injustum Imperium sit, & ubique jus, fas, lex, potentissima sint.
*Liv. ab Vrbe Cond. l. 33. fol. 669. Quod ipsum primus Maccabæorum liber cap. 8. à v. 1. usque ad v. 16. gravissimè testatur, & prolixè confirmat. Hinc glacie, magnâ opumvi multis in terrarum orbe præliis gestis, fractâ, Iulio Cæsari proclive erat, ultimum, qui restabat, Monarchiæ gradum conscendere, dum victâ à se Ægypto, contra leges perpetuus Dictator creatus, res Romanas regio planè jure administrandas suscepit; & ut Suetonius in ejus vitâ cap. 77. refert, nihil esse Rempubli-
cam, dixit, appellationem modò, sine corpore & specie, &c. debere homines consideratiùs jam loqui secum, ac pro legibus habere, quæ dicat. Quanquam, ut idem Suetonius cap. 79. refert, & plebi, Regem se salutanti, Cæsarem se, non Regem esse, responderit; nempe, ut odiosum Regis nomen cautè declinaret, ipsâ re sub specie repugnantis flagrantissimè desideratâ. Et quamvis non secus ac Patriæ invasor, & libertatis oppressor, ob hanc Monarchicam clavem, quam apprehenderat, vel tandem tribus & viginti vulneribus confossus, per conspirationem in Curiâ, autoribus, M. Bruto, & C. Cassio, perierit; multò tamen hebetior fuit pugionum parricidarum acies, quàm ut Gordium Monarchiæ nodum, providentiâ Dei astrictum, incidere; cùm constet, quàm providis artibus Augustus, Iulii Successor, id ipsum confirmaverit, quod Iulius Antecessor fuit molitus, ut qui cuncta discordiis civilibus fessa, nomine Principis sub Imperium accepit.
*Hinc postq. Triumviri nomine, ut Tacitus l. 1.**

Annalium refert, Consulem se ferens, & ad
 tuendam plebem Tribunitio jure contentum; ubi
 militem donis, populum annonâ, cunctos dulcedi-
 ne otii pellexit: Insurgere paulatim, munia Sena-
 tûs, Magistratum, legum, in se trahere, nullo ad-
 versante: cum feroeissimè per acies, aut proscri-
 ptione, cecidissent. Ceteri nobilium, quanti quis
 servitio promptior, opibus & honore extolleretur;
 ac novis ex rebus aucti, tuta & presentia, quàm
 vetera & periculosa mallent. Neque provinciæ
 illum statum abnuebant, suspecto Senatus populi-
 que Imperio ob certamina potentium, & a vari-
 tiam magistratum; Invalido legum auxilio, quæ
 ut, ambitu, postremo pecuniâ turbabantur. Ha-
 tenus verba Taciti. Ex quibus, tanquam ex
 proximis causis à priori, demonstratam Mo-
 narchiam Romanorum nemo est, qui non vi-
 det: ut tantâ contentione opus nō sit, ad pro-
 bandum. Quando Lex Regia, quâ populus Ro-
 manus omnem ac summam potestatem in
 Principem transtulit, lata fuerit? Quæ Quæ-
 stio in Politicorum Schola est πολυθνήκη-
 τος; cui decidendæ verba Dionis lib. 53. &
 57. sufficiunt, dum ait. Senatus cum (Augu-
 stum) omni legum necessitate liberavit, ut,
 quemadmodum à me dictum est, re verâ sui juris,
 & absolute potestatis, tam respectu sui ipsius,
 quàm legum, omnia, quæcūque vellet, faceret,
 quæcūque nollet, non faceret. Adjunctum tem-
 poris hujus Monarchiæ determinatè est dura-
 tio ejus ab Imperatorum Romanorum pri-
 mo, qui Julius Cæsar est, usque ad finem
 mundi: Id quod non tantum supra lib. 2.
 contra Bodinum ἀνασκειναι καὶ, responden-
 do ad ejus argumenta, quibus Romanam
 Monarchiam infestat, demonstravimus, sed
 etiam ex professo hoc ipso libro καὶ ἀνασκειναι
 καὶ

etiam demonstratum dabimus, quando suo loco hujus Monarchiæ durationem ad usque consummationem seculi stabiliemus. Quo etiam referri potest Dn. D. Mülleri Disputatio de Statibus Imperii Romani, ubi concl. r. c. 1. à pag. 1. ad 6. usque *Infantiam, Adolescentiam, Iuventutem & Senectutem* Imperii Romani, ex historiis *συνοψως* exponit. Restant *comparata*, duplici Danielis loco confirmata; dum hæc Monarchia *tibiis ferreis, pedibusque ex parte ferreis, ex parte fictilibus*, c. 2. item *ferocissimæ Bestiæ*, c. 7. comparatur: de quibus dehinc *justâ ἀναλύσεως* methodo agemus.]

CAP. II.

De Visionibus duabus, Dan. 2. & 7. capitibus, sub Statuæ, & bestiarum imagine, etiam quartam Monarchiam significanti-
bus.

Quomodo probatur, hanc quartam Romanorum Monarchiam dictis Danielis visionibus, cap. 2. & 7. fuisse præfiguratam?

HOC probatur ex Eventu & complemento, quod exactissimè in decursu Imperii Romani cum his visionibus, ad præsentem usque diem convenit, præsertim quod ad ejus 1. *roborem & ferociam*. 2. *dis-
membrationem & abscissa Regna*, 3. *restituendi abscissa, & redintegrandi divisa ac-
tentationem frustraneam*, 4. *Majestatem & Exaltationem*, & tandem 5. *ad usque finem mundi*

mundi durationem, attinet. Quæ omnia uti Prophetica visiones de Quarto Regno peculiariter asserunt, ita in Quartâ Romanorum Monarchiâ completa fuisse, & adhuc compleri, historiæ cum Experientiâ testantur.

[Harmoniam Eventuum cum his visionibus, etiam sub Quartâ Monarchiâ, sequentibus capitibus ad oculum demonstrabimus: antequam progrediamur, expediemus argumenta, quæ à Polano in contrarium afferuntur, quasi per pedes Statuæ ferreos cap. 2. & per Quartam bestiam, Dan. 7. non Quarta Monarchia sed Successores Alexandri M. usque ad Antiochum Epiphanem, sub Monarchiâ Tertiâ, intelligerentur.]

Omniunne unanimes est sententia, Quartam Monarchiam Romanorum Dan. 2. per pedes Statuæ ferreos, & cap. 7. per Quartam Bestiam intelligi?

Constans est, non vulgi opinio, inquit Cluten in Sylloge th. 2. pag. 7. sed magni nominis Theologorum, unanimi consensu, multis seculorum ætatibus, comprobata sententia, Romanam Monarchiam in duabus illis visionibus Colossi, & quatuor bestiarum, apud Danielem Prophetam adumbrari, &c. hoc tamen non obstante, pag. 9. thes. ead. idem asserit; Nonnullos esse, qui per quatuor Metalla, Dan. 2. & quatuor bestias, Dan. 7. intelligant 1. Babylonios, 2. Persas, 3. Alexandrum Magnum, 4. Alexandri Successores de-

dem, usque ad Antiochum Epiphanem. Huius opinionis autorem primum esse Porphyrium, Christiani quondam nominis hostem acerrimum, quem & refutat Hieronymus in Daniele, & Theodoretus, &c. Et quidem Porphyrium præter Piscatorem secutus fuit Franciscus Iunius, quem D. Helvicus in Chronicâ, à Cunrado Bachmano in germanicum translata, fol. 3. 4. 5. 6. 7. solidè refutat. Nobis ad præsens res sit cum Polano, qui non tantum in Comment. in Dan. cap. 2. per Statuæ pedes Romanam Monarchiam intelligi negat, sed de hoc eodem argumento ex professo integram orationem scripsit, & pag. 371. 372. ejusdem I. sententiam nostram de Romanâ Monarchiâ impugnat, 2. probare præsumit, per crura Imaginis ferrea, & pedes partim ferreos, partim testaceos Seleucidarum, & Lagidarum Regnum; per quartam verò bestiam c. 7. Syriæ, quod & Asiæ, regnum intelligi. Argumenta, quæ nobis, & ipsi suo Calvino opponit, dehinc examinabimus, & solveamus.

CAP. III.

Proponuntur, & solvuntur argumenta Polani, quibus Monarchiam Romanorum 2. & 7. Danielis capitibus adumbratam, impugnat,

Pro-

Propone argumenta, quibus nostram de Romanæ Monarchia Dan. 2. & 7. fundatâ adumbratione, sententiam impugnat?

QUò minùs Romana Monarchia, ad consummationem seculi duratura, per crura imaginis ferrea, & pedes partim ferreos, partim testaceos, intelligi possit, repugnare scribit Polanus

Primò Interpretationem Danielis, ex qua constet, destructo hoc quarto Regno, Christum venturum fuisse, qui Regnum erigeret in toto mundo, in æternum duraturum, destructis prius Regnis illis, quæ per imaginem fuerunt figurata. At Christum non venisse destructâ Romanâ Monarchiâ, sed sub ejus principium: Nec Romanam Monarchiam esse adventu Christi abolitam, sed tùm florere cœpisse, ac sub Trajano, ut ex Apiano, Rufo, Victore constet, patuisse latissimè. Neque verba Danielis de ultimo Christi adventu, qui ad iudicium erit, esse intelligenda. Nam sic lapidem illum de monte venientem crescere non posse, & totum terrarum orbem implere, Christi enim Regnum non demum post ejus ad iudicium universale adventum crescere debere, sed à primo debuisse augeri adventu, & à tenuissimis principis inchoatum paulatim tantos progressus habere, ut brevi in toto terrarum orbe

orbē erigeretur. Haftenus verba Polani in Orat. de IV. Monarch. pag. 371. 372. Anab. lyfi Hofeæ annexā.

Respondetur: Hoc argumentum, textu Danielis ex oculis dimisso, plausibile, acriter autem inspecto, facile solubile est.

1. Negatur argumenti antecedens, nempe *vi interpretationis Danielis, Christum destructo quarto Regno venire debuisse:* Reclamat textus, qui *Ἀσπιδω* ait: *Comminuet autem & consumet universa regna hac.* Ex quibus verbis clarissimum est, respectu quarti Regni, diminutionem in futuro, respectu primi, secundi, tertii, in præterito esse intelligendam; scilicet, Christum illud *ὡς ἑνὸς αἰῶνος* in plenitudine temporis destruturum, hæc autem *ὡς ἑνὸς αἰῶνος* destruxisse, cum interciderent, aut in se mutuò definerent. Sic intelligenda est ista temporis Enallage, qua etiam testam & ferrum, à lapide de monte abscisso, sine manibus comminutum, vidisse Nebucadnezarem, Daniel affirmat. 2. Nec absolutè verum est, hæc verba Danielis de ultimo Christi adventu non intelligenda esse: Loquuntur enim ea manifestè de universo Christi Regno, ejus ortu, progressu, & duratione in æternum, ut clarissima litera verbis tum præteriti, tum futuri temporis hoc mysterium exprimit: Ergò de utroque adventu &
De

de primo, dum lapis de monte sine manibus
 abscissus; de secundo, dum universa Regna
 consumpturus v. 44. 45. scribitur: quod Pe-
 rerijs Comment. in Dan. c. 2. pag. 102. 103.
 scitè notavit, inquiens: Quamvis autem quo
 Daniel hoc loco vaticinatur, ea quadrent in
 Regnum Christi, post ejus adventum, inchoa-
 tum, & per varia incrementa & decremen-
 ta processurum usque ad finem mundi, non
 est tamen negandum, eadem magnâ ex parte
 Regno Christi, quod post secundum adventum
 erit, perfectissimè convenire. Ergò vaticinium
 Danielis de Regno Christi, convenit ei post
 primum adventum, inchoatè & aliquatenus,
 post secundum autem adventum, consumma-
 tè, ac secundum omnes numeros absolutè.

Secundò argutatur Polanus: Quartum
 Regnum statim duo crura habere, hoc est, in
 duo Regna divisum esse, & à duabus familiis
 administrari debuit, hoc de Romanâ Monar-
 chiâ dici non posse. Quæ etsi post Constanti-
 num M. divisa sit, non tamen in duas, sed in
 tres partes illam divisam fuisse, &c. longo de-
 mum tempore post in Orientis & Occidentis
 imperium aequaliter divisam. Polanus l. c.
 pag. 372.

Respondetur i. per Instantiam. Si Roma-
 na Monarchia propterea statim in duo Re-
 gna divisa esse debuit, quia Statua duo cru-
 ra habet, sequitur, etiam Persicum Impe-
 rium

perium statim in duo Regna divisum esse debuisse. Sed falsum est consequens. Quamquam enim duo Brachia duo Regna, Persicum & Medicum, Secundæ Monarchiæ denotant, non tamen denotant ea divisa, sed conjuncta & conflata in unum. Ergo falsum est etiam Antecedens. Ergo 2. quod falsum est, rectè negamus. Si enim dualitati crurum hoc divisionis subesset mysterium, non dubium est, in interpretatione Danielis id non fuisse omissum, in qua ad digitos pedum numerata regna habemus, nedum ut integra crura omissa, aut oblivione neglecta credamus. Quin 3. si maxime quis instaret, duo crura duo Imperii Regna denotare, quid absurdi statueretur, si divisio Imperii in Orientem & Occidentem talia urgenti reponeretur?

Tertium argumentum Polani est: Familias illas, quartum Regnum inter se divisum administrantes, conjugis coalescere, & alteram alterius regnū per connubia ad se transferre conaturas fuisse. Tale nihil in Romanæ Monarchiæ fuisse factum, nec fieri potuisse, cum familia plures idem regnum plerunque administraverint. Polanus l. c. pag. 372.

Respondetur: Familiis certis constitisse, & adhuc constare administrationem Romani Imperii, nemo est, qui negat. Atqui tale, quod Polanus de conjugis affert, in Roma-

Romanâ Monarchiâ nihil fuisse factum, quî historiarum obliviosissimus probabit? Illustrissima documenta sunt, quæ D. Helvicius in sua Synopsi pag. 55. & seqq. ex historiarum latifundio Quartæ Monarchiæ affert, quæ argumento Polani contrarium ἀντιπρόσθεν in faciem demonstrant.

Quartò, inquit Polanus: *Regnum illud quartum debuit regno Christi exoriente, planè esse deletum, ut ex v. 34. 35. c. 2. Dan. liquet: Vidisti, inquit, usque dum excisus est lapis, qui non est in ullis manibus, & percussit imaginem ad pedes ipsius ferreos, & aurum; adeò, ut comminueret eos. Tunc comminuta sunt pariter ferrum, lutum, as, argentum & aurum, fueruntque ut gluma ex aere astivis, ita abstulit ea ventus, & nullus locus inventus est eis: lapis autem qui percusserat imaginem, effectus est mons magnus, adeò, ut impleret totam terram.* Polanus l.c.

Respondetur: Si antecedens loquitur de Regno Christi triumphante, conceditur; Sed in conclusione status Quæstionis non attingitur. Sin de Regno Christi militante, tum antecedens negatur, ex fundamentis solutionis argumenti primi.

Quintò infert: *Regnum illud quartum omnes Babyloniorum Regi Nebucadnezari subiectas ditiones, quas postea etiam Medi & Persæ occuparunt, debuit obtinere. At Romanè*

mani de Regno Babylonio nihil obtinuerunt, exceptâ Aegypto & Syriâ, de Persico Regno tantum Asiam subegerunt minorem, &c. Polanus l. c.

Respondetur 1. Quo sensu *πᾶσα ἡ οἰκὸς* *τῆς γῆς*, universus orbis, Augusto Octaviano ad censuram sui ab Evangelista Luc. 2. v. 1. subjectus scribitur, ut maximè multas gentes, cum primis ultra Euphratem, Romano Imperio nunquam fuisse subjectas concedendum sit; hoc sensu etiam universus orbis Imperio Romano subjectus fuisse dicendus est, videlicet Synecdochico totius, pro parte: Quâ ratione nec Babylonis Regnum à Monarchiâ Romanâ excludi debet. 2. Tum demum autem consummative eveniet ista absoluta omnium in mundo Regnorum sub hanc Monarchiam subjectio, cum institerit, & præsens erit hujus seculi abolitio, id, quod visio Colossi v. 34. 35. aperte dicit: *Lapidem sine manibus abscissum, percussurum Statuam, in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuturum esse eos. Tunc contritum iri pariter ferrum, testam, æs, argentum & aurum, & redactum quasi in favillam astricta area, qua rapta sunt vento, nullumque locum inventum iri pro eis. Quid in hac totali subjectione & everfione Polanus sub instante fine hujus Monarchiæ desiderat?*

SEXTO

Sextò arguit; *Prophetia occasionem prohibere hoc Regnum Quartum de Romanâ Monarchiâ intelligere, quæ occasio, fuerit sollicita Nebucadnezaris cogitatio, quid posthac de suo Regno futurum esset. Nam de ignotorum sibi, & remotissimorum Regnorum Statu futuro eum sollicitè cogitasse, persuaderi nemini posse. Pol. l. c. pag. 373.*

Respond. 1. Imò de ignotorum sibi Regnorum Statu sollicitus fuit, eo ipso, quia is sibi notus non erat. Et quidem 2. etiam de remotissimorum Regnorum Statu, quæ, ut Textus vers. 28. expressè habet, ventura erant in novissimis temporibus.

Septimò concludit: Typum idem figurare, cum una imago oblata fuerit, unius tantum corporis ditionum administrationem representans, non autem Romanæ Urbis Monarchiam significans, quæ per 1200. milliaria Babylone distet. Pol. l. c. p. 373.

*Respond. 1. Ergò sequeretur, nec Persicam, nec Græcam Monarchiam hâc statuâ adumbrari; Quia nunquam probabitur, has duas Monarchias, cum prima, fuisse unius duntaxat corporis ditionum administrationem. Sed absurdum est consequens; ergò etiam antecedens. 2. Non ex unitate imaginis, sed ex diversitate partium integralium ejus, faciendum est de Interpretatione judicium; Quatuor enim Regna ex
diversa*

diversis Statuæ partibus, non unum tantum
diversæ administrationis ex unitate statuæ,
Propheta numerat. 3. Si tot milliarium di-
stantia Urbem Romam ab hac visione ex-
cludit, profectò plura Regna, ob eandem
causam, quod facilimum ex Geographicis
fundamentis esset demonstratu, ab eadem
visione excludenda essent, quæ tamen nec
ipse Polanus excludit.

Octavò tricatur; Deum Nebucadnezari
ideò hoc somnium objecisse, ut non tam Nebu-
cadnezar cognosceret regni sui futuras vices,
quàm ut Ecclesia Iudaorum sciret Statum,
usque dum Christus adventu suo, profligatis
illis Regnis, à quibus oppressiones passura erat,
gratiosum suum Regnum in toto mundo pro-
pugnaret, & ita inter futuras calamitates
consolatione certè pii fulcirentur. Polan. l. c.
pag. 373.

Respond. à positione unius causæ ad ne-
gationem subordinatæ, nulla est conse-
quentia. Non sequitur, hoc somnium in
consolationem Ecclesiæ Iudaicæ in V. T.
Regi à Deo objectum fuit, Ergò non etiam
in consolationem Ecclesiæ Christianæ.
Quàm pressè enim se mutuò sequuntur
consolationes Propheticæ, quibus utraque,
utriusque Testamenti Ecclesia, uno & eo-
dem momentorum fiduciæ decursu, fuit
erecta! Talpa est in Scriptura, qui hanc
Metho-

Methodum Spiritus sancti apud Prophe-
tas non observat.

*Annon autem Polanus suas habet rationes,
quibus suam sententiam de Seleucidarum &
Lagidarum Regno, quasi id in Nebucadnezar-
is somnio per pedes partim ferreos, partim
fictiles, praefiguratum fuisset,
stabiliz?*

Equidem in speciem plausibilia afferuntur
argumenta à Polano, quasi in hoc Se-
leucidarum & Lagidarum Regno solo e-
ventus praedictioni exactissime responde-
rent, id quod etiam in fingendâ & refingen-
dâ quartâ Bestiâ Dan. 7. affectat, quibus
omnibus & singulis incidendis duo sequen-
tia fundamenta abundanter sufficiunt; I.
Quia in utraq; visione, expressè numero
Quartum, à tribus antecedentibus diver-
sum, & distinctum Regnum, vi Interpreta-
tionis Propheticae, ponitur. Dan. 7. v. 40.
*Et Regnum quartum erit velut ferrum. Dan.
7. v. 17. Ha quatuor magna Bestia quatuor
sunt Regna, quae consurgent de terra. Atqui
Regnum Seleucidarum & Lagidarum non
fuit distinctum Regnum à Regno Græco-
rum. Ergò Regnum Seleucidarum & Lagi-
darum non potest per pedes partim ferreos,
partim fictiles, aut per quartam Bestiam
intelligi. II. Quia eventus sub Romanorum
Monarchiâ, usq; ad hunc praesentem diem,
longè*

longè pressius & exactius cum dictis visionibus conveniunt, quàm convenire cum Seleucidis & Lagidis à Polano finguntur, id quod *αὐτοψία* demonstrabit, si quinque illa hujus Quarti Regni *περὶ ἡσυχίας*; Ejus 1. robur & ferociam, 2. divisionem & mutilationem, 3. redintegrandi frustraneam attentationem, 4. Majestatem & Exaltationem, 5. ad usque finem mundi durationem, cum Eventibus conferemus: quod capitibus sequentibus satis planum erit & apertum.

CAP. IV.

De Romanorum Monarchiæ robore & ferociâ.

Quibus in verbis apud Daniele sit mentio Quarti Regni roboris & ferociæ?

DAN. C. 2. v. 40. hæc habentur verba: *Et regnum quartum erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit & domat omnia: sic comminuet & conteret omnia hæc.* Cap. 7. v. 7. *Et ecce, bestia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis nimis: dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculeans.*

[Hæc duo Vaticinia de Quarti Regni robore & ferociâ agere, ex rinnitu vocabulorum constat. Et notabilia sunt verba, quæ Cluten

in sua Sylloge thes. 2. pag 8. de quarta bestia Danielis, cap. 7. habet, quando scribit: *Illud quoque hic observari potest, Apocat. d. c. 13. v. 2. huic Bestie omnia attribui, quæ in præcedentibus singula fuerunt, sicuti rectè monuit Hieronymus. Est enim similis Pardo, habet os Leonis, pedes Ursi, atque ita veluti conflata est ex prioribus, & ferociâ potentiâque omnes superat. Et quemadmodum Pardus ferus & celer, Ursus vorax & truculentus, Leo crudelis, animosus, iracundus, & vex animalium reliquorum: Ita sine dubio horum animalium natura Romani Imperii ingenium quasi & Studium adumbrat, propter prudentiam, crudelitatem, rapacitatem, dominandi libidinem. Et hæc fortè causa est, cur Daniel d. c. 7. nullum nomen, nec certam Bestie speciem exprimit. Hactenus Cluten.]*

Vbinam sunt Eventus horum Vaticiniorum, sub hac Quarta Monarchiâ Romanorum?

In utroque Statu Imperii, tam Ecclesiastico, quàm Seculari Robur & ferocia naturæ se offerunt. *Statum secularem* quod concernit, satis graphicè illum verba Pererii Comment. l. 2. p. 95. exprimunt. Quæ tametsi à Jesuita profecta sint, ob eorum stabilitatem huc transcribere nos non piget. Et sanè, inquit, Romani domuerunt omnes gentes, vel robore corporis & viribus prævalido & feroces, ut Germanos, Gallos, Hispanos, vel Imperio tunc potentes, ut Carthaginenses, vel majorum gloriâ, sapientiâ & prudentiâ præstantes, ut Græcos; vel divitiis &

militū copijs abundantes, ut Asiaticos: vel terrarum longinquitate remotos, ut, Cappadoces, Ponticos, Armenicos, Iberos, Albanos, Scythas: vel interfuso Oceano à nostro orbe disjunctas, ut Britannos: vel Patrum suorum sanctitate, & sua legis religione confisas, ut Iudaos, qui post mortem Domini nostri à Deo derelicti & abjecti sunt, eorumque religio inanis, Deoque invisa fuit, & superstitio magis, quàm Religio nominanda. Ergò Romani perdomuere omnes gentes, ipsi verò à nullo subacti, nulliusque sub dominatum subjecti sunt. Hactenus verba Pererī. Quæ omnia ex Bellis, à Romanis toto ferè orbe terrarum gestis, manifesta sunt. *Statum Ecclesiasticum* quod concernit, ex Annalibus Ecclesiæ constat, quàm horrendis persecutionibus Tragediæ à seculis ad secula actæ fuerint, & adhuc eas agi, experienciâ pronum est cognoscere. Martyrologia integra in medio sunt, quæ testimonia locupletissima hujus ferociæ continent: Adeò, ut illa Maccabæorum ab Antiocho Epiphane proveniens persecutio, tantùm umbra fuerit persecutionum Testamenti Novi, quod ferè cum Monarchiâ Quartâ initium suum cepit. Et hoc quidem propter Christum, ejusque Regnum, sub hac Monarchiâ diffundendum in universum Mundum, qui per Lapidem de monte sub hac Monarchiâ

sine manibus abscissum intelligendus est. Ex quo factum, ut *Draco steterit*, (& adhuc stet) *ante mulierem*, quae erat paritura, ut, cum peperisset, filium ejus devoraret, Apoc. 12. v. 4.

[Tria Persecutionum genera sub hac Monarchiâ potissimum gliscere animadversa sunt; 1. Fuerunt *Persecutiones Ethnicae*, quarum Decem sub Imperatoribus Ethnicis, ut suo loco audiemus, recensentur. 2. *Persecutio Arriana*, de qua Hieronymus scribit contra Luciferian. c. 3. Ingemuit totus orbis, & Arrianum se esse ingemuit. 3. Fuit, & est adhuc dum *Persecutio Antichristiana*, cujus umbra fuit & figura ista Antiochi contra Maccabæos persecutio.]

CAP. V.

De Divisione & dismembratione
Romani Imperii.

Quid divinus Vates refert de Divisione & dismembratione Imperii sub hac Monarchiâ?

Cap. 2. v. 41. clara sunt verba: *Quia vidi pedum & digitorum partem testeam figuli, & partem ferream, regnum divisum erit. V. 42. Et digitos pedum ex parte ferreos, & ex parte fictiles: ex parte regnum erit solidum, & ex parte contritum. Cap. 7. v. 7. Quarta Bestia dissimilis erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem, Considerabam cornua, & ecce cornu aliud*

aliud parvulum ortum est, de medio eorum,
 & tria de cornibus primis evulsa sunt à facie
 ejus. Et ecce, oculi quasi oculi hominis erant
 in cornu isto, & os loquens ingentia. V. 24.
 Cornua decem ipsius regni decem Reges erunt.
 Et aliud consurget post eos, & ipse potentior
 erit prioribus, & tres Reges humiliabit. Et
 sermones contra Excelsum loquetur, & San-
 ctos Altissimi conteret. Et putabit, quòd pos-
 sit mutare tempora & leges. Et tradentur in
 manu ejus ad tempus, & tempora, & dimi-
 dium temporis.

Quotuplex Divisio his Vaticiniorum
 verbis innuitur?

Duplex: Una Imperii constantis, altera
 Imperii labentis.

Quanam est Divisio Imperii con-
 stantis?

Illa, quâ Imperium adhucdum in flore
 tot Regnis, quot Bestia cornibus, constitit:
 Qualia erant, Italia, Hispania, Gallia, Ger-
 mania, Græcia, Asia, Syria, Ægyptus, Afri-
 ca, Anglia; pro qua alii numerant Sarma-
 tiam.

[Tot cornua enim Bestia habuisse in visio-
 ne dicitur, id quod ad Statum Imperii con-
 stantis, tot Regna, in provinciarum formas
 redacta, habentis, referendum est. Hinc Clu-
 ten in Syllog. thes. 2. pag. 9. Per fissionem pedum
 in digitos, & cornua, denotatur Divisio Provin-
 ciarum Imperii Romani in totidem Regna, puta,
 que

que cum Romana Monarchia sub potestate habuit.
 Sic hodiernum Imperium Romanum loco
 Regnorum Circulis contentum est, in tot
 Circulos, in quot olim Regna, divisum. Quæ
 Fr. Iunius & Brugtonus objiciunt, ex suprâ
 allatis, & Polano repositis, soluta facilia sunt.]

*Qua est Divisio Imperii sub hac Mo-
 narchia labentis?*

Illa, quâ cornua Bestiæ ceperunt evelli,
 hoc est, Regna Imperio eripi. *Ex parte enim,*
inquit Daniel c. 2. v. 42. Regnum erit con-
eritum, quod dismembratio veriùs, quàm
 Divisio dicendum est.

[Vide D. Mülleri Disp. de Statibus Impe-
 rii, in specie de Diminutione ejusdem, &c.
 pag. 7.]

Quomodo & quando hoc factum est?

Factum est hoc aliquoties, & multoties,
 & adhuc fieri non cessavit. Quomodo enim
 quod in Fatis, hoc est, Providentiâ Dei, ut
 eveniat, dispositum est, fieri desinat? Maxi-
 mè autem notabiles divisiones & commi-
 nutiones Imperii Romani contigerunt.

I. Cùm Oriens ab Occidente separaba-
 tur, quod tempore Constantini M. factum
 est: Quæ divisio vel tandem fuit totius O-
 rientis comminutio, ut historiæ loquuntur.

II. Cùm plurima Regna ab Imperio
 Romano deficerent, & barbaræ gentes
 in id irrumperent; uti erant Vandali, Ala-
 ni, Gothi, Franci, Suevi, Longobardi,
 Sars.

Saraceni, &c. qui Imperium circa, & post tempora Theodosii Imperatoris miserè dilacerarunt, donec vel tandem Orientali Imperio ab Imperatoribus Constantinopolitanis deserto, Carolus M. Imperium Occidentale ad Germanos transtulit, magnamque deserti Orientis partem cum Imperio conjunxit: Cujus Exemplo succedentes Imperatores excitati, Orientis Imperium restituere quidem sunt conati, sed quod conabantur, efficere non valuerunt, alii aliis fortiores feliciorésque, alii imbecilliores infelicioresq; , ut historiæ, & eventus, vaticinii complementum & commentarius, loquuntur; *Regnum ex parte fuisse solidum, ex parte contritum.*

III. Maximè autem violenta divisio & dismembratio Imperii Romani adscribenda est duobus Antichristis; Uni Orientis extra alteri Occidentis intra Ecclesiam: quorum hic Danielis 8. v. 9. per cornu in principio modicum, ille Dan. 7. v. 8. in allegatâ visione bestię quartæ, per cornu parvulum, fuit adumbratus: à quibus utrisque miseranda, ob peccata hominum à Deo indulta Imperii comminutio, pestfundatio & afflictio profecta fuit.

Quis igitur est ille Antichristus Orientis, extra Ecclesiam?

Turca, AntiChristianismi sui originem

ducens à Blasphemiarum Sutore Muhumede, qui ab initio vilissimus, progressu factus est crudelissimus, ut Asiâ, Africâ, Græciâ occupatis, & ita tribus Bestiæ cornibus avulsis, blasphemias in blasphemo Alcorano in Deum horrendas eructaverit, bellum cum sanctis gerendo, coetum & festa Christianorum immutando, victoriâsque multas de Christianis reportando; & id quidem humanis oculis, hoc est, perspicacitate, fraudumque solertiâ inexplicabili, divinis oculis justo iudicio conniventibus, hæreditarius hostis nominis Christiani.

Ergò per cornu parvulum Dan. 7. Mahometem cum Turcico Regno præfiguratum esse statuis?

Omniñò statuo, id quod ex Interpretatione Angelicâ, cum ipsis Eventibus collatâ, apertissimè sequitur.

I. Si consideramus Mahometis originem, quæ tempore Heraclii, Anno Christi 560. fuit contemptissima. Patriâ enim Arabs, patre mago, matre Ismaelitide natus, à nobilitate sanguinis alienissimus fuit *En! parvulum cornu!*

[Hic dissentientem habemus V Vilhelmum Schickardum, qui in præfatione Tarich à se enarrati, pag. 6. a. & 7. b. Ita scribit: *Septima (familia Regum Persiæ) est Muhammedis, & agnatorum, qui genus hinc palam ducunt à Keidar, Ismaelis filio, tantum abest, ut ex Hagar ancilla*

illa se natos esse negent, quod imperiti quidam tradidere. Habetque Pseudopropheta inter proximos avos Cudajum, Abdomenaphum, Haschimum, & Abdolmutalibum, sat celebres Arabie Reges, e quorum postremo per filium Abytalib, etiam Haly nepos, descendit, Muhammedi patrue- lis, ut omnino errent, qui ex obscuris parentibus natum dicunt. Haetenus Schikhardus. Sed contra: Quid si hic liber Tarich ad fimbrias Oth- mani extendendas scriptus, etiam multa fa- bulosa & falsa contineat, ut ipsum Muham- medum sibi consanguineum fingat. Vide hu- jus Tarich, pag. 23.]

II. Puer existens, & Patris sui iussa exc- quens, captivus in Scenitarum manus de- venit, ab iisdemque Mercatori Ismaelitico venditus, & Mercaturæ adhibitus, venit in familiaritatem Christianorum, Judæorum & Paganorum, quorum tam religionum instituta, quam mores & actiones externas, sagacissime observarat. En! tenuissima cre- scendi Initia parvuli cornu!

III. Ingenii ejus sagacitatem, & versu- tissimam res moliendi solertiam ex artibus, quas exercuit, videre licet. In Statu Eccle- siastico loquatur ejus Alcoranus, cujus compilationi Sergium Monachum, & alios quosdam hæreticos, Judæosque adhibuisse scribitur hominum versutissimus, ut liber blasphemiarum nulli non hominum gene- ri acceptior esset, jactatis Colloquiis cœ- lestibus, & Enthufiasmis, ut autoritatem

Religionis novæ augeret. In statu domestico non acquievit, donec ex servo liber, ex libero Mercator, ex Mercatore Dux & Princeps fieret, ductâ Gardigenâ, heri sui Abdemonaptis, nuper defuncti, locupletissimâ viduâ, & per hanc occasionem pecuniâ, nervo rerum gerendarum, comparatâ. In Statu Publico sagacissimè odoravit capillatam apud Saracenos occasionem inchoandi regnum, quod diu meditatus fuerat. His enim usque ad Imperatorem Heraclium in fide Constantinopolitanorum Imperatorum manentibus, sed vel tandem iniquitate Quæstorum ob stipendia petita, instar canum à petitione repulsis, Mahometi pronum erat, offensos Saracenos seduce pellicere ad capienda arma contra Romanum Imperatorem, cujus prima præda erat Damascus, Mecha, & cum Mecha integra Arabia. *En! oculos hominis, quos statim in Ortu suâ parvulum cornu habuit! hoc est, versutissimum, ad fallendos & attrahendos ad se homines, ingenium!*

IV. Incrementum corniculi hujus testantur historia, & ferè tertia pars Orbis, à Mahumedana Tyrannide occupata. Quid enim Asia, Africa, Græcia, si non tria cornua de decem cornibus bestię avulsa? Longum esset, recensere Saracenorum sub Mahomete, & post Mahometem, sub ejus Successo-

cessoribus progressus, quibus rerum in orbem terrarum longè latèque potiti sunt, nec dum Ottomanica crudelitate, quæ Mahometanæ impietatis Studiosissima est, adversus Christiani nominis Professores, Reges Europæos, gliscere desinente. En! alium istum, quem Angelus post Reges, per cornua significatos, consurrecturum esse ait: addito, & ipse potentior erit prioribus, & tres Reges humiliabit!

V Sermanibus contra Excelsum Alcoranus redundat. Negat is, in Christo esse duas naturas: Contradicit his dictis: Mundus per ipsum factus est: Item, Antequam Abraham natus est, ego sum. Negat, Christum missum esse, ut ejus Mors sit pretium pro peccatis nostris, ut propter eum detur remissio Peccatorum, imputatio justitiæ, Spiritus Sanctus, & vita aeterna. Negat, per eum, & propter eum fieri resurrectionem mortuorum. Negat, verum esse, Christum animam suam posuisse hostiam pro peccato; Sanguinem ejus purificare nos ab omni peccato, justificari nos fide gratis, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem posuit pro nobis propitiatorium. Summatim, dicere, Deum habere filium, esse tam atrox effatum, ut exhorrescat cælum, & obstupecant Elementa. Idololatram esse, qui- cunque Christum adoraverit; Christum enim tantum fuisse Legislatorem, & quidem iner-

*inermem, & inutilem imperio, &c. En! sermones contra Excelsum! Quos tamen inexplicabili astutia Mundo plausibiles fecit, dum in gratiam Judæorum Christi divinitatem negavit, circumcisionem retinuit: In gratiam Christianorum Christum virtutem Dei appellavit, & pro sancto, verace, magnóque Propheta agnoscit: in gratiam Gentilium Polygamiam, divortia, libidines, scortationes, & alia horrenda peccata concessit, &c. Nec tamen *μωρφώσεαι τῆς εὐσεβείας* susque deque lata, per concurrentia præcepta Orationis, Iejunii, Peregrinationis, Eleemosynarum, etiam canibus dandarum, &c. En! hominis, (imò Diaboli) oculos, in eructandis & palliandis blasphemis adversus Excelsum!*

VI. Contritionem Sanctorum Altissimi, à Mahumetica crudelitate factam, testantur abundè avulsa cornua: ne quidem Constantinopoli, imò ne quidem sancta terra, primâ Christiani nominis Metropoli, exceptis, juxta proprium, quem jactat, titulum, quo *destructorem fidei Christianorum* se profitetur.

VII. Profanatis, Judæorum Sabbatho, & Christianorum die Dominica, in despectum crucifixi Salvatoris feriam sextam celebrat, id, quod apud Arabes retinuit, qui morem hunc celebrandi diem Veneris ex genti-

gentilitate habebant, referente id ex Scaligero Setho Calvisio in Isag. Chronol. c. 13. de annis Hegiræ, p. 122. de quibus annis idem Calvisius l. c. p. 124. scribit: *Anni Hegira* (id est, Turcici, sive Mahumetani) *nunquam exactè coeunt in amicitiam cum annis Æræ Christianæ, nec est alia Æra, qui ita contumax esset ad annos Iulianos, fortassis quia omen est dissidii perpetui inter Romanum Imperium & Turcas. En mutationem temporum & Legum!*

VIII. Tempus, tempora, & dimidium temporis, quibus sancti in manibus hujus Orientalis Antichristi permansuri ab Angelo dicuntur, suppetet is, qui articulos temporum ab æterno videt. Si tamen Angelici anni per hanc Chronologiam Angelici innuuntur, quorum annorum singuli dies singulos annos communes constituunt, tum 1260. anni communes prodeunt; incipiendo calculum ab Imperatore Heraclio: Quæ res cum sit altioris indaginis, ut & varicina de Gog & Magog quæ ad hunc Orientalem Antichristum à plerisque referuntur, cujuslibet devotioni, ad altiùs ea expendenda per nos relictæ maneant.

[De Mahometis origine, progressu, Regni-que Turcici robore, Tyrannide, &c. vide *Leunclavii Historias: Neue Chronick Türckischer Nation. Item: Neue Musulmannische Histori/ Türckischer Nation/ von ihrem Herkommen/ Geschich-*

Schichten und Thaten. Item: Turcograciae libros octo Martini Crusii; nec non Deum orbem Sarracenorum VVilhelmi Schikardi.]

Omniūne est eadem sententia de hoc parvulo cornu, scil. Mahometanum Regnum eo denotari?

Quod Patres Ecclesiæ concernit, mirum non est, eos ante Vaticinii complementum fuisse lapsos, dum hoc vaticinium de Antichristo Occidentali in Ecclesia interpretabantur, ut Hieronymus, & cum Hieronymo Augustinus, à Pererio in Comment. in Dan. l. 8. citati, testantur: Hinc ipsi Pererio à Patrum opinione divortium facere l. c. pag. 356. 357. religio esse videtur, ut maximè Annius Viterbiensis, Vatablus, alii, nostram interpretationem graviter demonstrent; Pererius profert argumenta duo, quibus probari putat, non *Mahumetem*, sed *Antichristum* propriè dictum *Magnū* hoc parvulo cornu adumbratum fuisse.

Profer argumenta Pererii, cum eorundem solutionibus?

Primum argumentum Pererii est: *Dici hic, tunc futurum illud cornu parvulum, cum quartum Regnum, quod est Romanorum, dispartitum fuerit in decem Reges. At, inquit, quo tempore Mahumetes fuit, eo tempore unus duntaxat Imperium Romanum tenebat, & administrabat, Perer. l. c.* Re-

Respondetur ; 1. Si antecedens loquitur de divisione Imperii constantis, tum negatur consequens. Tempore enim Mahumetis Imperium omninò decem Regnis constitit. Hinc textus v. 24. *cornua decem ipsius Regni.* Regna per cornua intellige nondum avulsa, sed avellenda de bestia, quorum tria ipsum parvulum cornu humiliaturum v. eod. dicitur. 2. In eo etiam Pererii Error est, quòd per parvulum cornu singularem tantum personam intelligi autumat, sicut etiam in quæstione de Antichristo in Ecclesia, unam tantum personam in vaticiniis intelligi putat. Sed falsò, ut alibi abundanter nostri Theologi demonstrarunt.

Secundum argumentum Pererii. *Scriptura*, inquit hoc loco, *illud cornu parvulum insectaturum, & divexaturum populum Dei, per tempus, tempora, & dimidium temporis, hoc est, per tres annos, perque dimidium annum.* Atqui luce clarius est, persecutionem Mahumeti, & Sæctorum ejus adversus Christianum populum, non tantum tribus annis & dimidio durasse: quin hodièque in Christianos exerceri, & deservire. Perer. l. c.

Respondetur; Probare incumbit Pererio, per tempus, & tempora tres annos communes, per dimidium temporis, annum dimidium communem notari. Annos enim mysticos, hoc est, Angelicos, quorum singuli

singuli dies singulos annos integros denotant, per tempus, tempora, & dimidium temporis denotari, probatu facilimum est. Imò quis vitio nobis vertet, si de hac Prophetæ Chronologiâ respondeamus, quod Josephus Scaliger de 2300. diebus Danielis 8. v. 14. respondit l. 6. de emend. temp. cap. *Reliquum tempus Danielis, &c.* fol. 180. ubi ait: *hoc anigma solvent, qui meliore erunt ingenio. Nam ego in toto Daniele nihil obscurius invenio.*

[*Quid si sic?* Si per tempus, tempora & dimidium temporis, intelligendi essent anni Mystici, nuper à Cl. Hainlino prolati? in quibus ut septem dies unam hebdomadem; ita septem hebdomades unum mensem; septem menses unum annum mysticum constituunt, ut lib. 1. c. 6. hujus calculi mentionem fecimus. Vide ipsam Clavem Sacrorum temporum Dn. Hainlini.]

Atqui plura, quàm tria Regna à Saracenis, quorum primus Dux erat Mahumetes, occupata esse, constat. Quomodo ergò hoc parvum cornu huc quadrat?

Non arithmetica est ista cornuum avulsio, sed geometrica Regnorum occupatio, ubi minora regna ad hæc tria majora referenda sunt, uti in omnibus Imperiorum mutationibus fieri amat. Inveniunt ergò, quod pueri in faba, qui in hujus vaticinii complemento amplius tricarari volunt.

Fuit

*Fuit Antichristus Orientis extra Ecclesiam;
Quem dicis Antichristum Occidentis
intra Ecclesiam?*

Eum ipsum, quem absque controversia
ipsorum Papistarum profiteamur, esse præfi-
guratum Danielis c. 8. v. 9. per cornu mo-
dicum, quod de quatuor cornibus, super
cornu magnum Hirci ortis, egressum est, de
quo visio Danielis v. 10. 11. dicti c. 8. refert,
factum esse illud grande contra meridiem, &
contra Orientem, & contra fortitudinem cœ-
li, & deiecisse de fortitudine, & de Stellis, &
conculcavisse usque ad Principem fortitudi-
nis, & magnificatum esse, & ab eo tulisse iuge
sacrificium, & deiecisse locum sanctificationis
ejus. Robur autem datum esse ei, contra iuge
sacrificium, propter peccata, & prosternetur
veritas in terra, & faciet, & prosperabitur.

*Quomodo probatur, hoc vaticinium loqui
de Antichristo Occidentis intra
Ecclesiam?*

Hoc probatur ex natura typi & prototy-
pi, qui se mutuò ponunt & arguunt. Ex quo
fundamento ita procedimus argumen-
tando.

*Quodcunque vaticinium juxta literam
referendum est ad Antiochum Epiphanem,
tempore Maccabaorum in V. Test. illud jux-
ta sensum mysticum etiam referendum est ad
Antia*

Antichristum Occidentalem, intra Ecclesiam in Test. N. Quia constat, & utrinque in confesso est, Antichristum N.T. Occidentalem per Antiochum Epiphanem fuisse adumbratum in V. Testamento: ipso Christo hanc typi cum antitypo cōvenientiam non obscure confirmante, quando abominationem desolationis in Ecclesia Novi Test. à Propheta Daniele dictam esse, Matth. 24. v. 15. expressè ait. Subsumimus:

Atqui hoc recensitum vaticinium Danielis, in ejus visione d. l. expressum, juxta litteram referendum est ad Antiochum Epiphanem, tempore Maccabaorum in V. Testamento. Id quod angelica visionis Interpretatio c. d. v. 9. 10. 11. 12. & ipsum complementum 1. lib. Mac. ab. à principio usque ad c. 6. inclusive apertissime demonstrat.

Ergò hoc vaticinium juxta mysticum sensum etiam referendum est ad Antichristum Occidentalem intra Ecclesiam in Test. Novo.

[Hoc argumentum Papistis, ipsique Iesuitæ Pererio, omnimodè probatur: Hic enim in Comment. in Dan. l. ix pag. 417 ex Gregorii lib. 30. Moral. c. 12. integram paginam exscripsit, & adprobavit, in qua Gregorius hæc verba Danielis, quæ ad litteram de Antiocho accipienda sunt, de ipso Antichristo, cujus Rex ille multis rebus figuram insigniter prætulit, interpretatus est. Vbi hæc ad marginem adscripta habentur verba Pererii *Quæ Daniel hoc loco vaticinatus est de Rege Antiocho,*

*Echo, ea interprete D. Gregorio, mirificè competunt Antichristo. In hoc tantum puncto dis Alē πα-
 ρων distamus Lutherani & Papicolæ, quòd nos Antiochi typum in Papa mysticè quàm exactissimè complatum esse contendimus: hi verò Papam omni conatu hujus commatis absolvunt, & futurum aliquem Antichristum fingunt, in quo omnia literaliter debeant compleri, quæ in hoc vaticinio, & alibi in Scriptura, mysticè de Antichristo fuerunt adumbrata. Quæ quidem Papistarum de futuro suo Antichristo opinio ex sequenti fundamento absurdissima est. Si Antichristus propterea nondum venisse dicendus, sed adhuc expectandus est, quia vaticinia de eo à Prophetis, Christo, aut Apostolis prolata, ad literam nondum completa sunt, tum nec ipse Christus, Messias, Salvator Mundi venisse dicendus, sed adhuc expectandus est: propter eandem causam, quâ nondum exhibitum, sed adhuc exhibendum Messiam Iudæi probare præsumunt, quia in ipso Christo omnia de Messia loquentia vaticinia ad literam nondum completa, rectè demonstrant, v. g. quòd populi gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces conflaturi sint, nec gens contra gentem gladium levatura sit, &c. Esa. c. 2. v. 4. &c. Et quæ sunt ejusmodi plura, in æternum ad literam non complenda. Sed consequens, ipsis Papistis consentientibus, absurdissimum est. Ergò & Antecedens absurdissimum esse oportet.]*

Quomodo autem probatur hypothesis, ipsum Papam Romanum esse illum Antichristum Occidentis intra Ecclesiam, per Antiochum prefiguratum?

Hoc

Hoc ut demonstremus, non est nostri instituti, relinquendum Theologis, qui id prolixis demonstrationibus probaverunt alibi; hoc tantum ut probemus, nobis incumbit: Papam dilacerandi, pessundandi, & enervandi Imperii Romani fuisse, & ad huc forsitan esse incentorem deterrimū, & tubam tribuniciam, quod nemo, nisi qui historiarum ignarus est, & plus partium studio, quàm annalium veritati tribuit, inficias ibit.

Quomodo id demonstras?

Ne odiosius, quàm veriùs loqui videremur, allegari possent domestici Papistarum Historici, qui prolixè testantur, multos Pontificum cruentis manibus Imperium cum Imperatoribus pessimè lacerasse, uti vel ex solo Ludovico Imperatore Quarto defenso, Bzovio injuriarum postulato, libro ab Iohanne Georgio Hervvarto ab Hoenberg / &c. anno 1618. evulgato, & Monachii impresso, abundantissimè videre est: attamen ut saltem per transennam in rem præsentem introspiciendam deducamur, nonnulla specimina dismembrationis hujus, summis saltem digitis attingemus.

Quid est Romanæ Urbis, & magnæ Italiæ partis, à Pontifice Romano, sub prætextu Donationis Constantini, apprehensa possessio, quàm Imperii Romani, præcipuâ
sui

sui parte diminutio, quâ incunabula Imperii, & Metropolim ab ipso Imperio abscissam intuemur? Quam donationem Petrus de Vineis, Dantes Florentinus, Marsilius Patavinus, Laurentius Valla, Cusanus Cardinalis, Æneas Sylvius, deinceps ipsusmet Papa gravissimè impugnant, quippe præjudiciosissimam integritati & Majestati Imperii.

Quid est affectata à Pontifice Romano Politicum Magistratû confirmandi, ipsumque Cæsarem ungendi potestas, quàm Majestatis Imperii pessundatio, & jurium ejusdem diminutio? professione apertâ, *Imperatorem gladium à Deo, quia à Papa, ut Dei Vicarius est, recipere, qui septuagies major sit Imperatore, quem ceu plumbum aurum; Planetas & Lunam Sol, à quo lumen Imperii recipiat, dignitate superet divinâ; utpote à cujus nutu omnes Principes Christiani dependant.* Nec Baronium puduit sub A. C. 1191, num. 2. Cælestini Papæ, ejus nominis III. petulantiam referre, quam in coronatione Henrici VI Imp. ejusque Uxoris Constantiæ, anno 1191, exercuit, dum in sede Pontificali sedebat, tenens coronam auream Imperialem inter pedes suos, & Imperator cum Imperatrice inclinato capite coronam de Pontificis pedibus recipiebat, statimque Pontifex coronam Imperatoris pede in

de in terram dejiciebat, ad significandum, quasi ipse potestatem haberet, eum ab Imperio dejiciendi, si ille mereatur. Imperatores ergò Romani, Henrici cum primis & Friderici loquantur, quàm perniciosi perfundatores Imperii fuerint suorum temporum Pontifices: Ludovicus Bavarus, justissimus incisionum Imperii, per Pontifices factarum, detestator, ut ex libro Hervvardi, modò allegato constat, testis esto ejus, quo de Papas ob divisum Occidentis Imperium accusamus, omni exceptione major.

Summatim, quid Imperio Romano perniciosius accidere potuisset horrendis Pontificum Bellis, & tribuniciis adversus Imperatores Romanos, & eorum Majestatem, machinationibus: de quibus Palingenius in Capric. non immeritò scripsit:

*Pontifices nunc Bella juvant, sunt cetera
nuga;*

Nec praecepta Patrum, nec Christi dogmata curant.

Quas fissuras Imperio stricta contra Imperatores Bannorum fulmina attulerint, iterum historiae loquantur, quæ ut maximè coram Deo bruta fuerint, non tamen in Imperio perturbando, & in ejus axiomate elevando fuerunt nulla, sed cum multorum gemitibus efficacissima & potentissima fuerunt;

fuerunt, ut cum Mantuano l. i. Sylv. quivis
Imperii Venerator justè conqueri possit:

*Roma, quid insans, toties quid sanguine
gaudes,*

*Sic fremis, ut frendens, cum ferrea vincun
la mandit.*

*Cerberus, & Stygias marmure turbas
aquas.*

*Tu fratres in Bella vocas, in pignora Pa-
tres,*

*Nec Iovis Imperium, nec Phlegetonta
times, &c.*

Copiâ exemplorum fatiscimus, quibus ex
temporum Annalibus probari posset, Pon-
tifices Romanos omnium violentissimos
fuisse Divisores & Incisores Occidentalis
Imperii, ne quidem Orientis Imperio ab
illorum incisionibus omnimodè excepto.

[Fuit Imperii Romani Divisio, restat divisi
redintegrandi frustranea attentatio.]

CAP. VI.

De Imperii redintegrandi frustraneo
conatu & attentatione.

*Quibus Prophecia verbis hoc punctum
innuitur?*

CAp. 2. v. 43. Quod autem vidisti ferrum
mistum testâ ex luto, commiscebuntur
quidem humano semine, sed non adhærebunt
sibi, sicuti ferrum misceri non potest testa.

Quid

*Quid intelligitur per semen humanum
in his Propheta verbus?*

Historiæ loquuntur, intelligi hîc loci per semen humanum partim quæsitâ, partim inita connubia, quibus multi Imperatores intenderunt quidem, sed quia in fatis non erat, non valuerunt Imperium redintegrare & restituere.

[Sic etiam marginalis Glossa Bibl. D. Andreæ Osiandri habet super hæc verba: *Significatur fiducia Romanorum Imperatorum in affinitate, contractâ cum Regibus, ad Romanum Imperium non propriè pertinentibus, ut, Rex Gallorum, Angliæ, Poloniæ, &c.*]

*Opera pretium est cognoscere hæc Exempla,
ad melius intelligendum, fundatam in hoc
vaticinio Dei providentiam: reconse ergò
aliquot eorum insigniora monumen-
ta ex Historiis.*

Hîc loci D. Helvici vestigia & verba sequi lubet, qui in Synops. Hist. Univers. pag. 55. hanc commixtionem per connubia seminis humani sequenti modo exprimit. *In Theodosii Magni (inquit) familiâ, cujus temporibus catervatim barbarica diversa agmina irruerunt, quinque vel sex exempla occurrerunt tentata consolidationis, & corroborationis Imperii per conjugia. Nam 1. Theodosius Magnus contra Gothos à Gratiano Imperatore missus, & postea consors Imperii factus in Oriente, ducit Gallam, Gratiani sororem.*

rem. 2. Ipse Gratianus, antea in Imperii so-
 cietatem adscitus, duxerat Constantini Im-
 peratoris filiam, Marcell. l. 19. 3. Placidia, filia
 Theodosii Magni, Gratiani neptis è sorore, sor-
 or Honorii Imperatoris, à fratre Imperatore
 nuptum datur Constantio Duci, & ipse Ca-
 sar, seu Successor in Imperio Occidentis decla-
 ratur; Proßer in Chron. Sigeb. Iornand. 4. Ex
 hoc conjugio natus Valentinianus III. Impe-
 rator Occidentis, ducit filiam Theodosii II.
 consobrini sui Imperatoris in Oriente, nomi-
 ne Eudoxiam, Tripart. l. 12. c. 1. 13. 5. Ex hoc
 conjugio nata Eudoxia, nuptum datur Hu-
 nerico, à Gensericò Vandalorum Rege, Hun-
 erici Patre. 6. Eudoxia enim mater, Valenti-
 niano III. occiso, coacta fuit nubere Maximo,
 occidit autem: Quo conjugio ut liberaretur,
 evocat Gensericum Vandalorum Regem ex
 Africa. Ille igitur in Italiam ingressus, fugan-
 to Maximo, Imperatricem cum duabus filia-
 bus abducit, & postea remittit, retentâ alte-
 râ, Eudoxiâ, quam filia uxorem dedit. Mar-
 cell. Nicoph. 7. Altera soror Placidia nupsit
 Olybrio Imperatori Occidentis, qui à Leone I.
 in Occidentem missus & Imperator constitu-
 tus fuit. 8. Leo Thrax, Imperator Orientis,
 mittit Anthemium, ut sit Imperator Occiden-
 tis: Ejus filius Fl. Martianus ducit in uxo-
 rem Leontiam, Imperatoris Leonis filiam.
 Posthæc adducuntur ex Iornande quinque

connubia, quibus Theodoricus Veronen-
sis, Rex Gothorum, pace cum Zenone Im-
peratore factâ, & Occidentali Imperio po-
steâ sibi commissio, regnum, quamvis fru-
strâ, ut Iornandes testatur, stabilire fuit ni-
sus. Quibus subjungitur porrò I. Caroli M.
Imperatoris consilium, quando per nuptias
Irenes Imperatricis in Oriente, quas am-
bivit, conjunctionem utriusque Imperii
rursum molitus est, cum prius Irene lega-
tos ad Carolum misisset, petitem filio suo
filiam ipsius in uxorem, consentiente qui-
dem Irene in nuptias, sed proceribus Græ-
cis id impredientibus. *Theoph. vita Eginhard.*
2. Othonis secundi, Imperatoris Germa-
ni, exemplum, qui Theophaniam filiam Ro-
mani Junioris Imperatoris Constantino-
politani anno 967. duxit: vel, ut alii dicunt,
filiam Nicephori Imperatoris, nempe pri-
vignam, *Sigeb. Regin. app. Witish. Cuspin. in*
Oth. I. & II. Luitpr. 3. Exemplum Philippi
Cæsaris, Friderici Barbarossæ filii, qui duxit
Irenen Isaaci Angeli Imperatoris Constans-
tinopolitani filiam, ipsius Philippi filia po-
steâ nupsit Othoni IV. reconciliationis er-
gò. *Naucler. Reusn. in Genealog. &c.*

[Notabiliter scribit Cluten in Sylloge th. 22
pag. 9. *Ad extremum, per ferri lutique mixtu-
ram Prophetâ innuit, Imperium Romanum par-
tim forte, partim imbecillum, quæsiturum sibi*
pra-

*præsidia, sequæ cum Adfinitatibus & fœderibus
cum Regibus, non verò amplius Romano Imperio
adherentibus (ut Reges Gallie, Angliæ, Hispaniæ)
hec tamen omnino separatim, muniturum. Verum
sicut ferrum & lutum non coalescunt (licet enim
limus, dum humorem habet, videatur, ferro ag-
glutinari, mox tamen, ubi aruerit, decidit) ita
etiam inter ipsos conjunctionem istam nequaquam
fore firmam, stabilem, & constantem. Et sanè
adfinitates constantem atque sinceram amicitiam
minimè efficiunt, nisi Deus ipse hominum corda
conjungat, & charitatis vinculo consociet. Quid
multis? Adfinitates majorum potius simultatum
atque odiorum, quàm constantis & sincere ami-
citie occasionem præbuerunt. Exempla suppeditat
historia antiqua plurima, nova & novissima
non pauca, quæ cum odiosa fortè futura sint, sic-
co pede prætereo. Hactenus Cluten.]*

*Ergò nulla spes de reintegratione Imperii
Romani reliqua est?*

*Si vaticiniis tenaciter inhæremus, actum
est de restauratione Imperii: & nisi ex iis de-
duraturâ plantâ pedis cauti essemus, utique
plus periculi de metuendâ restitutione, ob
nostros oculos versaretur, præsertim dum
intuemur Germaniæ nostræ incendium,
quo summa summarum domuum & fami-
liarum Imperii Culmina, tanquam com-
busta concidere, partim ad interitum incli-
nare videmus, & incendiî flamma eò usque
progressa flagrat, ut metuendum sit, ne pa-
ces tentatæ sint suffusa bellorum frigida, &
intestinos motus externi Barbarorum in-
sultus excipiant.*

[Hinc non intempestivi piorum ad Christum gemitus:

*Vespera nunc venit, nobiscum, Christe, maneto,
Extingui lucem nec patiare tuam.*

C A P. VII.

De Imperii Romani Majestate, quâ singulariter præ cæteris Monarchiis hæc quarta Monarchia excellit.

Quid divina visio de hujus Monarchiæ Majestate refert?

EQuidem magnum & excellens est Axioma, quòd hæc Monarchia præ omnibus Regnis in Externis rebus, quæ de hoc mundo sunt, habere dicitur, de quo Arumæus Vol. I. de jure publ. disc. I. Item D. Müllerus de Statibus Imperii, ex quorum tanquam membrorum, dignitate etiam de ipsius capitis Majestate, argumentum forte faciendum est, prolixè disputant: neque obscurè ex visione apud Daniele extante, colligitur, id quod suprà l. 2. de Monarchiis in genere, & earum adjunctis, c. I. etiam in specie de Monarchiâ Romanâ, exempl. gratiâ adductâ, monuimus: atqui hoc nondum conferendum est cum eo, quod Propheta Daniel de hac Monarchiâ cap. 2. v. 44. 45. refert. *In diebus autem regnorum illorum, inquit, suscitabit Deus cæli Regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum*
eius

ejus alteri populo non tradetur. Comminet autem & consumet universa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Secundum quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminet testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Hæc tanta est hujus Monarchiæ Majestas, ut Imperium Romanum exinde meritò SACRUM nominari soleat; Et non dubium sit, Diabolum ei longè acerbius invidere hanc dignitatis Majestatem, quàm si Imperatori Romano diceretur: Tu es aureum caput: Ex hoc fundamento, quia, quantum in se, ex hâc Monarchiâ bestiam, cui Meretrix Babylonica infidet, facere omni conatu, indulgente Deo, laboravit: manente tamen Imperio hoc suo axiomatico Monarchico.

Definias mihi velim hanc Majestatem ex verbis Prophetis?

Verbo rem dicam: Hæc Majestas est Christus cum Regno, quod administrat, gratia, id quod ex verbis Visionis mysticis quidem, sed ob complementum apertis, facile demonstrandum est.

Nam I. solum Christi Regnum est æternum, quod juxta præsens vaticinium, in æternum non dissipabitur, nec, ut regna hujus Mundi, alteri populo tradetur. Regnabit enim in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis, Luc. I. v. 33.

II. Solum Regnum Christi comminuet,
& consumet universa Regna hujus Mun-
di, consummatè ea abolendo in die novis-
simo, cùm Christus evacua verit omnem prin-
cipatum, & omnem potestatem, & omnem
virtutem, 1. Cor. 15. v. 24. Ecclesiæ Statum
militantem in triumphantem versuro.

III. Solus Christus est 1. ille *Lapis angu-
li*, Psal. 118. v. 22. *offensionis*, Esa. 8. v. 14. *La-
pis probatus, angularis, pretiosus, in funda-
mento fundatus*, Esa. 28. v. 16. & c. Matth. 21.
v. 42. Act. 4. v. 11. 12. 1. Pet. 2. v. 6. 7. 2. *Lapis
sine manibus*, puta, virilis seminis, solo my-
stico spiramine, per obumbrationem Spi-
ritus S. in utero Mariæ Virginis, Luc. 1. v.
35. *abscissus*. 3. *De monte*, nempe cœli, unde
venit auxilium, Psal. 121. v. 2. *ut qui descen-
dendo super omnes est*, Ioh. 1. v. 31. 4. *Factus
mons magnus*, fundando regnum per orbem
universum, Esa. 2. v. 1. Mich. 4. v. 2. 3. Psal.
68. v. 16. Ps. 87. v. 1. & c. Quid hâc Majestate
filii Altissimi. quâ Romanorum Monarchia
præ reliquis cluet, splendidius? quid altius
in universo Mundo? O si terrigenæ hanc
novissimi temporis gratiam agnoscere-
mus! *Tempore accepto exaudite, & in die
salutis audite. Ecce nunc tempus acce-
ptabile, ecce, nunc dies salutaris!*

2. Cor. 6. v. 2.

CAP.

CAP. VIII.

De Duratione Imperii Romani usque
ad finem Mundi.

Quibus in locis Propheticarum apud Danie-
lem Visionum fundatur Duratio hujus
Quartæ Monarchiæ usque ad fi-
nem Mundi?

CAp. 1. v. 23. inquit Visio, quòd tibi Sta-
tua ferrea futura sint, & pedum quadam
pars ferrea futura sit. Hoc Daniel v. 41. ita
exponit juxta Chaldaicam, hinc loci authen-
ticam veritatem, circa finem regnum illud
erit ex parte solidum. Cap. 7. v. 9. Visio hæc
Quartæ bestię, quartam Monarchiam, ut
probavimus, designanti, subjicitur. *Aspi-
ciebam, inquit Propheta, donec Throni pon-
siti sunt, & Antiquus dierum sedit: Vestimen-
tum ejus candidum, quasi nix, & capilli ca-
pitis ejus, quasi lana munda, Thronus ejus
flamma ignis, rota ejus ignis accensus, v. 10.
Fluvius igneus rapidusque, & egrediebatur
à facie ejus, millia millium ministrabant ei,
& decies millies centena millia assistebant ei,
Iudicium sedit, & libri aperti sunt, v. 11.
Adspiciebam propter vocem sermonum gran-
dium, quos cornu illud loquebatur; Et vidi,
quoniam interfecta esset bestia, & perisset
corpus ejus, & traditum esset ad comburen-
dum igni, 12. Aliarum quoque bestiarum ab-*

lata esset potestas, & tempora vite constituta essent eis, usque ad tempus, & tempus. V. 13. Adspiciebam ergo in visionibus noctis, & ecce, cum nubibus coeli, quasi filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum pervenit, & in conspectu ejus obtulerunt eum. V. 14. Et dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, tribus & lingua ipsi servient, potestas ejus potestas aeterna, qua non auferetur, & regnum ejus, quod non corrumpetur.

Quomodo concluditur ex his duobus locis Danielis Duratio & Quarta Monarchia ad usque finem Mundi?

Uti duo sunt loci; alter ex secundo, alter ex septimo capite Danielis, ita duo palmaria argumenta ex iis, ad concludendum id, quod in Quaestione est, sumimus.

Locus capitis secundi manifestissime affirmat; quod pedum Statuae pars quaedam ferrea futura sit, hoc est, ut ipse Textus explicat, quod *circa finem regnum illud ex parte solidum erit*, quo manifestissime Duratio hujus regni confirmatur. Atqui per hanc Statuae ferream partem intelligitur Imperium Romanum, ut supra probavimus; Et textus expresse ait: *Quartum regnum id esse, cujus pedum quaedam pars ferrea futura sit.* Locus Capitis septimi hoc argumentum nobis suppeditat: *Cujuscunque Imperii de-*
structione.

structionem ultimum novissimi diei iudicii-
um immediatè secuturum est, illud Imperi-
um certò stabit & durabit usque ad finem
Mundi. Quia interitus Mundi, & ultimum
istud generale Iudicium, quando Christus
venturus est ad iudicandum vivos & mor-
tuos, sese immediatè excipient, ut ex Apo-
stoli verbis I. Cor. 15. v. 24. constat, quòd
Christus tum evacua verit omnem Principa-
tum, & omnem potestatem, & omnem virtu-
tem. Subsumimus: Atqui Imperii Romani
destructionem immediatè sequetur ultimum
novissimi diei iudicium: Sic enim clarissima
verba textus innuunt, quo internecionem
bestiæ quartæ, per quam Quarta Monar-
chia, uti probavimus, indigitatur, ultimum
novissimi diei iudicium secuturum esse,
prestantissimis verbis innuitur. Ergò, Imperium
Romanum certò stabit & durabit usque ad
finem Mundi.

[Luserit ergò ille Galliæ Sejanus ad suum
placitum, qui dum vita ejus adhuc manebat,
ex intestinis Germaniæ cladibus augurium
sumendo, Regem suum publicâ comædiâ, par im-
ballet, in Germanos animavit, representando in
theatro quendam Imperii Romani Globum, igne
artificiali repletum & concurrentem, à quo tan-
dem consumptus in quatuor partes frustillatim
cecidit; pari modo (dicens) nunc instare diem quo
Imperium R. G. intestinis simultatibus attritum
& fractum, urgentibus fatis, quatuor Imperii ho-
sibus

sibus diu visum eat. Ast Deus providebit. D. Müllerus disp. de Statibus Imperii, pag. 8.]

Atqui & hoc probandum est, hinc loci per descriptum Iudicium certò intelligi ultimum novissimi diei Iudicium; Probetur ergò probatio Minoris argumenti prolata.

Hoc probatu facilimum est, si descriptionem ultimi Iudicii in N. Test. fundatam, cum descriptione hâc Prophetica Iudicii conferemus. Ex qua collatione probatio in mensa Solis posita erit, juxta Canonem infallibilem; Cuicunque competit Definitio, ei etiam convenit definitum. Atqui Iudicio, de quo hinc loci Daniel agit, competit Definitio Iudicii ultimi in N. T. à Christo & Apostolis descripti. Hoc *νεωτέρως* probamus

I. *Ex Thronis positis, inter quos Thronus Antiqui dierum, qui sedisse scribitur, eminet. Eadem ferè descriptio extat Apocal. 4. v. 2 3. Et ecce, sedes posita erat in cælo, & supra sedem sedens. Et qui sedebat, similis erat aspectui Iaspidis & Sardini, & Iris erat in circuitu sedis, similis visioni Smaragdina. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & super thronos viginti quatuor Seniores, &c.*

II. *Ex Deo Patre, qui per Antiquum dierum intelligitur, non quasi ætate proficeret: Tu autem idem ipse es, & anni tui non des-*

deficient, inquit David Psal. 102. v. 28. sed 1.
propter æternitatem ejus, respectu homi-
num quorum tempus breve est. Homo enim
natus de muliere, brevi vivens tempore, re-
pletur multis miseriis, Hiob 4. v. 1. 2. Pro-
pter incarnationem filii, respectu cujus pa-
ter ipsâ æternitate antiquus dierum est,
quem ipsum Canonici libri N. T. multoties
judicem novissimi diei constituunt. Deus
enim statuit diem, in quo judicaturus est or-
bem in æquitate, in viro, in quo statuit, Act.
17. v. 31.

III. Ab Adjunctis multis hujus Antiqui
dierum, quæ Deo Patri, cum Filio, novissi-
mi diei Iudici competunt, cujusmodi sunt;
1. Vestimentum candidum quasi nix, ad deno-
tandum veritatis candorem in judicando,
omniscientiam in cognoscendo. 2. Capilli
capitis, quasi Lana, ad denotandum tempe-
rumentum Gratiae cum Iustitiâ, de qua Da-
vid ait: Semel locutus est Deus, duo audiivi,
quia potestas Dei est, & tibi, Domine miseri-
cordia, quia tu reddes unicuique secundum
opera sua, Psal. 62. v. 12. 3. Flamma ignis, quæ
Thronus est, ad denotandam exquisitam
ejus contra impios justitiam, juxta quam
hic noster Deus ignis consumens est, Hebr.
12. v. 29. 4. Rota Throni, quæ ignis accensus
sunt, ad denotandam judicii ab impiis in-
expectati pernicitatem & præsentiam, quia
P 6 ficut

sicut fulgur exit ab Oriente, & apparet usque in Occidentem, ita erit & adventus filii hominis, Matth. 24. v. 27. 5. Fluvius igneus rapidusque, à facie ejus egrediens, ad denotandum fulmen condemnationis contra impios: *Discedite à me, maledicti, in ignem aeternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus*, Matth. 25. v. 41. 6. *Millia millium, & decies centena millia Ministrorum ejus*, ad significandum comitatum Angelorum ad judicium, quia omnes Angeli Christum adorant, Hebr. 1. v. 6. cum quo venturi sunt, cum ipse venerit in Majestate suâ, Matth. 25. v. 31. 7. *Libri aperti*, ad innuendum normam judicii, quæ erit Lex & Evangelium, Sermo enim, quem locutus sum, ille judicabit in die novissimo, inquit Christus Ioh. 12. v. 48. Hinc Apocal. 20. v. 12. *Et vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & mortui judicati sunt ex his, quæ scripta sunt in libris secundum opera illorum*: Id quod intelligendum est, non de operosa Bibliorum inquisitione, sed mirabili manifestatione in momento quia nihil opertum erit, quod non revelabitur & occultum, quod non sciatur, Matth. 10. v. 26.

IV. Ex filio hominis, quem exinde Christum esse oportet, 1. Quia in humanitate assumptâ redibit ad judicium, quemadmodum discipuli viderunt eum euntem in cœlum,

lum, Act. 1. v. 11. 2. Quia tunc videbimus filium hominis venientem in nube, Luc. 21. v. 27. Quod præter Christum, nulli hominum Scriptura tribuit. 3. Quia comitatu Angelorum stipatus sedebit apud Antiquum dierum, super sedem Majestatis suæ, Matth. 25. v. 31. 4. Quia pater, (Antiquus dierum) potestatem dedit ei judicium facere, quia filius hominis est, Ioh. 5. v. 27. 5. Quia tum congregabuntur ante eum omnes gentes, Matth. 25. v. 32. hoc est, omnes populi, tribus, & linguæ. 6. Quia tum incipiet regnum gloriæ, quod non corrumpetur, cuius potestas æterna erit, quæ non aufertur, juxta vocem magnā in cælo auditam: *Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus, Apoc. 12. v. 10. &c.*

Ex his fundamentis luce clarius est, per hoc judicium, quod inter necionem bestiarum quartæ immediatè sequitur, non aliud, nisi ultimum novissimi diei judicium intelligi posse, aut debere.

Suntne Doctores hodierni Ecclesiæ in hac Interpretatione de Antiquo dierum, de filio hominis, de judicio ὁ πρῶτος ἡν ὁ ποι?

Equidem sunt, qui hoc apertissimum vaticinium non de Christo, sed de alio quodam Rege, seu liberatore Ecclesiæ, qui triumphatis omnibus externis Ecclesiæ hostibus,

bus, regnaturus sit, interpretantur, ac si abolitâ Romanâ Monarchiâ, sub eo aureus quasi Ecclesiæ Status in his terris expectandus esset: in quam sententiam *Iohann. Henricus Bisterfeldius*, lib. 1 de uno Deo Patre, Sect. 1 cap. 8. ambobus pedibus ire contendit, nixus quidem suis rationibus, quibus tamen quid soliditatis subfit, videre non possumus.

*Quæso, propone argumenta Bisterfeldiana, & ubinam singula hient, aut deficiant, dire-
ctis solutionibus remonstra?*

Quare Bisterfeldius non credat, Christum intelligi per eum, qui (Dan. 7. v. 9.) sicut filius hominis venit;

Primum ejus argumentum est: *Illi filio hominis, de quo hic loci agatur, regnum non tradi, nisi Bestius deletis, & Romanâ Monarchiâ eversâ, scilicet, ut regnum pacatum sit, hostibus externis victis & triumphatis.*

Atqui Christo regnum in ascensione traditum esse, non pacatum, sed potissimam partem hâc in vitâ in medio hostium vicens.

Ergo: *Illum filium hominis, de quo hic loci apud Daniele agatur, non esse Christum.*

Respond. apertissimè sunt quatuor termini in argumento. Major propositio loquitur de Regno Christi triumphante; Minor de militante. Quàm igitur ἀπαρδύτως concluditur,

Filiæ

Filio hominis, in hac visione intellecto, Regnum triumphantis Ecclesie tradendum est.

Atqui Christo in ascensione Regnum militantis Ecclesie traditum est.

Ergò : Per filium hominis in hac visione Christus non est intelligendus.

Secundum argumentum Bisterfeldii :

Hic filius hominis ad Antiquum dierum dicitur adducendus, juxta Chaldaicū fontem תקרבנהו appropinquare fecerunt, id est, adduxerunt eum.

Atqui tum Persona, tum Officio Christi repugnat, ut ab aliis ad Antiquum dierum adduci dicatur, utpote unigenitus Patris filius, & unicus Mediator.

Ergò : Per filium hominis in hac visione Christus non intelligendus est.

Respond. 1. ad Minorem per Instantiam. Si personæ & officio Christi non repugnat, quòd, cum illi subjecta fuerint omnia, & ipse tum subjiciendus ab Apostolo dicatur illi, qui subjecit sibi omnia, ut sit Deus, omnia in omnibus, 1. Cor. 15. v. 28, tum multò minus ejus Personæ & Officio repugabit, si juxta visionem, eum ad Antiquum dierum deducendum dicamus. Sed prius ex Apostoli verbis est verum. Ergò etiam posterius. Distinguendum igitur est 2. inter deductionem, quarum alia est *Padagogica*,

ca, alia Majestatica, quâ ipsi Imperatores ab Electoribus Imperii, Regnique Vasallis deduci dicuntur. De Pædagogicâ deductione vera est Bisterfeldii Minor, sed textus visionis eam non agnoscit, de hac verò, Majestaticâ puta, quam visio in textu statuit, falsa est. Cum enim venerit filius hominis in Majestate suâ, & omnes sancti Angeli cum eo, tunc sedebit super thronum Majestatis suæ, &c. En! deductionem Comitatus Angelici, quæ tantum abest, ut Majestatem Personæ & Officii Christi minuat, ut potius eam solidissimè confirmet.

Tertium argumentum Bisterfeldii.

Per filium hominis hic non tam una Persona, quàm primus (fortèpius) quidam Rex intelligitur, quo Christus in excirpandis hostibus Ecclesia utetur. Ratio: Regnum enim hoc non tam uni personæ, quàm populo Sanctorum לְעַם קְדוֹת v. 17. dabitur, &c.

Atqui Christus una tantùm Persona est?

Ergò: Per filium hominis Christus hic non intelligitur.

Respond. 1. in Majore Ψευδעγμνεia est, quæ non tam probanda, quàm improbanda est. 2. Adducta probatio est textûs Prophetici obscuratio. Diverso enim respectu Regnum tradetur Christo, tanquam uni personæ, tradetur populo Sanctorum, tanquam mul-

multis: Quin & ipse Christus Regnum Deo & Patri traditurus, ab Apostolo scribitur 1. Cor. 15. v. 24. qui modi Regnum tradendi, supponendi; non opponendi sunt. Res ipsa, & textus Propheticus clarior est, quàm ut multis vocabulis in contrarium productis has paginas impleamus.

Quartum argumentum Bisterfeldii.

Hoc Regnum tradetur populo Dei, postquam ipsi iudicium datum fuerit, hoc est, postquam bestiarum iniquitas, priorumque innocentia, judicialiter fuerit demonstrata.

Atqui hic modus tradendi Regnum repugnat Majestati Christi, utpote qui ipse omnium Iudex ac premiorum diribitor, ab universâ Scripturâ dicitur.

Ergò: *Per filium hominis Christus in hac visione non intelligendus est.*

Respondetur; hæc conclusio ex his præmissis non sequitur, nisi apertè & explicitè quatuor terminos in unum syllogismum coarctare velimus: Sed hoc tantum concluditur; Ergò per populum Dei Christus in hac visione intelligi non potest, quod nos ambabus manibus Bisterfeldio damus.

Quintum Bisterfeldii argumentum.

Nullum in hac visione occurrit nomen, quod Christo attribui possit.

Ergò: *Christus hic non intelligendus est.*

Antecedens probatur: Non enim eum
de

de quo hic agitur, vocat Ben Adam, aut Bar
anosch, h. e. filium hominis, sed בֶּן אָדָם
tanquam filium hominis. Per nubes autem
intelligi stylo prophetico piorum exercitus.

Respond. penè quot verba, tot absurda.
1. Annon filius hominis est denominatio,
Christo in Evangelicâ Historiâ multoties
attributa? 2. Annon Christus adventurus
in nubibus scribitur? 3. Si Chaldaicum
præfixum בְּ, tanquam, obstat, quò minùs
Christus intelligi possit, multò minùs pius
aliquis alius Rex intelligendus est, quippe,
si is in rerum naturâ oriundus esset, reverà
homo, non בֶּן אָדָם quasi homo, di-
cendus esset. 4. Clarior est textus visionis,
quam ut æquivocè nubes ex nubibus pro-
priè dictis fingi possint. Hunc locum citavit
Christus in Evangelio, inquit Münsterus
super hunc locum, cum ad Caipham diceret:
à modò videbitis filium hominis, sedentem à
dextris virtutis Dei.

Sextum Bisterfeldii argumentum:

Hac visio Danielis agit de illo Christi be-
neficio, quo Ecclesiam, Antichristo funditus
extirpato, Iudæisque miraculosè ad se con-
versis, ab externorum hostium tyrannide li-
beratam, & ex universi Orbi populus, ne qui-
dem Americanis exceptis, collectam, sartam
rectam

veſtam in hoc mundo conſervabit, donec eam
ad ſe traducat.

Ergò ; Chriſtus per hunc filium hominis
non intelligendus eſt.

Reſpond. 1. Antichriſtum ante ultimum
Chriſti adventum funditus extirpatum iri,
Apoſtolus reclamatur, quando 2. Theſſ. 2. v. 8.
ſcribit : *Et deſtruet illuſtratione adventus ſui
eum.* 2. De Iudæorum miraculoſâ conver-
ſione Scriptura tacet, de ordinariâ ſpem ali-
quam facere videtur. 3. Universalis ad Ec-
cleſiam vocatio jam tum per Evangelii
præconium facta eſt, cum non ſint loquela,
neque ſermones, quorum non audiantur vo-
ces, Pſal. 19. v. 4. Negato igitur Antecedens
re, conſequens ſponte concidit.

Tandem Biſterfeldius argumentum, quod
in hac viſione ab huius Regni *Excellentiâ*,
diuturnitate (dicere debebat, *Æternitate*)
& *Amplitudine* ſumitur, facile ſolvi poſſe
putat, ſi cōſideretur, quòd hîc, ut ille putat,
reverà deſcribatur Regnum Chriſti, non
quatenus ipſius proprium ſit, ſed quatenus
ipſe ſanctis ſuis Regnum in his terris con-
cedat.

Sed argumentum, quod ab *Æternitate*
huius poteſtatis ſumitur, fortius eſt, quàm
ut gloſſâ quaſitâ, & textui repugnante, in-
fringi poſſit. Utrumque enim clarum eſt ex
textu, deſcribi Regnum Chriſti, tum, qua-
tenus

tenus hoc ipsius propriū est, juxta textum;
Et dedit ei (filio hominis) *potestatem, & hono-*
rem, & regnum, tum quatenus ipse sanctis
 suis hoc regnum daturus est: Quæ duo non
 ad opposita, sed supposita referenda sunt.

His ita ventilatis, firmissimum manet,
intelligi in hoc vaticinio ultimum novissimi
diei judicium, quod immediatè secuturum
 est internecionem bestię quartæ, hoc est,
 interitum Monarchię Romanæ, ὁπρὲς ἐδεῖ
 δεῖξαι. Abundet interim suo ingenio Bilster-
 feldius, modò Danielis vaticinium incor-
 ruptum nobis relinquat, nec somniet Uto-
 piam aurei alicujus seculi Chiliafticam, aut
 aliquid de illo.

Quid autem, si per adventum filii hominis
primus Christi in carnem adventus hic
intelligeretur? Quæ opinio Cal-
vini est.

Durior, imò collata cum circumstantiis
 textūs, absurdior est hæc sententia, quàm
 ut refutanda videatur, quia absurdissimum
 est, statuere, Christum in primo adventu
 venisse in nubibus, venisse ut severum ju-
 dicem, venisse ut destructorem & interfe-
 ctorem quartæ bestię, Monarchię Roma-
 næ, &c. quia res ipsa clamat, futura esse
 hæc, nondum facta fuisse. Ut quid igitur
 ex futuris fiant præterita?

Vtut sit, duraverit hac Monarchia usque ad finem Mundi, res tamen ipsa loquitur, rediisse eam ferè ad restim, & Quartam Bestiam vix vite manifestam spirare, quod deliquium magnas Imperii mutationes & symptomata arguit: quaritur ergò, quanam illa symptomata, & mutationum intervalla fuerint?

Primum mutationis intervallum est annorum 353. à Julio Cæsare usque ad Constantinum Magnum, anno Christi 306. qui primus pacem per orbem dedit Ecclesiæ, & Imperii sedem Constantinopolim transtulit, post ejus obitum prima divisio Imperii facta fuit inter filios ejus, non sine fatali labefactione Monarchiæ.

Secundum intervallum est annorum 506. à Constantino ad Carolum Magnum, anno Christi 800. hocque intervallo decurrente, facta est secunda & tertia Imperii divisio: Secunda inter filios Theodosii, paulò post Occidentali Imperio in Augustulo anno 476. desinente, & paulò antè sub ipso Theodosio I. & II. barbarorum exercitu Imperium invadente, diripiente, dilacerante: Tertia verò sub ipso Carolo, sub quo ultima divisio Imperii in Orientem & Occidentem contigit.

Tertium intervallum est annorum circiter 844. à Carolo Magno, qui Imperii dignita-

gnitatem ad Germanos transtulit, usque ad Imperatorem nostrum Ferdinandum III. sub cujus intervalli decursu notandum est, vel tandem captâ à Turcis Constanti-
nopoly, Orientale Imperium Græcorum anno 1453. desisse. Occidentale verò usque ad præsentem diem, singulari Dei protectione apud Germanos stetisse, cujus iterum quinque distinctæ Dynastiæ sunt;

1. *Francorum*, seu *Carolidarum*, usque ad Henricum Aucupem, anno 920.

2. *Saxonum*, ab Henrico Aucupe usque ad Cunradum Secundum Salicum, anno 1024.

3. Rursus *Francorum*, à Cunrado Salico Secundo ad Cunradum Tertium, anno 1138.

4. A Cunrado Tertio, quæ *Suevorum* est Dynastia, usque ad Rudolphum Habsburgensem, anno 1273. quo tempore Electores constituti putantur.

5. A Rudolpho Habsburgensi Dynastia eorum incipit, qui ab Electoribus electi sunt, quorum maxima pars est Austriacorum, usque ad Ferdinandum Imperatorem nostrum, decimum tertium ex Archiducali Austriæ familiâ.

Hæc omnia ad oculum demonstrantur in libro sequenti septimo, in quo Lector in rem præsentem deducetur.

FINIS LIBRI SEXTI.

IN-

INSTITUTIONUM
HISTORICARVM

LIBER SEPTIMUS.

Continens compendiosam Historiam Imperatorum Romanorum, per sua mutationum intervalla, à Julio Casare, usque ad Imperatorem nostrum Ferdinandum III. cum Synchronismis, juxta Imperium decurrentibus.

CAP. I.

Imperatores Romani sub decursu intervalli primi, usque ad Constantinum M. exclusivè.

Quot, & quinam fuerunt Imperatores sub decursu intervalli primi, à Julio Casare, ad Constantinum M. exclusivè?

A. M.

hic est.

3902. I. JULIUS CÆSAR: æquè bello ac doctrinâ insignis, qui victo in pugna Pharo

A. M | Pharfalicâ Pompejo, priùsquâ fugato Ptolomæo Dyonifio, ultimo Ægypti Rege, anno quinto post inceptum bellum Civile, in urbem rediens, primus rerum Monarchicè potitus est. Dictatoris nomine sibi perpetuo sumpto, & ad suum arbitrium Senatu cōstituto, tandem autoribus M. Bruto, & C. Cassio, adversus se conspiratione factâ, in curia Pompeji, viginti tribus vulneribus confossus periit, ut quem ambitio ad id fastigium tulit, eundem ambitione lapsum diceret; quippe apud socios professum, *se malle in obscuro oppido primum esse, quàm Roma secundum*: Assueto etiam sibi Euripidis dicto; *Si violandum est jus, regni causâ violes, in cæteris pietatem colas*. Inter posteriora ejus opera est fastorum correctio, ad Solis cursum exacta, quo de l. i. c. 6. de anno Iuliano. Imperii ejus Anni numerantur 4.

3907.

II. OCTAVIUS AUGUSTUS, Octaviæ & Accii filius, de quo Nigidius Figulus statim à partu Patri dixisse fertur: *Dominum nobis genuisti*; Iulii Cæsaris ex sorore nepos, qui partâ adversus Antonium, in pugnâ Pharfalicâ, victoriâ, interfecto J. Cæsari successit; cuncta discordiis civilibus festa,

M. *M*iffessa, nomine Principis sub Imperi-
um accipiens: Ob auctum Imperi-
um primus à Senatu *Augustus* appella-
latus; cui lachrymans respondit,
compos factus meorum votorum, P.C.
quid habeo aliud Deos immortales pre-
cari, quàm ut hunc cōsensum vestrum
ad ultimum vita finem mihi perferrè
liceat. Annos 54. natus, à Deo preca-
tus est Scipionis fortitudinem, benevo-
lentiam Pompeji, *Cæsaris fortunam.*
Sub hoc ergò Imperatore orbi ter-
rarum pax restituta. Romam, ut ipse
gloriatum est, *latericiam accepit, marm-*
oream reliquit: moriturus amicis
dixit, *date plausum, omnesque vos cum*
gaudio strepidate. Vitæ vanitatem eo
deridens. Imperii ejus anni nume-
rantur 49.

Hoc imperante *Salvator noster*
IESVS CHRISTVS à Virgine Mariâ
in mundum natus est. Et audito ob
infantulum Jesu crudelissimo Infan-
ticio, ab Herode in Iudæâ perpe-
trato, in quo filius quoque Herodis
occisus perhibebatur, Augustum di-
xisse, Macrobius autor est, *Meliùs esse*
Herodis porcum, quàm filium esse: quòd
scilicet, qui filios occideret, abstine-
ret à cæde porcorum, utpote Iudæus.

A.C.

Synchroni ei fuerunt *Virgilius & Horatius*, Poetæ, *Dionysius Halicarnassensis*, *T. Livius & Strabo*, Historici; *Ovidius* in Pontum relegatus, horumque æquales *Q. Curtius*, *Tibullus & Propertius*. Inprimis etiam *Cicero*, quem Augustus libidini Antonii permisit, qui percussoribus in fuga ipsum deprehendentibus, ex lectica cervicem immoram præbuit, *Moriar*, inquit, *in Patriâ sæpè servatâ*: cuius caput, in quod *Fulvia*, Antonii Uxor, muliebriter sævit, cum manu, quâ *Philippicas* scripsit, pro rostris collocatum est.

35.

III. *CLAUDIUS TIBERIUS NERO*, *Liviæ* filius, *Octavii* privignus, & adoptivus, trux, avarus, infidiosus, subdolus, quod statim in puero apparuit, ut *Theodorus Præceptor* cum *lutam sanguine maceratum* appellaret, cuius in Imperio tanta crudelitas fuit, ut ruentibus sub eo Senatoribus, vix reperirentur, qui Magistratum gererent. Ob ebrietatem, cui deditus erat, *Caldus Biberius Merro* dictus: quanquam principia ejus Imperii moderata fuerint, ut etiam præsidibus exactionem tributorum suadentibus, rescriberet, *Boni pastores*

A.C. *vis esse tondere pecus, non deglubere:*
 Etiam convitiis fusque deque latis,
 inquit, in liberâ civitate liberâ
 quoque linguas esse debere: quanquam
 in extremâ ætate ipsum nihil æquè,
 quàm convitia, urebant. Tantâ po-
 pulus lætitiâ ejus mortem audivit,
 ut terram matrem oraret, ne mortuo
 sedem ullam, nisi inter impios, daret.
 Imperii ejus anni numerantur 22.

Sub hoc *Salvator noster IESVS*
CHRISTVS crucifixus est: cui cùm
 ex Syria Palæstinâ nuntiatum esset,
 quòd Christus illic suæ divinitatis ve-
 ritatem revelaverat, detulit ad Se-
 natum, cum prærogativâ suffragi-
 sui, & refragante Senatu, in senten-
 tia mansit, comminatus periculum
 accusatoribus Christianorum, ut au-
 tor est Tertullianus, Eusebius.

Huic Synchroni fuerunt *Valerius*
Maximus, Columella, Pomponius Me-
la, &c.

37. **IV. CAJUS CALIGULA**, à caligis
 militaribus ita dictus, optimi patris
 (nempe Germanici) pessimus filius,
 Tyrannus Tiberio immanior, quàm
 moderata etiam ejus initia fuerint,
 ut *Senatus se filium & alumnum ap-*
pellaret. Progressu enim temporis

A. C. monstrum, non Principem se exhibuit. Nefarius fratris interfector, & incestuosus sororum stuprator: tantus populi Romani osor, ut exclamasset, *utinam populus Romanus unam cervicem haberet!* Suppliciis filiorum crudelissimis etiam parentes interesse oportuit: horum uni, valetudinem excusanti, lecticam misit: alium, *an oculos claudere in spectaculo liceat*, rogantem, ipsum mactari iussit. Rideo, aliquando Consulibus dicens, *quod uno nutu meo vos jugulare possim.* Ut Deus coli voluit, statuum suam illaturus templo Hierosolymitano, si precibus Agrippæ Regis non fuisset aversus. Tandem oppressus à suis, ferro per obscœna adacto, ut causa cædis ostenderetur, periit. Imperii ejus anni numerantur 4.

Sub hoc Imperatore *Herodes Antipa*, Herodiadis raptor, & Ioh. Baptistæ interfector, in Galliam relegatus est, qui cum hac suâ incestuosâ bestiâ inde in Hispaniam veniens, moerore consumptus est. Etiam *Pilatus*, Christi ad mortem condemnator, ab hoc Imperatore in Galliam relegatus, voluntaria morte exilio finem imposuit.

Huic

A. C. Huic Synchronus fuit *Simon Magus*, Hæreticorum Alpha, plurimarum hæresium Inventor. Item *Philoludæus*, causam Iudæorum magnâ constantiâ coram hoc Imperatore agens.

41. V. *CLAUDIUS TIBERIUS DRUSUS*, Patruus *Caligulæ*, Princeps ignavus, vino, ventri & libidini deditus, stolidior, quàm peior, qui sublatâ *Messalinâ*, perfrectissimæ frontis adulterâ, *Agrippinam*, fratris filiam patruus, nullo tunc desponsationis exemplo, in uxorem duxit. Multa ridiculè edixit. Edictum quoddam meditatus fuisse scribitur, quo veniam daret crepitum ventris emittenti, cùm periclitatum quendam præ continentiâ comperisset. Hinc ita eviluit, ut litigator quispiam ei aliquando dixerit: *Et Senex, & Stultus es*. De aleâ peculiarem librum scripsisse fertur. Imperii ejus anni numerantur 14.

Sub hoc Discipuli Christi *Antiochiæ* primùm *Christiani* appellati sunt: Et Synodus Apostolorum Hierosolymis acta. Huic Synchroni fuerunt *Dionysius Areopagita*: Et adhuc superstites *Dionysius Halicarnassensis*, *Pomponius Mela*, *Q. Curtius*, *Persius*.

Ænobarbi & Agrippinæ filius, Claudii privignus, ab eodem adoptatus, Germanici ex filia nepos, quo non tellus tulit sceleratiorem, id quod Patrem statim à nativitate ejus, quasi vaticinatum, de nato filio gratulantibus, dixisse scribunt, negando, *quicquam ex se & Agrippinâ, nisi detestabile, & malo publico, nasci potuisse.* Primum quidem Imperii ejus quinquennium laudabile fuit, quamdiu Burrhus & Seneca, Imperatoriæ juventæ Rectores, abditis ejus vitiis obstiterant: refertque ejus vocem Seneca, cum à Præfecto urgeretur subscribere quorundam latronum supplicio, ipsum dixisse; *Vellem literas nescire.* Dehinc sceleratissimus, ut magis efferata bestia nunquam imperaverit. Luxus ejus incredibilis, avaritia insatiabilis; *Hoc, inquit, agamus, ne quis quidquam habeat;* Crudelitas abominanda, quâ Agrippinam matrem, Octaviam cōjugem, Antoniam amitam, Senecam Præceptorem, Lucani Poetæ patrum, aliosque multos, cognatione sibi proximos sustulit, donec à Senatu, & populo ad necem quæsitus, *αὐτόχειρ,*

A.C. h.e. *carnifex sui*, interit supremis
ferè vocabulis & vitæ & mortis suæ
compendium exprimens, dicendo.
vixi deformiter, at morior turpius.
Imperii ejus anni numerantur 13.
menses 8.

Sub hoc Tyrannorum monstro
prima Christianorum gliscebatur *persecutio*,
cujus causam ipse Tyrannus
præbuit, magnam Urbis partem per
ludum incendiando, incendiique cul-
pam in Christianos transferendo, quos
Tacitus immeritissimè fontes appel-
lat, & aliquos eorum crimen confes-
sos, cæteros detulisse, ut maximè cæ-
tera gravis, mendacissimè scribit;
contra propriam pennam, quâ ipsum
Neronem totius populi opinione hu-
jus cladis autorem fuisse è vestigio
asserit. Horrenda erat hæc persecu-
tio, & pereuntibus addita ludibria,
ut ferarum tergis connecti, laniatu-
canum interirent, aut crucibus affi-
xi, aut flammandi: atque ubi defe-
cisset dies, in usum nocturni luminis
urerentur, tædâ, papyro & cerâ su-
perinduti, suffixo gutturi unco, ne
stantes ad palum motatione capitis
picem effunderent.

68.

VII. SERGIUS GALBA, jam Senex

Q 4

à mi-

A. C. à militibus, quibus præerat, acclamatus Imperator Princeps industrius, sed infelix, cujus severitas breve fecit Imperium: Othonis enim insidiis in foro Romano à militibus jugularus periit. Facto in se impetu, jugulum protendisse, & dixisse fertur: *Hoc agite, siquidem ita est ex re populi Romani.* Imperium ejus non fuit annum, septimo mense parricidio abruptum.

68. VIII. SYLVIVS OTHO, ortu majorum splendidus, sed vitæ turpitudine obscurus: invaso Imperio, Galbā, quem sustulerat, haud diuturnior, à Vitellio, lævi prælio ad Cremonam, victus. Mori igitur sibi honestius, quàm imperare existimans, in pugionem erectum, & utraq̃ manu suffultum, incumbendo finivit, ætatis 30. imperii die 95.

68. IX. AULUS VITELLIUS, Pueritiā capreis inter Tiberii scorta actā, Caligulæ propter aurigandi, Claudio propter alex, Neroni propter Musicæ studium acceptissimus, & inde vitia omni corruptissimus. In Germania creatus fuit Imperator. Sicubi in itinere campos attigit, in quibus prælium commissum erat, & abhorrentibus

C. bus quibusdam ab iis, optimè olere ho-
stem occisum, & melius civem, dixisse
fertur: jubensque fortè quendam
sceneratorum, qui olim debitum à se
exegisset, in ipsa salutatione interfi-
ci; *Velle se*, dixit, *oculos pascere*. Tan-
dem à militibus, Vespasiano faventi-
bus, intra ipsam urbem, prælio ter-
repetito, victus, seminudus per ur-
bem raptus, omnique ignominiae ge-
nere affectus, minutissimis ictibus ad
gemonias unco excarnificatus, & in
Tiberim projectus est. Ita tres Im-
peratores P. R. intra biennium per
ludibrium perierunt. Imperii men-
ses numerantur octo.

69. **X. FLAVIUS VESPASIANUS**, pro-
pter cædes Principum diu quasi va-
gum & incertum Imperium suscepit.
Hic est ille Imperator, qui missus à
Nerone, bellum in Iudæa gessit, at-
que administrante bellum filio *Tito*,
Hierosolymam funditus delevit,
cùm hominum millia sexcentum in
Urbe, ut Tacitus refert, conclusa es-
sent, tot scilicet, quot exierant ex *Æ-*
gypto. Stabiliendæ Reipublicæ stu-
diosissimus. Cum primis Disciplinæ
restaurator, Scortorumque libidinis,
& Causidicorum improbitatis, & fœ-

4. C. | neratorum iniquitatis oppressor gra-
vis & severus, ut maximè cætera co-
mis & amabilis: offensarum adeò
non memor, ut inter virtutes vel
præcipua fuerit, *inimicitias oblivisci*:
etiam iustis judiciis condolens: sola,
ob quam culpatus, fuit pecuniæ avi-
ditas, dum etiam uriné vectigal com-
mentus est, ut filio, id reprehendenti,
pecuniam ex prima pensione ad na-
res admoverit, sciscitando, *an odore*
offenderetur? & illud neganti, *atqui*
è lotio est, responderit. Unde prover-
bium ortum, *Lucri bonus est odor ex*
re qualibet. Cùm lethaliter decum-
bere inciperet, joco dixit: *Vt puto,*
Deus fio: Quia nō nisi mortuos Prin-
cipes honor divinitatis sequebatur.
Fessus ventris profluvio, & assurgens,
dixit: *Imperatorem stantem mori opera-*
ret: extinctus inter sublevantium
manus, Imperii ejus anni numeran-
tur 10.

Huic Synchroni fuerunt *Plinius*
Senior, *Quintilianus*, ex Hispania Ro-
mam à Galba ductus, *Iosephus*, belli
Iudaici Scriptor, *Silius Italicus*, *A-*
pollonius Tyanaus Magus, &c. Item
Rabbi Onkeles.]

A.C. catæ necis Christi titulo clarus, ob
 justitiam & benevolentiam, *Amor &*
delitia generis humani dictus. Coro-
 nas, quæ ei ob subactam Hierosoly-
 mam certatim mittebantur, mode-
 stissimè recusavit, non se, dicens, illas
 fecisse, sed Deo, iram suam declaranti,
 manus suas commodasse. Affectati O-
 rientis suspectus redditus, festinan-
 tissimus Romam contendit, patri di-
 cendo, *Veni, Pater, veni*. Monenti-
 bus, quasi plura promitteret, quàm
 præstare posset, respondit, non oportere
 quenquam à sermone Principis tristem
 discedere. Inter coenam recordatus,
 quòd interdum nihil cuiquam præsti-
 tisset, exclamavit; *Amici, diem perdi-*
di. Crimen Majestatis non admisit,
 inquit; *Ego cum nihil faciam di-*
gnum, propter quod contumeliâ affici-
ar, mendacia nihil curo. Duos Insi-
 diatores, Imperium affectantes, tan-
 tum ut desisterent, monuit, dicens,
Principatum fato dari. Cum vixisset
 annos 42. non sine suspitione vene-
 ni, fratre Domitiano propinante, mo-
 ritur. Numerantur anni ejus Impe-
 rii 2. & ferè 3. menses.

Eo imperante, Vesuvii montis in-
 cendium erupit, cujus effuso cinere

A. C. *Plinius Senior*, improvidus novæ rei spectator, obrutus, ejusque pumicibus duæ Urbes oppressæ sunt. Quod ante aliquot annos iterum factum fuisse accepimus.

81.

XII. FLAVIUS DOMITIANUS, Titî Germanus, & fratri & patri dissimilimus, crudelis & avarus, alter ferè Nero, Deum se appellari jussit, Edictisque suis præscribi voluit. *Domianus, & Deus noster sic fieri jubet.* Inter initia Principatus horam sibi sumpsit, quâ muscas captabat, styloquo acuto configebat, unde interrogatus quidam, *intusne esset quis cum Cesare*; respondit, *ne musca quidem.* Calumniatores maximis pœnis affecit, dicens, *Princeps Calumniatores non castigans, irritat.* Tandem in omnem ordinem, Consularem, Senatorium & Equestrem crudelissimus, novis Quæstionum generibus inventis, immisso per obscæna igne: postremò additâ sævitie hypocrisi, spe gratiæ plenos dimittens, quos interfectorus erat, tristiori sententiâ nunquam sine præfatione Clementiæ pronuntiata, ut nullum jam certius atrocis exitus signum esset, quàm Principis lenitas. Tandem anno ætatis

A.C. tatis 45. interit per Augustæ procu-
ratorem Stephanum, qui, dum libel-
lum ei legendum secretò obtulit, in-
ter legendum inguina ejus confodit.
Imperii ejus anni numerantur 15.

Sub hoc fuit *Persecutio Christia-
norum secunda*, crudelis admodum,
cujus intuitu Eusebius eum *Neronia-
na servitio heredem* appellat. Item
hoc imperante, *Iohannes Evangelista*
Romæ in oleum ebulliens immissus,
& ex eo salvus evadens in Pathmum
Insulam missus est. Huic Synchroni
fuerunt, *Martialis*, quem ob assenta-
tionem in deliciis habuit: Cujus æ-
quales fuerunt *Statius & Juvenalis*,
item *Maximus Tyrius Platonius*.

[Nota benè: Horum duodecim prio-
rum Imperatorum Vitas *Suetonius* can-
didissimo stylo descripsit, ex quo mul-
ta, quæ retulimus, sumpsimus.]

96.

XIII. NERVA Coccejus, Bonus,
sed ob senectutem brevis Imperator,
Imperium poenè invitus suscepit. Ab-
olitis Domitiani Actis, omnis gene-
ris clementiæ & liberalitatis erga
oppressos & pauperes judicia dedit.
Iurasse in Senatu scribitur, *nullum ex
Senatu suo jussu interemptum iri*. Id
quod præstitit. Hinc professus ali-
quan-

A. C. quando, nihil se fecisse, quò minùs posset deposito Imperio, privatus tutò vivere. Contemptus autem ob Senectutem, à militibus, Ulpium Trajanum, præteriti propinquis, in filium & partem Imperii adoptat. Imbecilli stomacho moritur anno ætat. 68. Imperii 2.

Ad hunc Plinius Panegyricum scripsit.

98. XIV. ULPUS TRAIANUS, annos 42. natus ad Imperium pervenit Colonia Agrippinæ Insignia Dignitatis à Nerva & Senatu missa, accepit, cum antè per somnium vidisset, se à viro gravi ætate, coronâ & purpurâ indui. Id egit, ut apud populum mitis, venerandus apud Senatum, omnibus amabilis, gravis nulli, nisi hosti, esset. Hinc in insequentium Imperatorum inauguratione acclamari solitum: *Sis Augusto felicior, Trajane probior!* Leges & Iudicia Romæ restituit; Bibliothecas, cum primis à se nominatam *Vlpianam*, instruxit; Ufu & re, quàm præceptione doctior. Tàm comis erga amicos, ut diceret ob id se culpanti, *Talem se Imperatorem esse privatis, quales esse sibi Imperatores privatus optasset.* Vinolentus tamen, vitium

A. C. vitium prudentiâ mollivit, veterano
curari iussa post epulas largiores.
Foris rebus gerendis felicissimus, ut
Romanum Imperium nunquam la-
tiùs, quàm sub hoc Imperatore pa-
tuerit, ipsis Parthis, Romanis diu ne-
gotium faceissentibus, debellatis, ut
suprà lib. 2 c. 9 fuit dictum. Hinc ami-
cis dixisse fertur; *Vtinam juvenis es-
sem; virésque ac robur suppeterent, in
fines Indorum penetrarem; tandem ta-
men fortunâ, pro inditâ inconstantia,
vertente; ut præ tædio bellorum, &
adversâ valetudine correptus, in Ita-
liam navigare constituerit, in Cili-
ciamque veniens, membris stupore
resolutis, repentina morte, sexage-
nario major, decesserit. Imperii ejus
anni numerantur 19. menses 6.*

Sub hoc Imperatore *tertia Chri-
stianorum Persecutio* erupit: Quâ
unâ, cætera laudatissimus Imperator,
laudem in Ecclesia prodegit. Cùm
enim is putaret, se à Iove accepisse
Imperium, quem devotissimè colue-
rat, & aliàs in colendis Idolis valdè
superstitiosus esset, primus Senatui
consilium ingessit, de religione pa-
tria & antiqua tuenda: præsertim
Christianis ubivis terrarum multi-
plica-

A.C. plicatis, Idolisque spretis, & oraculis passim obmutescantibus, & Plinio Secundo, quem Trajanus Bithyniæ Proconsulem constituerat, Christianorum rem ad ipsum Epistola scripta referente, ejusque consilium super hoc negotio requirente; Cujus responsum, capto consilio Pseudopolitico, hoc erat; *Christianos conqui-
rendos non esse, delatos autem & in sen-
tentia persistentes, puniendos.* Hinc ad-
versus innocentes dira & dura Per-
secutio.

Huic Imperatori Synchroni fue-
runt *Dio, Plutarchus, Lucianus, Ap-
pianus*: cum primis autem ipse *Corne-
lium Tacitum, L. Florum, Solinum,
Plinium Junio-rem*, complexus est.

II 9. XV. *ÆLIUS ADRIANUS*, Trajani
Consobrinus, à militibus Imperator
Salutatus, à Senatu confirmatus. Pa-
cis in universum studiosissimus, tena-
cissimûsque, Solis Iudæis exceptis,
quos, Ducem Bencochab nactus, non
potuit non compescere, ob rebellio-
nem armis; instauratis tamen, suo
jussu, ruderibus Urbis Hierosolymæ,
mœnibusque Calvariæ monte inclu-
so: appellando novam quasi urbem
à suo nomine *Heliam*. Peregrinatio-
nis

A.C. nis studiosissimus, omnes ferè Imperii provincias pedibus circumivit, monumenta in sui memoriam passim relinquens, inter quæ sumptuosum ad Pelusium Pompeji, sepulchrum, cum Epicedio:

*Ossa viri magni tenui quàm clausa
sepulchro?*

Ingenio fuit acerrimus, ad laceffendum pariter & respondendum. Serius, joco, maledictis; referens carmen carmini, dictum dicto, ut meditatus crederetur omnibus id audientibus. Uno tempore scripsit, dictavit, audiuit, & cum amicis fabulatus est. Strenuus Venator, Rempublicam tamen ob hoc exercitium minimè negligens. Christianis favisse, sed prohibitus ab aliquibus, ne id ob gentilium Deorum metuendam desertionem faceret, plures eorum supplicio affecisse scribitur. Moriturus ita animam affatus est: *Animula, vagula, blandula; Hospes comesque corporis, quæ nunc abibis in loca, pallidula, rigida, nudula. Nec, ut Soles, dabis jocos.* Imperiû ejus anni numerantur 20. mens. 10.

Circa ejus tempora floruere *Paulinias*, & *Pompejus Trogus*, Historici. *Plutarchum* quoque familiarem, &
ab

A.C. ab Epistolis Suetonium habuit.

138.

XVI. ANTONINUS PIUS, ab Adri-
ano adoptatus, & Senatui commen-
datus. factus est Cæsar: multis nomi-
nibus *Pius* dictus, cum primis ob per-
petuam clementiam & beneficen-
tiam, ut ferè prorsus inter omnes
Principes solus sit, qui prorsus sine
civili, & hostili sanguine imperavit.
*Malo, inquit, unum civem serva-
re, quàm mille hostes perdere.* Publica
privatis usque adeò prætulit, ut ab
uxore reprehenderetur, reprehen-
denti autem responderet. *Stulta,
posteaquam ad Imperium transivi-
mus, illud etiam, quod habuimus antè,
perdidimus.* Viros bonos & promo-
tione dignos publicis muneribus
præfecit, otiosis, tanquam fucis, sa-
laria subtraxit; *Nihil crudelius esse,
inquiens, quàm Rempublicam arro-
di ab iis, qui nihil in eam labore suo
conferunt.* Pacis erat studiosissimus,
nulla bella excitans, sed excitata à
rebellibus per legatos suppressens.
In Christianos nullum Edictum pu-
blicavit, quin erga eos clemens & be-
nignus, præsertim, postquàm S. Iu-
stinus, ex Philosopho Christianus fa-
ctus, ei Apologiam pro Christianis
tradi-

A.C. tradidit, extinctus est placidissime, cum triduo ante ex Casei Alpini esu sibi febrim contraxisset. Ætatis ejus anni numerantur 77. Imperii verò 23.

Circa hujus tempora vixerunt *Ælianus, Pausanias, Ptolomeus Astro-
nomus, Arrianus & Iustinus Histori-
rici, Iustinus Martyr, Galenus, L. A-
pulejus, & A. Gellius.*

161. XVII. MARCUS AURELIUS ANTO-
NINUS, cognomento *Philosophus*, qui
L. Verum, Socium Imperii sumpsit;
ambo ab Antonino Pio adoptati, &
inde in Iustinianéo Iure passim Divi
fratres appellati. *Philosophus* dictus
erat Marcus ob *Philosophiæ præce-
pta*, quibus egregiè abundabat, &
adoptati fratris L. Veri vitia magnâ
moderatione tegebat, ut diceret, ab
eo comprobata Platonis vocem;
*Tum demum beatas fore Respubli-
cas, si aut Philosophi regant, aut Reges
philosophentur.* L. Verus enim Col-
lega voluptatibus deditus deteriora
sequebatur, cui ne ante oculos omni-
um pernicioso exemplo peccaret,
consentiente Senatu, Bellum Parthi-
cum demandatum fuit. quod tamen
per Legatos feliciter confecit, ipso
in

A.C. in Syria genio licentiosè indulgentē, & tandem non multo tempore post apoplexiā, quam commessando contraxerat, extincto, summāque rerum ad unum Antoninum devolutā, sine ipsius voto, quod ex ejus dicto constitit, quo *Imperium Oceanum esse malorum*, dicebat. Inter alia bella, quæ gessit, cum primis notabile, quod cum Fratre Marcomannis & Quadis, hoc est, Moravis & Silesiis, intulit. Huic enim cum inter alias difficultates, in primis siccitas & sitis funesta & exitiosa erat, Christiana legio, quæ in hoc exercitu erat, nomen ab Insula Melite, ubi Paulus primū Evangelium prædicavit, habens, precibus suis ingentem tempestatem, & largam pluviam à Deo impetravit, & cum pluviam victoriam, ut ipse Imperator huic legioni nomen dederit *περγουνοβολα*, h. e. *fulminatrix*: quā de re pulcherrimi versus apud Claudianum sunt legendi. Medicorum, filio ejus gratificantium, scelere peremptus scribitur, anno ætatis 61. Imperii vero 18.

Sub hoc, ut maximè cætera laudatissimo Imperatore, *Quarta Persecutionis Christianorum* procella sæviebat,

A. C. viebat, inter quos etiam *Polycarpus* Smyrnæ, Evangelistæ Johannis Discipulus, item *Iustinus Martyr*, qui alteram Apologiam pro Christianis scripsit, absumptus est.

Circa hujus Imperatoris tempora inter alios plures claruerunt *Petrus & Alexander Aphrodisiensis*, Philosophi, quorum æquales erant *Iulius Pollux*, *Aphthonius*, *Hermogenes Rhetor*, *Philostratus*, *Egesippus*, *Apollonius Alexandrinus*, *Athenaus* & *Macrobius*.

180. XVIII. **COMMODOUS**, optimi M. Antonini Patris pessimus filius: Imperio ætate nondum maturâ imperare cœpit. Hinc ab assentatoribus corruptus, consequenter flagitiosissimus, turpissimus, crudelissimus, ut sævitiâ, etiam in ipsos Senatores, vix ullus immanior fuerit, & ejus scelera referre pigeat: nihil tamen contra Christianos tentavit, ut diceret, Deum justo judicio Tyranni sævitiam vertisse in Senatorum viscera, ad vindicandum effusum per Senatores Christianorum sanguinem. Hinc incrementa fidei & professionis Christianæ. Tandem à suis strangulatus finivit. Imperii ejus anni num. 12, mens. 9.

Sub

A.C.

Sub hoc floruit S. *Irenaeus*, post sub Severo Martyr; Itemque *Vellejus Paternus*, & *Dio Cassius*, Historici.

193. XIX. *ÆLIUS PERTINAX*, ita dictus, quod invitus imperium acceperit, obscuro patre, coctiliariam tabernam exercente genitus: primum Professor Grammaticus, dehinc per singulos militiæ gradus ascendens, ad fastigium pervenit. Hinc *Pila fortuna* nominatus. Tam reverenter autem fortunam habuit, ut nec uxorem Augustam, nec filium Cæsarem à Senatu appellari pateretur. Verum dum corruptissimum Reipublice Statum in pristinum restituere laborabat, multorum in odia, ut fit, incurrens, *Iuliani Iurisperiti* fraude, à Prætorianis militibus interficitur, anno ætatis 61. Imperii die 85.

193. XX. *DIDIUS JULIANUS*. Hujus Principatus malè partus, malè dilapsus. Quippe mercatus à Prætorianis Imperium, cum non esset solvendo, in odium militum venit. Senex gulosus, aleator, & vitæ parùm continentis. Ex hoc factum, ut Senatus Imperium illi abrogatum septimo Severo detulerit, cujus jussu *Didius* peremptus periit. Imperii ejus dies numerantur 66. XXI.

XXI. SEPTIMIUS SEVERUS: Natio-
 ne Afer, Romæ educatus à M. Anto-
 nino Philosopho, tam felix bello, ut
 nullo congressu non decesserit Vi-
 ctor. Cum primis Fescenium Nigrum,
 qui Asiam & Albinum, qui Gallias ad
 defectionem sollicitarunt, ad usque
 internecionem persecutus est. In
 Bello Britannico, quod novissimè
 gessit, cum ægrotante ipso pedibus,
 milites de summa rerum solliciti,
 ejus filium Bassianum Augustum sa-
 lutarent, sisti autem ob id unà cum
 filio, ac veniam suppliciter precari
 juberentur, *sentisne*, inquit, *caput*
pulsans id manu, potius imperare,
quàm pedes. De eo ita judicavit Sena-
 tus, *illum aut nasci non debuisse, aut*
non mori; eò quod nimis crudelis es-
 set, & nimis utilis Reipublicæ vide-
 retur. Solus enim cum Imperium te-
 neret, magnam crudelitatem exer-
 cuit, etiam adversariorum amicos
 interficiens. Moriturus filios ad con-
 cordiam adhortatus est, commen-
 dās eis orationem Micipsæ apud Sal-
 lustium, supremis his verbis: Πάντα
ἐξ ἑσέως, καὶ ὅθεν ἐμοὶ λυσιτελεῖ, Omnia
fui, & nihil mihi prodest; vitam suam
 finiens, postquam implevisset ætatis
 annos

A.C. annos 65. Imperii 7. menses 8.

Sub hoc mota fuit *Quinta in Christianos persecutio*, quæ tam atrox fuit, ut nonnulli putarent, *Antichristum ipsum fuisse*: cujus occasione Tertullianus scripsit *Apologeticum*.

Circa ejus tempora fecundissima Jurisconsultorum fuit ætas. Ea enim *Papinianum, Cassium, Ulpianum, Paulum*, & multos alios effudit. Item, his Synchroni fuerunt *Ammonius Philosophus, Clemens Alexandrinus, Magister Origenis, Tertullianus, &c.*

211.

XXII. ANTONIUS BASSIANUS *CARACALLA*, Severi filius, ex primâ conjugē Martiâ: Cui pater fratrem Getam in Imperio moderando, ut Collegam adjunxit, quem autem Bassianus non tulit, sed tandem irumpens in ejus cubiculum, de matris collopendentem, & clamantem; *Mater, opem fer mihi, interficior*, interfecit, ut Mater à sanguine filii respersa, vulnus in manu acceperit: *αἰσώγῃς* tamen atrocissimæ interfectionis propriæ carnis & sanguinis oblita, eidem postea nupsit, quasi per negligentiam sinum nudando, eundemque ad Incestum invitando, ut dicenti, *vellem, si liceret*, responderet.

A. C. rit: *Si libet, licet.* An nescis, te Imperatorem esse, & Leges dare, non accipere. Occiso à se fratre, per Palatium discurrens, & per castra, vix se fratris insidias effugisse, narravit. Senatores, aliosque plures trucidavit, inter quos J. C. Papinianus, quod fratris Getæ necem excusare noluit, dicens: *Non tam facile esse excusare parricidium, quàm facere.* Dictærium, quo ductam à se novercam *Iuliam Locostam*, ipsum verò *Oedipum* nominabant Alexandrini, cùm Alexandriæ esset, multis millibus civium Alexandrinorum constitit. Aristotelis libros comburere fuit conatus, incusans Aristotelem initi consilii de necando Alexandro M. per venenum. Tandem à Satellite, cujus fratrem interfecerat, cùm ventri exonerando intentus esset, pugione per aversum adacto, trucidatus periit; Anno ætatis 43. Imperii 7. cujus cineribus aspectis, noverca & uxor Antiochiæ mortem sibi conscivit, iusto Dei iudicio abominationem scelerum vindicante.

217.

XXIII. POPILIUS MACRINUS, natalibus obscurus, jurisconsultus magis, quàm belli Dux, factus est Imperator.

A. C. perator ab exercitu in Assyria, ne milites tam procul ab Italia sine Imperatore essent. Parthico Bello male administrato, Antiochiam regressus est, delitiis & luxui deditus, fastu alios, alios crudelitate offendit, unde non *Macrinus*, sed *Macellinus* dictus. Duos milites, qui hospitam stupraverant, duobus Bobus inclusit, sic, ut exertis capitibus, donec morerentur, colloqui possent, magis ut sævitiam novo supplicio exerceret, quàm administraret adversus scelera justitiam. Hinc militum odio in se concitato, cum filio Diadumeno, quem novem annorum puerum Collegam sibi assumpsit, trucidatus interiit, anno ætatis 50. Imperii mense 14.

218. XXIV. HELIOGABALUS, qui etiam *Avitus*, turpissimus & flagitiosissimus omnium, ut consultius sit, ejus infanda scelera, propter castas aures, tacere, quam recitare. Imperium orsus à Conjugio cum Vestali, quam sibi desponderat; Horrenti super hac re Senatui scripsit; *Sacerdoti convenire Sacerdotis nuptias, ob idque etiam angustiores futuras.* Subodorans periculum interneccionis sibi imminens, altam turrim excitavit, substratis aureis

A.C. aureis gemmatisque tabulis, ex qua se præcipitare, & violentiam militum avertere posset, dictitans, *mortem suam pretiosam esse debere, & sine exemplo.* Sed frustra: In latrina latitantem à Prætorianis obtruncari oportuit, cadavere per vias Urbis tracto, hâc militum acclamatione, *indomita & rabida libidinis catulum fuisse:* tandem Tyberis ei pro sepulchro contigit, adjecto pondere, ne unquam emergeret. *Ætatis ejus anni numerantur 18. Imperii 3. mens. 9.*

222.

XXV. SEVERUS ALEXANDER, Hellogabali consobrinus, optimus Princeps pessimo Imperatori successit: Severi nomen dedere milites, ob Severam disciplinam, tam adversus Tribunos, quàm milites. Et aulam & Senatum, ordinemque Equestrem reformavit, honores virtuti, non gratiæ, aut opibus, distribuens. *Inuitos enim, inquiebat, & non ambientes in Rempublicam collocandos.* Qui emebant Magistratus, nunquam promovit; *Necesse esse, perhibens, ut, quæ emit, vendat.* Ementes, aut corruptos, ut fures detestatus est, solitus per præconem edicere, *ne quis salutareret principem, quem se furem esse nosset.*

*A. C. nôffet. Thurinum Verconium, fumos vendere, id est, acceptâ pecuniâ, Imperatoris responsa fingere solitum, ad stipitem religari, fumoque necari iussit, clamante præcone; Fumo per-
eat, qui fumos vendidit. Quæ quidem agebat ex Symbolo suo, à Christia-
nis mutuato; Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Sine Confiliariis, Professionis suæ peritis, nihil facie-
bat, doctissimum quemque in usu sibi habens: Nihil horum consuetudine jucundius, dixit, his recreari se magis, quàm cibus delicatissimis. Inprimis autem I. C. Ulpianum & Paulum amplexus est, quorum arbitrio pleraque fecit, quod quidem multis Christia-
nis, quos illi, maximè Ulpianus, pessimè oderant, exitiosum & funestum fuit, quanquam ipse Imperator Christum, cuius imaginem in Larario posuit, non oderat. Obicientibus sibi, se suâ civilitate, cui studebat, infirmio-
rem potestatem Imperii fecisse, respondit, feci securiorem atque diuturnio-
rem. Tâmp liberalis erat, ut molestius ei fuerit, nihil peti, quàm dare. Sæpè ultrò invitabat, Pere, dicendo, ne pri-
vatus de me queraris. Lectioni & Sub-
scriptioni Epistolarum quotidie cer-
cas*

A. C. tas horas impendit, multis suâ manu adjectis, aut detractis. Contra Parthos, Artaxerxe, potentissimo eorum Rege fugato, felicissimè pugnavit. At Expeditione in Germaniam susceptâ, à suis militibus, disciplinæ impatientibus, apud Moguntiacum, Maximini dolo, trucidatur, anno ætatis 30. Imperii 13.

Circa hujus Imperatoris tempora vixerunt *Origenes Alexandriæ: Irem Dio Cassius, Ælianus, Herodianus, Africanus, Censorinus, Historici: Vipianus, Paulus, Pomponius, Hier. Modestinus Icti.*

234. **XXVI. MAXIMINUS** Thrax, humili ortu parentibus barbaris oriundus, ipse Pastor olim, ab Exercitu, sine autoritate Senatûs, Imperator factus. Germaniæ depopulator & pacator: tam velox corpore, ut pedibus currentem Equum cursu ubique æquaret, & ob robur corporis voracissimus. Ad altiora provectus, tam crudelem se tum in milites, tum in Senatores delatos exhibuit, ut aliî eum *Cyclopem*, alii *Busiridem*, alii *Phalarin* propter sævitiam nominarent. Quæ in Germania gessit, depicta in tabulis Romam misit, ut ante

A. C. curiam proponerentur. Filium cognominem, raræ pulchritudinis, Collegam sibi fecit, Senatui gratulatus de tam pulchello Imperatore. In Africa, ob ejus sævitiam rebellio militum adversus ipsum incepit, qui Gordianum, senem nobilissimum & justissimum, cum filio Imperatorem salutârunt, quos ambos altero anno capellio, Maximini Dux, oppressit. Quo tamen non reputato, Senatus Maximinum hostem judicavit, faciundo Imperatorem *Gordianum tertium*, adjunctis consularibus duobus, *Pupieno Maximino, & Celio Balbo*: quo audito, Maximinus exercitum ducturus Romam, in via ad Aquileiam, se recipere nolentem, hæret, & Aquileiensibus tantâ constantiâ pugnantis, ut deficientibus nervis ad emittendas sagittas, funes ex capillamento uxorum texerent; in odium militum, quos ignaviæ accusabat, venit, qui, cognitâ Senatûs voluntate, medio die quiescentem in tenebris occiderunt; Patris interitui adjicientes internecionem filii, dicendo, *ex pessimo genere ne catulum quidem relinquendum esse*. Capita eorum contis præfixa Romam missa fuerunt

236. C. fuerunt. In Theatro hi versus à quodam coram ipso recitati sunt : *Elephas grandis est, & occiditur. Leo fortis est, & occiditur. Tigris fortis est, & occiditur. Cave multos, si singulos non times.* Eo occiso, & Gordiano tertio electo, etiam Balbinus & Pupienus, quorum moderatione Gordianus Imperium aliquandiu pulcherrimè administravit, occisi sunt à Prætorianis, dolentibus, quòd iis autoritate Senatùs cum Gordiano rerum potirentur, & quòd iis in Gordiani inauguratione acclamaretur: *Sapienter electi Principes sic agunt: per imperitos electi Principes sic pereunt.* Imperii ejus anni numerantur 2.

Sub hoc *flamma Sexta Persecutionis Christianorù* erupit, ob gravem, ut putatur, invidià erga Alexandri familiam, in qua plures Christiani erant.

237. XXVII. GORDIANUS JUNIOR, quem tertium vocant, tametsi mihi, Iustitiæ & castitatis amans, etiam felix foris contra Thraces, & Saporem, Parthorum Regem, fuerit, tamen insidiis Philippi Arabis, milites ab eo abalienantis, ut vociferarentur, *adolecentem esse Gordianum, nullo rerum usu pollentem, tutores ei quæ*

A.C. *rendos*, tandem periit, à militibus immiſſis in tentorio obtruncatus. Meridiana Eclipſis, & terræ motus ſub eo brevitatem ejus Imperii ſignificáſſe videntur, percufforibus omnibus, miro Dei judicio, iisdem gladiis pereuntibus, quibus ſuum appetierunt Principem. *Ætatis ejus anni numerantur 22. Imperii 6.*

244.

XXVIII. PHILIPPUS ARABS, à latrone natus ut latro Imperium rapuit, & latrocinio oppreſſus, amiſit, tametſi autores ſint, qui primum inter Imperatores, Chriſtianum eum factum eſſe ſcribant, quod Scaliger in ſuo Eusebio refutat. Filium, Iulium Saturnium, puerum adhuc dum, habuit, qui à quinto ætatis anno nullo commento in riſum ſolvi potuit. Hunc aſcivit in Collegam Imperii. Decium contra rebellantes Scythas invitum miſit, quem exercitus in Illyria repugnantem, ſtrictis enſibus imperium ſuſcipere coegit: minitantes, & furore percitum Philippum prævenerunt inſidiæ militum, qui ipſum Veronæ trucidârunt, etiam ejus filio duodenario à Prætorianis Romæ occiſo. Imperii ejus anni numerantur 7.

Circa

A.C. Circa hujus tempora vixit Cyprianus, Episcopus Carthaginensis.

251. XXIX. DECIUS, ex Pannonia ortus, morumque probitate ad Imperium evectus, cogente Senatu, filium in consortium dignitatis ascivit, ipse vicissim Senatûs autoritatis studiosissimus, vicemque multis modis reddens; hinc Trajano æquiparatus, Bellum perjuris & rebellibus Scythis movens, eosque in angustias agens, à Gallo, limitis Mœsiæ Duce, ad obsidendos aditus misso, hostibus nefarie proditur, ut ductus in paludes filium atrocissimâ cæde amiserit, ipse verò ne in hostium manus veniret, in paludem insilierit, Imperii ejus est annus unus, menses 3.

Vt optimus hic Imperator cætera fuerit, persecutor tamen erat Christianorum crudelissimus, exercens adversus eos *Persecutionem septimam*, de qua Cyprianus agit *lib. de lapsis*; Item Gregorius Nyssenus in *Taumaturgo*. Erant autem, inquit hic, non solum minæ verborum terribiles sed cum iis varius apparatus suppliciorum, &c. Enses & ignes, & bestia, & fossa, & instrumenta ad torquendum membra accommodata, & ferrea in igne cathedra,

*A. C. dra, & ligna erecta, in quibus eorum
extensa, qui persistebant, corpora por-
rectis horrendis laniabantur ungulis,
&c. Ut quid igitur mirum, si, qui bo-
nus fuit erga mundum, crudelis au-
tem adversus Christum, tam mise-
rando exitu, punitus à Deo, finivit?*

252.

XXX. GALLUS, per Decii cladem
à legione, quæ integra fide Scytharum remanserat, salutatur Imperator, cum hoste fœdus inivit Romano nomini probrosum & perniciosum, quippe, quo hostes ad insultandum & insidiandum nomini Romano facti fuerunt insolentiores. Convenerat enim, ut Romanus Barbaro tributum 200. drachmarum annuatim penderet. Romam inde veniens, & filium Voluscanum ConCæsarem faciens, Scythisque Italiæ diraminantibus, sed ab Æmiliano fufis, ut Æmilianus Imperator salutaretur, cum filio à suis desertus, & oppressus periit. Imperii ejus anni numerantur 4.

256.

XXXI. ÆMILIANUS, cum Scythas Italiæ imminentes fugaret, prædamque omnem recuperaret, & ignominiam per Gallum Romano nomini illatam, vindicaret, quippe Sarmatico limiti in Mœsia præfectus, Imperator

A.C. ab exercitu appellatus est: interfectus tamen à suis, ad præcavendas turbas, postquam alter exercitus, qui in Alpibus erat, Valerianum, nobili genere natum, Cæsarem creavit. Imperavit 3. menses.

256. XXXII. VALERIANUS, suscipiens Imperium septuagenarius, magnâ omnium gratulatione, sed sine effectu. Profectus enim in Persas, & victus & captus fuit à Persarum Rege, Sapore, qui cervice Valeriani loco scabelli in ascendendo Equo aliquot annos usus est, donec ei vel tandem in extremâ senectute viventi cutem à cervice ad pedes usque detraxit. Imperii ejus anni numerantur 4.

Sub hoc Imperatore erupit *Christianorum Persecutio octava*, qui quidem ab initio iis favit, sed seductus ab aliquo Mago Ægyptiaco, humanas hostias mactando, Christianos persecutus est, inter quos etiam Cyprianus absorptus fuit. Et quia hæc Persecutionis procella valde sæviit, quid miremur, Tyrannum justo Dei judicio à Tyranno deglubitum fuisse?

260. XXXIII. GALLIENUS, ferè similis Neroni aut Domitiano, quâ sævitiam, quâ voluptatum illecebras, ut

A.C. tædium sit, obscænitatem & crudelitatem ejus scribere, quia abominatio est eas legere. *Ecquid, subinde quæsit, habemus in prandio? Et quæ voluptates parata sunt? Et qualis cras erit cæna? Quales ludi? Circenses? Gladiatores? Scenici?* Cum omnes pro patre ejus capto solliciti essent, solus ipse filius gavisus est. Et qui curâ pro patre non fuit affectus, quî afficeretur pro Imperio? Hinc Ægyptum descivisse, nuntianti, dixit; *Quid? sine lino Ægyptio esse non possumus?* Vastitatem Asiæ referenti; *Quid? sine Aphronitis esse non possumus?* Perditam verò Galliam annuntianti; *Quid? non sine trabeatis sagis tuta est Republica?* Et sic de aliis. Quorum damnorum horrenda evenerunt præfagia, terræ motus & mugitus, multorum dierum tenebræ, hiatibus absorptæ Urbes, inaudita pestis per *Triginta Tyrannorum seu Ducum* historia meminit, qui sub hoc Imperatore à suis Exercitibus Imperatores fuere facti, partim interfecti, à quibus hic Galienus variè exagitatus fuit, quæ laniena vires Imperii duriter afflixit, & administrationem valdè turbavit: tandem Aureolum Tyrannum persequens

A.C. sequens, ad Mediolanum interfectus interit. Sub hoc primùm fit Franco-
rum mentio in bellis Romanis. Im-
perii ejus anni numerantur 7.

267.

XXXIV. FLAVIUS CLAUDIUS; è
Dalmatis oriundus, prorsus ob mo-
rum gravitatem talis, qualem tot
malis fractum Imperium desidera-
vit. Initiò Aureolum Tyrannum,
collatis signis à Republica depulit.
Scythas, Sarmatas, Gothos, magno
numero in perniciem populi Roma-
ni conjurantes, diversis locis & præ-
liis fortissimè attrivit. Ne coacerva-
ti in Græcia, maximè Athenis, libri
flammis abolerentur, obstitit, dicen-
do: *Abstineamus hanc injuriam ab*
his codicibus, quibus Graji homines
dum studiosius incumbunt, minùs ad
bella idonei sunt. Summatim; *Claudi*
Imperator, acclamabat ei Senatus,
tu Frater, tu Pater, tu Amicus, tu bo-
nus Senator, tu verè Princeps. Syrmii
Pannoniæ ex morbo decessit, cùm
imperaret annum 1, menses 7.

269.

XXXV. VALERIUS AURELIANUS,
Claudii commendatione Imperium
adeptus est: Natus in Smyrnio à ma-
tre sacrificulâ Solis, quæ puero Im-
perium ominata fuit, Tàm validus
corpo-

A.C. | corpore & animo, ut manu suâ uno die 48. diversis diebus 950. confoderit, Militari virtute excelluit, ad crudelitatem tamen declinans. Eo Tribuno bis peccare non licuit, militem hospitæ stuprum inferentem, duabus arboribus inflexis alligavit, quæ rursus erectæ medium discerpserunt. Hinc ejus Epistola ad suum Vicarium, in qua inter alia etiam hæc extant; *Si vis Tribunus esse, imò si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo contingat, vinum nullus auferat, segetem nemo detrahat, oleum, sal, lignum nemo exigat, annonâ suâ contentus sit, de præda hostium, non de lachrymis Provincialium habeat.* Imperator factus, ter tribus præliis servavit Italiam, apud Placentiam, apud Fanum, apud Ticinum, Gothis devictis. Non dum Imperator triginta millia Francorum ad Moguntiam trucidâsse scribitur. Pacatâ Italiâ Romæ seditio- nes urbanas sedavit, civibus multis, ut & Senatoribus, interfectis, sancitâ tandem Amnistiâ, ne audirentur, qui deferebant de Principibus malè locutos. Cùm urbem Tyanam Herodammonis proditione caperet, pro-
ditori

A.C. ditori pro præmio mortem intulit, in-
quiens, *proditorem amare non po-
tui: nec enim mihi fidem servasset, qui
Patria non servavit.* Memorabilis
est ejus Expeditio in Zenobiam, Re-
ginam Orientis, quæ ad deditionem
hortanti respondit, *virtute facien-
dum esse, quicquid in rebus bellicis ge-
rendum sit.* Victa ergò postremò, cur-
rum Aureliani Romæ, in triumphum
cum filiis & filiabus ducta, antecessit.
Ob castitatem sui seculi Penelope,
more matronæ privatæ reliquam vi-
tam Romæ transigens. Tandem hic
Imperator, rediturus in Orientem,
non procul à Byzantio à militibus,
instinctu sui Scribæ Mnesthei, cui
mortem minatus erat, trucidatus in-
terit, ipso Mnestheo bestiis objecto.
Imperii ejus anni numerantur 8,
menses 6.

Sub hoc Imperatore gliscere in-
cipiebat Nona Christianorum Per-
secutio, cujus Edictum cum Tyran-
nus jam subscripturus esset, Divina
eum corripuit ultio, ut Eusebius te-
statur.

Circa hujus tempora vixit Por-
phyrius blasphemus, Plotini Discipu-
lus, item Herodianus Historicus.

276. unanimi Senatûs consensu, fit Imperator, refugiens hunc honorem secessu in Campaniam, Prima ejus cura fuit interimere Aureliani Interemptores. Studiis ita fuit deditus, ut nullum diem, nullam noctem sine lectione prætermitteret. Ob temporis brevitatem, quo Imperator fuit, nihil memorabile ab ipso perfici potuit. Interemptus enim fuit insidiis militaribus sexto regiminis mense: Ut & postea ejus Frater Florianus, cum Imperium quasi hæreditarium arriperet, altero statim mense à suis militibus Tharsi trucidatus fuit.

277. XXXVII. VALERIUS PROBUS, Suffragiis Exercitus, qui Tarsi erat, Imperator factus, & à Senatu receptus, quanquam invitus, subinde clamitans; *Nec mihi, nec vobis expedit, milites. Ego enim vobis blandiri non queo.* Ductu exercitu ex Oriente in Galliam, Francos, qui eam invaserant, depulit, Proculum, qui se Imperatorem nominavit, interfecit, & Bonosum, eandem majestatem affectantem, nec non Alemannos intra Nicrum cedere coegit. Omnibus igitur à se benè gestis, & quiescentibus, auditus

A.C. ditus fuit dicere: *Brevi milites necessarios non habebimus.* Otiosos enim ferre non poterat, inquit, *annonam gratuitam militem comedere non debere.* Ergo cum in Syrmio milites oneraret labore siccandi paludes, aliqui adversus ipsum seditionem moverunt, & fugientem in speculam trucidarunt. Reliquus Exercitus dolens extinctum esse eum, sepulchrum cum hac inscriptione fecerunt ei: *Hic Probus Imperator verè probus situs est, victor omnium gentium barbararum, victor etiam Tyrannorum.* Sub eo prima mentio Alemannorum, Imperii ejus anni numerantur 6.

283. **XXXVIII. CARUS NARBONENSIS,** propter virtutem à militibus Imperator factus. Carinum & Numerianum, filios, Cæsares nuncupavit. Primum omnium Sarmatas, post Probi mortem insolentiùs in Pannoniam & Thraciam, irrumpentes, repressit; Sedecim millibus interfectis, & viginti millibus captis. Ad bellum Persicum transiens, cum ad fluvium Tygridem fatalem Imperii terminum, pervenisset, mortuus est. Huic successurus erat ob virtutes filius Numerianus, sed Aprì sui soceri, ut is Impe-

A.C. Imperium in se transferret, insidiis fuit occisus; quo cognito, Diocletianus ab exercitu in Imperatorem electus, Aper verò, spectante exercitu, occisus fuit. Imperii ejus annus unus est.

Circa hæc tempora vixerunt *Stabius, Æl. Spartianus, Lampridius, L. Capitolinus, &c.*

284. XXXIX. DIOCLETIANUS, natus in Dalmatia, patre Scribâ, Senatoris Amilini. Initio Imperii vicit Carinum, qui Patri Caro succedere voluit. Metuens autem, ne ob novos in Provinciis motus alibi alii Imperatores crearentur, *Maximianum*, fortem & militaris rei peritum, sed truculentum & libidinosum, Collegam sibi fidum elegit, pari potestate Augustum eum appellans. Cumque propter crescentes passim motus pluribus Ducibus fidelibus opus esset, uterque, Diocletianus *Galerium Maximinum*; Maximianus verò *Flavium Constantium Chlorum*, Constantini M. Patrem, ob insignem ejus virtutem, Cæsares nominarunt. Conjugiis etiam fœdera firmata fuerunt. Nam Diocletianus filiam suam *Valeriam* dedit Maximino; Maximianus

Coninus verò privignam Theodoram
Constantio. Hinc bellorum operæ
inter eos distributæ. Galerio Par-
thicum bellum demandatum, quod
cum summa offensione Diocletiani
malè, amissò propè omni exercitu,
administabat, donec amissam victo-
riam victoriâ partâ compensavit, re-
cuperatâ totâ Assyriâ, & quinque
Provinciis trans Tigrim, quæ post
Trajanum defecerant. Econtra Con-
stantius in Occidente cum Aleman-
nis periculosissimè quidem, sed & fe-
licissimè confligit, cæsisque LX. mil-
libus, Germaniam attrivit, & Galliæ
securitatem restituit: receptâ quoque
Rhetiâ & Belgio, in sui que monu-
mentum Spirâ ad Rhenum conditâ.
Inde cunctis Principibus à Senatu
maximus triumphus decretus, cum-
primis Diocletiano, qui velut Nu-
men aliquod cœleste adorari voluit,
divini honores habiti. Post Diocle-
tianus & Maximianus, ille Nicome-
diæ, hic Mediolani, uno die Imperi-
um posuere, illo affirmante, *istum*
diem & vite, & felicitatis sibi princi-
pium illuxisse. Quanquam Maximia-
num repetendi Imperii libido de-
nuò post cœperit, stimulantem quo-
que

A.C. que collegam, ut idem faceret; cui ille: *Nolo peste liberatus plus bibere veneni. Satis pro Republica laboravi. Tempus adest, ut mihi vivam, quod tum primum coepisse mihi videor, postquam ipse in patria mea clera sevi. Nec res jam angusta pro dignitate videri debet, quia non est turpe homini, animi bonae felicitatem metienti, honestam profiteri paupertatem.* Hoc non obstante, Maximianus rem apud filium Maxentium, & generum Constantium tentavit, donec Massiliae captus, & strangulatus periit. Diocletianus autem ætatis anno 78. ex stupore mentis mortem sibi conscivit. Justo Dei iudicio, ob crudelissimam Persecutionem, quâ Christianum sanguinem fundebat, ut jam dicemus. Imperii Diocletiani anni numerantur 20.

Sub hoc Imperatore *Persecutionis incendium*, longo tempore crudelissimè exarsit, oleum flammæ addentibus ejus Collegis, Maximiano, Galerio, post etiam Maxentio, Constantio Chloro, qui Christianos amavit, excepto, ut κατ' ἐξοχὴν eam maximam & numero *decimam* appellare debeamus, de qua Sulpitius: *Hæc tempe-*

*A.C. tempestate omnis ferè sacro Martyrum
cruore orbis infectus est: quippe certa-
tim in gloriosa certamina ruebatur,
multoque avidius tunc Martyria glo-
riosis mortibus quarebantur, quàm
nunc Episcopatus pravi ambitionibus
appetuntur. Nullis unquam bellis
mundus magis exhaustus est, neque
majore unquam triumpho vicimus,
quàm cum decem annorum stragibus
vinci non potuimus, &c. Ineffabilis
Tyrannis in hac diuturnâ persecu-
tione fuit exercita.*

[Sub fine hujus Intervalli Impera-
torum ad usque Constantinum, no-
tandum est, historias his temporibus
valdè turbatas esse, ob concursum tot
Imperatorum & Cæsarum, & Tyran-
norum seditiosorum, qui imperium
cum summo detrimento Imperii affe-
ctarunt. Sic hîc cōcurrunt *Maximianus*,
Constantius Chlorus, *Galerius Maximinus*,
qui adoptavit *Flavium*, *Valerium*, *Seve-
rum* & *Maximinum*, & præter hos vel
tandem *Maxentius* à Prætorianis militi-
bus pro Cæsare salutato; qui dum ope
militum Severum occideret, *Licinius*
à Maximino in Collegam Imperii fuit
assumptus. En! confusionem! & eam
quidem abominandâ tyrannide, non
utrobique suâ vi, nixam. Ex quo fa-
ctum, ut Nobiles Romani *Constanti-
num*, *Constantii Chlorig* filium, ex *Gal-
liis*, ubi agebat, evocarint, ad Urbem
liberan-

A. C. liberandam à tyrannide, quam Maxentius ibi exercuerat.]

CAP. II.

Sequuntur Imperatores sub decursu
Intervalli secundi, à Constantino
M. usque ad Carolum
Magnum.

*Quot, & quinam fuerunt Imperatores
sub decursu Intervalli secundi, à
Constantino M. usque ad Ca-
rolum M.*

QUandoquidem sub hujus Inter-
valli decursu Imperium distra-
ctum, & miserè dilaceratum fuit, ejus
sede Româ Constantinopolin, ex Oc-
cidente in Orientem, translata, fa-
ctum est, ut in lineâ Successionis re-
ctâ permanere non possimus, sub hoc
& sequenti intervallo, sed nobis mox
digrediendum sit ad lineam collate-
ralem, conferendo Imperatores O-
rientales cum Occidentalibus, id
quod in primis anno Christi 364. sub
Gratiano & Valentiniano fieri ince-
pit, ut Imperatores in Oriente, & Im-
peratores in Occidente simul regna-
verint, quorum numerus, nomina, &
præcipuæ res gestæ ex sequenti Ca-
talogo cognosci possunt.

I. CON.

306.

I. CONSTANTINUS MAGNUS,
Constantii Chlorig, & Helenæ filius,
Exactâ sub Galerio pueritiâ, adole-
scens ab eo missus contra Sarmatas,
victoriâ partâ, Ducem eorum, cate-
nis vinctum, ad Galerium duxit.
Hinc Galerius Constantinum, non
secus, ac Saul Davidem, per insidias
perdere quærebat, hortatus eum, ut
cum Leone in arenam descenderet,
devictâ pugnando bestiâ, tandem ex
Italia ad Patrem profugit, intelle-
ctis, quibus petebatur, insidiis, & Pa-
tre vitâ functo Imperium Galliarum,
Hispaniarum, & Alpium cepit, Prin-
cipibus & militibus amore ac bene-
volentia magnâ sibi devinctis, ut in
omnem viciniam ejus nominis &
virtutis fama se diffunderet. Romæ
igitur Maxentio tyrannidem & libi-
dinem intolerabilem exercete, Con-
stantinus assertor & Vindex Imperii
à Senatu appellatus, cum parte co-
piarum venit in Italiam, & præliis
aliquot cum Maxentio initis, eum
tandem ad angustias adegit, ut vi-
ctus unâ cum equo in Tiberim infi-
lierit, submersusque amplius appa-
ruerit nulli. Hocq; modo Occidens
sub uno Constantino unitus. Fulgida
crux

A.C. crux, ex lucis splendore formata, cum inscriptione, EN ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ, IN HOC VINCE, victoriam ei promississe scribitur. Orientem adhuc tenuit Licinius, parentibus quidem rusticis natus, sed adoptatus à Galerio. Cum hoc fœdus icit, Constantinus, traditâ ei sorore suâ Constantiâ in Uxorem, hâc lege, ut Christianis parceret: Persecutus enim eos est graviter Licinius; Sed eo ad persecutionis Ingenium denuò reverso, Constantinus posthabitâ affinitate, ad arma progressus, eundemque tanquam fœdifragum & tyrannum persecutus est, eo progressu, ut victor vitam petenti, purpuramque, quam 16. annis gestârat, ponenti, copiam cum uxore Theffalonicæ privatim vivendi dederit, ubi quietis impatiens, & res novas moliens, anno 70. ætatis à præsidio Constantini oppressus fuit. Hic Licinius, sicut osor erat Christianorum, sic etiam contemptor erat literatorum, quos pestem & venenum Reipublicæ appellare solebat: ipse tam rudis, ut vix nomen suum decretis subscribere posset. Ex his victoriis Unus Constantinus utriusque Imperii, Orientalis & Occidentis

A.C. cidentalibus dignitatem consecutus est, ut *Magnus & Maximus* dictus, summis honoribus à Senatu Romano mactaretur: quibus ut facta responderent, nihil intentatum contra Imperii hostes reliquit, cum primis Sarmatas & Gothos, Imperio nimium infectos, reprimens atterensque, pace Imperio sic restituta. Verum enimvero ut *Constantinus* Imperium Orientis valido propugnaculo adversus fœdifragos barbaros munit, Byzantium urbem, in augustissimo Propontidis freto positam, portibusque duobus firmissimis munitam, prius à *Severo*, quàm muros, dirutam, amplissimè restaurari iussit, in eamque & sedem Imperii, & omnem dignitatem ejus transtulit, *Novamque Romam* appellavit, quantumvis usus obtinuit, ut *Constantinopolis* à *Constantino*, ad hæc usque tempora diceretur: quæ translatio tametsi Imperium, ut sequiora tempora & *Eventus* testabantur, valdè debilitaverit, fato tamen, h. e. justo Dei iudicio non caruit, dum aliis gentibus, ad invadendam *Romam*, & cum *Româ* ipsam *Italiam*, Imperii arce alibi condita, janua fuit aperta, & via stra-

4. C. Ita, ad efficiendum id, quod effectum in
Annalibus legimus, partim oculis no-
stris coram in loco sancto intuemur.
Hic est ille Imperator, ille Constan-
tinus Magnus, qui abolitâ supersti-
tione Ethnicâ, Christianam religio-
nem passim introduxit, sub quo com-
pleta videtur *dispersio manus populû
sancti*, exantlatis prius infandis Per-
secutionibus sub Imperatoribus Eth-
nicis de cujus zelo Scriptores Eccle-
siastici prolixos commentarios ad-
feram posteritati transmiserunt.
Ultima ejus Expeditio fuit in Persas,
Mesopotamiam infestantes, in qua,
non sine suspitione veneni, in mor-
bum incidit, quo ingravescente, tan-
dem anno ætatis 66. finivit. Princeps
pius, justus, severus, felix, & in Chri-
stianâ fide constantissimus, devotissi-
musque assertor, nullos labores, tum
pro eâ, tum pro Republicâ defugiens.
Quanquam & ipse homo fuerit, à
quo, quod humanum, non alienum
erat, dum Successibus insolentior fa-
ctus, avaritiâ, cædibusque multorum
Nobilium, ut & suorum, divitias Re-
giarum virtutum, quibus pollebat,
non parùm obscurâsse scribitur, quod
vel

A. C. vel ex eo colligendum est, quod proprio filio Crispo Cæsari non pepercit, sed pronus ad deteriora credenda, cum supplicio affecit, circumventus ab Augustâ Faustâ, Crispi novercâ, quam ipsam, ejus fraude perspectâ, deinceps neci tradidit. *Et nunc Reges, intelligite, erudimini, qui judicatus terram, Servite Domino in timore, exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de viâ justâ, Psal. 2. v. 10. 11. 12.* Imperii ejus anni numerantur circiter 30. menses 10.

Circa hujus Imperatoris tempora viguerunt *Arnobius, Lactantius, Crispi Cæsaris Magister, Iuvencus Poeta, Eusebius, Donatus* quoque Grammaticus, & *Victorinus* Rhetor: Item *Athanasius* ab Arianis, quibus se constantissimè opposuit, maximopere afflictus, &c.

337.

II CONSTANTIUS, CONSTANTINUS, & CONSTANS, Constantino M. ex Faustâ, Galerii Maximini filiâ geniti, uxores enim duas Constantinus Magnus habuit: præter *Faustam*, etiam *Minervinam*, ex qua Crispum Cæsarem, Faustæ artibus oppressum, suscepit, Hi Tres ex Faustâ fratres

A.C. divisum à Patre acceperunt Imperium, *Constantinus* Alpes Cottias, Galliam, Hispaniam, Britanniam, Orades, Thule; *Constans* verò Italiam, Africam, cum Insulis, Illyricum, Macedoniam, Græciam; & *Constantius* Orientem cum Thracia; quos ipsos latius regnandi cupido adversus se divisit, & in mutua prælia armavit. Nam *Constantinus* *Constanti* Bellum intulit, sed ad Aquileiam, fervente prælio, à fratris Ducibus per insidias circumventus, necatur, triennio nondum expleto. *Constans* igitur persequendo quidem prudenter victoriam, propter insolentiam tamen vel tandem gravis militi & populo, causa fuit conspirationis Centurionum adversus se, qui *Maxentium* Imperatorem salutârunt, cujus jussu percussores *Constantem* trucidârunt, quiescentem in tentorio, anno 30. ætatis, Regni 13. Ergò percusso *Constante* à *Maxentio*, Imperium ad unum *Constantium*, *Constantini* M. primogenitum, revolutum fuit, qui victo, & ad desperationem adacto *Maxentio*, fratris sui interfectore, triumphans Romam venit, miratus Urbis suæ Majestatem, è contrâ
ob

A.C ob pusillam staturam deridiculo ab urbe habitus : ibi ab Hormisda in triumpho, *quid de Roma sentiret*, interrogatus, respondit : *Id sibi tantum displicuisse, quod homines ibi quoque mori didicisset*. Post aliquando in Orientem regressus, duobus bellis gerendis implicatur, uno Persico, quod ipse conficere instituit ; altero Germanico, quod Iuliano patrueli 23. annos nato, commisit, quem adoptavit, Cæsaremque fecit, sororem Helenam ei elocando, tutelamque Galliarum committendo. Intellecto autem, Iulianum ab Exercitu suo Augustum esse salutatum, omisso bello Persico, novo Imperatori offensus occurrit. verum correptus febris, ad Tauri montis radices, anno ætatis 40. vitam finivit, Iuliano tamen Successore in Imperio prius designato. Sub hoc Imperatore coepit usurpari nomen *Paganorum*, exautoratis ab eo militibus Ethnicis, & in Pagos relegatis, quanquam hæresi Arianae detestissimus erat, Catholicorum persecutor severus & rigidus. Hic ille Constantius est, à quo Constantia, urbs illa Episcopalis, ad lacum Podamicum, fuit ædificata. Imperii

A. C. | ejus anni numerantur 24.

361. III. JULIANUS APOSTATA, ita dictus, quia, cum initio Christianus esset, ad Ethnicam superstitionem, cuius semina adolescens, inscio Eusebio, à Philosophis hausit, fuit delapsus. Hinc Christianorum persecutor & oppressor; Scholas eis prohibendo, inquit, *οἱ κρείοις πλεροῖς βαλόμεθα*, propriis pennis ferimur, & in odium Christianorum Iudæis Templi ædificationem Hierosolymis concedendo, quos tamen statim in molientis ejus fundamentis, erumpentes flammarum globi ab instituto abegerunt. Prosperitate rerum ex voto succedentium elatus, supra hominis conditionem se sperare non dissimulavit: alioquin animi dotibus ad admirationem excellens, à quibusdam scribitur, ut lenitate Tito, felicitate Trajano, clementiâ Antonino, moderatione Marco Aurelio, & literarum studio summis Philosophis similis æstimatus fuerit, quanquam Nazianzenus planè diversum ex ejus Physiognomiâ judicium tulerit, de juvene adhuc existente, inquit; *Quantam pestem Romana Monarchia nunc alit!* In Persico Bello hastâ per
 Illia

A.C. Illa ictus, dum evellere ferrum dextrâ tentabat, digitorû nervos utrinque sensit excisos. Paulò antequam animam exhalabat, exceptum volâ sanguinem in aërem projecit, Christum rabiosè allatrans, vociferando, *Vicisti tandem Galilæe.* Alexandrum M. rebus gestis aut superaturum se sperabat, aut exæquaturum, quòd Palingenesi Pythagoricâ animam ejus in se descendisse crederet. Annâ ætatis ejus numerantur 32. Imperiis 1, menses 8.

Synchroni ei fuerunt *Hilarius, Macarius, Optatus Milevitanus, Ammianus Marcellinus, Basilus Magnus, Gregorius Nyssenus, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Ephrem, Ambrosius, &c.*

Eodem ferè tempore templum Delphicum horrédâ tempestate disjectum, & Constantinopolis sævo terræ motu quassata fuit.

363. IV. JOVIANUS, qui & JOVINIANUS, militari favore fit Imperator, & quia Christianum se fuit professus, gentibus se imperare nolle significanti. milites acclamârunt, *etiam se Christianos esse*; Saporî Regi Persico quinque Provincias trans Tigrim à

A. C. Galerio occupatas, parténique Mesopotamiæ paciscendo reddidit, ut Ecclesiis, aliisque gentibus tranquillitatem à Iuliano turbatam, restitueret, quamobrem dicteriis ejus fama non caruit, in quibus & hæc: *Venisti bello, utinam ibi periisses!* Item, *quanta longitudo est, & profunditas, tanta est stultitia.* Morbo ex intemperantia contracto, periisse scribitur, quidam ex odore cubiculi, recenti calce illiti. Imperii ejus menses sunt 7.

[NB. De hinc aliquandiu utcunque divisum Imperium in Orientem & Occidentem, ab Orientalibus & Occidentalibus Cæsaribus administratum sequitur. Horum primi fuerunt.]

364. V. VALENTINIANUS Occidentis, & VALENS Orientis Imperator. *Valentinianus*, quòd ædituo gentilium, aquâ lustrali aspergenti se, colaphum dedisset, à Iuliano ordine motus, ab exercitu post interregnum, mortuo Ioviano, Imperator factus est, fratrem Valentem, quem exercitus prius Collegam Valentiniano obtulit, Augustum Constantinopoli pronuntiat, Occidentis Imperio sibi servato, Orientis Valenti commisso. Aliquanto pòst etiam filium Gratianum Augustum nominavit, *Valentinianum*

A.C. num severum, animo gravem, ingenio solertem, vitiis omnibus, maximè avaritiæ infestum, commendant Res gestæ, utpote sunt magna Prælia, quæ victoriosè contra Alemannos gessit, inprimis contra Saxones, quos infra Coloniam Agrippinam repressit. Ad Nicrum arces condidisse scribitur. In Pannonia ex commotione nimia subitâ febris paucos intra dies finivit. Ætatis anno 50. Imperii verò 15.

Valens fratri dissimilimus ob impietatem & sævitiam, dehortante eum fratre, amplectitur Arianam hæresin, Orthodoxis Episcopis in Exilium missis, Procopium cognatum rebellantem, acie vicit, victumque arboribus violenter inflexis, discerpi jubet medium. Contra Gothos & Adrianopolin pugnavit, vulnere accepto ex Equo decidit, in proximum tugurium ductus, incenditibus id hostibus persequentibus, qui Cæsarem ibi esse nesciebant, flamma perit, luens adversus Orthodoxos exercitiæ sævitie meritas poenas. Imperii ejus anni numerantur 14. mens 4.

Hæc tempestate viguit *Ausonius Gallus*, Gratiani Cæsaris, & Paulini, Nolani post Episcopi, Magister: Item

A. C. Eutropius, Vegetius, Ammianus Marcellinus, & Martinus Turonensis.

375. VI. GRATIANUS, Valentiniani I. filius, natus ex Severa, & VALENTINIANUS II, Gratiani frater, natus ex Iustina, hunc vix quadrimum à militibus Cæsarem appellatum, lubens in consortium Dignitatis admisit Gratianus. Erat is egregiè doctus, & orthodoxæ fidei addictus, Episcopos Orthodoxos ab Exilio revocans, Hæreticos exesse cogens, omnesque Ecclesias ad amplectendum Symbolum Nicænum incitans. Vivo adhuc Valente, ad Argentoratum 30000. Alemannorum trucidavit. Valenti contra Gothos succursurus, serò venit, eo jam interfecto. Adjuncto sibi præter Valentinianum fratrem, Theodosio, curam gubernationis Imperii commisit, ludisque & venationibus deditus. Maximi Galliæ Præsidis & Andragathii conspiratione è medio fuit sublatus, divinâ vindictâ in percussores animadvertente, dum alter à Theodosio peremptus, alter metu deditionis in mare profiliens, vitæ finem imposuit. *Valentinianum*, hæresi Ariana imbutum, non melius fatum, quàm Gratianum mansit, ut mox in

A. C. vita Thodosii audiemus. Imperii Gratiani & Valentiniani anni numerantur 17.

Hæc Ætas fertilis fuit Virorum illustrium. Vixerunt enim tum præter eos, quos supra nominavimus, *Casarius*, Nazianzeni frater, *Cyrillus*, Antistes Hierosolymitanus, *Dydimus* cæcus oculatissimus, *Aurelius Prudentius*, *Ephremus* Eremita, *Damasus* Pontifex, *Optatus Milevitanus*, *Epiphanius*, *Hieronymus*, *Augustinus*, *Orosius*, *Severus Sulpitius*, *Cassianus*, alii.

379

VII. THEODOSIUS I. MAGNUS, cui **GRATIANUS & VALENTINIANUS**, quorum Collega in Oriente quatuordecim annos erat, meritò ad latus denuò collocantur. Hic Patre Honorio, matre Tremantiâ in Hispania ex familia, cujus origo ad Trajanum refertur, natus, literis, pietate, iustitia & fortitudine excellens, postremus Romanum Imperium in Occidente & Oriente integrum tenuit. Mox enim sub Honorio ejus filio Waramundus Rex in Gallia regnavit, & Roma ab Alarico, Rege Gothorum, capta est. Sub Valentiniano Magister Equitum pacavit

A.C. Africam & Rhetiam: Gratiani Collega factus, Gothos multis præliis vincit: Maximī etiam, ut dictum, victor & interfector, qui Interfector Gratiani fuit. Pace in Oriente constitutā, terribile bellum in Occidente ingruit. Postquam enim Valentinianus post Maximī interitum Galliam quinque circiter annos regeret, à cubiculariis, per Eugenium Scribam, & Arbogastum, Exercituum Valentiniani Ducem corruptis, strangulatus interit. Interfecto igitur Valentiniano, cum parricidis, ingenti exercitu ad Alpes instructis, configendum fuit, quod etiam feliciter, posthabita loci incommoditate, in somno, ut confingeret, admonitus Theodosius præstitit, pictis in vexillis literis ΧΡΣ, etiam divinitus magnis ventorum flatibus, qui hostibus contrarii erant, adspirantibus, de quibus noti sunt versus Claudiani:

*O nimium dilecte Deo, cui militat
æther,*

*Et conjurati veniunt in Classica
venti.*

Victus enim Eugenius, & ad pedes Theodosii prostratus, à militibus capite truncatus est: Arbogastus metu
dedi-

A.C. deditionis αὐτοῦ interit. His expeditis, Romam profectus, multa ibi emendavit, & Valentiniano in Galliam misso, ipse Constantinopolin rediit, ut convocata Synodo Ecclesiae paci consuleret. Domestica hujus Imperatoris vita itidem laudatissima fuit, Christianus natus, ἀπὸ τοῦ βασι-
 φος doctrina coelesti imbutus fuit: Symboli Nicæni Confessor, & hæresium osor omnium. Felix etiam conjugii, priori cum *Placilla*, ob beneficentiam in pauperes laudatissima, & mariti monendi, ut legibus acceptum imperium administraret, eumque qui contulit, coleret, studiosissima, ex qua suscepit Arcadium & Honorium; Posteriori cum *Galla*, Valentiniani I. filia, ex qua suscepit Placidiam Gallam, post nuptam Constantio. Baptizari non nisi ab Orthodoxo voluit. Singulare in eo conspicitur exemplum poenitentiae & reverentiae erga Ecclesiam, dum ob Sæviti-
 tiam, quâ ob seditionem Urbis Thes-salonicae iratus, per cohortes aliquot eò missas, septem millia hominum, non inquisitis culpæ fontibus, inibi promiscuè trucidavit, ab Ambrosio ex templo fuit exclusus, lamentisque poeni-

A.C. pœnitentiâ ostensâ, non nisi absolu-
tione ab Ambrosio acceptâ, octo in-
tegris mensibus dilapsis in templum
redit. *Arcadium & Honorium*, adhuc
pueros, creavit Cæsares, quos cum
Arsenio Præceptori commendaret,
non ut Cæsares, sed ut discipulos tracta-
ri voluit, etiam verberibus, si quid
deliquissent, additis. Moritur Impe-
ratorum nulli secundus, si tam po-
tens sui, quàm pius fuisset. Cum
Gratiano & Valentiniano regnavit
annos 4, cum Valentiniano tantum,
annos 10. solus annos circiter tres,
ut anni totius Imperii, quibus præ-
fuit, completi numerentur 17.

Circa ejus tempora vixerunt *Ambrosius, Theodoretus, Hieronymus, Ru-*
finus, Claudianus, Ausonius, Pappus
Mathematicus.

[NB. Dehinc consummata sequitur
Imperii Divisio, utpote quæ Orientem
& Occidentem ita distraxit, ut nun-
quam ampliùs sub unius Imperatoris
regimine coaluerint, utrinque variis
vicissitudinibus evenientibus, donec,
oppresso Occidente, solus Oriens, A-
xiomate Monarchico insignis, aliquan-
diu permansit. Ante oppressum autem
Occidentem, tres Orientales Impera-
tores, nempe Arcadius, Theodosius II.
& Martianus, duo verò Occidentales,
Hono-

C. Honorius & Valentinianus III. numerantur quod notandum est, ne lectio memoriam confundat.]

§93. VIII. Ergò ARCADIO, Orientis Imperatori, jungimus ad latus HONORIUM, Imperatorem Occidentis. Uterque, ut ex superioribus constat, Theodosio I. Magno genitus, & Cæsar à Patre creatus, sed & propter ætatem, Imperio nondum maturam, tutoribus, Ducibus, Arcadius Rufino, Honorius Stilliconi Gildoni, Africæ Præfecto, quos Theodosius fidos fore putabat, conceditus.

Arcadius expertus est Rufinum affectare Imperium, postulantem consortium Imperii, factâ conspiratione cum Gothorum Rege Alarico, quem milites, cum hoc ante tribunal peteret, dato ei præmio perfidiæ, trucidârunt, capite ejus ad portam Constantinopolis cuspidi suffixo, & dexterâ per urbem circumlatâ, exclamando; *Date stipem viro avaritia inexplebilis.* Post Rufinum Cæjanus, alius Gothorum Dux, seditionem ei movit, qui ipsam Constantinopolin, & in eâ Arcadii Regiam, incendere conabatur, Cæjani militibus ab exercitu Angelorum, qui conspectus

A.C. Spectus fuit, miraculosè depulsis, & ipso Cajano post multa atrocità conamina deprehenso & interfecto. Tandem Eutropius Eunuchus, ceu serpens in sinu, Aulæ pestis, cum diu jam Magistratus, præfecturas, & ipsam justitiam venalem habuisset, transferre in se Imperium molitus, in ipso Consulatu, jussu Arcadii, decollatus perit. Conjux Arcadii erat Eudoxia, Chrysostroni, tum temporis Episcopi Constantinopolitani, non secus ac Herodias Iohannis Baptistæ insidiosa persecutrix, quippe taxantis luxum, & spectacula, quæ ad statuam Eudoxiæ, non procul à templo, in columnâ marnioreâ collocatam, ab Histrionibus & Mimis propudiosius fiebant, hanc statuam, ut cum eâ ipsos ludos, templo vicinos, Chrysostronus tolli voluit, comparans in concione Eudoxiam Herodiadi inchoando eam; *Iam iterum insanit Herodias*. Hinc Eudoxiæ contra Chrysostronum odia, quæ incitato in ipsum Severiano, facundo aulico, Chrysostronum prius ut publicè concionaretur, sæpè adhortato, non destitit, priusquam Chrysostronus, prætextu dissensionis inter Epipha-

nium

A.C. nium & Se, de libris Origenis, in Exi-
276. lium, frigidam suffundente Severia-
no, mitteretur, in quo Patri huic ze-
loso moriendum fuit. Spectaculis ta-
men gladiatorum abrogatis, & pri-
vilegiis Ecclesiarum auctis, Arcadius
decessit ætatis anno 31. imperii 13.

HONORIUS in Occidente ferè
eandem sortem expertus est, quam
frater Arcadius in Oriente. Primus,
qui Imperium affectavit, fuit Gildo,
Præfectus Africæ, qui ob hanc perfu-
diam à proprio fratre Mascelize, in
fugam coniectus, navique fugiens,
velo ejus strangulatus est: Hunc se-
cutus Stilico, Imperium per tutelæ
speciem, affectans in Gallia, quam-
vis à Theodosio familiæ suæ ingen-
tibus beneficiis obstrictus; Hic op-
presso in Hetruria Rhadagasio, Go-
thorum Rege, cum ingenti ejus ex-
ercitu, barbarum maximarum semi-
na in Oriente jecit, Vandalosque,
Suevos, Alanos & Burgundos in Gal-
lias sollicitavit, sperans fore, ut aut
Honorius bello ceciderit, aut filius
suus Eucherius in consortium Regni
venerit. Quibus artibus accessit, quòd
idem Stilico *Alaricum* cum exercitu,
cui Honorius Gallias petenti con-
cessit,

A.C. cessit, ut Francis velut propugnaculum objiceretur, eò pergentem per insidias adortus fuit, quam ob injuriam Gothi cum suo Rege Alarico quasi in rabiem acti, coepto itinere deserto, Romam rectà contendunt, eaque captā multa insolenter agunt, imperato tamen ab Alarico, ut templis Apostolorum parceretur, militesque praeda contenti à cæde abstinere. Alarico mortuo, successit Arnulphus, connubio sibi jungens sororem Honorii Placidiam, quæ Romæ deletionem avertit: Mortuo Arnulpho successit Rex creatus Rogerius, & hoc defuncto, Wallis, Dux astutus & prudens, Rex constitutus est. Verum horum motuum pœnas Stilico maturè dedit: cognito enim, Stiliconem Imperium affectare, Honorius eum, cum filio Eucherio interfici imperavit. Imperii Anni, quibus Honorius regnavit, numerantur 30. menses 5.

Hac tempestate floruerunt *Claudianus, Prudentius, Sedulius, Paulinus, Augustinus, Nectarius, Hesychius, Synesius, Isidorus, Orosius, Salvianus, Theodoretus, Eutropius, &c.*

408. **IX. THEODOSIUS II. Orientis, & VALEN-**

A. C. VALENTINIANUS III. Honorii è so-
rore nepos, Occidentis Imperator.
Theodosius Arcadii ex Eudoxiâ filius,
septennis à Patre relictus, Persarum-
que Regi potentissimo, & Arcadio
fidissimo Jezdegirdi commendatus,
sub tutore Anthemio, negotia Im-
perii feliciter & prudenter agente,
optimis literis moribusque institu-
tus fuit; Sorore Pulcheriâ multum
adjumenti conferente. Ex Ephebis
egressus, Athenaidem, Leontii, A-
theniensis Philosophi filiam, adeò
eruditam, ut de victoria Arcadii &
mariti poemata scripserit, suasu so-
roris, duxit, quam deinceps Eudoxi-
am nuncupavit, quale matrimonium
pater filiae prius prædixerat testa-
mento, quod condidit, prognosticum
non obscure innuens. Quæ puer hau-
sit Theodosius, ea Vir egregiè pro-
bavit, omnis generis pietatis, amo-
risque erga Deum, & erga proxi-
mum exercitiis, ut universam ejus
Aulam *Pietatis officinam, non vitio-
rum sentinam*, diceres. Discendi de-
siderio, & quotidianâ cum Pastori-
bus conversatione, ad amorem li-
brorum illectus, exemplo Ptolomæi,
instructissimam Bibliothecam ex o-
mnis

A. C. omnis generis Scriptoribus comparavit, non tam ut subtiliter de rebus differeret, quam benè secundum virtutem viveret. Potentissimus affectuum suorum Domitor, aliquando quæsitus, *cur obtreñatores maledicos non puniret*, respondit, *utinam mortuus vitam dare possem. Non est enim difficile, neque magnum aliquid, hominem jugulare*: in quarum virtutum Stadio, sororis Pulcheriæ monitu nunquam segnis erat. Hæc cum aliquando negligentem in subscribendis libellis observaret, obtulit ei libellum de venditione uxoris, quam plurimum amabat, subscribendum, subscriptumque, sed non lecto, quid intus scriptum esset, ita subornavit, ut ex syngraphâ Eudoxia peteretur: quo stratagemate Principis negligentiam festivè correxit. Hanc tamen sui fidissimam sororem, circumventus Eudoxiæ, ab Eunuchō Ariano eadem hæresi infectæ, impulsu, aulâ & dignitate movit. Quam Augustæ ingratitudinem Deustalione compensavit, dum adulterii ob inusitatae magnitudinis pomum, quod à Marito acceptum, sed Paulino, eruditō viro, sibi familiari, à se donatum peti-

A.C. pertinacius negavit, Imperatori sus-
 specta, Hierosolymam abiit, vitam
 reliquam sacrorum curâ ibi exigens;
 Pulcheriâ in pristinum statum resti-
 tutâ. Talis fuit Theodosius domi-
 Foris cum Gothis, ut tranquilli es-
 sent, pacem sancivit, quâ, longè fa-
 cessere jussu voluptatum abusu, usus
 est ad Leges utiles in Republica ob-
 servandas, & ad pacem in Ecclesia
 colendam, præsertim Synodo Ephe-
 sina contra Nestorium instituta. Eti-
 am contra Persas duabus vicibus,
 magnis commissis præliis, Victor, de
 Pace facienda Legatos ad eos misit,
 ut intempestivè Pacificum eum tum
 temporis diceret. Mortuus est Con-
 stantinopoli placidè, in Theodosii
 primi, & Patris Arcadii sepulchro
 reconditus. Horrendus terræ motus,
 sex menses durans, Constantinopo-
 lin, & multa Asiæ loca concutiens,
 sequentes Imperii ruinas, ipsiusque
 Mahometis initia, significârunt. Æta-
 tis ejus anni numerantur 51. Imperii
 verò 42.

VALENTINIANUS III. ex Con-
 stantio & Placida prima, Honorii so-
 rore, genitus: filiam Theodosii II.
 Eudoxiam secundam in matrimonio
 habuit.

✦ C. habuit. Ultimus, ut dictum, Occidentis Imperator, usque ad Carolum Magnum, sub quo, quicquid de Imperio in Occidente fuit reliquum, à barbaris divulsum, proprios Reges sibi sumpsit. Fax & Tuba Tragœdiæ Imperialis, primùm erant *Bonifacius*, qui Africam, & *Aëtius*, qui Narbonensem rexit Galliam. Bonifacius ab Aëtio apud Placidiam calumniis proscissus, & vocatus ex provincia, metuque periculi venire renuens, Vandalorum Regem Gensericum attraxit, quo attracto, de ipso Bonifacio, de Exercitu Romano, & de Carthagine in Africa actum fuit: magna crudelitate à Genserico Ariano in Orthodoxos exercita: eo progressu, ut Valentinianus cum eo pace facta, Africæ partem ei concesserit: Hac pace non considerata, Gensericus ex Pannonia contra Gothos attraxit Hunnos & Attilam, venientem cum quingentis millibus in Germaniam & Italiam ad Tolosam usque, ubi Aëtius Francos sub Rege Meroveo, & Gothos, sub Rege Theodorico sibi adjunxit, ut nunquam majores exercitus inter se oppositi fuisse scribantur. Commisso prælio ad Campos

A.C. pos catalaunos, ex altero exercitu
Dux Theodoricus, Gothorum Rex,
ex altera parte totus exercitus per-
emptus est, cadentibus centum octo-
ginta millibus hominum. Quan-
quam autem Attila penè ad despe-
rationem tum adactus fuerit, tamen
collectis novis copiis, ita instructus
in Italiam regressus fuit, ut pleràs-
que Istriæ & Insubriæ Urbes diri-
puerit, idemque Excidium reliquis
Italiæ urbibus minatus fuerit. Hinc
potentissimi quique, patria relictâ,
Insulis, paludibus, stagnisve salutem
suam permiserunt, & hac necessitate
etiam Venetiæ, in Adriatici sinûs ora,
ubi rivus altior, & reliquis tutior vi-
debatur, securitatis ergò ædificari
fuit cæpta. Attila Leonis I. Romæ
Episcopi precibus ab oppugnatione
Urbis fuit aversus, interrogatus, *cur
ita exorabilem se prabuisset?* respon-
dit: *Se vidisse adstantem Leoni senem,
specie supra humanam terribili, mor-
tem stricto gladio intentantem, ni sup-
plicibus parceret.* Ut maximè hi mon-
tus Imperio funesti fuerint, tamen
Valentinianus præter alia scelera
sua, etiam adulterio eidem fuit fune-
stior. Maximo, Consulari viro, Con-
jux

A.C. juxta erat pulcherrima, hanc deperiebat. Vocato igitur Maximo in aulam, lusuque talorum ipsius annulo, per annulum ipsa ejus conjuge potitur, misso eo Maximi conjugī, ut quasi à Maximo vocata in aulam veniret, quæ dum veniebat, à Valentiniano per vim stuprum passa est, hac injuria motus Maximus, statim de occidendo Valentiniano cogitare cepit. Metuens autem Aëtium, eumque prius tollendum judicans, per cuniculos calumniarum effecit, ut Aëtius quasi affectator Imperii ex Galliis vocatus, nihilque tale metuens, à Valentiniano propria manu, sed aliena fraude, peremptus fuerit: Quo facto, duo milites, impulsu Maximi, demum ipsum Valentinianum in campo Martio confoderunt. Hinc Maximus raptor Imperii, & Eudoxiæ, uxoris Valentiniani, quam turpibus nuptiis sibi copulavit; hujus injuriæ adeo impatientem, ut Genserius, Vandalorum Rex, ab ea vocatus Romam venerit, ultum injurias. Maximus ergo, veniente Gensericō, membratim discissus in Tiberim projicitur, & Roma, orbis Domina, tanquam mancipium, diripienda &

A.C. da & stupranda in Prædatoris manus venit. *En! horrenda Dei judicia! En! fata Urbis potentissima!* Numerantur anni Valentiniani 29, menses 5.

450. X. MARTIANUS, grandævus, auctoritate, & quod virtutum caput est, pietate & justitiâ excellens, quo regnante, Attila in Italiam venit. Cum per bellum captivus tenebatur à Genferico, Aquila ejus caput, dum in campo dormiebat, ne radiis Solis læderetur, tegere visa est, quo spectaculo delectatus Genfericus, præfatus eum, hanc conditione, ne Imperator factus, bellum inferret Vandalis. Hunc igitur Pulcheria ad Imperium vocavit, utque ei major esset auctoritas, ipsum sibi despondit, hanc conditione, ut intacta maneret ipsius virginitas. Pacis ubique erga omnes, & cum omnibus erat studiosissimus, frequenter dicere solitus; *Quamdiu pacatè vivere licet, non est Principi decorum, ut arma sumat.* Orthodoxæ fidei erat sincerè addictus, Ecclesiisque ab hæresibus purgandis valdè intentus. Imperii ejus anni numerantur 7.

Martiano, ob synchronismum regiminis

4. C. giminis in Occidente, ad latus jungendi sunt

1. VALENTINIANUS III. de quo modò dictum, quo adhuc vivente, Martianus successit Theodosio.

2. MAXIMUS, Valentiniani Interfector, Imperii Invasor, de cujus interitu itidem in Valentiniano modò dictum.

3. AVITUS, creatus à Senatu Imperator, cum quo Martianus foedus iecerat, qui anno nondum finito à Richimero Gotho apud Placentiam captus, Imperiùmque deponere coactus est.

4. MAJORANUS, Ravennæ Imperator factus, qui Vandalis in Africa bello illato, tertio anno Imperii mortuus est.

5. SEVERUS, Ravennæ Majoranò succedens, tertio Imperii anno veneno extinctus.

6. ANTHEMIUS, à Martino missus in Italiam, ut Occidentis Imperium teneret, qui Richimerum Gothum, pacis causâ in Collegam ascevit, elocatâ ei suâ filiâ; Sed Richimerus Arianus, cum Episcopos suos Romæ cathedris prohiberi videret, arma in socerum sumpsit, in ipsâ Urbe

4. C. dimicans, focerumque Victor occi-
dit, quarto anno Imperii: quadrage-
simo die post ipse saevissimis corporis
cruciatibus extinctus, & iustâ Parri-
cidii poena affectus.

[Restant quatuor Occidentis Regu-
li magis, quam Imperatores, Olybrius,
Glycerius, *Iulius Nepos*, *Orestes*, *Augustu-*
lus, de quibus mox sub Leone, cui fue-
runt Synchroni.]

457. XI. LEO I. natus in Thracia, au-
toritate Asparis Gothi consecutus
est Imperium, cum Ardaburio, Aspa-
ris filio spem adoptionis, & Cæsareæ
dignitatis fecisset. Coronatus ab A-
natolio, Patriarchâ Constantinopo-
litano, non ut Imperium, sed testi-
monium Christianæ & Professionis
hæreses puræ ab eo sumeret. Cun-
ctante Leone, Ardaburium facere
Cæsarem, Aspare pater prehensâ in
Senatu purpurâ, inquit; Nefas est,
mentiri Principem hac veste indutum,
admonens eum promissi: Cui Leo;
Etiâ cogi, & instar mancipii trahi,
nefas est; cedens tamen tempori, post
Cæsarem appellavit. Structis autem
Leoni ab Aspare insidiis, subinde di-
stitante; Devoremus nos Leonem, *οὐκ*
αὐτὸν ἡμᾶς ἀγιστῆσαι, priusquam ipse
de nobis prandium instruat: ipse cum

A.C. filio oppressus est. Ex quo Rempu-
blicam tranquillè administravit Leo,
ornando eam justitiâ, prudentiâ &
beneficentiâ dicere solitus, *sicut Sol*
cunctis, quæ illustrat, nonnihil caloris
impertit; Sic Princeps dignabitur mi-
sericordiâ, quoscunque contueatur. Et
quanquam non valdè doctus erat,
doctos tamen impendiò amavit,
eamque inprimis seculo suo felicitatem
optavit, quâ stipendia militum in
Salaria doctorum convertere posset.
Imperiû anni, quibus regnavit, sunt
17. menses 6.

Leoni ob Synchronismum regis
minis in Occidente, adjungendi sunt

1. *Olybrius*, à Leone missus Ro-
mam, affinitate Imperatorum clarus,
ut qui Placidiam, Valentiniani fili-
am, in conjugio habuit, septimo Im-
perii mense decedens.

2. *Glycerius*, invito Senatu à mili-
tibus evectus, cui, cum non totum
annum regnâset, Iulius Nepos eri-
puit Imperium, faciens ex eo Episco-
pum Salonæ in Dalmatia. Ergò

3. *Iulius Nepos*, quem Orestes, mi-
litum Magister deposuit, filiûmque
Augustum adolescentem Imperato-
rem fecit, qui postea per contem-

ptum

A. C. ptum *Augustulus* vocatus est. Ergo
 4. *Augustulus*, à Patre Imperator
 factus, qui postquam Odoacer Ru-
 gianus Orestem, Augustuli Patrem,
 victum, captumque spectante exer-
 citu interfecit, fugiens Imperio se
 abdicavit; Exspirante cum eo Occi-
 dentali Imperio, quod cum Augusto
 incipiens, annos 500, stetit.

[Sequuntur ergò dehinc Imperato-
 res, qui in Oriente, Occidentali Impe-
 rio extincto, ad usque Carolum M. re-
 gnaverunt: Imperium Italiae Gothi
 tenentibus, stabiliente Theodorico
 Veronense novum Regnum.]

474

XII. ZENO, Leonis gener, Cilicis
 loco ignobili natus, informis corpo-
 re & animo, Sebastiani cujusdam, qui
 Magistratus & Præfecturas vende-
 bat, mancipium fuit, ut socrus *Beri-
 na* Augusta in ejus absentia fratrem
 suum Basiliscum Imperatorem vo-
 caverit, Zenone metu consternato, &
 ad privatum vitæ statum in natale
 solum regresso; Basilisco autem in-
 terea moribus nec meliori, nec reli-
 gione puriori, quippe Eutychiano, &
 Orthodoxis gravissimo. Ergò Zeno-
 ne Constantinopolin revocato, Ba-
 siliscus in solitudines Cappadociae
 nudus relegatus, fame & frigore pe-
 rierit.

438. Zenonis reditus insignis fuit incendio Constantinopolis, in quo præter sumptuosas structuras, etiam pretiosissima Bibliotheca conflagravit: calamitate hâc susque deque lætâ, ad nefanda scelera conversus, illustrissimos quosque interfecit. Filium Zenonem, quem Successorem suum speravit fore, jam tum in pueritia fastu turgentem, immaturâ ex alvi profluvio morte amisit, ipse miserrimè oppetens, errore enim mentis affectus, ut similis mortuo prolaberetur, vivus sepultus est, prohibente Ariadnâ uxore, cui invisus erat, ne quis aperiret monumentum, quamvis è sepulchro lamentabiliter implorare domesticos auditus fuisset. Lacertis propriis comestis periit. Imperii ejus anni numerantur 17. menses 5.

439.

XIII. ANASTASIUS DICORUS, ex Scribarum ordine Ariadnes Augusta dolo ad Imperium evectus, quæ ipsum, vivente Zenone, sibi maritum desponderat: intrans ut vulpes, regnans ut Leo. Syngrophâ suâ se Orthodoxum testatus, deinceps eadem per vim Patriarchæ Euphemio extortâ, Eutychetis hæresi se infectum prodit-

A. C. prodidit, Orthodoxis Ecclesiis perturbatis, & earum Episcopis expulsis, inter quos ipse Euphemius fuit, cuius Successorem in Patriarchatu, Macedonium occidit. Vitalianum seditio- nem moventem, Constantinopolin- que obsidentem, navali praelio vicit, navibus ejus, industriâ Procli Mathe- matici, exemplo Archimedis cavis speculis de mœnibus suspensis, com- bustis. Tunc temporis infuderunt se Hunni in Asiam, Getæ in Macedo- niam, Bulgari in Thraciam atque Il- lyricum, qui relicta Moscovia sedem in Moesia fixerunt, appellantes eam de suo nomine Bulgariam. Denique Persarum Rex *Cabaes* armis pressit Anastasium: cujus Regis fortuna ex eo memorabilis, dum latâ lege, ut uxores essent communes, rebellionis causam præbuit, ut procures Regni eum in custodiam conjecerint, com- missâ rerum summâ fratri ejus Bal- dio, ab accessu carceris etiam uxore ejus inclusa, cujus tamen forma præ- fectus carceris illectus, accessum ei promittit, si ipsa vicissim noctem per- mitteret: studio liberandi virum pu- dicitia fuit expugnata, hinc intro- missa vestes cum marito mutavit, ut

A.C. custodes virum pro muliere emis-
erint. Elapsus Ergò Cabades, & ab
Hunnis adjutus, Regnum recuperat,
fratrémque luminibus orbatum, vin-
culis durissimis mancipavit. Imperii
anni, quibus Anastasius rerum poti-
tus est, sunt 27. mens. 3.

518. **XIV. IUSTINUS THRAX**, ignobilis
ortu, sed pietate clarus, in juventute
subuleus, pòst faber lignarius, inde
miles, tandem conscensis omnibus
dignitatum militarium gradibus,
Imperator factus; Infidiis ab Aman-
tio & Vitaliano structis non caruit,
quibus tamen oppressis, securitatem
sibi præstitit. Orthodoxus is fuit, &
tantus Arianae hereseos osor, ut An-
tiocheno Episcopo Severo linguam
præcidi jusserit, ob Arianam blasphe-
miam. Tum temporis Theodoricus
Rex sævisse, *Symmachum* & *Boëti-
um* interfecisse, & alia plura tyran-
nicè egisse scribitur, cui cum fortè
cænanti ingentis piscis caput appon-
neretur *Symmachi*, nuper à se occisi,
caput id esse, torvisque oculis, & ex-
ertis dentibus ei exitium minitari
fuit visum, hinc territus, suammet
incusavit Tyrannus crudelitatem.
Iustinus verò in Oriente senex, quar-
to men-

A. C. to mense ante obitum Iustinianum, ex sorore nepotem, Imperatorem creavit, præsentibus Epiphanio Patriarcha, & Senatoribus præcipuis. Imperii ejus anni sunt 8, menses aliquot.

527.

XV. IUSTINIANUS, Iustini ex sorore nepos, restituendæ veteris Romanorum gloriæ studiosissimus, & per Duces suos, cum primis *Belisarium* Patricium, & *Narsetem* Eunuchum felicissimus. Omnes mundi plagas Belisarius victoriis peragravit. Persas repressit, Parthos ad amicitiam adduxit; Gilimerem in Africa Regem fregit, ad deditionem coegit & cepit, Carthaginem recuperavit, Lybiam pacavit, Bulgaros latæstrage fudit, Gothos, multis jam annis in Italia rerum potitos, penè delevit, ipsorum Regem Vitigem captivum duxit, Siciliam, ipsamque Urbem Romanam à Gothorum tyrannide liberavit, in fide Imperatori præstandâ constantissimus, etiam Italiæ regno à Gothis sibi oblato, responderat; *Quî aliquid innovarem, qui Sacramento fidem obligavi meam?* hinc Constantinopolin triumphans ingressus, duobus Regibus dictis triumphum

A. C.umphum suâ captivitate decorantibus, cum Elogio missilibus ab Imperatore spargi jussis, inscripto, *Belisarius, decus Romanorum*, variis tamen vitiis conspurcatus, & ob uxoris impudicitiam infamis fuisse scribitur, tandemque gratia Imperatoris, sui Domini, excidens, miserrimus, ut nonnulli eum ad extremam paupertatem redactum, alii excæcatum, & mendicare coactum scribant, hæc voce usum: *Date Belisario, quem Virtus extulit, Invidia depressit*. Ejus victorias Narsetes, justitiâ & prudentiâ nixus, continuavit in Italia, Africa, alibi. Interim Constantinopolis domi seditione & damnis afflictissima, ut Imperatorem factiones largitionibus distrahere, distractasque opprimere oportuerit. Hic Imperator est iste Iustinianus, qui leges Romanas, prolixè diffusas, operâ Triboniani correxit, & in certa volumina digessit: ex quibus Institutionum libri 4. Romani Iuris compendium. Ipse est Conditor Templi Sophiae, etiam Theodora ejus Uxore, passim monumenta sui excitante. Quamquam uterque, & Imperator, & Augusta, multa tyrannicè perpetrâsse

sci-

A.C. scribantur, dum ille ex innocentum, per calumniam delatorum, facultatibus lacunas Fisci explebat, doctorumque stipendia artodebat, ad luxum continuandum, hæc verò in excogitandis aucupis erat ingeniosissima: Hoc imperante, duo Monachi bombycum ova ex India primum Byzantium attulerunt, Græcosque rationem conficiendi serici docuerunt. Tum temporis etiam coepti sunt anni numerari non per Olympiades, aut Consules, aut Indictiones; Sed à Nativitate Christi, ut Exordium salutis nostræ notius fieret in mundo: Et hoc quidem Dionysius Exigui operâ, qui composuit Cyclum Paschalem. Ætatis Iustiniani numerantur 80. Imperii verò 38. anni.

Circa hæc vixerunt tempora, *Vigilius, Arator, Priscianus, Procopius, Iornandes, Simplicius, Agathias, Marcellinus Comes, Evagrius, Fortunatus, &c.*

505. **XVI.** IUSTINUS IUNIOR, Iustiniani è sorore nepos: Imperium aggressus, Edictum de recta fide scripsit; Princeps vecors & avarus, scedans progressu regiminis turpi vita, quæ Imperium ingressus laudabiliter

A.C. egit. Hoc imperante, Persæ Asiæ sævis populationibus fuerunt funestissimi, Marsetem, Belisarii victorias in Italia feliciter continuantem, ita pressit in Aula Imperatoris Invidia, ut avvocato Longinus Successor mitteretur, mandante simul Augusta Sophia, *ut ad partiendorum inter puellas pensorum ministerium rediret*: quâ contumelia incitatus Narsetes respondit, *talem se telam orsurum, qualem ipsa, dum viveret, detextura non esset*: id, quod planè fecit, Longobardis in Italiam attractis, qui crudelissimè sæviendo, novum regnum istic condiderunt: ut in cæteris Provinciis, quæ Imperio subjectæ manserunt, Iustinum *Exarchatum*, novum Magistratûs genus, ad vices suas obeundas, constituere oportuerit. Tandem Tiberium Cæsarem, de consilio Sophiæ, declaravit verbis memoria dignissimis coram Episcopo, Senatu, & militibus, clara voce prolatis: *Ne te in errorem inducat vestis splendor* (induebat enim eum purpura) *neque illustris ornatus istarum rerum, quæ sub aspectum cadunt, decipiat, quibus ite in fraudem impulsus, imprudens meipsum gravissimis suppliciis obnoxium*

A.C. xium reddidi. Itaque tu in Republica
summâ cum mansuetudine, & animi
lenitate regendâ, vitia mea emendato.
Digito interim monstrans Magistra-
tum, & porro addens, non oportet ho-
rum consiliis morem gerere: nam hî
me ad istas, quas cernis miserias, dedu-
xerunt. Imperii ejus anni numeran-
tur 16. mens. 9.

578. XVII. TIBERIUS II. pius & bene-
ficentissimus, cum primis in paupe-
res, & ob id à Sophia Augusta repre-
hensus, quòd redacturus esset ad pau-
periem Rempublicam, respondit: Ne-
quaquam. Non deerunt nummi Fisco
nostro, quoad inde pauperibus elargie-
mur. Bella contra Hormisdam Per-
sam felicissimè gessit, ipsa Mesopo-
tamia ad Imperium reducta. Usus
Ducis Mauriti perutili opera, ei-
dem & filiam in uxorem, & Imperi-
um tradidit: Imperator & vita, & Im-
perio dignissimus, Imperii annos
exegit 7.

586. XVIII. MAURITIUS, gente Cappa-
dox, Princeps pius, cordatus, & gra-
vis, duas virtutes, pœnè dissociabi-
les, magnitudinem & mansuetudi-
nem, ab omni superbia alienam, con-
jungens. Contra Persas feliciter pug-
navit.

A. C. gnavit, cui ex intestinis eorum diffi-
diis victoria nata fuit, ut tandem ex
Pactis pacem cum iis coluerit. Ca-
gani autem Avarum seu Hungaro-
rum Regis bellum ei causa fuit mi-
serrimi omnium interitus. Postquam
enim commisso prælio valde cruen-
to, utrinque magnus erat captivo-
rum numerus, tredecim millia in
manibus Mauriti, & duodecim mil-
lia in manibus Cagani; Mauritiús-
que Cagano quidem suos remiserat,
Caganus autem non, nisi pro singulis
aureo soluto, Mauritio suos restitue-
re voluerat, quos pro captivis cum
Mauritius solvere recusaret, Caga-
nus iratus omnes trucidavit: Ex qua
tenacitate Mauritio ingens invidia
conflata fuit, accedentibus, tanquam
ab animo ægro, aliis factis & Consi-
liis, à Iustitiâ & humanitate alienis,
ita, ut milites missâ legatione, cujus
Princeps erat Phocas, commentio-
lum trucidati exercitus Ducem, tan-
quam Proditorem, ad mortem depo-
scerent, cujus defensio à Mauritio
suscepta (ut & alia quædam) ita of-
fenderat milites, ut Phocam in cly-
peos elatum Imperatorem salutave-
rint, & ad urbem properaverint, in
quam

C. quam admissus, diademate à Patriarcha Cyriaco fuit ornatus. Cum autem inter ortas seditiones Phocæ diceretur: *Abi, cognosce statum rerum, discere ordinem, Mauritius vivit, Mauritius non est mortuus*, clamore hoc Phocas incitatus, Chalcedonem misit, ut Mauritium ex fuga retraherent, qui adductus, primò filiorum, quorum minimus à lacte nutricis fuit abreptus, inde pientissimæ conjugis supplicia spectavit, quos ipse trucidatus vel tandem secutus est, unâ hâc ejus voce inter suorum cædes editâ; *Iustus es, Domine, & rectum judicium tuum*. Oculos suos in cæsorum cadaveribus, donec fœtor nares non offenderat, Tyrannus pavisse scribitur. Per somnium fisti se tribunali Dei, & tradi Phocæ, Mauritius antea spectavit, & cum sciscitanti, *quisnam mortalium Phocas esset*, respondetur, *juvenem esse temerarium, sed timidum*: subjecit, *πᾶν δειλὸν φονικὸν, si timidus est, homicida est*. Imperii ejus anni numerantur 16.

602.

XIX. PHOCAS, per seditionem Imperator factus, crudelitatem in amicos Mauritiî continuans, toto Imperii progressu nihilo melior, quam

A.C. quàm fuit ingressu : crudelitati, libidinúmque flammis deditus, Imperium Persis, Hunnis, Cagano, diripiendum reliquit, scelerato ejus exercitu, Mauritií sanguine resperſo, mox dante poenas in Oriente, ubi captâ Hierosolymâ, à Cosroe Persarum Rege fuit partim trucidatus, partim captivus abductus. Hinc Tyrannum non potuerunt non odisse tàm populus, quàm Principes; Ergò Heraclius, Africæ Præfectus, Procerum rogatu, Phocæ bellum movit, qui adducto ad Constantinopolin exercitu Tyrannum cepit, captóque superbiam in miseria retinenti, collum pedibus conculcavit, tandémque exactis pudendis, ut libido hominis notaretur, trucidavit : quâ occasione Photius quidam, cujus uxorem Phocas rapuerat, usus, eundem è solio deturbatum, numellisque constrictum, ad Heraclium adduxit, cum insultatione; *Miser, itane Rempublicam gubernasti?* ad quæ desperatæ salutis homo; *Tuum est, rectius eam regere.* Hic est ille Phocas, qui in odium Episcopi Constantinopolitani Cyrilli, edicto sancivit, ut titulus *Universalis* Episcopo Romano tribueretur. Imperii

A.C. perii seu Tyrannidis ejus anni numerantur 8.

610. XX. HERACLIUS afflictissimum Imperium accipiens, rebus alibi aut ad Pacem compositis, aut induciis dispositis, totis viribus in Orientem Profectus Cosroem, Persarum Regem ex Syria propulsavit, ut triginta millia hostium perierint, postquam eorum Rex Cosroes nullam aliam conditionem Pacis esse, Heraclio respondit, quàm ut Christiani religionem crucifixi ejurarent, & in cultum Solis Persici consentirent. Hinc, Christo Duce, victoriosa Romanorum adversus Persas expeditio, & Persarum in ipsum Cosroem tam atrox inflammatio, ut is conspiratione factâ, ab ipso suo filio Syroedomi occisus, & pax cum Romanis sancita fuerit. Felix ergo erat Heraclius in mediis periculis, donec pius erat & Orthodoxus: Infelix autem, Monothelita factus, & conspurcatus nuptiis cum Martina fratris filia, lege etiam lata, ut ejusmodi conjugia deinceps licita essent. Tunc enim Saraceni, Heraclio militantes, sed stipendiis suis fraudati, maximâ multitudine defecerunt, & Duce Mahumete

A.C. per Syriam grassati, Damascum occuparunt, Ægyptum vastarunt, Arabiam subjugarunt, ut nullum Imperatorem Reipublicæ Christianæ Heraclio maiora damna dedisse dicetur, tum quòd incendio per seditiosa arma Mahometis non obstitit, tum quòd Monothelitarum hæresi obstrictus fuit. Tandem curis animi & corporis molestiis confectus, infelicis exitu finem vitæ imposuit. Imperii ejus anni sunt 31.

41. **XXI. CONSTANTINUS IV.** filius Heraclii, Patrii successit, Vir pius, & Orthodoxiæ tenacissimus, sed veneno à novercâ Martinâ propinato sublatus est, dum vix 4. menses post Patris obitum regnarat.

41. **XXII. HERACLEONAS,** alter Heraclii ex Martina filius, adjuvante Pyrrho, Episcopo Constantinopolitano, ad Imperium proventus: sed à Senatu, cum deponeretur, nasi mutilatione punitus, ipsius insuper Matris Martiniæ lingua in supplicium abscissa, Imperii ejus menses sunt 6.

42. **XXIII. CONSTANS,** Constantini IV. filius, Heraclii nepos, nec laudandus, nec felix. Nam Monothelita Orthodoxos pessimè tractavit, ipsi Roma-

C. Romano Episcopo Martino non parens, quem in vinculis Constantino-
polin missum, ad Carceres in Thra-
cia Chersoneso damnavit, quorum
squalore aliquantò post fuit extin-
ctus. Tantos progressus eo regnante
habuerunt Saraceni, ut comparata
in Phœnicia classe Asiæ littora po-
pularentur, & ipse Constans ingenti
prælio in Lycia, à Saracenico Duce
Muthaviâ victus fugerit. Interfecto
etiam, ob quandam offensionem, fra-
tre Theodosio, ex quo prius Diaco-
num fecerat, in suorum odium inci-
dit: unde profectus in Siciliam, Sy-
racusis Aulam instituit, hoc interim
agendo, ut Imperatoriam sedem
Constantinopoli Romam transfer-
ret, inquit, *maioriorem honorem ma-*
tri, quàm filia debet: sed insidiis præ-
ventus, & aqua fervente in balneo
perfusus, infelicem animam exhala-
vit. Imperii ejus anni sunt 27.

669. **XXIV.** CONSTANTINUS V con-
gnomine *Pogonatus*, seu *Barbarus*,
sic dictus, quòd imberbis in Siciliam
navigans, postea Constantinopolin
regressus, prolixam barbam retule-
rit. Princeps Orthodoxus ut ex Sy-
nodo Constantinopolitana sexta con-

A. C. | constat. Hujus Principatus cladibus, quàm Successibus, insignior est. Inter alias enim clades Saracenorum progressus Imperio fuerunt funestissimi, qui, capta Rhodo, in Sicilia Syracusas, in Africa Carthaginem cepere, quin ad Byzantium usque navigantes Cyzicum occuparunt, quod stationem septennem eorum Classi præbuit, donec arte Callinici ignes sub aqua facti, navis Saracenice combustæ, & Saracenorum 30000. millia submersa fuerunt: ex quo Pax triginta annorum inter ipsos & Romanos facta, quo exemplo etiam reliqui in Oriente hostes mitiores facti fuerunt, exceptis Bulgaris, contra quos Constantinus, valetudine prædictus, expeditione consequi non potuit, majori eam dedecore, quàm damno his hostibus tributarius factus. Domestica etiam dissidia passus est, ut fratres, Heraclium & Tiberium, naribus eorum mutilatis, ob affectatum Imperium amoverit, solusque rexerit cum Iustiniano filio. Imperii ejus anni numerantur 17.

685.

XXV. JUSTINIANUS II. sedecim annorum puer, inquietus, crudelis, intemperie sua Rempublicam in maximas

A.C. ximas angustias præcipitans. Fœderum ruptor, quæ cum Bulgaris & Saracenis Pater Constantinus fecerat, filius exercitu Sclavico, quem *populum acquisitum* vocabat. Hinc Iustiniano ad pugnam progresso, Saraceni, invocato Deo, ut tam manifestæ perfidiæ vindex esset, tabulis induciarum de hastis suspensis, in pugna victoriam obtinent, Sclavis deficientibus, & deserentibus Romanos. Duos in Aula Sycophantas aluit, Theodosium Monachum, & Stephanum Saccellarium: Hi summam rerum tractantes, crudeles in ipsos Duces fuerunt, inter quos fuit Dux Leontius, biennium in carcere detentus, qui, cum è carcere, juvante Callinico Patriarcha, evasisset, Imperator factus est; Iustinianum naribus præcisis, in Chersonem relegans, Theodosiumque & Srephanum funibus ad pedes alligatos, per urbemq; tractos, comburens. Hunc eundem Leontium triennio post Tiberius Absimarus, ab exercitu suo Imperator salutatus, itidem truncatis naribus in Monasterium detrussit: Iustiniano autem de novo ad Imperiū post decennale Exilium regresso, & Leontius, & Absimarus,

A. C. marus, & Patriarcha Callinicius, & Abfimar frater Heraclius, trucidati fuerunt, sed ne sic quidem Iustiniano extra teli jactum constituto, ut pote quem exercitus Philippi Bardanis cum filio Tiberio interfecit, postquam is hunc suum Ducem Bardanem Imperatorem creavit. En! iudicia Dei! dum Tyranni se mutuò, non ut muli mulos scabunt, sed ut carnifices torquent, interficiunt. Ultimus erat hic Iustinianus stirpis Heraclii Imperator. Imperii ejus anni numerantur 26.

Tum temporis vixit *Beda Angli-
cus.*

711.

XXVI. PHILIPPUS BARDANES: prudens is erat, sed ad res gerendas ineptus: ex quo Bulgaris & Saracenis animus crevit, ut cristas altius erexerint, Imperatore domi securo, thesauros ab antecessoribus relictos prodigente. Hinc odia Senatûs adversus ipsum concitata, ut Artemii Secretarii consiliis privatus oculis in carcerem fuerit conjectus. Imperii annus erat 1. menses 6.

713.

XXVII. ARTEMII ANASTASIUS II. Eruditus, & amans quietis, sed bello infelix. Exercitus enim sedi-
ditioni-

LIBER VII.

715. **A.C.** ditionibus corrupti, novæque disciplinae impatientes, Theodosium Andramitenum, telonio præfectum, ad Imperium vocârunt, qui ipse post paucos menses Imperatoriam dignitatem Leoni sponte cecit: Artemius verò, cum collecto ex Bulgaris milite Imperium repetere conaretur, à suis proditus & interfectus est. Imperavit 2. annos.

716. **XXVIII.** **LEO III.** Patriâ Isaurus, omnes exercitus in sua verba adiegit, res maximas contra Saracenos gessit, & maxima pericula ab Imperio depulit. Stratagematibus felix, adjutus ope Numinis divini, dum grando ignea coelitus hostium naves combussit. Destructor erat Imaginum, easque ex Templis Christianorum ejici curavit, ob idque fulmine Excommunicationis à Gregorio III. Pontifice vexatus, qui Imperii subditos in Italia sub Exarchorum regimine, tum fidei nexu, tum tributorum pendendorum necessitate solvit, id quod avellendæ Italiæ à Græcia, Francosque ad Imperium vocandi, initium fuit. Imperii ejus anni numerantur 24. menses 2.

741. **XXIX.** **CONSTANTINUS VI.** Coproni-

A.C. pronimus, filius Leonis, sic dictus, quòd infans, dū baptizabatur, aquā sacram stercore inquinārit. Exemplo Patris vehemens Iconomachus: hinc Artabasdu, propugnator Imaginum, à Patriarcha, & omni nobilitate, in ejus odium factus Imperator, Quem tamen hic Copronimus vicit, victūque cum filio oculis privavit, & Patriarcham fustibus subjectum, asinóque retrorsum impositum, ut freni vice caudam teneret, per Urbem equitare jussit; Proceribus asperrimis suppliciis pereuntibus. Synodo, quam septimam Oecumenicam haberi voluit, Constantinopoli indictā, decrevit, ut Imagines Idóla dicerentur, earūque cultores Idolatræ, quibus omnibus Gregorius III. Papa se valdè opposuit. Hoc regnante, in FrancoGallia Merovingorum linea cessavit, Chilperico Rege ob ignaviam deposito, & Pipino, Metelli filio, in locum regni substituto. Hic Pipinus contra Aristulphum, Longobardiæ Regem, qui Exarchatui, à Constantinopolitanis in Italia instituto, finem imposuit, ejus urbes in suam ditionem redigendo, Papam Romanum acriter defendit, ut

CHAP

A.C. cum filius inter Patricios urbis fuerit receptus. Imperii Copronimi anni numerantur 34. menses 2.

775.

XXX. LEO IV. Constantini filius, vivo adhuc Patre Imperator factus, in Uxorem ductâ Irene, Bulgarorum Regis filiâ, moribus Græcis imbutâ, quæ Leoni filium Constantinum peperit, suâque gratiâ effecit, ut sibi, suæque posteritati Dignitas Imperatoria hæreditaria confirmata fuerit. Ab initio Orthodoxus visus, sed post imaginum cultorum persecutor, cum duas Imagines in pulvinari Irenæ reperisset, eam ob id repudiavit, & repulit. Ejus Imperii Anni numerantur 6.

780.

XXXI. CONSTANTINUS VII. adhuc Imperio immaturus, prudentissimæ Matris Irenæ curâ & laboribus, optimis literis imbutus, & in dignitate conservatus est, eâ moderatione insidiis punitis, ut favor sibi filioque apud reliquos integer manserit. Hinc Constantinus, Imperium aggressus, tantisper felix fuit, quantum Matris consiliis obtemperabat. Grandior autem factus, dejectâ matre, insolenter regnare cœpit, ardore libidinis legitimâ conjugē abdicat-

A. C. dicatâ, prætexens insidias, & Theodote cubiculariâ in ejus locum ductâ, ex quo magni Ecclesiæ motus orti sunt, aliis probantibus, aliis improbantibus hoc Imperatoris factum. Hinc Mater Irene, potiore rationem habens Imperii, quàm filii, eò rem deduxit, ut filius Constantinus caperetur, & capto oculi eruerentur, eoque ex impatientia maternæ contumeliæ paucis diebus post defuncto, Imperium ad solam Irenen redierit, quod dum tribus annis tenuit, per occultos nuntios Caroli Franci connubium petiisse scribitur. Qui ambitus ita Proceres offendere, ut ipsa, jam tum ob sævitiam in filium exercitam publico odio subiecta, tanquam Exteris Imperium proditura, in Lesbium relegata, & ab Imperio de communi sententiâ amota fuerit.

CAP. III.

Appendix de reliquis Græcorum Imperatoribus, dehinc cum Occidentilibus Impp. usque ad captam Constantinopolin, puta, annum Christi 1453. decurrentibus.

Restant

A. C. R. Estant adhuc L. Imperatores Constantinopolitani, qui post avulsum ab Oriente Occidentem, à Carolo M. usque ad captam à Turcis Constantinopolin sibi successerunt, quorum historiae quia passim in historiis extant, nec res adeò memorabiles continent, eorum nomina nudè hîc loci recensere sufficiat.

800. I. *Nicephorus Logotheta*, qui expulsa Irene, indignè tulit Imperium Caroli M, quem tamen Carolus sua humanitate delinivit, ut utriusque Imperii certi limites fuerint constituti.

811. II. *Statuarius*, Nicephori filius, ipsiusque Collega, cui ob novas, quas moliebatur, caedes, substitutus fuit sequens.

III. *Michael Curopalates*, Nicephori gener, vir multis virtutibus præditus.

813. IV. *Leo Armenius*, à Legionibus Imperator salutatus, cui Michael ultro cessit, abiens in Monasterium.

821. V. *Michael Balbus*, qui rudis literarum, etiam pueros literas docere vetuit, reus Majestatis è carcere elapsus, & Leone occiso, adhuc compedibus salutatus Imperator,

828. VI. *Theophilus*, circa Politicam disciplinam Iustus, cætera Iconomachus: tandem à Saracenis victus.
842. VII. *Michael*, Theophili filius, admodum adolescens, aliquandiu regnavit benè cum Matre Theodorâ, hâc semotâ factus novus Nero: tandem trucidatus.
867. VIII. *Basilius Macedo*, sub quo Photius Episcopus Constantinopolitanus, à Pontifice Romano damnatus, & à Basilio de sede deturbatus. Hinc magnæ turbæ in Ecclesia inter Photium, ejusque Antecessorem & Successorem Ignatium.
887. IX. *Leo*, Basilii filius, dictus sapiens, cujus sunt illæ Novellæ, quæ Novellis Justiniani suffiguntur.
911. X. *Alexander*, Leonis frater, & cum eo Constantinus, Leonis filius, adhuc puer: impius, & ut impius finiens.
912. XI. *Constantinus VII*, Leonis filius, sub Tutoribus solus; *Porphyrogenitus* dictus, virtutibus & vitiis insignis, tandem à proprio filio Romano, ob tradium diuturnioris Imperii, veneno sublatus.
919. XII. *Romanus*, Constantini filius, statim volens filium suum Basilium in Imperatorem creari: voluptuarius
- corpissimus. XIII.

- A.C. XIII. *Nicephorus*, ob res præclare
 964. gestas, posthabitis Romani filiis, in
 Imperatorem electus: trucidatus ta-
 men ob militum indulgentiam.
969. XIV. *Iohannes Zemiscus*, Barbaros
 victoriosè debellans, Deoque, non
 sibi, victoriæ gloriam adscribens: ra-
 ro ad posteros exemplo Basilium &
 Constantinum, Romani liberos, in
 consortium Imperii adsciscens.
975. XV. XVI. *Basilus & Constantinus*,
 hoc quidem nomen inane retinente,
 illo autem solo imperante.
1018. XVII. *Romanus Argyropolus*, à
 propriâ conjuge adulterâ Zoë, lento
 veneno consumptus, & adjuvante
 Michaele adultero, strangulatus.
1034. XVIII. *Michael*, formâ pulcher-
 rimus, arte Argentarius, iusto Dei
 iudicio factus deformissimus, quippe
 Dæmoniacus, cum adulter Romano
 in thoro & Imperio succederet. Pœ-
 nitens tandem, & peccatum deplo-
 rans.
1042. XIX. *Michael V.* cognomine *Cas-
 lephates*, jussu Zoë, quæ eum in filium
 adoptavit, coronatus, tandem cum
 fratre privatus oculis.
1043. XX. *Constantinus Monomachus*, in
 matrimonium Zoës assumptus: au-

A. C. & Turcarum res sub eodem.

1055.

XXI. *Theodora*, soror *Zoæ*, tantâ moderatione Imperii habenas tenens, ut nemo Augustum desideraret.

1057.

XXII. *Michael Stratoniscus*, bonus miles, sed malus Politicus, à *Theodora* Imperator creatus.

1059.

XXIII. *Isaacius Comnenus*, Imperium invadens, cui *Michael* coactus cessit.

1061.

XXIV. *Constantinus Ducas*, Vir strenuus & prudens, cui *Isaacius*, purpurâ sponte depositâ, in Imperatorem electo, Imperium cessit, ipse Monachus factus.

1070.

XXV. *Romanus Diogenes Vestarches*, quem *Eudocia*, *Constantini* Vidua, contra fidem, defuncto marito de Imperio filiis servando, nec ineundo cum alio conjugio, datam, in matrimonium accepit: re vel tandem malè cedente.

1071.

XXVI. *Michael Ducas*, *Constantini* Ducæ filius, antea cum Patruo *Joanne Duca*, & fratribus Cæsar appellatus: qui cum Musis, quàm armis deditior erat, Sultano in Asiâ minori januam ad progressus aperuit.

1078.

XXVII. *Nicephorus Botoniates*, de truso *Michaele* in Monasterium, Imperium

A. C. perium sibi tyrannicè affectavit.

1081. XXVIII. *Alexius Comnenus*, Nicophorum in Monasterium detru-
dens, ut is pateretur, quæ fecerat
ipse: Multum ex invidia Latinis in
recuperandâ Palæstinâ nocens: Ami-
citiam cum Latinis simulando, clam
cum Turcis conspirando.

1119. XXIX. *Iohannes Comnenus*, Alexii
filius, sagittâ venenatâ in venatione
manum vulnerans, ex vulnere inter-
iit, cum manum sibi præcidi nolui-
set, negans, *Imperium unâ manu regere*
posse.

1143. XXX. *Manuel Comnenus*, Johan-
nis filius, qui maluit vagas sequi li-
bidines, quàm virtute eximiam ama-
re conjugem, Cunradi Romanorum
Regis sororem.

1180. XXXI. *Alexius Comnenus*, Ema-
nuelis filius, tredecim añorum puer,
biennio post ab Andronico, Manue-
lis patruele, chordâ arcus strangula-
tus, à quo per summam tyrannidem
Imperium apprehensum fuit.

1182. XXXII. *Andronicus*, non secus, ac
AdoniBefek, tyrannidem suam talio-
ne iustissimâ crudelissimè luens, ab
Isaaco Angelo, & universo populo
infandum in modum trucidatus, quod

A.C. à Diabolo ei prædictum scribitur.

1185. XXXIII. *Isaacius Angelus*, à fratre
Alexio Comneno, & Imperio priva-
tus, & orbatus oculis.

XXXIV. Iterum *Isaacius cæcus*, &
filius ejus per auxilium Philippi Sue-
viæ Ducis Imperatoris sui generi,
Imperio recuperato, & filio in tem-
plo Sophiae coronato.

1194. XXXV. *Ducas Alexius*, ob conjun-
cta supercilia *Murzufi* dictus, qui in
seditione, conjectis Isaacio, & Alexio
filio in carcerem, iisdemque tandem
trucidatis, proclamatus fuit Impera-
tor.

1210. XXXVI. *Balduinus*, Flandriæ Co-
mes, Constantinopoli capta, Duca fu-
ga sibi consulente, tandemque Bal-
duino à Walachis victo & trucidato,
factus Imperator.

1213. XXXVII. *Henricus*, Balduini fra-
ter, communibus votis Constantino-
poli electus.

1216. XXXVIII. *Petrus*, Comes Antissio-
lorensis, gener Henrici, qui cum filia
Henrici, quod is sobole mascula ca-
reret, Imperium pro dote accepit, eo
autem in itinere Constantinopolin
versus capto, uxor *Iolanda* Imperi-
um administravit.

XXXIX.

A.C. XXXIX. *Robertus*, Petri filius, nuntiatio paternæ captivitatis accepto, Constantinopolin jam antè profectus.

1259. XL. *Baldwinus I.* impubes, Roberti filius, Iohannis Brenni, Regis Hierosolymitanorum Gener.

1260. XLI. *Michael Palæologus*, Latinis Constantinopoli fugientibus, Imperium obtinet, apud ejus posteros usque ad everfionem à Turcis factam, id permansit.

1283. XLII. *Andronicus II.* filius Michaelis: sine respectu personarum justitiæ tenacissimus, ad Magistratus scribens: *aut injurias, aut vitam relinquire.* Sub hoc Imperatore, anno Christi circiter 1300. Othomannici Imperii fundamentum jactum est.

1318. XLIII. *Andronicus III.* Palæologus, Andronici Secundi nepos, expulso Avo solus regnat, crescentibus Turcarum rebus, per discordiam inter Avum & Nepotem, Augustos, gliscentem.

1341. XLIV. *Iohannes Cantacuzenus*, Andronici III. filiorum Tutor, & Imperii Invasor, ejus filiam Orchanes Turcarum Rex, cum ingenti Græciæ malo, uxorem habuit.

A.C. XLV. *Iohannes VI. Andronici Ter-*
 1354. *tii filius, dictus Calo, Cantacuzeno,*
Francisci Catalusii Genuensis ope,
exacto, paternum Imperium obtinet.
Hic pressus Bulgaricis armis cum
Turcarum Rege societatem init, quâ
Amurathes Orchane genitus usus,
Turcicâ fide opem tulit Græcis ad-
versus Bulgaros, per speciem belli
multa oppida circa Hellesponti fau-
ces occupando, & Adrianopolin Im-
perii sui sedem transferendo.

1384. XLVI. *Andronicus IV. Palaeologus,*
Iohannis filius. Inter hunc, prius ob
affectatum Imperium exoculatum,
ejusque Patrem & fratrem Emanue-
lem Bajazethes, Turcarum Rex, ar-
biter erat Imperii, donec vel tandem
Temir Cham ab Emanuele, quem
Bajazethes ut servum habuit, evoc-
catus, Bajazethem vicit, victumque
ob insolentius responsum, caveâ per
quatuor ferè annos inclusum deti-
nuit, donec ob contumeliam uxori
illatam, quam seminudam aliis, mi-
nistrare coactam amplius videre non
potuerat, capite ex impatientia in
caveam illiso, mortem sibi conscivit.

1387. XLVII. *Emanuel Palaeologus, Io-*
hannis filius, Andronici IV. frater.

XLVIII.

A.C. XLVIII. *Iohannes Palaeologus*, Emanuelis filius, ad Concilium Ferrariense veniens, postea Florentiae continuatum, ad sanciendam unionem inter Ecclesias Orientis & Occidentis.

1444. XLIX. *Constantinus Palaeologus*, Iohannis Frater, Emanuelis filius, cognomento Dragoses, ultimus in Oriente Imperator. Anno enim Christi 1453. Mahometus II. Solymanni Proavus, Turcarum Imperator, Constantinopolin cepit, Turcici Imperii sedem eò transferens, præter alia crudelitatis genera, ipsum etiam Constantinum Cæsarem, cum omni familiâ interficiens, nomine & successionem Christianorum Imperatorum iis in locis funditus deletis. Et sic Occidentale Imperium planè finivit. *Diligite iustitiam, qui iudicatis terram!* Sap. I. V. I.

CAP. IV.

Sequuntur Imperatores sub decursu Intervalli Tertii, à Carolo Magno, usque ad Imperatorem nostrum Ferdinandum III. Quod Intervallum in certas Dynastias distributum est.

In specie de Dynastiâ Primâ Carolidarum.

A.C. *Quinam fuerunt Imperatores sub decursu Intervalli Tertii Imperatorum Romanorum?*

TRanslato Imperio Occidentis ad Germanos, quorum Carolus M. quod supra lib. 2. adversus Bodinum demonstravimus, primus fuit Imperator, singulari Dei providentia factum est, ut hoc axioma haecenus constanter apud Germanos permanferit, diversis tamen in Familiis, quas Dynastias appellare solemus.

Quanam sunt ista Dynastia?

Prima est *Carolidarum*, hoc est, eorum, qui plerique à Carolo Magno ortum habuerunt.

Secunda est *Saxonum*, ab Henrico Aucupe, ad Cunradum Secundum Salicum.

Tertia est *Francorum*, à Cunrado Salico, ad Cunradum Tertium.

Quarta est *Suevorum*, à Cunrado Tertio, ad Rudolphum Habsburgensem,

Quinta est *eorum Imperatorum*, qui ab *Electoibus* constituti sunt, à Rudolpho Habsburgensi, usque ad Imperatorem nostrum.

Reci-

*A.C. Recita Imperatores sub Dynastiâ Pri-
mâ, qua est Carolidarum.*

800. I. CAROLUS MAGNUS, Patre Pipino
Matre Bertâ, natus Ingelhemii,
altero à Moguntia lapide. Animi &
corporis donis ornatissimus, & qua-
rumvis virtutum ac literarum capa-
cissimus: Petro Pisano, & Alcoino
Anglo Præceptoribus usus, nullo non
Philosophiæ genere excultissimus:
tàm Vir, quàm Puer SS. literarum
Lector studiosissimus, Cultor Dei
sui devotissimus, ut nimis longum
esset, à Pietatis & virtutum ejus ge-
nere transire ad species, Mortuo Pa-
tre Pipino Regnum cum Caroloman-
no fratre fuit partitus, Wormatiæ re-
sidents, Adriano Papæ, & afflictissi-
mo Ecclesiæ statui, contra Desideri-
um Longobardorum Regem auxi-
liatrices manus potentissimè præ-
buit, fugato, tandèmq; in obsidione
Ticinensi capto Desiderio, & Leo-
dium relegato, Regnòque Longo-
bardorum in Italiâ extincto, Hinc
summa & ea quidem Imperatoria ei
oblata fuit Romæ dignitas, Bellum
Italicum excepit Expeditio in Saxo-
nes, quæ duravit annos circiter 33.
ob Saxonum partim fidem lubricam,
par-

4. C. partim in resistendo fortitudinem,
Ducibus ejus gentis Witekindo, ad
Visurgim Principe, & Albione, Prin-
cipe ad Albim: his victis, multæ inter
eos à Carolo erectæ fuerunt Scholæ
& Ecclesiæ. Hoc bello gliscente, eru-
pit etiam Bellum in Hispania Sara-
cenicum, in quo Carolus bis victus,
amissis multis, & inter hos etiam Ro-
lando, ex Sorore nepote, Duce fortis-
simo, tandem tertiâ vice pugnans,
victor ad usque internecionem Sara-
cenicam evasit, ut resurgendi facul-
tas victis ampliùs non daretur. Hâc
progressuum felicitate Thassilo, Rex
Bojorum motus, in Carolum inci-
tavit universam Bavariam; Et quan-
quam inter Carolum & Thassilo-
nem paciscendo res composita esset,
fractâ tamen Pace Thassilo ad arma
regressus, à Carolo victus, regno
multatus, & Laureaci in Monaste-
rium detrusus fuit. Hunnos & Ava-
res, quos Thassilo in bellum contra
Carolum asciverat, Bavariam post
victum Thassilonem hostiliter va-
stantes, ex superiore Pannoniâ pe-
pulit, eamque Regni sui limitem ver-
sus Orientem constituit: Germani-
am Galliæ conjunctam in duo Re-
gna

A.C. gna distrahens, in Occidentale ad Galliam, quod *Westreich* / & Orientale, quod *Oesterreich* / teutonicis vocabulis nominatur. Hæc præcipua Bella Caroli. His peractis, ad sopiendos Romæ tumultus Romam profectus, & anno Christi 800. festo Nativitatis templum ingressus, Imperator Romanorum à Pontifice Leone renuntiatus fuit, populo acclamante : *Carolo Augusto, à Deo coronato, magno & piissimo Imperatori Romanorum, vita & victoria!* quam inaugurationem licet ille primùm avversatus fuerit, tamen missis ad Irenem Orientis Imperatricem legatis de toto Occidentis Imperio sibi concesso transegit, quæ Transactio à Successore Nicephoro rata habita fuit, ut Carolum triplici jure Occidentis Imperatorem fuisse, dicendum sit ; *Belli, Electionis & Transactionis*; Pontifice nihil, præter declarationem Electionis legitimæ, conferente. Hinc exteris Principibus & populis admirationi fuit, etiam Persarum Rege, & Maurorum Principibus Legatos cum muneribus mittentibus. Divisis ergò, & distributis inter filios Regnis, cura ei præcipua fuit constituere Ecclesias.

A.C. clesias, & ædificiis exornare Regna. Luxum quoque Sacerdotum compressit; Aliquando non neminem eorum, sine suppedaneo, uno impetu in equum insilientem revocavit, ei dicens; *Vales, ut video, viribus, & Eques non malus es, operâ tuâ in bellis utar, ubi tua virtus eniteſcat: oves Christi alii ignobili, & imbecillo committam.* Moriturus testamentum erexit, uti justissimum, ita propter misericordiam erga pauperes, piissimum: Ludovicum etiam filium, Aquitaniæ Regem, Procerum consilio & consensu diademate imposito, iussit Imperatorem appellari. Tandem febri & pleuritide, septimo, postquam decubuit die, decessit, ætatis anno 72. Regni 47. Imperii 14. Aquisgrani, ubi templum condidit, humatus.

Hac ætate floruerunt *Paulus Diaconus* Historicus, *Haymo*, *Rabanus*, *Oecumenius*, *Suidas*, *Theophylactus*, *Alcuinus*, *Egivihardus*, alii.

814. II. LUDOVICUS PIUS, cum Leone Armenio, Constantinopolitano Cæsare, amicitiam renovans. *Pius* dictus ob favorem erga Ecclesiam. Ante Imperium bello, in Hispania con-

A. C. contra Saracenos, clarus. Danicum bellū, à Patre Carolo relictum, consecit. Bernhardum, Lōgobardiæ Regem, suum ex fratre Pipino nepotem, rebellantem, & omnes ejus affeclas, luminibus privavit, excæcatūmq; in Monasterium detrussit. paucis diebus post ex mœrore fato functum. Tandem instinctu Episcoporum, quorum fastum represserat, à propriis filiis captus, & in Monasterium detrusus fuit, missâ Augustâ novercâ in Italiâ, ob suspicionem molitionum, quam ei Episcopi concitaverant, & Lothario, filiorum Ludovici natu maximo, impulsu Episcoporum Imperium invadente, qui, cū exercitus ad liberandum Ludovicum undique conflatos videret, nolens volens Patri supplex factus, rebellionis veniam petiit & impetravit. Tandem Insignia Imperii in Lotharium transmittens, Moguntia mortuus est, anno ætatis 64. Imperii 27. tres filios relinquens, Lotharium, Ludovicum, & Carolum Calvum.

Hâc ætate vixerunt *Rabanus Maurus, Nicetas, &c.*

841. **III. LOTHARIUS**; Hic jure successionis omnia ad se revocans, Ludovi-

A. C. Ludovicum Bavariâ, & Carolum Aquitaniâ contentos vivere, sibi que parere jubens, à duobus his fratribus, æqualem divisionem ineundam adigitur, ita, ut Ludovico Germania, Carolo Calvo Francia, Lothario cum Imperio Italia, Gallia, Belgica, provincia regnum, cum Austrasiâ & Lotharingiâ, cesserint: Dehinc externis bellis quemlibet horum Fratrum in suis Provinciis vexantibus, contra Ludovicum Bohemi & Marcomani, contra Carolum Normanni, contra Lotharium Pontifices, Græcos Imperatores, reducere conati, surrexerant. Tandem deposito Imperio, inque filium Ludovicum derivato, Lotharius in Monasterium concessit, non diu post finiens, ipsius etiam filiis ad breve tempus superstitibus, Imperii ejus anni numerantur 10.

856. IV. LUDOVICUS II. filius Lotharii: Princeps pius, perhumanus, beneficiis, ingenio & consiliis valens, ad stuporem in literis divinis & humanis versatus. Cum Sclavis & Saracenis graviter confligens, victor evasit, adjutus à fratre Lothario: Adalgisium Ducem cum Græcis coluden-

4. C. ludentem, turpissimâque proditione se Beneventi in Palatio captum tenentem, nec sine cautelâ veniæ, sub juramento, dimittere volentem, ut hostem publicum proscripsit, postquam Papa Iohannes cum hoc juramento solverat. Expostulavit cum Nobilitate Romanâ, quòd absque suo consensu Papam elegissent. Imperii ejus anni numerantur 19, menses 10.

876.

V. CAROLUS II. Calvus, filius Ludovici, Galliæ Rex, à Iohanne X. Pontifice, ingentibus donis culto, hoc est, corrupto, Romæ consecratus Imperator, resistente licet fratre Ludovico, natu majori. Metu ergò fratris, ut Italiæ Imperium firmitus muniret, rem amicitiiis aggressus est, Duces novos creando in Italia, quæ res Carolinis, & ipsi Italiæ, pessimè cessit. Variam expertus fortunam veneno à Sedechiâ, Medico Hebræo, extinctus interit, anno Imperii 2.

878.

VI. LUDOVICUS III. Calvi filius, Patri succedens, morbo præpeditus & correptus interit, Imperio non diu gustato, relicto filio posthumo, Carolo Simplici. Anni Imperii ejus numerantur 2.

VII.

A.C. VII. CAROLUS III. *Crassus*, Lu-
880, dovici Germaniæ Regis filius, Pon-
tificem contra Saracenos juvans, &
Longobardorum Regno occupato,
Romæ pronuntiatur Imperator. Cla-
rus & felix fuisset hic Carolus, si tam
scivisset parta tueri, quàm quærere.
Duobus enim ejus fratribus, quos
habebat, defunctis, Germaniam o-
mnem, Italiam & Galliam obtinuit,
quod præter Carolum Magnum, &
Ludovicum Pium, nulli contigit. Sed
infelicissimus, vel tandem propriâ
culpâ, dum armis suis diffusus, turpi-
ter cum Normannis pactus erat, bo-
nam regionis Franciæ trans Sequa-
nam partem, de suo deinceps nomi-
ne Normanniam appellatam, ipsis
concedendo: quæ res in magnum
odium eum conjecit, & id quidem in
majus auctum, cum uxorem Richar-
dam, Regis Scotiæ filiam, fceminam
pudicissimam, adulterii falsò accu-
satam, repudiaret. Tandem inutilis
Imperio, nec animo, nec corpore va-
lens, à subditis depositus, vivus Suc-
cessorem Arnulphum habuit, ad tan-
tam paupertatem redactus, ut sæpè
victûs quotidiani penuriam patere-
tur, derelictusque ab omnibus in
igno.

A.C. ignobili Sueviæ pago vitam finiverit.
Imperii ejus anni numerantur 8.
menses 6.

888. **VIII. ARNULPHUS**, Carolomanni
Regis Baviaræ, & Ducis Carinthiæ
filius naturalis, nepos Ludovici Se-
nioris Regis Germaniæ. Nullam
provinciam pacatam accepit, scis-
sumque sub eo diversis modis Impe-
rium, cum singulæ Provinciæ singu-
los Reges creare niterentur. Tunc
etiam Hungari ex Scythia pulsi, ir-
ruerunt in Pannoniam, & Germaniæ
infignes Clades intulerunt, Bis cum
Normannis, ut eos à Burgundia abis-
geret, conflixit, prima vice se absen-
te, victo, secunda vice se præsentem,
fortiterque pugnante, victore suo ex-
ercitu. Cum Othone in Francia trans-
egit, ut ad Caroli Simplicis maturam
usque ætatem titulo Tutelæ Fran-
ciam administraret. Hinc à Ruperto
Othonis fratre, Avo Hugonis Cape-
ti, Carolo Simplici de Regno lis fuit
mota, ut hujus nepos Carolinæ stirpi
tandem ademptum Regnum ad se
transferret. Progressus in Italiam,
Guidone ejusque filio victis, tandem
à Guidonis conjuge, quam in arce
Camerina obsidione clausit, insidiosè
ipse

A. C. ipse victus interit, dum hæc valde astuta, per quendam, auro in id corruptum, ei pharmacum ingessit, quo accepto, ipse in triduanum, & eum quidem tam altum somnum coniectus fuit, ut nullo strepitu excitari potuerit, expergefactusque nihil senserit, & corpore putrefactus tanta pediculorum multitudine infectus fuerit, ut nulla Medicorum cura minui posset; Quo morbo etiam extinctus finivit. Imperii ejus anni numerantur 12.

900. I X, LUDOVICUS IV. filius Arnulphi, ultimus Carolinæ stirpis Imperator. Iniquissima tunc fuerunt tempora: in Italia, in qua de Imperio certabant Ludovicus Bosonis, Burgundiæ Regis, filius, & Berengarius, in Germania, in Lotharingia motus gravissimi, à quibus sopiendis Ludovicum abstraxit Hungarorum in Bavariam truculenta irruptio, contra quos infelicissimè pugnavit, ut pace ab ipsis auro redempta, præ mœrore animi in morbum delapsus, vitam finiverit, non relicto hærede, ultimus ex Imperatoribus stirpis Carolinæ, quæ continua successione annos 112. digni.

A. C. dignitate hac fuit gavisa, Imperii
ejus anninumerantur 12.

912.

X. CUNRADUS I. filius Cunradi,
Comitis Franconiæ Orientalis, ab
Ottone Duce Saxoniae, Imperium
oblatum ob ætatem recusante, no-
minatus, cui Arnolphus Bavarus, co-
gnomine *Malus*, Giselbertus Lotha-
ringus, alii, Carolum Simplicem op-
posuerunt, quæ res erupisset in incen-
dium, nisi Hungarorum irruptio in
Bavariam id suppressisset. His autem
submotis, Cunradus indictis Comi-
tiis Imperii, hostes suos proscripsit;
Bavarum pepulit, Lotharingi duos
fratres, quos captos tenebat, securi
percussit, hocque modo Germaniam
pacavit, contra Henricum Saxonem,
Arnolphi Imperatoris, ex filia Lud-
garda, nepotem, diu belligerans, tan-
dem morti propinquus, sceptrum &
Insignia Imperii ei mitti curat, ob
insignem ejus virtutem, Imperio de-
fendendo suffecturam, quam fuit in
Expeditionibus adversus eum exper-
tus. Laudatissimo Patriæ amore pri-
vatis inimiciis publicam salutem
præferens: Qui Imperator ob ma-
ternum à Corolo M. in se derivatum
sanguinem, Carolidis annectendus
fuit.

A. C. fuit. Imperii ejus anni numerantur 7.

CAP. V.

De Imperatoribus Dynastiæ Secundæ, quæ est Saxonum,

Recita Imperatores sub Dynastiâ Secundâ, quæ est Saxonum, ab Henrico Aucupe, ad Cunradum Salicum.

910. I. **H**ENRICUS AUCEPS, sic dictus, quòd in Aucupio Imperii Insignia à Cunrado I. per fratrem Eberhardum suscepit, inaugurationis ritu Frizlarii peracto: Pontifici Herigerio unctionem offerenti in conventu Procerum, respondit: *Satis est, me divinâ annuente gratiâ, vestrâque, Principes, pietate, Regem dici Romanorum. Tanto honore nos indignos arbitramur. Penes eos unctio sit, qui majores esse cupiunt. Hâc sumus appellatione contenti.* His dictis, manibus cœlum versus elevatis, Deo se Imperiûmque commendavit. Hinc populi adplausus: *Deus te Regem custodiat! Deus te juvet! Dia tibi gratia adsistat!* Intestinos inter Principes motus æquitate suâ, non armis, dirimit, Arnolphum Bavarum, cognomento

A.C. mento Malum, æmulum Imperii, ab exilio reducem placavit. Brandenburgum, Henetorum propugnaculum, asperrimâ hyeme, Castris in glacie positis, expugnavit: orâ istâ in Præfecturas limitaneas, quas *Marchias* vocamus, præsidibus distributâ. Hungaros in Saxoniam furiosè irruentes ad Mersburgum, implorato priùs nomine divino per Kyrie eleison, ad internecionem delevit, quadraginta millibus eorum cadentibus: hinc *Pater Patria* dictus, Cinctus itineri in Italiam, ad sedandos inditos in eâ motus, paralyti diem obiit, ætatis anno 60. Imperii 17.

36. II. *OTHO I. Magnus*, Henrici filius, Magnus dictus ob rerum gestarum magnitudinem, & virtutis præstantiam, à Patre Imperii Collega designatus. Initia gubernationis periculorum habuit plena, motibusque intestinis turbida, quos tamen tam feliciter, quàm fortiter compressit, hostibus in fugam coniectis, & Principibus, qui Fax & tuba erant tumultuum, armatâ manu victis, fugatis, cæsis. Domi rebus compositis, Hugonem Capetum in Gallia, Ludovicum Franciæ Regem, Imperatoris

A. C. generum, vinculis tenentem, exercitu suo Parisiorum urbi admoto, ita afflixit, ut Ludovicum libertati, regnum Ludovico restituerit. Hinc in Italiam profectus, Berengarium, consensu Papæ titulum Imperatoris jactantem, fregit, cum filio relegatum in Germaniam, mox tamen Longobardiæ restitutum. Ex quo offensio filii Ludolphi, & generi Cunradi Suevi, ut arma in Patrem sumpserint, quorum tamen copię fusæ sunt, ut filius & gener nudis pedibus ad Patris genua advoluti, & multis lachrymis culpam deprecati, veniam consequi adacti fuerint. Hungaros interea, incredibili multitudine Germaniam infestantes, & potentiam Imperatoris attritam opinatos, propè Augustam fudit & fugavit, tribus eorum Regulis, ad dedecus gentis, suspendio punitis. Bella etiam minora contra Danos & Henetos gessit, iisque confectis, & Pace firmatâ, ludos Equestres, quos *Torneamenta* vocant, primus in Germaniâ instituit, & Privilegiis ornavit. Interim Berengarii inhumanitas in Italiâ recrudit, quem Otho à communibus Italiæ quiritationib; attractus, ditio-

ne exu-

A. C. ne exuit, exutumque ad perpetuos carceres Bambergæ damnavit, cujus filio Alberto Iohannes XII. Pontifex, oblitus recentissimorum beneficiorum Othonis, adhærendo, eò indignationis Othonem commovit, ut deposito Iohanni XII. Leonem successerit, & jura Imperatoris in eligendo Papâ hoc actu renovârit, iterum Romanis & Papâ ad ingenium Perfidia redeuntibus, gravissimamque Othonis offensam & animadversionem sibi attrahentibus, donec vel tandem majoris autoritatis ergo filium Othonem, Romam vocatum, Imperatorem renuntiari curavit, desponsâ ei Theophaniâ, Nicephori Constantinopolitani privignâ, quod cum Græci ægrè ferrent, Othonis exercitum, quem miserat ad excipiendam nuntium, violato Legationis jure, trucidaverunt: injuriâ tamen non diu inultâ manente, nempe, Calabria & Apuliâ per Othonis Duces Græcis ademptâ, captisque sine naribus Constantinopolin remissis. Regressus ex Italia, recordatus, mulierem, quæ eunti in Italiam de illato sibi stupro retulerat, hanc advocavit, quæ dum abolitam matrimo-

A. C. nio ignominiam referebat, nec peccatam urgebat, *non sic per Othonis barbam*, respondit, *sensit dolabrum* (barbam enim in pectus promissam ritu prisco gestavit.) *Nam inter vos* (adebat) *facta collusio sacris legibus non imperat.* Extemploque adulter securi percussus. Circa ejus tempora Otho Hatto, Episcopus Moguntinus, Combustor ille pauperum famelicorum, *frugibus consumendis mures eos natos*, dicens, vixit, tandem ipse comestus à muribus, cujus turris in medio Rheno, propè Bingam adhuc conspicitur: quam historiam Serrarius negat, Marcus Fridericus Wendelinus affirmat. Tandem subitanea morte Otho è vivis excessit, anno regni 37. imperii 13.

Per eadem tempora claruère *Luitprandus*, & *Witekindus* Historici.

973. III. OTHO II. Othonis M. filius, & Patris, & propriâ virtute clarus: Imperium pacatum accepit, excepto uno Henrico Bavaropatri ueli, qui juvantibus Episcopis Ratisbonæ Imperator renuntiatus fuit, quem tamen nullo negotio compescuit, & Principum consensu Exilio multavit, posthac tamen rebus ei non benè cedent.

A.C. cedentibus, Lotharius Rex Franciæ movens de Lotharingia controversiam, bellis eum eò adegit, ut Lotharingia in fide Imperii quidem manserit, sed valdè imminuta, multisque de corpore membris abscissis, & ad alios, verbi gratiâ, Episcopum Coloniensem, & Leodiensem translatis. Contra Græcos, qui auxilio Saracenorum Apuliam & Calabriam, ab Othone I. ob violatum Ius Legatorum ipsis ademptas, recuperare tentabant, infelicius pugnavit, atroci prælio fugatus conscensâque scaphâ à Pyratis interceptus, sed ab his non agnitus, & græcâ linguâ, quam puer didicerat, amabilis, lytro se redemit, recollectis tamen vel tandem viribus, Saracenos ad internecionem delevit, ut inde *Pallida mors Saracenorum* diceretur: Inde Benevento deletus, Romam regressus, Senatum cum Papa convivio excepit, oculisque Rebellionis autores notavit, quos à mensa abreptos militum gladiis jugulari iussit. Hinc à quibusdam *rubens*, à quibusdam *Sanguinarius Orho* dictus, Romæ decessit ventris profluvio, vel, ut alii volunt, ex vulnere sagittæ venenatæ in bello

A. C. Saracenico. Imperii ejus anni numerantur II.

984. IV. OTHO III. filius Othonis II. ex Theophaniâ Reginâ, cognomento das Rind/ quod puer decennis Patri substitutus fuerit, multis aliis Imperium affectantibus; Italis, qui dare, non accipere, volebant Imperatorem; Lothario item Rege Francico, & Henrico Bavaro. Regimen aggressus, ea specimina sapientiæ edidit, ut *mirabilia Mundi*, diceretur. Summa rerum ab ipso gestarum est, captum Consilium pacandæ Germaniæ efficax, in quo undecim integros annos fuit versatus, Studiosus conjungendæ Italiæ cum Germania, ut duæ nobilissimæ Nationes in unum corpus coalescerent, & Italia æquabili servitutis & libertatis temperamento cum Germania Imperii Sceptrum agnosceret; Crescentii, Consulis Romani, tribunitio supercilio Romæ tumultuantis, Pontificatûmque pro lubitu tractantis, justissima trucidatio, quem post summam ignominiam, qua aversa facie vili jumento per Urbem ductus fuit, minutis sectionibus membrorum cruciari, cruciatûmque ad portam suspendi jussit.

Impri-

A.C. Inprimis in rebus ejus gestis notabilis est Paparum Romanorum tum punitio, tum in ordinem redactio; dum ex Brunone Saxone Pontificem, Gregorium V. fecit; Johannem XVII. à Crescentio factum, & Gregorio V. oppositum, naso truncavit, oculisque privatum de Capitolio præcipitavit: In reliquis omnibus Germanorum Imperio ita providus, ut post Providentiam Dei, ejus Constitutionibus adhuc dandum sit, quòd Romani Imperii Axiomate Monarchico Germania decora esse nondum desierit: fundamento ab eo jacto laudatissimi Septem Electorum Collegii, quod Majestatis Imperii conservandæ quasi maceria est, inter quam Germania, & cum Germania ipsum Imperium, quantum in fatis est, sartum tectum permanet, præsertim Caroli IV. Aurea Bulla accedente, de qua infrà suo loco dicatur, Uno conjugio infelix, ob impudicitiam conjugis Mariæ de Arragonia, quam vivam flammis addixisse scribitur, cognita mirabili casu ejus impudicitia. Hæc enim cum frustrà ad adulterium tentatum Comitem elegantioris formæ, ut insidiatorem suæ pudicitia,

A.C. dicitur, accusaret, & ut capitis damnaretur, Maritum Imperatorem facile permoveret, factum est, ut Comitissae relicta vidua, rerum omnium gnara, Mariti innocentiam, illæsis manibus ferrum candens sumendo, probaverit. Hinc Othonem, viduatæ conthorali costa, Crescentii vidua Romæ pellexit, quæ dum frustra ejus conjugium sperasset, veneno occulto Roma abeuntem, adorta est, missis ei Chirothecis affabre factis, sed veneno infectis, quibus prudentissimus Imperator ab astutissima femina extinctus fuit, anno ætatis 28. Imperii 9.

1002.

V. HENRICUS II. Sanctus, sic dictus ob vitæ morumque sanctitatem illustrem; Bavariæ Dux, Othonis Magni propinquus. Rebus intestinis pacatis, Henetos, & Christi & Imperatoris jugum excutientes, ad officium revocavit. Bohemiæ Ducem, & Poloniæ Regem Boleslaos, se ut Imperatorem aspernantes, adegit ad obedientiam, compressâ simul rebellionem, quam fratres Chunigundæ Augustæ moverant. Bambergensem Comitatum, masculo Successore carentem, in Episcopatum convertit.

Soro-

A.C. Sororem Ciselam virginem, forma præstantissimam, Ungarorum Regi, eam per Legatos in uxorem petenti, hac conditione concessit, ut Christianus fieret. Hinc Ungarorum ad fidem Christi conversio. Rebellionem in Italia per Arduinum Marchionem, à Proceribus Imperatorem factum, bello vicit fugavitque. *Claudus* etiam dicitur, quòd insidiis in Italia interceptus, & Ticini in curia negligerè custoditus, luxato crure saltu evaserit, claudusque per vitam reliquam manserit: quam injuriam graviter ultus est. Mutuo consensu ejus conjux Chunigunda Sigifridi Palatini Rheni filia, illibata in ipso thoro Virgo mansit, ut moriturus Episcopis dixerit: *Recipite, quam mihi tradidistis, virginem vestram.* Paulò ante obitum Successorem nominavit *Cunradum Saliquum*, de quo jam in Dynastiâ tertiâ dicetur. Imperii ejus anni numerantur 23, menses 5.

CAP. VI.

De Imperatoribus Dynastiæ tertiæ,
quæ est Francorum.

Quinam fuerunt Imperatores sub Dynastiâ tertiâ, scilicet Francorum, à

1024. I. **CUNRADUS II.** Saliquus, post integrum biennium in possessione Imperii, contradictione sublata, confirmatus; Etiam confirmatus, annulatione conspirantium Ducum turbatus, quos bello fudit, Ernestumque Sueviæ Ducem, factionis caput, trucidavit, aliis bellis alibi, cum primis contra Mediolanenses, & eorum Episcopum, feliciter confectis; & Burgundiâ cum Germaniâ denuo conjunctâ. Tandem in Germania repentinâ morte facto functus, Spiræ in summo Templo sepelitur. Imperii ejus anni numerantur 14. mens. 10.

Circa hæc tempora vixit in Italia *Guido Aretinus* Monachus, qui novam cantandi rationem per Syllabas, *ut, re, mi, fa, sol, la*, excogitavit.

1039. II. **HENRICUS III.** *Niger*, Cunradi filius, undecim annorum adolescens, progressu Imperii felix, & pius. Bohemos, tributum pendere renuentes, subegit, victo eorum Rege *Breisla*, regiumque titulum deponere coacto. Hungaros, Regem suum ob religionem de Statu deturbantes, in ordinem redegit, Alberto Bavaro,

A. C. fidelem operam ei in hac Expeditione contra Hungaros præstanti, parte de superiori Hungariâ concessâ, Pontifices ipsos, totam Italiam scindentes, deposuit, Benedictum IX. Gregorium VI. Sylvestrem III. iis substituto Clemente II. sed & hoc veneno sublato, & post eum, Damaso, etiam à se constituto, Leonem IX. nominavit: Civibus Romanis Imperatori jurantibus, se posthac sine Cæsaris consensu neminem electuros. Tandem fortunâ versâ, in bello contra Slavos Lusatios victus, fugatusque, Bretfeldiæ panis porcellâ suffocatus decessit, anno ætatis 40. Imperii 17.

Huic Imperatori Synchronus fuit *Hermannus Contractus*, Monachus S. Galli. Item *Lambertus Schaffnaburgus*.

1056. III. Henricus IV. puer quatuor annorum, Patri successit, Matre ejus Imperatrice Rempublicam moderatè & benè administrante. Hujus Imperatoris vitam, si quid dandum est cœlestium peritis, perpetuis oppositionibus & quadraturis luminum erraticorum, turbatam fuisse oportuit. Sed sortes nostras, quomodo-

A. C. cūque id fiat, in manibus Domini
esse, fidelis anima statuit. Ejus ado-
lescentia maternæ educationi Epi-
scopi Colonienfis, Ecberti, & Othonis
artibus subtracta, summis periculis
fuit obnoxia. Puer enim Henricus,
persuafus ab Hannone Episcopo Co-
lonienfi, & Egberto Marchione Sa-
xonæ, ut secum ascenderet in na-
vim, abductus fuit, & cum se abdu-
ctum videret, vim metuens, ex navē
defiliit, ut periisset in aquā, nisi Mar-
chio cum maximo periculo se in flu-
men conjiciens, puerum servasset.
Hujus Imperatoriæ Juventuti adhi-
bitus fuit Adelbertus Archiepisco-
pus Bremensis, pessimus neglector,
Seductor & Instigator pueri ad vitia,
in quæ ejus Ingenium pronum vide-
bat. Annorum 13. puer, ad Imperium
quasi extrusus, primò Salomonem
Hungariæ Regem à Bela patruo eje-
ctum, armatā & victrici manu in Re-
gnum restituit: dehinc in Slavos Lu-
satios felix Expeditio, quam seditio-
sa Saxonum ex odio, Imperii alieni
obtinendi, adversus Henricum ince-
pta conspiratio excepit, cujus autor
erat Otho, Dux Bavarix, qui missus
in Italiam ad exigenda Tributa, Im-
perium,

A. C. perium, adminiculantibus aliis Episcopis & Principibus, haud obscure affectavit, quos justo prælio à Suevis & Bavaris adjutus Henricus in Thuringiâ fudit, Principibus, qui se dederunt, in custodiam traditis, qui elapsi, atrocioribus bellis Imperium cum Imperatore concusserunt. His motibus nova Fax incendii, ad absumendam Majestatem Imperii accessit, nempe Edictum Gregorii VII. qui antea Hildebrandus dictus, quo solenniter abrogavit Imperatori suam potestatem in distribuendis & confirmandis Episcopatibus, vindicando eam inprimis Romano Pontifici, quæ res uti Episcopis, ad eximendos se ab Imperatoris, legitimi sui Magistratûs divinitûs datâ potestate, erat acceptissima, sic etiam ad opprimendum Imperatorem accommodatissima, Saxonibus præsertim Universæ Germaniæ exitiosum Edictum approbantibus, ignique Romæ ardenti Delationibus adversus Henricum oleum affundentibus, adeò, ut Henricus gravissimis minis territus, ob delicta Juventutis, quæ non nulla fuisse, facile concedimus, Iudicio Papæ se sistere, ejusque cognitioni sub-
jice-

A.C. jicere coactus fuerit, qui Romam veniens, antequam in conspectum Papæ veniret, totum triduum in Arcis, ubi Pontifex erat, areâ & vestibulo, tenui cultu, nudis pedibus, regiisque Insignibus depositis, ad usque vespæram jejunus permansit, donec quarto die admissus, leges repetitas, vix mancipio, nedum Imperatori, præscribendas, denuò accepit, & abominanda sacra Pontificis sustinuit, post multam Majestatis pessundationem, vel tandem dimissus, interim Imperio per Saxonis conspirationem domi privatus, ab ipsâque Ecclesiâ proscriptus, in Rudolphum, Sueviæ Ducem, Imperio collato, cui Pontifex coronam cum hâc inscriptione;

*Petra dedit Petro, Petrus diadema
Rudolpho,*

misisse scribitur. Hâc rerum indignitate Rhenani & Franci, etiam Italiæ Proceribus, ob contumeliam Imperatori illatam, pendentibus, Duce Godofredo Bullionæo commoti, arma pro Henrico contra Rudolphum sumunt, ad quos Henricus, clam Româ abiens, se contulit, cum Saxonibusque novem justis præliis conflixit, & quarto prælio Rudolphum fugavit,

2.C. gavit, ut amissa pugnando dextra (Helmoldus eam tantum lethaliter fauciam scribit) eaque sibi allata, jam expiraturus, Episcopis circumstantibus dixerit: *Hæc dextra est, quæ Imperatori promissam fidem confirmavi, hæc violata à me, vobis impulsoribus, fidei argumentum, & nefaria perfidia vestra testis est, de qua vobis rationes reddendæ erunt Deo.* Cum Henrico referebatur, esse Rudolphum regaliter sepultum; *Optarem,* respondit, *omnes meos hostes tali monumento conditos.* Hinc ab Imperatore tota belli moles in Pontificem conversa, capta post biennium Roma jura Imperatorum asserta, Gregorius Pontifex fugitivus dignitate dejectus, & Clemens Ravennas ei substitutus. Dehinc regressa in Germaniam adversus Saxones Expeditio, quorum impetus, ipsis ferro, aliisque casibus absumptis, deferbuit. Romæ tamen rabie Pontificum non desinente, sed instar hydræ Lerneæ vires novas, prioribus truculentiores, resumente. Attritis enim Saxonibus, Urbanus II. Papa, Clementis Successor, Cunradum, Henrici filium, in Henricū Patrem concitavit. Urbano
imma-

A.C. immatura morte sublato, Paschasius
II. Urbani Succesor, Henricum fili-
um alterum Henrici Imperatoris, iti-
dem in Patrem parricidali inflam-
mavit odio, ut is adjutus Saxonum
ope, Patri multis certaminibus affli-
cto, auxiliisque nudato Imperium
extorserit, Moguntino Pontificis ius-
su, ornamenta Imperatoria ei in con-
spectu filii detrahente ipsique filio in
conspectu Patris conferente. Valdè
quidem inter se Scriptores de hoc
Imperatore discrepant, prout erat
affectus, & studium partium, ita lau-
datum legimus ab his, culpatum ab
illis: utut sit, Acta, quæ utrinque in-
confesso sunt, Imperatoriam Maje-
statem à Papa & Episcopis pessimè
pessundatam esse, loquuntur. Fortis-
simum quoque & Patriæ amantissi-
mum fuisse hunc Imperatorem, ex
rebus gestis colligendum est, juxta
proverbium, *ex ungue disce Leonem*.
Sexagies sex cum hostibus ferocissi-
mis pugnavit, supergressus M. Mar-
celli Expeditiones, & Iulii Cæsaris
Bella, si numerum spectes. Motus
horum temporum antecesserunt
multa prodigia, quorum ex divina
intentione scopus est, nostra ante
pla-

A. C. plagas ad Deum conversio : talia erant, Cometa aliquot mensium, ignea acies in æthere, monstrosi partus, infantes in utero materno locuti, panes fracti sanguine fluentes. Mortuus est hic Imperator Leodii mœrore animi, quo relegatus fuit, postquam annos 56. ætatis, pila fortunæ, 49. Imperator fuit.

Sub hoc Imperatore floruit *Ivo*, Episcopus Carnolensis, qui ex Canonibus Sanctorum Decretalia conscripsit, & pro Jureconsultorum Patrono habetur. Item *Marianus Scottus*, Monachus Fuldensis, *Cunradus à Liechtenaw*/Abbas Uirspergësis &c.

1056. **IV. HENRICUS V.** magis falsæ superstitionis fascino, quàm dominandi cupiditate seductus, patre vivo Imperator factus. Prima ejus Expeditio fuit adversus Polonos, Tributa Imperio debita denegantes. De pace cum Legatis Boleslai Regis agenti, & monstrando iis thesaurum dicenti; *Hic Polonos perdomabit*, unus Legatorum, detractum digito anulum adjiciens, respondit, *jungatur aurum auro*. Pontificem Paschasium Romæ cum summo suæ vitæ periculo armata manu coegit, ut occupatis Imperatoris

A. C. ratoris Iuribus in Episcopos cederet: mox tamen post abitum Imperatoris Pontifex hæc Decreta, quasi per vim extorta, in Concilio Lateranensi rescidit, ipso Imperatore excommunicato. Hinc nova Rebellionis occasio, cui Lotharius, ob Saxoniam, quam beneficio Imperatoris possidebat, extremè ingratus, se Ducem contra Henricum præbuit, sed ingenti prælio ab Henrico superatus. Tandem tamen vertente fortuna, ingenti clade Henricus ad Wolffsholz affectus, ut nec in Italia, nec in Germania, quò se verteret, videret, in Postulata Pontificum consensit, traditis Imperatoris Iuribus, quæ in Episcopos à Carolo M. habebat: Quæ traditio magna fuit Majestatis Imperii diminutio: sed ne sic quidem Saxonibus quiescentibus, qui res novas ubique moliendo, Patriæ communi valdè graves fuerunt. Tandem pacandæ oræ Belgicæ ad Trajectum Henricus incumbens, sine liberis, ut tenor quarti præcepti maneret, infelix discessit, Imperii anno 19.

Circa hæc tempora vixerunt Bernhardus, Helmoldus, Honorius Augustodunensis, Hugo de S. Victore.

C.

V. LOTHARIUS II.

1125.

co πρὸς τὴν huic Dynastiæ anne-
ctimus, hic Cunradum Suevum, æ-
mulum Imperii, prævertens, Impe-
rator factus, duas in Italiam Expedi-
tiones suscepit, primam ad defensio-
nem Papæ Innocentii II. contra A-
nacletum, qui tamen defensus Impe-
ratori sua in Episcopos Iura restituere
detrectabat: alteram contra Ro-
gerium, Sicilia Regem, in Bona Ec-
clesiæ involantem, quâ expeditione
iterum valdè auxit Pontificis poten-
tiam. Hic Lotharius Leges Roma-
nas in Apuliâ invenit, quas Pisanis
donavit, jussu, ut explicarentur, &
Jus in Imperio Romano juxta eas
diceretur: de quo jure in primis Wer-
nerus, homo Germanus, quem *Irne-
rium* vocant, benè meritus fuit, li-
bros Iuris Civilis revocans, & pri-
mus Bononiæ in Italia Iuris Profes-
sor, hanc professionem, tum colla-
psam, aperiens. Regressus ex Italia
in Germaniam Lotharius, in itinere
propè Tridentum, morbo corre-
ptus discessit. Imperii ejus anni
numerantur 13.

De Imperatoribus Dynastiae Quar-
tae, quae est Suevorum.

*Quinam fuerunt Imperatores sub Dy-
nastia IV. quae erat Suevorum à
Cunrado III. usque ad Ru-
dolphum I. ?*

1138.

I CUNRADUS III. Franconiae &
Sueviae Dux, excluso Henrico
Superbo, Duce Bavariae, Lotharii ge-
nero, qui per vim Insignia Imperii
tenebat, certò sibi despondens Im-
perium, hoc tamen neglecto, Cun-
radus ab Imperii Proceribus Lotha-
rio suffectus fuit. Hinc novi motus,
quos Cunradus proscriptione dissi-
pavit, Belli tamen telam *Guelphus*,
Frater Henrici, Bavariam armis sibi
vindicans, ejecto Lupoldo Austriae
Duce, pertexuit, fortunâ variâ, exitu
memorabili. Conclusus is in oppido
Weinsberg / (ditionis Wirtembergi-
ca,) tandem armis & fame oppugna-
tus, se suosque arbitrio Victoris per-
mittere fuit coactus, hâc conditione,
ut oppidum militibus diripiendum
daretur; Feminis verò ab irato Victo-
re impetrantibus, ut liberè abirent,
sumptis iis Bonis, quae asportare pos-
sent,

A. C. sent & neglectis opibus, suos viros
humeris exportantibus, Cunradi Ira
conversa fuit in Gratiam, ut matro-
nis, suorum conjugum fidissimis, eti-
am Bona concessa fuerint, frementi-
bus militibus, quod hæ feminæ leges
deditionis dolo violassent, Cunra-
dus respondit; *Non revocandum esse
verbum Regium.* Circa hæc tempora
factiosa & feralia *Guelphorum & Gi-
bellinorum* nomina nata sunt. Milites
enim Guelphi in pugna congressu
clamârunt; *Hie Welf / Cæsariani*
verò, *hie Weiblingen.* Quod Cunra-
dus Weiblingæ, in agro Wirtember-
gico, non procul à Stutgardia, natus
& educatus esset; hinc Italicâ Dial-
ecto vocabulum, *Weiblingen / muta-
tum in Gibellinorum* nomen: Wel-
phis Pontificum, Suevis seu Gibelli-
nis Imperii partes tuentibus, Hic
Cunradus, piissimis S. Bernhardi
suasionibus commotus, ut Christia-
norum in Asia miseriam, ob invale-
scientem Turcarum potentiam, mise-
reretur, contractis ingentibus copiis,
Franciæ etiam & Angliæ Regibus
auxilia sua addentibus, iter Constan-
tinopolin versus ingressus est, cum
Emanuele Comneno de universâ ra-
tione

A. C. tione belli deliberaturus, qui plus
quàm Punicâ perfidiâ optimos co-
natus evertit. Et quanquam Cunra-
dus Turcas ad Mæandrum ingenti
clade fudit, & ad Hierosolyman ac-
cessum aperuit, tamen triennio ela-
pso, in Germaniam, re infectâ, exer-
citûque attrito, reversus fuit. Is Im-
perator est, qui Dicafterium Roto-
weilense instituit, & multas Germa-
niæ Urbes privilegiis exornavit,
non sine suspitione veneni, à Me-
dicis Italicis propinati, decessit, Loro-
chæ sepultus. Imperii ejus anni fue-
runt 14.

Circa hujus tempora vixit *Otho*
Frisingensis.

1152.

II. *FRIDERICUS I. Barbarossa*, sive
Ænobarbus, à barbâ ruffâ sic dictus,
Sueviæ Dux, Cunradi ex fratre ne-
pos. Uno omnium Procerum ore
Imperator electus. Suscepto Impe-
rio Principes dissidentes mutuâ be-
nevolentia devincire studuit: sic eti-
am relictos à Cunrado in Italiâ mo-
tus composuit. Veronenses, quod
nondum à Papa inauguratus esset,
obsequium præstare recusantes, ita
castigavit, ut urbes reliquæ venien-
tem promptissimè exceperint: sic
etiam

A. C. etiam Mediolanenses solâ autoritate compescuit, imò tertio in Italiam profectus, eorum urbem funditus evertit, insperso sale, & inducto aratro, ob recrudescens rebellandi ingenium, à Pontifice Hadriano III. inauguratus, in Germaniam rediit. Arnoldum Moguntinum, & Hermannum Palatinum, in ejus absentia totum Rheni tractum commoventes, pacavit; Moguntino quidem ob ætatem & ordinem parcens, Palatino autem ad receptam tum censuram damnato, cum canem in publicis spectaculis circumgestare cogeretur. Graves porro inimicitie inter hunc Imperatorem, & Pontificem Hadrianum ortæ sunt: adeò, ut Pontifex Imperatorem excommunicare statuerit, quod tamen mors ejus interveniens, dum muscâ suffocatus interiit, impedivit. Causam inimicitiarum præbuere ad Imperatorem literæ, in quibus Pontifex jactavit, *se dignitatis & honoris plenitudinem, coronamque Imperialem Imperatori libentissimè contulisse*, quæ verba non tantum Barbarossam, sed etiam Principes ita offenderunt, ut Otho Palatinus Comes, de Bojorâ, Pontificis Legatus

A. C. Legato exerto gladio mortem intentárit. Nec satisfecit Imperatori, quòd Pontifex voces, *Beneficium & coronam conferre, leniuerit, ita eas interpretatus, ut non Beneficium pro feudo, sed simplici acceptione pro bono facto, nec conferre pro dare pleno jure, sed simpliciter pro imponere acciperetur.* Convocatis igitur Lombardiæ Proceribus, per Iurisconsultos Regalia Imperii Fridericus discuti præcepit, ex quibus *se Iure Dominum Mundi esse intellexit.* Romæ interea Hadriano mortuo, duo Anti-Papæ emerferunt, Alexander III. & Victor IV. quorum iste proscripsit, hic defendit Fridericum: Victore autem extincto, Alexander, Imperatoris Persecutor, prævaluit, qui Italos, & vicinos contra Imperatorem incitavit. Friderico ergò in Germaniam regresso, Mediolanenses Urbem excitare denuò instituerunt, quos denuò dissipavit, tandem cum ipsis Romanis pugná initâ, duodecim millibus civium cæsis, ipsam Urbem occupavit, Alexandro fuga, induta veste nautica, dilapso, quem Venetias fugientem cum Imperatoris filius Otho ad Istriam usque persequere-
tur,

A. C. tur, à Veneto Ciano captus, & cum triumpho in urbem ductus fuit. Hinc Fridericus pro filio Venetiis Papæ supplex factus, & ad pedes ejus prostratus, colloque à Pontifice conculcatus fuisse scribitur, cum hâc insultatione: *super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem*; Fridericóque replicante; *Non tibi, sed Petro*, etiam Pontificem replicasse; *Et mihi, & Petro*. Acceptâ dein salute pacis datæ, Fridericus in bellum sacrum iterum se recepit. Omnibus ergò rebus in Germania prius benè constitutis, sumptibusq; in tam longinqui Belli subsidia comparatis, Expeditionem Asiaticam aggressus fuit, tribus ingentibus præliis Turcarum copiis superatis fusisque, plurimisque Provinciis Saracenis ereptis, ita ut Saladinus, Ægypti Sultanus, de relinquendâ universâ Asiâ cogitârit. Sed fata. Asiam urgentia, obstiterunt Virtutis tanti Principis, qui ingressus aliquod Armeniæ flumen, à vorticibus ejus abreptus fuit, tanto omnium cumluctu, ut vix ulli Principum plus lachrymarum datum fuerit, utpote cujus virtutibus integer & justus de-

Y berus

A. C. | betur Panegyricus. Non multò post
etiam Saladinus decessit, in cuius fu-
nere Præco, ferens interiorē ejus
tunicam, clamavit: *Saladinus, Asia
Domitor, ex tanto Regno, tantisque
opibus, nihil præter hoc secum aufert.*
Friderici anni, quibus regnavit, sunt
38.

Circa hæc tempora vixerunt *Gra-
tianus, Decretorum Compiler, Pe-
trus Lombardus, Magister sententia-
rum, Avenroës, item Petrus Com-
stor, ita dictus, quòd Biblia ita me-
moriter proferret, quasi ea in me-
morix ventrem esu comedisset.*

190. III. HENRICUS VI. *Affer*, sic di-
ctus ob severitatem: Hic cum Pater
Fridericus in Oriente bello sacro
occupatus esset, titulo Regis res Ger-
maniae atque Italiae administravit.
Ejus uxor erat Constantia, Rogerii
Siculi filia, quæ quinquagenaria eni-
xa est filium in publico territorio,
multis utriusque sexus adstantibus,
ne filius supposititius haberetur,
quod quidam pro figmento habent.
Hunc cum Cœlestinus Papa inaugu-
raret, coronam ejus pede in terram
dejecit, ut significaret, se habere po-
testatem ejiciendi Imperatorem ab
Impe-

A.C. Imperio, si ille demereret. Manifesta
 Majestatis pessundatio ! In Italiam
 ingressus, rebelles in ordinem rede-
 git, Siciliam puta. Calabriam, Apu-
 liam, Neapolin, exquisita supplicia
 in autores rebellionis exercens, qui-
 busdam excoriatis, aliis exoculatis,
 stipitibusque suffixis, nonnullis, qui
 Regnum affectarunt, ignitis Coronis
 redimitis. Legem sancivit, ut Impe-
 rium Successione esset hæreditari-
 um, non arbitrarium Electione : quæ
 Lex cum ipso Henrico mortua est.
 Ipso regnante, ordo militiæ Teutoni-
 cus institutus fuit, in obsidione Pto-
 lomaidis : Bello sacro mediocriter
 progredienti suppetias procuravit,
 præmaturâ morte majores conatus
 impediens, dum in Sicilia venatio-
 ni deditus, aliquando leniendi calo-
 ris gratiâ, ad frigidissimos fontes se-
 cessit, contracto morbo lethali, quo
 Panormi extinctus fuit, relicto filio
 quadrimo. Imperii ejus anni nume-
 rantur 8.

1199. **IV. PHILIPPUS**, Henrici VI. fra-
 ter : Huic Pontifex se opposuit, op-
 ponens ei Othonem, Henrici Leonis
 filium : quem tamen Philippus forti-
 ter profligavit, fugavit, placato spe-

A.C. *lucris Pontifice: tandem regressus in Germaniam Bambergæ in cubiculo perfidè trucidatur. Imperii ejus anni numerantur 10.*

1209. *V. OTHO IV. Princeps temerarius, imprudens & superbus, neglectis Principibus, cum Episcopis multa secretò deposuit, Pontifici tamen suspectus, quòd ejus vagam potentiam circumscripturus videretur. Hinc excommunicatus, Friderico II. à Bohemo, Bavaro, Saxone, & potentioribus ob majorum merita, & virtutes proprias electo, spontè cessit, vitæ reliquum privatus Brunswigæ agens, postquam regnasset annos 3.*

1212. *VI. FRIDERICUS II. Henrici VI. filius: deposito Othone, Coronam more majorum Aquisgrani accepit. Inclitus Heros, exemplo majorum Majestatis Imperii strenuus assertor: à Pontificibus Romanis multoties excommunicatus. Clemens inaugurationem ejus differendo potius denegavit, quàm denegando distulit. Hoc mortuo, Honorius eam detulit, ejus gratiâ non diu flagrante, ob animadversionem, quâ Cæsar in seditiosos Apuliæ Principes, & eorum Episcopos, Papâ non reputato, usus erat*

A.C. erat. Hinc prima in ipsum Excom-
municatio. Non mitius à Grego-
rio IX. Honorii Successore, cum
hoc Imperatore actum, dum præpe-
ditus valetudine & ventis contrariis
Brundusii moram fecerat in profe-
quendo Bello sacro, ita ut scripto
criminationibus Pontificis prius di-
lutis, demum ut Dux ejus Belli in
Syriam navigaverit, ubi pactis cum
Sultano Induciis decennialibus, in
Italiam reversus est, & multo auro
Papales diras redemit: Sed mox re-
labente Papâ ad dirum fulminandi
ingenium, cum cerneret, Fridericum
petere, ut filio Cunrado decernere-
tur à Proceribus Imperium; (Nam
Henricum primogenitum suum, jam
electum Romanorum Regem, Pater
Fridericus ob molitiones adversus
se, in carcerem conjecit, in quo mi-
serabiliter mortuus est,) quod ut im-
pediret Pontifex, nihil intentatum
in concitandis motibus adversus Im-
peratorem reliquit, etiam Gibellino-
rum & Guelforum factionibus re-
crudescens, quorum illi Cæsari,
hi Papæ addicti erant. Imperator
igitur, ut lupum auribus fortiter te-
neret, Italiam magnis copiis ingre-
ditur,

A.C. dicitur, magno ubique progressu: hinc Pontificis tertia Excommunicatio, cujus ira ne vana sine viribus esset, etiam exercitum à cruce signatum comparavit, quem Imperator, Imperatoriâ vi nixus, deleavit, Urbi tamen parcens; Mortuo Gregorio & Cælestino, ejus Successore, extincto, Innocentius IV. creatus est, qui orsam à Gregorio telam masculè pertexuit, transmigrans in Franciam, & coacto Lugduni Concilio, Imperatorem ob insidias comparere nolentem, omnibus diris devovit, quæ fuit quarta Excommunicatio. Quanquam autem & huic insultui magnum Exercitum opposuit, tamen vel tandem desertus ab amicis & fortuna, rebus diffidere, & in Siciliam ire cogitavit: ubi in itinere non sine suspitione veneni vitam finivit. Quanquam sint, qui à notho Manfredo suffocatum fuisse affirmant. Pertinacia adversariorum & domesticorum perfidia suspiciosum ipsum reddidit, quæ res & ipsi, & fidissimis ejus Ministris plurimum nocuit. Princeps erat eruditus, & multarum linguarum peritissimus. Hinc etiam literarum Patronus, qui cura-

vit,

1. C. vit, ut Ptolomæus, Avicenna, Aristoteles, Galenus, alii, in latinam linguam transferrentur. Imperii ejus anni numerantur 38.

Hoc imperante, vixerunt *Hugo Cardinalis, Vincentius Historicus, Accursius glossæ Compilator, Liranius, ex Iudæo factus Christianus, Vincen- tius Ealuacensis, Theologus & Hi- storicus, Alexander Alensis, Albertus Magnus, nobilis Suevus, ejus disci- pulus, Thomas de Aquino, Alphonsus Castellæ Rex, præclarus Astrologus, Bonaventura, &c.*

1250. VII. CUNRADUS, Friderici II. fi- lius: cui adjungendi sunt *Henricus Landgravius, viventi Friderico, ejus- que filio Cunrado, Pontificis machi- natione, oppositus, nec non Wilhel- mus, Holandia Comes; Item Richar- dus, Anglia Regis frater, qui itidem Imperatores fuerunt electi: adeò, ut mortuo Friderico Interregnum ferè in Imperio viginti duorum annorum secutum fuerit, quia hi non ab omni- bus pro Imperatoribus fuerunt ha- biti.* Cunradus à Landgravio ad Francofurtum profligatus in Italiam abit ad occupanda Regna Neapolis & Siciliæ hæreditaria, Cunradino fi-

A. C. filio, quem habebat, Bavariz Duci, spe
successionis commendato, tandem
à Manfredo, Fratре Spurio, iisdem
Regnis inhiente, veneno sublatus
est. Henricum Landgravium, profligato
Cunrado, etiam sua fata man-
serunt. Postquam enim Reutlingam
frustrà obsederat, ariete, qui adhuc
ostenditur, ibi relicto, tandem Ul-
mam oppugnans, sagittâ percussus
interiit. Nec Wilhelmus Holandiz
diu fuit superstes, dum Imperator
electus in Frisios res novas molieba-
tur, in insidias delapsus, hastisque
confossus fuit, nihil memoriâ di-
gnum præstans. Richardus Anglus,
qui, ut Imperator fieret, suffragia
emit, vi potius quàm moderatione
procedens, & crudeliter persequens
eos qui in ejus Electionem non con-
senserant, tandem spretus & deser-
tus, desperatione in Angliam ad Fra-
trem, bella contra subditos geren-
tem, rediit, ubi in aliquâ obsidione
telo trajectus, periit. His mutatio-
nibus præcipuæ familiæ extinctæ
fuerunt, inter quas *Suevica*, quæ in
Cunradino, Cunradi IV. filio, lugu-
briter desit, utpote Regnorum Nea-
polis & Siciliæ, multarumque in Ger-
mania

A. C. mania provinciarum hærede unico.
 Hunc Carolus Andegaviensis, Lu-
 dovici Regis Francorum Frater, ab
 Urbano IV. Pontifice attractus in
 Italiam, utroque ejus Regno occu-
 pato, in Maris devicit, & cum Fride-
 rico Austriaco captum, Neapolin du-
 xit; ubi non diu post securi percussus,
 vitam miserabiliter finivit; Clemen-
 tis IV. Pontificis impulsu Carolum
 hanc cædem designasse ajunt, cui
 Pontifex de captivis sciscitanti re-
 sponderit; *Vita Cunradini mors est
 Caroli; Mors Cunradini vita Caroli.*

CAP. VIII.

De Imperatoribus Dynastiæ Quin-
 tæ, quæ est eorum, qui ab Electori-
 bus electi fuerunt, potissimum ex
 Archiducali domo Au-
 striæ.

*Qui fuerunt Imperatores à Septemvi-
 ris Electi, à Rudolpho I. usque ad
 tempora nostra, & Imperato-
 rem nostrum?*

1273. **I. R**UDOLPHUS I. *Habsburgensis,*
 exiguo quidem censu, angustó-
 que Principatu, sed generis Nobili-
 tatem ad Veteres Francones refe-
 rens, ex Castris vocatus, factus fuit

Y S

Cæsar:

A.C. Cæsar: Princeps prudens, armisque
& bello strenuus, & qualem turba-
tum Imperium tum poscebat. Itali-
am, ut à Pontifice coronaretur, in-
gredi nunquam voluit, non dissimu-
lans causam, quod Cæsarum in Ita-
liam vestigia lata, magnifica, plenā-
que bonæ spei videret, ex Italia verò
referentia, & foras versa, tristia, mi-
sera, luctuosa, alludens ad apolon-
gum:

— Quia me vestigia terrent,
Omnia te versum spectantia nulla
retrosum.

Liberalis fuit in dandis Italiæ ur-
bibus, quæ ditionis Imperii erant, pro
pecuniâ, Immunitatibus. hinc Bono-
nienses, Florentini, Genuales, Lu-
censes, alii, liberi. Germaniæ autem
restaurator, & à Latronibus, quibus
ea scatebat, repurgator, Pacificator.
Consilia moderata & tuta prius
semper experiri maluit, quàm quen-
quam aggredi bello. Bohemiæ Re-
gem Ottocarum, Imperio Austriam
restituere nolentem, ad paciscendum
adegit, sed Pactis, impulsu conjugis
suæ, non stantem, armis denuò ag-
gressus est, victumque in prælio in-
terfecit. Toto Imperii sui tempore
bellæ.

C. bellavit, in 14. Conflictibus semper
 Victor evadens, ut *Victoriosi* nomen
 inde reportaverit. Paulò ante mor-
 tem Francofurtum Electores convo-
 cavit, ut filium suum Albertum crea-
 rent Regem Romanorum, quod ob-
 tinere non potuit. In postremo vitæ
 decursu plura de Imperii curis que-
 stus, conspecto ante se aliquando re-
 gio diademate, dixit: *Quàm blande
 & jucundo fulgore oculos aspectanti-
 um perstringis, & ad te allicis, verum
 si mortales scirent, quantum molestia-
 rum sub te lateat, nemo etiam humo
 sublevaret.* Privatus humanissimus
 fuit erga omnes, Satellitibus præci-
 piens, ne quenquam pauperum ab
 accessu suo abigerent, *Sinite*, inqui-
 ens, *homines ad me venire.* Non enim
 ideò ad Imperium vocatus sum, ut in
 arculâ includar. Frequens in ore ejus
 erat hæc sententia: *Severum & im-
 mitem me fuisse aliquando posuit,
 lenem & placabilem nunquam.* In ca-
 stris, ut miles, habitu incessit, detritâ
 nonnunquam veste, visus interdum
 vestes refarcire, ut exemplo esset
 aliis. Facetus etiam salibus, cùm
 aliquando duos audiret Oratores,
 quorum alter barbâ canâ, nigro ca-
 pillo;

A. C. pillo; Alter verò barbâ nigrâ, cano capillo erat, iis, citam expeditionem flagitantibus, respondit, se non prius absoluturum esse eos, quàm rationem diversitatis barbæ & capillorum reddiderint: qui postero die responderunt; Alter, cujus barba cana, capilli nigri erant; *Omne* suam curam fuisse, ut ori & gula satisfaceret, hinc barbam suam esse canam, capillos nigros: Alter; *Barbam suam* 24. annis juniorem esse capillis, qui statim creverint, cùm infans natus esset, barbâ non itidem: hinc barbam suam esse nigram, capillos canos. Hoc responso delectatus Imperator, benignè eos dimisit. Tandem decessit in oppido Germersheim ad ripam Rheni, in Palatinatu, anno ætatis 74, Imperii 19. Spiræ in Templo juxta Philippum Frid. Barbarossæ filium, dormiens.

1291.

II. ADOLPHUS NASSEVIUS, Moguntini favore electus, inimicitias cum Alberto, Austriæ Duce, fidelitatem jurare nolente, exercens, eum, tanquam æmulum Imperii,ditione pellere fuit conatus. Imperator factus, ob rem domi angustam, quam suo Symbolo, *Præstat vir sine pecunia, quàm pecunia sine viro*, non dissimul-

A.C. simulavit, Angliæ Regi Eduardo mercenariam 100000, aureorum stipendio militiam cōtra Philippum, Franciæ Regem, locavit: quod ejus existimationem valdè læsit, & Principum studia à se avertit; *Stipendiarius Angli* ab Alberto nominatus: quam tamen operam aliis negotiis impeditus, quamvis servatâ pecuniâ, non præstitit, sed emptam Thuringiam, quam Albertus Thuringiæ Landgravius ei venum obtulit, armatâ manu occupare laboravit. Re autem lentè progressâ, multisque sceleribus, qualia erant adulteria, stupra per vim Monialibus illata, fides violata, ab Adolpho designatis, Moguntinus, favore in odium verso, de eo dejiciendo, in ejusque locum Alberto substituendo, Electoribus autor fuit. Adjutus ergò Adolphus Rudolphi Palatini, & Baviariæ Othonis auxiliis, cum Alberto inter Wormariam & Spiram in campo, qui dicitur Hasenpyhel / confligit, sed congressu infelici: quippe ipsius Alberti manu interfectus, plusquam 60, Ducibus & Comitibus cum eo cadentibus: Victoriâ tamen etiam conjurantibus adversus Adolphum malè ceden-

A. C. cedente, quorum singulos Adrastia divina mansit. Albertus decennio post à fratris filio ense peremptus, eodem mortis genere Comite de Hohenloe & de Ochsenstein pereuntibus; Moguntinus apoplexiâ tactus; Comes gemini Pontis in fluvio submersus: Episcopus Argentinensis à rustico gladio transfossus; Comes de Leiningen phrenesi corruptus, aliis aliâ strage demessis, Imperii Adolphi numerantur 6, anni.

Circa ejus tempora vixit *Gregoras, Martinus Polonus, Bonaventura* alii.

1298.

III. ALBERTUS AUSTRIACUS, sic dictus, quia per conjugium Elisabethæ Exarchatum Austriæ, Comitatum Tirolis & Goricæ acquisivit: Francofurti denuò eligitur, & more prisco Aquisgrani coronatur. Papa inaugurationem ipsi primò denegavit, Parricidam ipsum appellans, quòd Adulphum interfecisset, tandem ut haberet, quem Philippo Regi Galliæ opponeret, ejus Electionem approbavit. Papa tum erat Bonifacius VIII, annum Christi 1300. primùm pro Jubilæo Orbi Christiano obtrudens, quo pecunia aucupio

A.C. vix aliud efficacius fuit. Ipse tum Papa primo Jubilæi die Pontificis habitu, secundo Imperialibus ornamentis indutus processit, evaginato gladio ante se proclamari iubens : *Eccò duo gladii hîc.* Huic Pontifici sequenti Epitaphio parentatum fuit : *Intra- vit ut Vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut Canis.* Expeditiones Alberti fuerunt variæ: cum ipsis Electoribus Rheni ipsi confligendum fuit ob telonia, quæ ad Imperium spectare dicebat. Sic etiam de Hungaria cum Othone, Duce Bavarix, ei proluxa fuit controversia, ut vel tandem ad arma fuerit ventum, eventu Alberti lugubriori, quàm feliciori. Filium suum Rudolphum armatâ vi Regem Bohemix constituit, qui vix regnum ingressus, in Cubili fraude fuit obtruncatus. Summatim, duodecies in ipsâ Germaniâ, fortunâ variâ conflixisse memoratur Albertus, extra Germaniam nullo bello memorabili gesto. Tria potissimum genera deamasse scribitur; *Pudicitia feminas claras & illustres, Clerum devotum & religiosum, ac milites strenuos & fortes*; id quod luxuria tam severè eâ tempestate punita loquitur, dum
adul-

A.C. adulteris pudenda fuerunt amputata, aliis exemplis severitatis in alios sceleratos statutis. Tandem à fratris filio Johanne, cujus Bona Tutoris nomine justo diutiùs obtinere videbatur, trucidatus ad Vindonissæ flumen interit. Uxor ejus Elisabetha acuti erat ingenii, quæ mineram Salis, ejusque faciendi usum invenit in Hallis propè Gmunden in superiori Austriâ: inter cæteros ejus filios clarus est *Leopoldus*, dictus *Militia Decus*, qui in prælio occubuit, ab Helvetiis trucidatus ad oppidum *Sempach*. Imperii ejus anni numerantur 9 menses 6.

Circa hæc tempora floruit *Franciscus Petrarcha*, *Ioh. Bocacius*, *Raimundus Lullius*, *Arnoldus de Villa nova*, *Iohannes Scotus*, *Nicephorus Callistus*.

1308.

IV. HENRICUS VII. Comes Luxemburgensis: non quidem opum, sed virtutum ditissimus, hinc conjunctis Electorum suffragiis electus, ut laboranti Imperio medelam adhiberet, id quod insigniter præstitit. Curæ initio facto in Germaniâ, æquissimâ justitiæ trutinâ bella & controversias auferens, tum demum in Italiam

A.C. liam profectus, alios in deditionem accipiens, alios armis subigens, cum primis Theoboldo Bruflato, seditionis autore, Equis discerpto, Guelphorumque compressa insolentia, & Gibellinis denuò recreatis, Romæ, Pontifice tunc Avinione sedem habente, jusjurandum, quod Cardinales Pontifici præstandum dicebant, pronuntiare recusavit, nolens jurando devinciri Pontifici. Circa hæc tempora bellum Wirttembergicum à Cunrado Winsbergensi Barone, & civitatibus Suevicis est ortum, Victo Wirttembergiæ Comite, & ejecto, sed post mortem Imperatoris amissa, & plura iis, recuperante. Item Philippus Pulcher, Francorum Rex, circa hæc tempora extinxit Templarios, inhians eorum opulentia, quorum prædia Hospitalariis S. Johannis attributa fuere. Tandem Henricus Imperator veneno, quod Monachus quidam Ordinis Prædicatorii, à Guelphis subornatus, Eucharistiæ, illitum, ei in Italia dedisse scribitur, extinctus est. Imperii ejus anni numerantur 5.

14. V. LUDOVICUS IV. *Bavarius*. Hic laudatissimus Imperator, non sine
contra-

A. C. contradictione rerum potitus est. Adversarium enim habebat Fridericum Austriæ Ducem, Cæsaris Alberti filium, cognomine Pulchrū: quem Coloniensis Bonnæ inauguravit; Suffragiis tamen superior Ludovicus: hinc inter utrūque magna vi dimicatum ad Eslingam, victoriam obtinente Bavaro, qui Frider. Austria. cum triennio in custodia captivum detinuit, tandem his conditionibus dimisit, ut quoad viveret, nomen, non verò jus & potestatem Imperatoris, usurparet, qua victoria Ludovicus moderatè usus erat, confirmatâ sibi omnium benevolentia. Inde in Italiam profectus, ad sepienda Gibellinorum & Guelphorum dissidia. istis, quàm his æquior. Hic Ludovicus fere fuit σημειον αντιλεγόμενον Pontificum. Eum enim excommunicavit Papa Iohannes XXII. quia sine Papali confirmatione sibi partes Imperatoris sumpserat, quam Tyrannidem Ludovicus masculè repressit, publico scripto ex divinis & humanis literis muneris sui dignitatem asserens: nihilominus Mediolani ferreâ, Romæ verò Imperiali coronâ à Cardinali Columna, ex consensu Senatus.

A. C. tús Populique, coronatus, ubi, habitá Synodo, Papam Iohannem à Pontificatu deiecit, & surrogavit ei Nicolaum V. quem Itali captum Avennionem Papæ miserunt, ubi in carcerem coniectus perit. Ludovicum excommunicavit Iohannis Successor, Benedictus XII. & quantum in se, privavit dignitate, cui itidem generosissimus Imperator restitit, Francofurti Conventu indicto, masculè demonstrans, quòd Pontificibus Romanis nihil juris in Imperium Romanum competat. Ludovicum excommunicavit Clemens VI. furiosissimè Omnium in optimum Cæsarem debacchatus, eò usque re deductâ, ut Moguntinus Electores convocaverit, qui abdicato Ludovico surrogárunt Carolum, filium Iohannis Bohemi. Quanta autem impudentiâ Bzovius, hodiernus Baronii continuator, Paparum factum palliet & defendat, econtrà Ludovici heroicam constantiam in asserenda dignitate Imperatoriâ incuset, videre est ex libro, Monachii anno 1618. evulgato, cui titulus est: *Ludovicus Quartus Imperator defensus, Bzovius injuriarum postulatus, quòd eundem Di-*

viii

A. C. cum Imperatorem, Serenissimorum
Bavaria Ducum Primogenitorem,
contra jus, fas, equum, verum, in men-
dosissimis Annalibus suis infectatus,
gravissimis calumniis oneravit: ab Io-
anne Georgio Hervuarto ab Hoen-
berg, Serenissimo Bavaria Duci ab in-
timis consiliis, Preside Suaba, &c. Pau-
 lò post Carolum, sibi illegitimè op-
 positum, Ludovicus veneno potatus,
 & in venatione de Equo præcipita-
 tus, mortuus est. Imperii ejus anni
 sunt 33.

Circa hæc tempora floruere Nico-
 laus Lyranus, Guilielmus Occam, Io-
 hannes Taulerus, alii.

1346. VI. CAROLUS IV. Henrici VII.
 nepos, filius Iohannis, Regis Bohe-
 miæ. Hujus electio denuò magnis
 difficultatibus laboravit, Nam Prin-
 cipes, mortuo Ludovico, Francofurti
 convenientes, negaverunt, Carolum
 legitimè antea electum. Hinc ele-
 ctus *Eduardus, Rex Anglia,* ob glo-
 riam rerum gestarum, qui agens,
 quæ domi sunt, oblatum Imperium
 reverenter recusavit. Post hunc ele-
 ctus fuit *Fridericus, Marchio Misniæ,*
 quem Carolus corripit oblatis mu-
 neribus, ad Imperium respuendum.

hoc

A.C. hoc ambitu ad Imperium obtinendum. Post hunc *Guntherus*, Comes Suarzburgensis, industrius vir, & bellicosus, electus fuit, & publicè Imperator proclamatus, sed & hunc Carolus arte Principibus infensum & odiosum fecit. Facto igitur Francofurti decreto, Carolus ab Electoribus electus, etsi à Pontifice non unctus, declaratus Imperator mansit, confirmans tum Francofurtensibus suas nundinas, & vernaes, & autumnales; Gunthero per venenum, à Medico in potiunculâ porrectum, inutili ad Imperium facto, & Carolo Romæ etiam à Pontifice Innocentio VI. coronato, qui in Francia educatus, Francorum ubique fuit studiosissimus, horum mores & artes in gubernatione egregiè exprimens. Iura Regni Arelatensis, quæ penes Imperium fuerunt, Francis concessit, è contrâ Bohemiæ amplificandæ fuit studiosissimus. Corruptis etiam Philippi Ducis Austriæ Legatis, ut terrore Principi suo incusso, fugæ capefscendæ autores essent, adulterinâ monetâ perfidiæ officium compensavit, & Proditoribus de compensatione conquerentibus, *non alio, quàm adulterino*

A C. terino auro dignam esse perfidiam, respondit. Utut autem hic Imperator homo, & nihil, quod humanum, ab eo alienum fuerit, tamen saluberrimam *Carolinam* legem, *Aurea Bulla* nomine notam, Imperio reliquit, de cuius tenore I Cti multa differunt, in qua inprimis Jus Electionis Electoribus Principibus *Algerndus* est assertum. Tandem ambitu largitionis etiam suo filio Wenceslao, januam ad Imperium, ut ipse ingressus fuit, aperuit, dum obtinuit, ut is Successor Imperii designaretur. Cum autem promissam pecuniam Electoribus dare non posset, publica vectigalia ipsis oppignoravit, & sedecim Urbes Sueviæ vicinis Principibus vendidit, Imperii Patrimonio insigniter imminuto, ut Maximilianus I. Imperator dixerit; *Eo pestilentiore pestem nunquam aliàs Germania contigisse.* Alii etiam eundem dissipatorem Imperii, alii *Vitricum* Imperii, vocarunt. Literatus fuit, & literatorum fautor. Academiarum fundator & auctor. Commentarium de suâ vitâ scripsit, quem edidit Reineccius. Imperavit annos 53. mens. 4.

Circa ejus tempora vixit Iohan-

A.C. nes *Wicclef* in Angliâ, Papatus oppugnator strenuus; *Bartholus*, *Baldus*, *Maximus Planudes*, *Ioh. Bocacius*.

1378. VII. *WENCESLAUS*, filius *Caroli IV.* naturâ & educatione admodum vitiosus, Reipublicæ negligens. Intestini etiam tunc ingentes motus exorti sunt, cum Civitates *Sueviæ*, *Bavariae* & *Franconiae* contra Principes conspirarent, unde Principes vicissim vicinas civitates oppugnandas esse statuerunt. Tandem *Wenceslaus*, cum nulla in ipsum animadversio, nec quidem squalidus carcer, quicquam proficere posset, ab Electoribus de ponte fuit dejectus, postquam regnarat 22. annos.

Eâ tempestate vixerunt *Paulus Venetus*, *Chrysoloras*, qui Græcas literas in Italiam revexit; Latinâ etiam linguâ excoli denuò inceptâ. Item *Bertholdus Niger* Chymista, & *Monachus Germanus*, qui in perniciem generis humani excogitârunt ferale tormentorum bellicorum genus, quæ à sonitu *Bombardas* vocamus, cum ex silice excussa scintilla fortè in pulverem sulphuraceum, in Mortario servatum, incidisset. Veneti contra *Gen-*

A.C. Genuenses bombardis primum usi
fuisse dicuntur.

1400. VIII. RUPERTUS *Palatinus*: hic
Wenceslao non immediate succes-
sit, sed *Friderico Brunsvicensi*, qui in
locum Wenceslai *Frankfurti* ele-
ctus, in reditu ad patrios Lares, ab
Henrico *Waldecciae* Comite instin-
ctu *Moguntini*, prope *Frizlariam*, oc-
census est. Huic ergo *Friderico Ru-*
perto successit. Hic Imperio resti-
tuere cogitavit, quæ à suis Anteces-
soribus alienata fuerunt: inprimis
Mediolanensem Ducatum, & *Insu-*
briam, prius *Galeacio*, *Mediolanensi*
Duci concessam, sed à fatis in aliam
viam retractus, obiit. Imperii ejus
anni numerantur 10.

1410. IX. JODOCUS BARBATUS, Mar-
chio *Moraviae*, *Caroli IV.* ex fratre
Henrico nepos. Brevis Imperio, & ad
res gerendas ineptus. Imperavit 5
menses.

1411. X. SIGISMUNDUS, *Caroli IV.* fi-
lius, *Wenceslai* frater, *Hungariae* &
Bohemiae Rex: Imperator bello, &
secundo conjugio, ob Conjugis *Bar-*
barae, *Hermannii Comitis Ciliciae* filiae
ineffabilem libidinem, satis infelix,
sed propria virtute nulli Principum
secun-

A. C. secundus. Is interfuit Constantiensi Concilio, contra tres Pontifices, Iohannem XXIII. Gregorium XII. & Benedictum XIII. coactum, quibus ob varia vitia depositis, substitutus fuit Martinus V. tum temporis non obstante salvo conductu, quem Imperator dederat, combusti fuerunt Iohannes Hafs, & Hieronymus Pragensis. Hoc ipso in Concilio Adolphus Cliviæ, & Amadæus, Sabaudia Comites, in ordinem Ducum Imperii, & Fridericus IV. Burggravius Noribergensis, nec non Fridericus Bellicofus, Misnia Marchio, Electores ab Imperatore creati fuerunt. Tunc etiam Academia Rostochiensis fundata. Ad bellum Turcicum iturus, bello Hussitico implicatur, in quo Iohannes Ziska, monoculus, sed natalibus splendidus, & belli gloriâ nulli secundus, Sigismundo multis præliis gestis, gloriosè se opposuit. Summatim, nihil, præter meliorem fortunam, quæ in Dei, nõ hominum, manu est, in hoc Imperatore desideratum fuisse, scribunt. Purpuratis, maledicentiam Germanorum apud eum accusantibus, respondit; *An vobis grave videretur, illos malè loqui, cum*

4.C. *nos malè agamus?* Objicienti ministratorum nonnulli, quod ditioribus multa, egenis nihil largiretur, duabus pyxidibus, alterâ aureâ, alterâ plumbeâ, in optionem oblatis, ostendit, *bona & honores non tam humanitus, quàm divinitus, conferri.* Tandem obiit Imperii anno 26. mense 8.

Eâ tempestate florere viri doctissimi illustres, *Laurentius Valla, Iohannes Hufs, Iohannes Gerson, Iohannes Turrecremata, Aretinus, Flavius Blondus, Foro-Julienensis, Georgius Trapezuntius, Laurentius Justinianus, Dionysius Carthusianus, Nicolaus Cusanus, Antonius Florentinus, &c.*

1438.

XI. ALBERTUS II. Austriacus, Sigismundi Gener, postquam ab Alberto I. occiso, sex Imperatores ex aliâ, quàm Austriacorum familiâ successerant, Princeps virtutum & Charitum choro stipatus & cumulatus, eodem anno Rex Bohemiæ, & Rex Hungariæ, & Imperator Romanus factus, ter coronatus fuit. Bohemiam à Polonis, Hungariam ab Amurate Turcâ vindicavit, tandem ex immodico peponum esu, ob ingentem æstum, ad refrigerandum corpus,

PNS,

A.C. pus, obijisse scribitur. Imperii ejus
anni numerantur 2.

1440.

XII. FRIDERICUS III. Austriacus,
filius Ernesti, Archiducis Austriæ.
Pacificus Imperator, Principes suos
amans, ut Pater: contra Carolum
Burgundiæ Ducem hostem se magis
ostendit, quàm præbuit. Imperium
undique turbulentissimum accepit;
turbarum causas præbentibus Papis,
Eugenio IV. & Felice V. item con-
trariis Conciliis, Basileensi & Floren-
tino. Eo regnante, Pius II. Pontifex,
antea Æneas Sylvius dictus, ab Epi-
scopo Moguntino juramentum exe-
git, ut nunquam Septemviros con-
vocaret, nisi de Pontificis volunta-
te: hoc denegantem, dignitate de-
jecit, substituto ei Adolpho Nassovio.
Moguntinus contrà à Friderico
I. Palatino, & Ludovico Bavaro, co-
gnomine Divite, non modò defen-
sus, sed & adversæ factionis exerci-
tus fusus fuit, captis tribus Principi-
bus, Badensi, Metensi, & Wirtember-
genfi, quibus captis in primâ cenâ
nihil panis apposuit, quòd contra
Belli leges, & segetes, & Molas o-
mnes, incendio delevissent. Etiam
contra Hungaros, & Austriacos bel-
lare.

A. C. flare fuit coactus. Cæteróquin summo sub eo Pax in Imperio fuit. Fabio enim quàm Scipioni similior, plura cunctando, quàm celeriter agendo confecit. Ejus Symbolum fuit: *Irreparabilem felix oblivio rerum*. Itali scribunt, *neminem potuisse introspicere latebrosam hujus Caesaris pectus*. Eo regnante, Uladislaus, Poloniæ & Hungariæ Rex, ab Amurathe II. Turcarum Rege, ad Varnam victus fuit, dans pœnas induciarum violatarum. Porro Friderici pacifica monumenta sunt *Academia excitata, & privilegiis donata*, Friburgensis, Basileensis, Ingolstadiensis, Moguntina: Tubingensis fundata fuit ab Eberhardo Wirttembergensi Comite. Eo imperante, etiam Ars Typographica inventa est Argentorati, à Iohanne Gutenbergio, alii tamen Moguntia hoc nunquam satis laudatum inventum adscribunt. Tandem decessit Fridericus Linzii, altero crure prius ferro amputato, propter gangrænam, cum imperasset, 3. annos, quos Imperii annos nullus Imperatorum attigit; Ultimus, qui Romæ coronatus fuit.

Eo seculo viguit seges virorum illustri-

A. C. lustrium: *Pomponius latus, Platina, Bessarion Nicanus, Theoderus Gaza Cardinalis, Antonius Sabellicus, Marsilius Ficinus, Iohannes & Franciscus Pici, Mirandula Comites, Philippus Callimachus, Hermolaus Barbarus Venetus, Iohannes Iovianus Pontanus, Angelus Politianus, Ambrosius Calepinus, Hieronymus Vida, Iohannes Tritemius, Rudolphus Agricola, &c.*

1493.

XIII. **MAXIMILIANUS I.** Friderici III. & Leonoræ Portugalensis Reginae filius, Aquisgrani Rex Romanorum, superstitè adhuc Patre, coronatus: Caroli Burgundi unicam filiam *Mariam*, castissimam & pulcherrimam duxit, loco dotis Belgii Provincias acquirens, quas tamen uxore præmaturè ex casu Equi mortuâ, filio Philippo consignavit. Varia & gravissima bella gessit, vario eventu, ut periculum mortis vix evaserit. A Brugenſibus per 9. menses captus, suis oculis nobiliores suos Aulicos decollari conspexit, cum momentaneo horrore idem fatum metuens. Celebratis à morte Patris Wormatiæ Comitibus, Iudicium Camerae Imperialis instituit, & Eberhardum Comitem Wurttembergicum Principis

A. C. pbus Imperii adscivit, hunc honorem non ambientem. Inter alia bella etiam Helveticum ei grave fuit, dum octies cum Helvetiis confligit, ad eos reducendos sub Imperii jugum, iis tamen paciscendo libertatem suam reliquit: quorum Exemplo Rustica Seditio de abolendo Magistratu exarsit, initiis in pago Ditionis Spirensis, Undergrünbach exortis: horum foedus appellabatur Bundschuh. Helveticum bellum excepit Bavaricum, ob Georgii Divitis Bavari testamentum, quo genero Ruperto, Philippi Electoris Palatini filio, legata dispossuit, quæ Imperio præjudicaverunt. Hujus belli occasione Dux Wurttembergicus Maulbronnensem, Noribergenses Altorfanum tractum Palatinatui detraxerunt. Post secutum fuit decennale Bellum cum Venetis, quo hæc Respublica gravissimè afflictæ fuit. Memorabile est, cum Legati Venetorum Romanâ voce Maximiliano bellum indicerent; *S. P. Q. Venetus indicit bellum Maximiliano*, Maximilianum placidè respondisse; *ite, & gerite bellum simili stultitiâ, quâ indixistis*. Filium habuit Philippum, Belgarum Principem, qui ductâ Iohan-

A. C. Iohannâ, Ferdinandi & Isabellæ Hispanorum filiâ, familiæ Austriacæ Hispaniam, Siciliam, Neapolin, Indiâsque tum primùm inventas, nomine Dotaliciorum acquisivit: anno verò ætatis 28. (adeoque non *παρρησιᾷ*) decessit, duobus filiis, *Carolo & Ferdinando*, & filiabus quatuor relictis, superstite adhuc Maximiliano Patre, annis aliquot. Tum temporis Selimus, Turcarum Imperator, devictis regnis Orientis, reversus in Thraciâ, orbi Christiano terrâ mariq; bellum minitabatur, cui Maximilianus pro Imperio vigilantissimus, quàm potentissimè resistere parabat, cuius conatus tamen Mors, cui accelerandæ incautus Medicus suo pharmaco multum attulisse putatur, impedivit; Mors, inquam, inexpectata Imperio, sed non Maximiliano, qui mortalitatis memor, triennio ante mortem, funebrem capulum, è querno ligno, secum circumferri iussit, cavitque testamento, ut corpus suum exanime rudi linteo involutum, sine ullâ exenteratione, huic capulo inferretur, & vivâ calce, ut citò putresceret, inspersum, in quietem poneretur. Hic Maximilianus ab infantia in nomen

A. C. ætatis annum elinguis fuit, sed progressu temporis tam facundus, ut supra patriam linguam, Latine, Gallice, Hispanicè, Italicè, eleganter loqueretur. Præceptorem primum habuit Petrum, Novæ civitatis deinceps Antistitem, importunum Pædōtribam, utpote solas Dialecticas argutias doctum, ad quæ capeffenda Maximiliani pueritia apta non erat, qui optimam indolem verberibus à literis magis absterruit, quàm ad eas amandas excitavit: quâ de Scholasticâ tyrannide Imperator querulanter dicebat: *Si hodie Præceptor meus viveret Petrus, quanquam multa Præceptoribus debeamus, efficerem, ut eum instituisse me pœniteret.* De huius Herois Ingenii profunditate Judicium fiat ex speciminibus, quæ edidit. Primus inter omnes Principes singulorum Genealogias indagavit. Interdum philosophabatur, ingeniosè de rebus naturalibus disputans, acrius differens de rebus sacris: in ipsâ Medicinâ haud rarò magna experimenta exhibens; Solis Jureconsultis, Bartolum & Baldum crepantibus, contrarius, parumque æquus. Ipse res gestas suas poemate Teuto-

A.C. Teutonico Emblematicè conscripsit, libro titulum Thetordandæ præscribens, fingens curiositatem & Invidiam, quasi personas comicas, quas prudentiâ suâ aut vitaverit, aut vicerit: cujus poëmatidis clavis extat apud Sebastianum Francken / in Chronico Germanico. Si, quibus virtutibus laudatissimus hic Imperator claruit, dicendum esset, integra oratio vix sufficeret. Summa humanitas in Majestate summâ, & summa Majestas in humanitate summâ. Corpore erat in omnibus Expeditionibus laboriosissimo: nec æstus, nec frigus, nec commeatûs penuria eum frangebatur. Tantâ valebat memoriâ, ut quem semel viderat, is longo post tempore certò agnosceretur. Prudentissimus injuriarum dissimulatur, & per hoc multarum molitionum in se dissipator. Justitiæ tantus assertor, ut loca suppliciiis destinata præteriens, venerabundus solet dicere; *Salve Justitia*. Militaris disciplinæ excultor fuit gravissimus, & machinarum bellicarum excogitator ingeniosissimus. Ob venationis & aucupii studium, quo plurimum delectabatur, ut etiam cum summo vitæ periculo in altissi-

A. C. mis rupibus capreas sectaretur, à quibusdam culpatur: sed leve & veniale in tanto Heroe vitium. Tàm castus & pudicus, ut virgini exemplo esse potuisset. Iturus cubitum, ne quidem cubicularium ad se exuendum, aut deponendum, admisit. Dum ægrotabat, præ verecundia urinam paucis concessit Medicis: Testamento cavit, ne mortuo sibi induerentur feminalia aut caligæ, ne in cuiusquam arbitrio esset etiam cadaveris denudatio. Symbolis his delectabatur: *Tene mensuram, & respice finem.* Item, *Charitas non expectat egentis petitionem, ubi necessitatem videt, priusquam petitur, opitulatur, & auxilium offert.* Imperii ejus anni numerantur 25. menses 5.

Circa hæc tempora floruerunt Gabriel Biel, Iohannes Râuchlin, dictus Capnio, Iohannes Nauclerus, Iohannes Stöflerus, Wilhelmus Budanus, Desiderius Erasmus, Philippus Melancthon, Iohannes Reysersberg/ Beatus Rhenanus, &c. cum primis LUTHERUS, Papæ Leoni, ejusque Indulgentiarum præconibus anno 1517. sese opponens, thesibus suis numero 95. templo Arcis Wittembergen.

A.C. bergensis affixis, ex quo Reformationis Evangelicæ primordium.

1518. XIV. CAROLUS V. Maximilianus è filio Philippo nepos: natus Gandavi in Flandria, à juventute ita informatus, ut anno ætatis 15. egregia specimina futuri regiminis ediderit. Hinc Belgii administratione immaturè susceptâ, obortis lachrymis Deo gratias egit, quòd tam amcenâ provinciâ ab ipso donatus esset, cum Ultrajecti eam ex editissima turre in circumjacente planitie aspiceret. Cognitâ avi materni morte, statim Castellæ & Hispaniæ Regis titulum usurpavit. Sicuti etiam avo paterno electus Imperii Imperator successit, Francisco Galliarum Rege frustrâ id ambiente. Susceptum ejus Imperium varia, & ea quidem gravia bella ponè secuta sunt. Eo regnante, Rusticorum tumultus, longè latèque in Germania grassans, plenis velis erupit, quem decennio post fanatica in Westphalia secuta fuit seditio. Bellum primum extra Germaniam gestum, fuit Gallicum, contra Franciscum Regem Galliarum, quo ipsum Franciscum, & in Italia Urbem Romam cepit, ob Pontificem Clementem VII.

4. C. qui in fœdere contra Carolum erat,

De hinc secuta Expeditio Asiatica, qua Mulcassem Tuneti Regē restituit, & oras Siciliae atque Italiae à Pyratibus liberavit: tandem aleâ belli biennio post infelicitè repetitâ, cum suis periculose, ut prius victoriosè regressus est; *Se malte, dicens, unum Christianum servare, quàm mille Mauros, Turcas & Pœnos occidere.* Asiae bellum excepit in Austria Turcicum, quod Solimannus non sustinuit, sed in Thraciam, Carolo non expectato, & arctissimâ Viennæ obsidione solutâ, prædâ onustus, rediit. Varia quoque erant bella in Germaniâ; Wirttembergicum contra Ducem Ulricum, Clivense, de possessione Geldriae; Brunswicense, ab Henrico Brunswicensi natum, & quod omnium gravissimum fuit Principibus Protestantibus Smalcaldicum, cuius à Poppo, Causæ, Initia, Consilia, Conflictus, Progressus & Eventus, passim apud Historicos, cum primis Hortlederum, Sleidanum & Thuanum extant: Smalcaldicum dictum, quia Evangelici, auditis Pontificiorum minis, Smalcaldiae fœdus defensionis mutuae sanciverunt. Helena, de qua
hoc

A.C. hoc bello saltabatur, fuit Religio, quæ armis nunquam fuit coacta, multò minùs si verbo Dei nixa est, victa, aut expugnata, quod non nemo inter Pontificios, victis & captis Saxoniae Electore, & Hassiae Landgravio, dixisse fertur: *Victos esse Principes, sed causam triumphare.* Laboravit quidem Carolus in Germania Philippo filio Imperium relinquere hæreditarium, sed præter Ordines Imperii, obstabat ei frater Ferdinandus, jam tum non sine Ordinum offensione factus Romanorum Rex, qui hanc ipsam in spem filium Maximilianum educaverat. Tandem resignato Electoribus Imperio, & hæreditariis Regnis filio Philippo traditis, quod reliquum vitæ erat, invictissimus Imperator Monasticum esse voluit, à Confessionibus juxta se habens *Constantinum*, virum gravem & pium, cujus suavissimis consolationibus mirificè erectus fuit. *Hinc in solo crucifixo se omnem salutis spem collocasse*, Bernhardi verbis confessus, sumpto viatico, *in me mane*, dixit, *dulcissime Servator*, *ut ego in te maneam*: in quæ verba deficiens, examum Evangelicè finivit. Hujus Impera-

A. C. Imperatoris fortunæ & laudes integros libros, quorum septem Guilielmus Zenocarus, ejus olim Confiliarius, conscripsit, requirunt. Non tamen negligenda Apophthegmata, ex quibus ejus gravitas, prudentia, & virtutum aliarum cumulus colligi debet. A Gallis laudatus, respondit, *Laudes illas existimare se eò pertinere, ut commonefiat, qualis esse debeat.* Querentibus Antonio Levâ, aliisque Ducibus, quòd non, ut Iulius Cæsar, & Alexander M. victoriis suis uteretur ad amplificandam potentiam, respondit, *Alexandro & Iulio in bellis gerendis unum fuisse finem, honorem & gloriam: Christianis autem Regibus duos esse propositos, honorem, & anima salutem.* Legati Veneti inculpationem, tarditatem exprobrantis, nihil offensus diluit, *Mundum, inquietum, nunquam à bellis quieturum, aut respiraturum, si eâ celeritate, quam res & causa plerunque postulant, bella statim moveret.* Pontificibus frustra Concilium promittentibus, dicebat; *Concilium Dei Consilium est.* Cùm Religionis & Turcici belli negotium in Comitibus sæpè frustra traxisset, *Dixit, dicebat, dixit parit,*

A.C. & parvus suffocat matrem. Conspexit ad Ingolstadium Protestantium Castris, quæsit: Suntne isti omnes Germani? Subdens; benè est, citò eis deerit consilium, & pecunia, & concordia. De Principe quodam bellum moturo, dixit: ignorat ille, quid ad bellum requiratur; In comparando bello inquiebat, se caput sumere ab Italis, brachia & manus ab Hispanis, pectus à Germanis, ventrem & pedes ex reliqua gentium colluvie. Nervos belli esse pecuniam, commeatus, milites: si ex iis aliquo carendum esset, militem veteranum se electurum esse, reliqua duo ex hoste comparaturum. De Francisco, Galliæ Rege, pugnam semper detrectante, dixit, optare se, Gallo vel plus audacia, & felicitatis, vel minus verborum & odiorum inesse. Sic etiam, re exigente, severa protulit Apophthegmata. Consiliariis ejus consulentibus, ne Imperium deponeret, sed aliis ad regendum per suam auctoritatem relinqueret, respondit: me presente ita res administrastis, ut omnes de vobis conquérantur, quid fieret, si consiliis & rebus gerendis ipse non interesssem? Admonitus aliquando, ut militibus Germanis ebrietatem prohibe-

A.C. hiberet, respondit; id perinde esse, ac si
Hispanis interdiceret, ne furarentur.
De Hispanorum ad Wittebergam
exercitâ crudelitate & libidine com-
motus dixit: *Profectò, si quod aliquan-*
do mihi accideret ingens infortunium,
propter istorum nebulonum scelera mi-
hi accideret. Cùm aliquando Genuæ
Oratorem Latinè dicentem, non sa-
tis plenè percepisset, tristi & ingenuo
ore confessus est, *dare se nunc pueru-*
lis incuria poenas, & præsagium Ha-
drianum Præceptorem fuisse, qui hanc
pœnitentiam ei prædixisset. Adulte-
ria & libidinum turpitudines toto
pectore execratus est: cùm Farnesi-
um, Pontificiarum copiarum Ducem,
quasdam matronas per vim stuprâs-
se intellexisset, prehensò gladii capu-
lo dixit, *si adesset impurus ille, manu*
meâ eum confoderem, jussò Stuprato-
re in Italiam regredi. Interrogatus,
cur Luthero Salvum conductum præ-
staret, respondit, *Fidem rerum pro-*
missarum, etsi toto Mundo exularet, ta-
men apud se consistere oportere, nec ul-
lius rei ergò labefactandam, aut mu-
tandam, &c. Hinc à bonis & sapien-
tibus quibusdam viris *Miraculum*
natura sui temporis dictus. Edicta
aspe-

A.C. asperiora, quæ Protestantium confessioni opposuit, non tam virtutibus ejus, quàm candori deferentium præjudicant, qui Optimo Imperatori Orthodoxam Confessionem exorsam reddiderunt. Imperii ejus anni numerantur 36.

1558. XV. FERDINANDUS I. Filius Philippi, Regis Hispaniarum, Caroli V. Frater. Primum Electus Romanorum Rex, reclamante Electore Saxe, *deferri Imperium ad externum, contra Auream Bullam.* Tandem Carolo Fratre Imperium resignante, unanimi Electorum consensu Francofurti Imperator declaratus fuit, cui declarationi Papa, tanquam se inscio factæ, reclamavit. Auspicia Ferdinandi Imperii fuerunt pacifica, conciliatis inter se Principibus, ob reliquias ex bello Alberti Brandenburgici, controversias habentibus: sic etiam pacifica fuit Compositio inter Evangelicæ & Pontificiæ religionis assertores, pace religiosâ & Transactione Passaviensi, ejus auctoritate constitutâ. Ergo pacifici Imperatoris filius Maximilianus, Electorû suffragiis, Francofurti Romanorum Rex renuntiatus fuit, ut, qui Succes-

for

A. C. | for erat virtutum Patris, esset etiam
Successor in Imperio. Religionis
conciliandæ studiosissimus, vehe-
menter gavisus est, cum paulò ante
mortem Pontificium Diploma, de
potestate utriusque speciei in sacra
Cœnâ Laicis exhibendæ, ad Archie-
piscopum Salisburgensem mittere-
tur. Uxorem Annam, Ludovici, Pan-
noniæ Regis, sororem habuit, ex qua
is, liberos tulit, & in iis 4. masculos,
Maximilianum Imperatorem, Re-
gemque Bohemiæ; *Ferdinandum*, cui
Tirolis; *Carolus*, cui Stiria, Carnio-
la & Carinthia, more germanico,
cessere. Sub hoc Imperatore Impe-
rium tam floruit pace, quam armis
sub ejus Fratre Carolo. Religionem
non tam armis cogere, quam Collo-
quiis & Collationibus conciliare
semper studuit. Literas & literatos
impendiò fovit, libellumque Erasmi
de Institutione Principis semper in
manibus habuit. Ab Alvaro Olorio
Præceptore fideliter institutus, Cice-
ronis de Officiis præcepta puer ita
hausit, ut ea Rex & Imperator, cum
magnouso, ad praxin transtulerit.
Inprimis historiarum fuit amantis-
simus, in prandio sæpè Sleidani le-
ctioni

A.C. citioni vacavit : Inter Magistros imprimis Ludovicum Vivem , & Erasmus imitabatur , persanctè aliquoties asseverans , se gemmas & thesauros malle perdere , quàm literas nescire , quas permodicas se scire aiebat. Naturâ clementissimus erat, Rudolphi atavi sententiam sæpius inferens; *Severû & immitem fuisse me aliquando pœnituit , placabilem nunquam.* Cubicularium qui humilem mulierem ab accessu suo arcuerat , acriter increpavit, dicendo, *si nos excludimus inopes à conspectu nostro, quid nobis ipsis ad tribunal Dei eveniet ?* cùm in venatione Magistro venationis aliquando fasciculum supplicationum daret , ad summam earum colligendam , & Venator, *se id nescire* , responderet , ipse reposuit; *Ergò sinite me alere Scribas, qui id possint.* Fidei, ipsis hostibus datæ, fuit servantissimus , ut etiam Arces per traditionem sibi oblatas constanter recusaverit , quam virtutem ipse Solimannus in eo laudavit. *Si enim,* dicebat aliquando , *ex duobus alterum me ferre oportet , levius rerum, quàm fama jacturam subibo.* Castissimum fuit ejus conjugium cum Uxore Anna,

A.C. | nâ, quindecies puerperâ. *Esse enim, aiebat, honesti Principis, in conjugio castè vivere.* Tanta erat ejus temperantia & sobrietas, ut Cæsarem Ferdinandum I. nunquam visum esse ebrium, constanter asserant. Cum dicenti, eveniente aliquo casu præter expectationem, *Accidit in puncto, quod non speratur in anno,* aliquis consiliariorum subjiceret; *Perditur in puncto, quod non reparatur in anno,* denuò subjunxit: *Incommodo isti medentur pia preces, & sapiens consilium.* Ejus Symbolum fuit; *Fiat Iustitia, & pereat Mundus!* Tandem præeunte levi febre, aquâ intercute, placidissimè obdormivit, prædefiniens obitus sui diem, cum solus regnâset aâos 6.

1564.

XVI. MAXIMILIANUS II. Ferdinandi, & Annæ Uladislai, Poloniæ & Hungariæ Regis, filiæ pientissimæ, filius, qui puer ad Carolum Patrum in Hispaniam missus, cum ejus filio Philippo optimè educatus fuit. In bello Carolo semper à latere fuit: exinde argumentum sumatur de insignissimis ejus Tyrocinis, quæ puer posuit. Reversus in Patriam, Pacificationem Passaviensem, commune Germaniæ Πολίτευμα, constitutum

invé-

A.C. invénit, ipse toto Imperii tempore
Pacis & Justitiæ amantissimus, exin-
de optimis auspiciis vivo & præsen-
te Patre Maximiliano, Rex Roma-
norum, & eo mortuo, Imperator fuit
constitutus. Primorum ejus comi-
tiorum, quæ Augustæ Vindellicorum
instituit, acta fuerunt de Pace in Re-
ligione & Regione conservandâ, &
Turcico bello gerendo. Ipse Augus-
to, Saxonix Duci, insignia sub aper-
to cælo, magnâ cum solennitate,
contulit. Austriacæ ditionis Nobili-
tati doctrinam Augustanæ Confes-
sionis liberam concessit, hâc lege, ut
secundum Pacificationem, in Reli-
gione factam, quietè, piè, & modestè
viverent. Spirensium, quæ indixerat,
Comitiorum scopus principalis erat
pax continuanda. Biblia sacra, in
Hispanicam linguam transposita, do-
no accepit à Friderico III. Electore
Palatino, quæ benignè accepit, pro-
mittens, *se ea lecturum*. Ejus Lega-
torum interpositione decennale bel-
lum inter Daniæ & Sueciæ Reges,
Stetini Pomeraniæ æquè fuit com-
positum: tantùm abest, ut se immi-
scuerit Exterorum bellis, ut ea magis
componere laboraverit, Hinc etiam
ab

A. C. ab Exteris amatus, ut Rex Poloniae in Polonia electus, & publicè proclamatus fuerit. Comitia Ratisbonæ novi Regis Romanorum creandi causâ indixit: Is erat Rudolphus II. ejus filius, à Rudolpho Habsburgensi in Austriacâ familiâ, decimus. Tandem Comitibus ibidem repetitis, de reprimendo Turcâ curam suscepit, ubi inter manus Ordinum Imperii pientissimè, & ex amussim Evangelicè, finivit: nam interrogatus à Neostadiensi Episcopo, *An in fide Christi vellet mori?* respondit; *Non aliter.* Princeps æquitate animi, prudentiâ & justitiâ insigni, & in quo ad summam fortunam nihil meritò desiderares, nisi ipsam fortunam, & firmiorem valetudinem. Ex sedecim liberis, quos ex conjugē Mariâ, Caroli V. filiâ, tulit, superstites ei fuerunt Rudolphus II. ejus in Imperio Successor, Ernestus, qui in Belgio decessit, Matthias, Fratris Rudolphi in Imperio Successor, Albertus, Cardinalis. Item Anna, quæ Philippo Hispaniæ, & Elisabetha, quæ Galliarum Regi, Carolo IX. nupsit. Longum esset, ejus numerare virtutes. Pietas illarum caput erat; Ejus Symbolum fuit; *Dominus*

A.C. *minus providebit.* In negotio Religionis, quod in Germania multis ab hinc annis agitatum est, eam rationem servavit, ut, cum à sacris Majorum non ex professo recederet, non propterea Protestantibus suspectus fuerit, mediam Emendationis viam totâ vitâ consecratus, cui etiam post Concilium Tridentinum, ad finem perductum, institit, impetrato suis calicis usu à Pontifice, quem & pro Sacerdotum Conjugio sæpius interpellavit, sed nullo exitu. Audita etiam fertur præclara ejus vox ad Guilielmum Olmucensem Antistitem; *Nullum peccatum gravius esse, neque ullam tyrannidem graviolem, quàm Conscientiis velle dominari, addito insuper, Qui in Conscientias imperium sumant, eos cœli arcem invadere.* Plura ejus apophthegmata, insignem pietatem, sapientiam & justitiam spirantia, omittimus, quorum tamen pauca huc reponenda. Gratulanti cuidam de anno 49. ætatis completo, ut Clymaeterico, respondit: *Annus omnes sunt Clymaeterici.* Etiam adolescentiam de nimia lenitate sui Præceptoris aliquando ad Patrem querulus dixit; *Se istâ lenitate, & erga se*
repe-

*A. C. reverentiâ Præceptoris, diu sub ferula
hasurum. Chymico pro 20. florenis,
in carbonum sumptus impendendis,
aureos montes promittenti, respon-
dit; Mirari se, tantillum subsidium tot
annis ad Cræsi opes non comparasse.
Consuetas nonnullis leges, sed variè
ad casus deflexas, cereos nasos appel-
lavit. Literatorum tantus Fautor &
amator erat, ut Aulam haberet ob
decora, in omniùmque Rerum scien-
tiâ exercitatissima Ingenia, nulli A-
cademiæ secundam. Hinc, ut Vespas-
ianus, Amor & delicia humani gene-
ris in publicis Elogiis appellatus. Im-
perii ejus anni sunt 12.*

1575. XVII. RUDOLPHUS II. Maximi-
liani II. filius, successit Patri in Im-
perio: cujus Regimen multa memo-
rabilia in Statu Ecclesiastico & Po-
litico, insigne fecerunt, quorum an-
gustia hujus paginæ non est capax.
Eo regnante, Gebhardus Truchses,
Episcopus Colonienfis, ducta Uxore,
subditis Confessionem Augustanam
liberè amplectendam, cōcessit. Hinc
Episcopali Dignitate privatus, Erne-
stum Bavarum, Alberti filium, Suc-
cessorem habuit. Eo imperante, Ca-
lendarium Gregorianum introdu-
citur.

A. C. etum; Frater ejus Maximilianus frustra in Regem Poloniæ electus, Archiepiscopatus Argentinenſis, poſt obitum Manderschidii, inter Carolum Lotharingum, & Iohan. Georg. Brandenburgicum, in duas partes diſtributus; Turcâ in Hungariâ & Tranſſylvaniâ fortiter oppugnatus, Mendoza Hiſpanus hoſtiliter in Weſtphaliâ invecſus; Ordinum Belgii Status magis magisque ſtabilitus; Calvinifinus non ſine magno Marpurgicorum motu in Haſſiam introductus. Henricus Iulius, Dux Brunſuicenſis, ad urbem Brunſuigam, cui inhiabat, oppugnandam, armis, fruſtraneo conatu, cinctus, & aliquot Comitibus inſtitutis, tandem cum hæreditario nominis Chriſtiani hoſte, Turcarum Imperatore, pax in 20. annos conſtituta fuit, tamen in Imperio ne ſic quidem belli fomitibus extinctis. Proſcripta enim Donawerda à Bavarix Duce in poteſtatem redigitur, novâ diffidentix aleâ inter Imperii Status jactâ; Fratrumque gratiâ, puta, Rudolphi Imperatoris, & Matthiæ, valdè languidâ, dum Matthias Rudolphum armatâ manu coëgit ad facienda petita, do-

A.C. nec incendium, interventu Statuum
 εἰρηνοποιῶν, amicā reconciliatione
 fuit sopitum. Novis tamen subinde
 flammis in Imperio fumigantibus,
 donec progressu temporis incendi-
 um, quod nunc flagrat, erupit. Mor-
 tuo Dūsseldorpii Iohanne Wilhel-
 mo, Duce Iuliæ & Cliviæ sine hærede
 masculo, Elector Brandenburgicus, &
 Philippus Ludovicus Palatinus Neo-
 burgicus, de Successione concerta-
 runt, quibus amicè convenientibus,
 Saxonum nova interveniebat præ-
 tensio. Subsecuta dehinc è vestigio
 Evangelicorum Unio Politica, &
 Pontificiorum Liga Catholica, duo
 angulares Lapidēs motuum, in qui-
 bus jam tum ferè ad internecionem
 cespitat Germania. Primum inque-
 tudinis specimen fuit Bellum Iulia-
 cum & Alsaticum, Protestantium co-
 piis gestum, interventu tamen Du-
 cis Lotharingici, Iohannis Reinhar-
 di, Comitis Hanoviensis, Legato-
 rum Argentoratensium, & Nobilita-
 tis Alsaticæ, compositum. Mortuo
 Friderico Palatino IV. Iohannes Pa-
 latinus Bipontinus, ex Electoris Te-
 stamento, Palatinatūs Administra-
 tor successit, cū vi Aureæ Bullæ,
 Dux

A. C. Dux Philippus Ludovicus Neoburgicus, proximior agnatus, succedere debuisset, hinc nova dissidendi scintilla. Tandem placidè obdormivit Rudolphus; Princeps, cujus virtutes in ore omnium jucundissimâ memoriâ sunt celebratissimæ. Autoritate Imperatoriâ ipsum flagrâsse, testabantur Principes, quos suâ Majestate tenuit, Legati item Persici, Turcici, Mosci, per quos isti Dynastæ & fœdus & amicitiam Rudolphi ambiverunt. Literatorum Meccenas erat incomparabilis, ipse omni in disciplinâ literatissimus, quod vel ex solis Tabulis Rudolphinis, à Tychone inceptis, & à Keplero continuatis, est conjiciendum. Latine egregiè doctus, ut ipse disertissimus ex tempore Oratoribus responderit, præter linguas, Hispanicam, Gallicam, Italianam, Bohemicam, quas egregiè calluit. In Mechanicis vix habuit secundum: Pictor, Aurifaber & horologiorum artifex ingeniosissimus, ut qui ipse coronam auream, & mensam ex meris gemmis fecerat. Cibi potusque parcissimus. Gravis Imperator non nisi cum gravibus viris conversari gavisus, Moriones ferre

A.C. non potuit. Symbolum ejus erat; *Omnia ex voluntate Dei.* Imperii ejus anni numerantur 35.

1612.

XVIII. MATTHIAS, Hungariæ & Bohemiæ Rex, frater Rudolphi, ab Electoribus Francofurti in Imperatorem electus, coronatus ibidem, ejus Imperio magis magisque à quiete in turbas declinante. Sua enim gravamina Protestantes ut Uniti Principes, sub Rudolpho remonstrata, in comitiis conqueri perrexerunt; Mülhemium extrui inceptum, inhibitorio Cæsaris mandato impeditum, soloque adæquatum: Turbæ & seditiones Francofurti & Wormatiæ ob exactiones Judæorum exarserunt, quas severâ Cæsaris animadversione suppressi oportuit: Incendium discidii Brunsvicensis inter Ducem Ulrico-Fridericum, Henrici Julii filium, & Brunsvigam, in apertum bellum exarsit, quod non, nisi utrinque multis millibus virorum cæsis, componi potuit. Etiam à Venetis Ferdinando Archiduci Græciensi bellum illatum: Heilbronnæ à Protestantibus & Statibus Imperii Unitis Conventus fuit habitus, quem Cæsar Matthias ipsis exprobravit. Ferdinand-

A.C. dinandus ArchiDux, consentiente
& petente Matthiâ Imperatore, Rex
Bohemiæ & Hungariæ fuit electus,
capto à Ferdinando & Maximiliano
ArchiDucibus, clam Matthia, Cardi-
nali Cleselio, & in Stiria fines abdu-
cto, ob rerum administrationem, uti
incusabatur, malam, & seminatam
inter ArchiDuces discordiam, donec
vel tandem sub cinere gliscentes in
Bohemia bellorum flammæ in aper-
tum eruperunt incendium, defene-
stratis in Aula Pragensi Wilhelmo
Slavata, supremo Iudicii Provincia-
lis Præfecto, item Iaroslao Borzita
Smezanski, unâ cum Secretario Pau-
lo Michna, qui se Proceribus Regni,
relevationem gravaminum urgenti-
bus, opposuerunt, quæ defenestratio
causa fuit Belli Bohemici, quo etiam
vicinæ Germaniæ, totiusque Imperii
tectæ, non secus, ac flagrantissimo
incendio ardere inceperunt, ut nec
dum modus grassanti flammæ statui
possit, quæ clades statim à primor-
dio Eruptionis tantò funestior fuit,
quò propior fuit suprema Matthiæ
Imperatoris lux, quem Deus singula-
ri consilio, ex fluctibus imminenti-
bus, qui dehinc indies iracundiores

A.C. fuerunt Adria, exemit, cum vixisset annos 62. imperasset annos 6.

1619. XIX. FERDINANDUS II. Ferdinandi I. nepos, Caroli Archiducis filius. Hic Francofurti unanimi Electorum suffragio in Imperatorem electus, Imperium adivit dissensionum flammis undique periculosum, proximum Regni Bohemici parietem, jam tum præ oculis suis intuitus vehementissimè ardentem, ex quo bellorum mala progressu temporis eò ruinarum progressa sunt, ut illas scribenda esset volenti, prudentissimi Imperatoris vitam, acta, & regestas prosequi, quæ cum non tantum ab aliis jam tum in Commentariis, & certa virtutum capita, totius Imperii Principibus & Statibus in suis generationibus in exemplum, sint relata, sed etiam omnibus, rerum publicarum Statuum intuentibus, experiendo cognita, & recentissimè nota, haud intempestivè modum pennæ statuimus, notatis Imperii annis, quem 18 annos regnasse constat.

1637. XX. FERDINANDUS III. Ferdinandi II. Filius, Ratisbonæ ab Electoribus in Romanorum Regem electus, victorioso Patri Imperator in Imperio

rio successit, cujus rebus & temporibus dicendis suo tempore non deerunt Ingenia. Eo florente, candidior est penna, quæ flet, quàm quæ vocabula, adulationis suspecta, pingit. Calidissimis votis veneramur Deum, ut pace vel tandem restituta, sub Imperatoria ejus Majestate cuivis in Imperio sub vite sua, & sub sicu sua, liceat esse quieto & pio. aut Imperatorem in hoc mortali Regno novissimum, excipiat glorioso suo adventu Princeps Pacis, Salvator Iesus Christus, suscitando regnum cœli, quod in æternum non dissipabitur, nec alteri populo tradetur. Sic enim Spiritus & Sponsa dicunt, *Veni, veni Domine Iesu! Amen.*

CAP. IX.

Synchronismus Ecclesiæ Christianæ sub decursu Monarchiæ Quartæ.

Quomodo se habuerunt Res Ecclesiæ Christianæ à Nato Salvatore Iesu Christo, usque ad tempora nostra?

Quàm commodissima videtur esse *Ἀνατολική* Synchronismi Ecclesiastici, temporibus Novi Testamenti, cum Monarchia Romana decurrentis, si consideratur.

1. Gentilium ad fidem Christi conversio.
2. Hæresium contra fidem Christi Irruptio.
3. Fidelium propter fidem Christi Persecutio.

560 INSTITUT. HISTORIAR.
tio. 4. Eorundem in fide Christi divina con-
servatio & Protectio.

I. GENTILITUM AD FIDEM CHRISTI CON-
VERSIO, exacto à Salvatore nostro Iesu
Christi Redemptionis opere, i. conspicitur
in Apostolorum, quorum sonus exivit in o-
mnem terram, prædicatione Evangelicâ;
Petri, qui prædicavit potissimum Iudæis di-
spersis in Asia, *Iacobo* statim inter Ecclesiæ
nascentis initia Hierosolymis gladio sub-
lato; *Iohannis*, qui prædicavit in vicinis Ec-
clesiis totius Asiæ; *Andree*, qui prædicavit
in Scythiâ, Cappadociâ, Galatiâ, Bithyniâ,
Thraciâ, Macedoniâ, Thessaliâ, Achaja;
Philippi, qui prædicavit in Scythiâ & Mino-
ri Asiâ; *Thoma*, qui prædicavit in India, &
extrema Orientis ora; *Bartholomæi*, qui
itidem prædicavit in India, Lycaonia, Ar-
menia, &c. *Matthæi*, qui prædicavit in Asia,
Ponto, Æthiopia; *Iacobi Minoris*, dicti eti-
am *Alphæi*, qui post Iacobum Majorem
prædicavit Hierosolymis; *Simonis Zelote*,
qui prædicavit in Ægypto, Libya, Persia,
Africa; *Iuda Thaddæi*, qui prædicavit in
Mesopotamia, Ponto, Perside; *Matthie*, qui
prædicavit in Æthiopia. Quibus juxta Ev-
angelistarum Evangelia, in prædicatione
non minor fuit *Paulus* Apostolus, Doctor
gentium, ut ipse de se scribit, quòd abun-
dantius illis omnibus laboraverit, i. Co-
rinth.

rinth. 15. v. 10. Quorum temporibus Eccle-
siam Virginem puram, & incorruptam
mansisse, Eusebius scribit. 2. Apostolos se-
cuti sunt Apostolici viri, salutaria regni cœ-
lorum semina per universum terrarum or-
bem, ut Eusebius inquit, quaqua patet, au-
ctiora reddentes, donec præterlapsis tribus
primis persecutionum seculis, *dispersio ma-
nus populi sancti*, (Dan. 12. v. 7.) sub Con-
stantino M. fuit completa, & facta solennis
integrarum Nationum, Regnorum & Prin-
cipatum ad Evangelium accessio, nempe
Hibernorum, Scotorum, Burgundiorum, cir-
ca annum Christi 433. *Noriorum*, circa A.
C. 454. quorum Apostolus Severinus fuisse
scribitur. *Vandalorum*, circa A. C. 474. *Fran-
corum*, cum suo Rege Clodoveo, circa A. C.
496. *Persie*, quorundam populorum, circa
A. C. 518. *Herulorum & Hunnorum*, circa
A. C. 528. *Bojorum*, eorum Regulo Theo-
done Ratisbonæ per Rupertum circa
A. C. 537. baptizato. *Armeniorum*, circa
A. C. 574. *Britannorum*, cum Edelberto Cen-
tauriorum Rege, circa A. C. 602. *Gandavo-
rum*, per Amandum Gallum, circa A. C.
612. *Flandrorum*, circa A. C. 648. Inprimis
Germanorum, fidelissima Anglorum & Sco-
torum opera, quam in prædicando Evan-
gelio Germaniæ navârunt, uti Scotorum

adhuc, quæ passim visuntur, testantur Monasteria. Hinc ad Evangelium accesserunt *Franci*, conversi per *Chilianum*, circa A. C. 688. *Westphali*, conversi per duos *Evaldos*, *Album* & *Nigrum* dictos, & *Frisii*, conversi per *Wilibrodum* Anglum, ipsorum Duce *Rabodo* victo, circa A. C. 696. *Thuringi* & *Hessi*, circa A. C. 740. conversi per *Bonifacium* *Moguntinum* Episcopum, quem *Germanorum* Apostolum vocant, qui diversos Episcopatus in diversis Germaniæ locis instituit, *Herbipolensem* & *Eistetensem* in *Franconia*, *Frisingensem* in *Bavaria*, cum *cenobio Fuldensi* in *sylva Buchonia*, donec Imperium Occidentis ad *Carolum Magnum* fuit devolutum, qui ab A. C. 772. usque ad A. C. 800, adeoque triginta tres annos continuum & difficile bellum contra *Saxones* gessit, & sæpissimè victis nullam aliam legem tulit, quàm ut abjecta *Idolomania* *Ethnica*, *Christianam* Religionem amplecterentur, quippe colentibus duo Idola, unum *Irminsul*, alterum *Crodon* dictum, quorum illud *Mercurium*, hoc *Saturnum* designasse putatur. His Idolis deletis, *Saxonum* progressa est conversio, decem Episcopatibus à *Carolo* constitutis, *Osna-brugensi*, *Halberstadiensi*, *Paderbornensi*, *Monasteriensi*, *Hildesheimensi*, *Verdensi*, *Minden-*
se,

si, Bremensi, Magdeburgensi, Hamburgensi:
 Non, ut Episcopi essent seculares Principes,
 Episcopatum cura Suffraganeis, quos ine-
 ptè vocant, commissa, sed ut oves & agnos
 Christi doctrina cœlesti ad vitam æternam
 salubriter pascere, officiũque bonorum
 Pastorum animæ fideliter ipsi agerent,
 quem ipsum in finem etiam reliqui in Ger-
 mania Episcopatus fuerunt constituti &
 fundati, v g. *Moguntinensis*, cujus Episcopus
 Maximus A. C. 345. graviter refutavit se-
 ctam Arii, *Curienſis Rhetia*, cujus Episco-
 pus Asimon A. C. 452. Chalcedonensi inter-
 fuit Concilio, *Vindoniensis*, postea sub Clo-
 dovéo Gallorum Rege Constantiam trans-
 latus, *Argentinenſis*, à Dagoberto, Gallia-
 rum Rege, fundatus, cujus primus Episco-
 pus Amandus Aquitanus circa A. C. 640.
 fuisse scribitur, *Spirensis*, cujus Episcopus
 Iessius circa A. C. 348. Coloniensi Concilio
 interfuit, *Wormaziensis*, qui circa A. C. 500.
 ex munificentia Clodovei primi incepisse
 vulgò putatur, *Augustanus*, cujus primus
 Episcopus Narcissus A. C. 296. ex Hispania
 Augustam venisse dicitur, *Herbipolensis*,
 quem Bonifacius, dictus Germanorum A-
 postolus, auxiliis Pipini, A. C. 700. instituit,
 Sexennio post *Eichſtettensi* constituto, *Bam-
 bergensis*, A. C. 1007. ab Henrico II. Impe-
 ratore, ejusque Uxore Cunigunda funda-

tus. Quem ipsum in finem, scilicet ut Episcopi Pastores ovium, non Principes seculares essent, etiam Carolus M. immensas opes in Episcopatus contulit, non contentus cura Conversionis pro populis sibi subiectis gesta, quin ad *Holsatos, Ditmarsos, Vandalos, Vngaros, Venetos, Slavos & Avares*, suo jussu missis præconibus, quorum loquelis hi populi ad fidem Christi informarentur, Ecclesiæ pomœria proferri oportuit, ut accessione horum & aliorum, versus Septentrionem populorum ad Ecclesiam, in Occidente quodammodo compensatum diceres, quod per Mahumetanam impietatem in Oriente & Ægypto tum temporis fuit corruptum & amissum. Germanos enim in accepta fide Christi secuti sunt *Dani*, circa A. C. 826. eorum Rege *Haraldo*, cum conjuge & proceribus, *Moguntia* baptizato, *Avares & Hunni* in *Pannonia & Norico*, ubi nunc *Austria & Ungaria*, quos *Vrolphus*, *Pataviensis* Episcopus, circa A. C. 845. instituit. Hos secuti sunt *Moravi*, instituti ab eodem, *Bohemi*, eorum Duce *Borsiphoho* circa A. C. 895. à *Methodio*, *Moravorum* Archiepiscopo, cum *Ludimilla* conjuge baptizato, *Slavi*, quos itidem *Methodius & Cyrillus* instituit, *Bulgari*, A. C. 865. per *Irmenricum* Episcopum, & Collegas Sacerdotes, informati, Iterum *Vnga-*
ri,

94, prius à fide deficientes, sub Henrico II. Imperatore, cujus Sororem Ciselam Rex Diezon in uxorem duxerat, *Poloni*, circa A.C. 965. Miecislao, eorum Principe Cheshnæ baptizato, *Russi*, qui hodie Moscoviam possident, circa A.C. 988. Uladomiro, Rusfiæ Duce, Constantinopoli baptizato, & Imperatoris Sorore Anna in uxorem ductâ, *Pruteni*, quibus Adolbertus, Episcopus Pragensis, Evangelium circa A.C. 1008. prædicavit, *Heneti*, qui sub Henrico II. fidem Christi abjecerunt, quam sub Othone I. professi erant, circa hoc tempus ad Ecclesiam redierunt: restitutis ab Henrico Episcopatibus, cum primis *Mersburgensi*, quos Barbari prius armis devastaverant. Labentibus autem in Oriente Christianorum rebus per arma Mahumetica, suscepta est Christianorum in terram sanctam, Duce Godofrido Bulionæo, Lotharingiæ Principe, A.C. 1099. expeditio. Hierosolymis armatâ manu Saracenis ereptis, & Bulionæo spinis, exemplo Christi ita ornari volente coronato, regno tamen hoc non amplius annis 88. durante, dum per intestinum Occidentalium Christianorum in Oriente bellum Salâdino, Ægypti Regi, janua fuit apta, & Hierosolymis año 1187. Christianis denuò ereptis, finis regno impositus. Nec dum tamen Evangelio versus Septentrione-

nem

nem currere desinente: ad ejus Confessio-
 nem accedentibus *Pomeranis*, circa A.C.
 1114. eorum Principe Wartislao cum totâ
 gente ab Othone Bambergensi Episcopo
 baptizato. *Vandalis*, quorum ad fidem Chri-
 sti Pædagogus & Pastor Wicelius A.C.
 1154. fato decessit. *Borussis* sive *Prutenis* A.
 C. 1164. à Boleslao Polono ad Ecclesiam
 traductis, & post defectionem A.C. 1217. à
 fratribus Teutonici Ordinis in ordinem
 redactis. *Rugianis*, A.C. 1168. eorum Prin-
 cipe denuò à Jaremaro Baptismi sacris ini-
 tiato. *Livoniensibus*, A.C. 1186. per Mein-
 hardum, Episcopatûs Rigensis fundatorem,
 conversis. *Tartarus*, A.C. 1249. Evangelium
 professis, quorum Princeps Erkaldus suam
 ad fidem Christi conversionem Galliarum
 Regi per Legatos significavit. *Lituani*, A.
 C. 1387. ab Uladislao Rege in regiâ Urbe
 Vilnâ, Ecclesiâ Cathedrali, & Episcopatu
 constituto. Tandem novis Insulis Hispa-
 norum, & Lusitanorum navigationibus se-
 culo superiori inventis, & ad Christi fidem,
 concurrente quantumvis fermento Papi-
 stico, adductis. Ex quibus omnibus præter
 propter colligenda est Universalis genti-
 um ad Ecclesiam Vocatio, ut verè cum Re-
 gio Psalte Misericordiæ divinæ gratulari
 possimus; Domine, Dominus noster, quàm
 admirabile est nomen tuum in universa ter-
 ra,

Psalm. 8. v. 2. non sunt loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum, In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum, Psalm. 19. v. 4. 5. Fuit gentilium ad Christi fidem Conversio, sequitur

II. HÆRESIUM CONTRA FIDEM CHRISTI IRRUPTIO: *In vobis enim, inquit Petrus 2. Epist. c. 2. v. 2. erunt Magistri mendaces, οἱ τῶν πᾶσαις ἀξίαις αἰρέσεως ἀπωλείας, qui introducent sectas perditionis, assignante Apostolo causam 2. Thess. 2. v. 10. 11. Eò, quòd charitatem veritatis non receperunt, ne salvi fierent, ideò mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio, &c.*

Primi seculi, hæretici fuerunt Simoniaci, à Simone Mago, Hæreticorum Alpha, PseudoApostoli, Alexander Hymenæus, & Philetus, Diotrephes, Menandriani, Saturniniani, Basilidiani, Carpocratiani, Gnostici, Cerinthiani, Ebionitæ. Secundi seculi, hæretici erant Aquilas Ponticus, Valentiniiani, Secundiani, Ptolomæus Secundi Successor, Heracleonitæ, Marcitæ, Colarbasiani, Floriniani, Sethiani, Abelian, Cainiani, Adamiani, Ophitæ, Archontici, Angelici, Ascodruptæ, Ascitæ, Cerdoniani, Marcionitæ, Apelliani, Severiani, Encratitæ, Apostolici, Montanistæ, Tascodrongitæ, Theodotiani, Artemonitæ, Artolyritæ, Alogiani, Noë.

Noëtiani, Elcesaitæ. *Tertii Seculi*, erant Origeniani, Arabici, Novatiani, Sabelliani, Nepotiani, sive Chiliaftæ, Samofateniani, Agrippiniani, Manichæi, Patriciani, Paterniani, sive Venuftiani, Tertullii. *Quarti seculi* erant Ariani, Aëtiani, Eunomiani, Anomæi, Macedoniani, Aëriani, Apollinari-ftæ, Donatiftæ, Gnostici, sive Priscillianiftæ, Pelagiani, Marcelliani, Photiniani, Audeani, qui & Anthropomorphitæ, Melitonii, SemiAriani, Maffaliani, Helvidiani, Collyridiani, Luciferiani, Joviniani. *Quinti seculi*, præter aliquot nunc recensitos, hæretici insuper erant Abelonii, Paterniani, Prædestinati, Nestoriani, Moses Cretensis, Eutychiani. *Sexti seculi* erant Monophysitæ, qui & Theopaschitæ. Acephali, qui & Severitæ, Agnoetæ, in Damianos, Paulianos, & Peritas divisi, Iacobitæ, Armenii, Monothelitæ. En! monstra nominum & hominum! *Septimi & sequentium seculorum* hæreses compendiosè in Papismo confluunt, præsertim post stabilitum à Phoca universalis titulum, & tyrannide Monarchicâ plenius velis, circa A. C. 602. in Ecclesiam introductâ, ut jam in proclivi sit, digito monstrari, & dicier, Hic est ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀπωλείας *filius perditionis*, 2. Thess. 2. v. 3. Qui juxta fundamenta salutis introducit τὰς αἰρέσεις *ἀπώλειας, hæreses perditionis*, 2. Pet. 2. v. 1. qui

qui sedet eis τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, in templum Dei,
 οὗς θεοὺς, 2. Thess. 2. v. 4 Vt dehinc difficile
 sit, pronunciare de subsequen-
 tium viro-
 rum, qui annotati leguntur, erroribus, o-
 mnesne numerandi veniant in hæresibus
 propriè dictis, quia nihil expeditius est,
 quàm sub tenebris sine pertinaciâ impin-
 gere in lapidem offensionis, & accusari Er-
 rorum ab errantibus. Præponderet ergò
 iudicium Charitatis in multis, & in pleris-
 que, iudicio Veritatis, relicto Deo, si sub
 tenebris Papalibus fuisse legimus Felicia-
 nos, Bajolenses, Concordenses Eliphanti-
 nos, Paulicianos, Bagomitos, Beringaria-
 nos, Petrobusianos, Henricianos, Arnoldi-
 stas, Abaraldianos, Patarenos, Waldenses,
 sive pauperes de Lugduno, Albigenes, Fla-
 gellantes, Dulcinistas, Templarios, Begar-
 dos & Beginas, Lamperianos, Wiclevistas,
 Lolhardos, Armacanos, Turrelupinos, &
 reliquos, ob negligentiam Scriptorum
 istorum temporum in Annales non rela-
 tos, donec exorto per Lutherum Evange-
 lii jubare, in reformatis Ecclesiis tenebræ
 diffugerunt, & Reformationis opus fuit
 progressum, quod ipsum ab heretodoxâ Sa-
 cramentariorum contradictione non fuit
 immune, ut penultimum, & novissimum, in
 quod incidimus, mundi seculum testatur.
 Et hæc quidem omnia in Occidente; Inte-
 rim

rim in *Oriente* Ecclesiæ rebus eò perditionis ob Mahumeticam tyrannidem & blasphemiam adactis, ut vix vestigia Christianorum inibi invenire liceat, qui, sicubi sunt, periculosis in religione opinionibus, & horrendis partim Erroribus delibuti sunt, quorum decem genera numerantur. *Latini*, multum de Papisticâ Traditione participantes. *Græci*, Patriarchæ Constantinopolitano subiecti. *Indi*, sive *Æthiopes*, sub Presbytero Johanne. *Iacobitæ*, circumcisionem suscipientes, unâque tantum in Christo naturam, divinam nempe, agnoscentes. *Nestoriani* & *Maronitæ*, quorum hi etiam *Monothelitæ* sunt. *Armenii*, præsidem habentes, quem *Catholicum* appellant. *Georgiani*, à Georgio Equite dicti, in Persiâ & Mediâ Græcorum linguâ & ritibus utentes. *Suriani*, cum Græcis fermentatum panem in Cœna adhibentes, & in plerisque Græcis ὁμολῶντες. *Mozarabes*, Romanæ Ecclesiæ parentes, in multis tamen ab eâ diffiti, quorum Successio brevior fuit, eò, quòd tantum inter suæ gentis & religionis homines dicuntur iniisse conjugia. En! relictas de Apostolicis Ecclesiis in Oriente lacinias! Ad quas atterendas valdè efficax fuit Iconomachorum vehementia, quæ in extirpandis Idolis, adversus superstitionem illius temporis, in alteram extremitatis partem

dem nimum declinavit, ut diceret, *Excessit Medicina modum*, qualis hoc nostro tempore etiam observanda est in Iconoclastia Calvinistica. Fuit Hæresium contra fidem Christi in Ecclesiam irruptio; sequitur

III. ECCLESIAE PROPTER FIDEM CHRISTI PERSECUTIO, à Christo, & Apostolis multoties prædicta, & piè in Christo vivere volentibus inculcata, cujus intuitu fideles οὗς πρόβατα σφαγῆς, θανατέμματα ὅλην τὴν ἡμέραν, sicut oves occisionis, mortificate totâ die, æstimantur, Rom. 8. v. 36. Hæc incepit statim cum Christo Nato, juxta querelam ejus in Spiritu; *Sapè expugnaverunt me à juventute meâ*, Psal. 129. v. 1. Et quotusquisque est, qui spem in Salvatoris sui meritum ponit, cui pretiosissima ejus Passio, in qua torrentes Belial confluxerunt, tanquam *Persecutio persecutionum*, non notissima esse possit. Ergò quid mirum, si à capite in membra passionum Catarrhi decidant? Post Christum proximi erant Apostoli, post Apostolos Apostolici viri, post hos vigilantissimi Patres Ecclesiæ, cum integris suis, quas pascebant, Ecclesiis, imò sæpissimè cum integris Regnis & Nationibus, ubi in Christianos, tanquam in purgamenta hujus Mundi, & peripsemata fuit inquisitum, & sævitum. Ut multa transeant, ordiamur saltem à Nerone, ab hoc decurrunt Per-

Persecutiones denario numero insignes, insigniores crudelitate, ut auditu, nedum exantlatu, horribiles & tremendas diceres, quarum in historia Cæsarum à nobis suis in locis est mentio facta, ut, in vita Neronis, Domitiani, Trajani, Antonii, Severi, Maximini, Decii, Valeriani, Aureliani & Diocletiani, ejusque complicum, Maximiani, Galerii, Maxentii, Maximini, & Licinii: Donec dispersio manus populi sancti sub Constantino M. fuit completa, & tanto tempore in sanguine suo undanti Ecclesiæ quies parta; quæ tamen diuturna non fuit, externis Symptomatibus in intestina per hæreticos versis, ut Ecclesiam acrius ab his, quàm ab istis afflictam diceres. Horrendum dictu, in quantas angustias, *Ariana hæresis* eam conjecerit, ipsis Imperatoribus, Constantio, Valente, aliisque potentioribus, ab hæreticorum astutissimis hoc penetrantissimo veneno infectis, & delibutis: Totum mundum ingemuisse, & *Arianum* se esse, cognovisse, Hieronymus scribit. Athanasium præ hujus persecutionis atrocitate sex annos in puteo delituisse, historia Ecclesiastica testatur, ut aliorum Orthodoxorū Exilia, tormenta, & Martyria taceamus. *Juliani Apostata Persecutionem* tam fraudulentam, quàm truculentam quis nescit? quàm quasi *ædificatio* hostis humani generis per-

fecit

secutioni Arianæ addidit. Longum esset, referre Acta persecutionum, quibus Persæ, Gothi, Vandali, Occidentis Imperium invadentes, quibus Donatistæ, Manichæi, Longobardi, Monothelitæ exercuerunt Ecclesiam, donec Mahumetana impietas, hæreditaria nominis Christiani Persecutio, in Oriente suo furore invaluit, & Occidenti hoc ipso tempore denuò terribilis esse incipit.

Quin in ipso *sancto loco*, hoc est, in templo Dei, abominatio desolationis in possessionem venit. O! quantis fluminibus sanguinis Evangelicorum, saltem à novissimo Reformationis Evangelicæ seculo, inundavit Ecclesia, homine peccati, & filio perditionis spiritu oris Christi revelato! Hinc animæ propter verbum Dei, & propter testimonium, quod habebant, subtus altare Iohanni in Apocalypsi c. 6. v. 9. 10. vilæ, & voce magnâ clamare auditæ: *Usque quò Domine, sanctus & verus, non judicas, & non vindicas sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra?* Persecutiones futuræ, quæ Ecclesiam uti novissimè, ita juxta Christi vaticinium, funestissimè manent, cognitæ sunt Deo: Nostrum est, animas nostras, si ex ingruunt, possidere in patientia, & constanter ferre, quæ Deus imposuerit. Fuit Ecclesiæ propter Christi fidem Persecutio; sequitur

IV. EJUSDEM DIVINA IN FIDE CHRISTI
 CONSERVATIO ET PROTECTIO, ad de-
 monstrandum, quòd *fundamenta ejus sint*
in montibus sanctis, Psal. 87. v. 2. ut nec por-
 ta *inferorum contra eam prevalere vale-*
ant, Matth. 16. v. 18. quæ quidem protectio-
 nis divinæ demonstratio est quintuplex:
 Quis enim 1. divinum esse neget Marty-
 rum robur, quo eos ad contemnenda &
 perferenda exquisitissima tormenta incita-
 tos, cum admirationis Stupore legimus, ut
 in omni cruciatuum genere *οἱς ὑπέμειναν* eos
 eos, ex Rom. 8. v. 37. cum Apostolo dicere
 fas sit, eorūque *Sanguis pinguedo Ecclesie,*
& Semen Christianorum ab hoc divinæ con-
 servationis Eventu à Patribus dictus fue-
 rit? Quis 2. in divinæ protectionis docu-
 mentis non numeret solaminum momen-
 ta, quibus se mutuò ad non cedendum
 malis, sed contrà audentiùs eundum, exti-
 mulaverunt Martyres, v. g. Cyprianus ipse
 tandem Martyr, qui hunc ipsum in finem
 singularem libellum de exhortatione Mar-
 tyrii ad Fortunatum scripsit? *Populus enim*
sciens Deum suum, obtinebit, & faciet, & do-
cti in populo docebunt plurimos, & ruent in
gladio, & in flammâ, & in captivitate, & in
rapina dierum, Dan. 11. v. 33. Quorum alii,
 ut Epist. ad Hebr. c. 11. v. 36, 37. testatur, *lu-*
dibria & verbera experti, insuper & vincula
la;

la, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tenta-
 ti sunt, in occisione gladii mortui sunt, &c.
 qui omnes testimonio fidei (quæ à solo Deo)
 probati non acceperunt repromissionem, Deo
 pro nobis melius aliquid providente, ut non
 sine nobis consummarentur. Quis 3. Dei pro-
 rectioni non adscribat respirandi spatia,
 quæ Ecclesiæ in medio persecutionum Eth-
 nicarum salo contigerunt? v. g. sub Ve-
 spasiano & Titopost Neronem, sub Nerva
 post Domitianum, sub Adriano post Tra-
 janum, sub Commodo post Antoninum,
 sub Philippo, ut multi ipsum Christianum
 fuisse volunt, post Maximinum, sub Con-
 stantino M. post Decium, Valerianum, Ga-
 lienum, Aurelianum, Diocletianum, Ma-
 ximinum, Galerium, Maxentium, Licini-
 um, &c. quo intuitu ipse Athanasius hor-
 rendam persecutionem, Ecclesiæ ab Aria-
 nis intentatam, *nubeculam citò transitu-
 ram*, appellavit. Nec 4. parvum momen-
 tum habuerunt horrenda iudicia, quæ
 Deus in Tyrannos & persecutores statuit,
 ut ea in Cæsarum historiâ magnam par-
 tem sunt annotata, juxta Psalmistæ verba:
*Gladium evaginaverunt peccatores, inten-
 derunt arcum suum, ut dejiciant pauperem
 & inopem, ut trucident rectos corde Gladius
 eorum intret in corda ipsorum, & arcus eo-
 rum confringatur*, Psal. 37. v. 24. 25. 26. Vide-
 bunt

*bunt iusti, & timebunt, & super eum vide-
bunt, Psal. 52. v. 8. Et s. quis divinum prote-
ctionis Ecclesiæ opus esse negaverit illam
Hierarchiam Ecclesiasticam, dum Chri-
stus aliquos dedit Apostolos, quosdam Pro-
phetas, alios Evangelistas, alios autem Pasto-
res & Doctores ad consummationem Sancto-
rum in opus ministerii, in edificationem cor-
poris Christi? describente eam Apostolo, ad
Ephes. 4. v. 11, 12. Quæ in vigilantissimâ Do-
ctorum Ecclesiæ operâ & curâ satis lucu-
lenter videre est, ut longum nimis esset,
singulorum seculorum Patrum nomina, o-
pera, libros & labores referre, quibus ope-
rosissimè rigaverunt & plantaverunt Eccle-
siam, præsertim multis Conciliis, autorita-
te Christianorum Imperatorum, ad extir-
panda hæreticorum zizania, convocatis &
actis: ut decumani Conciliorum Tomi
prolixa testimonia loquuntur, inter quæ
quatuor Oecumenica seu Universalia emi-
nent; Nicenum anno Christi 325. Imperato-
re Constantino M. celebratum, & Ario hæ-
retico, Deitatem Christi oppugnantem, op-
positum, trecentis & octodecim Episcopis
constans, inter quos Eustathius Episcopus
Constantinopolitanus suo merito primas
tenuit, cui ipse Athanasius, non ut Episco-
pus, sed adhuc ut Diaconus interfuit. Con-
stantinopolitanum, quod propter subse-
quen-*

quentia alia Concilia, prima Synodus no-
 minabatur, anno 381. Imperatore Theodo-
 sio Majore celebratum, & Macedonio Dei-
 tatem Spiritus S. oppugnant, oppositum,
 cui interfuerunt centum quinquaginta
 Episcopi, inter quos Gregorius Nazianze-
 nus, qui Constantinopolitanam Ecclesiam
 rexit, emicuit. *Ephesinum*, anno 431. Impe-
 ratore Theodosio Iunior celebratum, &
 Nestorio, ex unâ personâ Christi, ob nega-
 tam communicationem Idiomatum, con-
 sequenter, ut concluderunt Patres, duas fa-
 cienti, oppositum; quod ducentis & trigin-
 ta Episcopis constitit, inter quos Cyrillus
 Alexandrinus primas tenuit. *Chalcedonen-
 se*, anno 451. Imperatore Martino cele-
 bratum, & Eutychi è duabus in Christo na-
 turis unam facienti, oppositum, quod sex-
 centis & triginta Patribus à Martino con-
 vocatis, constitit, qui Leonis, Romani Epi-
 scopi, licet absentis. Epistolam, ad Flavio-
 num. Constantinop. Episcopum super hoc
 commate scriptam, maximi fecerunt, eam-
 que *σύλον τῆς ὀρθοδοξίας*, *columnam rectæ do-
 ctrinae* appellârunt. Hinc totidem Symbo-
 la, *Nicenum*, cui addi debet *Athanasii*, *Con-
 stantinopolitanum*, *Ephesinum*, *Chalcedonen-
 se*, quæ Ecclesiæ invariatae Confessioni Au-
 gustanae addictæ, tantâ venerationis asse-
 veratione amplectuntur, ut pro auro, ar-

gento, & lapidibus pretiosis, unico fundamento Iesu Christo constantissimo pietatis zelo, ab his venerandis Antiquitatis Syne-
driis, superædificatis, ea sanctissimè habe-
ant, longum & æternum facessere iussis li-
gnis, fœno & stipulis Papisticis, à B. Luth-
ero expurgatis per Reformationis opus Ev-
angelicæ, quod superiori seculo à Domino
factum est, & mirabile est in oculis nostris.
(Quid enim paleis ad triticum? Ier: 23. v. 28.)
Ex quo lemniscata, & novissima Mundi
tempora concludimus, ut præter finem, &
præsentibus in futurum majores Ecclesiæ
tribulationes, vix ulla residua videatur esse
expectatio, juxta piorum votum; *Veni Dom-
ine Iesu, & noli tardare!*

CAP. X.

Synchronismus præcipuorum Regnorum
& Politiarum aliarum, sub decursu Mo-
narchiæ Quartæ in Mundo ex-
tantium.

PLurima alia Regna in Quartam Monar-
chiam incidunt, præcipua eorum ob bre-
vitatem perstrinxisse ad præsens sufficiat.

I. *Parthorum regnum* sub hac Monar-
chiâ adhuc duravit, multum ei negotii fa-
cessens, usque ad Alex. Severum, sub quo
Artaxerxes Persa hoc regnum obtinuit:
occiso Arsacidarum ultimo, eorum Rege,
ab

ab Arface ita dicto; victo autem anno Christi 631. Persico Rege Iezdegird, hoc regnum ad victores Saracenos fuit devolutum.

I I. *Francorum Dynastia secunda* incidit in annum Christi 419. quo Francones è Germania in Gallias transierunt Duce Pharamundo, duravit ad Pipinum & Carolidam, A. C. 750. Dynastiam tertiam facientes: usque ad Hugonem Capetum, A. C. 987. qui Quartam Galliarum Dynastiam, ad usque præsentem diem perdurantem, constituit.

I I I. *Scotorum Dynastia* prima ad A. C. 1370. decurrit: Secunda est Stuartorum ad hunc usque diem.

IV. *Westgothicum regnum in Hispania*, hujus prima Dynastia incidit in A. C. 381. sub Alarico, qui postea Romam populatus est. Secunda Dynastia incidit in A. C. 716. quam Pelagius, Westgothis regno ejectis, in Asturibus & Legione constituit. Tertiã Dynastiam orsus est Ferdinandus primus Rex Asturum, Legionis & Castellæ, Quartam Dynastiam Ferdinandus Quintus Rex Legionis, Castellæ, Arragoniæ & Siciliæ: dehinc Dynastia Sexta à Philippo I. Austriaco.

V. *Ostgothicum Regnum in Italia*. Hoc Theodoricus Veronensis, Winitharii Ostgothici Ducis pronepos, tempore Zenonis

Imperatoris in Italia tenuit, Occidens Odoacrum, Herulorum Regem, qui Imperium Occidentale in Augustulo sustulerat. Ultimus eorum Rex erat Tejas, A. C. 553. victus à Narsete, Duce Justiniani.

VI. *Hunnorum*, qui postea Hungari, è Scythia in Pannonias erumpentes, primum A. C. 381. innotuerunt. Tempore Theodofii Junioris eorum Rex Attila terror gentium dicebatur. A. C. 744. nova constituta Dynastia sub Ducibus septem in Transylvania, unde *septem Castra*, *Siebenbürgen*. A. C. 1000. Stephanus, Hunnicæ stirpis Rex fuit creatus, primus ibi Christianus, Dynastiam novam condidit. A. C. 1300. successerunt Reges extranei, Bohemi, Austriaci hucusque.

VII. *Vandali*, oriundi è Scythia: sub Constantino M. Imperio subjecti, post in Pannoniis sibi concessis, quietè habitârunt, usque ad A. C. 410. inde cum Alanis & Suevis Gallias vastârunt, & Hispanias occupârunt. Tandem ob metum Westgothorum in Africa sedem figentes, & usque ad Iustinianum ibi commorantes, à Bellisario, Iustiniani Duce, A. C. 534. victi fuerunt, eorum regno deleta.

VIII. *Longobardi*, à longis barbibus ita dicti; hi A. C. 382. egressi è Scythia in Rugiarum Insulam, inde in Pannoniam transgressi,

gressi, usque ad A. C. 568. habitárunť inibi: Inde sub Alboino Rege, Italiam occupá- runt, 206, annos regnantes, usque ad Ca- rolum M. qui A. C. 774. ultimum eorum Regem Desiderium vicit, regnóque ipsi fi- nem imposuit.

IX. *Exarchi Ravennates*, ab Impp. Con- stantinopolitanis in Italia Longobardis op- positi, quorum gubernatio ab A. C. 569. ad A. C. 743. duravit. Tunc enim Luitprandus, Longobardorum Rex, Ravennam cepit, & Exarchatui huic finem imposuit.

X. *Saraceni*, vel *Arabes Scenita*, ab He- raclio ob denegatum stipendium militiae deficientes, circa A. C. 622. Mahumetem Pseudoprophetam Ducem creant, totam- que Syriam, Ægyptum, & Africam ab Im- perio avellunt, ipsamque Persiam occu- pant, & usque ad A. C. 868. retinent, quo tempore Caliphatus in Syriam & Ægy- ptum divisus, & constitui cepta fuit Dyna- stia secunda; ita quidem, ut in Ægypto hæc Dynastia continuâ successionē duraverit usque ad A. C. præter propter 1246. ubi re- rum potiti sunt Mamaluci, Sultani Ægy- ptiaci servi, usque ad annum 1517. quo Cam- pson & Tomumbejus à Selimo Turcarum Rege victi sunt, regno eorum destructo & finito. In Syria verò eâdem Dynastiâ iti- dem continuâ successionē usque ad A. C.

præter propter 1260. manente, quando Musteazam à Tartaro Haleacho interfec-
tus fuit. Hinc nova Osmanidarum seu
Turcorum Dynastia & Successio, cujus re-
gnum Othomanicum vocant; A. C. 1297.
ab Osman Saraceno, cujus genealogia ex
Annalibus Turcicis petenda est, conditum,
& usque ad præsentem diem *съ нами по днѣ*
à Deo, ob nostra peccata, toleratum. Ex
quo etiam de regnis Ægypti, Africae & Per-
siae præterpropter iudicium sumendum est.

XI. *Polonorum regnum* à principio Du-
ces habuit è diversis familiis, 1. Lechida-
rum, 2. Cochidarum, 3. Primislai, 4. Lescia-
darum, 5. Prastiolarum; & horum quidem
ab A. C. 806. usque ad Boleslaum, quem
Otho Imperator circa A. C. 1000 Regem
creavit. Post hos Ungari, circa A. C. 137.
Jagellonidæ, à Jagellone, Lituaniæ Duce,
circa A. C. 1386. usque ad A. C. 1573. tan-
dem A. C. 1594. regno ad Sigismundum, Jo-
hannis Regis Sueciæ filium devoluto, apud
cujus posteros nunc perdurat.

XII. *Britannorum regnum*, ante Chri-
stum natum 1116. floruit, tempore J. Cæsa-
ris vectigale factum, postea in Provinciæ
formam redactum, tempore autem Theo-
dosii Junioris eos gravissimè affligentibus
Scotis & Pictis, è Germania Angli & Saxo-
nes evocati venerunt in pressorum auxi-
lium,

linum, qui re benè gestâ sedes ibi fixerunt, tandèmq̃ue in septem diversa regna divisi, paulatim ipsos Britannos excusserunt ex imperio, mutuis bellis in se invicem grassati, donec A. C. 800. Egebertus Rex Occidentalium Saxonum ferè solus rerum potitus, edicto sancivit, ut universa hæc gens nominaretur Anglica; quæ forma regiminis permansit usque ad A. C. 1017. quo Dani per quinque Regum successionem Regnum tenuerunt. Dehinc Normannorum redordienda successio, à Guilielmo Conquæstore, A. C. 1067. evocato: Quam A. C. 1136. excepit Stephanus Comes Blesensis, Gallus; unde Stephani adoptivus F. Comes Andegavensis Henricus II. Et postea A. C. 1185. Comites Wallorum & Riche-montani: donec Regnum ad Jacobum VI. Scotorum Regem, moderni Regis Patrem, devolutum est, ut hodiernam Dynastiam Stuartorum dicas.

XIII. *Bohemorum Regnum*, hujus conditor Zechus, Frater Lechi, qui Polonicum Regnum condidit, domo ex gente Illyriâ profugus fuisse scribitur. Ab eo Duces incertâ annorum serie: donec A. C. 1086. Utratislaus II. ab Henrico V. Imperatore primus regium titulum accepit, titulo tamen hoc non omnibus Successoribus competente, donec Primislaus II. à Philippo

Cæsare, A. C. 1199. denuò Rex dictus fuit, titulo hoc usque in præsentem diem in omnes Successores derivato.

XIV. *Danorum, Suecorum & Norvagi-
giorum* Regnum ad Magogum Japeti fili-
um, ut conditorem, referunt, qui Scandiam
Insulam Septentrionalem tenuerit. *Dano-
rum* regnum apud Historicos obscurum est,
usque ad Ivari tempora, circa A. C. 869. In-
digenis Regibus id gubernatum scribitur,
usque ad Ericum, Pomeraniæ Ducem, à
Margarethâ, Waldemari filiâ, adoptatum,
A. C. 1411. hinc A. C. 1439. ad Christopho-
rum Bavarum devolutum; Cujus regimen
A. C. 1448 excepit Dynastia Ducum Sles-
vici & Holsatiæ, ex veteri stirpe Comitum
Oldenburgensium, Norwegiæ Regum huc-
usque. *Suecorum* regnum antiquitus cum
Danis unitum, plurimum tamen distinctos
Reges habuit, sed incertâ serie annorum,
usque ad Albertum Megapolitanum, à
Margaretha Waldemari filiâ, Daniæ Regi-
nâ, captum, donec Gustavus Stenonis, Gu-
bernatoris nepos A. C. 1523. ejus Regni
peculiare sceptrum denuò apprehendit,
cujus victoriosa posteritas adhucdum in
Regina abnepte CHRISTINâ, gloriosissimæ
memoriæ Regis GUSTAVI ADOLPHI
filiâ relictâ rerum potitur. Etiam Poloniæ
Regibus suis datis, ut Sigismundum modò
in

in Polonorum regno nominavimus. Nor-
vvegia regnum modò propriis Regibus,
 modò Suecis, modò Danis paruit; & his
 quidem à Margaretha, Waldemari filiâ, us-
 que ad hæc tempora nostra.

XV. De *Hierosolymorum* regno paulò su-
 præ in Synchronismis Ecclesiasticis dictum
 est, stetisse hoc ab A. C. 1099. usque ad A.
 C. 1187. puta, à Gothofredo Bullioneo, us-
 que ad Saladinum, Ægypti Regem, qui
 Christianis Hierosolymam denuò eripuit,
 ipsique regno finem imposuit.

XVI. *Tartarorum* regni successio est in-
 certa. Clarus in historia Temur Cham,
 quem vulgò Tamerlanem vocant, qui Ba-
 jazethè Turcam in caveâ ferreâ captivum
 circumduxit, uti in historia Cæsarum ejus
 à nobis est mentio facta.

XVII. *Iudaorum* regnum per panole-
 thriam extinctum, sit descriptionis nostræ fi-
 nis. Hoc circa Quartæ Monarchiæ initium
 adhuc sub Herode stetit, sub filio autem
 Herodis Archelao in Provinciæ formam à
 Romanis redactum, & usque ad excidium
 Hierosolymitanum per Præsides admini-
 stratum fuit, Archelao per relegationem
 se hinc facessere jussio. Eversis A. C. 70.
 Hierosolymis, ipsum regnum eversum est,
 sub Trajano & Adriano, Iudæis ob rebel-
 liones ad internecionem denuò cæsis, & per

totum terrarum orbem dispersis, nec re-
versuris ad sceptrum, donec orbis steterit,
quia decretum est, usque ad consummatio-
nem & finem desolationem perseveraturam
esse, Dan. 9. v. ult.

APPENDIX APOLOGETICA, PRO-
pter allegationes Autorum in hoc septi-
mo Institutionum libro omittas.

*Qui sit, quòd in hoc septimo libro ferè tot hi-
storia extent, quot sunt linea, & Autorum, ex
quibus ea desumpta sunt, propè nulla fiat
allegatio? id, quod in superioribus
libris non est factum?*

Certo consilio id factum est. Nam 1. si sin-
gulis momentis Autores, ex quibus ea
desumpta sunt, fuissent assignati, tot ferè
allegationum apicibus, quot rerum voci-
bus, totus liber fuisset interpolandus, quæ
res memoriam Tyronum historię confun-
deret, & lectionem tædiosam efficeret, quæ
per se est jucundissima.

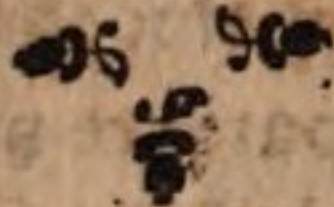
Ergò 2. consultius visum fuit, contex-
tum sine hiatu, stylo leniter pressio, ne bre-
vitas rebus obscuritatem afferret, pertexe-
re, ut uno, & eo quidem continuo intuitu,
flosculorum varietas oculis Lectorum ex-
poneretur, ut sit in hortis rectè dispositis,
liliis,

liliiis, rosis, cariophyllis benè confitis.

Fecimus hoc 3. Lectoris æquanimittati nihil diffisi. Si enim fidem habemus Tacito, Suetonio, Livio, aliis, in paucis, unde sua habeant, allegationes exprimentibus, etiam nostra fidem citra allegationes habitura speramus; quia nec isti sibi tantum visa, sed maximam partem multis ante se seculis gesta, & alibi lecta referunt, & sua tam ex aliis habent, quàm nos nostra ex ipsis.

Et tamen 4. nec hîc sine cortice natus libellus noster: Hunc ipsum in finem Catalogus Autorum frontispicio harum Institutionum præfixus extat, ut constet, ex quibus Scriptoribus nostra sint desumpta, in quibus præter Veteres, *Tacitum*, *Suetonium*, & sequiores, per quos Cæsarum historiam continuatam habemus, etiam recentiores, & moderni veniunt, *Cuspinianus* de Cæsaribus Romanis, *Melanchthon* in Chronicis, *Thuanus* in historiis sui temporis, *Helvicus* in Synopsi historię Universalis, *Pappus* in Epitome historię Ecclesiasticę, *Cramerus* in Arbore Hæreticę consanguinitatis, *Tursellanus* in historiarum Epitome, *Pareus* in historię universalis medulla, ambo cum iudicio, ille ut Iesuita, hic, ut Calvinista legendus. *Besoldus* in rerum ab Orbe condito gestarum Synopsi, edi-

388 INSTIT. HISTOR. LIB. VII.
tionis novissimæ, suis allegationibus in sin-
gulis ferè rerum momentis nixæ, itidem
cum judicio & discretione legendæ: Cum
his, & aliis, nos etiam in hoc ultimo libro
nostra contendimus, ne is in suo de-
cursu Ariadnes filo careret.

FINIS.

INDEX

INDEX PRIMUS

LOCORUM SACRAE SCRIPTURÆ, QUÆ IN HIS INSTITUTIONIBUS Historicis explicantur, partim à falsis interpretationibus vindicantur.

GENESIS. Decem priorum capitum summa exegetica. Pag. 168 169.

C. 10. v. 8. Nemrod, ipse cepit esse potens in terra, & erat robustus venator coram Domino 163: 164. 165. 176.

C. 11. v. 26. Vixit autem Tharah septuaginta annos, & genuit Abram, Nachor & Aran.

V. 29. Iste sunt generationes Tharah, Tharah genuit Abram, Nachor & Aran 57.

V. 32. Fuerunt autem dies Tharah quinque & ducenti anni, mortuusq; est Tharah in Haran 58.

EXODVS. Cap. 12. v. 40. Habitatio filiorum Israel, quā manserunt in Aegypto, fuit quadragintorum annorum, &c. 60.

C. 15. v. 11. Quis similis tui in Diis? 288 289.

C. 23. v. 10. 11. Sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fruges ejus, &c. 45 46.

LEVITICVS. C. 25. v. 34. Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, &c. 45. 46.

V. 20. 21. Quod si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non seuerimus, &c. 45. 46.

I. REGVM. C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph 62. 63. 64.

C. 11. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon, in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, &c. 63.

II. CHRON.

INDEX PRIMUS

II. CHRON. C. 35. v. 22. Anno autem primo
Cyrus Regis Persarum, ad explendum sermonem
Domini, quem locutus fuerat per os Ieremie, sus-
citavit Dominus Spiritum Cyrus, &c. 29.

ESRA. C. 1. v. 1. 2 & seqq. In anno primo Cy-
ri, Regis Persarum, ut compleretur verbum Do-
mini, ex ore Ieremie, suscitavit Dominus, &c.
29. 73.

C. 6. v. 1. 2. 3. &c. Tunc Darius Rex precepit,
& recensuerunt in Bibliotheca librorum, quæ
erant repositi in Babylone, & inventum est in
Ecbatanis, &c. 29.

C. 7 v. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ
edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdræ Sacer-
doti, Scribe erudito in sermonibus & præceptis
Domini, &c. 29.

NEHEMIA. C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est
autem in mense Nisan anno viceesimo Artaxerxis
Regis, &c. 29.

IEREMIA. C. 25. v. 12. Cumque impleti fue-
rint septuaginta anni, visitabo super Regem Ba-
bylonis, & super gentem illam, &c. 70.

EZECHIEL C. 4 v. 4. 5. 6. Et tu dormies
super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum, quibus dor-
mies super illud &c. 62.

DANIEL C. 2 à v. 31. ad 40. Tu Rex vide-
bas, & ecce quasi statua una grandis, statua illa
magna, &c. à p. 115 ad 120.

V. 38. Tu es aureum caput 164. 165.

V. 32. Pectus & brachia de argento 215.

V. eod. Venter & femora ex ære. V. 39. Et
regnum tertium aliud æreum, quod imperabis
universæ terræ 245. 246. 247.

V. 33. Tibiæ autem ferreæ pedum quedam pars
erat ferrea, quedam autem fictilis. V. 40. Et re-
gnum quartum erit velut ferrum, à p. 295. item
à p. 302. ad usque p. 316. item. 341. 344.

V. 41.

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.

V. 41. 42. Quia vidisti pedum & digitorum parem testeam figuli, &c. à p 315. ad 3 9. item 343. 344.

V. 43. Quod autem vidisti ferrum mistum testâ ex luto, commiscebuntur, quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, &c. à p 335. ad 340.

V. 44. 45. In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum ejus alteri non tradetur. Comminuet autem, &c. 340 341. 342.

C 5. v. 28. Divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis 217. 218.

V 31. Et Darius Medus successit in regnum, annos natus sexaginta duos &c. ibid.

C 7. v. 2. ad v. 8. item v. 17. Videbam in visione mea nocte, & ecce quatuor venti cæli pugnant in mari magno, &c. 120. 121.

V 4. Prima (bestia) quasi leæna, alas habebat aquile, &c. 165. 166.

V 5. Et ecce bestia alia similis Urso in parte stetit, &c. 214. 215. 216.

V 6. Posthæc aspiciebam, & ecce alia quasi Pardus, & alas habebat quasi avis, quatuor supra se 250. 251. 252.

V. 7. Bestia quarta terribilis, atque formidabilis, & fortis nimis, &c. 295. 302. 303. 312. 313. 314. 315. 316.

V. 8. Et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, tria de cornibus primis avulsa sunt à facie ejus, &c. à p 319 ad 328.

V 9. 10. 11. 12. 13. 14. Aspiciebam, donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, vestimentum ejus candidum, &c. à p. 343 ad 356.

C 8. v. 5. Ecce autem hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terre 215. item à p. 252. ad 255.

V. 23. Regem impudentem facie, & intelligentem enigmata 276.

V. 9.

INDEX PRIM. LOC. SAC. SCRIPT.

V. 9. 10. 11. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum, & factum est grande contra meridiem, & contra Orientem à pag. 329. ad 335.

C. 9. v. 2 Ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, &c. 70.

V. 24. 25. Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum tuum à p. 72 ad 76.

V. 25. Scito ergo, & animadvertite, ab exitu sermonis, &c. 19. 227

C. 11. v. 2. Ecce adhuc stabunt tres Reges 226.

V. 3. 4 Surget Rex fortis, & dominabitur potestate multà, & faciet, quod placuerit ei 257. 258. 259.

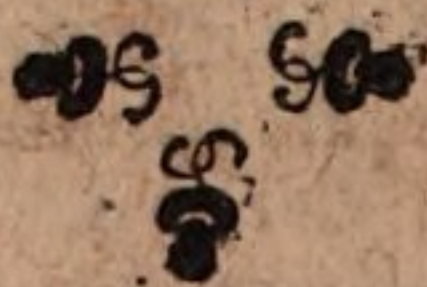
I. MACCAB. C. 2. v. 50. 66. Nunc ergo, o filii, emulatores esote legis, & date animas vestras &c. Et Iudas Maccabæus fortis viribus, &c. 288. 289.

LUCAS. C. 2 v. 1. Πᾶσα ὁικουμένη, &c. 114.

ACTOR. C. 7. v. 4. Postquam Therah mortuus esset, transtulit Deus Abrahamum in terram hanc 58.

C. 12. v. 20. Et destruens gentes septem in Canaan, sorte distribuit eis terram eorum, quasi post quadringentos & quinquaginta annos, &c. 83.

GALAT. Epist. c. 3. v. 17. Hoc autem dico, testamentum confirmatum à Deo, quæ post quadringentos & triginta annos facta est Lex 70.

INDEX

INDEX SECVNDVS

POTISSIMAM SUMMAM RE- RVN ET VERBORVM HARVM

Institutionum in se continens.

A.

- A** *Borignum Regnum*, quod etiam Latlnum
& Albanum, sub Monarchia prima 210
Academie à Frid. III. fundatae 532
Adolphus Nassovius Imper. ab Alberto Au-
striae Duce interfectus 516. 517
Aegyptiacum Regnum sub Monarchia prima
207. sub secunda 238. sub tertia 259. & seqq.
sub quarta 581
Alins Pertinax Imper. Pila fortunae dictus
ejus regimen exitus 382
Amilianus Imp. ejus electio, interitus 394
395.
Era, quid? 22. quotuplex? 23. ejus varie-
tas, & unde 23. 24. diffensiones de ea 25. ejus
error infinitos errores pariens 209. Nabonaf-
saris 25. 26. Olympiadum 27. Romae conditae
28. Septuaginta hebdomadam Danielis ibid.
Hispanica 30. Christiana ibid. sub Iustiniano
incepta 443. ejus correctio 31. ara Indictio-
num ibid. Modernorum Impp. 32. Iezdegird
34.
Alaricus, Gothorum Rex, Romam capit
426.
Albertus I. Imp. dictus Austriacus ejus res
gestae, severitas in puniendis adulteris, vio-
lenta mors 518. 519. 520
Albertus II. Imp. Austriacus, uno anno tri-
bus coronis coronatus 530
Alco.

INDEX SECUNDUS

- Alcorani blasphemiae* 322. 324. *eius Auto-*
res 327
Alemannorum sub Valerio Probo prima
mentio 400. 401
Alexander Magnus, Græcorum Monarchiæ
Conditor 242. 243. 244. per hircum caprarum
Dan. 7. prædictus 251. 252. *eius res memora-*
biles 247. 248. 249. 250. *adscribit suam pote-*
statem Deo 252. *Successores ejus quatuor*
duces 259
Altorfum in Noribergensium possessionem
venit 534
Anastasius Dicorus, Orientis Imp. Eutyche-
tis hæreli imbutus 438. 439
Anastasius II. Orient. Imp. ejus vita, regi-
men, &c. 455
Annales quid? 6
Annus, quid? 32. 33. *quotuplex?* 33. *com-*
munis 33. 34. *cœlestis* 34. *Solaris, Lunaris* 35.
Bisextilis 37. *Solaris, an Lunaris in Scriptura?*
37. 38. Politicus 40. *Anni constituendi apud*
veteres difficultas 40. 41. *Annus Iulianus, ejus*
usus & præstantia 41. *eius item defectus* 42.
annus sacer sive mysticus 42. 43. *Sabbathicus,*
eiusq; usus triplex 45. *usus item Chronolo-*
gicus 46. *Iubilæus, ejusq; significatio* 46. 47.
Sabbathicorum & Iubilæorum annorum no-
va forma & ratio 343. *annus Nativit. & Pas-*
ionis Christi 54. *anni Consulium Romano-*
rum 28. *anni collecti, dispersi, currentes, exa-*
cti 48. *anni Mundi quousq; in Scriptura cur-*
rant 54. *annus nativitatis Abrahamæ valde di-*
sputabilis 57. 58. 59. *Anni Climacterici; quid*
de iis sentiendum? 551
Antichristus, Orientis extra Ecclesiam, à p.
319. ad 328. Occidentis intra Ecclesiam, à pag.
329. ad 335. Antichristiana intra Ecclesiam
persecutio 573
Auto-

RERUM ET VERBORUM.

Antonini Pii Imp. optimi Principis imperium & finis, Christianis bonus 378.379

Antonini Bassiani Caracallæ, Imp. fratricidæ & incestuosi regimen, interitus 385

Arabes, Turcæ 136

Arcadius Imp. Orientis, ejus vita, regimen 423.

Argentiniensis Episcopatus inter Carolum Lotharingum, & Ioh. Georgium Brandenb. distributus 553

Argivorum regnum sub Monarchia primâ 208.

Ariana persecutio 572

Aristotelis libri à Caracalla comburi jussi 385

Arithmetica in quantum necessaria historico 95

Arnulphus Imp. ejus regimen & interitus, à Guidonis conjuge astu & veneno paratus 477.478.

Arsames vel Arses, nonus Persarum Rex 229.

Artaxerxes Mnemon, septimus Persarum Rex, Esdram & Nehemiam mittens Hierosolymam 228

Assarhaddon à Merodacho victus, ultimus Phulbelochi familiæ Rex 184

Assur, cognomento Ninus, primus Monarcha, Ninives extructor 178. unde Assyrii 164. & Assyriaca Monarchia 162

Astyages ultimus Medorum Rex, à Cyro ex filia nepote victus 193. ejus suspicio in nepotem nondum natum 221

Attila, imperante Martino venit in Italiam 433.

Athemius Imperator Occidentis, Martino 434

Atheniensium Regnum sub Monarchiâ primâ

INDEX SECUNDUS

mā, cum suis familiis 208. 209. sub Monarchia
Secunda 249

Augustana Confessio 577

Augustulus, ultimus Occidentis Imperator,
per contemptum ita dictus, Leoni I. Orientis
Imp. *σὺν γερμανῶ* 437

Avitus Imp. Occidentis 434

Aureus numerus, quid? 49

Aulus Vitellius Imper. ejus vita, & turpissi-
mus interitus 368. 369

Sequuntur Viri illustres Monarchis &

Imperatoribus *σὺν γερμανῶ*

Abbas Urspergensis dictus *Cunradus à Hechtene*
aw 497. *Accursius* glossæ compilator 511. *Afri-*
canus 389. *Ælianus* 389. *Æl. Spartanus* 402.
Æschylus 226. *Æschynes* 229. *Agathias* 443.
Alcibiades 228. *Alcoinus* 472. *Alexander A-*
phrodisiensis 381. *Ambrosius* 415. 422. *Ambrosius*
Calypinus 533. *Ammianus Marcellinus* 415. 418.
Angelus Politianus 533. *Antonius Florentinus*
530. *Antonius Sabellicus* 533. *Aphthonius* 381.
Apollonius Tyaneus Magus 370. *Appianus* 376.
381. *Apuleius* *ibid.* *Arator* 343. *Aretinus* 530.
Aristides 221. *Aristoteles* 229. *Aristophanes* 228.
Arnobius 411. *Arnoldus de Villa* 520. *Arrianus*
379. *Arsenius* 422. *Athanasius* 411. *Athenæus*
381. *Averroes* 506. *Augustinus* 419. 426. *Auso-*
nus Gallus 417. 422.

B.

Babylonica Monarchia 162. primus ejus la-
pis angularis *Babel* 169. Hinc *Babylonici Re-*
ges in Scriptura 163. 123. eorum canon Chro-
nologicus sub Dynastia tertia 189. 190. Hujus
Monarchiæ initium 166. *Mutationes & Dy-*
nastiæ 171. 172. 173. etiam *Chaldaica, Assyria-*
ca, & Medica dicta 119. ejus excellentiæ præ
Monarchiis sequioribus 156. 157. *Babylonicæ*
curris

RERUM ET VERBORUM

turris descriptio 177. 178. Pontis item super Euphratem	186. 187
Bagoa insignis Regicida apud Persas	229
Balbinus & Pupienus, socii Gordiani in Imperio, trucidati	391
Basileense Concilium	531
Bambergensis Comitatus ab Henrico II. Imp. in Episcopatum conversus	489
Belisarii iniquissima fortuna	442
Bellum Græcorum Peloponnesiacum	227
eorundem sacrum	229.
Romanorum multiplex	293
Belus Nemrodi Successor 164. secundus Rex Monarchiæ primæ 176. 177. ejus templi, cum turre descriptio	177. 178
Benmerodachus Regis Manassis castigator	184.
Bernhardus, expeditionis in Asiam ad succurrendum Christianis contra Turcas Cunrado III. Imp. suator & autor	500
Bisextum quid? 36. ejus usus	37
Boëthius & Symmachus à Theodorico interfectus	426
Bohemiæ sub Matthia Imp. erumpens incendium funestissimum Germaniæ	557
Bohemorum Regnum sub Monarchia quarta ad usque tempora nostra	583
Bombardarum inventores	527
Bonifacius VIII. Papa instituit Iubilæum Papisticum	518. 519
Britannia sub Monarchiâ tertiâ & quartâ ad usque tempora nostra	585
Brunsvvicense dissidium	556
Burgundia cum Germania denuò conjuncta	490

Viri Illustres, Imperatoribus

αὐτοκρατορσι.

84.

INDEX SECUNDUS

Bartholus, Baldus 527. *Basilus Magnus* 415.
Beatus Rhenanus 538. *Beda Anglicus* 454. *Ber-*
tholdus Niger Chymista 527. *Bessarion Nicenus*
 533. *Boethius* 426. *Bonaventura* 518.

C.

- Cabadis Persarum Regis historia* 439
Cain sparsit imperiorum semina 160
Calendarium Gregorianum 142. 552
Caligula Imp. abominandus tyrannus, ejus
 vita, regimen, interitus 363. 364
Calvinismus in Hassiam introductus 553
Cambyses, secundus Persarum Rex, ejus ty-
 rannis, regimen, facinora, interitus 222. 223
Camera Imperialis Iudicium, à Maximiliano
 I. institutum 533
Captivitas Babylonice initium 70
Caroli Imperatores. I. dictus Magnus, natio-
 ne Germanus 147. 148. ejus coronatio 149. ex-
 cellentissima dona, bella gesta in Italia, Ger-
 mania, Hispania, Pannonia, &c. Germaniæ
 divisio, pietas erga Ecclesiam, pauperes, &c.
 testamentum, mors, &c. à pag. 469. ad p. 472.
Episcopatus ab eo erecti 564. 565. 566
Carolus II. Imper. dictus Calvus, ejus regi-
 men, interitus à Iudæo Medico 475
Carolus III. dictus Crassus, initio felix, in
 fine pauperrimus, vitam in ignobili Sueviæ
 pago finiens 476. 477
Carolus IV. Imp. ejus ambitus & artes: Au-
 tor Aureæ Bullæ, *Vitricus Imperii* dictus 524.
 525. 326.
Carolus V. Imp. ob nativitatis locum Ger-
 manus 148. Avi materni in Regnis, paterni in
 Imperio, successor 539. ejus bella 539. 540.
 541. obitus pientissimus 541. Apophtegma-
 ta, à pag. 542. ad 545.
Carthaginensis Respublica sub Monarchia
 tertia 292

Car-

RERUM ET VERBORUM

Carthagini & Didonis historia	201
Causidicorum improbitas coercita	369. 370
Cedrini de secunda Dynastia Regni Baby-	
lonici hallucinatio	172
Chalcedonense Concilium Oecumenicum	577
Chaldaei, quasi Chasdae	163. 164
Characteres annorum quid ?	48. 49
Christus summa Imperii Romani Majestas	
341. 342-	
Christianorum Legio sub Marco Aurelio An-	
tonino fulminatrix	380
Christiani primum sic appellati	365
Chronologia, quid ? 20. quotuplex ? 21. 22.	
Scripturae à Mundo Cond. ad Monarch. Per-	
sicam 194. Canonica, respectu Regum Mo-	
narchiae primae, certitudine caret 193. ejus	
fundamentum sub Monarchia Græcâ 244.	
245. in profanis autoribus continuatur 259	
Chronologi, eorum disensiones in allegan-	
dis epochis ad annos Mundi 65. 66. 67. Dis-	
ensionum eorum causae 76. 77. eos quadam-	
tenus conciliandi monstrata ratio, à pag. 79.	
ad 89.	
Chrysostomi Exilium, ob Eudoxiae Augustae,	
quem taxabat, luxum	424
Chymicorum aurificum vanitas	552
Ciceronis, ab Augusto Antonio relictî inte-	
ritus	362
Claudii Imp. Principis ignavi vita, regimen,	
exitus	365
Claudii Taciti Imp. Fratrisque ejus Floriani	
perbreve Imperium	400
Claudius Tiberius Nero Imp. Augusti Succes-	
sor, pessimus Tyrannus 362. 363. ejus de Chri-	
sti divinitate sententia	362
Cleselii Cardinalis captivitas	557
Clivia & Sabaudie Comites duces facti	529
Celestinus Papa pessundator Coronae Im-	
peratoriae 506,	602

INDEX SECUNDUS

- Commodi Imp. pessimi Principis pessima vi-*
ta, & interitus 387
- Conscientie dominium magnum peccatum*
& tyrannis 388
- Connubia ad roborandum Imperium Ro-*
manum, ab Imperatoribus inita 336. 337. 338
- Constantia, Henr. VI. Imp. uxor quinqu-*
genaria parit filium 506
- Constantia Civitas ad lacum Padam. à Con-*
stantio Constantini M. filio ædificata 413
- Constantinus M. Imper. Constantii Chlori*
& Helenæ Britannicæ filius, ejus tyrocinia, à
Romanis evocatus vincit Maxentium 407.
fulgida lux spondet ei victorias, vincit Licini-
um osorem Christianorum & literatorum,
Orientis & Occidentis potitur 408. *Magnus*
dictus, & Maximus transfert Imperii sedem
Constantinopolim 409. *profligator Ethnicæ*
superstitionis, & propagator Christianæ Re-
ligionis 410. *tandem insolens, crudelis & ava-*
rus 410. 411
- Constantinus II. Constantini filius, Patri-*
um duobus fratribus, Constantio, & Con-
stante succedit: in bello contra fratrem gesto
interit 412. 413
- Constantinus III. Imp. Orientis, ejus breve*
regimen interitus per venenum 450
- Constantinus IV. Pogonatus, ejus regimen*
451. 452.
- Constantinus V. Copronymus, ejus regimen*
Orthodoxis grave 455. 456
- Constantinus VI. Imper. Orientis, ejus vita,*
regimen, interitus, jussu maris Irenæ exocu-
latus 417. 418
- Constantiense Concilium* 529
- Constantinopolitanum Concilium Oecumen.*
sub Theodosio M. 577. item sexta Synodus
sub Constantino Pogonato 452. *septima sub*
Copronymo 456. *Corin.*

RERUM ET VERBORUM.

Corinthiorum Regnum sub Monarchia pri-

ma

211

Cornelius Tacitus castigatus 286. 287. men-

367

Cosrois Persarum Regis adversum crucifi-

448

Crescentii Consulis Romani supplicium

487

Crodon, Idolon Saxonum

362

Cunradus I. Imp. instante ejus fato, mittit
insignia Henrico Saxoni, hosti suo, ob ejus vir-

479. 480

Cunradus II. Saliquus, ejus regimen, exitus

490.

Cunradus III. Imp. VVaiblingæ natus, hinc
Gibellini, ejus res gestæ, inter quas suscepta in
Asiam ad liberandos Christianos expeditio

500. 501. 502.

Cunradus IV. Imp. à Spurio fratre Manfre-

512

Cunradinus, Cunradi filius à Carolo Ande-
gaviensi, impulsu Pontif. Clem. IV. securi
percussus

517

Cyclus Solis quid? *Lunæ*, qui & decennova-

49

Cyaxares, Rex Medorum, Nini, expugna-

192

Cyrus, à Patre Persa, Matre Meda 254. ejus
Regni triplex initium 111. 112. primus ejus
annus quinquam Esræ 1. sit? 73. prius Rex Per-
sicus factus, Babylonica Monarchiæ axioma
in suum regnum trāstulit 139 140. hæc trans-
latio qualis? 216. ejus res gestæ, & interitus

112.

Viri illustres Imperatoribus

συγγενοί.

Cassianus 412. *Cassius Ict.* 284. *Chrysoloras* 527.
Claudianus 422. 426. *Clemens Alexandrinus*

Cc

384.

INDEX SECUNDUS

384. *Columella* 363. *Cornelius Tacitus* 376.

D.

Danielis vaticinia de Monarchiis à Iohann. Bodini objectionibus vindicata 126. & seqq.

Danorum Regnum sub Monarchia quarta ad tempora nostra 584

Darius Codomannus, ab Alexandro M. vi-
ctus, ultimus Persarum Rex, ejus expeditio-
nes, bella, interitus 229 230. 231

Darius, Histaspis filius, tertius Persarum
Rex, ejus electio, de Monarchia consultatio
Babylonis per Zopyrum recuperatio, & epi-
thaphium 213. 214

Darius Medus, ultimus Monarchiæ primæ
Rex 164. ipse Nabonidus 217

Darius Nothus, sextus Persarum Rex anno
secundo edictum de reædificandis Hieroso-
lymis promulgans 217

Decius, Imp. & Persecutor, cætera Princeps
bonus, ejus vita, regimen, interitus 393

Deioces, Medorum Rex, justitiæ strenuus
assertor 192

Delphicum templum tempestate disiectum
410.

Deus Monarchiarum causa 113

Diaria 16

Didonis & Carthaginiæ historia 101

Diodori Siculi, de Vsu historiarum pulcher-
rima Dissertatio 96. 97. 98. 99. ejus de secunda
dynastia Babylonici Regni hallucinatio 172.

174.
Didius Julianus Imp. ejus vita, regimen, in-
teritus 382

Diversitas circumstantiarum unius & ejus-
dem historiæ à diversis scriptæ; quid de ea
sentiendum? 107

Diocletianus Imp. ejus regimen, cum Col-
legis Maximiano, Gallerio, Maximino, Flavio
Constantio Choro 402. 403. 404. De

RERUM ET VEREORUM.

Domitianus Imp. pessimi Principis pessima
vita, regimen, interitus 372. 373

Domitius Nero Imper. sceleratissimi tyranni
sceleratissima vita, & turpissima Mors 366. 367

Donawerda à Duce Bavariæ capta 553

Dynastie diversæ Hebræi populi 195. Patria
cum patrum Catalogo 196. 197. Heroica cum
Heroum Catalogo 197. 198. Regia cum Re-
gum Catalogo, à p. 108. ad 206. Ejusdem po-
puli post Babyloniam captivit. sub Monar-
chia secunda Ducalis potestas 232. 235. Du-
cum horum Chronologia incerta 238

Dynastie tres Regum Monarchiæ primæ.
Prima à Nino ad Sardanapalum: Secunda à
Phulbelocho ad Assarhaddonem: Tertia à
Nabonassare ad Monarchiæ finem 172. 173

Dynastie quinque Imperii Germanici Ca-
rolidarum, Saxonum, Francorum, Suevorum,
& eorum qui electi fuerunt ab Electoribus
466.

Viri illustres, Imperatoribus

σὺν ἄλλοις.

Damasus Pontifex 419. *Democritus* 227. *De-
mosthenes* 229. *Desiderius Erasmus* 538. *Dio
Cassius* 382. 389. *Diogenes Cynicus* 129. *Dionysius
Areopagita* 265. *Dionysius Halicarnassæus* 362.
365. *Donatus Grammaticus* 41.

E.

Eberhardus Comes VVirtenbergiæ fit Dux
533.

*Ecclesiæ conservationis quinque specimi-
na.* 1. Martyrum robur 2. Solaminum effica-
citas. 3. Respirandi spatia. 4. Horrenda Dei
adversus persecutores judicia. 5. Doctorum
Ecclesiæ vigilantia à p. 574. ad 578.

*Eclipses incomparabilis Chronologiæ the-
saurus*

Co 2

Eda

INDEX SECUNDUS

<i>Edictum</i> de restitutione populi Iudaici quadruplex	29
<i>Eduardus</i> , Rex Angliæ, Imperium oblatum recusat	524
<i>Elimæi & Elamitæ</i> , Persæ	214
<i>Electoral Collegium</i> , quando & à quo fundatum	486
<i>Emanuelis Comneni</i> Imp. Constantinopolitani punica fides adversus Cunrad. III. Imp. Occid. in expeditione Asiatica	502
<i>Enneadecaeteris</i> quid?	49
<i>Epactæ</i> quid? & earum Autor	37
<i>Ephemerides</i>	6
<i>Ephesinum Concilium</i>	577
<i>Episcopatus</i> , quem in finem instituti	563
<i>Episcopi</i> . Iura in eos ad Imperatorem spectant 475. 483. 487. 491. 495. 497. 499. à Paschasio Papa per tyrannidem rapta	498. seq.
<i>Epochæ</i> , quid? 51. quotuplices 52. 53. demonstratio Epochæ primæ 54. 55. Secundæ 56. Tertiæ 59. Quartæ 60. Quintæ 60. 61. Sextæ 61. Septimæ 62. 63. 64. 65. Octavæ 70. Nonæ 71. Decimæ 71. 72. 73. 74. 75. Epochæ hebdomadum 70. Danielis difficultas	76
<i>Eudoxia Augusta</i> , Persecutrix Chrysostomi	424. 425
<i>Eusebii</i> error in numerandis annis Mundi	55
<i>Evilmerodach</i> , Herodoto Labynitus	186
<i>Exarchatus Italiæ</i> , ab Imp. Iustino constitutus 444. ab Aristulpho, Longobardiæ Rege abolitus	456

Viri illustres, Imperatoribus

συνγερονι.

Eginhardus 472. *Empedocles* 226. *Epictetus* 381. *Epiphanius* 415. 419. *Ephremus Eremita* 419. *Evagrius* 443. *Euclides* 229. *Euripides* 222. *Eusebius* 411. *Eutropius* 417. 426.

Fabr.

RERUM ET VERBORUM.

F.

Fabulosa quatenus in historico toleranda
107. 108.

Fasti, quid? 6

Ferdinandus I. Imp. ejus electio, pacis studium, maula proles, studia juvenilia, Princeps fidei servantissimus, castus, temperans, pie finiens 545. 546. 547

Ferdinandus II. Imp. ejus electio, & Regiminis periculosissimus status 558

Ferdinandus III. Imperator modernus, ejus electio, successio 558. 559

Flavius Vespasianus Imp. Optimi Principis vita, regimen, obitus 369 370

Flavii Claudii optimi Principis optima vita, decessus 397

Flavius Constantius Chlorus, Maximiniani Collega, Constantini I. Pater 402

Francofurtensium & Vormatiensium, ob exactiones Iudæorum seditio 556

Filius hominis Danielis 7. est Christus, non alius Princeps terrenus in Ecclesia 346. & seqq. usque ad pag. 356.

Francorum Regnum sub Monarchia secunda, & ulterius 240. sub Monarchia quarta, ad usque nostra tempora 578. Prima eorum mentio in bellis Romanis sub Gallieno Imperatore 397

Fridericus I. Imp. Barbarossa dictus, ejus Imperium & res gestæ, inter quas Mediolani everfio, Hermanni Palatini castigatio, juris Imperii adversus Papam assertio, Alexandri Papæ profligatio, vicissim exantlata Alexandri pestfundatio, ad bellum sacrum profectio, interitus 502. 503. 504. 505

Fridericus II. Imp. valdè tribulatus, ter à Papis excommunicatus 508. 509 510

Fridericus III. Austriacus Imp. ejus Imperium

INDEX SECUNDUS

rium initio tribulatum, progressu pacatum,
res gestæ, Academia ab eo fundatæ, capris
principibus, Badensi, Metensi, VVirtenber-
genfi in coena nihil panis apponit. Cur? 531.
532. ejus mors 532

Fridericus Brunsvicensis Imperator electus,
in reditu ad suos occiditur 528

Fridericus Burgr. Norib. & *Fridericus* Mar-
chio Munia facti Electores 529

Fridericus Marchio Misnia corruptus, im-
perium respuit 524

Viri illustres, Imperatoribus

σὺν ἡγεμονίᾳ

Flavius Blondus 530. *Florojulienſis* 530. *Flo-
rus* 376. *Fortunatus* 443. *Franciscus Petrarcha*
520.

G.

Galerius Maximinus, Collega Imperatoris
Diocletiani 402

Galli originæ pro Germanis haberi postu-
lant 147

Gallieni Imp. fere Neroni similis imperi-
um, interitus 397. 398. 399

Gallus Imper. ejus regimen, interitus 394

Gebhardus Truchseß Episcop. Colonienſis,
ductâ Vxore, fit Evangelicus 542

Gelo Tyrannus Siciliae 240

Gentilium ad fidem Christi successivæ in
Univerſo Mundo conversionis, compendiosa
descriptio, à p. 560. ad 567.

Genſerici Vandalorum Regis Ariani in Or-
thodoxos sævitia 425. 426

Geographia quatenus historico necessaria
90. 91. 92. 106.

Germanici Imperii Dynastiæ quinque Ca-
rolidarum, Saxonum, Francorum, Suevorum,
ab Electoribus electorum Impp. 468

Ger-

RERUM ET VERBORUM.

<i>Germanorum Regni initium, & duratio, sub Monarchia prima</i>	207. 208. eorum ad fidem Christi conversio	562. 563	
<i>Gildonis adversus Honorium perfidia</i>		425	
<i>Glycerius, Orientis Regulus, Leoni I. Imp. Orient. συγγεγον</i>		440 4 6	
<i>Gothorum sub Honorio Imperatore in Italiam irruptio</i>		425. 426	
<i>Gratianus Imp. Orthodoxus, Orthodoxorum adjutor</i>	<i>Ejus regimen, interitus</i>	418	
<i>Græcorum Monarchia</i>	<i>Ejus Summiras, Definitio, Causæ, Adjuncta, Comparata</i>	242. 243. 244. Fundator Alexand M. 242. Quomodo in quatuor Duces distributa Monarchia manserit 260. Ejus status sub Ducibus inquietissimus 261. Finis 262. Reges à p 263. ad 285. Respublice sub ea, inter quas Carthaginensis & Romana, de dominatu orbis æmulæ	292
<i>Græcorum perfidia adversus Othonem I. Imp.</i>		483	
<i>Gravamina protestantium</i>		556	
<i>Gregorius III. Papa suâ excommunicatione occasionem præbuit attrahendi Francos in Italiam, & avellendi à Græciâ Italiam</i>		455	
<i>Gregorius VII. Hildebrand dictus, Henrico IV. Imp. abrogat potestatem suam in distribuendis Episcopatibus</i>		493	
<i>Gregoriana Calendarii adhucdum vitiosa correctio</i>		42. 552	
<i>Guelphorum & Gibellinorum nomina, & factiones, unde ?</i>		501	
<i>Guido Aretinus Monachus, inventor sex vocum Musicalium, ut, re, mi, fa, sol, la.</i>		490	
<i>Guntherus Imp. Electus, à Carolo IV. Principibus odiosus redditur</i>		525	

Viri illustres, Imperatoribus

συγγεγονος.

Cc 4

Gabriel

INDEX SECUNDUS

Gabriel Biel 538. *Galenus* 379. *Georgius Trapezuntius* 530. *Gratianus, Decretorum Compilator* 506. *Gregoras* 518. *Gregorius Nazianzenus* 415. *Gregorius Nyssenus* *ibid.*

H.

Hadrianus IV. Pontifex, ex Imperio Romano beneficium Papæ facere primus conatus est 257

Heilbronnensis Conventus Vnitorum Principum 156

Hatto, Episcopus Moguntinus, Combustor pauperum 484

Hæresium omnium, à tempore Apostolorum, usque ad hodiernum diem successivæ in Ecclesiam irruptionis compendiosa descriptio, à p. 567. ad 571.

Hebræi populi Dynastiæ diversæ Patria 196 197. *Heroicæ* 197. 198. *Regia*, à p. 108. ad usque 206.

Heliogabalus Imp. ejus vita, regimen, *intèritus* 386. 387

Helveticum bellum Maximiliano I. Imper. *grave* 534

Henrici Imperatores.

Henricus I. Imp. Auceps dictus, Vnctionem Papæ nihili faciens, victoriosus, *Pater patriæ* dictus. Ejus res gestæ, finis 480. 481

Henricus II. Sanctus, idemque Claudus dictus, & cur? Ejus regimen, finis. Augustam Chûnigundam in thoro Virginem relinquit 488. 489.

Henricus III. Imp. Niger dictus. Ejus regimen, res gestæ: inter quas Pontificum in ordinem redactio 491

Henricus IV. Imp. Ejus à puero inquietissima vita, tribulatissimum Imperium: cum primis Papis, Gregorio VII. Urbano II. & *Paschasio II.* aquam Imperii per Saxones turbantibus

RERUM ET VERBORUM.

bantibus, filium in Patrem concitantibus 493
494. 495. 496. 497.

Henricus V. Imp. Patre vivo creatus : ejus
cum Paschasio I I. Papa ob jura in Episcopos
concertatio 497. 498

Henricus VI. Imp. Asper dictus. Severus re-
bellium in Sicilia & Neapoli castigator 507

Henricus VII. Imp. ejus res gestæ : Pontifici
jurare recusat. Veneno per Eucharistiam à
Monacho extinctus decedit 520. 521

Henricus Landgravius, in Imperatorem ele-
ctus, Reutlingam occupat, ante Vlmam ca-
dit 512

Heraclius Imp. maritus Martinæ, fratris fi-
liæ : Ejus regimen ob Saracenorum defectio-
nem infelix 449. 450

Heracleonas Orientis Imp. ejus regimen, in-
teritus 450

Herodis ob commissum infanticidium ab
Augusto notata crudelitas 361

Herodis Antipæ, Ioh. Baptistæ interfectoris,
interitus 364

Hierosolymitanum Regnum sub Monarchia
Quarta 565

Hystaspis domus apud Persas ante axioma
Monarchicum illustrissima 221

Historia quid ? & unde dicta : 1. ejus obje-
cta, causæ & fines 2. 3. Divisio in Universalem
& Particularem, humanam, naturalem, di-
vinam 4. 5. Universalis, introitus in particu-
larem 9. ejus necessitas & utilitas 96. 97. 98.
Omnibus, in omnibus, ad omnia 96. Magna-
tibus, Consiliariis, Theologis, Iureconsultis,
Politicis utilissima 100. 101. 102. Historiarum
multitudo 110. earum lectio à scopo & qua-
litate legentium pendens 9. 10. 11

Historici, Universales 6. 12. 13. particulares
6. 7. 8. de Monarchiis quatuor 13. 14. de sin-
gulis

INDEX SECUNDUS

gulis Regnis 14. 15. de Rebus publ. 16. de Ele-
 ctoratibus, Ducatibus 17. 18. Historicus in scri-
 bendo sit ἀπαθὴς 108. An iudicium rebus à se
 descriptis interponat? 109

Honorius Imp. Occidentis, ejus imperium,
 à Gildone & Stilicone valdè turbatum 415
 426

Hungaria superior à Carolo M. versus O-
 rientem limes Imperii constituta 319. ab Hen-
 rico III. Alberto Bavaro concessa 490. 491

Hunorum Regnum sub Monarchia quarta
 580.

Viri illustres, Imperatoribus

ἐὺν γλῶσσῃ.

Hermannus Contractus 491. *Hermogenes Rhe-*
tor 381. *Hermolaus Barbarus* 533. *Helmoldus*
 498. *Herodianus* 389 399. *Herodotus* 227. *Hes-*
ychius 426. *D. Hieronymus* 419 422. *Hieronymus*
Pragensis 529. *Hieronymus Vida* ibid. *Hilarius*
 415. *Hippocrates* 117. *Honorius Augustodunensis*
 498. *Horatius* 362. *Hugo Cardinalis* 511. *Hugo de*
S. Victore 498.

I.

IESVS CHRISTVS sub Augusto Imper. in
 hunc mundum natus 361. sub Tiberio cruci-
 fixus 369

Imperium summum 112

Imperium Chaldaeorum, Medorum, Ara-
bum, num Babylonico fuerit majus? 135. 136

Imperia ante diluvium paterna 160

Imperium Romanū sub Trajano latissimum
 375. ejus in tres filios Constantini distribu-
 tio 411. 412

Incertitudo Catalogi Regum Monarchiae
primae 174

Intercalationes temporum 36

Indictio quid? 31. 32

Indi-

RERUM ET VERBORUM.

<i>Indiculus Regum tertiæ Dynastiæ Monarchiæ primæ</i>	174
<i>Invidiæ perniciosissimus fructus</i>	444
<i>Innocentiæ miraculosa probatio</i>	487
<i>Ioh. Henrici Bisterfeldii sententia, de filio Hominis Dan. 7. refutata à p. 350. ad 356.</i>	
<i>Iohannis Bodini sententia, & argumenta contra Monarchias refutata, à p. 125. ad 158.</i>	
<i>Ioh. Evangelista in Oleo fervente servatus, & in Pathmum missus</i>	373
<i>Iovianus, qui & Iovinianus Imp. ejus vita, regimen, finis</i>	415. 416
<i>Italiæ exarchatus à Iustino constitutus, ab Aristulpho abolitus</i>	456
<i>Jubilæum primum Papisticum à Bonifacio VIII. institutum, & magno fastu celebratum 518. 519.</i>	
<i>Julius Cæsar, primus Romanorum Imperator, ejus vita, regimen, interitus</i>	359 360
<i>Julianus Apostata Imp. ejus educatio, vita, ingenii dotes, regimen, interitus</i>	415. Persecutio adversus Christianos 572. 573
<i>Julius Nepos, Occident. Regulus, Leoni I. ἐὺ ζῶντι</i>	436
<i>Ivo, Iureconsultorum Patronus</i>	497
<i>Jura in Episcopos, à Paschasio Pontif. Henrico IV. per tyrannidem erepta</i>	498
<i>Iustinus Junior Imper. Occidentis, ejus vita, regimen</i>	443
<i>Iustinus Thrax Imp. ejus vita, subulcus, faber lignarius, miles, Imperator, Orthodoxus</i>	440. 441
<i>Iustinianus I Imp. Orientis</i>	440. 441. 442 443
<i>Iustinianus II Orient. Imper. Perniciosus Princeps ejus in aula Sycophantæ, regimen, interitus</i>	452 453. 454
<i>Indæorum αὐτοκρατορία sub Monarchia Persi-</i>	

INDEX SECUNDUS

ea 231. 232. Eorundem Ducalis potestas sub
hac Monarchia 232. 235

Viri Illustres, Imperatoribus

συγγεγραφοι.

Irenæus 382. *Isocrates* 228. *Jonas* Prophetæ
182. *Jornandes* 443. *Julius Capitolinus* 402. *Julius*
Pollux 381. *Iustinus historicus* 379. *Ivo* 497. *Iu-*
stinus Martyr 379. 381.

L.

Laborosoardach Nebucadnezaris ex filia ne-
pos, Danielis Belsazer, ejus interitus 187. 188

Labynithus Evilmerodach 186

Labynithus Nabonedus 188

Lacedæmoniorum Respublica sub Monarchia
prima 210. sub secunda 240

Leges Juristice Cereus nasus 552

Leo I. Pontifex avertit Attilam ab oppu-
gnatione Romæ 431

Leo I. Imp. Orient. ejus vita, regimen 435
436.

Leo II. Imp. Orient. Iconomachus, à Papa
excommunicatus 455

Leo III. Imp. Orient. ejus vita, imperium,
hæreditarium id esse volentis, constituentis
417.

Leopoldus, Alberti Austriaci filius, ad oppi-
dum Sempach cadens 520

Lex Regia quartæ Monarchiæ quando lata
300.

Licinius à Maximino in Collegam ascitus
405.

Liga Catholica 554

Lis inter Electorem Brandenburgicum, &
Philippum Ludovicum Palatinum Neob. de
Successione Iuliæ & Cliviæ ibid. Item inter
Iohannem Palatinum Bipontinum, & Phil.
Ludovicum Neoburgicum, de administra-
tione Palatinatus 554. 555. Lotba-

RERUM ET VERBORUM

Lotharingia imminuta 485

Lotharius I. Imp. ejus regimen, & Imperii cum fratribus Ludovico & Carolo Calvo divisio, nec non discessio in Monasterium 474

Lotharius II. Imp. restitutor legum Romanarum 499

L. Verus Imp. ejus regimen, M. Aurelii in Imperio socius 379

Ludovici Imperatores.

Ludovicus I. Imp. dictus Pius, ejus vita anteceps, finis 472 473

Ludovicus II. Imp. literatissimus, ejus vita, regimen 474.475

Ludovicus III. Imp. Calvus dictus, ejus regimen 475

Ludovicus IV. ultimus ex Carolina stirpe Imperator, ejus regimen 478.479

Ludovicus vulgò *IV.* sed ejus nominis *V.* Imp. Bavarus, ter à diversis Papis excommunicatus, ejus res gestæ, finis 521.522.523

Lyderum regnum sub Monarchia prima 211

Viri illustres, Imperatoribus

ὁὐγγαροὶ.

Lactantius 411. *Lambertus Schafnaburgensis* 491. *Lampridius* 402. *Laurentius Iustinus* 530. *Laurentius Valla* ibid. *Luitprandus* 484.

M.

Maccabæorum ortus, unde dicti 288. eorum Catalogus 289 290.291. quando defierint 291

Macedonicum Regnum sub Monarchia prima 211. sub secunda 239.240

Mahomet Antichristus Orientis extra Ecclesiam 319. ejus descriptio ab Origine institutis, ingenio, rebus gestis, blasphemiis, crudelitate, duratione à p.319. ad 328.

Majoranus Imperat. Occidentis, Martiano 434

Map.

INDEX SECUNDUS

- Mapparum Geographicarum utilitas, iucunditas* 91
- Marcus Aurelius Antoninus Philosophus Imp. optimi Principis optima vita, imperium, mors* 379. 380.
- Mardokempades, qui & Merodach Baladam, Assarhaddonis Everfor* 184
- Marchia unde dicta* 461
- Martinus Lutherus, ejus theses indulgentiis oppositæ* 538
- Matthias Imp. ejus electio, regimen, mors* 556. 557. 558.
- Maulbronnensis tractus in manus VVirtembergicas veniens* 534
- Mauritius Imp. ejus vita, imperium, miserimus exitus* 445. 446. 447
- Maxentii Tyrannus Romæ exercita* 405
- Maximus Thrax Imp. ejus celeritas, voracitas, crudelitas, interitus* 389. 390
- Maximus, Valentiniani Imp. interfector, & Imperii invasor* 434
- Maximianus Diocletiani Collega* 402
- Maximilianus I. Imp. Ejus Conjugium, periculum, bella, virtutes, per incautum Medicum accelerata mors* 535. *dotes item, & specimina ingenii* 536. 537. *de Carolo IV. latum judicium* 526
- Maximilianus II. Imp. electus Romanorum Rex, pacis studium. Nobilitati Austriacæ concessa Evangelii prædicatio* 549. *Ejus pientissimus finis, virtutes & apophthegmata* 550. 551. *electus in Poloniae Regem* 550. *sed frustra* 553. *Milhemium in ortu sui destructum* 556
- Medorum Regni, per Arbacem ab Assyriaco abicilli, Reges, usque ad Monarchiam secundam* 191. *ejus status* ibid.
- Mensis Solaris, juxta Sacrobustum quantitas* 35. Mero-

RERUM ET VERBORUM

Merovingorum linea in *Francogallia* cessans,
Pipini incipiens 456
Mesullam secundus *Iudæorum* Dux 233
Methodus *historiarum* *analytica* 8.100
Monarchia quid? 111. ejus vocabulum po-
 liticè, non grammaticè sumptum *ibid.* item
 159. ejus *Synonyma* 111.112. *Monarchiarum*
causæ 113.114. *Adjuncta* propria 115.116.117
 118. *Numerus & distributio* 119.120.121.122.
 123. *Mutationes & denominationes* 149.150.
Mutationes violentæ 160. *finis & interitus*
fatales 161. *Canones de iis* 158.159.160
Mycenorum Regnum sub *Monarchia* prima
 208.

Viri illustres, Imperatoribus

συνγενοί.

Macarius 415. *Marcellinus Comes* 443. *Maria-*
mus Scotus 497. *Marsilius Ficinus* 533. *Martialis*
 73. *Martinus Lutherus* 538. *Martinus Tyronen-*
sis 418. *Martinus Polonus* 518.

N.

Nabonassar, quis? *Salmanassar*, an *Mero-*
dach? 29.66.67
Nabuchodonosor cujas? 136
Nabuchodonosor I. *Iudæorum* amicus & au-
 xiliator 184.185
Nabuchodonosor II. dictus Magnus, decanta-
 tissimus in scriptura 185
Nabonedus seu *Nabonidus*, ipse *Darius Me-*
des, apud *Danielem*, *Filius Ahasveri*, de san-
 guine *Medorum*, ultimus *Babyloniæ* Rex, à
Cyro victus 188.219.220
Nemrod primus tyrannus 164.176
Nerva Cocceius Imp. bonus, sed brevis tem-
 poris Princeps, ejus vita, regimen, obitus 373
 374
Ninus primus Monarcha primæ Monar-
 chiæ 164. *Ninus*

INDEX SECUNDUS

- Ninus* sive *Ninyas*, tertius Monarcha Mo-
narchiæ primæ, voluptuarius, quibusdam
Amraphel, cujus scriptura meminit 179. 180
Niriglossooror Nebucadnezaris gener 187
Nitocris Regina Babylonis 186. ejus pons
super Euphratem 186. 187. *Evilmerodachi*
conjux fuisse putatur 179. 180
Normannia unde dicta 476
Noverca *Caracallæ* uxor *Caracallæ* 385
Nicenum Concilium 577
Norvvegorum Regnum sub Monarchia quar-
ta, ad tempora nostra 585

Viri illustres, Imperatoribus

σύγχερονι.

- Nectarius* 426. *Nicephorus Callistus* 520. *Nicolaus*
Lyranus 524. *Nicolaus Cusanus* 530.

O.

- Ochus*, octavus Rex Persarum 228. 229
Octavius Augustus Imp. ejus vita, regimen
laudabile, obitus placidus 360. 361. Christi
Salvatoris nostri sub eo nativitas 61. ejus de
infanticidio Christi judicium 361
Octeteris Romanorum quid? 37
Olybrius Regulus Occidentis, *Leoni I.* Imp.
σύγχερονι 436
Olympiades quid? earum usus 27 cum Na-
bonassaris æra collatio ibid.
Orientis Imperatorum à *Carolo M.* ad usque
captam Constantinopolim imperantium Ca-
talogus à p. 459. ad usque 467.
Ostgothicum Regnum in Italia à *Theodor.*
Veronenfi fundatum 579
Othones Imperatores.
Otho I. dictus à rerum gestarum magnitu-
dine *Magnus*: Ejus vita, heroica facta, regi-
men, subitanea mors 481. 482. 483
Otho II. Imp. ejus severum regimen, ob Sa-
racc-

RERUM ET VERBORUM

facenos debellatos *Pallida mors Saracenorum*,
ob Romanos punitos *Rubeus Otho Romanorum*
dictus 484. 485. 486

Otho III. Imp. ob edita specimina sapientiæ
mirabilia Mundi dictus, ejus animadversio in
Crescentium Consullem Romanum, & Pon-
tificates, fundator Collegii Electoralis, venena-
tis chirothecis à Crescentii vidua interem-
ptus 487. 488

Otho IV. Imper. excommunicatus à Papa,
sponte cedit Friderico II. in Imperatorem
electo 508

Viri illustres, Imperatoribus

ὀβρυχνοοι.

Onkelos 370. *Optatus Milevitanus* 415. *Ori-
genes* 389 *Orosius* 419. 426. *Ovidius* 362. *Otho
Frisingensis* 502.

P.

Pagani, qui, & unde dicti 413

Papa: nihil juris habet in Imperium 298.
400 &c Imperii dilacerandi tuba tribunitia
332. 333 334 495. 503. 504. 531. Pessundator
Majestatis Imperatoriæ 531. Ejus & Episco-
porum electio Imperatoribus asserta 475. 483.
487 491. 495 497 499. per tyrannidem Henri-
co IV erepta 493. item Henrico V. 498

Parricidii divina vindicta 517. 518

Papinianus Ictus à Caracalla Imp. trucidatus,
quia fratricidium ejus excusare noluit 385

Parthorum Regnum sub Monarchia tertia
291 292 sub Monarchia quarta 578

Patria in Mundo potestas ante diluvium 167

Pax cum Turca 553

Persica Monarchia ejus definitio 213. causæ,
subjecta, adjuncta 214. 215. magnitudo re-
spectu aliorum Regnorum 137. & seqq.

Perse, à Græcis saepe dicti Medi, & cur? 214
etiam

INDEX SECUNDUS

- etiam Elimæi ab Elam, filio Sem dicti ibid.
 Eorum Regni status, ante Monarchiam con-
 firmatam, disputabilis 220 221
- Persecutionum* in N. Test tria genera, Eth-
 nicæ, Arianae, Antichristianæ 315. 316. earum
 compendiosa descriptio 571. 572. 573
- Persecutionum Ethnicarum* numerus Dena-
 rius. Prima 367. Secunda 373. Tertia 375 376.
 Quarta 380 381. Quinta 384. Sexta 391. Se-
 ptima 393. Octava 395. Nona 399. Decima
 404 405.
- Pharisæorum* origo 290
- Philippus Bardanes*, Orientis Imp. 454
- Philippus Arabs* Imp ejus regimen, interi-
 tus 392
- Philippus* Imperatoris Henrici VI. Frater,
 oppugnatus à Papa, ejus interitus 507 508
- Philippus Macrinus* Imper. malus Princeps,
 ejus interitus 386
- Philippus*, Maximiliani I. filius, nomine do-
 talitiorum acquirit Hispaniam, Siciliam, Nea-
 polim & Indias 535
- Phocas* Imp Mauritiï interfector, ejus re-
 gimen, interitus 447. 448
- Phocensium Respublica* sub Monarchia secun-
 da 240
- Phulassar*, cognomento Theglat, hinc Ti-
 glatpileser, ejus res gestæ contra Israelitas 182
- Phulbelochus*, qui & Belesis, socius Arbacis
 contra Sardanapalum 172. 173. ejus vita, res
 gestæ 181 182
- Pilati* interitus 364
- Placidia*, Arnulphi uxor, avertit everfio-
 nem Romæ 426
- Plinii Senioris* interitus 372
- Polanus* negat Danielis 2. & 7 capp. Ro-
 manam Monarchiam in visionibus intendi,
 ejus argumenta examinata, refutata à p 302.
 ad 313. Polo

RERUM ET VERBORUM

Poloniae Regnum sub Monarchia quarta 582
Pompeji sepulchrum 357
Pons Nitocris Reginae Babyloniae 186. 187
Pontificum Iudeorum Potestas qualis 235.
eorum Catalogus 236. 237. 238. *Chronologia,*
sed incerta 238

Præceptorum juventutis exempla: Theodo-
rus Tiberii Præceptor 362. *Lactantius Cri-*
spi Cæsaris 411. *Ausonius Gallus Gratiani*
Cæsaris 417. *Arsenius Arcadii & Honorii* 422.
Petrus Pisanus & Alcoinus Anglus, Caroli
M. 469. *Petrus (importunus Pædotriba) Ma-*
ximiliani I. 536. *Hadrianus Caroli V.* 544.
Avarus Oforius Ferdinandi I. 546. Sic etiam
Præceptor Maximiliani II. importunè lenis
 551. 552.

Providentia Dei in mutationibus Regni
Græcorum valde conspicua 286

Proclus Mathematicus cavis speculis com-
burit naves hostium 431

Pulcheriæ pulchrum stratagemata, quo fratris
Theodosii Imp negligentiam in subscriben-
dis epistolis non lectis correxit 428

Viri illustres, imperatoribus

οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸς.

Paulus Diaconus 472. *Paulinus* 426. *Paulus*
Ictus 348. *Paulus Venetus* 527. *Pausanias* 377.
Persius 365. *Petrus Comestor* 506. *Petrus Lom-*
bardus ibid. *Philippus Callimachus* 533. *Philip-*
pus Melanchthon 538. *Philo Iudeus ibid*. *Pinda-*
rus 226. *Plato* 229. *Platina* 533. *Plinius Senior*
 370. *Plinius Iunior* 376. *Plutarchus* 76. *Polycar-*
pus Martyr 381. *Pompejus Trogus historicus* 377.
 379. *Pomponius Ictus* 389. *Pomponius Lætus* 533.
Porphyrius blasphemus 399. *Procopius* 412. *Præ-*
scianus 443. *Prudentius* 419. 426. *Ptolomæus*
 379.

Quin-

INDEX SECUNDUS

Q.

Quintus Curtius 362

Quintilianus 370

R.

Reges Regni Iudæ & Israel 198. & seqq.

Reineccius Reinerus, Antiquitatis studiosissimus 174

Richardus Anglus, in Imperatorem electus interit 512. 513

Richimerus Gothus, Arianus, Interfector Socris Anthemii 434

Roma, quando condita 28. 204. ejus initia incrementa, conditores, status, regimen 298. 299. capta & spoliata ab Alarico 426. iterum à Genserico 432

Romanum Imperium. Ejus jurisdictionis amplitudo & majestas 115. 116. 117. vires 116. territorii latifundium, cum in flore esset 117. hodiernus, in summas angustias redactus status, unde 116. 117. Cur *Sacrum* appelletur 341. Ejus status à Constantino M. ad Carolum M. 406

Romana Monarchia: Ejus definitio, definitionis resolutio 297. 298. Robur in statu seculari 314. divisio ejusdem duplex respectu Imperii constantis & labentis 316. 317. Constantis Imperii decem Regna 317. Labentis tres species divisionis 318. 319. Labentis Imperii nulla expectanda est in pristinum statum restitutio 339. Ejus tamen Majestas ob residuum axioma Monarchicum omnibus aliis Regnis, Hispanico, Gallico, Lusitano, Turcico, Æthiopico, Tartarico, præferenda 144. 145. 146. 147. Duratio ejusdem ad finem Mundi, à p. 343. ad 356. symptomata & intervalla 357. 358

Romanorum Regnum sub Monarchia secunda 239. sub Monarchia tertia 293. varia ejus bella 294.

Ros-

RERUM ET VERBORUM.

Rostochiensis Academia fundata 529

Rotvveilense Dicasterium à Cunrado III.

Imp. institutum 502

Rudolphus I. Habsburgensis Imp. victoriosus
à victoriis dictus: ejus electio, res gestæ,
Princeps bonus, misericors, facetus 513. 514.

515. 516.

Rudolphus II. Imp. ejus regimen 552. me-
morabilia in Imperio sub eo 552. 553. Inter
ipsum & fratrem Matthiam diffidentia 553.
ejus Majestas juxta virtutes & gratias incom-
parabilis 555

*Rudolphi, Suevie Ducis, justa pœna ob per-
duellionem, instinctu Papæ adversus Henric.*
IV. Imp. motam 494. 495

Rupertus Palatinus Imp. 528

Viri illustres Imperatoribus

σὺν ἔργον.

Rabanus 472. 473. *Rudolphus Agricola* 533.

S.

Sadduceorum origo 290

Saladini, Ægypti Regis justa funeralia 506

*Saraceni, Arabes & Turcæ dicti, sub Hera-
clio Imp. rerum potiri incipientes* 136. 449

Sardanapali vita, regimen, interitus 180. 181

*Salmanassar, ejus res gestæ, Regni Israeliti-
ci everfor* 182. 183

Sargon, qui & Sennacherib esse putatur 183

Saxonum lubrica fides tempore Caroli M.
469. 470. eorum duo idola *Irminsul & Crodon*
552. Idem tempore Henrici IV. & V. patriæ
communi valdè graves & perniciosi 498

Scotorum Regnum sub Monarchia Græca 292
sub Monarchiâ quartâ 579

*Scripturæ sacræ summaria Relatio, status, &
rerum ante Monarchias gestarum* 168. 169.
cur tam brevis sit in describenda historia à
condi-

INDEX SECUNDUS

condito Mundo ad Monarchiam primam
169.

Se'lymus Imperator Turcarum minatur or-
bi Christiano bellum 535

Semen humanum Danielis cap. 2. quid de-
notet 336. 337. 338

Semiramis ejus vita, res gestæ 178. 179. ipsi
Alexandro M. mirabilis 165

Sennacherib, ejus res gestæ interitus 183

Septimius Severus Imp. ejus vita, regimen,
mors 383

Sergius Galba Imp. ejus vita, regimen, inte-
ritus 368

Serici conficiendi ratio, primum per duos
Monachos ex India in Græciam allata 443

Severtanus perversissimus Politicus, ocul-
tis technis Chrysostomum persequens 424

Severus Alexander Imp. ejus vita laudabi-
lis, regimen, fatum 387

Severus Imperator Occidentis, *Martiano*
ϩυγγου 434

Sigismundus, *Caroli IV.* filius, Imp. bello
& conjugio infelix 428

Siciliæ Regnum sub Monarchia Græca 292

Smalcaldicum Bellum unde dictum 540

Smerdes, à Fratre *Cambyse* interemptus,
cui opponitur falsus *Smerdes* 223

Sogdianus septem Mensium Persarum Rex
227.

Somnium Trajanî 374

Spartanum Regnum sub Monarchiâ primâ
210 sub secunda 240

Stiliconis contra *Honorium* perfidia 425

Suecorum Regnum ad usque tempora nostra
584.

Suevice Familie Imperatorum interitus
in *Cunradino* 513

Sycophantie Pestis perniciosissima 423
Sycy-

RERUM ET VERBORUM

Sicyonium Regnum in Græciâ antiquissimū,
sub Monarchiâ primâ 208

Sylvius Otho Imper. ejus regimen, interit
αὐτοκρατορία 368

Symbola Conciliorum 576

Symmachus & Boëtius à Theodorico inter-
fecti, horrendum adversus conscientiam
Theodorici indicium 440

Syriacum Regnum sub Monarchiâ primâ 211

Viri illustres, Imperatoribus

σύγχρονοι.

Salvianus 426 *Sedulius* ibid. *Severus Sulpitius* 419. *Silius Italicus* 370. *Simon Magus* 365. *Simplicius* 443. *Socrates* 228 *Solinus* 376. *Sophocles* 227. *Statius* 73. *Strabo* 362. *Suetonius* 377. *Suidas* 472.

T.

Tartaricum Regnum sub Monarchiâ quartâ 585.

Theodoreti lapsus, scribentis, *Cyrum* esse à Patre Medo, Matre Persa, quod contrariè verum est 214 254

Templarum extincti 521

Tempus Astronomicum quid? *Politicum* quid? 23

Tempora Mundi distributa secundum τὸ
ὕψος καὶ τὸ βάθος, ἐπιθυμητὰ καὶ 167. 168

Tempora meliora vix speranda 158. 339

Thasilo Rex Bojorum, à Carolo Magno victus, & Laureaci in Monasterium detrusus 472

Theodosius I. Magnus Imp. Gratiani & Valentiniani quatuordecim annos in Oriente Collega, pientissimi Principis vita & res gestæ, ultimus, qui Orientis & Occidentis Imperium simul tenuit 419. 420. 421 422

Theo-

INDEX SECUNDUS

- Theodosius II.* Imp. *Valentiniani III.* ultimi Imperatoris Occidentis Collega, pientissimus Princeps, ejus aula *Officina pietatis* inter ejus res gestas Synodi Niceni convocatio 427
- Tiberius II.* Imp. Orientis ejus vitâ 445
- Titus Vespasianus* Imp. Optimus Princeps, Hierosolymorum everfor 370. 371
- Torneamenta* ab *Othone Magno* instituta 482.
- Tractatio Passaviensis* 545. 548. 549
- Trajanus* Imp. Optimus Princeps, solâ persecutione Christianorum laudem suam prodigens 374. 375
- Trojæ excidium* 191
- Trojanorum Regnum* sub Monarchia prima 209.
- Turca quis?* 319. 320. *Antichristus* extra Ecclesiam 319
- Turcarum Regnum* sub Monarchia quarta ad usque tempora nostra 581. eorum Imperatoris observantia erga Majestatem Cæsaream 117
- Tychonis Brahe* sententia, de anni Solaris quantitate 35. ejus tabulæ 555
- Tyranni triginta* tempore Imperatoris *Galieni* 396
- Tyrannica regnorum invasio* providentiæ divinæ non præjudicat 163
- Tubingensis Academia* ab *Eberhardo Comite* fundata 532
- Typographia* quando, & ubinam inventa 533.

Viri illustres, Imperatoribus

συγγραφαι.

Tertullianus 384. *Theophylactus* 472. *Thucydides* 228. *Tibullus* 362. *Titus Livius* ibid. *Theodorus Gaza* 533.

Valen-

RERUM ET VERBORUM,

V.

Valentinianus I. Occidentis, & *Valens* Orientis Impp. eorum regimen, res gestæ, interitus 416.417

Valentinianus II. Imper. ejus regimen 418. interitus 420

Valentinianus III. Occidentis ultimus Imperator, ejus regimen, interitus 429.430.431.432. stuprum, quod cum uxori Maximi intulit, Occidentis Imperio finem attulit 432

Valerius Aurelianus Imp. Persecutor Christianorum, cætera laudatissimus, ejus interitus 397.398.399

Valerius Probus Imp. ejus regimen, interitus 401

Vandalorum Regnum sub Monarchiâ quartâ 580.

Vaticinia complementis fiunt clara 129. magnam partem neque de Christo, neque Antichristo ad literam, sed tantum mysticè, complenda 331

Venetie quando, & qua occasione ædificata 431 à Venetis Archiduci Austr. Ferdinando bellum motum 557

Vesuvii montis incendium 371

Vladislaus Poloniæ & Hungariæ Rex dat poenas violatarum induciarum 532

Ultimi Iudicii descriptio 346.347.348.349

Unio Evangelicorum politica 554

Viri illustres Imperatoribus

συγγεγραφοι.

Valerius Maximus 363. *Vegetius* 418. *Velleius Paterculus* 382. *Victorinus Rhetor* 411. *Vigilius* 443. *Virgilius* 362. *Vlpianus* Ictus 384.389. *Vincentius Beluacensis* 511.

Dd

Vaib-

INDEX SECUNDUS

W.

Waiblinga Cunradi II. Imperatoris Patria: hinc *Gibellini* Italica dialecto dicti 500.
501.

Weinspergensium matronarum fidelitas erga maritos 501

Venceslaus Imp. ob vitia & flagitia de sede depositus 527

Vernerus Germanus, quem Itali *Irnerium* vocant, primus Professor Iuris Bononiæ, Professionem Iuris etiam in Germaniam afferens 499

Vilhelmus Holandiæ Comes in Imperatorem electus interit 512

Vestgothicum Regnum in Hispania sub Alarico 579

Württembergicum Bellum 525

Viri illustres, Imperatoribus

συντεταγμένοι.

Vilhelmus Occam 524. *Vilhelmus* Budens 538.

X.

Xerxes, quartus Persarum Rex Darii filius, Estheræ, ut putatur, maritus: ejus expeditiones 215.

Z.

Zeno Imp. Orientis, vivus sepultus miserè interit 438

Zenobia Regina Orientis, à Valerio Aureliano in Triumphum ducta 399

Zorobabel primus Iudæorum Dux post captivitatem Babylonicam 233

Notæ

RERUM ET VERBORUM
Noza de Synchronismis Virorum
Illustrium.

Quod aliquoties unius & ejusdem Viri
illustri Synchronismus ad duos & diversos
Imperatores refertur ; ut verbi gratiâ *Am-*
brosius sub *Iuliano Apostata*, pag. 415. & sub
Theodosio I. pag. 422. vixisse scribitur, non
est relationis contradictio, sed synchro-
nismi eorum, juxta diversos scri-
ptores continuatio.

F I N I S.

Errata potiora in hisce Institutio-
nibus occurrentia.

Pag. 2. lin. 8. θωύμασα. p. 13. l. 19. Megasthe-
nem. p. 19. l. 20. opportunè. p. 21. l. 25. lege 434.
p. 41. l. 1. dies. p. 51. l. 31. integer. p. 54. l. 29. ubi
uniuscujusque. p. 68. l. 23. est 123. annus. p. 99.
l. 31. φιλόισορ. p. 101. l. 4. εἰσὸς τῶν. ib. l. 15. exi-
tium p. 116. l. 32. **ΝΗΒΛ**. p. 125. l. 3. adli-
buerit. p. 125. l. 5. longè majorum cum nostris
Monarchis, quasi longè. p. 127. l. 17. lege 123.
p. 140. l. 16. suum p. 151. l. 3. Monarchia. p. 166.
l. 28. Iustino. p. 174. l. 19. 20. commentanda.
p. ibid. l. 25. historica. p. 179. l. 26. sollicitare.
p. 181. l. 23. annos 20. p. 189. l. 8. pro 15. l. 15. p.
190. l. 5. ante voces Nabonidus Medus ponat-
ur numerus 3393. p. 209. l. 16. ἀρχοντας. p.
229. l. 11. Bagoa. p. 249. l. 20. pro occiderent, lege
comederent p. 256 l. 19. pro 13. l. 34. p. 265. l.
16. Roxanem. p. 273. l. 5. Dofon. l. 5. promitte-
ret, pauca prestaret. p. 287. l. 21. ἐπιφάνης.
p. 300. l. 22. 23. πολυθύμητος. p. 312. l. 20.
Dan. 2. 40. p. 319. l. 5. detento: & l. 6. 7. pro
magnamque deserti Orientis partem cum
imperio conjunxit: lege, Pannoniamque su-
periores Orientis & Imperii limitem consti-
tuit. p. 324. l. 14. supputat. p. 339. l. 24. post
vocem: metuenda: adde: ejus panolethria,
quam expectanda. p. 345. l. 27. comburentem.
p. 353. l. 11. piorumque. p. 374. l. 5. prateritis.
p. 391. l. 23. mitis. p. 393. l. 24. 25. Thaumaturgo.
p. 409.

p. 409. l. 8. infestus. p. 431. l. 19. fuerunt cepta.
p. 447. l. 22. responderetur.

p.	[450. l. 13.]	{ legatur: Con-	[III.]
	[451. l. 24.]		[IV.]
	[455. l. ult.]		[V.]
	[457. l. 18.]		[VI.]

p. 455. l. 11. Leo II. p. 457. l. 1. filius. p. 459. l. 29.
30. compeditus. p. 472. l. 25. Eginhardus. p.
476. l. 14. diffusus. p. 483. l. 7. 8. suffecerit. p. 505.
l. 13. iturum. p. 511. l. 6. deleatur: Vincentius
Historicus. p. 523. l. 23. fastum. p. 524. l. 2. pro-
genitorem. p. 532. l. 1. summa. p. 539. l. 8. 9. ma-
ture. p. 544. l. 2. interdicerem. ib. l. 11. pue-
rilis. p. 555. l. 10. terruit. p. 556. l. 20. dissidii.

Cætera, quæ minutiora sunt, æquani-
mitati Lectoris commissa sunt.

Wagner, Tobias

Institutionum historicarum libri septem

Ulma 1647

H.un. 662

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10034265-2

VD17 12:207163K